שו״ת · אחרונים · לבושי מרדכי

לבושי מרדכי על יורה דעה מהדורא תנינא

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לבושי מרדכי על יורה דעה מהדורא תנינא

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לבושי-מרדכי-על-יורה-דעה-מהדורא-תנינא/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

הקדמה 6
סימן א 11
סימן ב 12
סימן ג 13
סימן ד 15
סימן ה 16
סימן ו 18
סימן ז 20
סימן ח 21
סימן ט 22
סימן י 23
סימן יא 24
סימן יב 26
סימן יג 28
סימן יג 29
סימן טו 31
סימן טז 35
סימן יז 36
סימן יח 37
סימן יט 39
סימן כ 40
סימן כב 43
סימן כג 45
סימן כד 46
סימן כה 47
סימן כו 50
סימן כז 51
סימן כח 52
סימן כט 54
סימן ל 55
סימן לא 56
סימן לב 58
סימן לג 60
סימן לד 62
סימן לה 64
סימן לו 65
סימן לז 66
סימן לח 69
סימן לט 70
סימן מ 72
סימן מא 74
סימן מב 75
סימן מג 77
סימן מד 78
סימן מה 80
סימן מו 82
סימן מז 84
סימן מח 85
סימן מט 87
סימן נ 88
סימן נא 89
סימן נב 90
סימן נג 91
סימן נד 92
סימן נה 93
סימן נו 95
סימן נז 98
סימן נח 99
סימן נט 100
סימן ס 102
סימן סא 103
סימן סב 104

סימן סג 106
סימן סד 109
סימן סה 111
סימן סו 113
סימן סז 115
סימן סח 116
סימן סט 118
סימן ע 120
סימן עב 121
סימן עב 123
סימן עג 125
סימן עד 126
סימן עה 129
סימן עו 130
סימן עז 131
סימן עח 132
סימן עט 134
סימן פ 136
סימן פא 140
סימן פב 142
סימן פג 143
סימן פד 144
סימן פה 145
סימן צ 148
סימן צא 149
סימן צב 150
סימן צג 152
סימן צד 153
סימן צו 156
סימן צו 157
סימן צח 158
סימן צט 159
סימן ק 161
סימן קא 163
סימן קב 165
סימן קג 166
סימן קד 167
סימן קה 170
סימן קו 171
סימן קז 174
סימן קח 175
סימן קט 177
סימן קי 180
סימן קיא 181
סימן קיב 184
סימן קיג 185
סימן קיד 186
סימן קטו 187
סימן קטז 189
סימן קיז 189
סימן קיח 191
סימן קיט 192
סימן קכ 194
סימן קכא 195
סימן קכב 197
סימן קכג 198
סימן קכד 201
סימן קכה 203
סימן קכו 204
סימן קכז 206
סימן קכח 206
סימן קכח 208
סימן קכט 210
סימן קל 212

סימן קלא 213
סימן קלב 216
סימן קלג 217
סימן קלד 218
סימן קלה 219
סימן קלו 220
סימן קלז 221
סימן קלח 222
סימן קלט 224
סימן קמ 227
סימן קמא 229
סימן קמב 230
סימן קמג 232
סימן קמד 234
סימן קמה 235
סימן קמו 237
סימן קמז 239
סימן קמח 241
סימן קמט 242
סימן קנ 243
סימן קנא 244
סימן קנב 246
סימן קנג 247
סימן קנד 248
סימן קנה 249
סימן קנו 251
סימן קנז 252
סימן קנח 253
סימן קנט 255
סימן קס 256
סימן קסא 257
סימן קסב 258
סימן קסג 258
סימן קסד 259
סימן קסה 260
סימן קסו 261
סימן קסז 263
סימן קסח 264
סימן קסט 265
סימן קע 267
סימן קעא 268

הקדמה

בעזהי"ת. הקדמה. במה אקדם ומה אכף לבעל הגמולת חסדים טובים אשר הביאני עד הלום מך ערך כמוני לחבר חבורי' וזה ח' ד' לבו"מ שו"ת מהדו"ת לש"ע יו"ד אשר מעולם לא עלת' ע"ד להוציא לאור' מקונטריס ח"ת בסוגי' שונות או מסכת' עבור ידעתי כי ת"ח ואפי' תלמידי ל"צ ידידי ולמטלאתי ודי לעבד שיהי' כרבותי הגאונים ז"ל ה"ה אשר קטנ' עבה ממתני ודבריהם טובים כמו צפורנן של ראשונים וברב ענותנת' רגיל על לשונם די לנו בראשונים למען הבין עוסק פירושיהם אך ורק אמרתי הלא דבר הוא כי שואלי' ת"ח ג"כ דניח' ראשיהם עלי למען השב בדבר ד' זו הלכה ובעי"ת נתקבלו חלקי לבו"מ במדינתנו וגם לרבות ובשאר מדינות מה עשו בקשו ממני להדפיס עוד הפעם ח' או"ח ויו"ד במתכונת כבראשונ' ורק מפני רבוי ויוקר הדפוס לא הי' בידי עוד למראית בקשה זו, מ"מ מכל הנ"ל קוה קותי כי זכות מורי ורבותי עמד' לי לומ' להלכה ולמעשה וגם שמרתי דרכי ענין חדש או דבר חמור לצרף דעת מובהקי' למען הסר מכשולי' ויהי' הכל מתוקן עפ"י ד"ת ותקון חכז"ל, ויען שלא יהי' פתיחת הספר בלי דברי תורה ודרכי של מחברי' קדמוני' לפתוח בדרכי אגדה המושכי' לבבות כמ"ש במ' שבת ד' פ"ז ועיין בפנ"י בהקדמת' לספרו הגדול וכעת אני גולה מביתי לבית הרפואה מ"ש, מ' סאנאטאריאום המהולל ומפורסם ברב טובת. בכשרון ענינו להחיות נפשות וכל דמסעיי' לדבר מצוה רבה זו מחזיקי' בעץ החיים ובאת לכאן פ' ואתחנן ועומד בפ' ראה ונחתי עיני ולבי בפי' הפסוקי' מ"ש "לא תוסיפי' על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ול"ת ממנו לשמור את וגו' ומסיים ג"כ אשר אנכי מצוה אתכם עינכם הרואות כי כל האיש אשר הלך אחרי וגו' ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיום כלכם היום", סמיכות פסוקים אלו ודאי צריכי' פיר' לפירוש וגם שארית דקדוקי' רבו כמו רבו מהו שחזר ונאמר אשר אנכי מצוה וגם מלות לשמור שנאמר בלאו דלא תגרעו והנה ידוע מ"ש הרמב"ם בד' מ' לתרין ע"ד כמה גזרות חכמז"ל סייגי' וגדרים מ"מ אינו בכלל ל"ת וכן בבטול מ"ע כמו תק"ש ונטלית ד' מיני' בשב' מ"מ אינו בכלל לא תגרעו ותי' דראוי' אלו לא נאמרו רק שלא נאמר דזרות וסייגי' נאמרו מפי גבורה אבל רשות נתונה לחכז"ל בכל דור ודור לפי ראות עיניהם בזמניהם לעשות גדרים וסייגי' כמ"ש במ' יבמות ובכ"מ ואמרו פ"א שבא רוכב על הסוס ביו' ש"ק והביאו לבי"ד וסקלהו כמו במלאכה גמורה אם כי לא עבר רק על שבות והכל לפי הזמן כמ"ש במ' חולין פכ"ה שרב אסור כחל דראה בקיע' וגדר גדר' וכן סתם יינם ופתם משום דלא יבאו לידי חתון וטמוע ביד נכריי' וז"ש הכתיב לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם כלומר שלא תוסיפ' כי גזירה זו נגזר' מפי עליון מה"ת וכן לא תגרעו ממנו

לשמור כלומר לא תבמלו מ"ע למען לשמור שהוא נאמר על ל"ת כמ"ש שמור הוא ל"ת דהיינו בטול מ"ע שלא יעבר ד"א ברה"ר כמו תק"ש וד' מיני' משום שמא ועבירנו ד"א ברה"ר, ושוב עיניכם הראות כלומר עיני העדה הסנהדרין חכמים כי כל איש אשר הלך אחרי וגו' כלומר שלא הי' רק הליכה אחריה' ולא מעשה ממש כמ"ד במדר' כי שתיית יין עם בנות מואב ומדין גרמ' להם שנטמאו בעון החמור אם כי יי"נ עוד לא נאסר להם אם ראוי' לאסור יינם משום בנותיה' וכיו"ב ועגשו נאמר באמור להם השמידו ה' אלקיך מקרביך נתכוון למ"ש במ' עירובי' חמורי דברי סופרי' מד"ת שחייכי עלי' מ' ר"ל, ע"כ אתם הדבקי' כמ"ש ולדבקה בו כי אפשר לדבק כשכיג' וגו' אלא הדבק בחכז"ל להשיא בני ת"ח ומאן דרחים רבנן הוה לי דתנ' רבנן כמ"ש את ח' אלקיך תירא לרבות ת"ח כמו שעיקר יר"ש לשמור מן החטא שזו בל"ת ואהבה במ"ע כמ"ש הרמב"ן כן הוא בדבקות לת"ח לקיים מעול"ת של תוה"ק והנה ודאי מ"ע שבא מזמן לזמן כמו אתרג מהודר סוכה נאה מצה שמור' בליל א' ש"פ ותק"ש מקיימים בשמחה ואהבה רבה כל בר ישראל מעורר בלבבו אך גדול עובד באהבה ובשמחה גם מצוות של כל יום ויום אשר רגיל ודש בהם יום יום ודש והיה עקב וגו' ידוע מ"ש במדרש והי' לשון שמחה ומלת עקב פירש"י ז"ל שאדם דש בעקביו, כלומר שדש בהם יום יום בזה ודאי יבא על שכרו גם בעוה"ז אם כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכ' אבל שכר שמחה של מצוה איכ' ועיין במהרש"א מ"ס, ועכ"ז נאמר בדברי מ' חת"ס פ' קדושים דברו אל עדת ישראל קדושי' תהי' ופי' דודאי אם אדם יתבודד לעצמו בפרישׁ' אפי' מדברים דמותרי' דזה ככלל קדושה כמ"ש הרמב"ן שם ודאי יגיע למדרג' ודרג' מעליות' שלא יתבטל ע"י חבירת אנשים במידי דעלמ' וגם בידו להשיג בחינות נשגבות בתו"ע אשר בעסקו עם רבים בני תלמידי' א"א להיות גדולת' רוממה כ"כ אלא שזכות רבים גדול מאוד כמ"ש משה זכה וזיכה את הרבים זכות רבים תלוי' בו אם באבי הנביאים וברבן של ישראל נאמר כן כש"כ כי כל ת"ח מצוו' על כן ולא יהי' כפרוש מחברי' ותלמידיו וידוע מ"ש במ' תענית כי יהידי' נקראי' ת"ח ומלת ראה הוא בל' יחיד נותן לפניכם לשון רבנים וגו' עיין בה"ט והנ"ל כך פירוש אתה יחיד ראה אנכי נותן לפניכם היום כלומר רצון הקב"ה לזכות הרבים וברוב עם הדרת מלך והכל ברא לכבודו וידוע מ"ש הרמב"ם דאפי' ללמד דבר א' נכון לחבר ס' ודרך שו"ת בס"ד לא יבצר א' ממנו ובכן באתי בס' על ח' יו"ד אשר ש"ע זה יסוד ההוראה ובכן אני תפלה יורני ברחמי שמים להורות כד"ת ושלא אכשל בד"ה חלילה רק מתוקן הכל ע"נ בס"ד לעולמי עולמים עד כי נזכה לראות מורה לצדקה בקרב הימים במהרה בימינו אמן! המחבר שיל"ת בעהי"ת. מפתחות. א. אם יש ביד הקהל לאסור אסור על הבשר שנמכר

בהפסד הגאבעללע. ב. ע"ד השו"ב להעמיד לש"צ לימים הקדושי'. ג. ע"ד שו"ב שיש עליו כמה ערעוריי. ד. אם יש ביד הרב לאסור אסור על שו"ב בלא טעם וסבר'. ה. שו"ב שהכשיר בהמה ואח"כ נמצא טריפה מהו. ו. עגל שנולד ודאי בן ח' ושחטי' לכ' ימים. ז. לענין הפסק בין ברכה לשחיט' אפילו לצורך שחיטה. ח. ע"ד התוס' מס' חולין ד' כ"ט ד"ה וז"ל הכ' איכ' רובא. ט. ע"ד בענין מריטת הנוצות י. בדברי תבו"ש סי' כ"ח ע"ד הש"ך בשוחט על עפר תחוח שלא הזמין. יא. ע"ד המצאה חדשה במאשין שמחמם ביצי' למולידי' אפרוחי' חיים. ב) אם מותר לומר לנכרי להניח תבשולי' תוך כלי חדש בלא טבילה. ג) חולה שצריך לאכול בת"ב מהו ענין נט"י יב. ע"ד הטשעפליך מאותות לבדוק ע"י שער לדברי נטע שעשי'. יג. בעובד' שאש' שבאת לקנות ושטי' משו"ב ונמצא שג' ושטי' לא נבדקה. יד. בחלוקי דיני' בבדיקת ושט. טו. בדי' ושטי' שנמצא קוץ תחוב שמא הבריא ונתרפא אם לאסר. טז. ע"ד מה שדוקרי' בסכין נגד ב"מ של בהמה לרפואה. יח. בענין הקזה בעופות. יט. בדברי חב"י בבוע' על ריאה של עוף. ב) בבשר מלא קרח ונמלח כך בדברי דגו"מ שם. ג) לענין הנחת אוכלי' ומשקי' תחת עריס של תינוק. כ. בכבשי' שכבדן מתולעי' וגם יש בהם שנוי מראה. כא. בעוף שחסר ממנו מ"ש טריפנ' ווארשליך. כב. בנמצא מחט תחוב בקרקבן בעת אכילה. בעובד' שבהמ' היה עצירת השתן. כד. במשרתת א"י הביא' עופות לשחוט וע"י עקימת גפותי' נשברו. כה. בענין דרוסה. כו. בענין הנ"ל. כז. בענין כנ"ל תשובה ממו"ר הגאון אמתי זצ"ל כח. ענין כנ"ל. כט. קושי בסווגי' דנפש מס' חולין דף ק"כ. ל. בדברי ת' מהר"ם שיק סי' ק"ד. לא. תוכח' לב"ד אשר תקנת' קלקלת' ולא יעמיד. לב. ע"ד מנחת יעקב בחתיכת הטלפיים בעת מליחה. לג. בא' שתחב אצבעו מתבשיל רותח אם אסור תערובת' לד. ע"ד התוס' מס' חולין ד' קי"ד במבשל פגיל נו"ט בחלב דשיעורו בכזית. לה. בדברי מ' בכורות ד' ו' בילפות דהיתר חלב. לו. ע"ד הרמע בס' ימ' בשם בפסיקת' דב"נ מצווה על נבלה. לז. ע"ד העופות אשר צוואר חלוק' ואדומה וב"ת שע"ד אוסי'. לח. ע"ד ת' מהר"ם שיק סי' ק' במעוברת מה"ט כיון דל"מ שחיטה מ"מ לא הוי ס"ס במקום חזקה. לט. ע"ד קמח שנטחן ברחיים של קיטור אשר בסלונו' העולים ויורדים נבדק בהם הקמח ונעשה בצק ולזמן נושן מתהוי' ויש שם תולעים וכנימ'. מ. ע"ד חמאה שנעש' מחלמוני' הבא ממדינ' חינא וי"ל לעופות שאינ' טהורי'. מא. ע"ד הש"ך סי' פ"ז ס"ק ל"ב בענין חלב בקיבה. מב. ע"ד הש"ך סי' פ"ז במבשל בטלי' וקרניים מג. ע"ד הכבד שנצלה בכירה תחת הקדירה. מד. כלי זכוכית שהי' מיוחדי' לגורקען ומרקח' לאכל מהם בין לבשר בין לחלב. מה. ע"ד חמודי דניאל בנמצא עכבר שרוי במים מעל"ע שאי"צ לשער כנגד העור ב) ע"ד ת' מ' חת"ס סי' י"ז ות

מהר"ם שיק או"ח סי' מ"ד אם לומר ש"ע בק"ר משום אמורת קדושה. ג) לענין תפילה ברב עם יותר בענין עלעקטער ואמיר' דאומיר' ד) בענין סמוך לוסתו אי הו' דאורייתי' ה) מענין הבועה שנמצא על הדקין של בר אוזות. מו. בענין דרכ"ת סי' צ"ג ס"ק ק"ג. מז. בדברי' כופ' לענין ריח' וילת' בנוגמי' זב"ז. מח. בדברי מ' חת"ס סי' צ"ח בענין למכור לנכרי קדרה שבלוע מבב"ח. מ"ט. עד"ת שע"צ שמחמיר בשליחות חלב ע"י נכרי דוק' ע"י ב' מנעלי' וב' מפתחות שונים נ. ע"ד ארנבות חיים לענין סחורה. נ"א. מי ששכר המכס על שחיטת בהמות בין טהורי' ובין טמאי' אם אינו משום עושה סחורה. נ"ב. ע"ד אנשי צבא ישראלים אם רשאים ליקח ד"א בסך המינאש ולמכור ביוקר. נ"ג. מי שהשיג מד"מ טראפי"ג ע"מ שיהי' בחנות' ג"כ בשר ד"א איהוי כנזדמן. נ"ד. מי ששולח ושילי' למורה ע"י א"י אם יש לחוש להחליפי'. נ"ה. אם מותר להשכיר מקולי' שלו לקצב א"י שימכור בו בשר ד"א ובשר בהמה טהור'. נ"ו. מי שהוא ממחללי ש"ק ובעדרו בהמות טומאו' וטהורות ואמר כי א' מב"ב עומד על החליב'. נ"ז. אם יש היתר לקטני' ומניקות ויולדת בחלב של נכרי במקומו' שאין חלב כשר מצוי'. נ"ח. לענין יין מבושל שאינו נאסר במגע. נ"ט. ע"ד מי שמוגז סתם יינם וגם מבושל ונתבשל בכלי הנ"ל מאכל כשר. ס. עדות כשר שמוכחש מעד שאי"נ. ס"א. חבית שהי' בו סתם יינם והוכשר ע"י רותחי' בלא לבון אבנים כנהוג. ס"ב. ע"ד היורה שעושי' בו יי"ש מפירות וביכ' לבינו נעשה זו יי"ש מחרצני' של סתם יין ג"כ. ס"ג. במרתף שחתרו גוים וגנבו משם צלוחית יין שאר היין מהו הוה עלה. ס"ד. בעת הזאת דרכם להטיח חבית ע"י צעמענט אם דינם ככ"ח או ככלי אבנים ואפשר ככלי זכוכית. ס"ה. חבית במגופו ובשתי חותמות שוי' במרתף של א"י. ס"ו. ע"ד שלאנגען יורה בלא הגעלה. ס"ז. לענין עדות בע"מ. ס"ח. ע"ד מנורה בביהכ"נ. ס"ט. בענין בעלי מלאכה לכסות גגות של בת"ת. ע. בענין נותן מעותיו לבאנק. ע"א. ע"ד מי שיש לו אקציען מבאנק. ע"ב. ע"ד שפארקאססא. ע"ג. ע"ד מקר' מכשול להורות תשובה. ע"ד. בענין וסת של י"ד יום. ע"ה. מי שנשא בתולה וראת' ד"פ אך בפ"ג מצא הבעל בכתונת שלו. ע"ו אשה מעוברת ולא ראת' רק בהטלת מ"ר. ע"ז. בדברי הפרישׁ' בפירשו סמוך נוסתו בסי' קפ"ז. ע"ח.ע"ד הראב"ד שאין בכתמים משום וסת רק ע"י בדיקת עד. ע"ט. ע"ד אשה שבדק' בחלק מכובס ומצאה פחות מגו"ע. פ. בענין ראי' מח"ת. פ"א. אם בעומק אבנים אי הוה חציצה. פ"ב. בענין ספירת ז' נקיים. פ"ג. בדבר אשה שא"ה העומדת לשרת במקוה. פ"ד בענין פתיח' פה"מ וחשש חציצה. פ"ה. בענין הנ"ל ב' בקרח וכפור בארגז למען שלא יסרח הבשר ונעשה למים אם כשר לנט"י פ"ו. בענין שן תוחבת. פ"ז. באשה אשר ע"י הריון מסכנת אם מותר לשתות סמים

למען הפיל הולד. פ"ח. אם מיחוש נפוח מ"ש בלעהען מקרי הרגשה. פ"ט. ע"ד הקרטין בנאבד. צ. בעלת כתמים אם מותר ללבוש בגד צבעוני'. צ"א. בכתם מראה געהל. צ"ב. ע"ד תה"ד בסי' קפ"ח וק"צ שהביא המחבר לענין פת"ה ה"מ ולא מצא כלום. צ"ג. ע"ד חולי לטבול ב' פ' בש"ך שאסור ונגדו בדברי הש"ך סי' קצ"ז. צ"ד. בענין מקוה סמוך לבאר. צ"ו. בדברי ת' א"א יו"ד סי' ח' בהנ"ל. צ"ז. מקוה ע"י מי השלוח. צ"ח. מקוה מבאר ארטעזיש. צ"ט. ע"ד פירוש משניות להרמב"ם מ' א' מקואות. ק. עשיית במקוה ע"י תיב' מ"ש קאסטען המקוה. ק"א. בענין נקיין המקוה. ק"ב. בדבר חמום המקוה בזמן היוקר. ק"ג. בפי' במשנה מ' מקואות מענין שרבו עלי' שאובי'. ק"ד. ע"ד מ"ש בש"ע סי' ר"א ס' מ"ח שלא יהי' ע"י תפי"א. ק"ה. ענין הנקבים המתהמים בתלוש בלא מתכוון בנסרי' והרצפה. ק"ו. ע"ד טיחת הצעמעכנו. ק"ז. עד"ת צבי תפארת בענין הכשר המקוה ע"י טיט הנרוק. ק"ח. במ"ש בפ"ז מ' מקואות הברד והשלג וכו'. ק"ט. במי שנשא בתולה וראתה ג' פ' מת"ת. ק"י. בענין נאמנות הרופא. קי"א במותר קבוץ צדקה. קי"ב בענין מעות צדקה מא"י. קי"ג מהו נקרא עני' מיר. קי"ד בענין שנוי מצדקה לצדקה קט"ו במטבע כסף לצדקה. קט"ז ע"ד שנוי במעשר כספי קי"ז ע"ד התמנות דייני' בעיר מפני הצורך. קי"ט בתינק הנמול בעתו וזמנו כהוגן רק לאח"ז לא נראה מעטר' רק מקצ'. קי"ט ע"ד ברית מילה באיש גדול חוט של ערלה מתיר על העטרה וי"ל משום רוב גבה. ק"כ ע"ד ס"ת בפ' פקודי מלת ויעש תמורת ויעשו. קכ"א בענין תקון ס"ת. קכ"ב ע"ד ס"ת שנתקן ע"י מטליתי'. קכ"ג בס"ת שינו הפסק אותיות ונשכח באיזה סדר' רק ברור שהוא בחומש בראשית. קכ"ד ע"ד הוי"ו שבראש מרובעת וגם העוקץ ניטל לימין. קכ"ה להורות תשובה מאשר חט' בתיקון ס"ת של כ"ד. קכ"ו ע"ד החיתין בס"ת כשיטת רשיי ז"ל. קכ"ז ע"ד מ"ש בסוף ס"ת קוני' אותיו' ויש בהם שאינ' ראוי' לכך. קכ"ח ע"ד טיח לאק בעורות ס"ת. קכ"ט בעבוד העורות לס"ת. ק"ל ע"ד פדיון בכור בליל של לא' וגם נשלם כט' ויב' תשצ"ג. ק"ל בפטר רחם אשר ע"י הרופא נלקח במלקחיים אם מחייב בפדיון ה' סבעים. קל"א מכירת מבכרת רק בכסף. קל"ב בבכור שנחתך מאזנו. קל"ג בענין טרוד במצוה. קל"ד ע"ד בית העלמן. קל"ה בענין מי שאבד ע"ל ר"ל. קל"ו בענין ביה"ע. קל"ז ע"ד חטיטת הקברו'. קל"ח בענין היאהרצייט. קל"ט בענין צוואה. ק"מ ע"ד מצבה. קמ"א בענין העמדת מצבה בזמנו. קמ"ב ע"ד הוצאת מטפחת בי' ש"ק. קמ"ג ע"ד קריאת כהן בשבת בראשית. קמ"ד בענין קדרות מתכת המצופי' קמ"ה בענין רבות. קמ"ו בענין שנוי מנוסח אשכנז לספרדיי. קמ"ז ע"ד חטי' שמורי'. קמ"ח בענין הזכרת נשמות. קמ"ט בענין יאהרצייט. ק"נ בעצין הזכרת שם אב על המצבה. קנ"א ע"ד פריעת

חובות בבאנק. קנ"ב בענין הגעלת כלים קנ"ג על הקושי' במ' מנחות ד' מ"ה. קנ"ד בדבר הנחת תפילי' בימים של ענינוי. קנ"ה בדבר קציצת אילנות. קנ"ו ע"ד ת' מ' חת"ס ביו"ד סי' ס"ט. קנ"ז בענין משמש במוך. קנ"ח בדברי הר"ן מ' נדרי' בסברת בדשיל"מ. קנ"ט ע"ד מ"ש מקום שלו בביהכ"נ לח"ק. ק"ס ע"ד הר"ן פ"ק דמ' מקואות במעיין שהבו עליו מ"ש. קס"א בענין עשה דהשבת אבדה ופי' הגמ' מ' ברכות ומ' מגילה גדול כבוד הבריות שדוח' ל"ת שבתורה. קס"ב בהלכות גרים. קס"ג בהנ"ל ובענין בטפת ד"ב. קס"ד בענין מקוה ע"י שלג. קס"ה בה' קדיש בתוך יא"ח. קס"ו בענין הרהור בדית במקום מיר. קס"ז ע"ד פטום ד"א ופי' בדברי הר"ן דבאסה"נ ליכא משום פס"ר. קס"ח מי ששכח שאכל תבשיל של בשר וברך על מאכל של עיסה של חרב. קס"ט ע"ד פאה נכרית. ק"ע ע"ד חציצה בטלית מצוה. קע"א ע"ד מכירת שדות לנכרי'. קע"ב אם מותר להרהר באמונת מ"ע שנאמר' בראש לחת הברית במקומות שאסור להרהר בד"ת:

סימן א

שוכ"ט על ראש הה"ג מו"ה צבי נ"י דומ"צ ק"ק ב' הוניאד יצ"ו. ע"ד שאלתו במקום כבודו אשר כל מצב ומעמד הקהילה היא ע"י הגאבעללע של בשר כידוע ולעת כזאת קמו טבחים הכפרים ומוכרים בזול ורוב' של עמ' דבר אליה' ינהרו מפני הזול ומפסידי' הגאבעללע ויש לחוש שעי"כ יתבטל ח"ו עמודי הקהל כי לא ישאר בקופה של הקהל לשלם משכורת של הדומ"צ וכמ"כ לשארית משרתי הקהל והנה פשיטא לי' לכת"ה כי ביד הקהל וכש"כ בצירף המורה לאסור איסר על בשר הנ"ל כמ"ש ביו"ד סי' א' סעיף י"א וכן הוא בסי' ר"ה וסי' רכ"ח אלא שאלתו אם צריכי' לזה רוב אנשי עיר או סגי בזט"ה כי יש לדאוג כי רוב' של אה"ע לא יסכימו מפני הפסד של הקהל דבהפקיר' ניחא לי' טפי. והנה בחו"מ סי' ב' הובא ברמ"א שני דעות בזה ודעת הרמ"א נראה נוטה לדעת זה כי ביד זט"ה הכח ושליטה לאסור ולקנוס כמו בכה"ג והולכ' בזה אח' המנהג. והנה בת' מרן חת"ס סי' ה' ביו"ד האריך בשיטות הנאמרים בזה כי יש דעת ר"ת כי צריכי' בזה דעות רוב אנשי העיר ודעת הראב"י דסגי' בז' טה"ע ונראה ג"כ כי דעת מרן נוטה לשיטת הראב"י ומסקנתו דהיכ' דאיכ' משום מגדר מילתא כגון בנ"ז שחוכרים הגאבעללע וע"י שמביאים בשר מבחוץ לעיר נהני' מקופת הקהל ושוב גונבי' מהחוכרי' שזה גזל גמור דהוה כמוכס ישראל עפ"י דד"מ וא"כ פשיטא דאם במקום כבודו הוא שהגאבעללע עפ"י חכירות דהוה מגדר מילתא משום לתא דגזל, ואפילו אם אינו בחכירות רק שהגבאי גובה הגאבעלא ומטיל לכיס הקהל ומזה משלמי' למי שהצורך לתשלומי' מ"מ לפימ"ש

מעכ"ת דיש לחוש לבטול מעמד הקהילה אין לך מגדר מילתא יותר מזה דהוה מצוה דרבים ויותר מזה איתא במג"א סי' קנ"ז בסופ' בשם ת' הריב"ש דמי שמעכב בנין ביהכ"נ אפי' אם ישנו בל"ז ביהכ"נ מ"מ אם להעמיד עצמן מי שמעכב הוה כמונע רבים לעשות מצוה וכש"כ להעמיד הקהילה בכללי מי שמעכב הוה בכלל זה חלילה ובלא"ה נראה מת' מהרמשי"ק חיו"ד מסי' י"ד עד סי' נ"ז כי ט"ה בידם לעשות כנ"ל וכדעה שהביא ברמ"א הנ"ל וכמ"ש בת' זכרון ח' חו"מ סי' ב' וכאן התקנה מי שמביא בשר מבחוץ לעיר צריך לשלם הגאבעללא אם ברצונם יתנו מה טוב, ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ויינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ב

בעזהשי"ת ד' כ"ב למב"י תרע"ג לפ"ק מאד יצ"ו. שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג הרב כש"ת מו"ה אשר אנשיל יודא מיללער נ"י אב"ד דקה"י פעטראזשעני יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי והוא ע"ד איש א' שהי' שו"ב בבחרות' אצל כת הנעלאגען וכאשר נשא אשה עזב מלאכתו וע"י טרחות ויגיעות והוצאות רבות וכמעט בסכ"כ הביא בשר כשר משו"ב יראים ולא אכל משחיטתו וגם הרבה טרח והשתדל להעמיד קהל יראים ארטה' אשר כולו יו"ש והוא העמיד מקוה וכיו"ב הצריכי' ועתה ע"ד כי קולו נעים וערב יחפצו בו להורי"ד לפני התיבה וישנם מפקפקי' ע"ד ת' ערוגת הבושם סי' ט"ו שאוסר בקבלת חזן מכת הנעלאגען אפי' אם אומר עשיתי תשובה, ומעכ"ת השיב שאינ' דומ' לחזן שאומנתו בכך משא"כ איש הנ"ל סוחר מפרנס עצמו במסחר' אך ורק רוצים בו להיות מתפלל לפני התיבה והנה ודאי דבריו כנים. ועוד י"ל בעיקר הדברים בעשה תשובה שלמה כמו נ"ז ודאי גם בעל ערוגת הבושם יודה ושם בתשובה הא כתב דרק לפני המקום ב"ה מהני תשובה אבל לו לפנינו וכוונתו ודאי כי הקב"ה בוחן לב וכליות לפניו גלוי' אם תשובת' אמיתית משא"כ לפי עיני בשר אבל הא בגמ' מס' סנהדרין דף כ"ה נותן בזה סימנים היינו מחזיר אבדה בדבר חשוב או מוציא טריפה בשלו דחזינן דאינה רמאות בתשובתו וכן קיימ"ל ביו"ד סי' קי"ט ובכ"ז אין לך מוציא טריפה בשלו יותר מזה אשר ע"י יגיעות רבות והוצאות רב וגם בסכ"נ הוביל בשר כשר מקהל"י ושחיטת עצמו שהי' לו בחנם אסר ע"ע ודאי ה"ה תשובה שלמה ועוד דבר גדול נמצא בהאי גבר' דרך צדיקים כמ"ש חכז"ל צדיקי' במ"ש מתקני' באותה דבר עצמו וזה האיש שהי' אצל כת הנעלאגען עשה מעשים טובים ורבים בהשתדלות להעמיד ק"ק ארננוה' על כנו ותשובה כזה שהוא מעשים מראשית' ודאי כדי לקבלו אפי' לדעת ת'

ערוגת הבשם וגם כי הא הת' ערוגת הבשם נשען ע"ד ת' מהרמשי"ק יו"ד סי' י"ט והא שם נכשיר' בשעת הדחק ואין לך שעת הדחק יותר מכ"ז כמ"ש מעכ"ת דכולם הי' משמשי' פני התיבה ליאהר:

צייט וכיו"ב ומי יוכשר וע"כ לענ"ד אין למנע' להיות ש"ץ בפרט דליכא עדיף מני' בקול ערב ומע"ט ואגב ראיתי מ"ש ע"ד מהרמשי"ק במ"ש דכת נעאלאגען לא עדיף מבית חוני' וביהכ"נ שלנו הוה מקדש מעט כמ"ש בה' ביהכ"נ לכמה דברי' וכמ"ש במ' ע"ז דף נ"ב דהכהנים ששמשו בב"ח קנס' שלא ישמשו בביהמ"ק הה"ד ראוי' לקנוס אותה בביהכ"נ ואפי' עשו תשובה, והנה יותר ראוי' לקנוס בכהן שהמיר דתו וכמ"ש הרמב"ם דכהן שהמיר פסול אפי' בדיעבד גם לנשיאת כפיים אפי' בעשה תשובה והמחבר בסי' קכ"ח סעי' ז' הביא בזה ב' דעות עיין בחמד מש' ומחה"ש ס"ק נ"ד וא"כ היאך הביא המג"א סי' נ"ג ס"ק ח' כמה דעות אחרונים דכשר להיות ש"ץ בעשה תשובה ובהמיר להיות תוגר הביא דלכ"ע כשר בעשה תשובה ושם בסי' קכ"ח הביא דעת הרמב"ם לפסול לנ"כ ועכ"ח צ"כ דלענין זה לא אמרינן דביה"כ שלנו חשוב כמו ביהמ"ק לפסלו מלהיות ש"ץ והלא כמה דברים דלא מחמירי' כמו בביהמ"ק ועיי' במג"א סי' קי"ג סעי' מ"ו ואם איני כדאי וחלילה לי לחלוק על דבריו הק' וכבר נוהגין כן בקהלי יראים לא באתי רק כמעיר ובכ"ז ודאי יודה כמ"ש לעיל. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן ג

ב"ה מאד יצ"ו אור ליום ג' ו' דחנוכה א' דר"ח תער"ג לפ"ק.

שוכ"ט על כבוד הרב החו"ב יו"ש כש"ת מו"ה מנחם מענדל פריימאנן נ"י ביישוב ערזשעבעטנואראשא. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ועיינתי ועמדתי כמרעיד ומשתומם היש קהל ישראל לעמוד בשו' כזה והנה מעכ"ת כתב עליו כמו י' ערעורים מעתה כעת הזאת וכמוה' דברים מקדמת דנא ואין לחפש ולדקדק על כל הנאמרים רק על עקרי דברים מה שנוגע לכשרות השו"ב, א' אשר העיד עליו מ"ץ שמצא סכינו מלא פגימות וחריצים וצווח עלי' ככרוכי' והוא השו"ב חלק מהבהמה לישראלי' ושוב העיד עליו עד א' שמצא סכינו פגומה ואמר לו שלא ישחוט בסכין זה והוא בדוקא שחט בסכין הנ"ל והנה במהרי"ק הביא' בפרמ"ג ס"ק מ"א דעד א' מהימן לפסול השו"ב אם בלא"ה נראי' עליו קלות וכן פסק בדברי חיים ח"א סעי' ב' וסעי' ז' דסגי בעד א' וכן דעת השערי צדק בסי' ו' עיי"ש. וכן הביא בס' דרכי תשובה בסי' א' ס"ק רנ"ב עוד כמה אחרונים

שפסקו כן וכש"כ בנדון זה ישנו ב' עדים ואם כי יש לדון משום עדות מיוחדת גם בזה פסקו באחרונים דמהני לפסול השו"ב וא"כ באיש זה אשר כמה קלות וקולות נראים ממנו פשיטא ופשיטא דאין לסמוך על השו"ב הנ"ל. ב) מה שמסר בחור א' ע"י בנו עיין ברמ"א ח"מ סי' שפ"ח בסופה דאם השליח מוחזק בכך חייב המשלח ויש לו דין מסור וא"כ גם בנו בכלל זה דהוה כמו חזקה דדרך הבן לשמוע לאביו ואם כי אסור כמ"ש איש או"א תיראו ואת שבתותי וגו' מ"מ ידעינן כי כן דרך בנים בפרט מה שרואים בקלות בניהם ילמדו ממנו עיין בחת"ס ח"מ סי' קפ"ה דבדיני מסור אין לדון משום אישלד"ע דכל גרמי וגרמי הוה כמוסר עצמ' ורוב מוסרים אינם מוסרים לשופט עצמה רק לשליח ושליח שלוחם כידוע וגם כי הלך בערכאות לקבלנא ע"ד אמירת קדיש ונעשה חלולים ועיי' בח"מ סי' כ"ו כמה עברה גדולה לקבול אצל ערכאות דהוה כמרים יד בתוה"ק ומייקיר' וכש"כ בדבר כזה דאין להם שום יד בהלכות הנ"ל ושם הלכה דדינא ג"כ כמסור והא בסי' ב' ביו"ד מחלוקת הפוסקים אם שחיטת מסור כשר ורוב הפוסקים מחמירים ואוסרים שחיטתו. ב) רגיל לקנות ע"י נכרי ביום הש"ק שהוא בשבת וכן הורה לאחרים והא מבואר באו"ח במג"א סי' ש"ב שאסור אפי' בסתמא וכמה אחרונים פסלו שחיטת מחלל ש"ק אפי באסורי דרבנן. ד) מעידים ששחט בשכרותו בעת שלא ידע מימינו לשמאלו וידוע כי שחיטתו אסורה. ה) מעיז פנים להורות או"ה אם אפי' הש"ע אינו בידו רק ס' חכ"א ופשיטא שאינה מגיע להוראה כנראה מכמה הלכות שהורה כי לא ידע מה שאומרים חכז"ל תלמיד שלא הגיע להוראה רבים חללים הפילו וביו"ד סי' רמ"ב מבואר דינא דנקרא שוטה רשע וגס רוח וגם כי במדינתינו התקנה לקבל התרה מג' רבנים ומי סמכו למורה הוראה וכש"כ מאשר אחרי שהב"ד אסרו עליו ההוראה ועבר על דבריהם וכי יש תקנה למכשולותיו ועיין בחת"ס ח"מ סי' קס"ב, ו) מגיה וכותב לתקן ס"ת מאחרי שלא ידע שום הלכה מהלכות כתיבת סת"ם. והנה עוד הביא מעכ"ת כמה קלות ומכשולות שע"י והנה לענ"ד לא אדע שום תיקן לעמוד עם שו"ב הנ"ל אפי' מה שכתב שלא ילך לבית מטבחיים לבדו רק עם עע"ג וגם בבדיקת סכין אינה יודע אם ינצלו בני הקהל' ממכשולים של הנ"ל כי מי בקי ומי יטריח לבדוק אחריו בכל צד וצדדי צדדים כי מי ששנה בעברה כ"כ נעשה לו כהיתר כיון דדש בי' טובא ותמי' בעיני וכי אין איש בארץ ההיא לעמוד בפרץ ולהרים המכשול מבין העם וצריכים אנו לחוס ולרחם על נפשותינו ונפשות ב"י כמ"ש בת' דברי חיים בדברים כנ"ל עיי"ש. ופשיטא דהשו"ב ומה שהור' באו"ה ה"ה כלא הי' והכלים צריכים הגעלה וכש"כ משו"ב ותו אין בידי ומשמים

ירחמו וגו' והנני מסיים בכל חתוני ברכות ידידי דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ד

בעזהי"ת אול"י ה' ר"ח שבט תרפ"ג לפ"ק מאד יצ"ו. שוכ"ט על ראש אהובי ה"ה כבוד הרבני המופלג ירא ושלם הנגיד המפואר ומפורסם כש"ת מו"ה שמואל מיללער נ"י רה"ק דק"ק יאנקערס אצל נעוויארק יצ"ו אחרי מבוא דרך ברכה פני מעכ"ת הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"נ והנה שאלתו בענין הרב והשו"ב ולא אוכל להתאפק בתמיה' רבה מה עלה בדעת הקהל לשים משרת הרבנית עליו אחרי ששימש הרב ברבנות בקהל שטקלוו י"א שנים והלא מבואר בת' מהרמשי"ק או"ח סי' ק"ז ובח' יו"ד סי' כ"ה כי השו"ב נאסר לקהלי יראים ארטה'. וכן המורה בפשיטות אחרי שאכל משו"ב שלהם וכן מבואר בס' מלחמת מצוה שנדפס בשנת תרח"ם לפ"ק שם ננכתבי' מרבני הגאונים זקיני הדור ובראשם הרבנים הגאונים צדיקים מו"ה שמחה בונם אב"ד ק"ק פ"ב ז"ל והגה"צ מו"ה דוד שיק אב"ד ק"ק טאקאי ז"ל והגה"צ מו"ה מענדל פאנעטו אב"ד ק"ק דעעש ז"ל המפורסמים בחיבוריהם שו"ת שבט סופר ספר אמרי דוד ושו"ת שערי צדק ואתם עוד להקת נביאי' רבנים גדולי צדיקי' אשר פירשו דבריהם בפה מלא כי הקהילות אשר לא באו לסדר תקנותיה' כפי תקנות היראים ארטה' (ארגאניזאציאן שטאטוטען) אשר נתקבלו מקבוץ גדול של רבנים וראשי עדה ונתקיים בחותם המלך יר"ה והסכימו יחדיו כי קהלות שטק"וו ה"ה אשר לא קבלו עליהם תקנות הנ"ל נאסרו וכל שו"ב או מורה מקהלות הנ"ל לא יתקבלו בתוך קהל יראים, ופלא בעיני מה עלה על דעתכם לקבל רב הנ"ל אשר הי' רב בניישטאדל נאוועמעסטא שהיא שטקיוו ואכל שם משו"ב דשם והא מבואר בב"ח ח"מ סימן ב' דאפי' אם גדול בהדור גוזר אסור אפי' חוץ לעירו צריכי' לשמוע מלקיים כדברי' כל שאינ' כמוה והביאו ג"כ בת' מהרמשי"ק סי' ש"ז הנ"ל וק"ו ב"ב של ק"ו גדולי רבים וזקיני הדור כמ"ש בספר מלחמת מצוה הנ"ל ובת' הריב"ש סימן רע"א להדי' משמע דאם הוא למגדר מילתא אפי' חוץ למדינ' דברי' קיימים ופשיטא לכל בר דעת כי תקנות היראים ארטה' במדינתינו הי' למגדר מילת' כי הוא חומה גבוה ועיר מבצר נגד המתחדשי' (נעאלאגען) שלא ישטופו ממים הזדוני' כידוע לכל והכל מביא בתשו' מהרמשי"ק סי' ק"ה ק"ו ש"ז באו"ח וכן ביו"ד בכמה מקומות ע"כ תימה בעיני היאך יצאה שגגה מתח"י לקבל רב כנ"ל. שנית מ"ש מע"כ אם אסור' של הרב על השו"ב קיים כלומר אם בידו לאסרו והנה במ' בכורות דף ל' איכ' סתם מתניתין

החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו ובד' ל"ה שם פליג' בזה רשב"ג ור"מ ורשב"ג פליג דנאמן הוא על של אחרים ומצינו בזה מחלוקת הרמב"ם והראב"ד בפ"ח מה' מ' הרמב"ם פסק כרשב"ג והראב"ד פ' כר"מ משום דסתמ' דמתניתין דף ל' כר"מ והמחבר בסי' קי"ט ביו"ד פ' כהרמב"ם אכן הש"ך בסי' ב' ס"ק כ' ובסי' קי"ט ס"ק ח"י ובסי' קכ"ז ס"ק י"ט מסיק דכל זה בחשוד לבד אבל במומר כלומר שהוא מועד לכך ופי' הפמ"ג סי' ב' דהיינו שעבר על עבר' ג' פעמים לכ"ע אינו נאמן אפי' בשל אחרים ושוב לא דנו ולא מעידו וא"כ הרב הנ"ל שעבר על אסור של כמה רבני' הגאוני' ואכל משחיטת שטק"וו ושימש שם ברבנות ודאי אסור הנ"ל חמיר יותר מאיסורו של הרב א' וכיון שחשוד בזה אין בידו לאסרו כל זמן שאינו מברר לפני ב"ד שיש על השו"ב פסול שראוי' לאסור שחו"ב וכיון שאוכל משחיטתו א"כ עכ"ח הודה שאין עליו פסול שראוי' לאסרו ורק מכחו של רב מרא דאתרי' וכבר נתבאר שאין ראוי' להיות דיין בדבר זה כיון די"א שנים עבר על אסור הנ"ל אם כן נעשה מועד לכך ולדברי הש"ך אין דנו ולא מעידו כנ"ל, והנה עד כאן דברתי בסתמ' אכן דילמ' הרב קבל עליו תקוני תשוב' כמ"ש בסי' קי"ט ובח"מ סי' ל"ד והי' מציע דברי' לפני בד"צ שבפני' קבל ד"ח ותקוני תשובה ואין לך דבר עומד בפני תשוב' ע"כ לענ"ד יציע' הדבר לפני בד"צ ובל"ס בעיר נעוויארק ישנ' רבנים גדולים צדיקים יש בו לדון בענין זה ובלא"ה נוהגין בק"ק יראים אם יש להרב על השו"ב דבר ואינו מברר דברי' מהו, מציעי' ומעריכי' בפני ב"ד של ג' כהנ"ל וכאשר יאמרו כן יקום ע"ד שני דברי' הנ"ל, הנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווונקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ה

לרב אחד. אשר הציע לפני מך ערך כמוני ע"ד עובד' בשו"ב שבדק הריאה מבפנים ולא מצא שום ריעות' רק בהוצאת הריאה נראה חסר קצת מן האונ' האמצע' והרא' זאת לשו"ב שני ותלי' במשמושי דטבח' והכשיר' ואח"כ בא הקצב לפני כ"ת והראה כי האיך מקצת אונ' הנ"ל דבוק ונסרך לצלעו' והטריח את הבהמה, ועתה בא לדון ע"ד השו"ב אם דינ' כשו"ב שהוציא טריפה מתח"י המובא בסי' קי"ט וסי' ב' והוא מדברי הרשב"א בתשוב' סי' כ' דלא תלי' בשגגה ובש"ך שם בשם מהרי"ו באדם שידוע שהוא יר"ש דנין לשוגג וכן הביא כ"ה דברי פ"ת ס"ק ד' האיך דיש הוכח' תלינן בשגגה. ולענ"ד דהרי בנד"ז יש הוכח' טפי דהא הי' נו"נ עם השו"ב ע"ד החסרון של האונ' ותלו במשמוש ידי' דטבחא א"כ גלו דעת' בשגגה שלו ולמה יהי' רמי' אדעתי' כי נשאר דבוק וסרוך בצלעי' אחרי כי

הקצב גוי נתן מכשול הנ"ל, ע"כ לענ"ד אין מקום לקנס'. אך ורק יקבלו עליהם בתורת חברות כי לא יתנו מקום לקצב גוי הנ"ל להעתיק הריאה מ"ש אבלעזען, ואם הקצב לא ישמע לקול דברי כ"ת בזה יש מקום לקנוס מי שימח' ע"ד ויגזור על שו"ב כי אם עוד יעשה כן לא יבדקו הריאה עד שיציג הדבר לפני כ"ת וחכם עיני' בראשו לגדור גדר בזה בקנסות וחיובי' אחרי אשר כבר עשה כן, ויש מקום למכשול חלילה ודל"ח. ועתה באתי ע"ד פלפולי מ"ש במה דנבילה חמור מטריפה וטריפה חמור מנבילה. והנה בנקו"כ סי' כ"ז מבואר דרק נבילה חמור מטריפה והחשוד על הטריפה אינו חשוד על הנבלה, וכן בפרמ"ג בפתיח' להּ טריפות מנה י' נ"מ בין נבלה לטריפה וא' מהם שהחשוד לטריפה אי"ח לנבלה ול"ק נמי להיפך:

ע"כ לענ"ד מ"ש כ"ת דטריפ' ג"כ חמור' דאסור' מחיים כמ"ש מס' זבחים, לדעתי לענין חשוד לא שייך חומר' זו דלא נוסף בו איזה חומר אסור מצד עצמות האסור וחומר זה שחל מחיים אינ' רק לענין פירכ' שלא נילף זמ"ז וכי כל פירכ' נחשב לחומר לענין חשוד וכ"פ מצינו פירכ' שלא היתּ' לו שעת הכשר ולא הותר מכללו וכי זה חומר לענין חשוד פשיט' דחמץ בפסח דהוה בכרת וב"י דחמור אעפ"י שהיתה לו שעה"כ וכן כמה דברים עי' בחולין דף קט"ו וק"כ שם וז"פ. וגם מ"ש בדברי ת' הרשב"א דאינו תולה בשגגה משום דאיירו שהוציא טריפה ע"י פסול שחיטה דל"ל אוקמי בחזקת כשרות דאיכא חזקת שא"ז כנגדו משא"כ בטריפה דליכא שום חזקה ואדרבה רוב בהמות כשרות ואוקמינן בחזקת כשרות. ובזה מתרץ דברי הרמ"א סי' א' בשם מהרי"ק דרמ"א איירי שלא על שחיטה פסולה משו"ה אפי' בלא עשה תשובה ובמהרי"ק איירי שהי' שוגג, והנה קו' כפ"ת דלמה לא נתל' שהוא שוגג דהא יש לו חזקת כשרות ומכח זה יצא לחלק בחילוקים הנ"ל. והנה המעיין בתשו' הרשב"א יראה בלשונו מה שנאמר בזה כי לעולם אין לתלות בשוגג בדברים ידועים והביא ראי' דאל"כ לא נמצאו חשוד אלא מי שהותרו בו והלא דבריו היה דברי הגמ' מס' סנהדרין דף כ"ה בטבח' שהוציא טריפה מתחת דו דאינו חוזר לכשרותו רק בעשה תשובה במקום שאין מכירין ומוציא טריפה לעצמו בדבר חשוב וכי שם נמי נימא דאיירי שנחשד בשחיטה, ועוד הא תלי' הרשב"א בטעמי' כי ה' טריפות ידועים ואינו דומה להני קבוראי שם דף כ"ו שחללו יו"ט דסברו מצוה קעביד ולדברי כ"ת הא החילוק פשוט בטבח שהוציא טריפה מידו והיינו בשחיטה איכא חזקת שא"ז ובמחללי יו"ט תלינן בשוגג דאיכא חזקת כשרות דאין כאן חזקה כנגדה ובגמ' שם אינו מחלק בכך וכן מנה שהרשב"א מחלק בתשובה להאי דיבמות דף קכ"א, שהתי' ר"ש במים שאל"ס הי' ג"כ מקום לחלק כי שם יש רוב נגד חזקת א"א משו"ה אינן בטעות

משא"כ בחזקת שאינו זבוח, וכן בתשו' הרא"ש שמובא בב"י סי' קי"ט השאלה לענין בדיקה ועכ"ז העבירו. ועוד מה יענה בדברי הרמ"א בסי' ל"ד בחו"מ שנקט טבח שהוציא נבילה או טריפה מתח"י פסול לעדות אלמא דכחדא חשוב והכל הולך למקום א' דעיקר תלוי' במה שהי' לו לידע ורק מפני שאינו מקפיד וקלות להכשיל לא תלינן בשוגג, וכלל גדול כלל הרמב"ם בפי"ב מה' עדות דבשום עבירה כגון נבילה וחלול שבת ויו"ט בדבר שידוע לכל נפסל ואין צריך התראה ורק בדבר שאינו ידוע לכל כגון קשיר' בשבת צריכים להודיע כיון שאינו ידוע לכל. ועיין בש"ך ובסמ"ע בחו"מ סי' ל"ד כי ימצא הכל כהנ"ל ותל"מ. ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ד"פ מאד יצ"ו:

סימן ו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך כמדרשו חו"ב טובא כש"ת מו"ה שלמה כ"ץ נ"י פריעד בק"ק יולניטצע. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ מעכ"ת בא לידי וראיתי מ"ש ע"ד עגל שנולד אצל ישראל וידוע בודאי שהוא בן ח' ולאחר ששה כ' יום שחטו בלא ידיעת ריעות' הנ"ל ובא השאלה לפני רב מובהק ואסר אות' ומעכ"ת דעתו הי' בכחא דהית' ופלפלת בסוגי' הגמ' מ' שבת קל"ה ולבסוף הבאת דברי הת"ש סי' ט"ו שהחמיר בדבר זה ול"מ בדיקת ח' ימים דהוה ספיקא דאורייתא והנה כדברי הת"ש ה"ה דברי הנק"כ סי' ט"ו על מה שנאמר בט"ז להקשו' בעגלי' שנקח' מן הנכרי דליהוי ס"ס ספק דילמ' כלו לו חדשיו ס' אם לא כלו לו חדשיו דילמא שהה ח' ימים אחר לידתו וע"ז הקשה הנקו"כ היאך תאמר את"ל לא כלו לו חדשיו דילמא שהה ח' ימים דהא אם לא כלו לו חדשיו נפל הוא ול"מ שהה ח' ימים הלא חזינן דבידוע בודאי ל"מ ח' ימים, והנה בשעה"מ פ"א מה' יו"ט ה' כ' הקשה ע"ד הנקו"כ מדברי התוס' שהוכיחו דרשב"ג גם בסתם ולדות איירי דאל"כ מה פריך בגמ' מעגל שנולד ביו"ט הוה ליה לדחיי' דהאי בסת' ולד איירי כלומר דאז ל"צ ח' ימים ע"כ שוחטים אות' בו ביום ורשב"ג איירי בידוע שלא כלו לו חדשים היאך איכא למימר הכי דהא בזה ל"מ שהי' ח' ימים והיאך אמר רשב"ג כל ששהה בבהמ' ח' ימים אינו נפל א"כ בפשיטות זה' הוה ליה למימר דל"ל דרשב"ג איירי בידוע שלא כלו לו חדשי' ועוד הביא ראיי' מדברי ר"י שבתוס' עיי"ש. והביא ג"כ דברי מל"מ פ"ג מאסורי מזבח בתוך דבריו שם מוכח דמהני ח' ימים להוציא מכלל נפל עיי"ש והנה כ"ז הוכחות נצחו' אבל מה נעשה להוכחות דברי תב"ש מ "ש בסי' י"ג שהביא ש"ס מ' נדה דף כ"ד דשם איבעי' דלא איפשטא אי כמו באדם זמן עבור ט' חדשים ויולדות ג"כ לז' חדשים אם בבהמה הכי הוה ולא אפשט' א"כ מעתה הלא

דבריו מבוררין היאך אפשר לומר דמהני ח' ימים דבשלמא באדם דמהני שלושים יום אפי' בודאי ז' חדשי' דאמרינן האי בן ז' ואשתהה כמ"ש במ' יבמות ד' פ' גבי רבה תוספא' הביא' הסוגי' בתוס' כאן אבל בבהמה לאותו פן דליכא ולד עבור פחות מט' חדשים בבהמה גסה לא שייך אישתהה דליכא ב' ז' דלא אפשר והוי ודאי נפל ועיי"ש בת"ש שנו"ן לומר דחכמי הגמ' לא ראו עובד' וקאי בספיקא אבל אם נרא' שכן אירע מעשה י"ל דנפשט האיבעי' ועוד שם מו"מ ולא סמוך עליו ותמה על הפרישׁ' ועוד פוסקים אחרונים דפשיטא להו דמהני ח' ימים לבן ח' חדשים ואשתמיטי' גמ' דמ' נדה ומעתה לפי"ד השעה"מ שהוכיח מדברי תוס' דמהני ח' ימים יוקש' כמ"כ מגמ' הנ"ל וכן הביא בת' בית שלמה סי' ל"ד ול"ה דברי הרמב"ן מ' שבת שאמר בהדי' דמהני ח' ימים לנולד ח' חדשים וכן נראה מדברי המאירי על מ' שבת במ"ש בתוך דבריו דולד שלא כלו חדשי' ולא שהה ח' ימים שחיטת' מטהרת' משמע דאם שהה אפי' באכילה מותר, ולע"ד הי' מקום ליישב דברי הראשונים והאחרונים עפ"י מ"ש בחדושי הרשב"א ו' שבת ומ' יבמות דף פ' הנ"ל דג"כ נו"נ דפלוגת' רשב"ג רבי וחכמים גם בנולד לח' חדשים בודאי דלשון ק' ח' הכי משמע וכן בברייתא כל שלא כלו חדשים וגם הביא דברי התוס' פרק אין עוקרין ושם מפורש פלוגת' חכמים ורשב"ג ורבי ואיירי עכ"ח בנולד לח' חדשים ורשב"ג ורבי בחדא שיט' דאמרינן ותלי' באשתהה אלא דלגמרי לא כרבי ס"ל דרבי סמוך אסימני שער וצפרנו ולרשב"ג לא מהני רק שהי' לי יום והנה שם בתוספת' מוזכר ג"כ בהמה בשהיי' לח' ימים והא גם מפורש להדיא דאיירי בלא כלו חדשי' בודאי וכמ"ש הרשב"א א"כ עכ"ח מוכח דס"ל להתוס' דמהני גם בבהמה וא"כ ודאי קשה ממ' נדה הנ"ל שהביא התב"ש. ע"כ נלע"ד דהא בהרשב"א הקש' מה פריך בגמ' אי חכמים פליגי ארשב"ג או לא ופשטא ליה משמואל דאמר הלכה כרשב"ג מכלל דפליגי אמאי לא פשוט מהתוספ' דבהדיא פליג ותי' דהתוספתא כמו הברייתא לא שמיע' ליה (וכמו דאמרינן בכ"מ דאי"צ לידע רק המשנה ולא הברייתא כמ"ש רש"י ז"ל מ' שבת דף פ"א ועמ"א ומ' חולין דף י"ג ע"ב ובמבוא התלמוד בשם ת"ח בזה הכלל) וא"כ אקושי' והוכחו' התב"ש יש לתרץ ולהשיב כן דודאי מן הברייתא דרשב"ג ומהג"מ דכאן וכן מה דיבמות מוכח דאיירי אפי' בידוע דלא כלו חדשיו מהני שהיו ח' ימים והך בעי' דמ' נדה רק רבא מבעי' ליה ורנב"י רצה לפשוט מהבריי' דשם ושפיר י"ל דלא שמיעא להו הך דתוספתא וכמ"ש הרשב"א על איבעי' דהכא כנלע"ד אלא שאינ' כדי לסמוך על אדנפשי' ועיין בד"ת סי' ט"ו שקובע הלכה כדברי בי"ש סי' ל"ו דאם ברי לו דקודם ד' חדשים לא הי' זזה מדיר שלו שלא הי' זכר מזדקק יש לפסוק כדעת התבו"ש ועיי' דגו"מ. סי' ט"ו וראיתי בס' ערוך לנר על מס'

נדה בסוגי' שמקשי מה נ"מ דהא קיימ"ל כרשב"ג מ' שבת דף קל"ו כל ששהה ח' ימים בבהמה אינו כפל ותי' ב' דודאי נפל לא יועיל ח' ימים ותמהני על הגאון דאשתמטתי' לי' דברי נקה"כ בסי' ט"ו שכן כתב על דברי ט"ז במ"ש מ"ד במחבר דבלקח מן הנכרי אינו נאמן דהוה ז' ח' דנימא ס"ס דילמא כלו לו חדשי' ואת"ל דלא כלו דילמ' שהה ח' ימים ועד"ז כתב בנקוה"כ דאין זה כלל ס"ס דבאם לא כלו חדשיו לא מהני שהיי' ח' ימים ועוד כתב עפ"י מ"ד במ' יבמות הנ"ל דבאדם בנולד לח' חדשים לרשב"ג אמרינן דנגמר בז' חדשים ואשתהה וה"נ קמבעי' לי' דאי יולדו לז' חדשים י"ל כמ"כ דאשתהה ואם לא יולדת ליל הכ' וה"ה דברי תבו"ש הנ"ל ומ"ש בערוך לנר דהרמב"ם השמיט לגמרי לענין אבעי' דרבא לא לקולא ולא לחומרא ולפימ"ש לעיל דהתוספתא לא שמע לי' ולהכא אבעי' לי' ע"כ השמיט האבעי' דכבר נשמע מהתוספתא הנ"ל:

סימן ז

בעהי"ת י' נ' דסליחות תער"נ לפ"ק מאד יצ"ו. שוי"ר לכבוד ידידי הרב הגדול בנש"ק מו"ה שמואל הכהן נ"י. ראיתי מ"ש ע"ד תבואות שור י"ט שפסק דבין ברכה לשחיטה אפי' לצרכי שחיטה אין להפסיק כמ"ש הרמ"א בשם הכלבו באו"ח סי' קס"ז וכן במג"א סי' כ"ה, ופלפלת בחכמה שזה מחלוקת אביי ורבא במס' מנחות דף ז' גבי הזאות דפרת חטאת דרבא ס"ל כר"א דדם הנשאר באצבעות פסול להזאה כמו דדריש שם מקראי וכן הוא במס' זבחים דף צ"ג ומדפריך אביי ממתני' דגמר הזאות מקנח ידיו בפרה גופו אבל לא בין הזאות וכי בכל הזאה והזאה יורד מהר המשחה לקנח ידיו ומסיק דמקנח בכפורי מזרקות, ע"כ דעתך דמשו"ה ס"ל לאביי דלא מקנח בפרה גופ' בין הזאה להזאה משום הפסק דלא מתקינן לכתחילה וכדעת הכלבו, ורבא חולק בזה דליכא משום הפסק בזה. ועוד הארכת בענין זה ובגוף הדבר כבר קדמך בשו"ת שמן ראש עיי"ש. אולם לענ"ד דהלכות הזאה אינו דומה להפסק בין ברכה למצוה או אכילה וכמ"ש הראשונים ואחרונים בשח בין תקיעות דמיושב לתקיעות שעל סדר ש"ע דלא הוה הפסק כיון דהוה בתוך המצות עצמן וכן בבדיקת חמץ לא הוה הפסק בין בדיקה לבדיקה משא"כ בין ברכה לתק"ש ולהבדיקה דהוה ב' דברים ששייכים זל"ז וכן הטעם בהפסק שבין תפילין של יד לשל ראש והכל באר היטב באו"ח סי' תקצ"ב בט"ז ומג"א בסברת הנ"ל לדעת הרי"ף ודעמי' וע"כ פסק המג"א שם דלצרכי תקיעות מותר אפי' לכתחילה להפסיק דבזה נמי קיל מהנ"ל, ואפשר י"ל דתלי' במחלוקת הת"ק ור"א ור"ש במס' יומא סוף פ"ה דת"ק ס"ל דאם נשפך הדם עד שלא גמר ההזאות יביא פר אחד ויתחיל מתחילה

דכפרה אחת היא ור"א ור"ש ס"ל ממקום שפסק דכפרה בפני עצמן ובדיעבד לדידהו לא הוה הפסק דלא שייך זל"ז משא"כ לת"ק, א"כ י"ל הה"ד הזאות דפרה כמובן מדעתך ותן לחכם וכו' ואי"צ להאריך לכדוותיך מבין מעצמו. ומ"ש ע"ד הטו"ז סי' ל"ז סק"ג דסרכא למטה מחצי' ליכא ריעותא כלל להצטרף לתרתי לריעותא, וק"ל דבסי' ט"ל מביא הטור בשם ר"ת להטריף בסרכא בין אל"א כשה' פרודות למעלה, וכוונתך דאם כי לא קיימ"ל כשיטה זו עכ"פ ריעותא הוה לפי הכלל בתלר"ע, ולענ"ד כיון דדעת המהרי"ו להיפך להכשיר רק עד למטה מחציו וכ"פ הרמ"א לקמן סי' ט"ל האיך אפשר להצטרף לתלר"ע דניהו דכל שיט' מצרפי' לדעת התב"ש אבל עכ"פ אין לומר תרתי חומר' דסתרי אהדדי דלהוה כמו בחשך הולך חלילה ובפרט שכתבו התוס' דדברי ר"ת תמוהים. ומ"ש ע"ד חו"ד סי' ס"ט, פשיטא דלר"י דקיימ"ל כוותי' לעיסה אינו כלום עיי' במג"א סי' קס"ז ס"ק ט"ז ובסי' ר"י ומ"ש מדם שבין השנים מוצצו היינו בדם מהלכת שתים דאינו רק משום מ"ע אבל בדם אסור ממש פשיטא דהוה פרוש בפיו, ועי' ביו"ד ססי' ס"ו. ומ"ש האיך אנו סומכין על הקפה בריאה דילמא לאחר שחיטות הגרגת נקבו, והנה לדעתי למעוט כזה אפי' ר"מ לא חייש. ועוד ידוע מ"ש האחרונים דאפי' בעודה מפרכס לאחר שחיטה גמורה נראה כמו מחיים ונעשה לפעמים צרירת דם, וגם אני בחנתי בזה כ"פ בשבירת הגף כידוע, וא"כ ממנ"פ ודאי יש ס"ס דלמא כן הוה ואי"צ להאריך אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ח

בעזהי"ת יום ו' עש"ק למב"י תער"ד לפ"ק מאד יצ"ו. לידידי הרב הגדול מו"ה שמואל כ"ץ נ"י. על עתה באתי מ"ש בדברי התוס' מס' חולין דף כ"ט ד"ה וז"ל הכא איכא רובא שכ' לענין מחצה על מחצה דתלוי הדבר משום בחשיבות, לענ"ד הפי' הפשוט דבשחיטה שהוא מצוה לכמה דעות בפרט בקדשים ושאר מצות סעודה ע"כ חשובה השחיטה משא"כ בנתיצת כלי וכי מה איזה מצות חפץ ורצון לא יטמא ולא בעי נתיצה ואדרבה קיום הכלי הוא החשיבות, ומה שהבאת בשם רבך ידי"נ הגאון מבאניהאד שליט"א הם דברים מאירים ונכונים וכבר נדפסו דברו בספרו תבואות השדה ח"ר בסוגי' שם, וע"ד הפלפול י"ל לפמ"ש מכבר לדעת החת"ס סי'... על הקושי' דאי רובא כככולה נימא באכל רוב שיעורא כגון רוב כזית באיסורין או ככותבת ביוה"כ או רוב כגרוגרות בהוצאת שבת או טבילה במקוה ברוב של מ' סאה שיהי' ככולה ותירץ דלא אמרינן רובא ככולה רק אם יש לפנינו כולה אלא דהמעוט הוא אינו ראוי' ולא מתכשר וכיו"ב

אבל היכא דליכא כולה לא שייך רובא ככולה ודאי אם טבל במקוה של מ' סאה ברוב מים כשרים ומעוט פסולים כגון שאובים מה"ת עלתה לו טבילה כמ"ש הטור סי' ר"א. והנה פשיטא באכילות שצריך כזית וכיו"ב אפי' אם כולו לפניו רק שלא אכל רק רובא דאין כאן חיוב או מצוה כגון באכילת מצוה דמה לנו בשארית דלא נחשב באכילת' וא"כ האיך אמרי' לענין שחיטה רובא ככולה דמה יועיל שנשאר המעוט לפנינו אם לא עשה כלום במעוט הנ"ל [ובזה אמרתי לפרש דמ"ש בדף י"ט רובא דשחיטה ריב"י קאמר לה ולא דברי חכמים הם ומ"ט נימא כן שלא נאמר רובא ככולה וזה טעמי' כמ"ש] והנה הי' מקום לומר דכך אמרה תורה רובא בשחיטה והמעוט עכ"פ צריך לחתוך ואפי' בפסול כגון בשהיי' ודרסה וכיו"ב דעכ"פ ניטל חיות הבהמה בכולה ורובא בהכשר שחיטה, אלא דבאמת אינו כן דכך היתה הללמ"מ דרוב לבד גם בלא שום מעשה אחרת ג"כ כשר, וא"כ עתה דנימא דמע"מ ג"כ כרוב ודאי דהי' מקום לומר כן דהכא אמר רב מע"מ כרוב אבל לעולם צריך עכ"פ לחתוך המחצה אחרת אלא דמחצה ראשונה צריך בהכשר, וא"כ ודאי אז ליכא שום קושי' מחצי' של תנור דשם לא נעשה דבר במחצה אחרונה דהא אמר משום דא"א לצמצם, וזה שהקשה בתוס' דלא תשייר רובו בהכשר שחיטה והשאר בחתיכה בעלמא אם כן אינו מטעם חשיבות, ולזה תי' דגם בזה הוא חשיבות דכך ס"ל לרב דלא בעי שום דבר רק מחצה וכנ"ל, אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ט

לחג המצות יחוג בדעות ידידי כבוד הרבני האברך הגדול חוב"ק יר"ש מרבי' כש"ת מו"ה חיים אלימלך נ"י אב"י ק"ק סארוואש יצ"ו. אחדש"ה ראיתי מ"ש ע"ד באה"ט סי' כ"ד ס"ק ח' ממתניתין דמ' ע"ז דף י"ג ועיין בדרכי תשובה מ"ש עליו מדברי תשובו' רו"א, ואפשר ליישב דהא במ' בב"מ דף כ"ב איכא מחלוקת אר"י וחכמים אי צבע"ח דאורייתא או דרבנן ועיי' מ' שבת דף קנ"ד מסיק בגמרא אליבא דר"ג דצעב"ח דרבנן וא"כ יש מקום לומר דמתניתין הנ"ל כמ"ד דהוה דרבנן ע"כ לצורך התירו הם אמרו והם אמרו משא"כ לדידן דקיימ"ל כחכמים דצעב"ח דאורייתא כמ"ש הרמ"א בח"מ סי' ער"ב עיי"ש ע"כ צריכ' לדברי' בשם ב"ה וידוע דברי באה"ט הם דברי רמ"א באה"ע סי' ה' ומסיק שם אם כי דמותר לרפוא' ולצורך מ"מ נמנעי' לעשות להרחיק מעשות אכזריות, והא רחמיו על כל מעשיו כתיב והנני לסיים בכל חתמי ברכות מבעל הרחמים ונזכה עם כל אחב"י

לפסח כשר ולעלות הר מרומים לעשות זבחים ופסחים בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן י

בעזהשי"ת י' ד' פ' כ"ת תעד"ג לפ"ק מאד יצ"ו שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה יונה האלפערט נ"י שו"ב במאקאווע יע"א:

הנה באתי עד"ת במ"ש ע"ד תבו"ש סי' כ"ח במ"ש על הש"ך דאם שחט על עפר תחוח שלא הזמין אם נזכר קודם שכסה מלמעלה יגרר הדם אם אפשר ויזמין דבזה לא הוה נדח' עד הכסוי שלמעלה וע"כ חקירתו אם נזדמן כמ"ש לכמ' שו"ב שאומרים לנכרי לתן עפר קודם שחיטה אם בזה ג"כ כך הלכה דמעשה נכרי אינו כלום או דילמא נימא דבזה שצוה לנכרי לתן העפר למטה הוה כמזמין בפה, והנה מש"כ מעשה נכרי אינו כלום כמ"ש לענין שחיטה דדרשינן וזבחת ואכלת מי שהוא בזביח' והה"ד לענין כסוי והנה אינו דומ' לזה דרק היכ' שגילתה תורה כי דבר זה אינו רק ע"י מי ששייך למצוה זו וכמו גבי וקשרתם וכתבתם מי שהוא בר קשירה כשר לכתיבה וכן גבי עשיית ציצית ממעט בפירוש נכרי כדאיתא במ' מנחות פ' התכלת דף מ"ב ועיי' מ' גיטין דף מ"ה לענין כתיבה סת"מ ע"י נכרי ועיין בתוס' שם ד"ה כל מחלוקות ר"ת והר"י שחולקי' על ר"ת דפוסל אשה לאגד לולב והתוס' ס"ל דוקא היכא דממעט נכרי להדי' כמו כתיבת סת"מ וציצית אבל בשאר מצות הא סוכת גנב"ך כשרה ואיכא מ"ד במ' ע"ז דמילת נכרי כשרה ועיי' במג"א ה' ציצית סי' י"א ובת' כת"ס באורך לענין הנ"ל וכבר הלכו בו נמושות ולענין כסוי כיון דזה גמר מצוה הוה כמו לא עשה מאומה משא"כ עשיית סוכה לולב וציצית וכן כתיבת ס"ת ומילה בשמיני כמ"ש הר"ן ומביא' בשו"ת אחרונים דהתורה הקפידה רק שיהי' נמול ועיי' בחת"ס יו"ד סי' שכ"א דמ"מ ודאי המצוה שיהי' מל ביום השמיני לא קיים דאל"כ למה מילה דוחה שבת הא אפשר ע"י נכרי והנה לענין קטן מחלוקת האחרונים לענין כסוי כי דעת התבו"ש מכשיר בקטן ובמהרמ"ש או"ח סי' ל"ו פוסלים וכ"ד כמה אחרונים עיי' דע"ק וכן הביאו בשם תפא"י על המשניות ועיי' בדעת תורה שהביא מתירים כדעת התבו"ש ומ"מ לענין נ"ז נלענ"ד דע"י אמירה לנכרי שיתן העפר למטה אינו כמזמין בפה דהא לענין אם השוחט יעשו שליח מחלוקת התבו"ש והש"ך כידוע ולכ"ע מצוה בו יותר ודעת התבו"ש לענין שליחות מ"מ לכ"ע הזהיר בדעת קדושים ובמנחת יוסף שלא יעשה שליח אלא לגדול דקטן לאו בר שליחות הוא והוא כמו האחר' בלא שליחות ובטל המצוה מי ששחט הוא יכסה ועיי' בדעת קדושי' דאם

השוחט עשה קצת מצוה כמו עפר למעלה או למטה הוה כמו בעצמ' בגופ' מ"מ יעשה כדבר התבו"ש לעשות הכל בעצמ' ועמד עד"ז במנ"י דמה לי מזמין בפה או אמר לשליח ותי' דיש לחלק בין נמצא מזומן שם או לא אלמא דלענין זה לא הוה כמו זימן בפה דאל"כ מה לי הוא או שליח דאם נאמר דבמצוה לתן עפר למטה הוה כמזמין בפה אם כן גם לענין מצות מי ששחט יכסה ג"כ כבר קיים בעצמ' ועכ"ח דעל זה גופ' הוה השליחות וכיון דנכרי לאו בר שליח וגם מצות זימון בפה ג"כ לא הוה שוב לא עשה כלום ע"כ לענ"ד להחמיר ג"כ לגרור הדם כמו מצאו עפר תחוח בלא זימון כלל. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד הנוב"י מהדו"ת סי' כ"ג בסירכ' ע"ג חסרון מבפנים ומעכ"ת פלפל בחכמה בענין שנמצא סירכ' בין האונות במקום הריקות והנה בדע"ק משמע שאין בזה ריעותא כלל במ"ש שיש חדרים בבשר הריאה חלוקות זה מזה ובמקדש מעט מחמיר כדברי הנוב"י בסירכ' דבוק' אבל לא בשאר חומר' וכן בפ"ת סי' ט"ו הקשו עליו מבוע' מלא רוח, ואין אתי תו להאריך. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן יא

בע"ה אור ליום ב' לס' יתרו תער"ד לפ"ק מאד יצ"ו. שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הה"ג מו"ה משה סופר נ"י דומ"צ בק"ק ערלוי יצ"ו. והנה ע"ד המצאה חדשה אשר ע"י איזה מאשין שמחמם הביצים ובמעט ימים יולידו האפרוחים חיים רק שאין מאריכין ימים רק עד ג' חדשים אם מותרין באכיל' ע"י שחיטה ובדיקה וכת"ה הביא מחלוקת האחרונים בזה כי בת' אמרי יושר מן האוסרים ובת' מהרש"ם מן המתירין וס' א"י אין תח"י לעיין בו, והנה הגאון מהרש"ם בא בכחא דהיתרא שכל עצמו אינו רק דין מסוכנת דשריא רחמנא, ולענ"ד יש להעיר בדבר חדש לפימ"ש הרמב"ן והרשב"א בגמ' נדה דף כ"ג בושטו אטום ונקוב וגופו אטום דנראה שם דתליא באם טריפה חי' או אינה חי' ולמ"ד טריפה אינה חי' אין אמ' טמאה לידה והרבה להקשות ע"ד דהא אפי' לידּ נפל אמו טמאה לידה וא"ת משום דמתחילה הי' ראויי' לבריית נשמה דילמא ה"נ מתחילה הי' ראוי' לבריית נשמה ועיי"ש דמשמע מדבריהם דהכל תליא אם הי' ראוי' לבריית נשמה ותחילת היצירה ע"י מום וטריפות שבו ועיין בת' מרן חת"ס סי' נ"ב ח' יו"ד ות' מהרי"א סי' רנ"ב באורך. והנה ראיתי בדרכי תשובה שהביא בשם סדור יעב"ץ בח' מגדל עוז בסימני עופות אות כ"ב [חפשתי בסדור ומ"ע לא מצאתי] שישנם עופות כבר אווזות ומתחברים עמהם והם כולם זכרים ופ"ו ע"י שמטילין זרע הרבה בים והגלי הים מוליכין הזרע עד שפתו אשר שם המנושכן והם קולטין הזרע הנ"ל וע"י אופק חום השמש יוצאין ממנו העופות הנ"ל

חיים ודעתו להתירא כמ"ש לשיטתו להתיר הבר אווזות שחרטומיהו שחורים וידוע כי האחרונים מחמירין לאסרה עפ"ד תשו' צ"צ הנה הבאתי דברי' כי אין חדש כי כבר יש מין עופות שנולדים שלא ע"י בעל החי כמו תרנגולת על הביצים, אלא דלענ"ד הוא רק על ידי טבע תמידית שהוא בידי שמים כמ"ש בגמ' מ' חולין חרות' בידי שמים אבל אם הוא ע"י מלאכי תחבולות האומנים לענ"ד אין מן השם הוא זה כמ"ש החוקרים והביאה הבעל עקדה בשער ל"ב שאין שום מלאכת אדם כגון ע"י מזון ומשקאות ושאר סמים בידו למלאות החסרון יסוד שרשיי אשר נתך ממנו וא"כ ה"נ העופות הנ"ל שהוא ע"י חם השמש שהוא חמימות ביסוד שרשי משמת ימי בראשית באפשר להחיות ולהוליד מה שנחסר מן הזרע אבל מלאכת המאשין שאינה חמימות שרשיי רק מעשה בני אדם אין בידו להשלים מה שנחסר מן החיות ביצים הנ"ל מחמי' בעל החי תרנגולת ומעתה כיון דחזינן דאינה חי י"ב חדש א"כ מעיקרא כך תולדת' ודילמא אינה ראוי' לבריית נשמה וסופו מוכיח על תחילתן דשאר בע"ח רוב' חיים יותר ויותר וכיון שכן אין ללמוד התירא ממסוכנת דשריא רחמנא דשם הי' מתחילת יצירתו ראוי' לבריית נשמה משא"כ בנ"ז ודאי לא עדיף מנפל דעלמא אם כי בעופת לא שייך דין נפל עכ"ז גרע ממנו כנ"ל לפימ"ש הרמב"ן והרשב"א, ועוד נלענ"ד עפ"י מ"ש בת' דברי חיים סי' מ"ד דמה"ט אין להחמיר בחומרא הת"ש להטריף כל שנוי מראה בשאר אברים חוץ מן הריאה מפני שכן הוא כמעט בכל הבהמות ועופות שיש איזה שנוי מראה בא' מן האברים ואם באנו להטריף ה"ה נגד הרוב דרוב בהמות כשרות אבל אם יש עוד איזה ריעותא כבר יצא מן הרוב שפיר חיישינן לבשר שרופא גוררו ועיין בת' אבני צדק סי' ח' ט' שמביא דברי שבו"י ודברי פרמ"ג ססי' נ"א בהני כבשים שיש בהם חולי ידוע שעי"כ מתים בחולי זה אם יש עוד איזה ריעותא מצטרפים לתרתי לריעותא וכבר הייתי מעיר דגם זה לא מצינו רק בריאה להטריף תרתי לריעותא ואמרתי ליישב דדוקא בריעותא זו שהחולי' אשר ימות בעל החי מצטרפים גם בשאר אברים להטריף וא"כ בעופות הנ"ל שימי חייהם רק ג' חדשים וכבר יצאו מן הרוב שאר בע"ח עכ"ח יש בהם חולי או חולשה (דגם זה הוה חולי כמ"ש בת' מהרי"א לענין מילה עיי"ש ואם כן אם תראה איזה שנוי מראה באיזה אבר שיהי' לפי"ד מטרפין ואפשר דצריך לבדוק אח"ז וכי אפשר לבדוק בכל האברים ע"כ לענ"ד ראוי' להחמיר שלא לאכול עופות הנ"ל ואין אני כמכריע חלילה נגד הגאונים המתירין רק באתי להעיר אוזן ומי שבידו להשיב ישיב. ב) מ"ש אם מותר לומר לגוי להניח תבשיל בתוך כלי חדש שלא טבלו אם גם בזה איכא אסור אמירה ושכן מצא הערה זו בשו"ת מהרי"ל דיסקי' ואין הס' תח"י לעיין ואני לא אבין וכי זה המעשה

שאסרה תורה התורה אמרה מה שבא מיד ט' גוי לקדושת ישראל צריך טבילה והיינו כלי סעודה אסור להשתמש בהם לסעודה וכי אם נפל מעצמו המאכל לתוך הכלי הכי מותר לשמוש סעודה ודאי צריך להסיר המאכל ולתן לכלי אחר שאי"צ טבילה ודומה לזה הא מצינו לב"ש לענין שביתת כלים וכן לענין כלאי כרם והרכבת אילן מפני שאסור לקיימו ע"כ גם ע"י גוי אסור כמ"ש ביו"ד סי' רצ"ו ורצ"ז ועיין בת' מהרי"א סי' שנ"א באריכות, והא ראיי' מ"ש בש"ע ססי' ק"כ ובאו"ח סי' שכ"ג מי שלא טבל כלים וצריכין לסעודת שבת ויו"ט דיתנו במתנה לגוי ושוב יהי' שואל מהם והלא תקנה פשיטא שיתן הגוי המאכל לתוך הכלי אלא עכ"ח דעיקר האסור להשתמש לצורך ישראל וס"ס באו לקדושת ישראל כנלענ"ד. ג') בענין חולה שצריך לאכול בת"ב או יוה"כ שראה מעכ"ת בת' מהרי"ל דיסקין שאין לו ליטול ידיו משום אסור רחיצה וכת"ה השיב עליו כיון שעשה מפני מצות חכמים אין זה רחיצה של תענוג דמותר וסברתו נכונה מאוד ועוד דהא חלה בלא"ה מותר ברחיצה אפי' אין סכנה כמ"ש בסי' תרי"ג וא"א רחיצת פניו בלא ידיו וכיון שהותר הותרא דלא גזרו עליו, ולענ"ד ראיי' ממ' חולין דף ק"ז דאבעי' להו מאכיל מהו שצריך נט"י ורצה לפשטו מהא דר' מנשה ממ' יומא דאשה נוטלת ידיה להאכיל לתנוק ופירש רש"י ז"ל דמשום דצריך להאכיל לתנוק, והיאך ס"ד למימר הכא דמשום מצות נטילת המאכיל דאם אפי' האוכל אינה רשאי לטול כש"כ המאכיל ואם כי דמסיק בגמ' דאינה רק משום שיבת' אבל עכ"פ בעיקר הלכה לא פליגי דאם הי' מחויב המאכיל הי' רשאי ומצוה לנט"י כנלענ"ד. וראיתי מ"ש כת"ה מה דקיימ"ל ביו"ד סי' רפ"ט בקביעת המזוזה בימין כניסתו ובט"ז משמע דרק אם בע"ב אטר אזלינן בתר ימין דב"ב אבל כול' אטרי' בימין דדהו ובש"ך אינה מחלק דאזלינן בתר ימין דעלמא כמ"ש המרדכי דוקא בתפילין משום דהוה חובת הגוף אזלינן בתר ימין דידי' וכת"ה הביא חבילות ראיות לדברי הש"ך כדרכו בקדש בבקיאות רב וכן פסק בח"א בה' מזוזה כדעת הש"ך הנ"ל. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן יב

בע"ה יום ו' עש"ק לס' יתרו תער"ג לפ"ק פה מאד יצ"ו. שוכ"ט על כבוד הה"ג חו"ב מו"ה יעקב יחיאל נ"י דומ"ץ ק"ק קראלע יצ"ו. הנה באתי ע"ד השטעפליך באווזות שכתב בדע"ק בשם חמיו בעל נטע שעשועים לבדוק ע"י שער אם יעבור מעל"ע ולדעת כת"ה הוא חומרא גדולה ומפי חמיו הגה"צ אב"ד קראסנא נ"י קבל לבדוק בשמשא אם נראה נקוב ובל"ס שכן קבל מפי אביו הגה"צ זצ"ל ומפי מורו הגאוה"צ אבדק"ק הוניאד זצ"ל

והנה ודאי כדאי לסמוך ועליה' יניח הצדיק ראשו מ"מ א"א אם קבלה נקבל אבל להלכה יש להשיב דאם כי כל הנקבי' בושט וכיו"ב זו היא הבדיקה הנוהגת בזה"ז אבל בעצם הגולגלת שיש בחללה דם וכחות כידוע מי יודע שאינה עומד מפני מראה וזריחה השמש ופוק חזי מ"ש הד"ק דלפעמים הני מילי מעכבים ג"כ תחיבת ובדיקת השער וע"כ בדק ע"י שפילקא וכש"כ ע"י שימשא מ"מ אינו מחליט לומר ולחלוק חלילה על הרבנים הגאונים שנוהגים כן ואני ממקומות שנוה גים לאסור לגמרי באווזות וכדעת הסוברים להזהיר השו"ב שלא ישחט פיו"ב וכן בק"ק ברעזאווא וק"ק פה השו"ב מוזהר ועומד עד"ז מלבד אם הנוצות אינה כ"כ מרובים ונסבכים ורק מעט נוצות גבוהים יותר אני מורט הנוצות ובודק העור אם אינה עליו כמו גבשושית רק שוה לשאר העור ואח"כ חותכי' את העור ורואה שאין בעצם ג"כ שום ריעותא לא גבהות ולא גומא שאינ' רגילה ואז אני מכשיר בלא שארית בדיקה כמ"ש בדעת תורה. וע"ד פלפל' בדברי הנוב"י וחת"ס שחשבו בדעת הרמב"ם כי חסרון בגלגולת מחשיב בסוג שבורה וע"כ יסוד ההיתר דשבירה גם לדעת הרשב"א נבר' כשר ומעכ"ת הראה בדברי הרמב"ם במנין ע' טריפות אות ס"ט נקט חסר' אלמ' דבסוג חסר' חשיב' לי' וכ"כ בכ"מ שם וה"נ כן בפרמ"ג סי' כ"ט מונה והולך בסוג חסר' אלא דהא הפ"ח הביא דברי כ"מ הנ"ל והקשה עלי' דהא הרמב"ם מונה אות' לעיל מני' בסוג שבורה ובחסור' אין זכר למו ואם ראה דברי כ"מ במנין ע' טריפות ודאי ראה דברי הרמב"ם ועכ"ח ס"ל דלא נקט רק לשון המשנה כמה חסרון או דשם אינה מדקדק כיון שאינה מחלק שם בין הסוגי' משא"כ לעיל מינה בהדי' כתב ומקדי' שבורה כיצד. ומ"ש ע"ד הנוב"י לענין סתימה ע"י עור הדבוק בעצם והשיב לעצמ' מדברי הש"ך סי' מ"ו דכל שיש שיעור לנקיבתו לא מהני סתימה והקשה מר בתימ' דשם הפיר' בשיעור הסתימה כמו בטחול שצריך להשאר כעובי' ד"ז כמ"ש הש"ך עיי' בדברי יוסף סי' ל' וסימני הספר סי' ק"נ שעמד בזה לבד מזה הקשה עלי' האחרונים הלא בת' בית אפרים דהכי כיון דא"א להיות חסר בלא סתימה העור א"כ כשנאמר חסרון בגלגולת ולא נזכר מקיום העור כלל ודאי הכין ונאמר דטריפה מעצמ' ול"מ סתימה דסתימה לא נאמר רק בנקב הריאה והדר' דכנת' וכיו"ב דיש מקום לסתימה ויש מקום שאינה סתום משא"כ הכא א"כ כן אגמרי' ובס' יריעות שלמה הקשה כמ"כ דלא שמענו סתימה רק בנקב משא"כ במקום שנאמר חסרון מה זו סתימה ס"ס נחסר מה שהי' ראוי' להיות ובס' בית דוד שיצא מחדש מהגאון מהר"ד כ"ץ ז"ל הקשה מנלן דעור או בשר סותם מה שנחסר בעצם דשאני עצם דחזק הוא אם אינה מפולש שפיר מהני סתימה עצמ' ודילמא עור ובשר שרכי' וחלשי' אינה משלימי' מה שהוא חזק והנה מ"ש עלי ע"ד אשר

כתבתי בתשוב' הקודמ' להסכמת הגאב"ד חלילה לי לפגוע בכבוד כת"ה רק כי הי' דבר הנוגע לכללית ועניני הקהלה ע"כ כתבתי כל הנ"ל, והנני לסיים בכל חתמי ברכות, ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יג

בעזהי"ת אול"י ד' ויצא תער"ב לפ"ק מאד יצ"ו. לבחור החרוץ בנש"ק מו"ה אהרן כהנא נ"י מספינקא יצ"ו. אשר הציע לפני ע"ד הושט שנמצא בג' עורות וכבר בא דבר הלכה זו באחרונים בס' ערוגת הבושם ותפארת למשה בטעמ' דב' לבנים בושט ועיי' בדרכי תשוב' סי' ל"ג ס"ק כ"ד שהביאם וכן בסי' מ"ט. וראיתי מ"ש מעל' דתלי' בשיטת רש"י ורמב"ן דלטעמי' דרשי' דכל יתר כנטול כול' לגמרי ה"נ כנטול ב' עורות ועור א' אינ' מגין כמ"ש הרא"ש משא"כ לדעת הרמב"ן אינ' רק כנקוב ומגין כנקב זבל"ז ולא אדע האיך פשיטא לי' כ"כ דלהרמב"ן אינ' רק כנקוב הא לא קאמר רק דלא אמרינן התפר אלא כנטול כלומר מקום שדבוק עם מקומו הילכך דוק' ב' כבדי' דבוקי' במקום חיות' ומר' וכיו"ב וא"כ הכא בג' עורות שמסתמא דבוקים זב"ז מתחילה עד סוף וא"כ אי אמרינן דבכל מה שדבוק חזינן כנטול הוא ומקומ' שדבוק בו א"כ הכי כול' כנטול דאיזה מקום נגביל לו לומר שם מקומ' שינטל ונקב הלא אם ינטל ינקוב בכל מקום דבוק' ואין מקום להדר בהתיר' רק לשיטת הרשב"א דאפשר לומר דאפי' ינטל כול' מ"מ לא ינטל כל עוב' וישאר כדי סתימ' והגנה. ולענ"ד יש לומר ולדמות לשני כיס' ורדא דלא מטריפי' משום יתר כנטול דמי אם כי חסר כיס טריפה מ"מ כיון שכל עצמ' של חסר כיס אינ' רק משום דסופ' לטול הורד' ויתר ג"כ משום דסופ' להנטל הוה כלי' כתרי רואי' ותרי רואי' לא אמרינן כמ"ש במ' עירובי' שעד"ז סמך בת' משאת בנימין להכשיר ב' כיסי' והסכים עמו הש"ך, ועיי' בפרמ"ג סי' מ"א ס"ק י"ב דהה"ד ב' טרפשי' של הכבד להכשיר מה"ט וא"כ ה"נ הא הוה דומי' לזה ועיי' עוד בפרמ"ג סי' כ"ג במב"ז סק"א דלא אמר' הלמ"מ יתר כנטול אלא אם הוא טריפות מצ"ע ולא משום אבר א אחר עיי"ש יתר עור כנטול עור א' ועוד ישאר עור וא"כ אין עור טריפות מצ"ע דהא אינ' מפולש אלא שאין עור מגין בחסר כולה והיינו שסופ' להנטל א"כ הוה כתרי רואי' וגם אין נטילת העור טריפה מצד עצמו, כנלענ"ד בפשיטות להכשיר וכדעת האחרונים והוספנו טעמו של דבר בס"ד. ועוד הי' נלענ"ד להוסיף טעם הדבר לפימ"ש בתורת חיים למה יתר כנטול משום דהאברים יונקין וזנין מהגוף וצריכי' די ספוק' משו"ה בשני אברי' וא' יתר מתחלק המזון לשניהם ואין בא' עד די ספוק' משו"ה סופו להנטל, וי"ל דזה דוקא באבר שהנשמה תלוי' בו שאין די

לו לחיות במזונות מועטי' מאשר קצוב לו משא"כ באבר שאין הנשמה תלוי' ואין חיות תלוי' גם במזונות מועטי' די לו לישאר במקומ' דהא חזינן בקרום שעלה מ"מ דאינו קרום משום דאינ' מתקיים וסופ' לסתר כמ"ש רש"י ז"ל בכמה מקומות והא בשאר אברי' חזי' דמתקיים כמ"ש בכ"מ דנעש' מקומ' צולקת ומתקיים שפיר אלא באבר שהחיות תלוי' הקלקול והלקות' אינ' מעלה תרופ' ורפואה כמ"ש בגמ' לענין בדר' לי' סמא הה"ד לענין מזון וכלכל' דידי' לס' התו"ח כמובן דו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן יג

ע"ד שאלה בעובדא שאשה בא לקנות מהשו"ב ושט' למלאות כדרכ' ונמצא כי הוושטי' של ג' אווזים לא נבדקו ועל א' נמצא נקב מפולש מעל"ע ועור החצון אינה בפני' ובאותו יום נשחטו כמו ט"ו עופות באותו עיר וגם למקומות הגליל כמ"כ והיאך נדון האי דינא דקשה לאסור כל הבתים מאחרי שאינו ידוע לאיזה אווז' שייך הוושט ומעכ"ת האריך בפלפל בחו"ד ולא באתי רק בראשי פרקים מש"כ דאיכא ס"ס דדילמא לא נקב החצון ודילמא דהך מאח' אחרת והביא עד"ז מחלוקת כ"פ ותב"ש וכן בנוב"י דבנקיבת הושט דהוה נבלה בשחיטה ל"מ ס"ס דהוה נגד חזקה שא"ז ודעת מרן חת"ס בכמה תשובות דלא אמרינן ס' בשחיטה רק אם יש ס' במעש' שחיטה כידוע והנה לענ"ד. דודאי אי אפשר לדחות לגמרי סברא זו של הכו"פ ומ"ש מונמצא הסימן נשמט וס' קודם שחיטה או לאחר שחיטה דהא ג"כ במעשה השחיטה אין ספק כלום רק שנשמט הסימן מעצמו ועכ"ז ודאי דמוקמינן אחזק' שא"ז ואפי' נימא דיש איזה חלוק בהכ' דס"ס דשמוטה בכלל עקור מחמשה ה"ש ומ"מ אין רוב כנגדו מה נימא בפסוק' הגרגרת אם יש איזה ספק דודאי אין כאן שחיט' דכמנחי' בדקולי' דמי' כמ"ש דף ל"ב וכי נחלק בינו לנקובת הושט ובתרווייה' איכ' רוב' להתיר' ע"כ לענ"ד דיש ללמוד בסברא מדברי מהרי"ט סי' מ"א מ"ש לחלוק בין חזקת כשרות לשאר חזקות דחזקת כשרות הוה ג"כ חזקה מ"מ אינו אלימתא משום דתלי' בדינ' ולא במהות וטיב הדבר רק דמן התורה הוה כשר או היתר ע"כ לדידי' הוה חזק' דהשתא עדיפא מחזקה דמעיקר' אם כי בכל החזקו' חזקה דמעיקרא עדיפא כמ"ש בפ"ק מ' חולין וא"כ ה"נ בענין חזקת שא"ז בס' דנקובת הושט דודאי אין זה חזקת הגוף במהות וטיב הדבר וכי מפני שהבהמה בחייה' בחזקת אסור עומדת נימא להכריע שניקב הושט או נפסק הגרגרת וכמ"כ ע"כ אין זה חזקה אלימ' שיסתור חזקת שא"ז סברת רובא דנשחטה הותר' והא בט"ז סי' ק"י בסופ' ס"ל דל"מ ס"ס נגד חזקה היינו בחזקה גמורה שסותר ונסתר מס"ס והיינו מחמשה ה' שסותר לגמרי

דנימא שעשה כהוגן מפני הס"ס אבל בס' נקובת הושט אינו רק חזקה דדינא ואינה חזקה כ"כ שלא יועיל הס"ס כנלענ"ד אבל עכ"פ בחדא ס' ודאי חמור שלא נימא נישחטה הותר' כיון דאיכא ריעותא ברוב' או משום התחיל מעשה הטורף ואיכא ג"כ חזק' עכ"פ והי' לפי"ז מועיל ס"ס אלא שראיתי בס' דרכ"ת שהעיד מכמה גדולים תלמיד' מרן חת"ס וכן איתא בת' שע"צ דמנהגינו שלא להשגיח כלל על עור החצון וכל ריעותא שנשאר בעור הפנימי מטריפי' וא"כ נראה מצד המנהג הזה כודאי איסר עכ"פ ובענין אי חשוב קבוע בנ"ז הביא מעכ"ת מחלוקת אי דבר שאינו ניכר הוה קבוע והביא דברי ס' הכריתות מהר"ש מקינן כידוע וכל מ"ש בזה עיי' בפרמ"ג ושעה"מ וסי' ק"י ועכ"פ דעת הרא"ה והרשב"א שהביא הש"ך ס"ק י"ד ס"ל דהוה קבוע ודעתם דהוה מה"ת ועיין במג"א סי' תר"ה דשם חלוק ג"כ על הב"ח והנה כל הסברות שנאמר' בענין זה הוא משום דמה"ת בטול חד בתרי אפי' בב' בתים ושני בני אדם כמ"ש בפרמ"ג אבל עיין בבינת אדם סי' ד' ס' י"ח ועוד בכמה מקומות שחולק עלי' וקאמר מהיכא נלמוד דבר זה דשני בתים אפי' לב' בני אדם הא בסי' קי"א בסופ' לענין ב' קדרות שיצטרפו לבטל צריך שיהי' לאדם א' לענין בטול גוף הדבר והביא ממ' תרומות פ' ט' כמה ערוגות תרומה של חולין אין מצטרפי' לבטל ופי' התוס' משום דקרקע בפני עצמה עומד ואין ראוי לערב אינו מצרף לבטל, וה"נ כל בית בפני עצמה עומד ואין ראוי' להתערב הבתים עצמן ע"כ פשיטא לי דאין כאן בטול כלל רק דמ"מ י"ל דאין לו דין קבוע ממש אבל מ"מ אינו בטל ואסר. ועיי' בסעי' ו' וסעי' ח"י דעכ"פ ב' אחרונים אסורי' ועתה בנ"ז שנים עכ"פ אסורי' ושוב כיון דבתי נחלקי' ולא שייך בטול אינו ידוע מהיכא נמצא להתיר הבתים, ומ"ש מעכ"ת דהוה כסברא לשון למודי' בעיירת המוקפי' משום דלא שייך פרוש' לא אמרינן בי' קבוע ולענ"ד דוקא בעיירות דלעולם כך עומדת משא"כ בשר וכו' במקולי' מותר לאכול ובהרשב"א מוכח להיפך ועוד לפימ"ש בבינת אדם סי' ס' דכל השתנות שעשה בבשר הוא פורש כש"כ לאכול דודאי הוה שנוי כמ"ש בירושלמי במ' פסחים לענין מצה דלא מרצה גזולה מה"ט רק דילמא אינו יוצא משום מהבב"ע עיין בסי' תנ"ד בב"י שם ולענין אם דנין בי' כפרוש או כקבוע בבית ואם יש בזה משום הדר' לקביע' כמ"ש במ' נזיר מחלק ג"כ בבינת אדם בסי' ק"י דודאי אם נודע התערוב' בשעת פרישה שכבר חל עלי' שם היתר לא אמרינן הדר' לקביעות וכש"כ במ' זבחים פ' התערוב' אטו מגיס' אסור' ובזה משוה דעת הש"ך ס"ק ל"ז עם מ"ש הפ"ח דהש"ך איירי בנודע מפרישׁ' ואסור התערוב' דאי לא הדר' לקביעי איירי בלא נודע עד דהדר' לקביעות וכן מ"ש ראיי' מסי'... במשקי' מורייס בבתי נכריים דפסק הרמ"א שאסור ליקח אצלו בבית אם ישנו אפי' מיעוט דודאי' מערבי' יי"נ

ושם בש"ך דאם שוב שבים מן השוקי' הדרי' לקבוע ביינ' בלא נודע שעת הפרישה והא דפסק' בש"ע להיפך ודונ"ש קודם שנודע התערוב' של הושט עד שהאווזות באו לבית של בע"ב לדידי' הוה קביע ממש ועיי' בחוו"ד סי' ק"י ס"ק ה' מ"ש אהך פסק' דש"ע בלא נודע התערוב' היינו דוקא אם עכ"פ נתערב קודם שנודע דאפי' נודע לא הי' אפשר לברר עייש"ה ובכ"ז לא הי' תערוב' כלל דהכל מיוחד לבתים וגם בעיקר הפרישה אני מסופק אם זה הוה דרך פרישה כלל לבית בע"ב דהא דרכ' בכך ועיין מרן חת"ס סי' צ"ט ורבינו אדם בכמה סימנים נתן סימנים מהו פריש' ומה שדרכ' בכך ולא הוה פרישה עיי"ש ובנ"ז חמור יותר מה שלא נודע כמ"ש בסי' ק"ט ס"ק י"ב דהידיע' גורם הבטול ועד שלא נודע התערוב' לא שייך בטול א"כ גם לאותו שיטות דס"ל דגם בבתים שייך בטול בנ"ז לכ"ע לא הוה בטול ועיין בב"א סי' מ"ש בשם ת' מהרי"ט ובסי' י"ט לפ"ד בנ"ז הוה קבוע כשאר קבוע ע"כ לא אדע בנ"ז אמה נסמוך להתיר כל הבתים אם לא אט"ז באו"ח סי' תר"ד דבס' אסור לא אמרינן קבוע וגם בזה פקפק מרן חת"ס בחדושים שם על הש"ע וגם מצרף לזה דיש לפנינו ס"ס ועכ"פ כיון דודאי הבשר כבר נאכל ורק על השומן של אווזות שנתערב וגם על הכלים השאלה יעמידו השומין אצל חום בתנור עד שיתיך ויתערב עם רוב ודאי היתר והכלים ישה' מעל"ע וכיו"ב ראיתי עובדא כשהייתי עומד ומשמש פני אמו"ר הגאון המובהק וד"ל. ידידוש"ת דק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טו

את חג המצות יחוג בדעות ידידי כבוד הרב המאוה"ג החריף ובקי טובא כש"ת מו"ה יוסף ברודא נ"י אב"ד ור"מ ק"ק מיאווא יצ"ו. יק"מ (כת"ה) בא לידי אשר בו הרבני כמו בתריסר ספיקת' והנה בדיני ושט קשה מאוד להתודע בכתב ובע"פ כי בזה ודאי שמוש' גדול ונלמודה והכל כפי ראות המור' וכמ"ש בת' האחרונים וכידוע בפרט הלא ספרן של צדיקים פתוחי' לפני' כשמלה פרושה ומה בידי להוסיף וכי בידי להכריע והנה בראשון מסתפק כת"ה בהני מיני צלקת שעיקר' בעור החצון וצריך לבדוק בעור הפנימי אם שלם ויפה ולא נאחז ונדבק בו מכת צלקת הנ"ל אם הבדיקה מחייבת ומעכבו כי רוב' אשר נבדקו לא נראה שום רושם בעור הפנימי וע"כ נדון מזה בלא אפשר לבדוק ולומר כי אין מחזיקי' מעור לעור כמ"ש באיזה ספר לענין קורקבן והנה בתבו"ש ופרמ"ג ג"כ נחתו לסבר' זו בושט גופ' כמ"ש בפרמ"ג בס"ק כ"א אבל הכל לכומר שנסמוך על הבדיק' דלא נימא ששלטה המכה בב' עורות ושמא נתרפ' ואין בקיאי' לבדוק אבל שלא לחזוק ריעות'

מעור לעור שלא לצטריך או שלא יעכב הבדיק' לא שמעתי כי כן יוצא מפורש מפי הת' פנים מאירות בסי' א' וק"ד וכן בת' אמונת שמואל סי' ל"ד ורק לאחר הבדיק' לא ניחוש לבדוק אחר קורט דם כנגדו זה שמקיל בפ"מ אבל לבדיק' לא מהני סבר' זו ומעכ"ת הביא דברי ת' מהרי"א סי' ז' בלקות' כל דהיא זה לפי ראות המור' ולפי שמושי בהיכר הריעות' ולקותא ואני קבלתי מפי רבותי כי הני שחין לבנות מ"ש הארטע בלעזל" שאין בהם שום מוגל' ולא צחירת דם בזה אם איר' שע"י גריר' חזקה דחף בצפורן יותר מדי עד שניקב יש להכשיר בכנראה שלא הי' מעבר לעבר אשר בלא"ה יש לדון שאין זה בכלל לקות' כי כן בא בדרך לעיס' קשה אשר ברבוי' נתקשה המקום הנ"ל כמ"ש הרופאי' שנמצא כן באדם הלועסים מאכלם במהירות אשר עי"ז כ"פ מבליע' חתיכות קטנו' שלא טחני השניים היטב היטב ונעשי בושט מקומו' מקומט קשי' אבל אין זה בכלל מכה כי גם כף הרגל בתחתיתו ובעקבו נתקשה העור ע"י רביי' דריכ' ודחוק' דרך רגלי כידוע וכבר כתב אלי הגאון בעה"מ דברי אברהם כי המחברי' מחכמי פולין אפי' כפתורי' אין דינן משום מכה וידוע כי מרן חת"ס ושארית ת' אחרוני' חושבי' כפתור למכה מ"מ בהני שהם כמו טוינרי' קשין אהארטוע בלעזל גם הם יודו אבל בצלקת שיוצא מפורש מפי ת' פ"מ שהיא קרום מחמת מכה ששם נקר' העור או נקב וגם תוארו ומראיתו מוכח עלי' שנעשה קמטי' קמטי' ונתכווץ כמו חתיכות עור ונדבק זה על זה או שנמצא חוטין לבנים קשי' כל עין רואה שהוא מכה ממש וכמו ע"י קוץ וכמו שנמצא בקורקבן פעמים שביל לבן קשה ששם הי' דרך הקוץ או מחט ומעתה היאך נימא שלא יעכב הבדק' די להקל ולהכשיר ע"י סמיכ' הבדיקה וידוע כי במהרמשי"ק מטריף ולדעתו לא מהני שום בדיק' אלא שהאחרונים הבאי' אחרי' חולקי' עלי' בזה כמ"ש בדעת תורה ובספר דברי יוסף מהגאון מפ' לאדאן ז"ל שהאריך מאוד בעניני של דבר זה וכן נוהגי' מורי הוראה להכשיר ע"י בדיקה וכבר תמהתי בתשובה אחת שלא הביא במהרמשי"ק דברי פתח הבית שהביא בפ"ת סי' ל"ג שהצלקת בעור החצון בא ע"י רבוי הלעיטה שממלאין הושט בפעם אח' לרוב וע"י דחופת ודחוקת המאכל ע"י האצבעי' של המלעיטי' נקר' ונחלק עור החצון שהוא חלוש מאוד עי"ד שהידים שולטי' בו בקירוב יותר מהפנימי כידוע אשר אחר הזמן מתרפאי' החלקי' וע"י דבוק זה לזה ונעשה מקומו צלקת וכמ"ש בגמ' מס' חולין פ' העור והרוטב צ' עיי"ש א"כ אין כאן שום חשש קוץ או מחט כלל שמשו"ה הוחמר במהרמשי"ק עיי"ש ומ"ש מעכ"ת שע"פ רוב נראה שלא שלטה מכת צולקת כלל בעור הפנימי הנה נדון משום זה להכשיר לגמר' נפלו כל הלקותות וריעותות בושט בביר' דהא בת' בית אפרים והסכימו עמו כל האחרונים בטעם לחלק בין ושט לריאה

דבושט אם כי צריכי' בדיקה כמ"ש ברמ"א דשכיח' יותר ומסרכות הריאה ולמה בריאה החמיר לקמן בסי' ט"ל אפי' בדיעבד אם נאבד' הריאה ובושט נהוגי' כמ"ש בת' מהרמ"ל להכשיר בנאבד דהא שכיחי' יותר וע"ז תירץ דניהי' דשכיח' ושכיח' אבל לא שכיחי שיטרפו ע"י הלקותות דהא חזינן דרובן יוצאי' בכשרית מידי המור' משא"כ בסרכות הוה להיפך כמ"ש המג"א בריש ה' יו"ט ובת' שאגת ארי' וא"כ לדברי מעכ"ת שנדון בזה לפי הרוב בצולקת א"כ בכל הריעתות נימא הכי דרובן אינ' טריפות כמ"ש בב"א הנ"ל ועכ"ח כמ"ש בפרמ"ג בס"ק כ"ג סי' ל"ג כל היכא דאיכא ריעות' גמור' הבדיק' מעכב' וה"נ ודאי היה ריעות' גמור' אם לפי דברי פתח הבית אינה מחמת קוץ מ"מ מכה ולקות' הוה ודרך המכה להיות שולט לאט לאט בבשר ועור להלא' ושדי תיכלי בכולו בפרט בהלעטה שלא נתן מקום לנוח לרפואה כי כ"פ ביום מלעיטי' וממראי' עלי דרך מכה הנ"ל כידוע ודאי יש לחוש כי מחלת החמימו' מדבקים מעור לעור שנדבקי' יחדי' וכמ"ש בט"ז סי' ל"ג ס"ק ט"ו לחלק בחסר עור א' לגמר' מנלקה עור א' דזה גרוע דע"י דבוקתם זל"ז שניהם לקוי' ועכ"פ צריך בדיק' ולענ"ד הבדיק' מעכבו והן אמת לפימ"ש בדעת תורה על דברי ת' פ"א דאם שחט בתוך השחין ושאר לקות' חיישינן שפיר שמא במקום נקב שחט דלא אפשר למבדק' ודעתו לחלק דאם הלקות' קטנה כמעט כמו מקום סכין שפיר חיישינן אבל אם הלקות' רחב' ומתפשט' ובשארית הלקות' יש מקום לבדוק נגדו בעור ונראה לעין שאין כאן שום רושם ולא שלטה המכה ברחב השטח יש לומר דגם במקום השחיטה לא שלטה מעבר לעבר וא"כ הה"ד הכא בצולקת דאם הוא ארוכ' כדרכ' בעור החצון ובעור הפנימי למשל נקב או נקרע' במקו' א' ובשאר מקומות נשאר שלם וניכר שלא שלטה שם מכת הצולקת י"ל ג"כ כמו שלא שלטה שם גם כאן לא שלטה אלא שלא ערב לבי לדמות מילת' למילת'. ומ"ש אם בהעברת עין נראה מראה גלאזיג אם הוא צולקת או הנפט וא"א לבדוק אחרי' מהו והנה אינ' ידוע לפני מראה הנ"ל ואיכה יודע מה יפסיד מראה הזהירות לדון בו משום צולקת הלא מפורש בת' פנים מאירות סי' הצולקת חוטין לבנים קשי' או כקונט העור מ"ש "צוזאממען געצאגען איבערכעגט" וכיו"ב אבל במראה לבד מפני שהיא לבן ביותר כדרך הצולקת במראה לא אדע מפני מה נדון בי' לריעות' אפי' המחמירי' בשינוי מראה היינו שחור או אדום וכיו"ב אבל זהירורית שהיא רק לבן ביותר מ"מ יחשב לצולקת מה שמסתפק כת"ה בשערות ונוצות דשכיחי' בושט אשר גם בזה דעתו משום דרובן נמצא תחתיה' העור שלם כבר גלתי דעתי דמצד סברי' לא ניקל בבדיק' בפרט כי מרן חת"ס מחמיר שמעכב הבדיק' ועיי' בשו"ת מהרי"א סי' ע"ב אות ד' מ"ש בענין הנוצות והנה כ"פ נראי' כחרובי' בושט אבל במיעך

ומשמיש האצבע סרי' כלין ממקומן דאז הסי' שלא הי' חרובי' רק דבוקי' ומעתה אם נהפכי' העור לצד השני ונראה שם חלק ושלם כבר ובדקו כהוגן רק אם ישכ' מקום גבוה' סביב דהוה קצת כמכה ולקות' ודאי צריך בדיק' כנהוג בגריר' וכיו"ב לראות תחתיה' אם שלם ויפה. ומ"ש בעומד לגובה או משכב לאורך או רוחב והספק אם הוא קוץ או שחין המכה כמ"ש "גרינדל' הנה' כמ"ש כת"ה שכתובי' במהרמשי"ק וכן ראיתי באחרונים שאין לדון בזה לחשוב כקוץ והנה למראית עיני כבר נסת' בזה כ"פ ולענ"ד אני מכיר אם הוא מן המכה ושחין והוא שכיח באדם כמ"ש "גרינדליך" ובסוף מס' נדה נקר' ריבד' דסלית' דלאחר ג' ימים נתייבש ונעשה באופן הנ"ל. ומ"ש מענין צולקת ומכה בצוואר שפיר חזי מעכ"ת מ"ש בט"ז סי' כ"ג ובמהרמשי"ק והנה כלל גדול בזה נמצא בס' דבת קדושים וכבר בקיאי' בזה השו"ב בגלילות הלזו דמ"ש בט"ז מגרר בצוואר הוא בא ע"י חולי וכיוצ"ב והיא צחירות דם ושחין דבזה יש להכשיר לשחוט במקום אח' ולבדוק בפנימי' עור הצוואר ואם נשאר אפילו מעט מזעיר שלם כשר אבל כ"פ צולקת שהוא לבן כחוט וכווץ וכמ"ש לעיל בסימני הצולקת זה סימן שהי' שם נקר' הצוואר בזה מחמירי' כמו ונסניס קועי' דמ' שהחמיר הרמ"א בסי' ל"ג דדונ' לאו דוק' דבקר' לחוד ג"כ מחמירי' ואם יש ספק ע"י חולי או ע"י קוץ מבי' בת' ריב"א כי זה גופ' חומר' לחוש לנקיבת הושט ע"י קר' של צוואר שלא יהני הבדיק' וע"כ בספיק' מקיל בזה וכן הביא בד"ת. ומ"ש שהי' לו וכוח עם מור' ע"ד הכווצי' וקמטי' בתחתית הושטי' סמוך לקרקובן והנה לא אדע מזה אם אינ' צולקת מה יפסיד הכווץ ובאמת שם אינ' שכיח איזה צולקת כמובן. ע"ד השטארין קערצען שנתערב בעיסי' והביא מעכ"ת דברי הכו"פ וידוע כי הבאי' אחרי' חולקי' עלי' אך בפעטראלעאם קערצען שמעתי וכן ראיתי במכתבי' להקל. ובענין הבורית מ"ש זייפען הלא מבואר בט"ז סי' צ"ה ס"ק ט"ז שנראה לדעתו להחמיר אבל בת' צ"צ סי' צ"א מעיד להקל בבורית שלנו וכן מסקנית היד אפרים וכן מופשט' הוראה להקל. בענין דם ביצים גם כאן מורין להקל במראה בשר וברוין כל שאין באדונימו' וגם אני אומר להם להסיר עגול הנ"ל מראה שחור' לא ראיתי בביצי' וע"ד דברי חמודי דניאל שהביא בפ"ת סי' צ"א בנטף מעט חלב על מעט הכלי דבטל ברוב הכלי ראיתי בדרכי תשובה שהביא להקת נביאי אחרוני' שחולקי' עלי' וסברת ד"ת דהוה כקבוע ולא שייך בטול בכלי ויש מפרשי' דברי ח"ד דאיירי' בכלי שדרך להשתמש בשפע דכל פעם יש בתבשיל ששי' וכמ"ש המחבר בססי' צ"ט עיי"ש זולת ודאי אין להקל וגם בזה קשה להקל ואפשר בצירוף שהיית מעל"ע. מ"ש בענין קניית בשר ממקום מחלוקת הרב עם קהילתו אין בידי להשיב ולהתערב במה ששייך לצדד"י לזה צריך דו"ח בבד"ב. והנני

לסיים בכל חתמי ברכות וברכת חה"ק הבע"ל ונזכה עם כל אחב"י לעלות רגלים בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טז

שוכ"ט לכבוד ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון מו"ה צבי נ"י קינסטליכער דומ"צ ק"ק ב' הוניאד יצ"ו. וראיתי כת"ה צולל במים אדירי' בענין ישב לו קוץ בוושט שאנו מטריפים ולדעת המחבר סי' ל"ג דחיישינן שמא נתרפא כפי' א' ברש"י ז"ל וא"כ לפי מה דקיימ"ל בסי' פ"א בנמצא טריפ' בבהמה שאם הוגלד פי המכה מטריפי' למפרע ולדעת הרמ"א עכ"פ למפרע ג' ימים לאסור החלב והא בסי' פ"ו פסקינ' דדין ביצה בעוף הוא כחלב בבהמה א"כ לפי"ז בנדון זה הי' לנו לאסור הביצי' דהא כיון דחזינ' דהקוץ ל"י לחוץ מעל"ע ועכ"ח מטריפי' משום דאמרינ' דנתרפא והא לא אפשר פחות מג' ימים משא"כ אם נקב מעל"ע שפיר יש לנו לומר השת' סמוך לשחיטה נקב לחוץ אין לאסור למפרע וכמ"ש בסי' פ"א לענין החלב ולפי"ז חמור בלא נקב לחוץ מנקב מפולש וזהו המצאה חדשה. והנד כיו"ב איתא בס' מקדש מעט בנמצא מחט בריא' ונמצא קורט מבחוץ דטריפה משום דחיישינן שנקב בפולש דעתו דאם לא נבדקה הריאה בדיקה יפה בפושרי' בנפיחה יפה י"ל עתה סמוך לשחיטה נקב לחוץ אבל אם נבדק בבדיקה מעלי' בנפיחה ופושרי' מ"מ מטריפין מפני הק"ד ועכ"ח צ"ל דנתרפא משו"ה לא בצבץ אז אסורה החלב דאם מועיל הבדיקה הנ"ל להקל כש"כ להחמיר ולפי"ז חמור בנבדק מבלא נבדק ומסיק שם דאם לא בדק רק בראיית עין או נפיחה בלא פושרי' יש להכשיר בהפ"מ וא"כ בנדון בושט שאין לנו בדיק' רק בראיית עין להנ"ל יש מקום להכשיר די"ל דלא בדק שפיר אלא שעומד לנגדנו דברי הש"ך ס"ק ז' דבמקום ידוע שפיר בקיאי' שוב נאמר אי מהני לקולא כש"כ לחומר' ודברי הת"ש ופרמ"ג שם ידועי' דדברי הש"ך נאמרי' היאך דל"ל דנתרפא וצ"ל דדברי מק"מ נאמרין דווקא בריאה דשם רק בדיקת נפיח' ופושרי' מהני כמ"ש בגמ' משא"כ בושט א"כ קמו שפיר דברי כת"ה על מקומו ואפשר דעכ"פ אי"צ לבדוק למען להחמיר לאסור הביצי' בפרט במקום הפ"מ ושוב נתיישבתי ממ"ש לעיל לדברי תב"ש ופרמ"ג ס"ק ז' הנ"ל שהקשו מסי' ל"ד בגרגרת שנקב' ע"י דחיישינ' לושט ותי' דהכא מירי שניקב' לפנינו וראינו שלא נטה המחט והקוץ לשום צד רק מחוץ לפנים משא"כ אם נמצא קוץ ועור הצוואר שלם ואפשר אפי' אם ניקב מזמן קצר לפני שעה ושתיי' אמרינ' דלא בקיאי בבדיקה וצ"ע. מ"ש כת"ה בניקב בקוץ וראינו שגם הפנימי לא ניקב מעל"ע דלדעת הש"ך ס"ק כ"א חשש' רחוק' אם כן נוקמי אחזקה

כיו"ב העירותי ע"ד הש"ך וכתבתי על הגליון ש"ע דהיינו טעמי' דמצריך תרוויי' שמא נתרפא ואין בקיאי' בחצון משום דכל חששא לבד חששא רחוק' ואיכא ס"ס ומ"ט מטריף הרמ"א בסעי' ד' בס' חולי וס' קוץ דל"ל תי' הש"ך דשכיח וע"כ צריך תרוויי' וראיתי מ"ש כת"ה בדברי ט"ז סי' א' אי אזלינ' בתר הדבר שנולד בו הספק או בתר הנגרר דבריו בהירי' ונכוני' והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יז

לכבוד הרה"ג מו"ה ישראל וועלץ נ"י אבדק"ק מיגיע יצ"ו. ע"ד מ"ש בבהמ' של ישראל עני בעת שעברה ואכלה יותר מדי שעי"כ נתנפח' בטנ' ובא א' מן המביני' ברפוא' הידוע שדוקרי' מחט או סכי' נגד הכרס וב"מ ועי"כ יוצא הרוח ונרפא' וכן עשה ע"י סכין קטן והיא מזמן ח"י חדשים וגם ילד' בת"כ אם יש לסמוך ע"ד המתירי' בשהיי' עד יב"ח (והיינו להשכינ' אצל נכרי כמ"ש בת' מרן חת"ס סי' ס' או כמ"ש בדעת תור' לתלות על צווארו בצעדה וטבעת ולרשום עלי' ס' טריפ' וכן בהכרז' וכיו"ב לפרסם אצל השו"ב) והנה מעכ"ת כל יקר ראת' עיני' בספרי צדיקים והרבה אוסרי' וכן הרב' מתירי' והיאך אכניס ראשי בין ההרי' ומעכ"ת אם יסמוך להקל בענין זה מי ימח' בידו אך אין בידי לקבל אחריות במ"א. ועתה באתי רק לפלפול' מ"ש מן המתירי' הגאון מהרש"ק וכן בת' שבט סופר דודאי נזהרי מלנגוע בכרס או המסת כי בא לרפואת' ולהחיותו ולא להמיתה תמיה' לענ"ד וכי לא נודע כי המה הרופאי' לא יאמינו בטרפות ושאינ' חי' ה"ה עושים חתך באברי' הפנימי' אצטומכ' ושאר בני מעיי' וכן בושט נוקבי' ותופרי' תוחבי' במרצע לתוך הריא' וגם במוח כידוע ומי כנו גדול ברופאי' כרבינו הרמב"ם וכתב בה' שחיט' פ"י ה' י"ג וכן מ"ש וכו' אם כי בדרכי רפואה שבידו אינ' ממית' ויכול' לחיות מ"מ טריפ' ואסר' דאין לזוז מדברי חכמים א"כ חזינן דגם בימי' הי' דרכי הרפואה מפורד מדעת חכז"ל וא"כ היאך נאמר שנשמרי' מעשות טריפ' וכראי' דברי ת' דברי חיים סי' ל"ג דהדבר צריך דריש' וחקיר' אצל רופאי' מומחי' באופן מה הרפואה אם לעשות הדקירו דוק' בכרס או המסות וכיו"ב ואפי' בנשאר בספיק' דעתו דל"מ יב"ח ורק אם יתברר שאינ' מתכווני' כלל לדקור בבני מעיים הנ"ל אז י"ל אומן באומנת' בקי עיי"ש. כעת נתחדש לי בדברי הרמב"ם פ"ט מה' שחיט' דקריע' בכרס החצונ' לא בעי מפולש עד הכרס שירא' ונדחקו בטעמי' מהיכן הוציא הלכה זו עיי' בכ"מ שם וט"ז וש"ך סי' מ"ט כידוע ונלע"ד עפי' מ"ש בחידושי מרן חת"ס מ' חולין בשם כתבי מחצית השקל דהה"ד

לאידך אמוראים שנתנ' סימן בכרס עצמ' מ"ש פנימי ומ"ש חיצונ' לדידהו ג"כ הכי דמה שנקרא חצונה בכרס עצמה לא בעי מפולש לפי"ז יש ג"כ חומרא הנ"ל בכרס החצונה ועיי' מ"ש בזה בחת"ס ולענ"ד מזה גופ' הוציא הרמב"ם הלכה לפימ"ש הרמ"א בססי' מ"ז בשם המרדכי דיתר בב"מ אם כי באופן שכשר מ"מ דוק' באם אינ' פתוח דאל"כ יפול הפרש לתוך חלל הבהמ' ואינ' חי' והוה קשי' לי' להרמב"ם להאמוראי דנתנו סימן בכרס עצמו ונאמר דבעי דוקא טפח או רוב' ופחות מזה כשר היאך אפשר לומר כן דודאי יפול הפרש לתוך החלל וא"א לחיות ועכ"ח דלשון נקרע אין פירושו כנקוב' ופסוק' מפולש אלא ברוב עובי' וההי"ד לדידן לריב"ח בבשר החופ' הכ' הוה דבזה ודאי לא פליגו ולפ"ז מ"ש בדברי יוסף להמציא היתר דגם מהרמב"ם אינ' מוכרח דס"ל כריב"ח מ"מ ס"ס לדברי מחה"ש וכמ"ש לפ' כוונתו דעכ"פ הוה טריפ' מטעמי' דרמ"א בשם המרדכי הנ"ל דלדעת הרמב"ם מה"ט צריך שלא יהי' מפולש וגם מ"ש בת' אחרוני' דאפי' להפוסקי' כריב"ח דכל הכרס כולו הוה כרס הפנימי אינ' רק מספק וס"ס בספיק' מהני י"ב חודש ולהנ"ל לדעת הרמב"ם ליכ' ספיק' לפמ"ש דס"ל כדעת המרדכי שברמ"א ובודאי צ"ל לפי"ז דהא דטריפ' בב"מ בנקב היינו אם היא נקב מעט הכמות דליכ' חשש' משום נפילת הפרש או בגוונ' שסתמ' הנקב ע"י תפיר' וכיו"ב או שחלב אסור סותם או סתימ' אחרת שאינו מועיל דמשום נפיל' פרש ליכ' ומשום טריפת נקוב' איכא אבל בנ"ז דלית כל הני לא ידענ' היאך איכא למימר דהוה רק ספיק' וראיתי בדעת תור' אשר בתוך דברי' בענין זה קאמר דגם משום נפיל' פרש לתוכו ליכ' דהדקיר' בגב' של בהמה שהיא למעלה ופרש שכן למטה ולענ"ד קשה לומר כן בנפיח' בהמ' שמלא פרש ע"י אכיל' הרב' וגם פעמים כ"כ עד שפרש מבצבץ ויצא לחוץ כמו שהעיד' אנשים הרואים וכמ"ש בת' מהרמשי"ק סי' ט"ו א"כ אנו רואים ההיפך כמובן. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יח

שוכ"ט על ראש כבוד הרב הג' וכו' מו"ה צבי הכהן שליט"א ראב"ד ק"ק אוהעל יצ"ו. ע"ד החדשות בענין הקזת עופות (אימפפונג) ע"י רופא אומן למען הציל מהפגירה השולט' בהם והרופא העיד בכתב ג"כ שכל תכלית' לערב דמים בדמים שתחת העור בלבד ואם פוגע בסימני' הוא להפסד ובלא יועיל האם נאמן שלא נכחיש כנקוב' הושט וענותנות' הרבני לחוות ענ"ד וראיתי כי הד"ג הביא דברי מרן חת"ס כ"א ות' דברי חיים ל"ג ח"ב שסומכי' ע"ד האומן דבאומנתו בקי כמ"ש בפרמ"ג סי' מ"ו לענין סירוס וכבוד מת"ה

מחלק ביניה' דשם ראות עינינו שולטת במ"ש והנה בעלי תשובו' הנ"ל הביא' מדברי פמ"ג ועכ"ל דגם שם בחתוך סכינ' מקדמ' דנא אין עיני' שולטת בפנים, והנה גם בת' ברית אברהם סי' כ"ב ראש המדברים בזה והאריך בפלפול עצום כדרכו בקדש, וכל ספיקא משום דשאני חששא דסימני' דהוה נבלה בנקובת' ואיכ' חזק' אסור וכמ"ש בכו"פ ותב"ש בכ"מ משא"כ בחששא דסרוס איכא למימר נשחט' הותרה דליכא ח"א ושוב הדר בי' לומר כמה דעות ושיטות ראשונים דנקוב' הושט אינ' נבלה וא"כ שוב איכא למילף מדברי פמ"ג הנ"ל וצירף לזה להתיר' כמ"ש בחת"ס ג"כ דכל בהמות הנ"ל חיים לפנינו יב"ח וגם להזהיר לאומן לתפוס בעבר הסימני' בצד שכנגדו כדי להרחיק' מן העור ולפ"ד עכ"פ בנדון אשר לפנינו מן הראוי' להתודע בעופות הנ"ל אם חיים יב"ח או מטיילי' ביצים לאחר כ"א יום להפסקתן כמ"ש בסי' נ"ז וגם להזהיר הרופא ע"ד הנ"ל להיות אוחז בסימני' להרחיק' מהעור וכ"כ בפרי תואר סי' כ"ג בענין חששא שחיטת העור ויצא דם דזה מרחיק החששו דפגע בסימנים ומהני ברי דהשו"ב ועיי' בדרכ"ת סי' כ"ג ס"ק צ"ח שהביא דברי חקרי לב שהחמיר בהקזו' בהמה ולעומת זה הביא חבילות חבילות תשובו' המתירי' ושם ראיתי שהביא בשם ת' שו"מ מהד"ג סי' קכ"ד בענין הקזות בהמות שהוב' לפני' אות' עור בית הצוואר וראה כי עבות העור והבשר שבין העור וסימני' עב כ"כ שאין אורך כלי הקזה די כ"כ לפגוע שם ומעתה מ"ש הדר"ג שאין שום חלוק בין בהמות לעוף לדברי השו"מ החלוק רב ביניהם. וידוע מ"ש בסי' כ"ג דמחמירי' בעוף יותר אפי' בלא חתוך כל העור וכו' וכן לענין אומר ברי דהשו"ב דעת הטו"ט מה"ט ברי דידי' טוב מפני עבות העור והבשר ובריא דאומן אפשר דלא עדיף מברי דשו"ב וידעתי כי החלוק רב ביניהם דהשו"ב דעתו לשחוט ולפגוע בסימני' ובאומן ההיפך כיו"ב מחלקי' האחרונים עיי"ש בדע"ק וראיתי שם בסי' כ"ג מ"ש בדע"ק אות כ"ה במה שנוהגי' לחתוך תחת פה התרנגולי' למען חתוך הכרבלת' אין לחוש כי האומן בקי שלא לחתוך בתוך העור א"כ משמעות דברי' דאל"כ הי' חוששי' אלא שאין לדייק לא לכאן ולכאן דשם דעתו לתכלית חתוך הכרבלת' ואם אינה נזהר מלחתוך גם העור שזה אין מלאכת אומנתו שוב הוה כשאר אינש דעלמא לחוש כסימכי' כמובן, והנה בת' מהרמשי"ק סי' מ"ה בחיו"ד בעובד' הנ"ל שהי' צוואר האווז' תפיר בתפירה והטריף והביא שם דברי פמ"ג מ"ש לענין סירוס דבאומנתו בקי משא"כ כאן משמע מדברי' דאם הי' בזה דבר אומנו' וע"י אומן הי' מקום להכשיר משמע דגם בצוואר העופות י"ל כנ"ל. ידידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יט

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול כש"ת מו"ה וואלף טירנויער נ"י א"י בק"ק שאמלוי יצ"ו. ועתה באתי על ג' שאלות אשר מעכ"ת בענותנות' הרבני להשיב והיא ע"ד חינוך ב"י שהובא בפ"ת סי' מ"ג דבוע' בעוף יש להטריף משום דריא' שלו דק וכמעט הוא מעל"ע ומעכ"ת פלפל להשיב ע"ד. והנה רבים חולקים על חב"י בזה ה"ה בדעת קדושי' ריש סי' ל"ז דאם אינ' רק ביחידי' ואינ' מעל"ע וגם אינ' בשפולי יש להכשיר וכן בשו"ת בית שלמה סי' ס"ז וסי' ע"ב מכשיר בזה וכן הוא מסקנת דעת תורה להכשיר בפשיטות ורק אם ישנם בועות הרבה דיש לחוש שהי' סמוכי' וע"י משמוש ידיים נתרחק' זה מזה ויען כי לא שייך בדיקת נפיחה בעוף ע"כ יש להחמיר אבל אין לחוש בבוע' יחידית דילמא הי' בשפולי דזה גופ' חומרא שלא הוזכר בש"ס ואין לחוש כן הוא מסקנת דע"ק.

ב) מ"ש מעכ"ת ע"ד דגו"מ סי' ס"ט בנמלח הבשר מלא קרח והודח אח"כ או נשהה י"ב שעות שוב אין לו תקנה במליח' שנית דנסתמ' נקבי פליטה ע"י הדח' וע"כ יש להדיח מעט רק להעביר המלח דבזה א"כ נקבי פליטה כמ"ש הש"ך לקמן, והוקשה למעכ"ת דהא בזה שהבשר נקרש מפני הקרח לא עשה המלח שום פעול' דמוקש' הוא דהא קיימ"ל כדעת הר"ן דטעם הדחה משום כדי לרכך הבשר ומשו"ה צריך שיהי' ח"ש וכאן דנשאר קשה מפני הקרח כא נתרכך, והנה לא אדע מנ"מ פנה דבריו לדברי דגו"מ הלא בפ"ת הביא כן בשם ת' גבעת שאול אלא שי"ל דאיירי דרק באמצע נקרש ושוב ראיתי ביד אפרים שהרגיש בזה ודעתו להקל בהפ"מ דע"י שנקרש ונתקש' לא עשה המלח הפעול' ולא נסתמ' נקבי הפפיט' וה"ה דברי מעכ"ת. ועיי' בפרמ"ג בשפתי דעת ס"ק י"א נראה מדברי' דגם בקרח מהני בדיעבד הדח' כדי לרכך דהא מתיר בדיעבד אם הודח בשעה שנקרש וצ"ע, ומ"מ לא אדע דניהו די"ל דהמלח לא עשה פעולה כשאר מליחה דטבע' להוציא הדם ולא להבליע כמ"ש הפוסקים היינו אם נמלח כדינ' אבל אם נמלח בקרוש ע"י קרח ניהו דלא עשה הפעולה להוציא דמו אבל הא ודאי לא גרע משאר מליח' דאמרינן כרותח ומני יימר דלזה יועיל מליח' שנית דודאי אם לא עשה שום פעול' שפיר י"ל דהוה כלא נמלח כלל או כמו תוך שיעור מליח' דמהני הדח' ומליח' דלא נסתמ' נקבי הפליטי כמ"ש הש"ך אבל מי יימר דהוה הכי ועיין בלבושי שרד בחדושי' דאנו חוששי' לכל הפרושי' שנאמר בטעם הדחה דילמא פולט מעט ואינ' יוצא ושוב מבליע ע"כ אני נבוך בענין זה אם יש להקל אפי' בלא טעם של הדגו"מ מ"מ בהפ"מ אפשר לסמוך אדברי יד אפרים דהא אפי' בלא הדיח כלל מהני הדח' ומליח' שנית בהפ"מ כמ"ש ברמ"א וכן מסקנת הש"ך ס"ק י"א עיי"ש. ג) במ"ש לענין הנחת אוכלי' ומשקים תותי עריסה של

תנוק אם דינ' כמטה שישני' עלי' בני אדם גדולי' ומעכ"ת תלה לי' בענין נט"י ובדרכ"ת מביא בשם מכי דחסידות' דתלי' לי' במטה שמיחד לתה"מ א"כ ודאי בזה לא שייך חשש הנ"ל ובת"ח ומ' שבועות קאמר בטעמי' מפני שבעת השינה עולה נשמתו למעל' ונשאר הגוף כדומם ע"כ כ"כ ר"ר שולט כב"מ א"כ ודאי אין חלוק. והנה בדיעבד יש לסמוך אטעמים הנ"ל דבלא"ה רוב האחרונים מקילי' בדיעבד ורק הגר"א וברכ"י מן המחמירי' ובפרט אם הוא מכוס' ועיי' בת' תשורת ש"י מהדו"ב שנשאל על אוכלי' ומשקי' הנקני' מן הנכרי ונוטה להקל עיי"ש. והנני לסיים בכל חותמי ברכות וירים קרנו למעלה בכבוד קרן תוה"ש כא"נ ונפש. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כ

להרב המאוה"ג מו"ה יואל כ"ץ נ"י מו"צ ק"ק נעגרעשד

יצ"ו. הנה ראיתי תוכן דברי כת"ה על הני כבשים המתולעים בכבדן וגם יש בהם שינוי מראה וגם נפלו ממנו תלחי תלחי שדברו בזה בת' דברי חיים ח"ב סי' מ"ד ובת' אבני צדק סי' ח' וט' והחמירו להטריף ויען כעת שכיחין מאוד בגליל כת"ה וע"כ המנהג להטריף כדברי הגאונים הנ"ל ורק כת"ה מסתפק לאמור דרק אם בשר הכבדי' גופא מתולעים ולא בסמפונות שלהם כדמשמע מלשון התשובות הנ"ל, והנה לחתוך הלכה מלשון התשובות קשה עלינו הם כתבו באשר נשאל לפניהם ומעשה שהי' ומי יודע אם נתכוונו למעט מה שאינו בגוונ' זו וכבר למדו רבותינו הדקדוקים מדויקי' היטב דרך הלמוד ולא העלות הלכה למעשה, ואם באנו לדקדק יש לדקדק גם להיפך מדברי האחרונים ה"ה בס' גלוי דעת סי' מ"א הרחיב הדבור לענין הלכה אם לאכול הכבדים ואם למכור לנכרי משום אבמה"ח וסיים דלענין טריפות דוקא בנפלי תלחי תלחי יש להחמיר משמע דקאי אדלעיל גם כן קאי ושם חזר ושנה כ"פ תולעים שנמצאו בסמפונות וכן בס' דברי יוסף בסי' רצ"ז האריך בטעמים וראיות להכשיר כבשים הנ"ל וחולק על המחמירין ובפתח דבריו הציב כבדים שנמצא בסמפונות מלא תולעים משמע ג"כ דאין חלוק וכן בת' ב"ש סי' פ' יש לדייק כן עיי"ש. והנה מ"ש בת' אבני צדק דיש להטריף משום תרתי לריעותא והאריך בסברא זו והביא דברי ת' שבו"י סי' נ"ז ועוד ספרי אחרונים, ואם כי איני כדי להשיב ע"ד הגאון, עכ"ז ללמוד אני צריך וכי מצינו תרתי לריעותא בטריפות האברים לבד בריאה שחידש הראב"ד וידוע כמה חלוקים וחלופי' בין ריאה לשאר טריפות האברים במראות יתיר חסר חלופי' וכיו"ב שלא נמצא בשאר אברים ובשבו"י דוק בנמצא בריאה איזה ריעותא צירף החולי לב' לריעותא ולא הזכיר ככל

שאר אברים וגם כי החולי הנ"ל שהזכיר שהי' שווינדזוכטי ידוע כי חולי הנ"ל מתחיל בריאה שנתמעט ונתקטן ואוחז אח"כ בכל הגוף ועוד נראה מדברי שבו"י שהי' דרך גדר שלא לאכול מאות' בהמות משום סכנת' וכך הי' מגזרת המושל ורק ע"י שוחד ממון עשו בחשאי לשחוט אותן בהמות וצוה להשו"ב להטריף אם ימצא ריעותא בריאה וסיים שעי"כ גדר שנמנע' לשחוט אותן בהמות אבל להטריף כל תרתי לריעות' בכל אברים היאך מצינו וכי אם ימצא נקב שאינה מפולש במ"א וגם איזה מראה במקום אחר או כיו"ב וכי נטריף עי"כ ועיקר כוונת הפרמ"ג, ב"ש ובכ"י דאז מוכח דשנוי מראה מילתא היא גם למאן דמיקל בשנוי מראה לבד מ"מ בזה הוכחה וראיי' דהוה לקות' ממש וגם הבל"י אפשר בהא מיירי דהי' שנוי מראה בכיס השתן או כיו"ב ואפשר דאם הוה חולי שידוע שמתים הבהמות מתוך חולי זו ריעות' גדולה כזו מצטרפין אבל אין ללמוד מתוך כן לשאר ב' ריעותו' ואפשר כי גם כוונת האבני צדק לסברא זו כמ"ש מדבריו, וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד אבני צדק דהפרמ"ג לא איירי בתולעי' גם בדברי יוסף הקשה כן עיי"ש ומ"ש מעכ"ת נתן להאמר רק בדברי יוסף סברתו אדרבה כיון דבא ע"י תולעי' לא חשוב ריעותא עיי"ש בדבריו. והנה גם באבני צדק הזכיר סברת מעכ"ת דק"ו הוא מדברי פרמ"ג. והנה מ"ש מעכ"ת אם נשתיירו ב' זיתים כשר עיי"ש. והנה לענין המנהג במקומות הנ"ל ראוי' לעיין היאך היו נוהגין דודאי אין מן הראוי' לעשות נגד המנהג ולא גרע מנסרך חצר הכבד להמסס דיש מנהגים שונים וידוע כי בכמה מקומות וכן בק"ק פ"ב נוהגין אפילו לא נמצא דבר לא מחט ולא מסמר רק נסרך לבד ג"כ מטריפין כמ"ש בחת"ס וכמה דברים שנוהגים להחמיר וצריך זהירות שלא לבטלם ואי"צ להאריך פני מעכ"ת. ידידוש"ת סימן כ"א עובדא שחסרה השני דקים בעוף שקורי' טריפנ' געדערם והביא דעת האחרונים והובא ג"כ בד"ת והנה בת' חיים שאל סי' ט"ו בזה ב' תשובות מזקן א' של גדולי הדור ההוא שהי' עובדא שחסר דק א' ועד"ז שו"ט טובא והביא דברי גור ארי' כי הם במקום סניא דיבי שבבהמה ובבהמה חדא הוה וב' סניא דיבי אדרב' כל יתר כנטל כדאמרינן בגמ' ובעוף רובם ככולם תרי הוי וכיון שכן אם חסר א' טריפה, והחיד' בתשוב' שלו הסכים אלי' במקומו' אשר כמעט דרכם בכך ע"כ קשה לסמוך אדברי שו"ת מהרי"א סי' י"ד שלא הביא כלל תשובו' הנ"ל וגם לא דברי גור ארי' שחשוב הני תרי דקי' במקום סני' דיבי וא"כ אבר בפני עצמ' הוא ולא בכלל הדר' דכנת' וא"כ לא שייך סברת מהרי"א לומר כי הדר' דכנת' אין לו שיעור כמה וכמה תסובב הדר הדר ואין חסרון מפסיד בזה ולהנ"ל ה"ה במקום סני' דיבי ואם אמרינן בי' יתר כנטל כש"כ אם נחסר ע"כ לענ"ד אין ביד המורה להכשיר וטב הורה כת"ה ותמהני מ"ש כת"ה כי הדרכי תשובה לא הביא

דברי שו"ת בית יצחק ה"ה באות' סעיף ציין בשו"ת בית יצחק סימן ע"ו שהאריך בזה עייש"ה. ראיתי מ"ש כת"ה לתרץ דברי רש"י ז"ל במ' ע"ז דף ס"ט מ"ש בעכבר' דאמרטהי מרטוט וחי' בכ"ש ובר"ן הקש' דר"ש אסור מה"ת והאריך בזה בטוב טעם ודעת דהוה ח"ש ע"י תערוב' וספיק' והביא דעת המפרשים שנאמר' ונשנית בהלכה זו ועיין בת' זקנו מרן חת"ס סי' פ"ה שהביא דברי הר"ש מ' ט"י ועיין בחוו"ד מ"ש דטעם ח"ש אסור מן התורה משום דאחשבי' כמ"ש בת' ח"צ ובתערובת לא שייך אחשבי' כידוע והדברים עתיקים מ"ש בשם דע"ת דבנשבר גף העוף צריך פרכוס כמסוכנת ובת' אמרי יושר. חולק דלא חיישינן אם לא ראינו שהי' הכא' בכחו והנה הדע"ת סומך על דברי בעל העיטור ועיינתי בבע"ה שם הביא דברי אלדד הדני שמטריף בפ' ג' הסמוך לגוף והוא חולק עלי' דנשבר תמ' דכשר בלא חלוק פרקים רק שצריך לבדוק העוף עצמ' אם הוא ברי' והנה אם הי' טעמי' של בעל העטור משום חששא דהכא לא אדע מה חלוק בין הפרקים ולולא דמסתפינא הייתי מגיה במקום בריא בריאה והוא מת' רש"י ז"ל שהביא הב"י סי' נ"ג שכן הוא במרדכי והביא' הטור דחיישינן שמא נכנס קורטית' מהבשר לתוך קרום הריאה והנה לא שמעתי מהורים ומורים בבאה שאלה של שבר הגף לשאול לשו"ב אם הי' פרכוס כראוי וראיתי בת' בית שלמה סי' מ"ב שציין כת"ה והנה שם בפלפול נגד דעת השואל הביא ראיי' מנשבר' הצלע של עוף דיש מקילי' מהאחרונים אפי' נגד הריאה ולא חיישינן משום רסוק אברים כלומר דילמא הי' ע"י הכאה משום דהוה ס"ס דילמא שלא ע"י הכאה ודילמא לא הי' ההכאה באופן דניחש משום ר"א והנה בגף ודאי לא שייך סברתו במ"ש מהש"ך סימן נ"ח ואם ניחוש גם בגף אז שוב אין לחלק בין ג' לפ' ב' כנלענ"ד. וראיתי מ"ש כת"ה בשם מהרי"ל דיסקין סי' ו' בעושה מעשה בשבת ובטח כי יעשה איז' מלאכה וס' איז' מלאכה אם זה הוה פס"ר ולכת"ה פשיטא לי' דלא הוה פס"ר כיון דיש ספק איז' מלאכה יעשה ועיי' ג' כריתות ד' כ' ובפירש"י ז"ל במתניתן ובהרמב"ם פ"ז מה' שגגות ה' י"ב והנה להלכה למעשה לא אדע מה נ"מ לפימ"ש במ' סנהדרי' ד' פ"ד דדוקא באסור לאו מתירי' דבר שא"מ לא באסור מיתה ופי' בחידושי הר"ן שם בטעמי' כיון דחזינן דבשגג באיסר לאו ליכא שום חיוב קרבן ומסתמא ליכא שום עונש בשוגג ע"כ מותר להכניס עצמ' לספיק' ומסקנתו דאין חלוק בין אסור שב' לשאר אסורים דגם באסור שבת אין מתירין מלאכה גמורה כנראה מסוגי' הגמ' דפריך ממחט לטול את הקוץ דלר"י הוה מקלקל בחבור' ופטור ולר"ש הוה מלאכה שאי"צ לגופ' ועיין שם בתוס' דף פ"ה וע"כ בנדון זה ודאי אסור אי חיישינן במלאכות גמורות ואפי' באין כאן משום מלאכה גמורה מ"מ כיון דבכל אנפין יעשה איזה מלאכה לא

שייך עכ"פ איזה שגגה ועיי' בשמ"ק פ"ק דמ' כתוב' דגם אם בפס"ר אסור מה"ת מ"מ אינה חייב קרבן. מ"ש כת"ה בשם מהרי"ל אם קונה כלים על מנת להכשירם לאכילה אם צריכי' טבילה ודעתו להקל לא זכיתי להבין הלא היא מחלוקת הש"ך ט"ז והפר"ח דאי"ד להחמיר כדעת או"ה בחנוני' הקונה לסחורה והעמידו האחרונים שמעשים בכ"י ששואלי' כלים מחנוני בדבר מועט לסעודות גדולה ולא מצריכי' טבילה דהחנוני קנה לסחורה ובעלי סעודה לא קני אותן ועיי' בדר"ת סימן ק"כ ס"ק ס"ז וס"ק ס"ח ועיין בספרי בס"ד בענין טבילת זאדא צלוחית. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כב

שו"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג מו"ה ישראל דוד הלוי נ"י רב ומור' ק"ק קראמפאך יצ"ו. ע"ד עובד' שנמצא מחט בחתיכת קורקבן בשעת אכילה ובחתיכ' ב' לא הי' נראה תחיבת המחט לחוץ לגמרי רק הששׁ' שיצא לחוץ במא"י והנה ידוע הישׁ"ש הביא הש"ך ס"ק ל"ח דמפני שבשר' עב לא חיישינן שיוצא לחוץ דהא חזינן דבהמסס חיישינן ושיטת רש"י אפי' מצ"א וביהכ"ס משום דעורו עב ל"ח והש"ך השיב עלי' דשאני שמא הברי' משמ' ניקב אבל ראיתי בס' דברי יוסף שמחזיק בדברי מהרש"ל דכוונתו דקורקבן עור' עב יותר והראיי' מדברי הרשב"א עצמ' שכתב גבי מחט שנמצא בקורקבן בבשר' ואינ' ידוע מהיכן בא דתלי' שבא מבפנים דרך הושט חיישינן וק"ל קושי' הט"ז דמ"ש בביה"כ בנמצא מחט וח"א לבדוק החמיר ולא מוקמינן אחזק' וכאן ס"ל לאוקמ' אחזקת' ועכ"ח ה"ט דבקורקבן העור עב ביותר וע' בת' מהרמשי"ק סי' ס"ב והנה להלכה בדעת התורה סי' מ"ח בס"ק כ"ז ל"ח הביא ג' חלוקי' הנצרך לנו דאם חתיכת קורקבן שהובא לפנינו לא נרא' המחט מבחוץ ולא שום ריעות' כשר ולא חיישינן שמא נתחוב במק"א ושם הי' תחוב לחוץ ושוב נתחב לכאן ואם כי בדמש"א חשש לזה השיב עלי' דהא בנמצא קורט דם שלא כנגד המחט לא חיישינן שנתחוב מתחיל' במקום ק"ד (ועיי' במב"י בנסרך ההמסס ונמצא מחט שלא כנגד הסירכ' ב' אם האשה המכשרת בקיא' בנתוח עופות ורגילי' לדקדק לשאול למור' על כל מה שנמצא סומכי' ע"ד בהפ"מ באומר' ברי לה שלא נמצא דבר מבחוץ ג' בבשר קורקבן שהיא עב יש לסמוך בא"א לבדוק אח' הנקב בהפסד מרוב' אפי' אם אין המעלות באשה המתעסקת והנ"ל והנה בקונטרס אחרון הביא דברי תשוב' מים חיים דלא סמך בזה על האשה המתעסקת אבל היא הביא כמה תשוב' שסומכי' בזה ולא הוה כמילתא דלא רמי' וכ"פ בת' טו"ט והנה בת' מהרמשי"ק נראה דלא סמך על ב' מעלות דהיינו משום עוב' הקורקבן ומעלת א' המתעסקת וקצת

יש סתיר' בדבריו שם דמתחיל' חשוב לי' משום עובי הקורקבן דשכיח להתיר' כמו לאסור' ובס'... הביא דברי מג"א סי' תס"ז דבמצוי לא עייש"ה והנה בכ"ז לפימ"ש כת"ה דבחתיכ' זו שהוב' לפני' לא הגיע המחט לחוץ לגמרי בזה ודאי יש לסמוך להתיר' כמ"ש בדע"ת בראיי' נכונה ובזה ודאי גם המהרמשי"ק יודה להתיר' וגם כי ישנו ג' צדדים היינו האשה הנתעסקת משמש בקורקבן ולא נראה לה שום ריעות' וגם הי' בבשר עב כנראה מדברי מעכ"ת ועתה נבא לדברי מעכ"ת דלענין שומן שנתערב חד בתרי ודאי יש לסמוך בספיק' דהוה ספיק' דרבנן דרק מדרבנן צריך ששים בלח ונסתייע' מדברי ת' דברי חיים סי' כ"ג דסומך בגוונ' להתיר הכלים והנה פליטת הכלים לאחר מעל"ע ודאי קיל דהוה התיר' לגמרי דאפי' אסור' דרבנן ליכ' בתבשיל דהוה נטל"פ ורק הקדירי' אוסרי' לכתחיל' משא"כ בתערובו' אסור ממש אלא דהא הש"ך בקצור כללי ס"ס סי' ק"י מתיר בהפ"מ אם לא נודע הספק עד אח' התערוב' שכבר נעש' דרבנן אלא שראיתי במב"י מהד"ק סי' ל"ג בעובד' שהי' כענין זה הביא דברי הש"ך הנ"ל דשם איירו הש"ך לענין דברים שאינ' בטלי' מדרבנן אבל לענין לח בלח אדרב' לא נודע גרע טפי כמ"ש הש"ך סי' ק"ק ס"ק י"ב דבלא נודע עד שנעשה לח ליכ' בטיל כשהי' יבש דבטול תלי' בידוע, אלא שוב ראיתי בפרמ"ג סי' ק"י באות א' בכללי ס"ס ד"ה אחקור בקצרה הציע ג' שאלות ושאלה ב' הלכה זו ס' אסור במות' לח בלח ומסקנתו דספיק' להקל בהפ"מ וטעמי' דס"ס ספיק' דרבנן הי' וצ"ל דהך דסי' ק"ט ס"ק י"ב בנדון יבש ביבש ונתבשל ונעשה לח בלח היינו בודאי אסור לא הספיק' ובל"ז שם בפמ"ג הביא חולקים על הש"ך וכנראה מדברי' פי' דברי הש"ך דאיירי במב"מ ושאינ' מינ' וניכ' דלענין דנאמר סליק בזה החמיר הש"ך בלא נודע והנה בהא סלקינן דבכל הני צדדי' ודאי יש ידיים ורגליים להתיר השומן ונהירנ' כי בימי חרפי הי' שאל כענין זה לפני מ"ו הגאון המובהק אבדק"ק גרוו"ד וצ"ל לענין השומן והתיר מדברי הש"ך ופרמ"ג הנ"ל ואני הוספתי להתיר' בס"ד עפ"י דברי דגו"מ סי' קי"ד גבי כרכים דמש"ש שיש חשש' לחתיכ' נבלה שמערבי' בה חוטי בשר ובש"ך למד היתר דנראה לענין דהוה רק מעוט' ובטל ברוב' והקשו בדגו"מ דמין בשא"מ אפילו יבש ביבש אינ' בטל ותי' כיון דאין דרך לאכול כרכים בעצמ' רק בתערובו' הרב' ולעולם לא יבא לידי נתינ' טעם הנבל' בטל אפי' בשא"מ ואמרתי לפי"ז בשומן מהותך דג"כ אין דרכ' לאכול עצמ' רק בתערובו' תבשיל ומערבי' רק דרך נתינת טעם בזה אפשר שלא גזר' מב"מ בכח ומו' הגאון ז"ל השיב דמ"מ פעמים דרך לאכול לחם קלוי עם שומן והנה בזה"ז לא שכיח והנה הוסיף עוד מו' ז"ל בסניף להתיר להעמיד

קדרה שנשפוך כתוכ' השומן אצל הכיר' עד שיתוך כדבר לח ויתערב יפה וכן יעשה מעכ"ת ואריך. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג חו"ב מו"ה שלמה קליין נ"י אבדק"ק ס' משעה יצ"ו. אחדש"ה בעובדא דבהמה שהיתה עצרת השתן יום א' ומכרה הגוי בזול אשר בת"ז מחמיר להטריף ותנוח דעתו כי לא יאונ' לצדיק רע וטב הור' כי רוב בנין ומנין בפוסקים אחרונים חולקים על ת"ז ועיין בדברי יוסף סי' ש"כ שהביא דבריו וכתב עלי' דפשוט להתיר עפ"י הגה' דברי נוב"י מהדו"ת סי' כ"ה בטופטופי' צנים שי"ל דמשום חולשת העורקים כן י"ל בעצירת מי רגליים אלא שמצריך בדיקה והיינו לחומרא כמ"ש שם לענין נמצא קלוח מים וגם קאי על שיש בה ב' לריעות' היינו שנמצא קלוח מים וגם עצירת מ"ר או מטפטף וא"כ בנ"ז שלא הי' ריעותא רק עצירת מ"ר אפשר אפי' בלא בדיקה כשר, שוב ראיתי בס' דרכי תשובה סי' מ"ה ס"ק כ' שהביא חבל פוסקים אחרונים קצת דעתן שאי"צ בדיקה כלל ומקצתן שמתירין עכ"פ בדיעבד. א) בשם ת' שם ארי' סי' ס"ג וז"ל דאם נעצר השתן בבהמה ושחטוה, כשר ואפילו בדיקת הכיס אי"צ וז"ל דרכי תשובה וכן ראיתי בפסקי' של הגאון מ' ליב בערלין ז"ל אבדק"ק קאסעל כת"י סי' תת"ד בעובדא בבהמה שלא הי' יכולה להשתין ג' ימים והכשירה דאין להוסיף על הטריפות וידוע כי חולי זו שכיח ויש לה רפואה ואי בדר' לה סמא חיי' ובדעת תורה ס"ק ד' כתב דעכ"פ צריך לכתחילה לבדוק את הכיס, ובת' שאילת שלום תניינא שנשאל בשור שלא הי' יכול להטיל מים כמה ימים ושחטוה' ולאח"ש הי' בטנו מלא מים והי' הכל שלם ויפה והכשיר המורה והתרעמו עלי' יען לא בדק כיס השתן וחששו להטריף ע"ז והשיב ע"ז אם כי לכתחילה הי' המורה מחייב לבדוק בכיס השתן מ"מ בדיעבד שכבר הורה המורה שסמך עצמ' על שלא מצא חום מכה וצרורות דם אין לחזור מהוראתו דאין לחוש לנקיבת כיס ע"י, אולם בשו"ת שערי צדק סי' מ"ז כתב בפשיטות להטריף בעובדא כזו והכלים ראוי' להחמיר ליר"ש. שוב ראיתי בת' הגאוה"צ מהרי"א מקאמארנא זצ"ל הנדפס בריש ס' זכרון דברים דבהמה שהי' נעצר' השתנה מעל"ע אף אם לא בדק בדק כיס השתן כשר בלי פקפוק עכ"ל והנה כנראה ס' דרכי תשובה אינה בנמצאות ע"כ העתקתי דבריו אות באות ויראה כת"ה להשקיט רוח טהרתו בזה כי רובן מכשירין בלא בדק כיס של השתן וקצתן מכשירין בל"ב והמחמירים לבדוק כמ"ש לעיל בשם דברי יוסף ובת' שערי צדק סי' מ"ז ה"ה מיירי בנמצא קלוח מים דודאי יש ריעותא גדולה

והוכחה כי חזרו המים לגוף הבהמה אבל בנ"ז שלא הי' בכל הנ"ל גם הם יודו דכשר בדיעבד עכ"פ בפרט במקום הפ"מ וכבר הורה המורה פשיטא שלא הי' רשאי' לזלזל ולהחזיר הוראה והלא בתש' שאילת שלום הנ"ל אפי' בנמצא קלוח מים לא רצה להחזיר הוראה בדיעבד כשר אפי' כשלא בדק ובפרט בנ"ז שלא הי' זמן עצירת' רק יום א' וגם הרועה נתן תקנה כי מהר לחזור לאיתנו ודאי כדאי הם רבוות' הגאונים לסמוך בהוראה זו לכתחילה ג"כ כלומר אם נאבד כיס השתן שא"א לבדוק ולהכשיר בלי פקפוק כמ"ש בשם הגה"צ מהרי"א בתשובתו והנה בנ"ז עוד יש לחקור דברי הגוי כנראה שאמר דבריו לאחר שיצא מתח"י שאז אי"נ ובמסלפ"ת להחמיר פלוגתא מהר"מ והרא"ש ועיין בטו"ז סי' מ"ח ס"ק י"ט מ"ש בשם מהרמ"ל ובנקוה"כ שם ובש"ך סי' קכ"ז שאינה נאמן רק ברגלים לדבר וגלוי מילתא בעלמא ועיין בת' פרשת מרדכי סי' ס' חיו"ד ובכ"ז מה רגלים לדבר שמכרה בזול מפני עצירת השתן דילמא מפני שאר חולי שלא נודע לנו שאינה נוגע לחוש כלל לטריפות דודאי יש כמה חולאים שאינה נוגע כלל לחוש להטריף כמ"ש במתניתן באחיזת דם וכיו"ב במ' חולין ד' כ"ח וד' כ"א שגרוני' נקט. והנה ראיתי דברי מעכ"ת במה שהשיג ע"ד תו"ז עפ"י דברי פמ"ג וקצת דבריו כוון לדברי יוסף הנ"ל סי' ש"כ וודאי דשייך שפיר להקל משום ס"ס והלא כמה ספרי פוסקים אחרונים מכשירים לגמרי ואין כאן בית מיחש כלל ושפיר הורה ודן בכוח' דהיתרא וכמ"ש לעיל דראוי' להורות כן אפי' בלא קדום הוראות חכם כש"כ שלא לחזור מהוראה ותול"מ. ידידו"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כד

לכבוד הרבני החו"ב טובא יו"ש מו"ה ישעי' נתן פרייליך נ"י והנה בדבר הלכה א) במשרתת א"י שהביאה לשחוט עוף ובעקמ' גפותיו ועי"כ נשברו והשו"ב שחט מיד והטריף מעכ"ת והראה מ"ש הט"ז ודברי הב"ח סי' נ"ג ושם באה"ט אות ד' באמצע דבריו ומורה אחד התריס כנגדו מן הבא בידו ספר עצי העולה שהכשיר כ"כ ע"י ס"ס שמא לא נדנד גפו ושמא לא נקבה הריאה תמה אני אם יש מי שיערב לבו להקל בכגון זה אפי' יאמר בדפוס אחד מן האחרונים הלא הכל חולקי' עליו כמ"ש בבה"ט בשם הש"י משום דאם הי' נדנד גפו הי' השו"ב מרגיש וכי גם במשרת נאמר כן, ועיין במק"מ דאם השו"ב אינו לפנינו או שאין בזכרונו יש מקום להקל דמסתמא הי' מיד שואל בשאלה שמוטל עליו והב"ח החמיר רק באם השו"ב אומר כי לא שת לבו להרגש' זו וכל זה לא שייך במשרת ובדע"ק מביא להדיא דדוקא בשו"ב שאוחז העוף. ומ"ש משום ס"ס דברים אלו

אין להם שחר הלא זה גופא גזרת חכמים לחוש דלמא נדנד ונקוב ואם נתיר זה הלא בטל לגמרי איסורן וגזירת חכמים. אין לתפוס רק בחד ספיקא דמשום ספיקא אסר' וס' ב' הוה ס"ס או ספיקא דרבנן אבל אם הוא ס"ס ממנ"פ אם יש להתיר למה גזרו ואם מ"מ גזרו מסתמא הס"ס גרוע משום דמצוי וכיו"ב דאל"כ גם בנשמט הגף איכא ס"ס כזו דהוא ודאי אם נקבה הריאה פשיטא דנקבה ג"כ הבשר או הקרום שבין הגף והריאה כאשר עינינו רואות שיש הפסק ביניהם א"כ ג"כ נימא דלמא לא נקרע העור ודלמא לא נקבה הריאה ולענ"ד כי העצי העולה כא קאמר רק אם עקמה ולא נודע אם נשבר או לא די"ל דנשבר לאחה"ש אבל בנשבר ודאי דבר שא"א שיאמר איזה בר בי רב וגם בעקמא הגפיים ולא נודע שנשבר אז ג"כ הפוסקים כלם נקטו בדבריהם תפיסת השו"ב ומשום אומדנא כמ"ש בש"י וכמ"ש במק"מ משא"כ באינך דעלמא וכמ"ש מעכ"ת וחלילה להקל בכגון זה:

ב) מ"ש ע"ד הפמ"ג סי' ל"ו ס"ק י"ז פשיטא דהכי פירושו כמ"ש מעכ"ת ובדברי עצי לבונה סי' מ"ח יש איזה ט"ס כי בסי' כ"ו הוא בעצמו כתב בקורקבן מצינו להתיר כנ"ל ע"ד הש"ך סי' צ"א ס"ק ט"ז מ"ש מעכ"ת ע"ד הת"ח ככל כ"ב דאם החלב לבדה נמלחה אינה אוסרת כמ"ש המרדכי דלא כסמ"ג ובש"ך הביא דברי המרדכי פרק כה"ב סי' תשי"ח דאדרבה אוסר בין הבשר או החלב לבדו מליח והעיר מעכ"ת מדרכי משה סי' זה ס"ק ה' שהביא דברי המרדכי אם בשר לבדו מליח משמע דאם החלב לבדו מליח אינה אוסר' וכך הי' הגירסא לפני הרמ"א ותמה ע"ד הש"ך שלא הביא דברי הד"מ. והנה בביהמ"ד של ספרדים ישנו ד"מ ישן נושן נדפס לבדו עם האורח מישור ועיינתי שם ריש ס"ק הנ"ל כי (מקצתו נדבק בנייר ע"י הכורכים) ועכ"פ בריש דבריו אין שם שום דבר מדברי מרדכי הנ"ל רק מתחריל בענין מלוח כראוי ודאי לפני הש"ך הי' ס' ד"מ כנ"ל בזמן הנ"ל בפרט הי' ס' ד"מ כן מצוי ועיין בס' יד יהודא בהל' מליחה סי' ע' מ"ש ע"ד הש"ך והרמ"א. ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כה

שלום וישע רב על ראש ידיע ומר יד"ע ה"ה כבוד הרב הגאון צדיק י"ע חסידא ופרישא מו"ה אהרן ישעי' שליט"א אבדק"ק האדיוס יצ"ו. ע"ד ט' עופות לפנו בדיר אר"כ ז' ורחב ו' אמות ובבקר נמצא א' קנויץ ראש וגופ' תחוב בחור שנרא' כי הדורס משכ' לשם ומפני קוצר החור לא הי' בידו להוציא' ושנייי' מתי' בנקר' צוואר' ולא חסר מהם כלום ואמרו המון עם כי זה ודאי ע"י שרץ שנקר' בכ' הגר (מענעטקא) נעשה כן אשר דרכ' למצוץ

דמים של עופות הנה כבר נשאל כיו"ב בת' יד יצחק סי' רכ"ח ח"ב ושם בדעת השואל ג"כ שדרך חי' הנ"ל למצוץ דמים כן נאמר לו מפי המון השכנים ושם הביא בשם דעת תורה כי היא ס' דורש ועיינתי בספר הנ"ל ולא מצאתי רק מ"ש שיגע ומצא להודע מה ומי הם הדורסים בשמותיה' בלשון אשכנז רוסי' ופולי' וצרפית ושם הביא כי חולד' בל"א וויזעל ברדלס טחור כוניי' אמאר דער' אבל שם מענעטקא לא הוזכר וגם השמיט להעתיק בלשון הגר והנה לפי דעת השואל שם מכיר במענעטק' וגם כי קטן היא ככף איש ומדרכם העכבורי' גדולי' להמית' ואם כן היא אינ' רק החולדא שקורי' וויזעל כי הטחור ידוע שהוא גדול יותר ויותר באורך גופ' אשר פ"א ראיתי' וגם א"א שהיא כמיי' מארדער אשר יוקר עורו אצל העבדני' ואצל הסוחרי' ופשיטא שהוא גדול יותר גם מעולם לא נשמע להדר אחר עור חולד' וויזעל ומע- נעטק' וחולד' ידוע ומ"ש בתוס' יו"ט פי' א' מ' פסחים מ"ב בשניים הי' חולד' שדרי בעקרי בתי' שהיא שרץ וחולד' סני שהוזכר במ' כלאי' וה"ה הדברי' שנאמר' בת' חת"ס סי' נ"ח א"כ ספיק' הוה ויותר מסתבר שהיא שרץ שדר בחורי הקרקע כדרך השרצים אלא דהשואל שם ביד יצחק שהוא הגאב"ד דק"ק קערעסטור נ"י שראה בספרי חכמי טבע שהיא ודאי דורס ויש ארס אלא שספק אם ארסי ממית בפרט באווזות ועכ"פ נשאר בספיק'. ולענין מקום הדיר אם נקר' מקום רחב בעופות שיכולי' לברוח שפורחי' "באויר" נראה מדברי משבצות ס"ק י"ד להקל וכדברי מ"ב ובת' שו"מ סי' נ"ז ח"ג הביא' בדרכ"ת בעובד' שהי' בעליי' ט' עופות ז' אמות אורך ו' רוחב והסכים לדעת השואל להתיר דמקרי מקום רחב לגבי עופות וא"כ ק"ו לכ"ז שהיא רק ט' עופות ועיקר בדעת אחרוני' כמ"ש בת' מהר"מ סי' ק"ד וכו"פ שהיא לפי ראות עיני מור' דיכולי' לברוח כידוע. ולענין מ"ש במקור' כן נראה להדיא מדברי צ"צ סי' ק"ה שנתן טעם לדבר דבעופות גם ביש מחיצות חושבי' למקום רחב גם לדעת הרשב"א בתה"ב לחד פירוש' בב"י משום דשאני עופות דיכולים לברוח לממעל המחיצות א"כ מוכח במקור' מסקנת' דלא מהני מקום רחב ובמג"א סי' תצ"ב השיג עליו דגם במקור' מקרי רחב ומחוסר צדה ולפי"ז המב"ל שמיקל מחד צד לילף לענין דרוס' מצד' וכל שלא מטו בחד שחיי' מקרי מקום רחב מחמי' שוב לענין מקור' ולפי"ז לדעת מג"א מקור' אינ' מפסיד וכבר האריך בזה הגאון בעל שו"ת אמרי אש ביו"ד סי' כ"ב ודעתו להחמיר לענין אכיל' ורק לענין מכירה ולענין שהיי' ושו"ת נטע שעשועים ובית שלמה החמירו במקום מקור' אך כאשר נרא' מדברי שארית אחרונים החזיק' בדעת פרמ"ג וס"ק הנ"ל ועכ"פ באינ' ידוע' ונראה הדורס עמוד חזק לסמוך ע"ד ת' א"א להתיר עכ"פ בשהיי' כהנ"ל. ולענין מ"ש ג' מתי' ובש"ך ס"ק כ"ח מחמיר בזה והשיג ע"ד מ"ב ידוע כי בת' צ"צ סי'

ק"ה דייק להיפך מדברי או"ה ורמ"א ובת' חת"ס מחזיק בדברי צ"צ. ולענין מ"ש בת' צ"צ דרק בקטועי ראש י"ל דנח רוגזי' שראה נקמת' וכן בנקרע בטן החי' אבל בשאר פצעי' חיישינן דילמ' לא ראה נקמת' וראיתי בת' יד יצחק הנ"ל במ"ש דאין לומר אוקמי בחזקת חי' כי שהכ' למות הנה כמו חזקה עשוי' להשתנות ולענ"ד אם נבא לידי מדה זו י"ל בפשיטות לפימ"ש בש"ג פ' כל הגט דהא דקיימ"ל במביא גט והניח' זקן או חול' אמרינן שחזקת' קיים היינו בחלה בידי שמים אבל ע"י הכא' ופציעי ונוחו' או שעשה טריפה או ס' ו' אינ' בחזק' חי א"כ הנ"ל אם פי' זה הדורס שפצע או הכ' ופשיטא ג"כ שדרס תחיל' כדרך הדורסי' וא"כ אזיל לי' חזק' חי ובשם ת' חס"ל כתב בדעת' דכל חשש' של צ"צ היא כך בידוע שהי' שם דורס אבל בספיק' כמ"ד דהי' לו חזקת חי כן מוקמינן אחזק' שלא נדרס ע"ע והנה בפרמ"ג בלא"ה מיקל בהפ"מ אלא דנראה כשני קולו' להתיר גם ביתר מא' וגם בלא נודע שמ' לפניו קשה להקל בהפ"מ כמ"ש בטו"ז סי' צ"א כידוע אלא בלא נודע שהי' שם דורס י"ל דגם הצ"צ יודה וכמ"ש בת' חס"ל והאחרון נכבד סניף גדול להתיר כמ"ש בת' ט"ו וטו"ד דאדרב' תר' קולי סומכי אהדדי באינ' ידוע שהי' שם דורס לא חיישינן לאחרים ועוד דיש לתלות בעכבורי' גדולים כידוע שהם ממיתי' עופות ואר' לי בהם ובק"ק מברעזאווא יצ"ו הי' עובד' שאפי' מאווזא שמנה קרעה הבטן וגם בדע"ת החזיק בהיתר זה וכ"כ בדרכ"ת ובת' יד יצחק סי' הנ"ל יצא להתיר בעובד' דידי' אפי' לאכיל' אם העכבורי' הנ"ל לא הי' מצויי' רק לעתים רחוקי' מאוד מ"מ היה יותר מצוי' מן הדורסי' הנ"ל שדרך העכבורי' הנ"ל לדור ביישובי' ועיירות משא"כ חי' הנ"ל הם דרים בשדה וגם העכבורי' רוב' וקרובי' יותר ובל"ס נקרא מצוי' וע"כ אם כבוד הדר"ג מסכים ישנ' ידים ורגלים להתיר' באכיל' בפרט במקום הפ"מ וגם כי הם מעופות קטנים וראיתי מ"ש הד"ג נ"י להדר אהתיר' במ"ש בת' מרן חת"ס בדיוק' קטע ראשו ולא למלאות רבעונו וה"נ תאוותי' למצוץ דמ' וצל"ע דודאי הדורס תכלית דריסת' למען אכיל' ורק כי גם חר' אפו בחייות' החי' דהא אמרינן במ' בב"ק ד' ט"ז דרכ' של אפי דורס ואוכל ופי' התוס' חיינו מחיים ואינו ממתי' עד שימו' וכמ"ש במ' פסחים ס"פ א"ע וזאב דרכ' טורף ואוכל ועיי' תוס' מ' חולי' ד' ס"א ד"ה דורס פירשו כן בשם ר"ת שם ג"כ. וראיתי מ"ש הדר"ג להסתפק לפימ"ש בש"ך סי' ק"ג דיין בשמן הוה נטל"פ אם כן היא גם בי"ש שנעשה מסתם יינם ועיי' בפ"ת שם והנה מדברי נו"ב מהדו"ת סי' נ"ח חיו"ד בתוך פלפולי העצום לענין יור' שנתבשל בו י"ש מסתם יינם (מותר ליתן בהם שכר) ושוב לשרוף בו י"ש של תבוא' והביא דברי הגמ' ובמה דקי"ל ביו"ד סי' קל"ז דכלים שאסורים משום י"נ מותר ליתן בהם שכר ושאר משקי' ושוב מסיק דבי"ש אין ללמוד משם די"ש גם בשאר

משקי' לשבח וא"כ בנ"ז היאך נלמוד מיין לי"ש ומ"מ שם במב"י מתיר בדיעבד אפי' בבישל ביור' אסור' דדרכן לתת לתוך החרצני' ושמרים הרב' מים ויש בו תערוב' אסור והיתר וכנגד האסור בודאי יש ששי' בי"ש מתבוא' וידוע דעת האחרונים כמ"ש לענין חבית י"ש לענין איסור חמץ בעושי' י"ש רוב' מקטניית וא"כ כש"כ בנ"ז הסבר' נותנת דגם י"ש נטל"פ כמ"ש בהרמב"ם בת' מ"א פ' י"ז דדרכ' להיות מבושם ועוד דנבלע בצונן ובת' תשורת ש"י ג"כ מתיר בדיעבד כדעת הנוב"י ולענין לכתחיל' ביור' בחמין צריכ' הגעל' באפר ומים מקדם ואח"כ הגעל' כמ"ש בת' א"א וזה לא שייך בנ"ז והדר"ג ודאי בידו לחקור היאך עשו י"ש הנ"ל אם הי' תערובות מים כמו בעובד' דנוב"י ואצ"ל פי הדר"ג ואסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל במהר' כא"נ הטהור' ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כו

בעובדא ע"ד בע"ב שיש לו לול של תרנגולי' נחלק לארב' חלקי' כמ"ש כת"ה ובחלק ב' הי' י"ב מהם ב' תרנגולי' ובנו של בע"ב כמו יצא חוצה שמע קול צווח' בחדר של הלול הנ"ל וקשקש על הדלת ותשקוט הצווח' ואח"כ כאשר שוב נשמעת קולות הנ"ל מהר לבית ונטל המפתח ופתח החדר וראה כאשר הם מבוהלי' ודחופי' יוצאים חוצה ובתרנגול א' נראה נפצע בצווארו וגם מריטת נוצות נמצא שם ודעת מעכ"ת יען כי נשמע קול צווחות ודאי תולי' במצויי' בדורסי' אפי' לדברי ת' טו"ט בסי' פ"ח יודה בזה כמ"ש בקו"א הא דכתב להתיר באחרי' שלא נמצא בהם ריעותא באיכ' ידוע ונראה מה הי' בין העופות היינו בלא נשמע קול צווח' משא"כ בנ"ז, ועתה נפשו בשאלתו בעופות הנ"ל שלא הטילו עוד ביצי' ויאריך הזמן איזה חדשים אם מותר להשהות' כי יש צדדים וסניפי' להתיר כמ"ש בחת"ס סי' נ"ז בשם ת' מהרמ"ל בזמן קצר תלינן דלא נדרסה רק מיעוט' ובזה גם בת' כת"ס סמך לענין שיהוי' והנה עיין בתש' מהרמשי"ק סי' ע"ח שסמך ג"כ בצדדי' להתיר בשהיות אווזות כמ"ש בחכ"א כלל י"ד דהיינו באווזות שאין מטילי' ביצי' כ"י החורף עד ימי הקיץ שהחמיר בחכ"א דהוה יותר מה' חדשים דאין משהי' בבהמה דקה עד שתלד מ"מ כיון דעומדי' לגדל ביצי' וולדות ולא לאכילה יש לסמוך בעושי' סימן בצוואר' כמ"ש בת' אמרי אש סי' כ"ב ובדעת תורה כתב לכתוב על הסי' שעשוי' מעור או טבעת תיב' טריפה וכדומ' לי שבמדינתינו מטילי' ביצי' גם בחורף וכן נאמר לי מפי הנשים ובלא"ה הא בש"ך סי' נ"ז ס"ק מ"ז לא התנה לומר בעופות דוקא כ"א יום ובסי' פ"ו מביא דברי הגהות שערי דורא ועיינתי שם מסקנתו דוקא י"ב חדש החמיר במרדכי דהוה

זמן ארוך ועיין בת' א"א הנ"ל פלפול עצום בזה הביא' במהרמשי"ק ת' הנ"ל ובדרכ"ת הביא בשם גבול בנימין שיעור ב' חדשים הוה זמן מועט עיין שם. והנה מ"ש מעכ"ת דבחלקי אחרים הוה כמו ס' לא על כמ"ש בת' הב"ח הידוע והנה בדעת תורה התנה שיהי' מחיצות י' טפחים והנה נראה בעובדא זו לא הי' מקום לתלות בעכברי' גדולי' מ"ש (ראטען) אשר בת' טו"ט וכן בדע"ת סמכ' לתלות בהם להתיר' אם שכיחי' שם בחדרי' הנ"ל וכמ"ש בת' מרן חת"ס דאין להם דרוס' דבכלל שרצים הם ובגמ' דלחולד' יש דרוס' היינו חולד' הסנאיי' שהוא חי' כמ"ש במ' כלאיי' בסופ' ולא חולד במקר' דהוה בכלל שרצים ועיין בתוס' רפ"ב מ' פסחי' בתוי"ט שם והנה ראיתי בדע"ת מ"ש עלי' ממ"ש רש"י ז"ל במ' שבת ד' קמ"ו מ"ש בגמ', משום ריחש' היינו שרץ כגון חולד' ונמיי' והא בנמיי' ל"ל דהוה ב' נמיי' ובגמ' אמרינן דיש לה דרוס' אם כי קרא' שרץ, והנה כבר ראיתי במסורת הש"ס שם שהקשו ע"ד רש"י ז"ל שסתר עצמ' ממ"ש במ' שבת ד' נ"א על מ"ש שם חי' קטנה חולדה ונמיי' ועכ"ח צ"ל דמ"ש כאן כגון חולדה ונמיי' לאו דוקא רק שרצים שממיתי' עופות כמו חולד' ונמיי' ובגמ' אמר' בלשון ריחש' ובמ' תרומו' פ"ה קרא' לנחש ריחש' וכ"פ בפי' ר"ח כאן והנה בתרנגול אח' שאין בו היתר שהיי' רק י"ב חדש לא אדע תקנה אחרת ועיין בחכ"א כלל י"ז אפשר דשייך גם בתרנגול צד היתר דידי'. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כז

לקדום רבינו שבישראל ה"ה הגאון אמיתי ע"ה פ"ה צי"ע אדמו"ו כקש"ת מו"ה ישראל יצחק אהרן נ"י אב"ד דק"ק גראסווארדיין והגלילות. אחרי קידה וכו' אשאלה מרבינו במקרה אשר נזדמן פה בסביבה והוא כי בע"ב א' שהי' לו בדיר א' מקורה ג"כ חמשה אינדיג ועשרה אווזות וג' עזים ובבוקר השכם לראות בדיר וראו כי א' מהאינדיג נאכל והוא חוץ לדיר ואצלו מצאו עוד נוצין וסנסניו ממנו וא' מצאו נפצע דהיינו שנקרע בכריסו ועתה בכפרים הללו אשר הם אצל יערות חונים אשר שם חיות הדורסים דהיינו חתולי דדברא אשר אינם בני תרבות וגם זאבים וגם לפני איזה נשמע מזאב בכפר כי בא ושלח ידו לטרוף טרף והי' ממילא כאן חשש דרוסה רק כי אמר לי זה האיש כי בביתו יש לו כלב א' ובאותה לילה שמע כי רעש גדול בחצרו מחמת כלבים נכרים באים ומנבחים בחצירו וחרחרו ריב עם כלבו ועתה זה הדבר נראה כי היתר פשוט לכל הפוסקים דהא רש"י סבר בפ' השוחט ד' כ"ח דלא חיישינן כלל ומ"מ תלינן בכלבא או קני' ואווזא דר"א ד' נ"ג בכל מקום תלינן אע"ג דליכא כלבא קמן תלינן בכ"מ לקולא

והראה נמי מן המקילין רק דסברתו דבכלבא ושונ' לקמן הוה סברא טפי לתלות בשונר' דטפי עליו לדרוס ומ"מ תלינן לקולא דדרוסה מילתא אחרית' היא ותלינן בכ"מ בדבר אחר אבל הרשב"א בחידושי' ד' כ"ח וד' נ"ג סובר דבדליכא שום דבר לקמן וחזינן מבעבע דמא תלינן לעולם במצוי' והוא דשונרא מצוי' טפי בבית ותולין בה משא"כ בגמ' גבי ר"א דאיירי. דעאל כבי קני' וכיון דאית' קמן תלינן בקני' כמו בשונר' והאי לעיל ד' כ"ח במסמס קוע דמי איירי דליכא לקמן דאז תלינן במצוי' אבל בדאיכא קמן כלבא ושורא תלינן להקל בכלבא דחזקת בהמת שאינן דרוסי' וא"כ ה"נ כיון דאיכא כלבא קמן בבית' וגם שמע בלילה קול מנבח בחצר מכלבים נכרים ומחרחרו ריב ורעש הדבר מוכח לתלות בהמין מצוי' וק"ו הוא דהא אי איכא קמן תולי' בו מכ"ש כי ליכא דורס קמן ואינה דורס איכא קמן דודאי תלינן וכן ראיתי בח"ס סי' ס"ד משמע אפי' ליכא כלבא קמן דתלינן בי' משום דכל טעמי' דרשב"א משום דשונרא טפי בבית משא"כ לגבי זאב כלבא שכיח טפי וא"כ מכ"ש בנדון זה אע"ג שאמר לי איש זה כי יש לו חתול בבית מ"מ הא חתולים שלנו וכל שלא ראינו מ"ש ורדיפ' ג"כ לא חיישינן מכש"כ דלא נאמר לתלות בה במצוי' וע"כ הרשב"א דמני סובר סברת בני תרבות גבי חתול וא"כ הא דאמר דתולין טפי בשונרא במצוי' היינו בזמן הש"ס דלא הי' עוד בני תרבות ועוד דלא שכיח כלל דחתול ביית' יאכל אינדיק כולה ואף אם נאמר כן מ"מ הא שניהם קמן ותלינן בכלבא לכל הפוסקים ועוד יש כאן לצרף סברת אותן שיטת דבמקום רחב הוה כספק על ולאו דוקא בקעה והח"ס תפס שיטה זו לעיקר בסי' ומכש"כ בעופות דכ"ע מוד' כמו שמבואר בש"ך ובט"ז אע"ג שהוא מקורה מ"מ אין חלוק וכן כראה בפר"מ ונראה לי להביא ראי' דהא מקום רחב נתנו אחרונים שיעו' כל דמתלא לי בחד שחי' כמו לענין צידה לענין שבת ויו"ט כמבואר באו"ה והא במ' ביצה ר"פ אין צדין מסיק דאין חלוק מקורה לשאינה מקורה לענין צידה ביו"ט וכן מסיק במ"א ה' יו"ט סי' תצ"ז והנה כפי אשר נתן לי האיש הלזה שיערתי לפי חדר שלי אשר שיער לי יש לדיר זה ארבעים ושמנה טפחים ברוחב וששים וחמש באורך א"כ לפי חשבון לכה"פ בשבורת מגי' כל פני השער חשבון שמונים אמות וא"כ להני שלשה עזים וג' עופות ודאי שיעור לחד שחי'. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן כח

לכבד הרב המאה"ג חריף ובקי מו"ה שמואל דוד נ"י רב ומו"צ ק"ק קראמפאך יצ"ו. ע"ד בע"ב א' שיש לו דיר לעופות מנסרים ובו הי' ט"ו עופות ודרכו לנעול ע"י אבן או

עץ לסמוך על הפתח ובבקר מצאו חסרים תרנגול גדול ותרנגולות ועוד תרנגולת אשר מצאו ממנו קטוע ראשו ובע"ב אינו זוכר היטב אם נעל כדרכו ומעכ"ת צדד בכמה צדדי היתר שראוי לסמוך עליה' חדא שדיר הנ"ל לפי מדות' י"ל דהוה מקום רחב כמ"ש בשם מבה"ט סמך בזה ג"כ בת' מהרמשי"ק ועוד דילמא לא נעלו וגם דילמא ע"י תרנגולים ג"כ נפתח מנעל כזה, ויתר עד"ז כי ביום קדום הי' שם נער נכרי ועלה קנאה בלבו ע"ד התרנגול ורגלי' לדבר שמצאו שער החצר פתוח, והנני ג"כ בהסכמה זו שזה ודאי מקרי ס' על כמ"ש בחת"ס סי' ע"ה עיי"ש דס"ס משום אונס חד אינו מפסיד ההתיר דעכ"פ הוה ס' על ועיין בלב"ש בחידושי הלכות בעובדא שלו דהי' ס' אם נעשה הדריסה בשדה או בחצר ע"י זאב בעדר הצאן חשיב לי' ג"כ ס' על והתם פלפול עצום אם לא נאמר כאן נמצא וכאן הי' שנמצא בחדר הפציע' בב' רחלים ובנדון זה הא הוה להיפך להתירא דנמצא' בחדר א"כ נימא כ"נ וכ"ה ע"י בריחה באופן מה שהי' וחצר ודאי הוה מקום רחב לעופות ועוד העיקר בנ"ז שנמצא חד ראש קטוע ואמרינן נח רוגזי ואי דנימא משום החסרי' דילמא קטע גם מהם, והנה בד"ק כתב חסר חד הוה כקטע חד וקיל וב' חסרי' כתב ג"כ דקיל דקטע חד וברח חד ודברי' כמעט כסותרי' ובמקדש מעט תי' דבג' חסרים איירי שלא שמעו מקרקרי' ע"כ ממנפ"ש יש להתיר דגם בב' ברחו מותרי' דלא הוה בריח' כמקרקרין ובחסר חד איירי שנשמע מקרקרי' ע"כ רק בחד תולי' דהוה כקטע חד ונח רוגזי' ובפי' דברי אברהם תי' דבלא אתחזיק דורס אפי' בב' חסרי' מקילין ובאיתחזיק ד' בחד מקילי' והנה לדברי מקדש מעט פשיטא דקיל בנ"ז דלא נשמע מקרקרי' דמעכ"ת לא הזכיר מזה כלום ולדברי אברהם ג"כ אפשר לומר דניהו דנמצא ראש קטוע מ"מ זה לא מקרי אתחזיק דורס דהא לדברי הרא"ה בכל גוונא תולין לקולא בכלבא וכיו"ב ולדעת הרשב"א דתולי' במצוי' ולא שכיח כלבא מ"מ עכ"פ לא מקרי אתחזיק עד דנימא דדרס או פצע גם אחרים ואדרבה חזקה לפנינו דנח רוגזי' בקטיע של חדא מני' ואי דנימא דמקדם אכל או הרג השאר והוליכו עמו חדא דזה מילתא דלא שכיח ועוד הא אמרו הראשונים דזה חזקה דאין הנדרס בידו להציל עצמו מיד הדורס וא"כ ע"כ זה הי' שנמצא מקדם ועוד אי אכל החסרי' א"כ שוב הוה נגד חזקה דודאי נח רוגזי' וא"כ הוה כמ"ד בעלמא אחזוקי ריעותא לא מחזקינן והנה כבר אמרתי כי מ"ש דע"י נכרי הנ"ל נעשה הכל ודאי דבר גדול דרגליים לדבר בפתיחת הדלת ופתיחת השער ואם כי בת' בית שלמה סי' קי"א פקפק בזה דאחזוקי אינשי בגנבי לא מחזקינן היינו ברוב ישראל הכשרים אבל בנכרים אפשר דלא אמרינן ובזה אינו רק לפי ראות עיני המורה והשואלי' ביודעי' ומכירי' נכרי הנ"ל אם רגיל בכך כידוע ואם אין אתם יודע עד מה בזה נלענ"ד לעשות כמ"ש בפ"ת

בס' סי' נ"ז לעשות תקנת הרדב"ז דנכבשנהו ושניים אחרונים ימכרו לנכריים דבלא"ה מתירי' בזה מכירה בחדר שי"ל דהוה מקום רחב כמ"ש מעכ"ת ג"כ בשם מהר"מ שיק ועיין בת' הב"ח סי' קמ"ז וסי' קמ"ח דמתיר בפשיטות היכא דאיכא ס"ס ולא נמצא דורס לפנינו והובא באחרונים כידוע. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כט

להרב הגדול מו"ה חיים אלימלך נ"י ע"ד בסוגיא דנפש מהגמ' מ' מנחות ד' מ"ה למ"ד דס"ד נבלה הותר לכהנים וא"כ הא' אז הוה הותר מכללי ול"ל קרא דנפש גבי חלב וקושי' מפורסמת הוא וכבר הקשה כן הגאון מהר"ץ חיות ז"ל בהגהותיו לש"ס ושמעתי כ"כ הקש' בס' שלמי נדבה ולפני איזה זמנים הציע לפני כן א' מתלמידי והשבתי בפשיטות דהא לפי"ז צ"ל ג"כ כמ"ש במ' תענית ד' י"ז וכן במ' יומא עד דבא יחזקאל מאן אמר לענין פרועי' ראש ערל דמיחל עבוד' אלא הלל"מ ובא יחזקאל ואסמכי' אקרא וא"כ הלל"מ למדנו שלא נטעה בזה והא כל עצמו של הצריכות בש"ס דלא נימא דהוה ב' כתובים ואין מלמדי' לשאר איסורים לענין שות' והא בל"ז יש כמה דעות דלענין שאר אסורי' לא אמרינן כן ודוקא בג' הנ"ל אכן רוב שו"ת (ועיין בפנ"י בקונטרס אחרון לענין התיר חדש) מחמירי' בכל אסורי' כידוע ועיין בשו"ת ח"צ ומעתה מנ"ל דנדייק לומר דכהנים אסורים בנבלה דלא הוה קרא יתירה דילמא נהפך הוא ונטעה לומר דהוה ב' כתובים דלא נילף לשאר איסורים ונבלה מותר' לכהנים להנ"ל. ואני הקשתי בפשיטות הא מוכח דנבילה אסורי' לכהנים דאל"כ למה אמרה תורה בנבלה לגר וגו' הא יש דרך לתן לכהנים ודברי תוס' במס' ע"ז ד' כ' ודברי הנוב"י על קושי' הגאון מפרוו"ב ז"ל שהקשה מ"ש התוס' דלהקדי' נתינה לגר הוא דוקא בימים ההם בא"י דלא שכיחי נכרים והנבלה בזול והקשה הוא ז"ל לפי שיטת הרשב"א בתה"ב והר"ן בחולין דבטל אסור לכתחלה מדרבנן אסור ולא מה"ת א"כ הא בידו לבטל הנבלה בהתיר' ומה שתי' בנוב"י בתי' ג' דיבש ביבש דניכר האיסור מקמי' דבטלי' לכ"ע מדאורייתא אסור לבטל דמ"ש מהיכר האסור כבר הקשתי עליו מדברי רש"י ז"ל מ' גיטין ד' נ"ד ע"ב גבי אגוזי פרך בנפל' ונפצעו בין בשוגג בין במזיד הוה דרבנן ופי' אפי' שלמים משמע דבטל במזיד אפי' בשלמים אינה אלא מדרבנן עיש"ה ועיין בבן אורי מ' שבת דהקש' כי במה שנסתפק בנוב"י אם מ"ש דאסור להאכיל לקטן אסורי' אם הוא מה"ת או דרבנן והקשה הבן אורי דאם מותר להאכיל לקטן מה"ת למה יתן לגר יותן לקטן והארכתי בזה בחידושי בס"ד. ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן ל

שוכ"ט על ראש בחור נבחר חרוץ ושנון כ"ש כה' אברהם זאב נ"י. מ"ש אדברי מהרמשי"ק סי' ק"ד דהוכיח דבב"נ אזלי' בת"ר מהורג את הנפש דדילמ' טריפה הוה ואי משום דלא אפשר כמ"ש בחולין שם ילפי' מעוברי' דב"נ נהרג עלי' ודילמ' נפל הוה ותימא דהרמב"ם פ"ט מהל' מלכים פסק דב"נ חייב על העוברי' וגם על הטריפה עיי"ש, וודאי דבריו צריכין יישוב מ"מ נלע"ד כי גאון ישראל קולמסו לא פלטה טעות בלא ראות דברי הרמב"ם ז"ל מהל' מלכים. דהא עוד הוכיח שם ממה דב"נ נהרג על העוברי', תמהת ג"כ על הרמב"ם מהיכא הוציא דין זה שחייב גם על הטריפה, ולפע"ד חדא מתורצת בירך חברת' דהרמב"ם ז"ל ס"ל דטריפה לא עדיף מעוברי' דלית בי' חיות בפ"ע כמ"ש בעירוכין דף ז' ועי' בסנהדרין דף ע"ב דמחתכין הולד להציל אמו המקשה לילד אם כי ביוצא ראשו אין דוחין נפש מפני נפש אחר דהא ראי' בעובר יום אחד אין חייבין רק בכלו חדשיו כדמשמע נדה ד' מ"ד והכי משמע דבכל מקום אין דוחין אפי' בלא ידענו דכלו חדשיו דמסתמ' קאמר ע"כ עוברין דנדחין ומ"מ ב"נ חייב עליו כש"כ טריפה דב"נ חייב עליו וכיון דהרמב"ם פסק כר' ישמעאל דנהרג על העוברי' כש"כ על הטריפה והא שם בסנהדרין אמרינן דהת"ק פליג בזה וס"ל דאינו נהרג י"ל דגם על הטריפה אינו נהרג ולזה שפיר קאמר המהרמשי"ק דלר"י נשמע מעוברי' דאזלי' בת"ר, והא דצריך בישראל דכלו לי' חדשיו אפשר לומר כמ"ש התוס' דמעוט מצוי ואינ' נמי בכלל אי אפשר וכמ"ש בחידושי הר"ן במ' סנהדרין ר"פ בן סו"מ דאזלי' בת"ר עיי"ש, ובב"נ אין חלוק דמ"מ הוה רובא ודוקא בישראל אמרי' ושפטו העדה והצילו העדה משא"כ בב"נ ולת"ק דפלי נשמע משאר הורג נפש קיימ' דלמא טריפה דלת"ק אטריפה אינ' חייב כנ"ל, ואם כי אפשר דלא נתכוון הגאון ז"ל ע"ז מ"מ כבר נאמר מפי הגדולים דמשמים סייעת' שלא יצא טעות מפי קדושים ושפתי כהן ישמרו דעת. ומ"ש ע"ד רש"י ז"ל פ' דברים אין דייני אומה זו כדייני שאר אומות ע"א שאם דן והורג ומכה וכו' וקשיא הלא ב"נ מצווי' על הדיינים והאיך אפשר שבידו לעשות בנדון ברצונו, ומעולם הי' לי קשה ג"כ אלא דידוע כי דברי רש"י ז"ל בכ"מ שמפרש סתמ' ואינו כפי פשוט' ה"ה דברי חז"ל בגמ' או מדרש או ספרי, וה"ה הדברי' שנאמרו בספרי על מקרא זה, ואפשר לומר ולפרש במ"ש שמואל מ' שבועות ד' ל"ה על הפסוק האלף לך שלמה דהמלכות שאבד חד משית' וכו' לא מענשו עי"ש וכ"ז במלך במלכות' אבל לא בדינינו אפי' במלך אם הוא דיין בסנהדרין כידוע עיי"ש. ומ"ש ע"ד רש"י ז"ל סנהדרין דף כ"ט בסתיר' במ"ש אליבא דר"ל מס' כרית' דדם הנפש יוצא' מטיפת המשחיר ואילך ור"י ס"ל כ"ז שמקלח ומ"ט נטה מדברי ר"י דמסתמ' הלכה

כמות ועי' תויו"ט מ' כריתות מ"ש כיו"ב ע"ד הרמב"ם, ולע"ד י"ל ברש"י ז"ל דהא אמרינן התם דר"ל ס"ל כר"ש דאמר ג"כ מטפה המשחרת והכ' קאי אברייתא דרחב"ג דאמר אף דם מן החי ובבריית' זו גם ר"ש קאמר אף על הכשוף, והי' מקום לומר דר"ש עלי' קאמר כלומר דס"ל ג"כ דרחב"ג וכן פירש"י ג"כ לדידי' האיך משכחת דם מן החי דתלוי' בנפש אלא די"ל דר"ש רק איסור כישוף מוסיף כדמצי' כ"פ דהאי אף לא קאי רק את"ק א"כ ס"ל כחכמים ודורש קרא דרחב"ג לענין דם הקזה ע"כ פירש"י ז"ל לדידי'. ומ"ש עוד דרש"י ז"ל סותר את עצמו דשם בכריתות פירש"י ממשחיר ואילך דהיינו אדום לבד וננשחיר דאינו בכלל דם הנפש והכא פי' משמתחיל לצאת שחור, וא"כ משמע דשחור הוה בכלל דם הנפש לפע"ד אפי' ברש"י אינו כן אלא צריך להפריד בין הדבקים דלא נתכוון רק לפרש איזהו טיפה המשחיר ומתי יוצא ע"כ קאמר משמתחיל לצאת כלומר הדם, שחור כלומר הדם השחור יוצא תחלה דזה פי' לטיפה המשחר' ואילך כלומר מה שיצא בראשונה דזה שיעור גדול יותר מדר"י דלאחר טיפה שחורה עוד אינו מקלח אעפ"י שהוא אדום כמש"כ רש"י בכריתות עיי"ש א"כ גם הכא י"ל כמו בכריתות כמובן. והנני דו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לא

לרב אחד. ע"ד מילתא דתמיה' טובא לא נשמע כמוה אשר נאמר בו כי הב"ד תקנ' קלקלה להתיר לקצב למכור חלק אחוריים בלא נקור גה"כ וחלבים שבו לחטאים בנפשות' למען לא יבואו לקנות בשר נו"ט מהמקולים. והנה מהראוי' הי' שלא להשב להם ע"ד הנפסדה ואין זה ב"ד שרי' רק ב"ד שטיא או סרי' מורי' כבן סורר ומור' לדחות אסורי' דאורייתא מקמי' שאר אסורי' וכי כבדה אזנם משמוע או ערלה לבם להאמין נין במ"ש בי"ג עקרים עיקר ט' שנ' שם שזאת התורה לא תהי' מוחלפת וגו' ועיין בפיה"מ להר"מ פ' החלק דאפי' במצוה א' אין להוסיף ולא לגרוע ופתח תפילת ישראל בחרוז יגדל נאמר" ונשנית ועיין בשלה"ק בשער אותיות אות א' ע"כ י"ל אם יש די השב למורי' ממרי' כאלה אם אינ' בכלל מ"ש במ' סנהדרי' דע מ"ש לאפיקורי' דוקא לגוי אבל לישראל כש"כ דפקי' טפי, אך מוחזקני במעלות ה"ג דבקי בהם ושמותיהם שהוא דבר בזה"ז בעוה"ר רבו ע"ה שאינ' יודעי' בין ימין לשמאל ויאמרו מדשתקו רבנים וכו' ועיין במהר"מ שיק ח' או"ח בכ"מ כיו"ב. ע"כ באתי בראשי פרקים מ"ש אדברי הרמ"א סי' ס"ד ממנהג' לנקר במקולי' וביו"ט חולק עליו דהוה מדינא כמ"ש במ' דמאי וראיתי בדרכי תשובה שהביאה לפסק הלכה ועיין בתוס' חולין ד' מ' שהביא בזה דברי הירושלמי ועיין בט"ז סי' תס"ז שפסק

כן אפי' בחמץ קודם הפסח דאין לסמוך על ההודע' שמא ישכח להודיע ועיין במק"ח ופרמ"ג שם. שוב ראיתי מה שהאריך והרחיב להביא ראיות מספרי דבי רב העומדים בשיטת הבעל מח' יד מלאכי כי לאו דלפני עיור נאמר אפי' לא בא דבר עברה ע"י דבזה גופי' שונושיט כ"י לנזיר ואבמה"ח לב"נ כבר עבר אמימר' דרחמנא, ולענ"ד דגופא דקרא מוכח כדבריו דהא בת"כ דרש עוד מקרא זה מ"ש רש"י ז"ל דלא יתן לו עצה שאינה הוגנת כמו השכם בהשכמה ויתפסנו ליסטים ובזה אפי' לא נעשה מעשה אסור' קעביד דאי בנעשה כמו שנתכוון הא בלא"ה אמרינן בזה במ' קדושין ד' מ"ו דחייב בדיני שמים ואם כי פשיטא דלא נחלוק בסכיני' חריפי' לאמור מה שדרשו חכז"ל מהאי קרא ג"כ לענין מכשול עברה דאייר' דוקא בנעשה ע"י העבר' ממש וז"פ ועוד הא אם נעשה מעשה ע"י הוא בכלל מ"ש בפ' אבות פ"ה כל המחטיא את הרבים ח"ר תלוי בו ופי' דהוה כאלו הוא עצמו עשה ועבר עברה, כמ"ש ברע"ב ועיין בלח"ש מהיעב"ץ דרבים לאו דוקא דאפי' ביחיד הכי הוא ועיין במ' בכורות ד' כ"ט בטבח שמכשיל בחלב אפילו אמגוזי אין קונים ממנו משום קנסא ועיין בסי' קי"ט. שוב ראיתי מ"ש ה"ג בדברי הרמ"א וש"ך סי' קנ"א בדליכא תרי עברי דנהר' אי אית בי' אסורה עכ"פ משום מסייע וכבר הלכו בו נמושות וידועים דברי מג"א סי' שמ"ז שחולק על הש"ך והביא דברי רש"י מ' ע"ז ד' נ"ה דגם בגוי איכא משום מסייע כש"כ במומרים ועיין בת' מהרי"א או"ח סי' ד' ויו"ד סי' קמ"ז וסי' קע"ז ומסקנתו דלא כהש"ך והדגו"מ והביא דברי הריטב"א שחולק להדיא עד"ז והביא ראיי' ממ' בב"מ ממ"ש חיות' לרועה האיך מסרינן אע"ג דהוה מומרי' לגזל מרעה השדות ועיין בספרי שו"ת לבושי מרדכי סי' ע"ג מ"ש בס"ד בענין זה בראיות נכונים כמסקנת האחרוני' להחמיר ועיין בפנ"י מ' פסחים ד' כ"ב שהוכיח מדברי התוס' דהך תרי עברי דנהרא אייר' דוקא בדבר שהוא שלו אבל במתנה ומכירה שאי אפשר פו לטול בעכ"ח אפי' בלא תרי עברי דנהרא איכא משום לת"מ ודברי התוס' מ' קדושין כ"ו נלענ"ד לחלק דשם אייר' בבהמה אשר עוד' ביד המוכר אין עליה שום אסור רק שהקונה יעשה בהו עבר' אבל למכור דבר אסור בגופ' של דבר ל"צ תרי עברי דנהרא כמ"ש המקנה שם לשיטת רש"י ז"ל אבל בגוף אסור' גם התוס' מודי' כמו כוס יין לנזיר דהוה אסורה לנזיר עוד קודם שבא לידו. ועתה הבא נבא לענין קלקול' דב"ד מה ראה על ככה וכי גה"נ אינה חמור בעיניהם כ"כ ולענ"ד איפכא הוה דלדעת הישו"ש ופר"ח והב"ח ופרמ"ג גה"נ אסור בהנאה דקיימ"ל אין בגידין בנ"ט וכמ"ש בפשיטות באגרת רבינו יונה בפשיטו' דאסור בהנאה ועיין בפרמ"ג שחדש דאפי' לדעת הר"מ דס"ל בה' יסה"ת דאין לוקין על הנאה בגה"נ לוקין למ"ד דאסור בהנאה דהא טעמי' כמ"ש המ"מ דכל דבר שראוי' לאכילה הוה

הנאה כמו שלכד"ה וגה"נ דהוה כעץ בלא"ה אינה ראוי לאכילה הלא לא שייך סבר' הנ"ל ובכה"ג אוסר אפי' הקנוקני' ושומנ' בהנאה ועוד כמ"ש הג' דיש בו לת' דחלב וכמ"ש הרמ"א בסי' ס"ד דכל חששא ישנו בחלק אחוריים חלק הכסלים כליות ואליה וכיו"ב א"כ אית בי' כרת וגה"נ ל"צ כזית דהוה ברי' וגם לא בטל ובלא"ה הא פסקינן באו"ח סי' רנ"ד דאפי' רדיית הפת שאינה רק שבות קל אסור לעבור לאחרים להציל להדביק פת בתנור מאסור סקילה והיאך מצאו מקום להתיר לקצב למכור אסורה דאורייתא להציל מנבילות וק"ו הוא שאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכ' כש"כ לחטא בחטא רבים במכשול רבי' בדבר תורה ועיין בסי' ש"ו שהתירו לילך ג' פרסאות להציל מהעבירה הדת ובטעמי' משום דמותר לחלל שבת א' שישמור שבתות הרבה ודוקא תחומי' ולא אסור מלאכה ודוקא פעם א' ובשביל שבתות הרבה ועיין בתוס' מ' שבת דף ד' מ"ש מ"מ ערובי' דניחא לי' לחבר לעביד אסורה זוטא שלא יעבור ע"ה אסורה רבה היינו בדבר שעל יד חבר יכשול העם הארץ אלמא דלהכשיל אחרים חמור יותר מאסור' זוטא והיאך יאמר בענין זה מהיפך להיפך להכשיל בחמורות ועברות רבות אין זה רק שגעון לב או אפיקורסי' לתאוות' לחדש חדשות כדרכ' של חדשים בזה"ז הולכי' מדחי לדחי ואין ספ' כי בזמן הסנהדרי' הי' דנין אותן כזקן ממרא באין מנוס וחטא רבים תלוי' בהם וכי לא אפשר להם להעמיד מנקרים כמו בכמה ק"ק גאליציען וכן בגליל העליון אפי' בקהילות קטנות ותקותי כי כבוד ה"ג ירעיש עליהם ויחדלו מרוגז ולא יבצע מעשיהם ובכן יערה עלינו רוח טהרה ויתמו חטאים מן הארץ כא"נ הטהורה ונפש ידידו. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לב

להרבני החוב"ק מו"ה ישעי' נתן נ"י שריליך מו"ץ ק"ק נ' אטשא יצ"ו. אחדש"ה הנה באתי על אשר עמד ע"ד מנחת יעקב בכלל ט' ס"ק ל' במ"ש על הרמ"א בחתיכת הטלפיים בזמן מליחה דאם לא הוה חתיכ' לתחת לית לן בה כן ה"ה דברי ת"ח והשיג עלי' מנ"ל הא להקל כ"כ דהא בחוטי' כהגוו"נ אפי' בדיעבד אסור כמ"ש בסי' ס"ה וההה"ד כאן ושוב כתב כי באמת הרמ"א בסי' ע"א ע"ד המחבר בהביא הלכה זו בטלפיים שצריך להיות חתוכן לתחת מסתם סתים ולא הגיה עלי' כלום כמ"ש בת"ח אפשר שחזר בו והניח' בצ"ע למעשה והקשה עלי' בחמודי דניאל מה זו ראי' מדברי המחבר דהוא לשיטתי' בסי' ס"ח דאפי' לא נקבה כלל לא נאסרה ואינה עכ"ח רק לכתחיל' וא"כ יאמר עלי' הרמ"א אדרבה דברי הם כדברי התו"ח, ומעכ"ת הוסיף להקשות עלי' מדברי המחבר בסי' ס"ח

דלא מצריך לחתוך הטלפים לצלי ולדעת מעכ"ת אין חלוק בין צלי למליחה והנה זה ודאי אינה מן הקושיא פשיטא דיש חלוק דהא בכמה דברי' צלייי' מועיל ומליחה אינו מועלת כגון בשר ששה' ג' ימים ואומצא דאסמיק למליחה צריך חתיכה ולצלי אי"צ כמ"ש בסי' ס"ז ועוד בחוטין שאסורין משום דם דעל זה גופא סמיך המנחת יעקב לאסור בטלפים בלא חתיכה לתחת דסמיך הטור שאינ' מזכיר משום דסמיך אהך דחוטין דאסורין גם בדיעבד והא שם בסי' ס"ה סעי' ב' מבואר דלמליח' צריך חתיכה לתחת ולצלי לא צריך דנורא משאב שאיב אלמא חלוק גדול בין צלי למליחה וכן כמה דברים שחלוקין זה מזה עיין בסי' ס"ט ועוד כ"מ ואשר נלענ"ד ליישב דברי המנח"י הוא די"ל דס"ל כסברת התורת חסד הביאה הדרכי תשובה סי' ס"ח שדייק בדברי המחבר דסיים בלא נחתכ' הטלפי' לא נאסרו היינו דלא נאסרה כמולח בכלי שא"מ דלא יהני תו מליחה אבל מ"מ צריכים מליחה שניי' בחתוך הטפליים ורק דאינה נאסרי' כמ"ש הרמ"א משום דאינה ככלי שא"מ ממש כמ"ש הש"ך שם ומעתא ראיי' המנח"י נכונה דהת"ח דנקט דאם אין חתיכה לתחת לי"ת ל"ן ב"ה לשון זה מורה דהכל על נכון ואי"צ שום תקון ובלא מליחה אחרת ג"כ מותר, א"כ ודאי הוה לי' לציין על דברי המחבר בסי' ע"א במ"ש דחתוכה לתחת ליכא חשש' כלל אפי' לענין מליחה שנית ע"י הטלפים שיהי' חתוכה לתחת ש"מ דחזר בי' והניחה מ"מ בצ"ע משום דלא פסיקא לי' שיהי' המחבר מחמיר גם בזה כמ"ש בכ"מ היאך דלא מבואר בדברי המחבר להדיא אינה מגיה עלי' כנלענ"ד. ב' הביא דברי הט"ז במ"ש על הב"י בסי' קצ"ט במ"ש בטו"ר לישנא דרב מ' נדה ד' ס"ו לעולם ילמוד אדם בתוך ביתו שתדיח בית קמטי' וב"ס מדייק הב"י בדבריו דקמטי' וב"ס חד הוא כמ"ש רש"י ז"ל שם והקשה הט"ז דרא' דברי רבא ולא המתבי' ממתניתן קמי' וב"ס ל"צ ביאת מים אלא דתרווייהו נינהו ובנקוה"כ מתרץ שם דהב"י ראה המתבי' רק דהוה לנקוט הך דרבא ולא הברייתא דפוסק הוא ובסד"ט מתר' תי' זה דכי סני לפום לישנ' דמתניתן וכת"ה הוסיף להקשות על הב"י דבסי' קצ"ח סעי' כ"ה המחבר בעצמו נקט' האי לישנא דהוא מהראב"ד י' אם לא הדיח' בית קמטי' וב"ס שלה וכו' ולענ"ד אם נתרץ דה"י ראה דברי המיתבי' מברייתא זה נמי לא קשיא דלענ"ד דקדוק הב"י על הטור הוא משום דהטור נקט דברי רבא בלשנ' ממש לעולם ילמוד אדם בתוך ביתו וכו' וזה לגמרי לשנ' דרבא והא רבא לא מזכיר ב"ס וע"כ כפירוש רש"י ז"ל דבלשון זה גם ב"ס בכלל בלשכ' דרבא דהא רבא ודאי גם על ב"ס הזהיר וכיון דהטור נקיט לישנ' אמאי נאיד מלישנ' לענין קמטי' וב"ס דמתניתן לא נזכור מלמוד זה כלל ואם הטו"ר נתכוון משום הזהירות ולמוד בביתו הי' לו לנקוט לשון עצמו ויאמר גם כן כלשון הברייי' ויאמר כמו

שאמר בשארית זהירות כמו תהי' זהיר להדיח קמטי' וב"ס וכיו"ל א"כ פשיטא דהב"י ג"כ ידע מדברי הפוסקי' דנקטו תרווייהו כמ"ש הסדרי טהרה רק דקדוק' של ב"י על הטור דבלשני' שהוא כדברי רבא לא הוה לי' להזכיר דבדברים תרווייהו בכלל כמ"ש רש"י ז"ל ועיין בלחם ושמלה קרוב לזה ומ"ש כת"ה ע"ד נקוה"כ שסמך ע"ד הב"ח והא הב"ח אדרבא מתרץ דברי הטו"ר כוונת הנקוה"כ אינ' מענין זה רק מתוך פלפל של הב"ח שהביא דברי המתיבי' ופירשו ואח"כ תי' דקדוקו של הב"י עכ"ח דס"ל כי גם הב"י ראה המתיבי' כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לג

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרב הגאון חו"ב מו"ה משה סופר נ"י ק"ק ערלוי יצ"ו. בעובדא שתחב א' אצבעו לתוך תבשיל רותח והשתא לדעת הרמב"ם בה' מ"א דבשר אדם אסור מה"ת אם אוסר תרעובותו והאריך והעמיק להוכיח בראיות עצומ' להקל באסור עשה והביא ג"כ דברי הש"ך דהיוצא מאיסור עשה אין המשקי' כיו"ב וה"ה דברי הרה"מ בה' מאכלות א' וכת"ה דן מזה דהה"ד לענין טע"כ והנה בתוס' מ' פסחים פ"ב ד' כ' לא משמע כן דהקש' במ"ד שם דזיע' בעלמא היוצא מפירות ש"ע, דמ"מ לאסור עכ"פ משום טע"כ ובחוו"ד בה' בב"ח באמת מתרץ עד"ז קושי' תוס' הנ"ל בסברא דכל טע"כ היינו על היוצא מאסור בתערוב' אבל היאך דהיוצא ממנו אפי' בעינ' מותר לית בי' משום טע"כ ודברי הרשב"א בחדושי' בסוגי' דזרוע בשלה ידועי'. והנה בענינו של דבר בא כת"ה לקיים מילי' דאבוהון מרן זקינו בעל חת"ס יו"ד סי' צ"ד במ"ש העובדא משמי' דהגאון בישראל במ"ש בתרנגולי חי שנפל' לחמאה שאסר' למכור לגוי משום בליעת אבמה"ח מוכח דדבר חי מפליט ובאחרונים השיגו עלי' כמ"ש בת' אבני צדק סי' ט"ל וראיתי שם שגם השואל מביא ראי' ממעשי' כ"י שתוחבי' האצבע לתוך רותחי' ואין מי שיאסר ובעל אבני צדק הסכים אתו והשיג על הראיי' מדברי הרא"ש בסוגיא דעכבר' בשיכר' ממ"ש קושי' בתוס' דלמה אסרו רב דהא צונן בצונן הוא והרא"ש הביא ראיי' ממ"ש המן הרשע שר"י דאם נופל זבוב לתוך כוס' זורק' אלמא דצונן בצונן אינו אוסר דלמה לו להרא"ש להביא ראיי' זו הלא הש"ס מלא מזה במ' חולין ובפסחים ד' ע"ו ותי' דס"ד משום דשרצים חדוש עיי"ש דבזה מדח' הראיי' ולענ"ד י"ל בפשיטות דהא בפ"ב מ' ע"ז בסי' כ"ג ג"כ הביא דברי מדרש הנ"ל להראיי' דצריך הדחה לייי"נ ג' פעמים ושם מדחה הרא"ש דשאני כ"ח דיש מיני אדמה שבולעי' בצונן כמ"ש בגמ' שם כמה מיני בירוקי' וכלי כתר ומחפרת ה"נ הי' מיני כ"ח שצריכי' הדחה ג"פ ומעתה הי' מקום

לומר דכן דרך שרצים להפליט גם בצונן דהא במדרש הנ"ל מביאי' אהדדי משו"ה מביא' הרא"ש מדנהגי הכי ש"מ דבדבר מאכל אפי' של שרצים צונן בצונן אינו מפליט דדוקא במיני עשת של חרסי' איכ' חלוקי' הנ"ל ואם נימא דבדבר חי לא שייך שום פליטא מה מדמה זבוב לייי"נ והיאך היא התמי' א"כ ש"מ לענין זה אין חלוק, גם י"ל בפשיטות דהי' מקום לתרץ דהאי עכבר' שנפל לחומץ שהי' בכלי חרס כנ"ל שדרכו לבלוע ולהפליט וממילא ודאי העכבר בלחלוחות החומץ נוגע גם כן בכלי הנ"ל ושוב אוסר גם החומץ כמו הני כסי' שנאסר' לשתות ממנו עד אחרי ג"פ של הדחה אלא דיש לחלק דדוקא בדבר לח דרכן לבלוע ולהפליט לא מדבר גוש אפי' נתלחלח כמובן ולזה הביא ראיי' הנ"ל כלומר דאפי' הזבוב לכוס הנ"ל שמדיחי' אותו ג"פ ומסתמא גם אם הזבוב נגע בכוס' ג"כ זורק' ושותה' אלמא בדבר גוש אין דרכן של חרסין הנ"ל לבלוע ולהפליט ושוב קמה ראיי' מרן חת"ס דאם בדבר חי לא שייך שום פליטה מה זו דמיון לייי"נ ש"מ דאין חלוק וכנ"ל ולולא דמסתפינא הייתי אומר דרך הכרע' לפי האי עובדא שנפל תרנגולת לחמאה רותח' וכן כל דבר חי שנגע דרכ רותחי' דפשיטא דנעשה מכוה וחבורה מקום הנ"ל כבר נחבל ואין בו חיות כמו שאר דבר חי בבריאות וכמ"ש במ' חולין ד' ל"ה שבת ד' נ"ה מה לי קטלי כולי מ"ל ק"פ בודאי שייך בזה בליעה יותר ומ"מ ודאי יש למקום הנ"ל יניקה מן המקומו' החיי' כמ"ש במס' חולין פ"ד ע"ז ובפ"ט דף ק"כ בבשר ואבר המדולדלי' דאין בו משום אבמה"ח אפי' כחוט מעור' ניתר בשחיט' ואין בו רק מצות פרוש אם כי פשיטא דיש שם חבלה וקטל' פלגא וכיון שיש בו יניק' מן המקום החיות שפיר אמר ופסק הגאון ז"ל דהחמאה בלעה מן אבהמ"ח כמובן וכל זה אם שהה איזה זמן עד שנעשה מכוה וחבורה אבל בשהה מעט מזעיר ולא הגיע לידי כן אפשר דלא שייך בליע' וכמ"ש כת"ה מדברי הרדב"ז לענין שאר תערוב' לענין זה ודאי י"ל כן ומניה ומנן תסתיים שמעתתי' וקרוב הדבר כי מרן חת"ס נתכוון להנ"ל. ועתה באתי בס"ד מה שפלפל בתעצומו' בדברי האחרונים במ"ש בבית יצחק בשו"ת או"ח למה דדרשינן במ' חולין ל"ת הנפש עם הבשר אלא הבשר כש"ב מותר ולהכי אין אבמה"ח בב"ט והלא כר"ל בידו לאכול ח"ש שמותר מה"ת ויפה תי' כת"ה כיון דטעמי' דס"ל דלא הוה אכילה והא כתיב לא תאכל א"כ נאמר על כזית בשיעורא' אך מ"ש בזה ג"כ קושי' השו"מ באתרוג ש"ע בגוונא זו לא הבנתי דשם לא נאמר אכילה רק לכם דרשינן לכל צרכיכם ואפשר דדעתי' דלאו לצרכיכם מקרי בח"ש ושאר תירוצי' דבאסה"נ ודעתי להשלים מוד' ר"ל כמ"ש בירושלמי כנים הדברי' אך עכ"פ יוקש' באתרוג של טבל דלמ"ד דבעי היתר אכילה ל"י אמאי הא הוה היתר אכילה פחות משיעור וצ"ל כתי' ב' והנה מ"ש בחמץ דלהוה ברשות' דיכול לאכול

ח"ש בלא"ה י"ל לפימ"ש מרן זקינו חת"ס באו"ח סי' ק"פ דעיקר כהדעות דאסורי הנאה יש להם בעלים ושאני חמץ דעובר בב"י וחייב' לבער' משו"ה מקרי אינ' ברשות' וא"כ בפשיטות ל"ק מהני שיכול לאכול ח"ש ממנפ"ש דאם אינה רק ח"ש בלא"ה אינו עובר ובשיעור אם כי יכול לאכול ח"ש ס"ס לאו ניתק לאו דב"י וכבר עבר עלי' באכילת' גם בפחות שיעור' דבזה ודאי לא קיים מצות ביעור דדוקא למ"ד דמותר מה"ת אחר שש ס"ל לבעל המאור דקיים מצות ביעור באכילתו משא"כ בכזה א"כ ס"ס אינו ברשות' משום אסור ב"י ובטל מצות ביעור כהנ"ל וז"פ לענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לד

להנ"ל. ראיתי מ"ש בשם עט סופר במ"ש מ' חולי' ד' קי"ד במ"ש התוספת במבשל פגול נותר וטמא בחלב חייב וקשה דהא בב"ח צריך שיעורו בכזית ופו"נ כיון דלשריפ' קיימ' ואסור בהנאה נימא כתותי מכתת שיעור' ומעכ"ת מתרץ לפי שיטת הר"ן אך לפי סברת התוס' מ' סוטה דף כ"ט ד"ה לאו דגבי דמה דבאיסורי הנאה ועומד לשרוף גם רבנן ס"ל כמר"ש ל"ל הכ' ומחוורת' מ"ש שם שהקשה מכלאי כרם דלא לטמאי ט"א דלשריפה עומד ועכ"ח דאין לדמות הענינים להדדי ומ"ש כת"ה דהתוספת י"נ דס"ל כלוי ד' ק"ח דח"ז בשר וח"ז חלב מצטרפי' באמת כך מפורש בתוספת' מתנית' ג' עיי"ש תוס' מ' חולין ומ"ש לטעם הכ"מ דבשול גזרה משום אכילה א"כ בבשר של נותר ופגול בחלב ל"ל האי טעמי' והנה כיו"ב כתב הר"ן מ' פסחים דאפשר דביוב"י משום דילמא אתי' למיכל מניה מ"מ כתב בת' ק"ז מרן חת"ס בח' או"ח דאנן לא דרשינן טעמי דקרא ואין לדון רק לחומרא מהני וכן לענין עשה סחורה עם דברים אסורים דיש דעות דטעמי' כהנ"ל ועכ"ז כל ההלכות על מקומן יעמדו אפי' במקום דליכא למיחש לאכילה מכש"כ בבשל בנותר והא במדרש איתא לילף אסור אכילה בב"ח מק"ו מבשול וכ"פ הרמב"ם בטעמי' וג"כ יוקשו כנ"ל אלא ודאי דלא אתינן עלי' לענין הלכות קבועות וכבר הוקשו לי למה לי לאו באכילת חמץ לימא ק"ו אם השהיי' אסור כש"כ אכילה ואפשר דצריך קרא בחמץ של אחרים דלא עבר בב"י וכנ"ל. עוד י"ל לפימ"ש בס' תיבת גמא למרן פרמ"ג בפ' תולדות דבב"ח דלא כתיב בי' אכילה ח"ש הוה כמפורש בתורה דאסור ואין שבוע' חל עליו אלא דלא לקה משום דלענין מלקות הלל"מ דבעי כזית ועיי' בפ"ת סי' תרל"ח א"כ י"ל דלא שייך בזה כמכ"ש דס"ס איכא אסור' כמו כזית ולענין מלקות לבד לא נימא כמ"ש דכך נאמר' הלכה כמ"ד בכ"מ דאין למדין ק"ו מהלכה דהוה מסברא הה"ד לענין

כמ"ש הוה מסבר' כמובן כנלענ"ד ועיין בהרא"ש פ"ק מ' בב"ק דגם יוכיח אין עונשין מהלל"ם ולעיקר הדבר מ"ש באהל אברהם דבאכילה לא שייך כתותי מכת"ש משום דתלי' בטעמי' י"ל מה נימ' באוכל גה"נ דאין בגידין בנו"ט ואם אכל מקצת' בעי כזית וכן בשקצי' ורמשים שאינ' שלמים בעי כזית וליכא טעמי' ולענ"ד הדבר פשוט דהא בס'פ' כסוי דם מסיק ר"א דמכסין בעפר עה"נ ולא שייך כתותי מכת"ש דכמה דפתית מעלי לכסוי ודאי מעלי לא דוק' אלא דשייך בי' קאמר ה"נ הא תנן במ' כריתו' כמה ישהה רמ"א כאוכל קליות וחכ"א כדי אכיל' פרס ולדברי מרן חת"ס ה"ה כמו ז' מינוטין ואין כ"כ גדול יותר וא"כ הוה דומיא דעפר עה"נ דאפי' הוא עפר מצתרפי' וכ"כ לענין אכיל' מ"ש ע"ד ת' גורן דוד לענין לעשות מלאכה ביו"ט עבור ח"ש לענין או"נ והביא דברי ת' מהרי"א יו"ד סי' קכ"ז ודברי תשובת שבט סופר וגם מספרי הקטן סי' ס"ה הערות בזה והבאתי דברי ת' שבט סופר וראיית' ממ' ביצה ד' כ"ה לשחיטת מסוכנת דצריך שיאכל כזית צלי מבעוד יום ולר"ע אפי' כזית חי והכ' משמע קרא ואשר יאכל לכ"נ סתם אכילה בכזית ובת' גורן דוד מביא ג"כ כל הני מקומות ומתרץ להו עיי"ש וכן י"ל במ"ד מ' ביצה ד' כ"א הלשון א"א לכזית בשר בל"ש משמע דוקא כזית מבהמה שחצי' של נכרי וחצי' של ישראל. וראיתי מ"ש כת"ה ממ' ביצה דף ט"ו דע"ת בעי כזית לא הבנתי ראיותי' דהא כל עצמ' דמהני ע"ת משום הואיל אי מקלעי אורחי' דבלא"ה היאך מותר מדאורייי' כמ"ש במ' פסחי' דף מ"ו ומשום דעכ"פ אסור מדרבנן אפי' ע"י הואיל ומהני ע"ת ואמרו רבנן דבעי כזית דהוא חשוב בכל התורה לענין אסורי' וכן למ"ע ואפי' לענין מלאכת שבת דשיעור' בכגרוגרות קאמר בגמ' ר"פ מצניע דף צ"א ואי לאו דאשמועינן משים ר"מ דאפי' חטה א' הוה ס"ד דמ"ש במתניתן דמצניע חייב בכ"ש היינו עכ"פ כזית ושם על למ"ד הזורק כזית תרומה לבית טמא דמדחשיב לענין טומאה חשיב לענין שבת להתחייב ושם בתוס' ד"ה כגון דדוקא כזית אם כי ת"ט בלא"ה אפי' בכזית אינ' רק בעשה וח"ש אסור מה"ת א"כ מה לי זית או חצי זית מ"מ בעי כזית דחשיב בכל אסורי' לחייב עליו בכזית וה"נ בנ"ז חשיב' כזית להיות מתחיל מערב יו"ט וביו"ט אינ' רק כגומר כמ"ש רש"י ז"ל ובמ' שבת דף קי"ט אר"א לעולם יסדר אדם שולחנו ע"ש אפי' שאין צריך אלא לכזית לעולם יסדר אדם במו"ש אעפ"י שאי"צ אלא לכזית עיין במג"א סי' רצ"א ובמחה"ש שם דלכתחילה בעי כביצה כמ"ש בעלי ההלכות ודאי לענין יו"ט הכי נמי ההלכה ורק לענין ע"ת סגי' בכזית כמתחיל והשאר גומר ביו"ט ולענין ההלכה אם כי נראה פשטות הסוגיא כהסוברים להחמיר מ"מ לא אדע מפני מה לא נימא מתוך שהותר' דעכ"פ הוה צורך קצת א"כ ממתניתן דמ' ביצה דף כ"ה ג"כ אין ראיי' כ"כ דשם במתניתן ר"ע דל"ל מתוך

ואפשר דת"ק בזה ג"כ כר"ע ס"ל דלא יחלקו בהלכה שאינו שוי' בטעמן ועיי' שם בצל"ח ג"כ פלפל בזה והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום יראת ה' אצרו כש"ת מהו' אליעזר גרינוועלד נ"י. ע"ד מה דק"ל במ' בכורות דף ו' בילפות' דחלב מותר ממ"ש בישעיה כ"ה וכ' ושברו ואכלו בל"מ יין וחלב ואמאי לא נקט המקר' שלפני' בקאפיטעל ו' והי' מרוב וגו' חלב יאכל חמא' ודיקדוק עצום הוא ונלע"ד דאפשר ליישב עפ"י מ"ש במקור חיים ה' פסח סי' תס"ז שהוכיח דברי ר"י בחתיכת נבלה שנשתנה לדבש דמותר מהא דמצרכינן במ' כריתות ד' ה' לחם וקלי דלחם מקלי לא הוה ילפינן דנשתנה אלמ' דאפי' בשנוי מעט הוה ס"ד דיצא להתיר' וא"כ ה"נ הוה מקום לומר דבמקר' זה קורא חמא' שנעשה על ידי מלאכת כף כידוע שקורי' פוט טער דודאי נשתנה ועיי' בפי' הגר"א על פסוק ישעי' הנ"ל דפי' ג"כ תיבת חמא' בזה האופן ואם כן ליכא למילף מהאי קרא היתר לחלב ואפי' לדעת ת' חת"ס יו"ד סי' קי"ז שהשיב ע"ד דבשנוי מעט ודאי אין סברא לומר דהותר ורק לצריכות' בעלמ' בעי לי' ולא לפי האמת עכ"פ יש לנו כש"כ ק"ו לענין למילף מניה יותר מקרא דארץ זבת חו"ד באבעי"א כיון דאיכ' למטעי עכ"פ ע"כ יליף ממ"ש בהדי חלב סתם סמוך לאכילה כנלענ"ד ועוד י"ל עפ"י מ"ש בת' חת"ס סי' ע"ג לשיטת הרמב"ן דמי חלב שאינה בכלל חלב לענין בב"ח אינה בכלל היתר חלב וממילא אסור לאכול מי חלב משום דבר היוצא מן החי והקשה הוא ז"ל א"כ מנ"ל לילף מחריצי חלב היינו גבינה דלמא החלב אסור משום המי חלב וגבינות באמת מותרי' דלית בי' אי' הנ"ל וכן היאך ילפינן ממנקר' דזבת חלב ודבש דלא משתבח א"י בדבר דלא חזי דילמא משתבח בזיבת חלב לעשות ממנו גבינה ואפשר לומר דזהו בכלל אבעיא דודאי סבר' מעליא הוא דלא משתבח א"י במידי דל"ח ולמה נדן ממקרא שבתורה למקר' דדברי קבלה ולהנ"ל י"ל משום דהי' מקום להשיב כסברת החת"ס דחלב היינו לעשות גבינה אבל ממקרא דכתיב אכלו וגו' חלב שפיר משמע לאכול חלב כמו שהיא ולפ"ד הה"ד בחמא' י"ל כן דכל מלאכת החמאה להפריד הלחלוחית והמים משמנה (מ"ש סמעטע) ואין בחמאה הנ"ל שום מי חלב ולהכי ילפינן מקרא שני בנ"ה ובדרך חדוד י"ל דשם נאמר יחי' איש עול' בק' ושני צאן הוה ס"ד דאירי בבן פקוע וכמ"ש בתוס' מ' בב"ק ד' מ"א לענין שור הנסקל ועיין בת' חת"ס יו"ד סי' י"ד שהאריך ג"כ בכיו"ב. שנית העיר

בצדק ע"ד נשים אם מחויבים להתפלל תפלת הדרך לדעת המחבר או"ח סי' ק"ו דנקט לשון הרמב"ם דמה"ט חייבי' נשים בתפיל' דהוה מ"ע שאהז"ג דתפילה עיקר' מה"ת והיינו לומר שבח ובקשה ואין המנין ונוסח' מה"ת וגם לא זמנו ופי' לפי"ז במג"א דדי להם באמרם איזה בקשה בכל יום והמג"א בשם הסמ"ג דבעת צרה צריכי' להתפלל במ"ש בגמ' מ' קדושי' גבי מזוזה גברי בעי חיי' נשי' לב"ח וא"כ הה"ד לענין תפילת הדרך שמתפללי' להצלה מן המאורעות לבא בדרך והנה כיו"ב הקשה בפרמ"ג בפתיחה לה' תפילה למ"ש במפרשי' בתפילה בכ"י דכתיב ועבדתם את ה' אלקיכ' ובירך את לחמך וגו' ועבודה זו תפילה שעי"כ מתברך במזונות והא צריכא בכ"י וק"ל דמה"ט לחייבו נשים בתפילה דודאי צריכי' ללחם ומים וכי גבר' ב"ח וכו' וכו' ותי' דנקט הרמב"ם תירוץ מטעם מרווח לשיטתי' עכ"פ יוצא מזה לענין ספיקות כת"ה דבתפילת הדרך יש לחייבם מטעם הנ"ל ומ"ש מעכ"ת בשם התניא דדעת מג"א לחייב נשים בתפילה דס"ל כשיטת הרמב"ן דתפילה מדרבנן ועכ"ז חייבי משום דרחמי נינהו ממילא חייבי' כתקנת חכמים ג"פ בכל יום ועיין כיו"ב בפרמ"ג בפתיחה לה' תפילה ומ"ש דזה דלא כמחה"ש בסי' ק"ו וכפל דברי' בסי' רצ"ט והנה בסי' ק"ו לא ראיתי' כמכריע רק סדר השיטות ובסי' רצ"ט שהביא הקושיא בשם התו"ש ע"ד מג"א ל"ל למימר דמה"ט אין אומרי' הבדלה בחונן הדעת דתפילת ערבית רשות ואין מתפללי אות' דלא קבלי עלייה' ומלבד זה חייבי' בתפילה הא כתב המג"א בסי' ק"ו דיוצאי' באיזה בקשה א' בכל יום והנה אפי' לדעת התניא בשיטת מג"א לא נדחה הקושי' דהא המג"א קאי אדברי הרמ"א שם והא הרמ"א בסי' ק"ו שתיק לי' להמחבר דנקט סברת הרמב"ם משמע דהכי ס"ל ג"כ ומדידי' הא יש לקיים מ"ש המג"א סי' ק"ו הנ"ל דדי להם בבקשה כנ"ל ועיין בפמ"ג מ"ש אדברי הרמ"א בפתיחה הנ"ל ובסי' ק"ו ואסיים בברכה. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לו

שלום וכ"ט על ראש ידי"נ ה"ה הרב הגאון המפורסם צי"ע בנש"ק כש"ת מו"ה שלום סופר נ"י. אבדק"ק ברעזנא. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי והקשה מר קשה כברזל ב' קושי' א) מ"ש בס' עשרה מאמרות בשם הפסיקתא דב"נ אסור בנבלה ויליף מכל החי ופירש המפרש שם דמ"ש תורה גבי נבלה או מכור וגו' היינו שנתנבלה בשחיטה והעיר כת"ה מדברי חת"ס והרא"פ דשוב יאסר ב"מ משום אמה"ח וס"ס איירי בכל גוונא א"כ היאך יליף ר"מ לאה"נ כל היכא דכתיב ל"י ל"ת מדאצטריך היתר בנבלה דילמא אצטריך להתיר לב"נ דלא כפסיקתא והיא קושיא עצומ' ועיין ברש"י מ' חולין

ד' צ"ב שאי"מ בשר מת במקולין ופיר' שמעתי בשר בהמה ועיין באר יצחק מ"ש ועיין בראש יוסף ע"ד תוס' דף צ"א מיש פרע להם בית השחיטה היינו נחירה שמצווי' עלי' ב"נ והקשה הוא ז"ל מנ"ל דב"נ מצווה לנחירה ובתוס' סנהדרין ד' נ"ו פי' בהדיא אם כי אדה"ר לא הותר לו להמית בהמה וחי' מ"מ אם מת' מעצמ' מותר לאכלו והנה שם דרש ריו"ח ז' מצוות לאדה"ר מכל עץ הגן ולא גזל אכול תאכל ולא אבמה"ח ופירש"י ז"ל אכל תאכל מה שהוכן לאכול ולא מן החי וא"כ נבלה מעצמ' שכבר מוכן לאכילה כפרי עץ לא נכלל בכלל אסור זה וא"כ י"ל דהא ר' אבוה יליף מדאצטריך גבי נבלה ואליב' דר"מ אבל ר"מ לא שמעינן דדריש הנ"ל והא ר"א תלמיד דרי"ו מסתמא סבר כוותי' וא"כ מוכח מדרש' דאוכל תאכל דנבלה מותר אבל הפסיקתא י"ל דסבר כאידך מ"ד דאדה"ר לא נצטווה רק על ע"ז וא"כ לא דריש דרשות הנ"ל. ב' הקשה מר מ"פ בגמ' לחזקי' דס"ל אה"נ משמע כ"ל גבי שה"נ בעלי השור נקי לאסור בהנאה למ"ש דשור"נ אם נסקל כדינא יהי' מותר בהנאה דהוה כדבר שנעשה מצוות' ואי"מ בו והתוס' במ' תמורה דבכל אסורי' שדינ' בשרפה הכ' הוה אלא כיון דתורה גילתה בקרא דבעל השור וגו' דמ"מ אסור בהנאה וא"כ להכי צריך מקרא הנ"ל והיא קושיא עצומה ונאה, והנה עיינתי ברש"ש שהקש' כן בשם ת"ח וכמ"ש מעכ"ת ולענ"ד מעיקר' ליתא האי סברא דע"כ לא אמרי בתוס' כן רק באפרן וגדולי' וכיו"ב היאך דלא שייך אסה"נ מלא יאכל דהנאה בכלל אכילה אבל היכא דאסור אכילה עוד עליו וכי נתיר שוה"נ באכילה היכא דשחטו בצור וכיו"ב כמ"ש בב"ק ד' מ"א פשיטא דאסור באכילה דע"ז לא שייך אין מועלי' דעיקר נאמר על הנאה וזה באפרן דכבר פקעו מניה אסור אכילה ולא נאסר מטעם לא יאכל דומיא דתה"ד וע"ע שלא נאמר בו אכילה ועיין באבני מלואים בשו"ת סי' י"ט במ"ש למ"ד ביעור חמץ מפרר וזורה לרוח מה"ת הוה כנעשה מצוות' ומותר בהנאה וכי נתיר לאכול החמץ לאחר הפירור וממילא אסור ג"כ בהנאה אבל הא"מ דייק דמותרים הגדולים ע"י החמץ הנ"ל שלא נאמר מטעם לא יאכל רק מטעם הנאה וא"כ שפיר פריך הגמ' ל"ל בעל השור נקי דלאחר שנסקל ודאי בשרו אסור באכילה וממילא אסור בהנאה מכ"י כנלענ"ד. ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לז

שוכ"ט על ראש כבוד הח"ג חו"ב מו"ה ישראל וועלץ נ"י אבדק"ק טיננ"ע יצ"ו. ע"ד העופות הבאי' בפרקי' שצווארו חלקי' ואדומי' אשר בת' שע"צ אוסרי' מפני שנוי וצריכים למסור' וכמ"ש ג"כ בשאר תשו' אחרונים ושכן נוהגי' בק"ק ובמ"כ העובדא

שהטילו ביצי' מעופות הנ"ל והתרנגול משלנו וכן ביצי' מעופות שלנו נתערבו עמהם והגדילו אפרוחים אם יש להתיר אות' שאין בהם שנוי ומעכ"ת הביא דברי הפוסקים ושו"ת מרן ח"ס סימן ע"ד כידוע והנה בת' מהרמשי"ק סי' ק' ביאר באורכ' ומחלקי' בד' חלוקי' ונדון דמעכ"ת ה"ה אם הביצי' ואפרוחי' הם מהנקבו' של עופות הנ"ל ורק התרנגול משלנו דעתי לאסור ואין להתיר מטעם ס"ס דילמא כול' כשרי' ודילמא חוששין לז"א והוה זוז"ג ומותר זה אינו רק בולד בהמה אבל בביצה טריפה כיון דאגוד' בגופ' אסור' כמו האם ונהי דהאפרוח אמרינן בתמורה דמעפר' קגביל מ"מ ביצה טמאה לא שייך היתר הנ"ל כמ"ש הרה"מ ה' מ"א וכמ"ש ג"כ מעכ"ת והנה לפי"ז היה קשה הסוגיא אהדדי דבמ' חולין ד' נ"ח משמע בהדיא דגם בביצים שייך זוז"ג והנה בספיקא אם האפרוחים מן הביצים של עופות החדשים או משלנו הישנים נראה בחלק ד' שמצדד להתיר' שהוא שפיר ס"ס כמובן עיי"ש וימצא להורות בעובדא דמעכ"ת וראיתי שם מ"ש להתיר משום ס"ס דיש נגד הס"ס חזקה שאינה זבוח לפימ"ש החכם בת' יד אלי' סי' ב' דאם יש לחוש משום עבירה מן הטמא כמ"ש במ' בכורות דף ז' אליבא דר"י דאז לא מהני בי' שחיטה כמו שאר עוף טמא א"כ הוה כמו שאר עוף טמא א"כ הוה חזקה שא"ז ותלי' במחלוקת הכו"פ ומרן חת"ס דלדברי' דוקא אם יש ספק במעשה שחיטה הוה נגד החזקה עיי"ש ולענ"ד לפימ"ש החכם שם דאם לא מהני שחיטה אפי' אם זוז"ג מותר אסור כמו בן פקוע דבא על בהמה דעלמא דהולד אין לו תקנה כמ"ש במ' חולין דף ע"ה ר' משרשי' למ"ד חוששין לז"א וכמ"ש בתוס' דאז לא שייך זוז"ג והא זה גופא ספיקא בהלכה או ספק בטבע והא דעת הפר"ח דבס' הלכה לא שייך חזקה להכריע דמשום חזקה לא ישתנה ההלכה ובספק בטבע הא דעת התבו"ש ג"כ דלא שייך נגד החזקה ומ"מ לענין ס"ס דעת האחרונים דמהני' כידוע ועוד לענ"ד כיון דלא שייך בי' שחיטה ולא צוות' התורה לשחוט לא שייך בי' לומר חזקה שא"ז דהא ממנפ"ש היאך יכריע חזקה שא"ז שהוא עשה דאז לית בי' זביחה כלל ועוד ראיתי להעיר בדברי מהרמשי"ק במ"ש דברי התוס' מ' סנהדרין דף פ' ותוס' מ' חולין דף נ"ח דבא' היתר וא' איסר לכ"ע חוששי' לז"א ולא הביא דברי התוס' מ' בכורות דף ז' הנ"ל שהניח בקושי' דאם אין חוששי' לז"א מפני מה הוה גורם כלל משמע מדבריהם דלאו פשיטא הוא והנה סברת התוס' מ' סנהדרין וחולין הוא לענ"ד דניהי דאי"ח לז"א עכ"פ גורם יחשב ובשניהם היתר דלא הוה זוז"ג כמ"ש הראש יוסף שם הספק אי חוששין לז"א לפי"ז מה שמדחה במרמשי"ק דברי החכם כמ"ש דאי לא מהני שחיטה גם זוז"ג לא מהני להתיר השיב עלי' כיון דחשוב זוז"ג ובטל כמ"ש הר"ן ממילא מהני ג"כ השחיטה ולענ"ד הא בת"כ פ' שמיני

יליף מקרא דבטמאים לא מהני שחיטה עיין בפי' רש"י ז"ל במס' חולין ד"ו ע"ב במתניתן ובמהרש"א שם וכיון דמקרא ילפינן אינ' תלוי' באסור והיתר וכי לא מצינו דבר לחצאי' של ענין א' בטל ולענין אחר אינה בטל כמ"ש במ' בכורות דלענין ט' מגע בטל ולענין משא אינ' בטל ועיין כיו"ב במג"א סי' תמ"ז לחלק לענין אסור אכילה ולענין ב"י אלא דבל"ז קשה להבין דברי' של החכם במ"ש דאז לא יועיל השחיטה אפי' אם זוז"ג דהא אז צריכי' למימר חוששי' לז"א ולר"א הא מספקי לי' ושם הי' צריך למימר בפלוגתא ר"א ור"י או דס"ל דודאי אין חוששין ומותר בלא"ה או דצריך קרא להתיר א"כ ודאי חוששי' ועוד בשו"ת בגמ' דקאמר לימא דר"א ס"ל זוז"ג מותר ור"י ס"ל זוז"ג אסור הא איפכא שמעינן משמע דאם לא הוה שמעינן איפכא הוה ניח' ולדברי החכם הא לא תלי כלל בזוז"ג ועכ"ח מוכח כדברי מהרמשי"ק ובשו"ת בית שלמה סי' קמ"ו ע"ג קמ"ג האריך בכח' דהתירא. וראיתי מ"ש מעכ"ת בדברי פ"ת סי' ט"ל סק"ג בטעם יש מחמירי' בנאבד' הריאה משום מעוט המצוי' ובסרכות הוה ס' דאוריי' ואסור בדאפשר לברר והקשו עלי' מדברי הרמ"א בח"מ סי' ל"ד דמי שמוכר בשר בהמה שלא נבדקה הריאה כהוגן הוה כמוכר דברים שאסור מדרבנן שאם אכלו הלוקח משלם הדמי' לענ"ד ל"ק דהפ"ת לא קאמר טעמי' רק כשיטות המחמירי' אבל הרמ"א דמיקל בהפ"מ ודאי אליבא דהלכת' ס"ל כדעת המקילי' כמ"ש הרמ"א בהקדמת לס' ת"ח דבכל מקום שמיקל בהפ"מ היינו משום דעיקר להלכה כדעת המתירי' א"כ לענין ממונ' העמיד על עיקר הלכה ועיין בש"ך סי' קי"ט כיו"ב ומ"ש מעכ"ת דברי הריב"ש סי' קס"ג דשם נראה דס"ל בדיקת הריאה מדאורייתא לא עיין בריב"ש דאדרבה שם רק דעת השואל דהוה הלמ"מ והביא' דברי או"ח שהביא רמז וישחטהו "כראשון" כ' כסדרן ר' ריאה זו אומה ש' שלש' מימין שניים משמאול ו' ורדא נ' נפיח' ומשו"ה גם בהמות שהקריב' לקרבן הי' נבדקי' והריב"ש השיב עליו והביא דברי הירושלמי מ' ביצה דבדיקת הריאה אינ' רק מדרבנן וחזר ושנה כן כ"פ רק מ"מ הסכים אתו דהי' הקרבנות נבדקי' בריאה דלא שייך אין שבות במקדש רק בגזר' כמ"ש מ' שבת משלשלי' הפסח ומאוחזי' אור בבית המוקד דהוה רק גזרה כלומר היתר אטי אסור שמא יחת' אבל היכא שגזרו משום חשש אסור בספיקא דמעוט המצוי' גם במקדש הי' גוזרי' וכעין סברא זו ברש"י מ' יבמות דף קי"ט כמוב' באחרונים כידוע ובס' ש"ש לא מצאתי כלום מזה. ידידוש"ת הק' מרדי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לח

מעכ"ת חזר ושנה ממ"ש במכתב הקדום ואחרי שליח תשוב' ליד כת"ה עמדתי עוד ע"ד מהרמשי"ק סי' ק' הנ"ל במ"ש דבמעובר' מן הטמא כיון דלא מהני שחיט' ממילא הוה ס"ס במקום חזקת שא"ז דהא לפני שחיט' הי' בי' איסור שא"ז ולענ"ד דל"נ, אסור שא"ז רק במקום שאמר' תור' וזבחת' ואכלת' והיינו בבהמה טהורה ואם אכלו בנתנבל' יש בו ג"כ אסור שא"ז דלא עשה מעשה זביח' אבל בטמאה דלא צוות' תורה בשחיטה ולא מהני בי' שחיט' מה אסור שא"ז שייך בי' דהא לא אמרו תור' בי' זביח' וכי נימא מי שאכל דג או חגב טמא שעובר ג"כ באסור שא"ז ומעתה היאך יש לומר דיכריע בכגון זה חזק' שא"ז דהיינו עי"כ נימא דודאי עוף טמאה היא או חוששין לזר' אב דהא ממנפ"ש אז ליכא כלל אסור שא"ז כנלע"ד מ"ש בשם דברי יוסף בהנך וכן הביא עוד בדר"ת מקילי' אלא שסיים כהמחמירים וכמ"ש. ומ"ש ע"ד הפ"ת לפימ"ש בת"ח בהקדמת' ועד"ז הביא דברי הרמ"א סי' ל"ה שכתב בהיכר סדק כי סומכי' עליה' היאך דיש הפ"מ להטריף ומשמע לי' למעכ"ת דהיינו דיש להטריף ותמהתי מתחיל' דודאי כוונתו דהיאך דיש הפ"מ באם נטריף יש לסמוך להקל ואח"כ ראיתי בדרר"ת שכתב בשם ספ' א' להגיה להכשיר במקום להטריף ושוב כתב עד"ז דטוב יותר בלא הגה ודברים אחדים הם ואי להכשיר הי' משמע להיפך ג"כ עכ"פ לכ"ע מיקל הרמ"א שם והכל ע"נ. ראיתי מ"ש מעכ"ת בעובד' שבא לפני' בהפרדת וקליפת עורות הושט שעי"כ נקרע הפנימי ובעור החיצון הי' בו צלקת ומעיקר' הי' מעביר אצבע על הפנימי ולא הרגיש רק הי' נראה כחוט דק וברור לי כי הי' עובר ע"י גריר' ומ"מ הטריף אם טב עשה והנה כבר דברתי עם ת"ח על הנ"ל ואמר לי כי כן איר' לפני' ולדעתי בפשיט' להכשיר אם לא נראה שום רושם בפנימי מצד פנים של הפנימי אפי' בכגוונא זו והנה להלכה יש לעיין טוב' כי בת' פמ"א תשובה א' וכן בח"ב ת' ק"ד כתב רק אם ברור לו שלא ניקב החצון רק שנאבד ולא בדק אח' ק"ד דכשר בדיעבד כש"כ במקום הפ"מ ובפ"מ בשפתי דעת סוסי' ל"ג כתב בשאין ריעותא גמור' ולא בדק דיעבד יש להקל עיי"ש וכ"כ בת' מהרי"א סי' ז' ומעת' בנ"ז צלק' הוה ודאי ריעותא גמיר' ורק להחזיק מעור לעור ידוע כי הוא מחלוק' בפוסקי' אחרוני' ועיי' בסי' מ"ו בש"ך ס"ק כ"ט וס"ק ל"ב וכן בפמ"ג ס"ק כ"ט בתנאי דלפי האומד הדעת לא נקב מעל"ע א"כ אפשר דהה"ד בנ"ז ואם משום חזק' שא"ז ידוע כי מחלוק' הכו"פ והחת"ס ובת' מהרי"א בכמ' תשובות וכן בס' דברי יוסף הכריע כדברי מרן הח"ס ואם כי בפוסקי' ראשונים מחלקי' בין ושט לבה"כ משום דאכלי בי' וכו' ורווח גמדי לי' חיישינן דחזר הקוץ ושוב נקב יותר היינו בחשש קוץ או ג"כ אפי' בלקות מאכל הלעטה אבל בנ"ז

ה"ה משום משמיש. ודחיקת הידיים בצוואר אעוף לא כמ"ש בספרי בס"ד וכן הראה גאון א' ותלמידי' בושט דעלמ' שמלאו' בקטניות ודחק כדרך המלעיט ולא נקרע רק עור החיצון לבד שום רכות' וחולשת' כידוע ולא כן עור הפנימי החזק ע"כ אפשר לומר שפיר דלא שייכ' חששות הנ"ל, ובענין זה הכל לפי ראות עיני המורה ודרכי להשמר מזה אני נוהג לנפוח הושט מאוד מאוד ולאחוז אות' בשני ראשי' בב' ידיים ואח"כ לקרב הידיים כאפשר זה לזה ועי"כ נקלס' העורות זה מזה מעצמ' ואם נשאר דבר מה דבוק אז הקליפ' בנקל יותר כמובן. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לט

שלום וישע רב על ראש ידי"ע ומר ידי"נ ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק צדיק י"ע חסיד ועני' בנש"ק עה"י נ"י פ"ה כקש"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אבדק"ק ערלוי יצ"ו. אחרי מודים דרבנן פני הד"ג הנני במודע כ' מכ"ק בא לידי אשר בו ענוותנותו הרבני ע"ד השאלה אשר בא לפני' שעמדי על החקיר' ברחיים של קיטור אשר בוותיבות ארוכו' צנורי' עולים ויורדים אשר ע"י הובל הקמח הנטחן לשארית הכלים כידוע ומפני קמח הנדבק על דופנותיה' וכחות הזיעה נעשה בצק נדבק בהם וברוב זמנים כי ישן נושן נעשה בהם תולעים וכנימ' מ"ש (מילבין) וע"י נענועי של הרחיים נופלי' לקמחי' הנטחנים ובאי' ממילא לכלים ושקים אשר מהם לקונים הלוקחי' וכיו"ב וזהו בכל הרחיים של קיטור והרעיש מר ניהי רבה ע"ד המכשלה היאך מצינו ידינו ורגלינו לקנות קמחי' הנ"ל והנפות של הרחיים לא יועילו כי בא על"ה בחינות שכמה מקומו' אשר הכנימ' יורדי' ג"כ וכ"כ הש"ך ס"ק י"ד דלא יועיל הנפו' למילבי' הקטנים וכבוד הדר"ג חשף זרועו קדשו למצא התיר' ברב גדולותו ובקיאתו והיא ע"ד מהרש"ל מ"ש הטו"ז ס"ק י"ז ובמג"א סי' תס"ז דמ"ש מעלמא לא מחזיקינן ביותר מ"ש דלא שייך רק בדרכו בכך ומינה קרבו וא"כ יש לתלות ולאמר דהכנימ' שנפלו היא בקמח אח' של חברו וכיו"ב וכמו גבי ב' שבילי' דה"נ דרבנן דהא מה"ת ברוב' בטל דהקמח א"א יותר מן הכנימ' בזה לא זכיתי להבין ד"ק דאם אנו חוששים דע"י נעניעו הרחיים נופלים לתוך הקמחי' וזה דבר תמידי' לא יניח ישקוט היאך נאמ' דיש איזה שעה וזמן שלא נפלו לתוכו ושיש חלק מן הקמח שלא נמצא בו ולא ימצא הכנימ' אם כי מיעט דמיעטא היא דילמא בכל כיכר לחם יש בו ברי' א' מהם ושאני ב' שבילי' דא' מהם ודאי טהור ועוד דשאני התם דהי' לי' חזקה טהר' כמ"ש בפסחי' דף ו' בתוס' שם ובכ"מ ועוד לפמ"ש בתוס' דף כ"ז במ' כתובות גבי מחבוא' כיון שידוע שהי' שם הרב' כהנות הוה כבאי' כולו בב"א אפי' לא

נשאלו אלא אחת וה"נ כמ"כ כיון שיסב' אחת גורם לכל הקוני' ובטח שיש הרבה שקים שבהם הכנימ' ואפשר לענ"ד לומר כי ספק זה בנפילת הכנימ' הוא ספק עצום כי כן דרך התולעי' והכנימ' שלא לצאת מאשר מינה קרבו ומיני תולעי' מובדלי' זמ"ז זה דבוק במין זה וזה בדברי' אחרים וכולו משום דממנה קרבו וגדלו ע"י פרנסתו שם דבקי' בגשמן וכנראה ממ"ש מ' שבת דף צ' מקק ספרי פה לתאיכ' וכיו"ב וכן ראיתי בפ"ח סי' זה דה"ט דהמחבר שלא חשש לדילמ' פי' מחור הפרי ועיין בכרתי ס"ק ט"ו ועיי' בת' שיבת ציון סי' כ"ח נראה שמחלק בין תולעי' שאין דרכ' לפרוש אבל מילבין דרכן בכך שהם קל להתנועה ומ"מ יש לחקור מין הכנימ' זו אם אינ' כמו תולעי' קטני' ושאני בצק מקמח שהביא בת' הרא"ש וכן בא לפני מזמן לא כביר על חנות א שהשיג רשייון לעצמו למכור קמח בחנות' לבד והובא כמה שקי' ואשה א' מצאה תולעי' גמורי' ואסרנום. רק למכור לנכר מעט לצורך עצמ' (ובלא"ה נוהגי' כאן איסור בפת גוים) ושלחתי לדרוש במקום אח' שאר לוקחי' ובאו לפני ואמרו שבדקו הדק היטב קמח שלהם ומצא' נקי רק לאשה א' אירע כך שהי' משק קמח ישן נושן והנה הש"ך ס"ק ט"ז נראה דמהני בדיק' דניכר רק אם נתן בפת אינ' ניכר וכמ"ש בב"ח דעכ"פ מהני בדיק' היטב לאור השמש ונחזור לענינו מ"ש דהוה ספק עצום בנפילת הכניו' כי בו אשר נוצר ותמיד רגילה בנענוע כזו לא ירגיש ולא יתעורר והא חזינן דתולעי' באילנו' ובפירותיה אפי' הרוחות לא יזיז' ממקומן והכל משום רגילי' תדיר בכך וכיון דדש דש כמ"ש במ' גיטין פ"ה גבי יתוש במוח' של טטוס וכמ"ש כמובן וכיון דהוה ספיקא אפי' בבת אחת תולי' להקל כמ"ש שם במ' כתובות דף כ"ז גבי מחבוא' לענין הכשר הכהנו' ואפשר שזה כוונת הד"ג אלא שקיצר בדברי' כדרכו בקודש בימי חורפי העמיד אותי מ"ו הגאון המובהק זצ"ל בגראסווארדיין להיות משגיח על קמחא דפסחא ברחיים כיו"ב שמשתמש ע"י צינורת עד כמה עליות וראיתי שא"א לנקר' מבצקי' הנ"ל רק עד מדת אמת איש ושאכתי' עד"ז והשיב לי כי קמח הראשון כמו עשרי' עד שלושי' שקים מניחים מן הצד שלא לצורך קמחא דפסח' וכבר נתכס' הבצקות ע"י הורקת קמח' הנ"ל ואין חשש' בקמח' שנטחן אח"כ ויש מזה ללמוד לענינינו הלזה ועכ"פ לענ"ד בדיק' יועיל עם צירוף סבר' הנ"ל דיש בטח חלק קמח' דאין בהם כנימ' כלל ותולי' בדרבנן וכמ"ש הדרגנ"י. מ"ש ע"ד ט"ז שקשה לצרף הספק שמא נמוח ע"י חמימות התנור כמ"ש באחרונים לענ"ד ע"י רתיח' ששולט בתוך העיס' עד שנאפה גורם כויות כויות ודרך המכוה לנפח בבעלי חיים ומתבקע כמ"ש בפירות בתוך הפלאדען וממילא יש ספק שעי"כ עכ"פ נחסר ממנו אבר מאברי' ותו לא הה ברי'. וראיתי מ"ש הד"ג לסמוך ע"ד מרן כת"ס סי' ס"ג דברי' פגומ' לא חשיב ובטל ודאי די סמיכ' אפי'

שלא בשה"ד לבטל בתתק"ס ולא זכיתי להבין מ"ש כי בפ"מ סי' ס"ז הביא דברי חו"י שהוד' לו קצת במעשה דפרעוש וכאשר לפנינו תשובות הנ"ל שניהם הסכימו להחמיר רק השיב על ראיי' אחת שהביא לקיים שיטת' ול"ז להבין מ"ש ראיי' דפרעוש הוה ברי' מור' הוריות דאכול פרעוש דלוק' לפימ"ש בתוס' חולין דף צ"ו בטעמי' דברי' חייב בכ"ש דהוה כמפורש בתור' בין קטן בין גדול דרק בשלמות כמו שהיא הוה בשמה ומה שייכ' מחיוב בכ"ש לענין בטול הא אין טעם משום חשיבו' חייב רק כך גזר' רחמנא אבל לענין בטול בחשיבי' תלי' וידוע מ"ש בפ"מ בסי' ק"ג בפי' דברי רמ"א ובאו"ה דהך פגומי' אינ' הכוונה על רחשים שפגום' בתולדותיה' רק קאי על ברי' שהיא אינ' פגום' בתולד' כגון עוף טמ' וכיו"ב רק שנפגם ע"י שנסרח וזה פגומה וכן מצאתי בת"ח כלל פ"ה סי' כ"ד במסוגר שני עגולי' א"כ אין שום ראיי' מדברי רמ"א הנ"ל ועיי' בפמ"ג שם. מ"ש הד"ג להתיר' לתלות על מי שקנ' בקודמי' וכבר נאכל ונאבד כמ"ש בסי' ק"י בכל דברים חשובים יש לעיין דהא בדברי מג"א סי' ת"ל וסי' תס"ז שבדבר לח לא שייך לומר כן רק בדברי יבש ודבר חשוב והא בקמח פוסקי' שם בסי' תמ"ז דהוה כלח בלח ואם הכנימ' היא מילבי' קטנים עד שיורדי' בתוך הנפה עם הקמח גם הם כמ"ש לענ"ד וכמ"ש בח"י סי' תמ"ח לענין פרורי' בתוך היין ויש לחלק בין סכין לנפה כמובן. מ"ש ע"ד הש"ך סי' ק"י ס"ק מ"ב כבר עמד בזה במנחת יעקב ודייק שם מדברי הת"ז להקל נגד דברי השיך עיי"ש. והנני לסיים בכל חתמי ברכות לראש צדיק שהעיר בדבר גדול ובא ללמד זכות להתיר' ועיי' בנוב"י סי' כ"ז ביו"ד. ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מ

שוכ"ט על ראש ידידי הרה"ג מו"ה נתן הלוי נ"י אב"ד ק"ק ווירצבורג יצ"ו. ע"ד דבר חדש אשר המציא אומן א' עשות חמאה שראוי' לאכול בין עם בשר כמו עם חלב רק שצריך למלאכתו תערובת חלמוני' וביצי' אשר ברצונו להביא ממדינת חינא ויש לחוש שהם מביצי של עופות שאין להם מסורה כי שם שכיחי עופות שונים, והנה וודאי כי צריך עיונא רבה בחששא זו דהא במ' חולין ד' ס"ד מביא בגמ' התוספת' דאין לוקחים ביצי טרופות מן הנכרי וכן קיימ"ל ביו"ד סי' פ"ו וישנו שם ג' פירושים לשיטת רש"י ותוס' שם החששא רק משום ביצי נבילה וטריפ' משום דאיכא ריעותא דטרופות חיישינן דילמא אצל ישראל איר' איזה טריפות ע"כ מכרו רק לנכרי דרך טרופ' בקער' ועיין שם בתוס' דאיכא כמה אופנים דליכא חששא הנ"ל כגון בלחמי' של נכרי שמשוחי' אותן בביצי' דליכא ריעותא דטריפות כמובן, וא"כ בנ"ז ג"כ מסתמא שם במדינ' חינא ונתוקנו'

כן החלמוני' מהביצי למען המסחר ולשלוח למרחקים א"כ כך טיב של המסחר לקחת החולמוני' יחדיו למען שליחות הנ"ל וליכא ריעותא דטריפות דעלמא אלא שהראשוני' הביא' הר"ן שם הקשו על פירוש זה דהיאך איכא למימר דאיכא רק חששא הנ"ל דהא לעיל תנינא דלוקחי' ביצי מכל מקום ודוק' אם אומר המוכר מעוף פלוני וטהור ולמסקנא צריכי' ג"כ לסימני' דראשו א' כד ובראשו א' חד ובטריפות ליתנהו כל הני וא"כ בל"ז איכא חששא משום שמא של עוף טמא ותי' תירוצים שונים בברייתא ומסקנתו דאיירי במקום דלא שכיחי כלל עופות טמאים כמו בינינו דלא מצוי כלל ביצי' של עוף טמא וכמ"ש הרשב"א כלומר דאינ' מצוי' שיטילו עופות טמאים בין הבריות כי אם ביערות בשדות ומדברות וע"כ אי"צ לשום עדות של מוכר ולא שום סימנים וכן פסק המחבר ביו"ד סי' פ"ו סעי' ב' דעכשיו נוהגי' ליקח ביצי סתם וכו' ושיטת הרה"מ בפ"ג מה' מאכלות אסורות ה' י"ט אחרי שביאר שיטת הרמב"ם לחלק בין צייד ישראל שאינו מוחזק בכשרות ובין לוקח מנכרי דאם ידוע בט"ע שהם מתרנגולים ואווזי' לוקחי' בסתמא בלא חששא משאר עופות צריכי' לסימנים וכן דעת הרמ"א יעיי"ש בט"ז וש"ך דלפי"ז אם שברו הנכרי לפנינו ולא כוונו בטב"ע להכיר' שהיא מתרנגלות אסור מחששא דטמא והט"ז הקשו עד"ז דהא לקמן פסק הרמ"א דלוקחים מנכרי פת משוחי' בביצי' ועי"ש מסקנתו דלא חיישינן אלא דוקא באומר העכו"ם שהם מעופות אחרים ובמנחת יעקב שאצל הת"ה מתרץ דברי הרמ"א דאדרבא בביצי שלמה וליכא תביעת עין גרע וצריך לסימנים אבל בטרופות בקערה דלא שייך טב"ע מותרי' דסמכינן ג"כ אשיטת הר"ן באינו מצוי בינינו לא חיישינן כלל ודברי' צריכים עיון בלשון הרה"מ עיי"ש, ומעתה בנ"ז כמ"ש כת"ה דישנם שם מיני עופות שונים א"כ לפסק הרמ"א צריך סימני' לסברת הרה"מ דמסתמא הם מתרנגולי' ואווזות לא חיישינן מסתמא אבל משאר עופות צריכי' לסימני' ועיי' בפרמ"ג דלהרה"מ צריך טב"ע שהם מאווזים או תרנגולים ולהרשב"א והרא"ש סמכינן ארובי' דשכיחי ול"צ טב"ע אבל אם הם מעופות דלא שכיח' בינינו צריכים גם לדידהו לסימני' ומעתה בנ"ז לפימ"ש כת"ה דשם דשכיחי עופות דלא שכיחי בינינו וכדומה ג"כ דלא שכיחי שם אווז' ותרנגולים וגם לא שכיחי ישראלי' שקונים רוב' ככול' מאווזי' ותרנגולי' א"כ חששא גמור הוא וגם כי כתב רמ"א דאפי' בזה"ז שפסקו האחרונים דאין למכור ביצי טריפות של טריפות לנכרי במקום שאוכלי' פת של גוי כמ"ש ביו"ד סי' פ"ו מ"מ אין לוקחים מהם ביצי טרופות כיון שהוזכר בגמ' אם כי בטל קצת הטעם עיי"ש. הנה כה"ת מהדר אהתירים כי כל עצמ' של של החלמון צריכי' חזותא וחזות' לא בטל אך כפי הנשמע מערבים לחזותא ג"כ איז' צבע והוה זו"ז גורם. והנה

בפר"ח סי' ק"ב מסקנת' דבשל תורה יש לפסוק דחזותא לא בטל ובדרבנן בטל דהיא אבעי' דלא אפשטא במ' בב"ק ד' ק"א ובנ"ז יש חששא דאורייתא ומשום דהוה זו"ז גורם הא איתא בת' הר"ן סי' ע' הביא' ג"כ הפר"ח שם היאך דגופא של אסור מעורב בתוכ' לא שייך זו"ז גורם דרק באפה פת עם עצי אסור והרי דאין גופ' של עץ בתוך הפת אבל אם גוף האסור בתוכו ל"ש זוז"ג אלא שיש להעיר עכ"ז מכמה דוכתי' עיין באו"ח סי' שי"ח שם בט"ז ס"ק ט"ז ומג"א ס"ק ל"א ובסמ"ג בפתיח' לה' תערובות חלק ג' אות א' אלא שבנדון צריך עיון דסתמ' נרגש הטעם של חלמון הביצה ואינו רק משום חזותא דודאי החלמון עם שארית דברים הצריכים למלאכתו הי' מין בשאינו מינו ותלוי' בטעמ' וצריך ס' ולא סגיא ברוב' לבד ודבר רחוק הוא שיהי' ס' בהיתר ויהא צבע וחזותא של החלמון נראה וקיים ואפשר ג"כ לדון דהוה לח בלח ובלא"ה צריך ס' כמ"ש ביו"ד סי' צ"ח לבד מזה יש לדון משום מבטל אסור לכתחלה ואסור גם כמי שנתבשל בשבילו ע"כ צ"ע טובא ואין בידי להתירא ולדעתי ישלח שליח מהימן לראות טיב מלאכת ותקוני החלמונים של מסחר הנ"ל ואם בסתמא נוהגים שם בביצי' של תרנגולי' אווזי' כמדינתינו והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו

סימן מא

להרבני המופלג חו"ב וכו' מו"ה ישעי' נתן בפעלעדהאז יצ"ו:

ע"ד אשר בדברי הש"ך ס"ק ל"ב סי' פ"ז במ"ש כי דברי רשב"א בתה"ק אינו מכריע כי בתהב"א לא הזכיר מזה דבר דדוקא קרוש בחיי בהמה בעינן, ומעכ"ת רמז לדברי פמ"ג כי אם הדברים סותרים מארוך לקצר נקטינן כמ"ש בקצר והנה דעת הש"ך רק לומר שאינו חולקי' ואורחא דמילתא נקט ע"כ אמר הלשון שאינו מכריע. והנה בשיטת הרי"ף ורמב"ם שפסק' הגירסא דפירשא בעלמא וגם כשרה שינקה מן הטריפה כשרה דנעשה כטיט ופירש' ובריית' דקתני לעיל ד' ק"ט דתנו כחל שבשל' בחלב' מותר וקיב' שבשלה בחלב' אסורה מפני שכנוס במעי' מוקי' לי' קודם חזר' וק"ל טובא דאם נוקמי' קודם והא אז ס"ל ג"כ דהוה כגופא כדמוכח במ' ע"ז פ"ב דמשו"ה הי' אוסרי' גבינות של גוי מפני שמעמידין אותן בקיבה נבילה וכדתנן במתני' קיבת עכו"ם אסורה ועכ"ח דכגופו ממש הוה וא"כ מה חילק בין חלב של כחל לחלב של קיבה כיון דכגופא הוה לי' ג"כ חלב שחיטה כמו כחל ומפני קוצר דעתי לא מצאתי מקום ליישב וחדוש כי הפר"ח שהאריך להשיג על שיטת' ולא העיר בזה. והנה שיטת ר"ת לענ"ד מוכרחת דודאי קרוש הוה פירשא בעלמא דהא במס' חולין דף ק"כ קאמר גבי דם שהקפה בטעמי' דאחשובי

אחשבי' כלומר דלא הוה שכד"א ושם בנבלת העוף שהמח' מחלקינן בברייתא בין המחה באור דמטמא באכילה ובהמחה בחמה אי"מ דונסרח סריח ואינו ראוי לגר ואית' שם בחידשי הר"ן דהה"ד בדם שהקפה בחמה מסרך סרי' ומותר שלא כדברי התוס' שם א"כ חזינן משום דהסברא נותנת דדבר של לחלוחית שמשתנה להיות קפוי ע"י חמה מיד נעשה כסריח והא עינינו רואות בחלב שנקפה ונקרש ע"י סיבה של חמימות או לכלוך הקדרה ונעשה קרוש בשעת בשול פורשים ממנו אכילת בני אדם כידוע וק"ו אם נקרש בקיבה ע"י חמימות של המעיים וכמה לכלוכים בתוכ' שהקפוי בו אינה מאכל יותר מהקפה בחמה וכיו"ב כל כנלע"ד דבנקפ' ונקרש לאחר השחיטה ג"כ שייך האי טעמ' ולפי"ז אינו משום עכול, יעיין במס' חולין דף ע"א דאפי' סמוך לשקיעת החמה חשיב לי' התם אינה ראוי לגר וקמסיק דשלא בפניו חזיא אבל בנקרש בתוכ' לענ"ד לכ"ע לא חזי' לגר כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מב

שוי"ר על ראש חביבי ה"ה כבוד האברך כמדרשו החריף ובקי ירא כש"ת מו"ה צבי שפיטצער נ"י אבן יקרה בישוב באלדאג יצו"ס. א) מ"ש ע"ד הש"ך ס' פ"ז ובאה"ט שם המבשל בשלי' בקרניי' ועצמו' פטור וגם האוכלם פטורים. ומשמע מדבריהם דהדיוק פטור אבל אסור גם אשלי' קאי. והבאת עד"ז דברי הג"א ס"פ בהמ' המקש' מצא בה שלי' נפש היפ' תאכלנ' מכאן דן רבינו יואל הלוי דאם שלי' של נבילי' או טריפ' שנפל' לקדיר' שאינ' אוסרת כו'. והנה מחלוקת ישינה הוא הרמב"ם וראב"ד בפ"ה מה' מ"א שהרמב"ם אוסרת' ביציאת' בלא וולד ג"כ משום איסור יוצא. והראב"ד שיטת' דמותר לגמרי דפירש' בעלמא הוא ועיין במ"מ במ"ש דאינ' פירש' לגמרי, והוה כקשי' לי בהאי ענייא גופ' לענין בב"ח בחולין דף קי"ג דקאמר אליבא דשמואל דלשלי' ל"צ קרא למעוטי דפירש' בעלמא הוא, ושוב פקחתי עיני וראיתי בפר"ח ופ"ת סי' פ"א בדברי המחבר מ"ש שלי' של חמור מה שהשיגו על דברי הש"ך שיליף מניה גם לשאר שלי' דמותר משום אבמה"ח והביא עד"ז דברי הרשב"א דשלי' של חמור שאני שאינו רק על פניו כעור בעלמ' והוה יאלו דייחמורת' דמותר משא"כ שאר שליות ממש תלי' במחלוקת הרמב"ם וראב"ד הנ"ל. וכן השיג ע"ד הש"ך במנח"י כלל ס"ה ועיין בכו"פ סי' פ"א דבר נחמד לחלק בין שלי' דנו"ט ושלי' דמשום אבמה"ח. ובפר"ח ובפ"ת הביאו דברי המג"א בשם הר' יואל ודעת הפר"ח דעכ"פ רובא בעינן לבטל ורק טעמו אינו אוסר ול"ב ששים ודעת הפ"ת דאפי' רוב' לא בעי דרק השלי' בעיני' אוסר אבל טעמו אינו אוסר כלל דעכ"פ טעמו פגום וכן

הביא דברי הגמ' חולין דף קי"ג הנ"ל: והנה לענין בב"ח לפימ"ש בדרכי תשובה ס"ק ק"ה בשם ס' יד יהודה דהני עצמות וקרניים שאסורין דווקא הן עצמן אבל החלב מותר כיון שאינ' נותנים טעם כלל וא"כ לענין שלי' נמי נימא הכי דרק השלי' אסורה מפני החלב הבלוע בה, והנה ידוע כי בב"ח הו' כאיסור מגופ' וא"כ אפי' לדעת הפ"ת אין כאן סתיר' מדברי הג"א הנ"ל דהו' כשלי' בעיני' מנו"ט ורק התערובו' אינ' נאסר והה"ד הכא כנ"ל, ומתחלה עלה במחשבתי כי מ"ש בגמ' דשלי' פירש' בעלמא אינו כמ"ש בעלמא כלומר דהוה כעפר' בעלמא רק כפרוש מגוף הבהמה שאינו בכלל בשר וכמ"ש מאור עינינו רש"י ז"ל בחולין קט"ז במתני' דקיב' לחלק בין טריפה שינקה מכשיר' דמותר משא"כ בהיפך וכמ"ש בע"ז ומ' תמור' לחלק בין עולה לעגלי ע"ז ושהנס"ק שכן היא הפי' פרש נפרש מגוף הבהמה, ושוב ראיתי כי כבר ישב על מדוכ' זו החוו"ד סי' פ"א והביא ראיי' ממ"ש במ' ב"ק לענין ביצה דקאמר ג"כ לשון הנ"ל וחדוש שלא הביא דברי רש"י במ' חולין הנ"ל. ב) מ"ש ע"ד מהרש"ק במ"ש ע"ד הטו"ז סי' צ"ז בין מדוכ' שאינ' של בשר ולא של חלב אם דכו בו פ"א במרק של בשר דאסור המדוכ' בין לבשר בין לחלב כמו בעיס' שם בסי' צ"ז ומחלק דדווקא למדוכ' שדכו בו דברי' חריפים ול"ש ביה נטבנ"ט אבל בקדיר' שדרך להחם בו מים בין לבשר בין לחלב ואירע כן מותרים המים דהו', כטבנ"ט דהא בדיעבד מותר גם בבשול בנטבנ"ט כמבואר בסי' צ"ה ול"ג דילמא משתלי כמ"ש הטו"ז בכמה מקומ':

וק"ל דהא המים עכ"פ אסורים אפי' בדיעבד כמ"ש בפרמג"ד וחוו"ד, הנה יפה הקשית ואפשר כי לפי המהרש"ק גופ' מחלק בדברי פמ"ג הנ"ל דדווקא ברוב בשר אבל בשליש בשר יש להקל דמסתמ' יש ס' א"כ אפשר דבגוונא זו מיירי. ג) במ"ש ע"ד הפרמג"ד סי' ק"ג במ"ש דברי הח"ץ לענין יישון יב"ח כמו ביי"נ וע"ז הבאתי הר"ן בס"פ כה"ב ור"ן פ' כ"ש ות' חת"ס, עיין בספרי סוף ח' או"ח סי' ע"ז ע"ח שם הבאתי דברי שו"מ ח"ג סי' כ"ח באריכו שהביא דברי הר"ן ג"כ ותלי' במחלוק' אם גם לענין חמץ מהני מילוי ועירוי עיין בסי' תנ"א באו"ח ויו"ד סי' קל"ה ומ"ש סתירת הר"ן מ' פסחים דמדמ' חמץ לייי"נ, אפשר לומר דל"ק רק לדעת הרי"ף שם. והנה בגמ' מ' ע"ז ל"ד דמקש' מחמץ בפסח לייי"נ עיי"ש ואפשר שזה ראיית הרי"ף שם. ד) וראיתי דק"ל קו' עצומ' במ"ש במ' נזיר דף ל"ח דס"ל ר"א בכה"כ אין המלא"ס לענין רביעית משקין רק בנזיר דאמר' תור' משרת כו' וא"כ אמאי לא נילף מניה לכהת"כ דל"ל כמ"ש לעיל דהו' ב' כתובים עם חטאת דהא הכ' צריך קרא לחטאת לאסור גם אוכלין, ואין בידי לתרץ רק דאפשר לומר דס"ל לר"א כמ"ד דגם בחמץ אמרינן דהמלא"ס כמ"ש ר"פ אלו עוברין א"כ הוה תערוב' חמץ עם

חטאת ב"כ הבכ"א. ועיין ברש"י ז"ל פסחי' סוף סוגי' הנ"ל. וכעת אין בידי להשתשע עוד בדברי כת"ר הנחמדים ע"כ אסיים בכל חותמי ברכות אוה"נ דוש"ת ומצפ' לתוש' י' בקרב הימים. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד וצ"ו. ד"ש למר חמיך הרבני המופלג בתוב"י נ"י:

סימן מג

לכבוד הרה"ג וכו' מו"ה אברהם חנוך פ"מ נ"י דומ"ץ ק"ק סאטמאר יצ"ו. ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד בת' חיו"ד סי' כ"ג ע"ד כבד שנצלה תחת הקדרה בפנים הכירה שהחמרתי לאסור הכלי והתבשיל מפני הזיעה של דם הכבוד העולה עפ"י מ"ש הרמ"א סי' צ"ב והק' עד"ז ממ"ד במ' חולין בשרה ע"ג כבדא מותר לכ"ע לכתחלה וכן במה דקיי"ל בסי' ע"ז בבשר שלא נמלח וצלא עם בשר שנמלח דמותר והרמ"א פסק דרק בדיעבד מותר אמאי לא נאסר מפני הזיע' ואם כי עכ"ח צ"ל משרק שריק או כבכ"פ לענין הדם עצמ' מ"מ על הזיע' קשה לומר כן וע"כ דעתו לחלק דדוקא בבשול שייך זיעה לאסור משא"כ צלי שהוא ע"ג וסמוך לאור ממש הסברא לומר דהזיע' כלה ומתייבש או נשרף עי"כ. והנה גם לפני עלה במחשבה מתחלה לומר כן אלא מה שראיתי מקצת אחרונים שנו"נ אי אמרי' לגבי כלי דזיע' שלו דהיינו כלי האסור אם הזיע' שלו אוסר' ניהו דמסקי דאין זיעה לכלי היינו משום דבלוע בדבר גוש וקשה אין בו זיע' כמו שעינינו רואות ואם בצלי ל"ש זיע' תיפוק דכל כלי אינו רק כצלי ע"ג אש דסגנון שלהם הכי הוה ועיי' בד"ת סי' צ"ב ס"ק קע"ב וקס"ז א"כ חזי' דס"ל דאין לחלק בהכי, ועכחצ"ל דמה שהביא מע"כ אינו ראי' דלא עדיפא מאביהן דכשם שדם טבע' להיות כבכ"פ הה"ד זיעה שלו וכלל גדול הוא בציר דגים ורק בציר של טו"נ אמרי' דשמנוני' שלו מסרח סריך ול"ש כבכ"פ כמ"ש בסי' ע'. והנה מ"ש כת"ה דמסתמא יש ששים נגד הזיע' העולה, זה לפי ראות עיני המורה אם רב אם מעט דבר הנצלה וכיו"ב. וכעת עיינתי וראיתי בשם ת' ביי"ש בעובד' שהיורה שקבוע בכירה שממנו נותני' מים להדיח כלים ואח"כ נתודע שתחת היורה מבשלי' פעמים תבשולי בשר ופעמים תבשולי חלב והביא שם כמה סניפי' להתיר' דהכלים נעשו אינ' ב"י לאחד שנודע וגם יש אפר בטיח היור' והוה נטל"פ ועוד ס' ששים וסניף כיון דשלהבת דולק' תחת היור' נשרף הזיע"ז ועכ"פ חזי' דעשה ממנו רק סניף, וצליית הכבד ידוע הדרך לצלות' אך ורק ע"ג גחלים לבד והכבד כמעט מפסק' בין האש והקדרה ומי יודע אם הי' לזה לומר שנשרף, ואפשר דאם אינו באופן זה וכמו שדרך להיות האודי'

מן הצדדים ושלהבת שלהם מתפס' בין הצלי והקדרה הי' מקום סניף להתיר. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מד

שוכ"ט על ראש האברך ההו"ב יו"ש מו"ה ישראל וועלין אבדק"ק טיננייע. מ"ש ע"ד כלי זכוכית שהי' מיוחדין לגורקען ומרקחת לאכול מהם בין לבשר בין למאכלי חלב ומזמן מה הוריק' לתוכו שומן אווז ושה' בהם מעל"ע ועתה הוריקו מהם השומן מהו להשתמש בהם כבראשונה ע"י הדחה היטב והנה מעכ"ת הביא דברי הט"ז סי' צ"ז ע"מ שפוסק בש"ע בלחם שנאפה באלי' אסור לבשר שגוזרי' דילמא יבוא למיכל עם חלב מזה המציא במכתשת שדרכי לכתוש בתוכ' בשמים בין לבשר בין לחלב ופ"א דכו בתוכו בשמים עם מרק בשר דאסורה אפי' בדיעבד בין לבשר בין לחלב דגזרינן בי' כמו בלחם רק הפ"ח חולק עליו דלא גזרינן גזירה מדעתינו מ"ש מבואר בש"ס וכ"ד החכ"א וכ"פ במנח"י ויותר מזה כתב החכ"א בכלל מ"ח במים שנתבשל בכלי בשר שאפי' מותר ליקח מהם לשתות קאפע ועוד הביא מעכ"ת ממ"ש בד"ת סי' צ"ה בשם ס' ובא הלוי ונשאל בחבית של נחושת שפיה צר שהי' בו שומן אווז מעל"ע והוריק' השומן מתוכ' ויחדוה' לשמן זית אם מותר השמן לאכול עם גבינה והתי' אך מ"מ כתב להחמיר מפני שפיה צר וא"א בהדחה היטב משמע דבלא חששא הנ"ל הי' מותר עכת"ד, ולענ"ד אין ראיי' מכל הנ"ל דבפ"ח אינו חולק על הט"ז לגמר' אך ורק מה שאסר המכתשת גם לבשר ולגזור בו גזירה כמו בפת וכתב בטעמי' דשאני לחם שאין דרך ליחד' ב' לחמים א' לבשר וא' לחלב עכו"ם גזרינן משא"כ במכתשת הדרך ליחד הכלים מיוחדים א' לבשר וא' לחלב ע"כ אם יניח מכתשת זו לבשר שפיר דמי אבל מ"מ לא התיר להשתמש עם המכתשת בין לבשר בין לחלב פמו בנ"ז וגם בדברי פ"ח מחלק בפרי תואר דודאי היאך דהמנהג כן להשתמש במכתשת מיוחדים לא חיישינן אם יניח המכתשת לבשר אבל דברי הט"ז היאך דאין נוהגין בכך ואז דומה לפת המבואר בש"ע, ומ"ש ראיי' מדברי חכ"א כלל מ"ח לא אדע מה שייך לנדון דשם נזדמן כך במקר' אבל פשיטא דאין מתירין לבשל מים בקדירה אפי' למען השתמש אח"כ לשאינו מינו כגון השאלה היאך דטעה ועשה כמו שאר שאלות שבא לפנינו משא"כ בנדון שהכלי' הי' מיוחדי' אך ורק לבשר (מ"ש פארווע) הוה דומי' דגזירת פת וכהנ"ל. וגם מ"ש ראיי' מס' ובא הלוי שהביא בד"ת ברי' סי' צ"ה לא ידענא דשם ג"כ בנפשב בדיעבד השמן זית בכלי נחושת הנ"ל אבל להתיר לכתחילה הא אסור לגרום נ"ט בר נ"ט לכתחלה אפי' בהעלא' כמ"ש הט"ז סי' צ"ה ס"ק ד' בשם הסמ"ג

וסמ"ק דאסור להעלות דגים בקערה של בשר למען לאוכלן בכותח דבג"מ לא נאמר רק דגים שעלו בקערה וא"כ בנ"ז שנכבש בתוכ' שומן אווז ונעשו כלי בשר האך יכבשו בתוכ' גורקען או מרקחת לאכול עם חלב זה הוה גרם נטבנ"ט לכתחילה. אך ורק מ"ש להתיר אהתירא עפ"י מ"ש הפרמ"ג סי' ק"ה דבכלי זכוכית לא אמרינן כבוש כמבושל בזה שפיר חזי מעכ"ת שכן הביא בד"ת ג"כ בשם יד יהודא להורות כן ושכן נוהגים בעלי הוראה ובפרט בב"ח וגם כי בכלי יש מקילי' וגם בזה אני מתנדזי' להקל לפי מ"ש בפרי תואר סי' צ"ב הנ"ל שכתב ע"ד טו"ז דכל דבריו היאך שלא דחו המכתשת היטב וי"ל משום מליחת מרק ממש אבל בהודח ונקי היטב מה חששא אפי' יזדמן שיטעה לאכול עם הנכתש לאח"כ עם חלב הוה לי' נטבנ"ט ובפרמ"ג תמה עלי' דהני בשמים איירי בדבר חריף דלא שייך נב"נ ועכ"פ חזינן דגם בפ"ח לטעמי' דהוה נטב"נ כתב דאפי' יזדמן נראה בעלול דלא התיר רק להניח המכתשת ליחדו לבשר ודלא גזרינן בי' גזירת פת משום דלא נפיק מני' אסור' אבל מן הראוי' שישאר המכתשת להשתמש בו רק לבשר לבד משום חששא וא"כ אפשר דכלי זכוכית ג"כ להחמיר בזה ואפשר לחלק דשם שייך עכ"פ איזה בליעה בכלי הנ"ל משא"כ זכוכית ע"כ אפשר להקל אחרי רחיצה היטב מ"מ מלהיות טוב יעשה הכשר ע"י מלוי וערוי ג"פ כי באמת הראיי' שמביא הפרמ"ג מסי' קל"ה לענין יי"נ י"ל דשם לא נאמר רק שאין להחמיר בו בכלי המכניסי' לקיום שנאסר מיד אבל לעולם אם נאסרה ע"י כבוש' אפשר להחמיר כמו גבי חמץ בסי' תנ"א ושם ג"כ ראיתי בהגר"א שהביא דעת המחמירי' שאפי' הגעלה אינו מועלת בהם דככלי חרס דמי כמ"ש בפ"ק מ' שבת והביא דברי אבות דר"ן שנ' בכלי זכוכית דאינו פולט ואינו בולע ופי' דאינו פולט בהגעלה ואינו בולע היינו שאינו ככלים המכניס' לקיום ע"כ לענ"ד כי יעשה עכ"פ להכשירן ע"י מלוי וערוי ג"כ מעל"ע כנלענ"ד. ב) ראיתי מ"ש ע"ד מנהג קדוש ליל ש"ק במ"ש הרמ"א בסי' רע"א בישיבה וכ"פ האחרונ' ורק בשלה"ק עפי"ד חכמי הקבלה להיות בעמידה, והנה באמת הי' לי כ"פ פ"פ עם ת"ח בענין זה ואני נוהג תמיד לעמוד באמירת ויכולו ובברכ' בפה"ג אני יושב עד גמיר' וכמ"ש הרמ"א וכדמשמע בש"ס דלהוציא אחרים צריך הסיבה ולדידן הוה ישיבה כהסיב' וכבר הקשו במרדכי דגם הבדלה הי' ראוי' להיות בישיבה ותי' דהמצוה עשה קביעות ושם אינו רק להוציא במצות הבדלה אבל בקדוש שהוא להוציא ב"ב גם בברכת בפה"ג וכול' טועמין מן הכוס היאך נעשה נגד פשטות השו"פ וגם הוא מצורך הסעודה במקום עונג יהי' זכור את יום וגו' כמ"ש בפ"ב מ' פסחים ודאי ראוי' לנהוג כמ"ש הרמ"א וכן נהגו גדולי הדור. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מה

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרה"ג מו"ה משה דוד נ"י אבדק"ק טשימפא יצ"ו. א) השיב ע"ד חמודי דניאל הובא בפ"ת וד"ת סי' ק"ד בנמצא עכבר שרוי' במים מעל"ע אי"צ לשער נגד העור שלו כי אינו נחשב בין הני שערותיה' כבשרן בפי' עו"ה מ' חולין דף קכ"ז והתפלא כת"ה שהוא נגד דברי הרמב"ם בפ"ד מה' מ"א ה' ח"י דעכ"פ אסור מדרבנן, וגם לרבות דיש לאסור משום דם שלו דדם טמאים ג"כ אסור, והנה ודאי יפה השיג מעכ"ת לדינא אלא דמ"מ אפשר לקיים דברי הגאון ז"ל והוא דבמ' ע"ז בפ"ה מספקא לי' לגמ' מ"ט דרב אי משום דס"ל נוטל"פ אסור או משום עכבר' בשיכר' אשבוחי משבח וא"כ לפי"ז כצד הספק דטעמי' דרב משום דס"ל נוטל"פ בעלמא ג"כ אסור וא"כ דאנן קיימ"ל נוטל"פ כר"ש דפליג אר"מ וכיון דספיקא הוה לענין עור שלו דאינה רק מדרבנן י"ל ספד"ר להקל ומ"ש מדברי הרמ"א בשופך שומן בקדירה דנאסר פעם בפנים כדי קליפה והא לסברתי' העור נגד הקליפה י"ל דהא כתב בבין הפרסות ושאר מקומו' דנחשב' בכ"מ כבשר עד"ז קאי דברי הרמ"א או דילמא חיישינן דנכנסה לפיו כדרך הבע"ח אשר במותן פותחי' פיה' ועי"כ נאסר הקליפה ואין ידוע כמה כמובן. ומ"ש כת"ה משום אסור דם דלא קיימ"ל כדעת הטו"ז בסי' כ"ג דבעור ליכא דם כמ"ש עליו בתבו"ש ושאר אחרונים והנה לפענ"ד בפ"ת סי' כ"ג ס"ק י"א נראה כי דעת החמודי דניאל כדעת הט"ז עיי"ש כ"ז אמרתי ליישב דעת הגאון ז"ל אבל להלכה ולמעשה י"ל כדברי מעכ"ת וגם י"ל עפ"י דעת מג"א בסי' קפ"ד בשם הר"י חיון דבס' בברכת המזון גם ברכת הטוב ומטיב צ"ל אם כי דרבנן משום דלא לזלזולי בי' וכבר נאמר סבר' כנ"ל גם לענין או"ה עיין בספרי סי' כ"ט בס"ד מ"מ משמע מדברי א"ח בסי' הנ"ל דדוקא בברה"מ ובזמן הש"ס דהי' טורד' דפועלי' חיישינן כא בזה"ז א"כ ל"ל האי סבר' בשאר או"ה ורק בברה"מ הכי אתקן עיין במחה"ש שם ועפי"ז אין תפיס' ע"ד חמו"ד הנ"ל. ב) מ"ש ע"ד מרן חת"ס סי' י"ז עיין בת' מהר"מ שיק או"ח סי' מ"ד שהעיר על כל זה כלומר דהמחבר איירי בעובר לפני התיבה וכתב שם שאח"ז שאל והציע הדברים לפני מרן חת"ס והשיב כ"מ שהלכה רפי' בידך הלך אחר המנהג והמנהג שלא לעבור לפני התיבה למען לומר קדושה בק"ר עיי"ש ועיין בספרי סי' נ"ו מ"ש בס"ד. ג) מ"ש ע"ד שו"ת צבי תפארת סי' נ"ג דס"ל דלהתפלל בעשרה הוה ברוב עם ולא הוה מצוה יותר בביהכ"נ משום רוב עם דזה נמי מקרי רוב עם וכת"ה הביא ראיות מש"ס ופוסקים אחרונים דברוב שהוא יותר מצוה יותר והנה אם כי ראיי' נכוני' מ"מ לענ"ד לענין תפלה יש לעיין דהא בת' ריב"ש סי' רנ"ג הביא אם מקצת אנשים רוצים לקבוע להם מדרש מופרש מביה"כ מי שמוח' בידם הוה בכלל

מונע רבים מן המצוה והביא' המג"א סי' קנ"ה ולא העיר דבר משום מצוה דרוב עם ואפי' החולקי' עלי' אינ' מטעם הנ"ל ולולא דמסתפינא הייתי אומר עפ"י דאמרינן ביומא דף ע' מי' שראה וכו' דכל היכא דאינ' עסוק במצוה לא שייך אין מעבירין על המצוות של רוב עם אם כי כש"כ בעוד שלא התחיל במצוה אינ' מחויב להיות עומד ברו"ע יותר רק החיוב עליו שיהי' עכ"פ עומד ברוב עם ג"כ או ג' או עשרה אבל אם כבר התחיל ברו"ע יותר אינו רשאי לפרוש. ד) מ"ש בענין עלעקנוע' הנה בספרי הארכתי בס"ד בענין זה אך מ"ש בענין אמירה לאמיר' שבות דשבות שחולקין בזה החו"י ועבוה"ג עיין בת' חת"ס סי' ס' באו"ח שמחלק בין שאומר לו ביום השבת ובין שאומר לו בימות החול, ומ"ש בשם הגאון מבראד דלפי הסברא מג"א דבשכר גם הנכרי שייך שליחות כידוע והנה לענין שבת ודאי ל"ל הכי דבהדיא כתב הרמב"ם בפ"כ מה' שבת דוקא מי שקיבל עליו ז' מצוות אבל גוי גמור אינ' מצוו' מה"ת אפי' במלאכת רבו כמ"ש הרה"מ שם בשם הרמב"ן ועיין בסי' ד"ש ובמג"א ס"ק י"ב ומ"מ אין זה סותר דברי מג"א דכבר השריש לנו בבית מאיר והסכימו אתו האחרונים דבשבת לא שייך שליחות דהתורה הקפידה רק שיניח והוה כמצוה שבגופו' והא ניח לו כיו"ב כתב החת"ס. ה) ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד נוב"י מהדו"ק בסי' נ"ה ח' יו"ד חלוק בין סמוך לוסתה ובין אחריה דסמוך לוסתה מה"ת ומעכ"ת הקשה עליו מדברי תו' יבמות ד' ס"ב עיין בחת"ס סי' קמ"ב וק"ע וקע"ט שכתב שכן קיבל מרבו הגאון מהר"ן זי"ע וכן מצא בב"ה להרא"ה כמ"ש הנוב"י וחדוש שהביא דברי התו' הנ"ל לראיי' דהוה דאורייתא ושם בתו' למ"ד וסתות דאוריית' אבל למ"ד וסתות דרבנן קאמרי בהדיא דגם סמוך לוסת דרבנן ועיין בספרי בח"ד ועיין בת' מהר"מ שיק סי' קע"ו שהביא דברי התוס' לראיי' נגד דברי הנוב"י. ו) מ"ש לענין חלב שנטף על הכלי דלא הוה קבוע עיין בטו"ז ומג"א סי' תר"ה ובכ"ז לא אדע אם נתערב מה קבוע שייך וכעת לא עיינתי בספרי' שציין מעכ"ת. ז) מ"ש מדברי פרמ"ג סי' מ"ו מבועו' על בר אווזו' וכנגד' תחוב תולעת שהטריף ועיי' בת' מהרמשי"ק שהחמיר ג"כ ובס' גלוי דעת ראיתי שהביא בשם ת' מהרש"ם שהכשיר מכמה ס"ס והוא השיג עלי' ומ"מ מסקנתו דאם נראה שהעור הבולט הוא עור המיעו' אלא שהוא קשה וקצת מקולקל יש להכשיר אבל אם הבוע' למטה קצרה וראש הבועה רחבה או שהיא מעוקם ובולט כעין יבלת ווארציל יש להטריף עיי"ש והנה בגלילותנו נוהגי להחמיר כידוע ואין בידי להרחיב הדבור בזה והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מו

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג החו"ב עצום בנש"ק כש"ת מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו. ע"ד מ"ש כת"ה בדברי דרכ"ת סי' צ"ג ס"ק ק"ג בשם הגהות יד שאול דבבישל בקדיר' מים שאינם לא של חלב ולא בשר ונפל לתוכו שומן כשר או להיפך אם כי יש ששים כנגדו מ"מ הקדירה הוא כמו מה שנפל לתוכו ושכן נוהגים בעלי הוראה והביא דברי שחולק עליו בזה ושהמנהג להיפך והנה אין בידי ספרים הנז' לעיין ולענ"ד יש לעיין בסי' צ"ד במחבר ורמ"א שם סעי' ה' יעיי"ש בש"ך במ"ש שצריך לקבוע הקדירה למין שנתבשל בה לבסוף ומשמע דאם רצה שלא לקבוע לשום א' מהם רשאי וע' בסי' צ"ב ובנו"זשם ויש לעיין במג"א ה' יו"ט מ"ש בשם הלבוש דאין להגעיל מבשר לחלב משום תקל' והא בכל הגעלה אמרי' דנשאר עכ"פ משהו וכמ"ש האחרונים דמה"ט אסור להגעיל בחוה"מ ש"פ וא"כ ק"ו לנ"ד דיש לחוש לתקלה. ב' ראיתי פלפולו העצום ע"ד שעה"מ פ"ו מה' ברכות במ"ש לחדש דאפי' למ"ד דבעי כביצה לטמא ט"א ולטא"ח לכ"ע כמ"ש רש"י ותוס' מס' פסחים דף כ"ג מ"מ בקדשים דקיי"ל חיב"ק משוי לי' אוכלא ואפי' עצים ולבונה מקבלי' טומאה הה"ד בפחות משיעור משוי לי' שיעור וכת"ה שפך סוללה לחלוק על דבר חדש הנ"ל והנה סברת' הי' נכונה כיון דעצים ולבונה ג"כ מק"ט וכי נשאר שיעורא דביצה מה שייכות להם לשיעור הנ"ל דילפינן מכל אוכל אשר יאכל וידוע לענין ה' שבת כמה דברים שיש בהם ענין אוכל משערין כגרוגרת ובעצים לבשל כגרוגרת מביצה קלה והנה השעה"מ בעצמו חזר בו מההיא דפ' א"ע דחזרת' כביצה לחד מ"ד ותמוה בעיני שלא הביא גמ' ארוכה ס' מס' פסחים וכן דף פ"ה לענין טומאה נותר מגזרת חכמים משום חשדי כהונה או עצלי כהונה מ"ד בכזית כאיסורו כך טומאתו מ"ד כביצה כטומאתו אלמא דגם בנותר קדשים לכ"ע בעלמא הוא כביצה נשאר שיעורו וע' במס' פסחים דף י"ד במ"ש הגמ' דהי' משקה טופח והוכיח בתוס' דלא בעי שיעורא לטומאת משקין ולמ"ד דנעשה על טה"ק כקדש לימא בפשיטות דל"ב שיעורא ועוד הא אם נמי קאמר משמע אפי' משקין של קדשים. ג' וראיתי מ"ש כת"ה בשם ת' מהרש"ם ות' חסד לאברהם דבר חדש עפ"י מ"ש מס' סוכה דף מ"ג דאי לאו דילפינן ממילואים הוה ס"ד דימים ממעט לילות א"כ לענין דרש' דחה"ס תעשה לך ז' ימים דבעי' סוכה הראוי' לז' ימים ולילות דליכא ילפותא לזה והביא כמה ראיות וכת"ה הוסיף ראיות מכ"מ ברב בקיאותו והנה אין הס' שו"ת מהרש"ם ח"ב תח"י לעיין בדבריו וצ"ע דהא לענין ב' ימים דחה"מ ג"כ דרשינן הכא בפסחים דף ד' וכן במכילתא פ' בא סי' ס"ו ורק ילפי' מבערב תאכלו וא"כ בדף ל"ח דיליף ר"י דבחלות תודה ורקיקי נזיר אין יוצאין לידי

חובת מצה דבעי' מצה הראוי' לז' ותודה ור"ן אינן נאכלין רק ליום ולילה והא לדברי מהרש"ם ג"כ בעי' ראוי' ליום ולילה והיינו מעל"ע ופשיטא דטעמי' דבלילה ראשונה הא הוי חובה וליכא למעוטא וא"כ הה"ד לענין הכשר מצה נימא הכא והא תודה ור"נ משכחת לה במל"ע אי שחטו קודם לתמיד והא במסקינן במס' מנחות דף מ"ט דלא מפסיל שום קרבן הקדמה לתמיד של שחר דאינו רק למצוה בעלמא כדאמר אביי שם יעיי"ש בתוס' באריכות. ד' מ"ש בשם מרן זקינו החת"ס זי"ע במ"ש בשו"ת חאהע"ז סי' י"א דברי השאלתות פ' חיי בענין מה דאיהו לא מצי עביד גם שליח אינו משוי אפ"י על אח"ז ע"כ ס"ל לר"י בשולח שליח לקדש אשה דאסור בכל הנשים שבעולם מסקינן במס' נזיר מודה ר"י באשה שאין לה אם ואחותו כו' ואפי' יש לה אם הם נשואות אפי' נתגרשה לאחר עשיית השליח אינו מקודשת וסיים בשאלתות דאם קידש השליח בכה"ג לא מהני שאין קידושין תופסין בערוה ודקדוק מרן מה זה סיום דמלתא וכת"ה השכיל עפי"ד מג"א מה"ש דדוקא אי לא מצי עביד אפי' בדיעבד אבל אם בדיעבד מהני רק בלכתחלה אסור אז מצי עביד וזה קמ"ל דדוקא בערוה שאין קידושין תופסין בה ולא בחייבי לאוין והנה דבריו נכונים להלכה אלא דאכתי מה קמ"ל הלא הש"ס מלא מזה לענין אשלד"ע דאפי' להשיטה דהשליחות בטל לגמרי מ"מ אין טעמי' רק משום דאשלד"ע ודברי הרב ודברי התלמוד מי שומעין אבל אין שום רמז מסברא דאיהו לא מצי עביד ובפ"ק דבב"מ קאמר בגמ' נ"מ למ"ד האיך דהשליח ל"ה בר חיובא ולמ"ד משום דאי בעי עביד ואי בעי ל"ע בכהן ששלח ישראל לקדש לו אשה גרושה דלמ"ד היכא דאין בר חיובא הוי שפיר שליח והא ס"ס המשלח כא מצי עביד ועוד צ"ע האיך משכחת בחייבי לאוין דומיא דמהני דבשעת מנוי שליחות ל"ה מצי עביד ואח"כ הותרה ואפשר ביבמה למ"ד קידושין תופסין בה ועשה שליח לאחר שתחלוץ ואפשר דכוונת כת"ה בפשיטות כהנ"ל. ה' מ"ש כת"ה בשם שו"ת ספר א' במי שעשה בעשטעכלונג עפ"י אייזענבאהן בדברים חמוצים ובא במועד הפסח אשר דעת השו"ת הנ"ל דעובר עליו ומעכ"ת השיב תשובה נוצחית עפ"י ספרי קודש שו"ת דכיון דאינו דבר מסוים אין זה קנין רק דרך חיוב והנה בשע"ת סי' תמ"ח נו"נ בזה הענין ומ"מ מסקנתו דאם עפ"י משפט הערכאות האחריות על הקונה עובר עליו דזה עדיף מהאחריות האלמות לדעת הרמב"ם כידוע עיי"ש והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דושת"ה. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מז

שוכ"ט על ראש ידידי כבוד הרב הגדול וכו' מו"ה נתן אלי' נ"י בק"ק טערעבעשעוו יצ"ו.
ראיתי מ"ש ע"ד כו"פ סי' ק"ח לענין ריחא מילתא דאם נוגעים זב"ז לכ"ע נאסר משום ריחא וה"ה דברי המרדכי פ' כ"ש ובכו"פ הוכיח דשיטת התוס' ר"פ כ"צ כדעת המרדכי הנ"ל מדהוכיח' דמקולס אינה מעכב בדיעבד ממ"ש בגמ' דף פ"ח בחמשה פסחים שנתערבו דלייתי פהן דלא עביד פסחא ויאכל חזה ושוק ממנפש' והאיך יצלו יחד דהא השארית יאסר לישראל ומה קושיא יטול כ"נ ויאכל השאר אלא ש"מ דאוסר כולא משום ריחא ומעכ"ת שפך סולל דמ"מ שפיר פריך בגמרא דיצלו חוץ לתנור והכו"פ מזכיר תשובה זו לקמן בפלפול' במ"ד שמואל אבל נצלה וכו' והשיב דסתם צלי בתנור וטעמי' גם בק"פ דמזכיר בגמ' מ' תענית בעובדא דח"מ דמזכיר תנורי פסחים משום דחוץ לתנור קשה הדבר לצלות בכל צד ויש לחוש משום מקצתו נשאר נא ע"כ לקמן בבריית' דרבי שהביא' ג"כ בתוס' קאמר חתכ' וצלה ע"ג גחלים אלמא דבעי חתיכ' ולענ"ד אפשר עוד לומר כיון דבקדשים אמרינן היתר מצתרף לאסור לכ"ע אמרינן חתיכ' עצמ' נבלה כמ"ש מלשון הרשב"א גבי בב"ח דהוה כהיתר מצטרף לאסור א"כ הנטילה משום חזה ושוק נעשה אסור בעצמ' ויצטריך לכאורה ב"פ כ"נ אלא דהא שיטת התוס' דאפי' בב"ח אם אין האוסר הולך עם הנאסר אינו אוסר מ"מ לענין היתר מצתרף דנראה בכ"מ דאפילו רבה ההיתר מצתרף עם האסור א"כ יאסר עכ"פ ממה שאסר שיעור גדול ובפשיטות י"ל כמ"ש בסי' צ"א ביו"ד דכל דבר שצריך תקון אפי' הדחה וכש"כ קליפה ונטילה דאפי' בדיעבד אסור ע"כ אסור לעשות דילמא אשתלי ועיין בט"ז ואפשר דכגון זה אפילו במקדש אסור ודברי מהרש"א ידועי' דדוקא לענין אסור' שב' אין שבות במקדש וכש"כ בק"פ דחיישינן ב' פסחים בתנור א' משום תערובת גופן עיי"ש דף ע"ו דחיישינן ועיין במרדכי שם וזהו סברת התוס' ושפיר הוכיח דאין מקולס מעכב בדיעבד. ודנה לענין הלכה כבר עמד בזה בפרמ"ג בסי' ק"ח ס"ק י"ג בשפ"ד והביא דברי מנחת יעקב שהביא דברי ש"ע או"ח סי' תס"א שאינ' אוסר רק כ"נ כמ"ש מעכ"ת ג"כ עיי"ש, ומ"ש כת"ה דממעט באכיל' תמהני הלא זה מסקנת הגמ' שם דף פ"ט דא"א מה"ט אבל בס"ד לא עלה ע"ד המקשי' הך טעמי' ואפשר דס"ל בריי' כר"ש דס"ל דמותר למעט באכילה כידוע. ומ"ש מעכ"ת כדונות' לזיע' כבר הערותי בזה בחדושי בס"ד דעכ"פ אינו כטע"כ והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מח

לכבוד הרב הגדול מו"ה משה סופר נ"י דומ"ץ ק"ק ערלוי יצ"ו.
א) עמד במ"ש מרן זקנו זי"ע בחת"ס סי' צ"ח להתיר למכור כלי שנאסר מבב"ח ולית ביה משום אה"נ דאין הגוי מוסיף על המחיר בשביל הבליע' וכמ"ש בפרמ"ג בפתיח' לה' בב"ח וסי' פ"ז וסי' צ"ד, ובהג"ה מהרש"ק שנדפס מחדש העיר לפי"ד המרדכי שהביא הרמ"א סי' צ"ח דכ"ח שא"א בהגעלה הכלי גופי' נעשה נבל' אין מקום להיתר הנ"ל ומעכ"ת ירד להציל ואומר בצדק כי המרדכי רק לענין לשער נגד כלי כולי' אמר אבל לא לומר דחרס גופי' מעצמה נבלה והנכה לענין הלכה ודאי שפיר קאמר בפרט כי הרמ"א רק לחומרא חשש לשיטה זו ודאי י"ל דרק לענין הבלוע' החמור', אלא שמדברי הג"א ספ"ב דמ' ע"ז הביא' הש"כ סי' צ"ד סקי"א עכ"ח צ"ל דס"ל דגוף החרס נ"נ דהא מסיק שם דלענין איסור הנאה אין חלוק בין ב"י לשאב"י דנטל"פ לענין הנאה אסור וע"כ בקדרה שנבל' מבב"ח ונעשה אב"י צריך להשליך דמי הקדרה לנהר והמאכל מותר, ומעתה האיך אפשר לומר כן אם לא שהחרס גופי' נאסר ונ"נ ועיי' בשבילי דוד סי' צ"ד סקי"א הנ"ל שפירש כן בדברי הג"א הנ"ל על דרך זה ג"כ אלא הא הש"ך בס"ק הנ"ל הביא דברי ת"ח שחולק עלי' ועכ"פ לא מילת' דפסיקת' היא לומר שאין החרס גופי' נ"נ ובזה הי' אפשר לתרץ קושי' התו"ד סי' צ"ח שהקשה קשה כברזל האיך אפשר לומר כן דחרס גופי' נ"נ ואוסר אפילו בבליעה חדשה ואפילו ידעינן כמה בלע לו יהי' דחרס גופי' נאסר מ"מ אין בחרס גופי' שום טעם ולא עדיף מגיד הנשה למ"ד אין בגידין בנ"ט דאינה אוסר התערובות עיי"ש שהאריך ומפרש דברי המרדכי על ד"א ולהנ"ל י"ל דבאסור הנאה אין חלוק אם יש בו טעם או לא כדברי הג"א אלא דא"א להעמיס בהמרדכי סברא זו דהלא אינו מחלק בין אסור הנאה לאכילה ועוד משמע מדברי הג"א דבכל הכלים איירי, וקצת הי' נראה ראיי' דלא שייך אה"נ בגוף הכלי דבמ' זבח' דף צ"ו ומ' יומא דף כ"א משמע דשברי כ"ח הי' נבלעים במקומ' רק מטעם שלא יהי' אשפתות בעזרה תיפ"ל דבעי גניזה דהא בפועי' מנותר שאסור בהנאה ועיי' בתוס' שם ותוס' זבחים דף ס"ד ועיין בכו"פ סי' צ"ד אות ב' מ"ש ראיי' מתוס' פסחים נגד דברי הג"א בשם א"ז. ב) מ"ש כת"ה ע"ד הפר"מ סי' צ"ב ס"ה ט"ו במ"ש דקיימ"ל מב"מ אפילו בדרבנן לא בטיל וצוה לעיין בתוס' מ' חולין ד"ה שאני ציר וכן בהרשב"א כלומר דהוה רק מדרבנן והא הוה להיפך לענ"ד לא כיון כלל לראיי' רק דרכו בכך בלשון קצרה כלומר דהתוס' והרשב"א סותרים כלל זה ומ"מ הלכה כידוע מ"ש עליהם כמ"ש בכו"פ הנ"ל ובימי חרפי אמרתי והוא עפ"י מ"ש בתוס' מס' מנחות דף כ"ב בפלוגת' דרב ור"ח אי אזלינן בתר בטל או בתר מבטל

ולמ"ד דאזלינן בתר בטל להיות כמבטל כגון נבלה בשחוטה דלכי מסרח אין כאן איסור נבלה אבל במשקי' לא שייך למימר הכי דלכי מסרח אין שם משקי' עלי' כמ"ש בפסחי' בסוגי' רחסגה"כ ולהכי הוה כשלא במינו ובטל ומעתה בציר הא בלא"ה אינ' בכלל משקה דזיעה בעלמא ומה"ט אימק"ט כמ"ש במ' בכורות וכ"מ וא"כ שוב נחשב כמב"מ דמי כמו אוכל דמה תאמר דלכי מסרח אין שם משקי' עלי' הא בלא"ה אינה משקה אלא דכיון מ"מ מדרבנן אסירי חשיב' מה"ט משקי' וחשיב כמבשא"מ ומעתה יש לפנינו חומר' דרבנן דעי"כ אתי לידי קולא דלחשיב מבשא"מ ומה"ת קולא שאינ' משקה וחומר' דלחשב כמב"מ והאיך נדין להאי דינא ואפשט לי ממ"ד בש"ך סי' כ"ה באבר המדולדל דלא חשוב אסור דבוק לשער בכול' כיון דאסרו רבנן כמו פרוש מן החי להחמיר שוב לא נחמיר דלהוה כדבוק דסתרי אהדדי בדרבנן לא אמרינן וז"ש בתוס' זיע' בעלמא ומדרבנן חשיב משקה א"כ הוה כמו מבשא"מ אם כי באמת הוה מב"מ אלא דתרי חומרי מדרבנן לא מחמרי' אבל בעלמא מודה התוס' דגם בדרבנן מב"מ לא בטל. ג) מ"ש כת"ה ע"ד הצל"ח מס' פסחים דחקר על שיעור הנאה וקאמר דלדעת הרמב"ם אין נ"מ דבלא"ה אין לוקין וח"ש ודאי אסור ותמיה' למעכ"ת דהא הרמב"ם פוסק בה' שבועות דשבועה חל על ח"ש דאינה מושבע ועומד אבל לענין הנאה ודאי חשיב מו"ע ולא חל עלי' שבועה וכדרך שאמרו האחרונים לענין ב"י דפליגי ב"ש וב"ה ר"מ ביצה אם כי דאין לוקין אב"י וי"מ נ"מ לענין חלות השבוע' והנה לפימ"ש המ"מ בטעמי' דאין לוקין על הנאה דהוה שלכ"ה כיון דראוי' לאכילה ורק דמ"מ אסור מה"ת כמו חצי שיעור א"כ משמע דדינא לגמרי כר"ש וגם לפי"ד המל"מ בפ"ה מה' יסה"ת מטעמי' דאינה מפורש בתורה רק דילפינן מדאיצטריך בנבלה התירו מכלל וגו' והא בר"ן בחד טעמי' דח"ש אינה מו"ע האי טעמי' נמי אית בי' וצ"ע. ד) מ"ש בענין מחלוקת הש"ך וחכ"א בנפל בתוך שיעור מליח' לכש"מ דמקיל בחכ"א מה שחוץ לציר דאינה רק משום קנס' ובזה ל"ש קנס' והנה רבו החולקים מן הבאים אחרים ה"ה מביא' הדרכ"ת בבית יהודה ובהג' יד שאול ובת' טו"ט עיי"ש דדעת כול' להחמיר כד' הש"ך. ה) מ"ש כת"ה בדברי זקנו חת"ס בח"מ סי' קפ"ט דאוסר להעבות אות וי"ו בתפילין אם כי עתה לא חשיב של"כ מ"מ חיישינן ברגל הדק של הויו יקפוץ תוך הזמן וישאר רק מה שהגי' והוה אז שלכ"ס בת' פני מבין סי' י"ז מצדד להקל וכת"ה בדעתו לדמות במ"ש הנוב"י מהד"ת כענין מסמרי' שקובעי' בנסרים שלא יחסר המים ויפסלו משום זוחלי' דאין זה מעמיד בדבר שמק"ט כיון דהמקוה כשרה לפנינו ואין הנסרי' פועלים רק למנוע הפסול וה"נ בנ"ז דהאות כשר לפנינו והיא סבר' נכונה אלא לפימ"ש החת"ס ביו"ד סי' ר"ד מ"ש להגאון מו"ה דוד דייטש זצ"ל שהקשה מסוכה

פרס עלי' הסדין גם כי הסוכה כעת צילת' מרובו מ"מ שלא יכשר לאח"ז ה"ז פוסל ותי' לחלק דשם הסדין עצמו ראוי' לסכך בעלמא כלומר להיות עי"כ צילת' מרוב' משא"כ המסמרי' אינו ראוי' לטבול בתוכ' ע"כ חשיב שפיר יושב תחת סכך פסול גם ע"ד העתיד וא"כ ה"כ בנ"ז הא מה שהוסיף ג"כ מועיל בעבות' לעשת' וי"ו וחשיב שפיר שלכ"ס כמובן שדומה לסוכה. ו) מ"ש כת"ה לתרץ דברי לח"מ מה' חגיגה פ"ב אם כי סברה נכונה לחלק מ"מ קשה הדבר לומר להתיר פסול קדשים משום מצות שמחה. ז) במ"ש לענין חזר' דיר' לבית לצוואת רבינו בס' חסידים אם גם בחדר אחר יש לחוש מה אדע במופל' ממני ואפשר לפי סברא לדמות במ"ש באו"ח סי' קע"ח דמחדר לחדר הוה שני מקום לענין סעודה ואנחנו ל"נ. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מט

שוכ"ט לכבוד דרב הגדול הו"ב מו"ה יואל כ"ץ נ"י דומ"ץ ק"ק נענרעשט יע"א (וכעת אבדק"ק ערדאד יצ"ו) באתי במ"ש בדברי ת' שע"צ סי' ק"ח שמחמיר בשליחות חלב עי"נ דוקא בב' שלעסליך ומפתחות שונים כמ"ש שם ובדברי תשוב' סי' קי"ח כתב שלא ראה מנהג זה וגם מה לחלוק זה ומעכ"ת תמה עליו דלא כראיי' שלעסליך כראיי' מפתח דע"י שלאס הנהוג כלומר שהוא מטלטל ותולי' אות' על צירי הדלתות שהם קל לזייף ולהפתח משא"כ מפתחות והביא ראי' מת' הריב"ש סי' תל"ה במ"ש דיש מתירי' ביין שמטהר והניח' באוצר נכרי ע"י מנעול נעול בלא מפתח ולא חותם ומנעול פירש בארוך ריגל שלאס וה"פ באה"ש אלמא דזה גרע ונסגיר' ע"י מפתח כת"ד ולענ"ד הכל חד אם הצירי' של הדלתות חזקי' מה לי מנעול תלוי או מנעול קבוע שמשתמשי' בו ע"י מפתח והא גם במנעול מטלטל צריך למפתח ועיי' בהרע"ב מ' כלים פ' י"א דפי' מנעול כל דבר שנועל הדלת ועיי' במ' עירובי' דף ק"א דקורא מנעול גם הקבוע בדלת דשם מחלק בין למעלה מעשר' ולמטה מעשר' לענין לעשות רה"י וגם קאמר לר"מ דס"ל חוקקי' להשלים ולא בעי דע"ד ואין אופן לחקוק להשלים כי אם על חבורו בדלת וכן פי' רשיז"ל שם ועיי"ש דאיירי במנעול של עץ כפירש"י ז"ל דכן הוא דרך ענייי' ועיי' במ' ב"ב דף ד' ס"ה גבי מכר הבית לא מכר המפתח ופיר' הרשב"ם שם דיש מפתח שהוא קבוע בדלת וכן פיר' במנעול שם ועיי"ש כי פירושו מוכרח וא"כ הדיוק בדברי הריב"ש בתשובתו אין שום הוכחה דאיירי במנעול שקורי' שלאס ונאמר עי"כ שגרוע משאר מסגרות אלא דאיירי בכל מנעולי' בין קבוע בין מטלטל רק שמנעול כך שאין המפתח בידו ויכול להפתח בלא מפתחות או שהמפתח מונח במקום שיכול לטול ולפתח בו אלא כיון שסגר הדלת נתפס

לגנב טפי על הכניסה וגם שע"י שהוא עוסק בפתיחת הדלת הסגורה ירגיש הישראל טפי וגם הא איכא גוונ' כמ"ש הרשב"ם שהמפתח ג"כ קבוע בדלת וגם איכא גוונ' כמ"ש בסי' קכ"ט סעי' ח' והוא מתשו' הרא"ש או י"ל שמסר המפתחות לנכרי לשמיר' כמ"ש בגמ' דמ"מ נתפס עלי' כגנב שלא מסר לו אלא שמירת מפתחות כש"כ אם בפירוש אמר לו כן ועיי' במ' עירובין ד' ק"ב דשייך נעילה בכל דבר הסוגר הבית ותמהני כי מעכ"ת הביא דברי ת' הריב"ש ה"ה שיטת הראב"ד והרמב"ן והריטב"א במה שהזכירו במנעול בסוגי' דמטהר יינו שכ"נ ופעמים מזכירי' רק נעול בלא לשון מנעולין. ועיי' בתוס' בסוגי' דמטהר יינ' ש"נ שהביא שיטה זו בדברי' קצרי' בדעת רש"י ז"ל ומה לנו לדייק מלשון המעתיקי' בלע"ז וגם ריגל שלאס שייך ג"כ במסגרת הנהוגי' הקבועי' בדלת בין בצד פנימי בין מצד חצון הדלת וממילא מה שקשה לו בדברי הריב"ש שכתב שלא הי' לומר ששבר סגירת המנעול דהל"ל סגירת המפתח וכל זה לפי הבנת מעכ"ת אך לפמ"ש דהכל נקרא מנעול ובחדא מחתי' מחתינה' ורק שיש חלוק אם המפתח ביד הישראל או לא ויען כי בשאלה הוזכר שהי' סגור במפתח א' והיינו עכ"ח שהי' ביד ישראל דאז הוה כחותם דבלא"ה אינו כלום לענין חותם רק לענין נתפס כגנב ולזה עכ"ח צריך להזכיר שביר' המסגרת או זיוף המפתח יען שהוא ביד ישראל כנלענ"ד ולקיים מ"ש בדרכ"ת. ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נ

שוכ"ט על ראש אהו"נ כבוד הב' החרו"ק המופלא כ"ה מרדכי שמואל נ"י. אחדשה"ט וכ' ע"ד ארנבות אי מותר לעשות בו סחורה מחיים, ופלפל בטעמים דאסור סחורה בנו"ט וגם הביא דברי פנ"י בסוגי' שם מ' פסחים דף כ"ג דמחיים ליכא משום סחורה, והנה סברת פנ"י דאסור טמאה אינו מתחיל מחיים דאית בי' משום אמה"ח ואמ"ח מותר בהנאה ודבריו תמוהי' דהא פשיטא בפ' גיה"נ דבטמאה ליכא משום אסור אמ"ח לישראל רק לב"נ וכן פסק הרמב"ם וכן דעת הטור בסי' ס"ב וע' בט"ז ס"ק א' ש"ך ס"ק ג' דכן שיטת כל הפוסקים, וכן מ"ש הפ"י דמ"ש בתוס' על הקוש' דעשיית סחורה עם סוסים וחמורים משום דלמלאכתן הם וק' לי' מאן פליג לן אם אסור מה"ת, תמוה' דהא בתוס' הביא' כן בשם הירושלמי וכן פסקי רו"א ובש"ע דמטעם זה מותרים בסחורה, והנה דעתו ג"כ דעכ"פ מדרבנן אסור' ומדברי התוס' שהקשה ממ' בב"ק ממ"ד שם דאסור מי שמגדל חזרים הלא מה"ת אסור א"כ ודאי ס"ל דל"ש מחיים ול"ש לאח"ש אסור לעשות בו סחורה וכן פסק הרמ"א בסי' קי"ז דהא ציין ע"ד המחבר במ"ש בצייד שנזדמנו לו וכ' מותר שלא

ישהנו אצלו למען השמן אותן והא לא שייך השמן הנ"ל רק מחיים, וכבר הזכרתי כי בפנ"י ג"כ אסר' מדדרבנן עכ"פ ובאמת לא זכיתי להבין דבריו מ"ט לא יאסרו מה"ת כנ"ל ע"כ לענ"ד לאסור סחורה בארנבת אשר נשאל עליו והנני לסיים בכל חותמי ברכות. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד וצ"ו:

סימן נא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כ' הרב המאוה"ג חו"מ מו"ה אברהם ליב נ"י אבדק"ק ש' מעלאצע.. הנני ע"ד אשר נפשו בשאלתו בא' ששכר האקציס ומשלמי' לו מ"ש בבית מטבחיים בין בהמות טהורות או טמאות וכגון חזירי' כו"כ מכל בהמה אי מותר לטול גם מטמאה שלא יהי' בי' משום עשי' סחורה כמבואר ביו"ד סי' קי"ז ומעכ"ת הראה צדדי' להתירי הראוי' לסמוך והנה בשו"ת יד יצחק ח"ב סי' קנ"ג נשאל כיו"ב במי שממונה מן המלוכה לבדוק כל בהמה ובהמה העומדת לאכילה על בריאות' אי מותר לטול שכר' והשיב כמ"כ להתיר' כיון שאין לו בה שום קנין בבהמה זו אין זה סחורה והביא דברי ת' אמרי אש סי' כ' ות' מהרמשי"ק סי' קל"ח דמדבריהם יוצא כלל הנ"ל ועוד מביא מדברי התוס' גמ' ע"ז דף ס"ב דס"ל דאפי' בע"ז ויי"נ אין שכר' אסור רק משום קנס' ומדרבנן ובשאר אסה"נ מותר לגמרי וראיי' זו תמוה' מאוד לענ"ד דהא כל זה לענין דיעבד ולענין דמי אה"נ אי אסור דבשאר איסורי הנאה מותר לגמרי לשיטת התוס' שם ומ' חולין דף ד' ע"ב אפי' דמי מכיר' כידוע אבל לענין לכתחילה אסור מה"ת כמ"ש הרשב"א במ' נדרים בחידושים דילפינן ממכור לנכרי דילפינן מניה רפ"ב מו' פסחים לר"א מדאצטריך להתיר מכירה נבלה ש"מ דכ"מ שכ' כ"י ל"ת אחד אסור באכילה א' אסה"נ במשמע ש"מ דמכירה אסור מה"ת ועיין בחת"ס יו"ד סי' ק"ל וכבר ביארתי בחיבורי יו"ד סי' ל"ח דאין זה כשאר לכתחילה ודיעבד כמובן ע"כ לענ"ד אין מדברי התוס' שום ראיי' לענין להשתכר באסור לכתחילה משום סחורה אפי' בשאר אסורי' והלא הלכות פשוטות הם באו"ח סי' ת"נ לענין שכירת התנור לאפות חמץ ושכירת הבית שמביא הרמ"א עיי' במג"א שם דנטילת שכר לכתחילה אסור ובדיעבד לאחה"פ עיי"ש מ"מ אמת הדבר כי הסחורה לא שייך אלא בדבר שיש בו קנין כמ"ש מדברי מרן חת"ס סי' ק"ה לענין סרסרות ועיין בחבורי סי' ע"ב וכן מסקנת ת' מהרמשי"ק סי' קל"ח אלא מ"ש דגם מת' אמרי אש סי' כ' הכי משמע נהיר קצת להיפך דהא הביא דברי הירושלמי שהביא הר"ש מ' שביעית פ"ז דדריש וטמאים יהי' לכם לאסור אכילה והנאה דדברים שאסורים מדאורייי' אסור בסחורה אסורי דרבנן מותרי' ע"כ דברי

הירושלמי ועד"ז כתב עוד דמזה יש סמך לפסק הרמ"א שאוסר לקנות דבר אח' עבור אכילת פועלי' וכוונתו לדחות השגת הש"ך כלומר דאין זה סחורה ולדברי הירושלמי ניח' כלומר דעכ"פ אית בי' משום אה"נ וסיים דיכול להשכיר רשות' לגוי דבין יקצוב בשר ד"א ובין לא יקצוב יתן לו שכרו שבוע בשבוע ואם הטעם משום קנינ' עכ"פ למה לי' כול' האי דהא אפי' אם יתן לו מכל בהמה ובהמה הא מותר כיון שאין לישראל שום קנין גבי' וכבר נדחק המהרמשי"ק באותה תשובה ליישב דברי מרן חת"ס גם דברי סברת אמרי אש עיי"ש, אלא שבאמת עיינתי בפני משה מפרש הירושלמ' דפי' דמ"ש אסור בהנאה היינו סחורה כלומר דלא כוון הירושלמי על שארית אה"נ ולאו דוקא רק כמ"ש אח"כ סחורה בדברים שאסורים מה"ת אסור וכהנ"ל והנה בנ"ז לפי"ד בלא"ה יש להתיר כיון שכבר שכר האקציס ומשלם תשלומי' הקצובי' הוה כמציל מידם דהא הרשב"א התיר לגבות חוב' מדברי הנ"ל כמ"ש בסי' קי"ז ועוד יותר מזה מחשיב במהרנשי"ק בתשובה הנ"ל כמציל מידם עיי"ש בעובדא דילי' כש"כ בנ"ז כנלענ"ד בפרט לדברי מרן חת"ס סי' ק"ה התיר בפשיטות שכר הסרסרו' אלמא דפשיט לפני' להתיר שארית הנאתן ודאי די לסמוך אפי' שלא בשעה"ד כנ"ל. וראיתי מ"ש ע"ד חת"ס סי' ק"ה בדברי הט"ז סי' קי"ז מ"ש מדברי התוס' סוכה ומעכ"ת היסב לומר כי שפיר קאמר דנעלם ממנו, לא אדע היאך אפשר לומר הלא עינינו רואות שמביא דברי התוס' להדיא מה שמדמי' סחורה שביעית וסחור' נו"ט והוא מחלק ביניהם א"כ חולק אדברי התוס' וזה מצינו כ"פ בש"ך וט"ז וכבר עמד עד"ז בפ"ת עיי"ש. מ"ש מעכ"ת שנעלם ממרן מהרמשי"ק דברי ספרא דדריש קרא דאכול ל"ת דמותר להאכיל לאחרים ואינה מיותר והנה במ' יבמות דף ק"ד בסוגיא דקטן או"נ משמע דלית להו לש"ס דרשה הנ"ל דהא משמע בפשיטות דילפינן מג' כתובי' לכה"ת כול' דאסור להאכיל בידים, שעת ראיתי בקרבן אהרן שמפרש האי דספרא להאכיל לאחרים לענין היתר הנאה וזה ודאי דלא כגמ' דידן בסוגי' דרש מס' ע"ז דילפינן או מתעשה וגו' או דבכלל נבלה הותרה ועיין בעשירית האיפה. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון מו"ה שמעון סופר נ"י אבדק"ק ערלוי יצ"ו ע"ד אנשי צבא מישראל אשר עד עתה קבלו מעות מן המינאזש מחיר מזונותיה' וס"ך הנ"ל אינ' מספיק לקנות להם שומן כשר והמעות מחיר ד"א, אשר אם יקחו בשר ד"א בידם למכור אות' ביוקר די להספיק להם אם רשאים לעשות כן הנה בל"ס השאלה אם יש בזה

אסור סחורה כמ"ש ביו"ד סי' קי"ז ובשר ד"א לאחר נחירת' הוה דינ' כמו שאר דברים אסורים כמ"ש באחרונים עיי' בת' מהרש"ם וס' בית דוד ולענ"ד כיון דהוא מחק המדינה חיוב מזונותיה' וכן הוא לפי משפט בדיני ישראל דהא בעבד כנעני יש מחלוקת אם יכול לומר עשה עמי ואיני זנך אבל בעבד עברי הא פשיטא דחייב במזונותו ואפי' במזונות אשתו ובני' חייב רבו כמ"ש בפ"ק ור' קדושין דף כ' ע"ב עיי"ש ודרשינן כי טוב וגו' במאכל ומשת' והא ישראל אינו נמכר לעבד כנעני אפי' למשפחת גר ועיין בח"מ סי' שס"ט והא במ' תרומות פ"י מ"ג דאפי' בהאכיל תרומה לפועלים מחייב לתן להם דמי מזונותיה' ואיתא בירושלמי משום דנפשו קצה ואין אכילתן אכילה ועיין בהר"ש ותוס' יו"ט שם והא איתא במ' בב"ק דף קי"ג דישראל וגוי שבאים למשפט אם יש כזכות ישראל בדינינו זכהו ואם בדיניהם זכהו בדיניהם א"כ ודאי גם גוי מחויב לתן להם מזונות כשרים והדברים ק"ו מדיעבד לכתחילה וכיון שכן הא פסק הרמ"א בסי' קי"ז הך דת' הרשב"א דמי שיש לו חוב אצל נכרי יכול לגבות מדברים אסורים ולמכרם מיד דהוה כמציל מידם וסתמ' נמי הוה כמציל מידם, ועוד יש סניף מסברא דהוה להציל ממאכלות אסורות ואסור עשיית סחורה בדברי' אסורי' הא טועני' לפי"ד רו"א משום דלא יבא לאכלם עיין בט"ז סי' קי"ז כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן נג

להנ"ל אחרי מודי' דרבנן פני הדר"ג הנני במודע כי יק"מ בא לידי והי' לי למשיבת נפש וכל דברי' ברורי' כשמכ' וע"ד אשר ענותנותו הרבני בענין מי שהשיג מד"מ מסחר טראפיק אך בתנאי, שימכור בשר ד"א אי חשוב כנזדמן שאין כוונתו רק על מסחר טאבאק וציגארען ורמז ע"ד יד אפרים סי' קי"ז שהביא ת' תשואת חן והנה לא מצינו רק אם קונה אות' בקנין א' ואין מוכרין לו זבל"ז כעובד' דהנוב"י מהד"ת סי' ס"ב וס"ג בארנבו' בשר עם עורו אבל אם קונה זה בפני עצמ' לא מצינו שנאמר בו נזדמן ודברי ת' תשועת חן ג"כ בהכ' איירי כמ"ש שאין מוכרי' לו חלב כבשי' בלא חלב דבר אחד והא דקאמר משום דכן דבר המלכות אינ' רק סניף דבב"י מסיק דלא פלוג דרבנן ולא חלקו בזה א' מהפוסקי' כדברי הירושלמי והר"ש הביא' במ' שבועות פ"ב וצ"ל דס"ל כהתוס' מ' סנהדרין דף כ"ו דמ"ש שם משרבו האנסין היינו ארנונו' דהי' בזה פקו"נ אם לא יפרע ומה יעשה אם אין בידו לפרוע ואסרו אות' בבית אסורי' אבל משום הפסד לא נתיר אסור' דדאורייתא והא בש"ך סי' קי"ז ס"ק ט' מצריך למכור גם כן דוקא ביחד אלא שסומכי' ע"ד פ"ח דכיון שקנה יחדיו והוי נזדמן שוב מותר למכור גם זבל"ז וכן נראה

מסקנת הב"י אבל אם הקנין הי' ג"כ נפרד זה מזה לא מצינן ובכ"ז ודאי אינ' קונה בשר ד"א מיד המלכות עם הטאבאק, והא בת' ק"ז מרן חת"ס סי' ק"ח הוי כמ"כ כנ"ז דהי' מוכרח מהשרר' לימכור במסחר הקצבות בשר ד"א ולא מצא שום התיר' אך ורק כמ"ש שם שילוה מעות והוא לבדו יעסוק בו ואח"כ יגב' בחובו ע"כ בעניותנו לא אדע התיר' באופן אחד כמובן. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נד

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך חריף ובקי ירא ושלום כש"ת ה' אפרים ראוענפעלד נ"י דומ"ץ ק"ק מאקעווע יצ"ו. אחדש"ה ע"ד אשר העיר ת"ח המנהג בע"ב ששולחי' משרתי' א"י בוושטי' למען הבדיקה להמורה דיש לתן ולהכריז אסור' משום חששא שיחליפ' דרך התולאי' להכשיל וכיו"ב ומעכ"ת הביא שיטת הפוסקים וממ"ש בש"ע סי' קי"ח דלא חיישינן דיחליפי' במקום שאינה נהנה כמ"ש התוס' והרא"ש בכ"מ ובע"ז דף י"ב והביא ג"כ דברי מהרי"ט שהביא כמה ראיות דבמקום דליכא טרחא חיישינן גם בלא נהנה ובפר"ח חולק עלי' והנה בדרכי תשובה סי' קי"ח הביא בשם שערי דעה דדעת מהרי"ט אינה יחיד בפסק זה כן דעת הרשב"א רש"י והג"א ואם כי קיימ"ל כהפוסקי' המקילי' מ"מ בעל נפש יחוש לעצמו ובאמת לא זכיתי להבין בכמה דחיות שנדח' בפר"ח מהרי"ט הלא הראיי' מ"מ דמאי פ"ה דבטוחן גוי והמפקיד אצלו חיישינן לחליפ' אם כי אינ' נהנה ודכ' בפר"ח דשם אינ' מחליף בכוונ' רק ע"י רבוי קיהות ופירות נתחלף ממילא והנה בהר"ש שם לא פירש כן אלא משום דחשיד להחליף וכן נראה דעת הרע"ב במשניות ובמ' בכורות דף י"א מסיק בגמ' דמפקיד אצל גוי צריך לעשר בודאי למ"ד דאין דגן נכרי פוטר עיי' במ' מנחות דף ס"ו או מדרבנן משום בעלי כיסי' ועיי' בתוס' רע"א שם ב"מ דמאי אהאי מתניתן וגם י"ל לפי"ד הפר"ח משום דנתחלף מעצמ' מ"ט מחלקינן שם בין כותי וע"ה לגוי ומ"ט בכותי וע"ה ה"ה בחזקתן ועיי' בגיטין דף ס"א וס"ב משמע דחליפי' תלי' בחשד' דגנבה עיי"ש וגם הראיי' שמביא מהרי"ט סי' פ' אין מעמידי' דף ט"ו דלהכי די בפת בחותם א' משום אם כאהדדי לא מרויח ולא טרח וזייף וסגי' בחותם א' דעכ"פ צריך ח"א ודחה בפר"ח דשם איירי דמייתר פורתא וברש"י לא משמע כן ועיי' בפ"ת ומ"ש כת"ה בשם גליון מהרש"א להקשות ע"ד תוס' שהביא' ראיי' ממורייס דלא חיישינן להכשיל וק"ל דשם פי' טעמא משום דהיין ביוקר לא מערב ומ"נ היאך דלא מפסידי' וכן הקשה בישיע"י ובאמת במהרי"ט באותה תשובה סי' ג' הביא דברי תוס' הנ"ל ותקשי כמ"כ על הראיי' זו וע"כ דעתה דגם התוס' ס"ל דדוקא בטורח'

אינה מכשיל וכן בהפסד שלו אינ' מכשיל ושקולי' הם ומ"ש מעכ"ת דדוקא היאך דדרכ' לתת לתוכ' יין צריכי' לטעמי' דהפסד ודבר נכון היא אלא שזו סברא בפני עצמה אבל מ"מ אין כאן ראיי' מפורשת ועיי' בישי"ע סי' קי"ח מה שחדש בסבר' זו דדרכ' לתת לתוכ' יין דאם היא היוקר אי"צ לתוכ' יין והנה בנ"ז לענ"ד בלא"ה לא שייך שום חשש חילוף דאפי' נימא דנחוש לחליפ' בלא טירח' וכדברי מהרי"ט מה כוונ' להכשיל איכא כאן וכי ידעה דזה הכשיל יהא כשר או טריפ' דמלאכת' מרוב' ומעולם לא שמע איזה מכשול בזה ע"י חליף וכיו"ב ורק לזאת צריך להשגיח על הסימני' היטב היטב כי בלא סימני' פשיטא דאין הגוים נאמנים דזה הושט מאווז' זו וזה מזו כמובן ועכ"פ טוב לאמור ולהזהיר להשומעי' כי טוב מזה ומזה לשלוח ע"י ישראלים אבל חלילה להטיל איזה אסור וכמ"ש חמיו ידידו הגה"צ שליט"א שכן נוהגי' בעו"א בישראל בימי מרן חת"ס ג"כ וכן בק"ק מקום בני תורה וכן נוהגי' ק"ק פה וסביבותי'. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נה

שוכ"ט על ראש הרב הגדול מו"ה צבי כ"ץ אבדק"ק סאלארד יצ"ו.

ע"ד כי במקומו אשר לישראל א' פרנסתו בקצבות בשר בהמה ונכרי משם ברצונו להעמיד לעצמו קצבות בשר ד"א ועי"כ יקופח פרנסת הישראל האם מותר להשכיר לו המקולין שלו שיקצב שם הד"א וגם בשר הבהמה והישראל לא יקבל ריוח מקצבות ד"א והביא מעכ"ת דברי מרן חת"ס סי' ק"ח אשר המציא שהישראל ילוה מוצא כסף להנכרי והוא יתעסק בזה והישראל יגבה מעותיו מהנ"ל ובנ"ז עדיף שלא יטול הריוח כלל רק בשכר זה שיקצב הבשר הבהמה של ישראל, והנה הלא ראה מעכ"ת דברי מהר"מ שיק סי' קל"ח לתרץ דברי מרן לעומת מ"ש בת' אמרי אש סי' כ' דדברים טמאים יש בו משום איה"נ בלא נזדמן ומעתה אם בשכר זה יקצב לו בשר בהמה של ישראל כבר קבל הנאה ממנו ואין לך חזקת טובה יותר מזה כמ"ש בתוס' פסחים דף כ"ב עיי"ש ולפי"ז הי' אסור להשכיר לנכרי חנותו לקצוב בו ד"א כמו דקיימ"ל בש"ע סי' קל"ג דשכר' הוה אפי' השכירו מרתף להניח בו יי"נ וכן באו"ח סי' ת"נ להשכיר בית לחמץ בימי פסח ומ"ש זה מזה לדברי תשו' אמרי אש סי' כ' הנ"ל יעיי"ש דמדמה אסור סחורה למעילה דאסור אפי' חש"ו דלא בכי שליחות כיון שנעשה רצונו הוה הנאה וסביר' כמ"ד לאסור אע"ג דאין שליחות לנכרי ומעתה איני יודע מניין לנו ידים ורגלים להשכיר לנכרי חנות לקצבת בשר ד"א אפי' בשל נכרי לבד ואין לישראל שום חלק ועיין במג"א סימן כ' ס"ק

ה' בענין תנור לאפות בו חמץ דאסור וצ"ל שיאפה בו מצה ואם אופה חמץ מ"מ אין זקוק לו כ"כ המחבר ובמג"א בטעמא כיון שצריך לשלם לו בין יאפה בין לא יאפה אין משתכר באיסה"נ ומ"מ צריך לומר שיאפה מצה ועיין במחה"ש שם ואפשר לומר בסחורה של דברים טמאים קיל מזה ואי"צ לומר לו שיקציב בשר בהמה טהורה ובא"א שם סיים ג"כ שאם משכיר לנכרי רשותא מהשר בין ימכור בין לא ימכור ישלם לו דבר קצוב מותר וצ"ע ואפשר כיון דבעובדא של א"א הי' ביחד בשר בהמה טהורה עם טמאה והוה כנזדמנו לו וכמ"ש בנוב"י מהדו"ת סי' ס"ב ועיין בפ"ת סי' קי"ז ועוד יש לדמות ממ"ש המג"א סי' ת"נ שהאריך בענין הרענדעס שקונים חרות מן השרר' שאין בהשהותו דבר של חמץ רק החק והחירות אין זה בכלל משתכר באיסה"נ עכ"פ בני"ז כן יעשה שישכור להנכרי החירות ויעשה עמו שטר אפי' באיז' לשון שיהי' ואם כי שכתב מעכ"ת כי מדינא דמלכותא אין רשאי להשכיר לאחרים אין זה מזיק לענין צד ההיתר וכיו"ב כתוב בת' מנחת ש"י סי' צ"ד לענין מי לשכור מהשררה הארענד' ע"מ שלא ישכרנו לאחרים מה יעשה במכירת חמץ ולאחר פלפול ארוך כי על כל יעשה חק למען צד הקפדה בדעת השררה ואין בטול שכירות, עי"כ וכן בענין הליצענצען בזה"ז אשר עי"כ חק ג"כ מדין הממלכה שאין בידו להשכיר לאחרים צריכי ג"כ לסברא זו וכבר הארכתי בזה בת' ספרי שנדפס סי' קכ"ה והבאתי ת' כהרי אפרסמון שדן בזה הענין ומסקנ' ג"כ להתירא במכירת חמץ והביא דברי שערי דעה סי' רס"ח דכל שעושין למען הנצל מן האסור אם כי מ"ה הוה קנין גמור מ"מ אין זה בכלל התנאי כנ"ל וראיתי מ"ש מעכ"ת דלולי דמסתפינא הי' אומר דדוקא ע"י עצמו אסרה תורה להתעסק ומשום דילמא אתי' למיכל מני' ולא ע"י עסק הנכרי והנה שפיר קאמר דמסתפי ותמי' לפני הלא הי' לפניו דברי חת"ס והלא שם וכן בסי' ק"ד ק"ה הביא ג"כ דברי הנ"ל והשיב שאין לנו לדרוש טעמא דקרא וכן הביא שם בשם ת' מהר"מ מפאנו סי' ל"ו שאוסר ג"כ אפי' ע"י אחרים אם כי הישראל לא יתעסק כלל מ"מ אסור דהתורה אסרה הסחורה וכל שהוא בכלל סחורה אסור ושם השיג ג"כ ע"ד תנ"ש שדעתו להתיר עיי"ש אך ורק להחמיר ממעול הטעם דהיינו הכל של נכרי בין בקרן בין בריוח מ"מ אסור לישראל להיות משרת ולעמוד בחריקאי בסחורה משום דילמא אתי' למיכל מני'. וראיתי מ"ש על מ"ש המהר"מ שיק סי' קל"ז וקל"ח שחשש משום מראית עין ע"כ דדעתו לפרסם ע"י לוח החנות ע"ש נכרי ומעכ"ת כ' מה מ"ע שייך בהשכיר לו החנות וכי אסור להשכיר לנכרי לזה ובסי' רמ"ד מותר שדה באותי' ולא חיישינן למ"ע משום דדרכו בכך וה"נ הא דרכו בשכירות והנה עדיפא מהא הי' לי' להביא דומה בדומה מסי' רמ"ג דבמדינה שדרכו להשכיר מרתף מותר בשכירות אלא

דמכל זה אינו לנידון דמהרמשי"ק דשם בסי' קל"ז הוא בביתו של ישראל ממש דאסרינן במעין מלאכת שבת לגוי אפי' בקבלנות של דבר תלוש וכן בסי' קל"ח דהוה דרק צד היתר דהיינו שיתנו לגוי והכל אינ' יודעי' אי דדומה בעיניהם משום דאין הנכרי צריך לקנותו או שלא הי' מקבל אם לא ברצון של ישראל וע"כ איכא מקום חשדא ועיין בת' חת"ס או"ח סי' ס"א ובכמה מקומות דכל שיש רק דרך צד היתר צריך לשמור משום מ"ע ע"כ בנ"ז ג"כ צריך לשמור מזה אבל זאת לענ"ד סגיא אם יכתוב באותיות על הכותל כי לוח לאו דוקא כנלענ"ד. וראיתי מ"ש מעכ"ת במ"ד במ' ע"ז דף מ"ה למעט מקרא דאלקיה' על ההרים ולא הרים שאינו נאסר במחובר וק"ל ל"ל קרא להכי דהא כתיב בפ' עקב ומהרריה תחצוב וגו' ואי נאסר היאך משתבח בי' וכמ"ד במ' בכורות לילף מקרא דארץ זבת חו"ד דחלב מותר דלא משתבח בדבר האסור וכמדומ' לי שכן הקשה לפני בחור א' בשם ספר א' ובפשיטות יש להקשות כיון דקאמר תחצוב בלשון נוכח הוה היתר הנאה ולענ"ד עפ"י מ"ש בס' עבודת עבודה מהגאון מהרשק ז"ל עפ"י מ"ד שם דף נ"ג דלמה האשרות אצריך שריפה הא ירושה מאבותינו ואין האמוריי' יכולים לאסור דא"א אוסר דשש"ל ואי אשרות דמקוד' ירושה בבטול סגי' ותי' בגמ' שם במסקנא דאותן דלאחר העגל נאסר' משום שליחותי' דישראל דאוי' לאלקי' הרב' והו' לי' ע"ז של ישראל ולא מהני בטול וכיון שאינו מוכח איזה אשרות שהם מקודם ירושה ע"כ כולן אסורות ולפי"ז הקשה הגאון ז"ל דילמא דוקא אוו לאלקו' שהם בתלוש דומיא בעגל ולא מחובר וא"כ היכי פירוש' דקרא ולא הרים אפקיה' דמהני בטול מטעם הנ"ל ומנ"ל דמחובר אינו נאסר ולענ"ד כיון ודרשינן ממשמעותי' דקרא שאינו אלקי' כלל לענין תקרוב' כמ"ש במ' חולין פ"ב וא"כ עכ"ח צ"ל דל"צ אפי' בטול וכ"ז אם נילף מקרא הנ"ל אבל מקרא דמהרריה תחצוב לא מוכח כלל ילפותא הנ"ל דילמא ע"י בטול התירו בפרט כי במחצב הנחושת זהו גופא בכלל בטול ועיין במ' ע"ז דף מ"ג דמה לזה בבטול האי לו כ"ד. ידידו. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הנ' החו"ב מו"ה מאיר ליב אבדק"ק נ' שוראן יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי בעת הייתי בחד כרעא עלי דרך לנייפעסט ואתמול כאשר באתי עיינתי קצת בדבר העובדא ישראל שהוא מחללי שבת בפרהסיא ואוכל דברים אסורים ולו עדר בהמות וישנם ג"כ בהמות טמאות בעדרו והוא אמר שא' מב"ב עומד על החליבה וקונים ממנו החלב על סמך אמירתו ומעכ"ת פלפל בחכמה

כמעט לא הניח מקום להתגדר ובעיקר ספיקו של כת"ה במ"ש ברמ"א בשם או"ה דאם יש לישראל בהמות בדיר שלו מותר אפי' לכתחילה אפי' באין ישראל עע"ג או יוצא ונכנס היינו באין דבר טמא בעדר אבל בלא"ה אסור ובאמת יש להסתפק בזה ולא מצאתי בספרי אחרונים גלוי' הלכה בו ובאמת יש לדייק מלשון הרמ"א שהוסיף ע"ד או"ה ואין לחוש לדבר טמא מותר מדכתב מותר ובסוף שיהי' תנאי בדבר זה דדוקא בכה"ג מותר וכיון שיש דבר טמא בעדר פשיטא דיש לחוש דמה חששא אחרת יש לחוש, וכן יש לדייק מדברי ש"ך סק"ג מדקאמר דוקא בחולב לצורך ישראל מותר בחלב של גוי ביושב ישראל בצד עדר והש"ך דייק דיקדוקין באין דבר טמא בעדר אבל בלא"ה יש לחוש דחולב מדבר טמא וא"כ ה"נ יש לחוש בזה אלא שיש שוב לדקדק דהא כל הטעמים משום דמרתת בכל שעה שיבוא הישראל וא"כ באין דבר טמא בעדר למה צריך לרתיתה זו וצ"ל כמ"ש הפ"ח דיש לחוש דילמא הביא מעיקרא חלב טמא ממקום אחר ומ"ש כת"ה דעכשיו בזה"ז אין חלב טמא מצוי' בינינו כלומר שאין מצוי' לחלוב מדבר טמא והנה כן הביא בש"ג אשר סביב המרדכי דגוים בזה"ז אנקות' קפדי וחלב טמא נמאס ביניהם וא"כ לכאורה אם כל החליבה הוא כסחורה ללוקחים ממנה אין הסברא מספקת להתירה דמאי איכפת לי' בהפסדת אחרים אם יערב בחלב דבר מה. ומ"ש מעכ"ת דלפי פסק הש"ע סי' קי"ט ובש"ך סק"ג בשם הרמב"ם דבחלב קיל ולוקחי' אפי' מחשוד תמיה' בעיני היכן ראה דבר זה דאפי' מחשוד לוקחין הא דברי הש"ך קאי על דברי הרמ"א דאפי' מי שאינו חשוד רק סתם בני אדם אין לוקחין מהם אלא מי שהוא מוחזק בכשרות וה"ה דברי הרמב"ם פ"ג מה' מ"א הל"כ שמבוארים שם דבריו להדיא שחשוב הדברים שאינם נקחין רק ממי שמוחזק בכשרות והוציא חלב מכלל זה שנלקחין מכל ישראל כלומר סתם ישראל אבל חשוד מאן דכר שמי' דזה אינו בתוך ישראל ועיין היטב שם וימצא כדברינו וק"ו ופשיטא מי שמחלל שבת בפרהסיא שגרע מחשיד כמ"ש ביו"ד סי' ב' לענין שחיטה ובסי' קי"ט סעי' י"ב א"כ פשיטא דאינו נאמן כלל בנ"ז. והשתא דאתי' להכי א"צ לפלפל בהנ"ל דהא כבר חקרו האחרונים אם מומר לחלל שבת דינו כנכרי לענין פת ובשולי' ובפ"ת סי' קי"ב הביא בשם ת' תפארת למשה להתירא כיון שכל טעמי' משום חתנות וחותן אינו אסור במומר לחלל שבת אבל בת' טו"ט סי' ט"ז מהדו' ג' ח"ב שנשאל שם מהשואל הגאו' מהו' שמואל אהרן אסאד ז"ל שדמה לחדושי הר"ן שחידש במס' חולין דאפי' סתם יין של מומר אסור אם כי הטעם משום עברת חתנות וחתון אינו אסור במומר מ"מ לא פלוג רבנן והה"ד לענין בשולים והגאון מהרש"ך השיב באריכות והביא ראיי' דמומר גרע בזה ממ"ש רשיז"ל בע"ז דל"ח דטעם של האסור בשול דילמא

יאכילנו דברים האסורים וזה שייך יותר במומר מבנכרי וראייתי בס"ד דגמ'שם דל"ז דהביא מקרא דברים ב' שנאמר בשלוחות לסיחון אוכל בכסף ומים בכסף מה מים שלא נשתנה אף אוכל שלא נשתנה ודקדק הגאון ז"ל מ"ט לא הביא מקרא קודם בעשיו אוכל תשברני וגו' ומים תפרו וגו' ומקרא זה נאמר מהקב"ה אלא וודאי משום דאיכא למדחי עשיו ישראל מומר הוה כמ"ש במ"ק וישראל מומר שאני וחומר דידי' משום דישראל מומר עליו להכשל כמובן. והנה לא זכיתי להבין דבריו ה' דהא דברים הנ"ל נאמרו על בני עשיו וכבר לא הי' עשיו קיים וניהי דעשיו עצמו הי' ישראל מומר אבל בני' מדורותי' הוה ככל הגוים וכן כתב המהרי"ט בחידושיו למ' קידושין ד' ח' הנ"ל להדיא דרק עשיו עצמו הי' מומר לישראל ולא בני עשיו דהא נשאו נשים שלא נתגיירו וידוע כי הבנים הולכין אחר אמם דהולד כמוה כמ"ש במ' קידושין בפ"ב עיי"ש וכן בת' המהריק סי' ו' האריך בדברי הריב"ש שפסק המחבר או"ח סי' תקצ"א סעי' ז' שלא לומר ועקידת יצחק לזרעו יעקב רק לזרעי' דאין עשיו בכלל זרעו ושם ביאר היטב לתרץ קושי' מג"א ס"ק ז' במ"ש דהקרא נאמר לא"א כי ביצחק ולא כל אם י"ל דעשיו נקרא זרעו, והמהרי"ט האריך להוכיח ממקראות ומאמרי חכז"ל כי עשיו לא זרעו של יצחק ועיקר טעמא דזרעו נטמע בין הגוים וחדש בעיני שהמג"א לא הביא דבריו וא"כ ראייתו של הטו"ט אינו מוכרחים כלל מ"ש בגמ' מ' ע"ז הנ"ל ואח"כ ראיתי בס' שבילי דוד בסי' קט"ו שיצא לדון בחשוד לד"א אם יש לו בהמות בעדרו יש היתר ליקח ממנו אם כי בגוי אפי' אין דבר טמא בעדרו צריך עכ"פ להיות ישראל יושב בצד העדר היינו משום דבגזירת חלב גזרו אפי' נגד הרוב דהא ודאי רוב חלב מבהמות טהורות וא"כ ה"נ לא אמרינן כאן נמצא וכאן היה דחזקה זו לא עדיפא מרוב משא"כ בישראל חשוד דאינו בכלל גזירה זו ורק משום דנחשד שהביא ממ"א וזה מהני חזקה כ"נ וכ"ה וא"כ לפי"ז פשיטא בנדון זה שיש לו דבר טמא בעדרו דאסור דגם הטמא כ"נ וכאן היי' ועוד דן בזה היינו לענין חלב של מומר לחלל שבת אם הוא כגוי והביא דברי פ"ח מ"ש לענין קראי' שמחללי' המועדים ודינו כמו לחלל שבתות וכן לענין פתו בסי' קי"ב דינא הכי א"כ כש"כ לענין מומר לחלל שבת בפרהסיא דודאי דינו כגוי ופתו ובשולו וחלבו אסור לגמרי והוא בכלל של גוים והנלמוד מזה דאסור לאכול אצל מחללי שבת בפרהסיא והכופרים בדברי חכז"ל שכולל הרשב"א בכללם אפי' דברי' שאין בו חשש נו"ט כגון פירות מבושלי' במים או דגים ואפי' כלים חדשים אסור משום בשולם ועכ"פ נפשט השאלה מכל צד בנדון זה וכאן בכפליים שאינו נאמן מצד טמא בדיר שלו כהנ"ל ומשום גזירת חלב של גוי. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נז

שלו"ט וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבור הרה"ג כש"ת מו"ה ישראל וועלין נ"י אב"ד ק"ק טיניע יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד כי בעתים הללו יקר המציאות חלב כשר והגוי אינ' רוצי' לחלב בכלי של ישראל ועי"כ יש לחוש לגודל הפריצי' ח"ו האם יש התירי' לקטנים ומניקו' ויולדו' אם חשובי' כחולי' שאיב"ס להתיר כמו בשאר אסורי' דרבנן דהא מצינו לענין תענית מקילי' בהם ועד"ז הביא מעכ"ת דברי שה"ג על המרדכי בשם מהר"י ניקולא ז"ל במה שיצא להקל עפ"י הגמ' שנאמ' במס' חולין פ' גה"נ דא"ר מקולין טבחי ישראל ברוב' אזלינן בתר רוב טבחי ישראל ולא בתר רוב גוי' שדרי' במקומן וה"נ ידוע כי רוב מוכרי' חלב החולבים בהמותיה' אינ' חולבי' מבהמה טמאה והולכי' אחר החולבי' ובזמן הש"ס הי' רוב חולבי' מבהמה למען החמאה והנה ודאי מצינו ראשוני' וגדולי אחרונים שמקילין מה"ט עיין בת' חוט המשולש סי' ל"ב ח"א נכדו של התשב"צ שלמד התיר' במקומו שאין גמלי' מצוי' וגם אם מצוי' הוא ביוקר רב מחלב טהור' הביא בשם זקינו התשב"ץ להתיר מה"ט כי סוסים וחמורים אין דרכם לחלוב שנמאס בעיניהם וגם מזיק לבהמה הנ"ל וגוי חס על בהמה' כמ"ש בגמ' מ' ע"ז גוי חס על בהמתו שלא תעקר לענין הרבע' וכן הביא בשם כמה גדולים ה"ה ס' וכן א' מן החסידים מפורסים נהג היתר מהם ודברי הפר"ח ופ"ת ות' הרדב"ז ידועי' ומ"ש בפ"ח להתיר בעיר שאין בהמה טמאה מצוי' פירשו ג"כ בת' מרן חת"ס יו"ד סי' ק"ז היינו שאין גמלי' מצוי' דהא כתב על עצמם שכן עשה מעשה אצל הספרדים בק"ק אמסטרדם וכי בכל עיר גדולה לא הי' בהמה טמאה מצוי' וכמה רוב ב"י ובעלי עגלה להם סוסים וחמורים אלא פשיטא דעל חלב הגמלים כוונתם ועיי"ש בחת"ס במה שחדש דאדרבא אם הלכה כדעת המקילין כלומר דחלב לא נאסר' במנין כשאר אסורי' מאכלי גוי' מ"מ כיון דאיכא לדעת רש"י ורמ"א דהו' כשאר מאכלי גוי ואנו קבלנו כדעת פוסקי' המחמירי' קרוב הדבר דהוה נדר דאורייתא ואין לו היתר' כמ"ש במג"א סי' קנ"א ניהו דמקילין בו כמו בשאר אסורי דרבנן מ"מ לעבור עלי' עבר אסור דאורייתא, והנה על ראיה המהר"נ בשה"ג מהאי ברייתא דמ' חולין דאזלינן בתר רוב טבחי י"ל דהא גם בזה קיימ"ל לאסור כמ"ש בש"ע סי' ס"ג והוא דעת הרמב"ם ומקורו מהירושלמי פ"ז מ' שקלים עיי"ש בדגו"מ במ"ש בטעמי' לאסור משום בשר שנעלם מהעין עיינתי בירושלמי דלא משמע כן רק שראו חכמי' עובדי' דגוי הי' מקטע מבהמה ומוליכים לשוק למכור וכן נתודע שישראל מכר לגוי נבלה ומכרו לישראל עיי"ש ועד"ז מסיק בירושלמי דהא בהנמצא ביד גוי מותר ברוב טבחי ישראל בשראו אותם יוצא ממקילי' של ישראל כשר א"כ אין מראי' זו לנד"ז. ולענין הלכה לענ"ד

לקטנים מצורך מאכל' דמבואר ברמ"א סי' שכ"ח דהם בכלל חול' שאיב"ס מתירי' אסור' דרבנן וידוע כי הקטנים שרגילי' בזה כמעט ס' סכ"נ למנוע מהם וכן ביוכד' תוך שלשים כמ"ש במ' שבת ס"פ מפני' אבל לשארית אנשים ונשים אין בידי ולפימ"ש כת"ה דעיקר הדיוק כי הגוי' אינם רוצים לחלוב בכלי של ישראל הא בזה הרמ"א מתיר בדיעבד סי קט"ו ובמקום צורך גדול ודאי כדיעבד דמי וגם בקל יש להביט בכלים שלהם אם נקיים וידוע כי בזה אנקיות קפדו והא החלב אינ' עומד בכלי שלהם מעל"ע ועיין בש"ע החדשים היאך דלא היו בתחילת החליב' וכמה פעמים באו אלי בשאלה זו וכך השבתי להם שיעמדו אצל החכיב' ויבינו בכלים שלהם אם אין בהם שיורי חלב ומתיר להם בצורך כזה וד"ל והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נח

שלום וישע דב על ראש ידידי ה"ה הרבני החוב"ק יראת ושלם כש"ת מו"ה נפתלי הירצקא פ"מ נ"י ק"ק קערעסטור יצ"ו. הנה ע"ד מה שהעיר במה דאנן קיימ"ל בסי' קכ"ג. בפשיטות דיין מבושל שלנו אינ' נאסר במגעי גוי ובמ' ע"ז ד' ל' עובד' בשמואל ששתה יין מבושל עם אבלט ועד"ז בא מעכ"ת באם נצטנן היין מ"מ לא נאמר לאסור משום מ"ע כמו בסי' פ"ז לענין בשר עם חלב שקדי' ובדם דגים קשקשי' בסי' ס"ג וא"כ ה"נ ועד"ז הראה מעכ"ת פלפול רב והנה לענין היתר אם נצטנן לענ"ד הוכח' מדברי ת' התשב"ץ ח"א סי' כ"ח הביאה ג"כ ביד אפרים שהביא שם דיש מן הגדולי' שהתיר' במערב יין מבושל בתוך יין שאי"מ כמו שליש ויש מתירי' ברוב יין מבושל ומסיק לאסור אפי' ברוב מבושל דא"א בקיאי' בדרכי הגוי' דילמ' דוק' אם כול' מבושל אין מנסכי' ואי נימא דאסור בנצטנן אם בפשיטות יש לאסור בלא"ה דודאי אפי' שליש יין כבר נצטנן כול' בתוך שני שלישי יין פשיט ואפי' ברוב חמין במעוט' תערוב' כאשר עינינו רואות דהא רוב' היינו אפי' כ"ש מחצי' פשיט' דהכל נעשה צונן א"כ חזינן דמשום הכי לא מגרע גרע אם הוא כול' מבושל וטעמי י"ל דהא בהראש בל"ז מקש' דהא גזרו סתם יינם משום חתנות וכי משום רתיח' שהרתיח היין פקע גזרה זו ותי' דטעמי' כיון דשתיית יין מבושל מילת' דלא שכיח לא גזרו בזה והה"ד די"ל לענין ונ"ע במילת' דל"ש ל"ג ועוד י"ל לפימ"ש הרמב"ם בפי"ז מה' מ"א ה' י' דאפי' יין מבושל אסור לשתות במסיב' של גוים רק אם רוב של מסיבה ישראלים וא"כ ברבי' נעשה וברבי' ליכא חשדא כמ"ש במג"א סי' רמ"ד והא דשתי שמואל עם אבלט אית' בפ"ח דהי' ג"כ רוב העסיב' ישראלים ורק משום כבוד

דשמואל לא חשוב להו כמ"ש כ"פ בש"ס עיי"ש בסי' קי"ד ובנגיע' לבד ע"י גוי שאינ' רק כמו רגע לא שייך מ"ע כנלענ"ד. מ"ש נעכ"ת על ענין שתיית קאפע וטהע ודאי כי בחכותן ואכסניא שלהם יש לזהר ולפרוש מכיו"ב כמ"ש באחרונים אך משום בשולי גוים כבד אין בידינו לאסור דכבר התיר בפ"ח ואחרונים דלא שייך בזה משום בשולי גוים דאינ' ללפת בו את הפת ועוד כיון דבטל לגבי מים לענין ברכה דהי' ראוי' לברך בפה"ע או בפ"א עיין בת' פמ"ח ות' שבוי' הה"ד דבטל לענין בשולי גוים דבמים לית ב"י משום ב"ג וכמ"ש לענין שכר דל"ש משום בשולי גוים מה"ט והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דו"ש:

סימן נט

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג הו"ב מו"ה אשר אנשיל הלוי נ"י אבדק"ק מ' קאוועשד יצ"ו. ראיתי ע"ד המוזג סתם יינם ופעמים מבקשים יין מבושל ויש לו כלי מיוחד לכך, וכעת ע"י סיבה נתבשל מאכל כשר, וידוע שיטות המחמירים דבייי"נ לא שייך היתר מעל"ע וכמ"ש הרמ"א בסי' קל"ז ומעכ"ת מביא ראיות דזה לא אמרינן רק בבליעת יי"נ צונן אבל במבושל אין חילוק מסבר' דנפג' בדופני הכלי וראיותיו מד' הרמ"א לענין הגעלה ועוד ראיה יותר ממ"ד בפ"ג מ' פסחים ובכ"מ לא אסרה תורה גבי כלי מדין רק קדרה ב"י והא אמרו בתוס' שם דילפינן לנזיר מגעולי' דהי' להם כלים בלועים מיי"נ ואסורי לנזיר, והא בהני כלים לא שייך ב"י אלא ודאי במבושל לא נאמר כלל זה ושוב השיב עד"ז מדברי ת' ש"י הידועי' דבכלי עץ ומתכת נפגם גם היין, והנה בפשיטות י"ל דמה יועיל בכלים שנאסרה בכבוש ע"י יי"נ ועיין בפנים יפות פ' מטות והנה מת' הש"י דאיירי בבשול חרצנים כמו לאגער יי"ש למה לא מחלק בענין זה דהא מיירי בבשול ולא עדיף מיין ועכ"ח דלא ס"ל לחלק בהכא ובפרמ"ג או"ח סי' תנ"ז ס"ק כ"ה וביו"ד סי' צ"ו ס"ק א' מדייק לומר דדוקא יין ביין לא אמרינן דפוגם אבל בשאר תבשילים י"ל דהוה נטל"פ ודייקא מדברי הרשב"א שהביא ראי' מגעולי מדין דע"כ לענין אינ' ב"י חלוק אין בבליעה אם הוא דבר חריף או לא דאל"כ מ"פ בגמ' געולי נכרי היכא משכחת לה דילמ' משום בליעת דבר חריף וכנ"ל ואם ביין לית בי' משום נטל"פ לתבשיל אכתי קשה נימא משום בליעת יי"נ צות' תורה להגעיל והניח בצ"ע עיי"ש, והנה בנ"ז אם נתבשל ע"י מים אפשר לסמוך אדברי הט"ז סי' קי"ד וכן פסק הפר"ח דגם בשאר משקי' משערינן בששי חלקים כמו במים בסי' קל"ד סעי' ה' ואם כי הש"ך חולק עלי' וכן במג"א סי' ר"ד מ"מ הכא כתב בבאה"ט במוסגר סי' קל"ז ס"ק ז' דמה שהוא נבלע בדופני כלי

מודה הש"ך דכן הוא גם בשאר משקים עיי"ש וכן במג"א נוטה להקל ביינות שלנו אפי' ברוב מים עי"ש ועכ"פ יש בזה כמה ספיקות להתיר המאכל דילמא כצד שכתב הפרמ"ג דבתבשיל הוה לפגם ודילמא כדעת הט"ז ודילמא בבלועה בדופני הכלי גם הש"ך מן המתירים ואם יסכים כת"ה הנני כמשיבה למכשיריה. וראיתי מ"ש על דברי פנ"י מ"ש דל"ל מבב"ח דאסור בהנאה ומסבר' דטע"כ עכ"פ הנאה אית בי' זה ודאי תמיה' רבתא ועוד בימי חורפי עמדתי בזה דעל זה אנו דנין אם נעשה בב"ח כמ"ש כת"ה ואין פותר לי.

שנית מ"ש במה שרגילים הנשים בזה"ז שמרגישית בזיבת דבר לח בלובן ואין בידם די ספיקא לבדוק תמיד אם אח"כ מצא בכתונת שלה דם טהור היינו הלובן ובקצוות כתם אדום אפי' גדול כגריס ועוד אם עסקה בפתיחת תרנגולת דתולי' בה כמה מיני דמים אם בזה ג"כ יש לתלות והוא עפ"י מסקנת ת' מהרמשי"ק סי' קפ"ו באות ד' בהרגשת זיבת דבר לח בחוץ בפרוזדור אפי' כתם שגדול יותר ממאכולת שבזמנינו טהורה וא"כ הה"ד בזה בגדול כשיעור י"ל דתולים כמו בשאר כתם זה ודאי ספק עצום וכבר הביא מעכ"ת דברי ת' הרמ"א סי' צ"ו שהביא הט"ז ססי' ק"צ ודברי הנהרי אפרסמון סי' י"ב שהחמיר בכגון זה, והנה לענ"ד הא בחוו"ד ות' אמרי אש סי' ס"ב וס"ג וכן בת' דברי חיים במסקנתם דודאי זיבת דבר לח ג"כ הוה הרגשה וכמ"ש בת' א"א דהא בתורה לא כתיב להדיא הרגשה רק דדרשינן בבשרו ומנ"ל להמצא הרגשה זו מה טיבה אם היא פתיח' המקור או זעזוע הגוף דילמ' הרגשה בפשיטות ומ"ש בש"י א"כ מה נאמר בגמ' גבי אשה שעשה צרכיה אי דארגשה וכו' ואם הרגשת זיבת דבר לח הוה הרגשה ודאי ארגשה וארגשה במי רגליים ותי' בטו"ט דבס"ד הוה ס"ל משום דיציאת מי רגלים הוה למטה מיציאת דם ע"י נקב המקור ואם כי ארגשה במי"ר מ"מ לא ארגשה בזיבת דם מן המקור שהוא למעלה ופשיטא דזיבת דבר לח דהוה הרגשה היינו בזיבה היוצא מן המקור דאז מטמא אבל לאח"כ מה שייך הרגשה דכבר נטהרה מגיזה"ג וזה דלא כנוב"י דס"ל דגם זה הרגשה מקרי ומעתה תי' הגמ' דסברא הרגשת מי"ר היינו דהיא טעתה אפי' בהרגשה דזיבה מן המקור קסברי דזה זיב' מ"יר והנה לכאור' נפל פיתא בבירא דהא אנו קיימ"ל כתי' גמ' הנ"ל בבדיקת עד וכיו"ב וכמה אחרונים ס"ל דחששא דאורייתא דטועות בזה וא"כ קולא זו בזיבת דבר לח חוץ לנקב דהיינו בפרוזדור היכא משכחת לה נימא דטעה היא כמו במי"ר כש"כ יכא ודאי מגופא אתא וא"כ היאך מחפה לשני חלוקות וצ"ל דדוקא במי"ר דעשה בכוון ויודעי בדבר וכן בבדיקת עד בזה טעת' לומר שהזה היתה הרגשה אבל בזיבת דבר לח כמקרה שנעשה בלא שכיח אין מקום לטעות כ"כ דס"ס לא ארגשה רק ע"י זיבה זו אבל בהני נשי דשכיחי ושכיחי ומעיקרא יודע'

דתבא לידי כך כמ"ש בתשובה הנ"ל לענ"ד הוה כמשתנת במי"ר ומקום לטעות וקסבר דהרגשה היתה למטה אם כי כבר הי' הרגשה בעת יציאה מן הרחם דזה דרך הרגל לתלות בדעת אדם מה דשכיח גבי' וכבר נשאלו לפני נשים שיש להם מיחוש ושאלתי כל מקום הרגשה הנ"ל והשיבה שאין בידם בירור להבחין באיזה מקום הי' הרגשה וכדומה לי שכן ראיתי בספר א' שאין די הבחנה בזה ובלא"ה כתב הס"ט דביותר מכשיעור הוכח' דבא מגופא ע"כ אין בידי להתיר בענין זה כנלע"נד. ידידו"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ס

שוכ"ט על ראש הרבני המופלג בתו"י מו"ה משולם זושא נ"י משגיח הכולל בפיאומע יצ"ו. ע"ד הנשאל לענ"ד לית דין צריך בשש פשיטא כי דברי הבוכהאלטער אינו כלום נגד דברי עדות הרבני מו"ה חיים ווייס כ"י אשר מכירנו בו שהוא בן תורה מהימן ואיש כשר והלא עפ"י דין מבואר בשו"ע קכ"ז בש"ך ס"ק כ' ע"ד הרמ"א דפסולי עדות אם אינ' חשודים על אותו דבר שנאמנים מחלק הש"ך דהיינו דוקא להתיר אבל לאסור דבר שמוחזק בכשרות אינה נאמנים אפי' אינ' חשודי' לאותו דבר כדעת הר"ן מ' קידושין ואפי' אם הבעלים שותקים כש"כ בנדון דידן שהבוכהאלטער איש שאין לו נאמנות כלל כמ"ש ביו"ד סי' קי"ט ועוד שהוא נגד הכחשו' איש נאמן וכשר ועוד גם מו"ה חיים ווייס נ"י מתרץ דברי' כאומר באמת ע"כ אין להרהר אחרי כשרות היינות הנ"ל ובטח יתן ההכשרים מבלי שום חשש ופקפוק כלל. וע"ד השעלעטין העשוי לצחצח היין ונעשה מעצמות יבשות וע"י סמין ושפעציען נלקח מהעצמת כל לחות ושמנונית ואח"כ בא למים וכו' כמ"ש מעכ"ת והנה לענין דין העצמות כבר מבואר בסי' צ"ט וק"ג שאין בהם אסור כלל לבד מעצמות הרכים שהש"ך מחמיר בסי' צ"ט אלא ממ"ש מעכ"ת כי ע"י סמים ושפעציען מוציאי' מהם הליחות והשמנונית לא הבנתי אם נותנין בתוך היין גם זה דהיינו הלחות והשמנונית דאז ודאי יש לדין בזה דאם כי בסי' צ"ט נתבאר אפי' ע"י בשול אין העצמות נותנין שום טעם במאכל דילמא ע"י סמים ושפעציען בידם להוציא טעם דהא חזינן דמוציאי' ליחות ושמנונית אבל אם אין נותנים הנ"ל בתוך היין אך ורק העצמות היבישים א"כ אדרבה עדיף בזה כיון שכבר הוציאי' ממנו כל הלחות ושמנונית שיש בהם ומ"ש הרבני הנ"ל כי המים כ"כ הנה אם העצמות אינו אוסרים גם המים לא נ"נ ושאני בהויזכנבלאזען דיש לדון משום דנתרכך אח"כ כמ"ש בנוב"י שם וגם שם אם אינו אוסר אין חלוק בין תוך המים מתחילה או לא דרק שם יש לדון משום דהשכפוחי'

נתרכך משא"כ בעצמות לא שייך נתרכך ועיין בישועות יעקב ס"ס ק"ג לענין עשיית צוקער והדברים עתיקים ומעתה אם כבר גדולי מורים נו"נ בדבר הלכה להתיר גם אני כמשיב' למכשירי להסכים עמהם והנה בזה השעה שאלתי פי סוחרי יין על הנ"ל והשיבו כי כי בזמן העבר גם כאן הי' נוהגים כן אבל כעת אי"צ לזה כי יש להם לפילטרירען בדרך פשוט. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סא

באתי ע"ד חבית שהי' בו יי"נ והוכשר רק בעירוי של מי רותחי' דרך משפך זה מ"ש ליווא ולא השיב אבנים מלובני' כמ"ש הרמ"א סי' קל"ה סעי' ט"ו דכן עושין לכתחילה והור' מעכ"ת דבדיעבד מותר היין כמ"ש שם דבדיעבד סמכינן על שיטת ר"ת והיין נמכר למקום אח' ואסר' הרב אפי' בדיעבד עפ"י מ"ש בב"י סי' קל"ה בשם הרוקח דע"י משפך ליכא הגעלה ומעכ"ת השיב דזה קאי לשיטת ר"י דמצריך לערות רותחי' על כל נסר ונסר אבל לר"ת אין חילוק בין ע"י נשפך או לא, והנה מדברי הרוקח אין לדייק כמ"ש דשם קאי בה' פסח בחבית שהושם בתוכו שכר דצריך להסיר ממנו שולף מצד א' ולשפוך בתוכו מכלי ראשון והביא ממ"ש במ' ע"ז נעוה ארתח' ועוד בקצור מדיני יי"נ וסיים דע"י משפך אין הגעלה והנה זה מ"ש להסיר שובין מצ"א זה מדברי ר"ת שהובא בתוס' מ' ע"ז ד' כ"ד דמצריך כן ביי"נ ומ"מ צריך לגלגלו דאין העירוי מגיע לכל מקום וא"כ אדרבא יותר יש לדייק מדברי רוקח כמ"ש הרב דגם לר"ת לא מהני ע"י משפך, ושוב ראיתי במרדכי סי' מ' ע"ב שכתב להדיא דלשיטת ר"ת ג"כ ל"ג ע"י משפך דזה כלי שלישי ובפרט במ"ש ליווא שהוא דרך שטח רחב ומסתמ' נתן לתוכ' מי הגעלה וכדרך שמריקי' ע"י מחבית לחבית שנתמלא בכל שטח שולי' זה ודאי נעשה כלי ג' בתוך החביות ועכ"ז כראה דהיין מותר לצורך גדול בפרט דהיינו לסמוך על שיטת הרשב"א והר"י ועוד שיטת ראשונים דאינו אוסר יותר מכדי קליפה וכמ"ש בש"ע סי' קל"ז וכן פסק בחכ"א כלל פ"א סי' י"א לצורך גדול דהיין מותר דנגד הקליפה ודאי ישנ' ששים ובדרכ"ת הביא עוד פוסקים אחרונים המקילים ובס' דברי יוסף ח"ב בסימני' תנ"א השיב ע"ד הש"ך מ"ש בסי' קל"ה ס"ק כ"ג וסי' קל"ז ס"ק ט' דודאי שעמד בתוכ' היי"נ מעל"ע צריך לשער נגד כל הכלי דכבוש כמבושל והביא מ"ש בסי' צ"ח ס"ק י"ג מת"ח בשם או"ה דגם בכלי בכבוש אוסר כולו ועד"ז הביא בד"י מפסקי או"ה ב' סי' ר' דבי"נ מקילי' דאין לשער בכולו כלי בשם הסמ"ק וכן בהג"ה או"ה כלל ל"ז כתב להדיא דבי"נ דתשמישו בצונן מקילי' בכבוש ורק בנבלע ע"י חמי' אוסר כולה וכן מצאתי באו"ה כלל ל' בשם מהרי"ט דלי"נ מקילי'

בכבוש ע"י צונן וכן בס' יד יהודה סי' ס"ט ס"ק ס"ד האריך מאוד לבאר כל השיטות ומסקנתו דלענין כבוש להקל ביי"נ ולסמוך על השיטות דמשערינן כדי קליפה ותמהני על דברי דרכ"ת בסי' קל"ב שהביא בשם דברי יוסף כמ"ש המחמירי' והלא אדרבא כמ"ש בהנ"ל דברי ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן סב

שוכ"ט על ראש ידי"נ חמדת לבבי חתני כבני ה"ה הרב הגאון הגדול חו"ב צדיק ונקי כקש"ת מו"ה יוסף צבי שליט"א אב"ד ור"מ ק"ק גאלאנמא יצ"ו, כעת אבדק"ק חוסט. ראיתי אשר ענותונות' הרבני להציע לפני שאלה נחוצה על דבר עובדא אשר כמה אנשים שעושים יי"ש מפירות כנהוג על יורה הקטנה ובינה לבינה שלא יעמוד המלאכה בטלי עושים ג"כ משמרים יין של נכרים יי"ש ושוב נעשה חלילה יי"ש מפירות הנ"ל ושאלו עד"ז למורה א' והשיב להם בלאו והן ורפי' בידם עשו כן והביא כת"ה דברי פר"ח מ"א ות' שב יעקב סי' ל"ג (אינ' תח"י רק מ"ש היד אפרים בסי' קל"ו הדברים דס"ל דניהו דביין לא שייך מעל"ע לענין נטל"פ היינו בכ"ח וכלי עץ ובכלי מתכית ה"ל לפגם וע"כ התיר בבשול יי"ש מתבואה לאחר בשול יי"ש משמרי של יין סתם הנ"ל) וכבוד הדר"ג מדברי' נראי' כי חשבו לראקי לפגם ואם כי אח"כ נעשה יי"ש לשבח מ"מ על כלל כלו יצא דכל מאכל שנתקלקל מאכילת אדם ל"מ מה שנתקן אח"כ וכ"כ בחוו"ד ע"ד כו"פ ומחלק בין פגם רבה לפגם קצת ועיין בחת"ס יו"ד סי' צ"ח שקראו בפגם קצת שלכד"ה ובזה מיושבים ד' הכו"פ כמובן והעיר עליו מדברי הפר"ח דסופו להשביח אסור ובלא"ה לענ"ד כל שדרכו בכך לא שייך לומר מפגם לשבח וכיו"ב כתב בח"צ לענין משקה היוצא מהפירות מעופצי' ממאלץ שאי"ר רק כמשקי' היוצאי' וכעין זה כמדומה כתב בת' מהרשי"ק לענין שפיריטוס אם כי אינה ראוי' לשום ברי' רק בתערובות מים כיון שדרכו בכך לא שייך לומר דה' לפגם ונשבח מעיקרא וחרצנים וזגי' גופו יוכיח שחשבו בגמ' שא"ר לאכילה גבי נזיר משו"ה הוה חדוש ועכ"ז פשיטא ופשיטא מה שנתהוו' ממנו אסור מאסור ראשון לכל אדם וא"כ ה"נ בהך ראקי שעושי' ממני היי"ש כיון שכל עצמו של היי"ש כך מעשהו ודרכו בכך לא שייך לומר דבא מפגם לבד מה שנעשה כעפר' בעלמא כמ"ש בגמ' לענין אפרוח טרפה אימת כי גבול כידוע ועיין מהרמ"ש סי' רי"ח, והנה לענין פגם דמל"ע הביא ג"כ בשם שבו"י ח"ג סי' ע"ג דנפגם כמו שאר משקי' עיין בדר"ת סי' קל"ה. וראיתי מ"ש בשם הנוב"י מהדו"ת סי' כ"ח שמצדד להתיר דיש ג"כ חלק מים בשמרי' הנ"ל ול"צ ס' נגד כולו וכתב עליה הדר"ג שאי"כ דרק השמרי'

באין לתוכ' והנה אם מ"ש בעובדא זו טרעבערן היינו מ"ש בגלילות אלו טערקעל דרשתי אצל עושי יי"ש בבית ר' ישראל מאנדשיין נ"י ואמרו ברור כי עכ"ח צריכין למים ולמשל היורה שלו מחזיק שש מאות ליטער צריכין לשפוך לתוכו י"א פוטין מים וזה ודאי כמו ב' מאות ליטער וא"כ שלישית מים שידוע כי גם כן מעלה זיעה ונתהוה ונתערב ביין שרף הנ"ל ועוד הא החרצני' וזגים אינה כולו אסור דהא רק משום יין שנשאר בתוכה דהא לאחר י"ב מותרי' משום דמפיג כל לחלחות וטעם יין א"כ לענ"ד פשיטא דאי"צ לשאר רק נגד חצי בלוע של אסור והא דעת הפרמ"ג בהנהגות או"ה דיש שלשים בתוך הכלי נגד הכלי וא"כ ממילא הפירות שנתבשלו אחרי כן ודאי יש בהם בלוע מפליטת היורה בכולו כי גם הפסולת הנשאר עכ"פ בעת העלות רתיח' מפליט ממנו וכבר נתבטל בפירות בשיעור ששים כהנ"ל ואפשר כי בעובדא זו שמרי יין היינו מ"ש לאגער השיב' כי כי גם בזה צריך למים רק לא כ"כ כמו בטערקעל. וראיתי מ"ש הדר"ג חתני כ"י ע"ד הנוב"י מ"ש ע"ד בשול יי"ש שנית אם אמרינן בי' חענ"נ בדרבנן עיין כת"ס סי' נ"ב ועד"ז השיב דברים נכונים דאם גם נאמר בשאר אסורים ג"כ חענ"נ מ"מ אין נחשב לגוף האסור בכולו ולא אמרינן כמו הימל"א דאפי' בב"ח מחלוק' הט"ז והש"ך בסי' ק"ה לענין בלוע בלא רוטב מחל"ח ובשאר אסורים גם הש"ך מודה ועוד ראיות מוצקות וא"כ ה"נ ודאי הבלוע ואם כי נפלנו מ"מ ודאי אינה מעלה הזיעה ויתהוה יי"ש ורק הפירות המתבשלין הוא המעלה זיעה ומתהוה ליי"ש א"כ כבר נפרד ההיתר לגמרי ולא שייך נעשה אסור כלל בשאר אסורים זהו ודאי סברא אמיתית וראוי לכבודו וכן צריך לפרש בדברי התוס' בסוגיא דטיפת חלב בד"ה חלב נ"נ מ"ש על הרשב"ם אלא דהאחרונים דייקי' להו דדוקא משום דבשאר אסורים חענ"נ מדרבנן והקשו עליו בסתירה מפ' גה"נ שהקשה שם למ"ד דבשאר אסורים ג"כ חענ"נ היאך הגעילו יורה גדולה משמע דהוה מה"ת וכמ"ש במהרי"ק דילפינן מבב"ח עי"ש ועכ"ז בנפרד לגמרי ממנו לכ"ע נעשה היתר לדעת הטור פשיטא דהוה כן. עיין בתוס' חולין ד' קי"ב ד"ה תרי דס"ל להדי' כן ועיין באחרוני' דס"ל דחוזר להתיר' וגם לדעת הרשב"א הא אסבר' במג"א סי' תס"ז משום דנשאר בתוכה יותר וא"א לסוחטו לגמרי עכ"ז לענ"ד יש להעיר דניהו דאינה מעלה זיעה והבל מעצמו מ"מ הזיעה והלחלוחית שיש בו רתיחה בתכלית רותח וחמימת בולע עכ"פ מטעמי' של הבלוע ואפשר דבזה לא נאמר נ"נ כיון דהוה כדבר חדש ואינה דומה לבב"ח וידוע דברי חו"ד דבב"ח לא שייך לומר משקי' היוציא' כלומר מהבשר לבד ומחלב לבד להיות אוסרי' זא"ז א"כ שוב אין לאמור בי' חענ"נ כמובן, והנה לענ"ד ג"כ לסמוך על התשובות הגאוני' להתיר' וכן סמך בזה בטו"ט מהדו"ת הביאה בדרכ"ת סי' קל"ה ביו"ד וכן ראיתי

בתשורת שי מהדו"ת סי' קנ"ה שסמך על דברי הנוב"י לשער רק נגד ההוט והקנים ושיש בזה שיעור ששים בדיעבד בפרט בהפ"מ, ועוד נלענ"ד יש סניף להתיר דהא ודאי טערקעל או לאגער יי"ש אינה שוים בטעמן עם יי"ש של פירות שקורין שליגאוויטץ, והא איתא בב"י סי' תמ"ז מ"ש לר"ת על מי תותים של נכרים שמבשלים בכליהם שאינה מיוחדים לפסח והשיב להתירא וחד טעמי' דכל שתיי' ששות' ממנו אינה טועמים טעם חמץ ואם כי הד"מ כתב שם שאין סומכין עד"ז אפשר דרק משום חומרא דחמץ כמ"ש שם לראיי' מיין מבושל וחומץ דהוה רק חומרא דביו"ט אחרון דמדרבנן מקילין בי' והא בת' הרמ"א סי' נ"ד כתב בעצמו טעם זה לענין שמן זית דהיה החששא דמושחין החביות בשומן ד"א ג"כ כתב דעכ"פ השת' לא נשמע מהכותיי' דיש בהם טעם ד"א ואפי' לדעת האגור שאין לסמוך על הכותיי' בטעימו מ"מ עד עתה היינו אוכלי' ושותין שמן זית ולא נרגש בי' טעם ד"א ועיין בת' יעב"ץ ח"ב סי' קמ"ב כיו"ב לענין קאפעה ועיין מהרש"ם סי' קפ"א וא"כ בנ"ז ג"כ דעד עתה שנהגו היתר לבשל יי"ש ביורות הנ"ל ובל"ס שתו ממנו הרבה ישראלי' נשאל להם אם הרגישו טעם טערקעל או לאגער יי"ש ע"כ גם דעתי מסכמת להתיר בדיעבד וליתר שאת אם אפשר לבטל עוד ביי"ש מפירות שבשלו מקודם בשולי' הנ"ל ברובו מה טוב בפרט משום גדר שלא יזלזלו בזה לכתחילה כמ"ש משו"ת האחרונים שהיה נקל בעיני עם לבשל ביורות כנ"ל בלא הגעלה ולכתחילה ודאי יש להחמיר להגעיל כהלכה מתחילה באפר ומים מ"ש לאג ואח"כ במים פשוטים כמ"ש בחת"ס לענין ש"פ עפ"י דברי הט"ז כידוע וכ"ד התשורת שי דלכתחילה צריכה הגעלה כנ"ל. חותנו אוה"נ כבני הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סג

שלום וישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך חריף ובקי עצום יו"ש מו"ה ישראל אברהם אלטער לאנדא נ"י אבן יקר ק"ק קערעסטור יצ"ו. ראיתי ע"ד הלכה הרבני להציע לפני בענין עובדא אשר גויים חתרו במרתף של שליין וגנבו משם פלאשען קארב יין והיו שם כ"כ חביות פקוקות [בשנואפפער] מה הוי עליהם לענין היתר שתיי' ומעכ"ת העל' פלפול עצום בשיטות הפוסקי' בעטור קושי' ופירוקי ברב חילו, ומתחיל' הביא דברי הרמ"א סי' קכ"ט מ"ש בשם הריב"ש דבפקוקות כלומר סתומה מותרות ופתוחות אסורות אם יש בהם ריעותא אבל בלא ריעותא ושהי' פתוחות מותרות ומתחילה נו"נ בדברי הרמ"א בפירוש סתומות אם הוא סתומות ממש מ"ש בש"ס סתומות דהיינו מגופ' בטיט וסיד או חותם או פקוקות בפקק דחוק דלכמה תשו' אחרונים חשוב כחות' או אפי'

פקוקות כמ"ש אפי' בניקל להוציי כמו עובדא זו והביא דברי התשב"ץ סי' נ"ו דסתומות ממש שהביא בדרכ"ת ג"כ והנה דברי הריב"ש שהביא הרמ"א והם בסי' תכ"ד ג"כ איירי בזה בעובדא דילי' ושם שהי' פקק פשוט מ"מ כיון שהי' עלי' ג"כ קני' השומר חשבו כסתומו' ממש משום דכל טעמי' של האוסרי' בפקפק פשוט משום דכן דרכן להחזיר הדבר כמ"ש מקדם וזה טעמי' של התשב"ץ הנ"ל אך כיון שהי' ג"כ קני השומר עליהם כולי האי לא עבדי להקפיד להחזיר כמו שהי' אלא דאח"כ מהדר להתיר אפי' אי הוה כפתוחות ממש משום דס"ל דגנבי' הוה כבולשי' שאין פנאי לנסך ובגמ' ד' ע' דלא שרי רבא בעובדא דגנבי דפתחו חביתא טובא רק משום דרוב גנבי ישראל היינו דייקי דפתחי כלומר שהי' סתומות ופתחו דאיכא ריעותא אבל בהי' פתוחות דליכא ריעותא ג"כ מותרות ופלא בעיני ע"ד ס' דברי יוסף שהשיג על הרמ"א דבפתוחו' לא התיר הריב"ש ומ"ש דגם בפתוחות מותרות היינו בבולשת דא"כ למה לו להריב"ש לפרש ולתרץ הך עובדא דגמ' דפתחו היינו שהי' סתומות ופתחו הא הך עובדא בפירוש בגנבי מיירי, ולא בבולשי ולא הי' צריך לשום תי' וע"כ דברי הרמ"א מדויקי' היטב בדברי הריב"ש, והא בתשב"ץ בח"א סי' נ"ו בזה גופ' פליג ומביא עובדא דהך גנבי ופי' דמ"ש ופתחו חביתא היינו עובדא הכא באורחא דמילתא אבל בלא"ה נמי הי' אסור מפני טעם הנ"ל דדרכם בכך ועכ"ח ס"ל דבפתוחות ממש ודאי אסור אפי' בלא ריעותא והרמ"א פסק כהריב"ש זה לענ"ד ברור ומי שמעיין בדברי הריב"ש התשב"ץ ימצא ע"נ כמ"ש. אלא דלענ"ד י"ל דגם לדעת התשב"ץ התירו של הרמ"א קיים דהא בגופ' דעובד' של התשב"ץ בסי' נ"ו התיר אפי' במונח אבן על כל פי חבית מפני שהגנב הי' ישמעאל ואין דרכם לנסך ודינו כגר תושב דאמרינן בגמ' ד' ס"ד ע"ב דמייחדים אצלם יין לפי שעה ואין מפקידים אצלם יין וזה הוה רק כמייחדין אלא שאח"כ מברר דבריו שאם הי' גנבי עכו"ם לא הוה זה סתימה וא"כ כיון שפסק רמ"א בכ"מ דבזה"ז אינ' עע"ז ולא מתאוים לנסך ומה"ט בסי' קכ"ח בש"ך ס"ק ד' כתב שאם יחדו אצלם יין בדיעבד עכ"פ מותר ובסעי' ד' הגיה' הרמ"א ע"ד המחבר דבזה"ז אפי' לא נתפס עליו כגנב אם אין לחוש שנגע משום הנאת שתיי' או דרך מתעסק מותר ועיין בסי' קכ"ט בש"ך ס"ק י"א אהא דכתב המחבר דאם החביות פקוקות ויש עוברי דרכים מותר משום דמתיירא מפני ע"ד ותמה הב"ח על הרמ"א דלא הגיה עלי' דאפי' בפתוחות מותר לשיטתי' בסי' קכ"ח סעי' ד' הנ"ל, והש"ך מיישבי' דודאי לדידי' גם בפתוחות מותר רק דסמך עצמו מ"ש בעיקרי הדברים בכמה מקומ' אטו כרוכל' וכו' וא"כ שוב לא גרע בענין גנבי בפתוחות כיון שאין לחוש לתאות נסוך ולא לשתי' בפרט בכאן שהי' להם קארבפלאשען הלא גנבו דיים לשתי' למה יטריחו בשתיי'

החביות כנלענ"ד בפרט בפקוקות. וראיתי מעכ"ת מ"ש בחבית דידן דהנקב צר וצריך למינקת יש התירא בפשיטות בהפ"מ עפי' דברי ט"ז שהביא בשם ת' מהרי"ל דשאיב' במינקת הוה כמגע ע"י ד"א וטייפת יין שבפיו היורד בטל בששים אלא שכת"ה בא עליו בטענה דהוה ב' קולי בהפ"מ דמגע ע"י ד"א לא שרי בזה"ז רק בהפ"מ וביטול ששים לדעת הש"ך ג"כ אינו אלא בהפ"מ וגם כי לדעת הש"ך והמהרי"ל דלא אסרו משום נצוק הוה גם כן משום הפ"מ והא דעת הט"ז בסי' צ"א דתרי קולי בהפ"מ לא אמרינן וזה הערה נכונה וסיים דאפשר בסתם יין גם תרי קולי מקילין בהפ"מ ושפיר קאמר לפימ"ש ברמ"א סי' קכ"ו לענין נצוק דבסתם יינם לא שייך כ"כ לומר הפ"מ למכור לגוי דזה גופא התירא אינה ברור כ"כ ג"כ רק בהפ"מ א"כ למה נתיר לו למכור ולאסור השתיי' מפני זה אלא דבמ"ז קיהה בטעם זה ומסיק דטעמא קמא עיקר דמקולי יין שני כאן ועיין בנקוה"כ מ"ש עכ"פ יש מקום לסברת כת"ה דגם תרי קולי מקילין בהפ"מ לכל הטעמים וראיתי בת' נטע שורק סי' י"ד ביו"ד דכלל זה דתרי קולי לא מקילין אינה אלא מדרבנן א"כ בלא"ה י"ל דשם בסי' צ"א לענין בליעת איסור או אפי' בב"ח אם לבסוף יבשלנו הוה לתא דאורייתא אבל באסורי דרבנן י"ל דלא גזרו דרבנן אטו דרבנן, ועיין פלפול עצום באחרונים סי' נ"ה לענין נשבר עצם סמוך לגוף דחשש הרמ"א משום איעכול ניבי' בהפ"מ ושרי בפרמ"ג שפתי דעת ס"ק י"ד דבלא בדיקת ניבי' הוה כמו תרי קולי ושאין אנו בקיאין ובתפארת ישראל על המשניות פלפל בזה דלא מצינו תרי קולי רק בדבר א' ועדות מכוונת כמו תרתי לריעות' בריאה אבל בתרתי לריעות' בתרי ענינים לא מקרי תרי קולי דכל חד וחד לפני עצמן דייניגן עליו עיי"ש שהביא דברי התוס' מ' נדה ד' ס"ז במ"ש התוס' בשם ר"ת דחל י' ז' ע"ש ויראה מפני הגנבים לא מקילין לחוף בע"ש ולטבול ביום השבת דתרי קולי לא מצינו להרחיק החפיפה ולטבול ביום נגד גזרת סרך בתה דהיינו נמי חד ענינא בענין הכשר טבילה והראה התפ"י הנ"ל מקורו במ' תמורה ד' כ"א וכ"ב דשם מחלוקת רש"י ותוס' בחטאת שנאבד' ונמצא בעל מום דהוה תרתי ריעותא משו"ה אינה רועות עיי"ש כי התוס' חולקי' ואין משם ראיי' והנה רוב האחרוני' מקילין בזה כדעת התפ"י עיין בד"ת שם והכא בנ"ז ג"כ מגע ע"י ד"א ובטול בששים הא הוה שני ענינים ולא שייך ב' קולי בהפ"מ ואפי' לדעת הנקו"כ דשיי' בי' נצוק מ"מ הא ברמ"א חשבו לנצוק כמו תערוב' לבטל בששים והוה ג"כ תרי ענינים ועכ"פ בנ"ז לענ"ד כחא דהתירא עדיף ועיין בת' הר המור סי' י"ד שמיקל ג"כ בכגון גוונא זו. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סד

כתקוע שופר לחיים טובים יכתב ויחתם בספר הנותן אמרי שפר כבוד הרב הגדול יו"ש מהו' זאב צבי הכהן נ"י אב"ד ק"ק א"ש יצ"ו. הנה באתי ע"ד אשר שאלה נפשי היפה בענין מ"ש לעת כזאת להטיח חבית ע"י צעמענטי בפנים (שאלתי למוכרי יין כאן ואומרים כי בחביות קטנות ובמקומות מרתפים טובים כמו במקומות אלו אי"צ לזה) והמקום ספק אם דינו ככלי חרס או ככלי אבנים או אפשר ככלי זכוכית והנה חקרתי ע"ד מלאכת הצעמענט ממקומו ומקורו אי' ואמרו לי כי נעשה ע"י איזה חול ועפר מים ממקומות המסוגלים לזה שע"י שרייתה ושפיכת מים עליו נעשה כאבן ואין בו שום צירוף אש, וא"כ הדבר ה"ה ככלי אדמה שמבוא' במג"א בסי' תנ"א דמהני הגעלה כונו כלי אבנים דזהו שמחלק בין לבנים שנשרפי' ונתיבשו בכבשן ובין לבנים שנתיבשו בחמה ובמחה"ש עמד בזה שלא מצא מבואר בפוסקים דין כלי אדמה וראיתי בדרכי תשובה יו"ד סי' קכ"א ס"ק כ"ד שהביא בשם כנה"ג שעמד בזה ודעתו דצריכים הגעלה ומהני להו הגעלה, אכן אח"כ מביא בשם נזירות שמשון וס' יד יהודה אשר דעתם דלא כדעת מג"א וכנה"ג דאין הטעם בכ"ח משום דנשרף בכבשן אך ורק דרך הטיט וחומר שנעשה מהם כלי בולע יותר ונסתבך בהם הבלוע ואינה יוצא ע"י הגעלה כן משמע לשון הפוסקים וא"כ נדין הצעונענט תליא לענ"ד במחלוקת הנ"ל דלדעת האחרונים המחמירים בכלי אדמה הה"ד בצעמענט דחול ועפר לאדמה יחשב ואי משום דנעשה קשה כאבן מפני זה לא נשתנה דינו דעל יסודו הולך וסובב דהא בהני כלי ברזל ה"ה הקדירות שטיח שלהם לבן שהביא בחת"ס סי' קי"ג על הס' שהיא ממין חרס ובת' מהרמשי"ק העיד שנתברר שהוא מעפר הארץ המסוגל לטיח הנ"ל אם כי חזינן דנעשה כברזל ומתכת ע"י אומנ' וצרוף האש עכ"ז בתר שרשו ויסודו אזלינן וא"כ ה"נ בנ"ז לפענ"ד. והנה כ"ז בצעמענט שאינה נשרף באש אך כאשר הייתי בעיר אפען אובן ישן ראיתי בית גדול עומד חוץ לעיר ונכתב על הכותל שהוא צעמענט -פאבריק וראיתי מעלה עשן ארוך וגבוה כדרך הפאבריקען א"כ נראה אשר יש צעמענט אשר נעשה ע"י צירוף אש בזה ודאי אין ספק דהוה ככ"ח כאשר ראיתי ג"כ בדר"ת ס"ק כ"ה בשם ס' כמו השחר וס' יד יהודה דס"ל כי אפי' כלי אבנים דמהני להו הגעלה היינו מעשת אבנים כמו שהם אבל בשחיקת אבנים ונעשה כעפר ומגבלין אותה ואח"כ ע"י מעשה ויוצר עושה ממנו כלים לא עדיפ' משאר כ"ח והעיד כי במדינת רוסי' יש לרוב קערות וכלים מעפר שחיקת אבנים הנ"ל ומעולם לא עלה על הדעת בבליעת אסור להתיר' ע"י הגעלה ומלשונו לא ראיתי אם נעשים ע"י צירוף אש או רק נתיבשים בחמה וס"ל כדעת האחרונים דדינו

ככ"ח מ"מ. וראיתי מ"ש מעכ"ת מי שנתיר לו ע"י חולי לאכול ביוהכ"פ ויש ב' אסורים א' שהוא בחדא אסורה והשני שתי אסורים עלי' אלא שאינה חל עלי' דאין אחע"א והא הלכ' רווח' דמאכילין אותו אפי' קל על קל אי נימ' דשוי' הן כיון דאאחע"א או נימ' דמ"מ יש עלי' אסורה והביא ע"ז מחלוק' רו"א ועיין בנוב"י מהדו"ק או"ח סי' ל"ו והנה ראיתי בזה שתלו בש"ג דהש"ך בסי' רל"ח ס"ק ה' פי' בדברי המחבר דנקט הלכה זו דאין שבוע' חל על אסורים דנ"מ גם לדידן בחולה שיש בו סכנה שמותר לו לאכול אסורים אם נשבע ג"כ שלא לאכול אסור הנ"ל א"צ להתיר שבועת' כיון דלא חל עלי' השבוע' ובפרמ"ג בפתיחה לה' פסח תמה עליו דודאי צריך להתיר שבועת' דמ"מ אסורה רבע עלי' כמ"ש במ' יבמות ד' ל"ד נ"מ לקברו בין רשעי' גמורים ובס' אבני מלואים בשו"ת שלו סי' י"ב שדי בי' נרג' דלא אמרינן אלא באסגרי' הבאים מאליו כמו א"א ואחות אשה אם כי אחות אשה אינה חל על א"א מ"מ הוה עכ"פ אחות אשה ושמה עלי' וכן יוהכ"פ על נבלה אבל שבועה אם אינה חלה אין כאן שבועה כלל והוה שבוע' שוא וכלה ועבר ואין כאן איסור כלל ועכ"פ חזינן דבשאר אסורים מודים דיש עכ"פ איסור בי' ואם בשבוע' הי' דינ' כן הי' צריך להתיר כמ"ש הפרמ"ג והא טעמי' דצריך להתיר משום דאפשר בקל אע"ג דבלא"ה אסורה הוה וא"כ פשיטא דבכגון זה מאכילין לו המאכל שאין עלי' רק אסור חדא וכמ"ש בפ"מ הנ"ל ועכ"פ לסברת האבני מלואים לחלק בין שבוע' דלכ"ע אפי' אסורה ליכא משא"כ בשאר אסורים ליכא ראיי' מדברי הש"ך סי' רל"ח לענין שבוע' על שבוע' דבהפרת בעל דמיגז גייז אפי' מיפר לה בעל לא חלה השניי' וליכא אסור כלל דהש"ך לשיטתי' וכמ"ש בא"מ הנ"ל וגם מ"ש ראי' מדברי התוס' פ' גה"נ גבי מוקדשים אפי' בשלמים דפקע אסור' מוקדשר' מ"מ לא חייל כיון דמחיים לא חייל משמע דאפי' אסורה ליכא הרי שם מחלקים התוס' בין איסור גיד לשאר אסורים דאמרינן מתלא תלי וקאי וכדאשכח רווח' חייל דשאני גיד דבעי דומיא דבני יעקב וכיון שאינה דומה ליכא אסורה כלל והוא סברי' בפני עצמ' גבי איסור גיד דוקא ופשיטא כיון שאינה רואה ליכא אסור כלל שלא נאמר בו אסורה. ושוב ראיתי מ"ש מעכ"ת מס' נדרים גבי נטול' א' מיהודי' שהקשה בתוס' אמאי אסורה ליהודי' דהא אין אחע"א ותי' דחל ע"י כולל כיון שחל על הבעל ומגו דחל עלי' חל על עלמ' וק' מה אבעי' לי' במ' נזיר ד' כ"ב אי בעל מיגז גייז או מיעקר עקיר הא ממתניתן זו מוכח דמגיז גייז דאי עוקר נדר מעיקרא ליכא כולל כלל וקשיא נאה היא וכדומה כי שמעתי כיו"ב מקשים בשם הגאון בעל דברי ירמי' ועיין בשעה"מ פ' י"ז מה' א"ב ובתוס' רע"א על מתניתן זו ועיין בשו"ת ריב"א סי' קכ"ט מ"ש כיו"ב ע"ד הרמב"ן דס"ל דלא אמרינן נדר שהותר מקצתו הותר כולו אלא בהתרת

חכם אבל בהתר' בעל דמיגז גייז לא אמרינן הותר כולו וא"כ במתניתן דקתני ותהא נטולי מיהודי' מוכח דמיגז גייז ותי' דהא בד' פ"ט פשט מהך מתניתן דתשמיש הוה דברים שבינו לבינה וקיימ"ל דבנדרים שבינו לבינה לאחר שנתגרשה אסור' גם לבעל וליכא הותר כולו בלא"ה וא"כ ה"נ י"ל לקושי' כת"ר כיון דלא הותרה אלא לשעת' ולאחר שנתגרשה שוב אסור' גם לבעל והא תהי' נטילה מן היהודי' הוה ג"כ לאחר ואז חזר' לאסור' גם לבעל ושפיר היה כולל כמובן ולדברי סברת אבני מלואים הנ"ל בלא"ה ליכא הוכחה מהנ"ל וד"ל. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סה

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב המאוה"ג חו"ב יו"ש מו"ה יוסף הלוי נ"י דומ"ץ ק"ק האלמין יצ"ו ע"ד עובדא אשר ב"י עשה יין כשר באופן כי אינה ישראל לוה לו מעות לזה על חצי ריוח וכן עשה והישראל החתים חבית יין במגופ' בשתי חותמות שוים ומחוברים זל"ז ע"י שעוה, ובמקום הברז' שהי' הפקק שוה לשטח דופני החביות וכתב בר"ת שמו וכמה זמנים שהי' היין במרתף של גוי הנ"ל וגם המפתח בידו. ונשאר היין רק בחותמות הנ"ל, והנה מ"ש מעכ"ת משו"ת נובי"ת סי' ע"א דב' חותמי' שוים הוה רק כחותם אחד הנה בהגה' אמרי ברוך סי' קי"ח הביא בשם מהרמא"ש בס' אור הגנוז שכתב להדיא דהוה מ"מ כמו חב"ח וגם בס' דברי יוסף מצדד להקל בזה וכן ראיתי בדר"ת סי' קי"ח שהביא בשם ערוך שלחן שפסק כדברי אמרי ברוך לבד מזה הא אם חוזר ורואה חותמו ידוע שיטת ראשונים דל"צ חב"ח כמ"ש הנוב"י שם ובת' חת"ס סי' קט"ו מסיק להדיא דאם מכיר בטביעת עין צורת החתימה עימ"ש השעוה (זיעגעללאק) באופן מה נתפשט בעגולי ופשוט' דמהני במטהר יינו של נכרי ואין בו חומרא הנ"ל דחותם לבד וט"ע לבד ע"כ משו"ה ודאי מקום להקל בנ"ז. אך מ"ש במקום הברז' ב' אותיות כנ"ל אין כאן שום חותם לפי פשטא הלכה, ומעכ"ת הראה לתשו' מראה יחזקאל דפקק על עץ מהודק היטב עד שצריך להוציא' הוה כחותם ומביא ראי' ממ"ש בגמ' ובסי' ק"ל כלי מהודק ע"ג חבית הוה כחותם אלמא דתליא בטרחא וכן ראיתי בתשו' צ"צ סי' פ"ז דאם הפקק של עץ סמוך לדופני החבית ומהודק היטב הוה כחותם והנה באמת כן מבואר בתשו' הרשב"א שהביא הב"י סי' ק"ל בסוף הסי' ויליף לי' נמי מדקולי ע"ג חבית מהודק דאיכא טרחא רבה להסירה הה"ד פקק הנ"ל ותמי' על התש' שלא הביא' ועיין בדברי יוסף שהביא ג"כ דברי ת' הרשב"א הנ"ל אך דא צ"ע דהא במטהר יינו של נכרי צריך עכ"פ ב' חותמות אפי' לדעת הב"ח שמתיר אפי'

בשתי' ובהפ"מ ומעכ"ת כתב בפשיטות דסגיא בחותם א' לדעת הרמ"א בדיעבד לא אדע על מה נתכוון לבד מ"ש הרמ"א ע"ד המחבר דאם הישראל דר באותה עיר והבית אשר בתוכו היין פתוח לרה"ר ומעכ"ת לא ביאר זה אם עובדא זו הכי הוה ועוד הא בלילה לא מהני פתח פתוח ומ"ש מסי' קכ"ט סעי' ט' בנמצא עכו"ם בבית שיש בו יינו ש"י ויש לו מלוה עליו ועשא' אפותיקי ומשכון דאיתא בש"ך דהוה כמטהר יינו של נכרי וסגיא בחות' א' לדידן באמת לא הבנתי ג"כ דברי הט"ז והש"ך הנ"ל על מה נתכוון וצ"ל דשם הוה מסתמא דירת הישראל ג"כ שם והא אז אי"צ אפי' חותם א' כמ"ש בסי' קל"א שוב ראיתי כי בהגהות רמ"א בש"ע החדשים עמד בזה ואפשר דשם גרע דבמטהר יינו של נכרי שרצונו של הנכרי להיות היין כשר לישראל ע"כ מרתת משא"כ שם להיות משכונ' כדילי' מנ"ל דהנכרי ברצונו שיהי' היין כשר וגם איירי שאם הישראל מוציא למכור אינה מעכב עליו דלדעת המחבר בסי' קל"א צריך מפתח וחותם והגיה ג"כ הרמ"א שם דלדידן סגיא בחותם א' והנה להלכה בנ"ז כיון שכתב כת"ה דהכי הוה בנ"ז דיכול הישראל להוציא' וגם כי אינו מטהר יינו של נכרי ממש דהא רק עשו יין אצל נכרי אחר וגם כי זקפן עלי' במלוה א"כ יש להתיר בחותם א' כנ"ל וגם כי הא כתב שם הנוב"י דדעתו שאם הגוי מוציא הוצאות על שמירת היין להיות כשר הוה כמו עובדא דר"ת רק דלא החליט להתיר' דעובדא דר"ת הי' שלא מכרמו של נכרי משא"כ במטהר יינו בכרם הנכרי והא בנדון זה ג"כ לא הי' היין מכרמו של נכרי זה והא הביא בש"ך בשם הב"ח דאם נהוג להתיר גם בחותם א' בעובדא דר"ת נהוג א"כ ודאי הוה סניף להתירא ועוד ראיתי בס' דברי יוסף דאם הי' אפי' בכרמו של נכרי אם שכרו של ישראל הוה חצי ריוח נוטה לומר דהוה כשותפות וכתב בלשון לכאור' והיינו בכרמו של נכרי והא בנדון זה אינו מכרמו ודאי פשיטא לי' דהוה כשותפות ולדעת הש"ך נראה דמותר אפי' בחותם א' לדידן ואפי' בביתו של גוי שותפו ולדעת הט"ז בביתו ש"נ אחר ועכ"פ יש לנו כמה סניפים להתיר לפימ"ש כת"ה דלא מעכב עליו הגוי להוציא' וגם הוה הפ"מ לפימ"ש בסוף מכתבו וגם כי כתב דהוה הפקק שוה ממש לשטח דופני החבית לענ"ד דזה לכ"ע הוה רק כנסתום בחבית של עץ דעד כאן לא אתיא עלה רק אם עכ"פ בולט קצת אבל אם הוה שוה ממש כיון דבדיעבד לא חיישינן דהוציא יין בין הנסרים כמ"ש בסי' ק"ל א"כ מ"ש פקק זה מנסר דעלמא דהא בסכינים חריפי' וכיו"ב בכלים כגון קורדם וגרזן ג"כ יכול בתחבולכ' להוציא מבין הנסרים וכן משמע מדברי הש"ך בסי' ק"ל מ"ש בס"ק ב' בשם המ"ב בחתיכות הברזות דסגיא בדיעבד ועכ"ח כנ"ל והנני לסיים בכחא דהתירא. ידידוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סו

לכבוד הה"ג אבדק"ק טאשנאד יצ"ו. ע"ד העובדא אשר בעלי מלאכות יי"ש של החרצני' משמרי' לא ידעו מטיב הגעלה כל היורה והקנים מיי"נ ויין כשר שצרי' מי אפר לויג מתחילה כמ"ש בט"ז ומרן חת"ס וא' מהם יש לו שלאנגען יורה ההולך סביב סביב בעקלתון כידוע נעשה כמו ב' מאות ליטער ומעכ"ת הביא דברי הנוב"י מהדו"ת סי' נ"ח בא' שעשה כמ"כ בלא הגעלה ודן להקל אם יש ששי' בהחבית א' נגד הקנים אם כי הקנים שמקבלים זיעה של היי"ש אין בו ששים נגד הזיעה מ"מ בהצטרף בהחבית כיון דפסק הרמ"א בסי' צ"ב דבלח בלח לא אמרינן חנ"נ ה"ה דאפשר לסוחטו א"כ מצטרפי' רק אם מערבין יחדיו אח"כ כמ"ש הרמ"א סי' קי"א ולפי אשר העתקתי תוכן דברי הנוב"י לא ידעתי מאי קשי' לי' דהא יסוד ההיתר שלו הוא משום דטעמ' דאוסרין אינו אלא דאין בתוך הכלי ששים נגד הכלי והא בכולא משערינן א"כ מה שהוא בתוך היורה והקנים מיין כשר אין בו ששים נגד היורה בזה אמר שפיר דהא חרצנים ושמרים דרכן לערב עם מים דבל"ז א"א להוציא מהם היי"ש א"כ אי"צ לשער נגד החרצנים כול' רק נגד החצי דהא גם מן המים הוא לכה"פ חציו א"כ אין נבלע בתוך היורה כולי' באיסר רק חציו אסור ונגד זה בודאי ששים בהיתר שיעשה לאח"כ כמ"ש באחרונים דעכ"פ שלשים ישנו נגד הכלי וכאן אי"צ רק נגד חצי הכלי אלא ששוב הקשה לעצמו דהא הזיעה אינו עולה רק מן החרצני' ושמרים דזיעת המים אינו כלום וא"כ בבליעת הקנים שעליהם עולה הזיעה כולה באסור ע"ז בא לאמור דנגד הקנים ודאי יש ששים בהחבית אם כי הכלי שמקבל הזיעה כלו' הלייטער שמקבלין בו היי"ש הוא קטן ואין בו ששים מ"מ כיון ששופכין ממנו לחבית פעם אחר פעם ובחבית ודאי יש ששים א"כ אדרב' הכל מתערב בחבית אחת וכבר נתערב ממש ובת' בית שלמה בעובד' דידי' שהיו היי"ש גם אח"כ בכלים קטנים ובזה דן ג"כ לבטל ע"י צירוף ודעתו דמ"ש הרמ"א דצריך להתערב הכל היינו לכתחלה אבל בדיעבד אין כאן אסור והנה לענין הלכה כבר כתבו האחרונים בפרמ"ג וכן בת' בי"ש הנ"ל ג"כ בשם הש"ע תניא דבדיעבד מהני הגעלה גם בלא אפר וכן ראיתי בס' מעדני שמואל האוסף כל הדעות בה"פ וכתב בשם שד"ת דבדיעבד מהני הגעלה אפי' בלא אפר א"כ הי' מקום להתיר גם הב' מאות ליטער שאין בהם ששים אלא שכבר הארכתי בתשו' א' דבהגעלת שלאנגען אין הגעלה כלל להקנים כי אינם מתמלאין ממי הגעלה כלל מזיעה שהוא כמלא צירציר וגם כי אינו רק כמו פושרין ע"י הקיהלפאס וכמ"ש כת"ה ג"כ א"כ אין בב' מאות ליטבר ששים נגד השלאנגען ראוי' לאסרן אך ורק ראיתי בפ"ת יו"ד סי' קל"ז סק"ד בשם ת' שב יעקב סי' ל"ג דבא לדון בדבר חדש דהך

כללא דבייש לא שייך דין מעל"ע לענין נטל"פ היינו בכלי חרס וכלי עץ אבל בכלי מתכות הוה שפיר נטל"פ ועשה עובדא להתיר בא' שעשה יי"ש של שמרי' ביורה שנעשה בתוכו' יי"ש מיי"נ שהיו אחרי מעל"ע וא"כ לדידי' הי' ראוי' להתיר' אלא שלא ראיתי באחרונים להיות מסכימי' עמו להתיר אפי' בהפ"מ כמ"ש בת' ש"י ומדברי חת"ס סי' ק"כ הנ"ל אין ראי' דאמרי בחמץ ומפני שיורי בצק ועיסה וכמו שראיתי בימים ההם שהיורה והקנים היו מדביקים בו בצק של חמץ שאור והיו כול' מלא חמץ שאור ועוד לענין חמץ ודאי יש להחמיר ואפשר דלענין יי"נ סתם יינם הי' מיקל ג"כ, מ"מ כיון דבנדון זה יש ג"כ ספיקא שהיו עושים לפני שנים יי"ש של חמץ וגם הוא שלאנגענקעסעל ואפשר שהוא מלא זוהמא וממשות של השמרים וגם כי שכתב מעכ"ת שלא עשו שום נקיון להמישער ראוי' לאסרו אפי' בדיעבד וגם כי למגדר שלא יהא קל בעיניה' ענייני הגעלה וע"כ נוב הורו המורי' ובשארית ישראלי' אשר לפ"ד מעכ"ת ישנו ששים ואין בהם חששות הנ"ל יש להתיר בדיעבד בפרט בסתם יינם וגם דהוה מב"מ מה"ט ברובא בטל כידוע וגם כי בלא"ה החרצנים אינ' כולן יי"נ דהא חזינן דלאחר י"ב חדש מותרין ובתוס' מ' ע"ז ד' נ"ה וכן בש"ע סי' קכ"ג חשבו לאינ' מינם גבי היי"נ לענין בטל, ובענין הגעלת הקנים של השלאנגען כבר הארכתי בת' אחת להגאון דטאקאי ז"ל והנה בענין מ"ש מעכ"ת ליתן אבן מלובן עפ"י החלל א' ולמלאות בתוכו רותחין ודאי הי' הדבר כשר אבל כמדומה שקשה מאוד להעריך הקנים באו"ז ושמעתי משמי' דהגאון ר"ח אב"ד דליסקא ז"ל שהי' נותן אבנים מלובנים לתוך הכלי שנקרא ליווא אשר ידוע שיש לו קנה קטנה בשוליו שעי"כ מריקין משקאות לתוך החבית ותוחבין קנה קטנה הנ"ל לתוך פי חלל השלאנגען ושופכי' רותחין לתוך הליווא שבו האבנים מלובנים וירדו המים הרותחין לתוך קנה השלאנגען וצריך לעיין אם זה חשוב ככלי ראשון ואפשר אם המים רותחין כ"כ שע"י האבנים מלובנים ועלי' רתיחו' בתוך הקנים של השלאנגען הוה לי' רותחין ע"י אור האש ממש וכאן אצל איש אחד שהשלאנגען אינה רק עגול א' אלא שהוא גבוה וארוך מאוד והייתי מריק הקיהלפאס ממימיו והעבירו אש יקיד גדולה בתוך התנור תחת הדוד עד שעלו רותחין לתוך כל קני השכאנגען ונתמלאו היטב ג"כ ומ"מ עשיתי ג"כ הגעלה ע"י ליווא הנ"ל בת' בית שלמה ראיתי בת' פ"ז הנ"ל כנראה שנוהגין במדינת גאליציען להכשיר הקנים ע"י לבון ממש וזה מן המובחר. ידידוש"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סז

ידידי כבוד האברך חריף ובקי טובא ירא ושלם מו"ה צבי ביעדערמאנן נ"י בק"ק מאדאראש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ואתו הסליח' כי לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה זו בבע"מ ידוע מ"ש בזה בת' אמרי אש ח"א סי' נ"ב ובח"ב וכן בת' מהרי"א ח"ב סי' ט"ו ועיין בת' חת"ס ישנ' באונסי' וישנ' דסופ' ברצון דכיון דדש כהתיר' דמי' ועתה נפשו היפה בשאלה יען במה ששולחי' לידו כסף מוצא ג"כ אינ' מוצא לקנות דבר כשר רק טריפ' ומעכ"ת הביא רוב השיטות שנאמר ונשנ' בהלכה זו ומ"ש ברמ"א יו"ד סי' קנ"א דאם יש בידו לקנות במ"א לא שייך ל"ע ומ"ש בזה בש"ך ודגו"מ דבמומר ונכרי לא שייך משום מסייע אשר בזה מתרץ סתירת הרא"ש והתוס' וכבר עמדו עד"ז בת' מהר"י או"ח סי' ר' ויו"ד סי' קמ"ז וקע"ז וכן בת' כת"ס יו"ד סי' פ"ג ועיין נטע שורק או"ח סי' י"ט דהביא המשניות וב' שביעי' פ"ה דאין מוכרי' לחשודי' על השביעי' כלי מחרישו וכיוצא בזה והיאך ס"ד לקיים מ"ש בדג"מ דלאות' דבר שהוא מומר לית בי' משום מסייע וכן במ' גיטין ד' ס"א לא תבור ולא תטחון ובמג"א סי' שמ"ז חולק ג"כ ע"ד הש"ך והביא דברי רש"י ז"ל מ' ע"ז בסוגי' דגת בעונו' דאפילו בגוי שייך משום מסייע ועיין בספרי בס"ד סי' ע"ג בחיו"ד והנ' בדברי התוס' והרא"ש מ' שבת ד' ג' במ"ש בק"ו דאפי' קטן או"נ ב"ד מצוי' להפרישׁ' דהא קיימ"ל אין ב"ד מצווי' להפרישו ובב"י סי' שמ"ג הביא ראי' מדברי הרא"ש אלו דלא ברור לו' דאין ב"ד מצ"כ בדר"י ספוקי מספקי' לי' במ' יבמות ד' קי"ד אלא דמ"מ קשה להו' דהאי הלכה דמתניתן בפשט העני לפנים ונוטל מידו של בע"ב שלדעת כולו הוה מסייע א"כ הא הוה מאכיל בידים וגדולה מזה אמרינן לקמן ד' קכ"א בקטן שעושה לדעת אביו ג"כ הוה מאכיל בידים כש"כ בפותח יד לעני א"כ למה הצריך הרא"ש להיות נחית לספיק' ולילך במדרגה תיפוק לי' דמסייע כזה ודאי כמאכיל בידים וגם למה אינ' רק מדרבנן דהא ילפינן מקראי דדם ושרצי' וטו' כהנים במ' יבמות הנ"ל ודברי הנוב"י ידועי' מ"מ דברי התוס' והרא"ש צריכי' להבינ' לפענ"ד עד כי ראיתי בפרמ"ג סי' שמ"ג ממה שהקשי' דאם מאכיל קטן בידים הוה דאוריית' מקראי הנ"ל למה במ' ע"ז בלא יושיט כוס יין לנזיר ואב' מה"ח לב"נ ליכ' רק לאו דכ"ע ות"י דבבעל דעת לא שייך מאכיל בידים וזה ודאי נכון דדוק' בקטן שאין לו דעת בפני עצמ' עושה ע"ד המאכיל אות' משא"כ בבר דעת גדול מי מכריח' הא גורם לעצמ' ע"כ הצריך הרא"ש לילף בהדרג' מקטן או"נ ב"ד מצ"ל דאינ' כמאכיל הה"ד בגדול עכ"פ מסייע דהוה בקטן כמאכיל עכ"פ בגדול לא גרע מקטן סאו"נ דהיינו ג"כ מדעת עצמו וכהנ"ל ועוד ל"ז להבין דברי הפרישי בסי' שמ"ג שהקשו על התוס' והרא"ש מנה הביא' ראי'

מקטן או"נ דהוה אסור' דאוריית' להאי דשב' דהוה דרבנן וקאמר דלק"מ דהעני עובר ד' אמות ברה"ר דה"ה ג"כ דאוריית' דעוקר ומניח לחוד ועמדתי כמשתאה האי דקאמר בגמ' ד' ג' פטור ומותר קאי ושם ברישא בעני מכניס ידו לפנים ונוטל מבע"ב ומוציא לחוץ דעני חייב וכן בע"ב מעני א"כ מה צריך לעובר ד"א ברה"ר דהא העני עושה עקיר' והנחה מרה"י לרה"ר לבד ואין בע"ב עושה כלום לא עקירה ולא הנחה אשר בזה חשוב במתניתן שניים מה"ת וקתני חייב כפירש"י ז"ל במזיד בכרת וסקילה ובשוגג חטאת והכל משום הוצאה והכנסה או שמכניס הסל ונותן לידו של בע"ב או בע"ב מעני להכנס' ובסיפ' להיפך והכל לחיוב משום הכנס' והוצא' ומה הענין ושייכו' לכאן ד' אמות ברה"ר ולמה צריך להנ"ל כלל ויותר מזה תמיה' בעיני מ"ש בת' מהרי"א בסי' קמ"ז שכתב בתימ' דעכ"ח איירי דבדרבנן דבדאוריית' אפי' בגוי אסור כיון דהוה אסור כרת והביא בקיאו' נפלא ממ' זבחי דבאיסור כרת לישראל לסייע לנכרי אפי' בדבר שאין שייך איסור לגבי גוי כמו שחיטה חוץ עי"ש ופלא בעיני היאך אפשר לומר דאיירי בדרבנן הא הוצאה והכנס' שלמה קמיירי ומ"ק דהוה דרבנן דאל"כ בלא מראית עין אסור ג"כ לסייע לנכרי וזה הי' קשי ג"כ לפי האמת דהא עכ"ח איירי במלאכ' דאורייתא וצריך לי לעשות רב להבין דבריהם הק'. והנה בנ"ז ודאי אין לשלוח מאכלי טריפות דהא בפ"ה מ' שביעי' קתני דאין מוכרים להם כלים שעושים בהם מלאכה האסו' בשביעית ופורט מעות מותר אם כי יש לו פועלי' לשלם להם משכורת" ופי' הברטנור' דילמ' ונ"מ יוצא' לשאר צרכי' וה"נ דילמ' יקח לו רק לחם לשובע או שאר דברים שאסורים רק מדרבנן ולא טריפות להדי' משא"כ לשלוח לידו בשר טריפה היה ודאי כמאכיל בידיים וכלומר מסייע ממש כמ"ש הרא"ש בק"ו ובאמת גם שליחות כסף בידוע שיקח טריפות אין בידנו להתיר להדי' כמ"ש בת' נטע שורק סי' י"ט הנ"ל ולא אדע מכאן לתמן אדרבה אפשר לשלוח לידם דברים מותרי' דהא שכיחי כאן כשרות ב"ה וזכות רבי' בידם לזכות' ע"כ אין אתי יודע מקום לשאלה זו דהא פשיטא דהוה בכלל אפשר כמ"ש ותול"מ. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד וצ"ו:

סימן סח

שוכ"ט על כבוד האברך חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה אברהם גוטענפלאן נ"י בק"ק פ"ק יצ"ו. הנה באתי ע"ד אשר שאלני נפשו' היפה ע"ד המנורה בביה"כ של ז' קנים ו' קנים בעגול וא' באמצע אם ראוי' להחזיקה כמ"ש והביא מעכ"ת דברי הבכ"ש מס' ר"ה שבאו דבריו לאסור באיזה תבנית שיהי' וכדברי המהרי"ק שורה ע"ה דפסקו המחבר סי' קמ"א לענין

שאי"צ מדה קומת' או גביעי' ופרחים דאפי"ה אסור וכן מסקנת בברכ"י סי' קמ"א והעיד שכן הי' בעה"ק ירושלם ת"ו בב"א והוסיפ' קן לה להיות שמונה דאז מותר כמ"ש בגמ' מ' ר"ה וע"ז דף מ"ג בת שמונה יעשה והנה בת' ח"צ סי' ס' חלק גם על דברי מהרי"ק והתיר מנורה בת ז' קנים אם יש בה שמונה נרות דכמו בית תבנית אכסדר' האולם צריכי' דיה' שוה בשוה הה"ד מנורה ומ"ש המהרי"ק מדברי התוס' באכסדר' שאינה דומה לאולם דאולם הי' לו גפופי' מן הצדדי' ואכסדר' אינה רק ג' כתלים כמ"ש בב"ב האולם דומה לאכסדר' דרוח ג' פתוח לגמרי מ"מ משום שהי' הפתח האולם רחב וגבוה הוה לי' כמו אכסדר' וס"ל להמהרי"ק דזה קאי אמלת אכסדר' שהי' דאין לה רק ג' כותלים ואינה דומה ממש לאולם ואפי"ה אסור אבל הח"צ ס"ל דזה קאי באכסדר' שמדמה כתבנית העולם דאם כי אינה דומה ממש לעולם מ"מ קרי לי' אכסדר' מפני גודל הפתח ואיתא בת' ר"ח הכהן הביא' בדרכ"ת דלפי דבריו גם בדרך עגול מותר דלכ"כ בכ"ש. וראיתי בת' שואל ומשיב מהדו"ק ח"ג סי' ע' אשר התפלא ע"ד הח"צ במה שכתב להתיר כנגד דעת מהרי"ק ובכ"ש דמ"ש דע"י הוספ' נר א' כיון שמעכב במנורה אין כאן אסור' ובמ' מנחות דף כ"ח במתניתן מפורש דגם ז' נרות מעכבות זא"ז והשיב עלי' בשו"מ דהנרות רק משום לת' דקנים מעכבות ודכן משמע מהרמב"ם פ"ג מה' בית הבחירה והנה במתניתן דקתני ז' קנים מעכבים ז' נרות מעכבים מדחלק' לב' בבית משמע כס' ח"צ וכן הוא לשון הרמב"ם ורק הלמוד מקרא כפתור' וקנתיה דילפי' מלשון יהי' דמעכבים יש קצתי ראיי' לדברי שו"מ אלא שכן מצינו בכ"מ דלשון יהי' לעכב קאי גם על דברים אחרים שאינה כתובי' בצדה כמ"ש גבי מקוה ומעיין יהי' טהור דקאי על הטובלי' עיי' חת"ס יו"ד סי' רי"ג גם מ"ש מתוס' מ' יומא דף נ"ד במ"ד דבית ואכסדה ושלחן וכלים לא אסר' רק דומה ממש דאל"כ היאך בונין בית ואכסד' ושלחן להשתמש, אבל מנורה הא אפשר להשתמש בפחות מז' קנים והנה תוס' נקטי שלחן וכלים מה כוונתו בכלים עכ"ח אמנורה קאי וא"כ גם בזה ס"ל דצריך דומה ממש ועוד הא כתבו שם עוד תירוץ לחלק בין משמשי' לתבנית בית וכלים דכיון דאפשר לעשות בדומה ממש ודאי לא אסר' תורה רק בדומה שוה בשוה משא"כ במשמשי' במדור עליון ותחתון א"כ לפי תירוץ זה ודאי מנורה בכלל דהא אפשר לעשות מנורה כמוה ממש, וראיתי אח"כ סוף ת' שו"מ שכתב בדברי' קצרים דמתוס' הנ"ל משמע כדברי ח"צ ואפשר שחזר מדברי הראשונים וכמ"ש, והנה מה שהחמיר במהרי"ק ובכ"ש הוא משום דס"ל דיש בזה אסור' דאורייתא אבל ראיתי בתורת משה למרן החת"ס פ' יתרו שהוכיח מדברי הרמב"ם דזה אינו רק מדרבנן שלא ישתמש בשרביטו של מלך מלכו של עולם דהא בה' ע"ז פ"ג הביא הרמב"ם אסור'

דעשיית משמשים וסיים דאם עשה הצורות הנ"ל לוקה ועשיית בית אכסדר' מנורה ושלחן לא הביא שם כלל רק בפ"ז מה' בית הבחירה ולא הזכיר מלקות בעשייתן ש"מ דזה אינה נלמד מקרא דלא תעשון רק אסור מדרבנן כהנ"ל וכתב שכן מצא כתוב בס' מן האחרונים דלא כמהרי"ק דמשמע מניה בשורש ע"ה הנ"ל דאסור מה"ת וכ"כ הבכור שור שם. וראיתי מ"ש מעכ"ת דבקרא מפורש יוצא מצדיה, והנה מנ"ל דמעכב דהא חזינן בגמ' ד' כ"ח במנחות צריכ' ללמוד ממלת יהי' שיהי' מעכב ובדרכ"ת הביא בשם ת' כנף רננה דמחלק דודאי אם הוא מזהב מעכב גם סדר ותבנית הקנים כמו דכפתורים ופחים מעכבים אבל בשאר מתכת דאי"מ הה"ד סדר הקנים אינה מעכבים וע"כ ודאי מנורה זו אינה של זהב ומעתה אם המנורה היא תלוי' כדרך הלאמפען ופמוטות ודאי יש לסמוך על ת' מהר"ח הכהן דבזה גם הבכ"ש יודה דמנורה בלא ירך ודאי מעכב וגם אין שם מנורה עלי' אבל אם היא מנורה עומדת על ירכו לענ"ד יש להחמיר כמ"ש בברכ"י להוסיף לה עוד קנה שיהי' לה שמונה ומותר לכ"ע אם כי מדברי חת"ס בתורת משה הבאתי לעיל משמע לי' דאינה רק מדרבנן מ"מ נראה שם דגם הוא מן המחמירים כדברי הבכ"ש, וכ"ז כתבתי רק אם יסכים אתנו מרי' דאתרי' כבוד הגאב"ד נ"י הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן סט

שלמא רבה לגבר' רבה יד"ע ומר ידי"נ ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה שבתי איש ליפשיט"ץ שליט"א דומ"ץ מקרי' ארשאווא והגליל יצ"ו בעה"מ ס' ברית אבות ושאר ספרים יקרים. אחרי מודים דרבנן פני הדר"ג הנני במודע כי יק"מ בא לידי מאשר ענוותנות' הרבני להשיב בדבר הלכה בחומר' נמני' וידעתי' כי לא צריך לדידי ולמטלאתי ורק בגדולת ענוותנותו והנני בדבר עובדא באומן ישראל לכסוי גגי' ע"י בלעך וכן קבל עלי' לעשות מלאכ' זו על הקלוסטר ולא ידע שיש נדנוד אסור בדבר ונתן קאוציאן ב' אלפים כתרים ועתה כי שמע דאסור לעשות כן לבתי תפלה שלהם שואל ומבקש ע"ד כי אם לא יקיים קבלנות' יאבד מעות הנ"ל כדרכ' והנה כת"ה הביא דברי שו"ת אחרוני' ובמחלוקות שנוי כי בתשוב' טו"ט חשיב גג כתשמיש לע"ז כמ"ש בס' דרכ"ת ושו"ת מנחת שי חשיב לי' כתשמיש דתשמיש ותלי' במחלוקת רש"י ותוס' כמ"ש הטור בסי' קמ"ג ולולא דמסתפינא הייתי אומר לפי משמעות התוס' דף ט"ז ע"ב ד"ה בימוסיאות דשם הביא דברי רש"י ז"ל דזה הוי אבן שעליה מקריבי' לע"ז ובונין עמהם משום דהוי רק תשמיש דתשמיש ועד"ז מקשי' אפי' הוי רק תשמיש דתשמיש וכי הוא סבר' לבנות

עמהם מקום שעומד במחתו להקריבו לע"ז וא"כ נראה להדי' דרק משום טעם זה פליגי דאין שום סברא לומר כן ולשיטתיי' אזלי' מ"ש בדף ד' דאין מוכרי' להם שום דבר לצור' ע"ז אפי' ספרי פסולי' משום לת' דכ"ע לת"מ וה"נ מזבח לע"ז למען הקרב ועוד נוסף אסור' דהא תקרובו' ע"ז אסור' חמור מע"ז לענין שאין לו בטול כידוע והא בד' י"ג פליגי ר"י ור"ל דר"ל ס"ל נהנה אסור משום לא ידבק ולא מהני ור"י ס"ל ק"ו אם נהנה אסור כש"כ מהני ואמאי לא נימא כמ"כ לענין תקרובו' לע"ז דמהני ק"ו מנהנה וכמ"ש ראיתם בן פוטי זה שפטם עגלי' וכו' אלמא דאיכא אסור' להיות מהני בתקרובו' אבל תשמיש דתשמיש דלא שייך בי' תקרובות כגון חצר לטרקלין שלדעת הרמב"ם הם תשמיש דתשמיש נראה דגם התוס' יודו דמותרי' וזה שאמרו מהסבר' דרק מסבר' אין להתיר תשמיש דתשמיש כזה וכהנ"ל ומ"מ לא אמרו בפשיטות דתשמיש דתשמיש כתשמיש וע"כ כהנ"ל זה הנלענ"ד וחדוש בעיני שלא העיר' בזה בשו"ת האחרוני' ולא במפרשי ש"ע והנה בתשו' מהרש"ם ח"ג סי' ע"ב ג"כ נוטה להקל בתשמיש דתשמיש אלא בעובד' דידי הי' במלאכת הרצפה דודאי הוי כמו בית ורק באם הפסל הועמד על עמוד גבוה י' ורחב ד' דהוי רשות לעצמו כמ"ד בכמה מקומות לענין ביהכ"נ ואה"ק בט"ז רפ"ד כידוע בזה נוטה להקל והנה לענין גג נראי' מדברי הש"ס בכ"מ דאינ' בכלל בית וזכר לדבר במ' עירובי' ר"פ כל הגגות דקיימ"ל כר"ש דלהוציא מהגג לגג וכן לחצר וקרפיפות מותר להוציא בלא ערוב ואינן בכלל בית בכלי' ששבתו בהם דאינו תשמישן תדיר ובמ' בב"ב ר"פ המוכר את הבית דף ס"א לא מכר הגג בזמן שיש עליו מעקה י' טפחי' וידוע כי הגגות בזמן הש"ס הי' התקר' עצמ' עם העזיבה ולא כגגות שלנו משופעי' כמ"ש במ' בב"מ דף קי"ז ועיי' מ' מגילה דף ח' שום איגר ועיי' במ' תענית דף ו' ובמ' פסחים דף ח' שם ברש"י ז"ל גג הציע פירש דשאר גגי' שלהם לא הי' משופעי' ועיי' בש"ע סי' תל"ג סעי' ה' וא"כ נראה בפשיטות דגגין כעין שלנו הוי כגג עם מעקה י' טפחים וחולקי' רשות לעצמו ואינו בכלל בית וא"כ כרשות בפני עצמו ואפשר כי השו"ת טו"ט עם ת' מנחת ש' לא פליגי דבית תפלה שלהם ג"כ בעיירות גדולו' בוני' כך דהגג עם הוועלבונג של התקר' כאחת הם ועד"ז צריך דו"ח היאך הבנין של הקלוסטור זה דאם הוא כאחת מסתבר' כדברי טו"ט ואם הגג כגגות שאר בתים מסתבר' כשיטת מנחת שי לבד אם הפסל עומד על עמוד גבוה י' טפחים ורחב ד' שיטת ת' מהרש"ם ג"כ להקל הנה בנ"ז שכבר נתן קאפציאן ואם לא יגמר מלאכתו אבד כספו ואפשר לדמות מ"ש בבריית' ד' י"ג הולכי' ליריד לקנות עבדים וכו' ומעלה בערכותיה' ופירש רשיז"ל אע"ג דהוי להו לתפאר' מ"מ כיון דאינו רק להציל את שלו מותר אלא דזה אינו דמהני חמור דהא ר"י דס"ל מהני

אסור מוקים בברייתא בקנה מבע"ב דלא נתן מכסי אלמא דלענין מהני לא יועיל מציל מידם כמובן אלא דהא יש עוד תקון כמ"ש במ' ע"ז דף ע"א לענין יי"נ שצריך ליתן להשר מותר לומר לגוי פלטני מהעוצר דדוקא תכנס במקומי אסור דהוי מהני דאפי' ע"י גוי אסור אבל פלטני לא נהנה מיי"נ א"כ לענין זה שכבר נתן קאפציאן שפיר י"ל דיאמר לגוים בעלי מלאכ' זו פלטני מהעוצר כלומר מהפסד זה וכ"ת דלא אמרינן רק לענין הנאה מאיסורי הנאה אבל לענין ע"ז עצמ' לא מהני אלא שמצאתי בת' מרן חת"ס סי' קל"ג לענין הדלקת נרות ביום אידם דיש לחוש לרשעת הגוים דיזרקו לתוך בית אבנים ובלסתראו' דיאמר לשכרו גוי פלטני מהעוצר וידלק בחלונו ש"י אלמא דגם לענין לת' דע"ז מהני, וראיתי בת' כת"ס סי' פ"ד שפקפק ע"ד תשוב' אבא מרא ז"ל דשם בענין הנאה מיי"נ לדברי רש"י ז"ל הי' מקו' לפטרי' ע"י דמים ואפי' לדברי תוס' אם כי ס"ל דגם בא"א מ"מ צריך להיות צד מה עכ"פ אפי' ע"י דחק להציל' ע"י ד"א והביא דמיון לזה מה דאיתא בירושלמי לענין פורע חובו של חברו בהלוה יכול לומר מפייס' הוינ' לי' וא"כ בנ"ז אם בפרעון חוב דהוי ממון של מלוה ממש אמרינן דילמא הי, מהני פיוס כש"כ בנ"ז דהוי רק כעין קנס ואסמכת אפשר דבקשה ותחינה לפניה' הי' מהני כנלענ"ד, אם יסכים הדר"ג אתנו. ושנית ע"ד הסאמבאדניקעס לתן להם דרך בשדה לבית תפלה שלהם משום מסייע ידי ע"ע הנה כפי מה ששמעתי הסאמבאדני. קעס אינו מאמינים בשום ע"ז ואינו דומי' לכת קאפיצינער שהביא במהרמשי"ק דאם כי שאין להם שום צור' מ"מ עבודתן ע"ז כלומר שמאמינים בנוצרי מ"ש אבל הסאמבאדניקעס כאשר שמעתי במדינת זיעבענבירגען שהי' לפני זמן רב ישראלי' ויהי' מן האנוסי':

סימן ע

להרב הגדול מו"ה עקיבא בלוי וע"ד הלכה ולמעשה בענין אם יש היתר ע"י שנותן מעותיו לבאנק והנו לוי' לאחרים גם ישראלים וע"כ מתרב' הרווחי' לבעל עס קאמטער, והנה איני בקי בענין זה היטב וגם ממכתבו לא המצאתי דבר על בריו וכמדומה שהנותן הוא ג"כ ערב, ועי"כ צירף מע"כ התיר' דבאנק ע"ד שו"מ ומהר"ם שיק ועם ישראל ההיתר עסקא, והנה מ"ש שאינו דומה למ"ש בסי' קס"ח סעי' כ"א דאם יש מעות פקדון של ישראל ביד הנכרי והנכרי מלוה אותן לישראל ברבית דאם יש האחריות על הנכרי מותר וא"ל אסור עיי"ש בש"ך ובאה"ט שאין זה פקדונ' כי כן על מעות אחרים נושא ונותן הבאנק ואינו יודע במה שיש לחלק ביניהם בין פקדון א' או יותר ועיין בח"מ סי' רצ"ב סעי' ז' בנותן מעות לשולחני או לבעה"ב שעוסק ברבית כיון שמותר להשתמש בהם לכן

אפי' קודם שמוש אי"צ להחזור לו אות' מעות דוקא כמ"ש הש"ך סק"ח עיי"ש, ומ"מ הוה לי' כפקדון. ומ"ש מע"כ בשם מהרי"ט סי' קט"ז כללא כייל כיון שהמעות משועבד לנכרי בעסק ומו"מ שלו תו אין שם ישראל עליו ומותר לכ"ע והנה בנדון דידן אפשר גם כן שהמעות משועבד להבאנק להלוות וכיו"ב והמה כלוין ושוב אין על ישראל שום אחריות, אפשר כי כן הוא בתקנות שלהם וכבר כתבתי שאינ' בקי בזה אבל אם כן הוא פשיטא דשייך היתרי' הנ"ל, ומ"ש בשם הפ"ת שמותר לקבל שכר ערבות והנה כן מבואר בת' חות יאיר סי' ק"צ אבל הוא בב' תנאים שלא יהי' דעת המלוה להנות לערב דא"כ רבית גמור הוא והכי אפשר כי דעת בעלי הבאנק להנות לערב שעי"כ ירבה ערבי' להיות המעות בטוח ופשיט' שדעתם כן ועוד התנה שאם בא זמן הפרעון ומפייס לערב בשכרו להיות עוד בהמתנת המעות ג"כ יש בו משום רבית וזה ודאי יזדמן ג"כ אצל הבאנק, והנה הכלל מונח לפ"ד דברי מהרי"ט ומהר"ם שיק גבי באנק ישנו מקום היתר. אבל מ"ש מע"כ דכנגד הישראל ישנו היתר עסקא לא אדע אם המעות משועבד לבאנק שוב האיך שייך כאן היתר עסקא כלל הא כל ההיתר מה שכתבו דהיינו הוא נותן לו למחצית שכר ומחציתו הפסד גם עליו רמי' ורק כי הלוה לא יהא נאמן רק בשבוע' חמור' ועפ"י עדים ולפטור מזה נותן לו כך וכך. אבל בנדון דידן שמקבל המעות מהבאנק והמ' הלא נותני' לו בהלואה גמורה ומה להם בהיתר עסקא וכ' התנאי של עסקאמטער מהני נגד הבאנק, ע"כ לא אדע כלל האיך שייך כאן היתר עסק' דממנ"פ אם נתפוס היתר' של מהרי"ט שוב לא שייך היתר עסק' ויען כי כבר כתבתי שאיני בקי במהות ענין זה ע"כ אין בידי לומר היתר או אסור. ומ"ש משום שטר ולחוש לדברי הרא"ש. והנה כבר כתבו בעצה לכתוב על השטר עצה"ע ועיין בסוף ספר חתן סופר שם נוסח שטר היתר עסקא בקצרה והוא ארוך:

סימן עב

שוכ"ט לכבוד הרבני הנגיד החריף ובקי יו"ש מתנהג בחסידות הנדבן מו"ה ר' יוסף פנחס פישמאן נ"י בישוב יאסקאראיענע יצ"ו. יק"ם בא לידי ע"ד שאלתך במי שיש לו אקציען מבאנק אשר מביאי' לו כמה פערצענט ורוצה למכרו לחברו עד ג' שנים ובזמן יהי' חייב לו להחזירו האקציע ברצון המוכר שיחזיר לו מעותיו אם יש בזה משום רבית, דהיינו בתוך זמן הנ"ל שיהנה הלוקח רווחי' של האק. ציען ודמה כ"ת להא דתנן במ' ערוכין בבית ערי חומה שיש בו משום רבית למאן דל"פ כר"י דצד א' ברבית כידוע וא"כ ה"ה בנ"ז לדידן דלא קיימ"ל כר"י, והנה אם כי שפיר חזי'

עכ"ז אין לפסוק מתוך שקיל ותרי' שלא במקומה והנה במ' בב"מ דף ס"ה מכר לו בית או שדה ואמר לו המוכר אם יהי' לי מעות תחזיר' לי אסור כשיהי' לך מעות אחזירו לך מותר עיי"ש בגמ' במה דמתרץ רישא לסיפא החולק בין שמתנה המוכר דאסור וכשמתנה הלוקח ויש בזה מחלוק' בין פי' הרמב"ם והרא"ש, ועתה נבא לידי הפסק שפסקו הש"ע יו"ד סי' קע"ד וביותר באור בש"ע ח"מ סי' ר"ז סעיף ה' וי ז' ושם סתיר' מסעיף ה' לסעיף ו' דבסעיף ה' פסק דבמתנה המוכר אני מוכר לך על תנאי כי אם בזמן פלוני תחזיר לי וכן עשה המקח קיים ומותר והפירות שאכל הלוקח אינו רבית ובסעיף ו' פסק הא דינ' דמ' בב"מ דף ס"ה דבהתנה המוכר כך אסור משום רבית ותירץ תסמ"ע בס"ק י"א דהחלוק הוא דבסעיף ה' הוה בקביעות זמן והוה כשאר מתנה עמ"ל דהמקח שריר וקיים ואין כאן הלואה משא"כ בסעיף ו' איירי שהתנאי הי' על כל זמן שירצה המוכר ביהי' לו מעות א"כ הקנין לעולם תלוי ועומד בדעת המוכר ובהזמנת מעות אין כאן שום מכר רק כדרך הלואה ע"כ אסור, אבל ראיתי במחנה אפרים בה' רבית אות י"ג ובחוו"ד סי' קע"ד וכן בנתיבות סי' ר"ז הנ"ל שאינו נראה להם חלוק' של הסמ"ע מה לי קביעות בשנים או בהזמנת מעות אך החלוק היא בלשון הקנין לחלוטי' לעולם רק שמתנה תנאי זה שצריך להחזיר וזה מילתא אחריתא כשאר תנאי דעלמא וע"כ צריך בקיום התנאי של החברה קנין ממש ליד הנותן ולא שהקנין ממילא בטל או ממילא חוזר רק בין הנותן ובין המקבל כל א' נותן בקנין לעולם והחזיר ג"כ בקנין ממש וא"כ אין כאן שום הלואה רק מכירה ומקח ממש משא"כ אם לא אמר ע"מ שתחזירהו לי אלא כשתחזירהו לי וכלשון הגמרא כשיהי' לי מעות תחזירם לי היינו במשמעות שממילא יבא לידו בחזר' הרי אין כאן מכיר' או מקח דמכיר' או מקח קיים ביד לוקח והיינו שמחלק במחנה אפרים בין בית בערי' חומה דהוה כרבית לדידן משום דשם ממילא חוזר הבית למוכר בלא שום קנין דהא אפי' בעכ"ח יכול לתן לו פדיון ע"כ בטל המקח ממילא והמעות בתורת הלואה הוה גבי' משא"כ בזה במתנה ע"מ להחזיר ומה"ט מחלק ג"כ ברשב"א לענין פדיון הבן וכן קיימ"ל בסי' ש"ה דכשאמר לו הילך ה' סלעי' ותחזירהו לי לא הוה פדיון אבל במתנה עמ"ל בנו פדוי עיי"ש וכמו דאמר בגמ' מ' קדושין דף ו' ע"ב דכללא היא מתנה עמ"ל שמה מתנה והה"ד מכירה. ומעתה בנדון זה ג"כ תלוי' באמירת התנאי דאם מתנה בפירוש אני מוכר לך אקציע ע"מ שתחזירו לי אחר ג' שנים בסכום מעות זה ולאחר הזמן מקנה לו האקציע למוכר בקנין וכמו שקנה ממנו אין כאן משום רבית וצריך לזהר בזה ועוד יש תקון בזה בסי' קע"ד סעי' ב' דאם מקנה לו בסתם מכירה ולאחר שנגמר המקח עושין שטר חיוב שהלוקח מתחייב עצמ' להחזיר אפי' באותו יום לאחר שעה

שנעשה המקח מתחייב הלוקח ע"י קנין וחזקה להחזיר לו המקח מותר אבל לפני המקח או בתוך המקח אסור וזה לפימ"ש הגה"א בב"מ דף ס"ה הנ"ל בשם ר"ח שזה פירוש הסיפא מדעת הלוקח ועיי' שם בצ"צ הובא בפ"ת שכן יכול לעשות במטלטלי' וכן הובא במחנה אפרים הנ"ל, והנה דיני האקציען לא אדע אם יש להן דין שטרות וצריך קנין כתיבה ומסירה כמ"ש בח"מ סי' ס"ו וגם יש לעיין אם מה שמביאי' לו רבית היינו רווחי' של הבאנק ניהו דכבר כתבו האחרוני' התירי' בבאנק עיי' בת' מהר"מ שיק סי' קנ"ח שם נראה דעתו שאין בידו למכור ובאמת עינינו רואות בפשיטות מוכרי' ונותנין בהני אקציען כשאר מטלטלי' ועיי' בסי' ס"ו שם בש"ך ס"ק ק"ז שדעתו שא"א להקנות הרבית שבשטר וא"כ ה"נ אפשר דלא שייך בי' קנין כלל מה שעולה לרבית לכל אקציע ועיי' במהר"מ שיק סי' קנ"ט בהני פערצענטיגע פאפיערען ואפשר דשייך בהו קנין מצד דינא דמלכותא דינא וע"כ אין בידי דבר מהני טעמים ניהו מצד קנין הזמן הי' בידי לאמור שני דרכי' שכתבתי בתחיל' בס"ד אך מטעם אם שייך בזה קנין כלל אין בידי כעת לדבר ברור. ידידו"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עב

להרב הגדול חו"ב מו"ה יואל כ"ץ נ"י ק"ק נעגרעשט יצ"ו חתן הגאב"ד נ"י. ע"ד השפארקאסא שרובו של אקצינער והמנהיגי' ומנהלים יהודים ובבא זמן הפרעון חוב של ח"כ פעלליג [וקורין אותו בלשון הגרי (אואטאלאש) אשר מעריכין פני הערכאות ובלא רשות בד"צ וגורמים כמה הוצאות לזה ישראל ולדעתו צריכין רשות בד"צ והביא דברי קצוש"ע מ"ש ע"ד שו"מ לענין היתר רבית בשפ"ק הנ"ל במה שסמך בשו"מ על שאין ה' מלוה מבורר וע"י שליח ובטול ברוב וברירה והנה כבר העריכ' במהר"מ שיק סי' קנ"ח וכן בת' הרי בשמים סי' קט"ו שהוכיח ממ' מגילה גבי מכירת ביהכ"נ על תנאי לר"מ דאוסר למכור לחלוטין ופריך בגמ' היאך דיירי בי' דהוה רבית ותי' בגמ' דסבר כר"י צד א' ברבית מותר אלמא דגם בכלל קהל ואין המלוי' מבוררים ושותפות בכלל מ"מ שייך בי' רבית ע"כ עצתי לתלות בשפ"ק הנ"ל לוח היתר עסקא שע"כ סומכים השפ"ק עיי"ש מ"ש ג"כ דלא שייך ברירה בעומדים בשותפות ועיין בשבילי דוד סי' קס"ט סעי' נ' אשר בפלפול' העצום מבאר דשייך בטול וגם ברירה ומסקנתו דברוב אקצינער נכרים יש לסמוך על התירא הנ"ל ועיין בת' מנחת אליעזר ח"ב סי' כ"ד פלפול עצום ג"כ בזה ודעתו בהסכמת גדול א' דאם בפירוש מתנה דמה שיגיע חלקו הוא ממעות נכרים אמרינן בי' ברירה והנה באין ברירה למדו הגנ"י זכות על עם ישראל לצוק העתים ורבות עסקי'

לסמוך על סברת רש"י ז"ל דהוה ע"י שליח וגם לאוסרים וחולקים על שיטת רש"י ז"ל מ"מ כ"ע מודים דאינה אוסרים רק מדרבנן ובדרבנן אמרינן יש ברירה, ויש להעיר דלא מצינו ברירה בחלק השותפים רק בחפצי' שיש הקפדה לבעלים עליהם כמ"ש בכ"מ רוצה אדם בקו שלו, אבל במעות דלא שייך קפידא כמ"ש במרדכי פ"ב דמ' קדושין דמקדש בכסף ע"י שליח יכול השליח לקדש בכסף של עצמו והביאו בב"ש סי' ל"ה מה זו ברירה דהמעות שלו שכן הוברר למפרע הלא אין בזה נ"מ או מעות אחר ועיין בש"ך סי' קצ"ב בח"מ ס"ק ח' ע"כ לא זכיתי להבין מה ברירה שייך בזה לענין ממונות והא דאמרינן במ' יומא דף נ"ה לשקול די זוזי וכו' שאני התם דקדושה חל על המעות עצמו כמו על השקלים וגם יש בו אסור' ושייך שפיר ברירה אבל בנ"ז על המעות אין שום אסור בעצמו רק על הבעלים המלוה ולא נימא ברירה רק על דבר שבממון ע"כ אמרתי במטבעות ובאנקנאטען וכיו"ב לא אדע טעמי' דברירה ואחין שחלקו הוא בקרקעות או חפצי' ובמעות לא מצינו ועיין בב"מ דף ס"ט זוזי כמאן דפליגי וכן קיימ"ל בח"מ ר"ס קע"ה גבי אחי' יכולים לחלוק בזוזי' שוי' וכן שותפו' בסי' קע"ו ע"כ אין מובן לענ"ד הענין ברירה דכאן, והנה לא באתי לפקפק על התיר' של גדולי ישראל ח"ו בפרט בזה דשוי' בי' רבי' וישראל אם אינם נביאים ב"נ וכבר הבאתי בספרי לב"מ בס"ד מ"ש בחת"ס ח"ו סי' כ"ו מה שיש לתקן בהא- באנקען ע"י אמצעי' נכרי והלא מרן חת"ס כתב שמצוה לפרסם. והנה בנ"ז מ"ש כת"ה ע"ד המשפט בערכאות יש לעיין בי' טובא דבסי' כ"ו סעיף ד' הביא המחבר תשו' הרא"ש דאפי' בהתנה בשטר שידונו בדיני ערכאות לא מהני וברמ"א שם דאם הלוה אלים ולא ציית מותר לקובל עלי' בדיני ערכאות ואיתא בישו"ש הביא' ג"כ בהגה' רע"א ח"מ סי' י"ד דכהגוו"נ לא צריך רשות ב"ד עכ"פ אבל מ"מ הלוה אי"צ לשלם הוצאות המלוה ומעתה בנ"ז פשוט כיון שלכל באנק ישנו תקנות קבועות וע"ד זה הלוי לוין ודאי כי שם כתוב וחתום היאך יתנהג עם הוועק- סעל שהוא פעלליג ובל"ס שכן נכתב לילך לערכאות ואפשר שזה הוה כהותנה כיון שידוע לכל ומעתה משום אסור משפט ערכאות ליכא ולדעת הסמ"ע בסי' כ"ו וסי' ס"א אם יש למלוה איזה זכות יותר בדיני ערכאות גם ב"ד של ישראל ידונו לו בזכות הנ"ל וכמ"ש הרמ"א בסי' שס"ט יותר מזה דאפי' בשטר גוי שיש לו על ישראל ומכרו הגוי לישראל ידונו זכותו שיש לו בדיני ערכאות אך דא עקא דהא ידוע שהערכאות מחייבי' ללוה כל ההוצאות ובדיני ישראל פטור ובזה צריך רשות ב"ד כמ"ש הרמ"א בסי' י"ד הנ"ל וכמ"ש גם הישו"ש הובא בת' רע"א דבלא רשות ב"ד אין הלוה צריך לשלם ההוצאות וא"כ שלכ"ד גורמים היזק' ללוה ופשיטא דאם המנהיגים ומנהלים ישראלי' אינה רשאים לעשות כן ואם כי לענין גרמ'

בנזקי' יש לעיין אם מחוייבי' שוב לשלמו דאין מתכוון להזיק וכמ"ש בשם מאירי היכא דאינה מתכוון להזיק פטור מ"מ ודאי אסור' איכא ע"כ לענ"ד דבכזה צריכין רשות ב"ד וכמ"ש מעכ"ת דעכ"פ לא יעשה מעשה אסור בגרמ' זו וכמ"ש לעיל דאין דינו כמסור שמבורר בסי' כ"ו אם מסבב ואפי' רשות ב"ד ל"צ בהתנה אבל גורמי' היזיקא הוה ושוב נזכרתי מ"ש בכסף קדשים ות' דברי חיים ח"ב סי' מ"ו דהמסרב אם כי לא נטלו רשות ב"ד אינה דינו כמסור לשלם הפסד' ע"י ערכאות מ"מ ראוי' לטול רשות משום מ"ש לעיל להנצל מאסור גרמ' ולענ"ד בזה אין חלוק בין רוב נכרים או רוב ישראל וכי גם בזה שייך בטול או ברירה דודאי המנהלים קובלין לפני הערכאות בכללית הבאנק ואין בזה שייכת חלק כחלק כנלענ"ד ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עג

לכבוד הרב הגדול כש"ת מו"ה ישראל וועלץ נ"י אבדק"ק מיגניץ יצ"ו. א) מ"ש ע"ד או"א שבא להם מכשול ר"ל להורות להם דרכי תשובה והנה יעיין בדברי ת' מרן חת"ס יו"ד סי' קנ"ה ימצא דרך נכון לכל האנפין וידוע כי עיקר התשובה ודוי חרטה לב טהור ורוח נכון גו' ב) במ"ש האיך לנהוג במראה ברוין אשר בס' ס"ט ות' יעב"ץ מבואר להקל עיין בספרי בס"ד אשר שם פלפול בהנ"ל וכעת ראיתי בס' פתחי זוטי סי' קפ"ח שהביא דעת המחמירי' ה"ה ס' ראש אפרים ועצי לבונה ושו"ת בית שלמה ועוד ספרי אחרונים וכתב דהיינו בהרגשה ובדיקת עד ובכתם קיה להקל, ורפי' בידי' ורק בקונטרס אחרונים סי' הנ"ל מביא דברי מנחת פנים שכתב חלילה להחמיר אפי' לשיטת הרמב"ן והר"ן כי מראה ברוין מראה בפני עצמ' הוא ובשו"ת ס' טהרת ישראל כתב כי בזה"ז אשר כמעט כל אשה חלוש' כח אם נחמיר עליהם בזה כמה וכמה לא יהי' בידה להעלות לטהר' ע"כ כל המיקל לא הפסיד והנה בזה ג"כ אין לדיין אלא מה שעיני' רואות כי במראה ברוין גופ' שונה זה מזה ישנ' עמוק ונוט' לאדמנומות או לשחרות יותר בזה ודאי אין להקל אבל בדיהו ודיהו מהנ"ל יש לסמוך על האחרונים הגאונים ויעיין בספרי בס"ד סי' קי"א הנ"ל ג) במ"ש בכתם שנשתנו מאדמומות למראה טהור אם להיפך ג"כ נאמר דתלי' במחלוקת הב"ח וח"צ סי' מ"ו והנה בת' יעב"ץ סי' י"ב כתב להדי' דהב"ח לא קאמר רק לחומרא אבל להיפך ודאי יודע שאם נשתנ' מטמ' לטהור דאזלינן בתר יציאתו כמ"ש הח"צ ובשם גבעת שאול השאלה אם מספק' לי' בלילה, וביום נמצא טהור נוטה להקל דתלינן שמפני באור הנר הי' נוטה לאדמומי' ובס"ט סי' ק"ד איתא להדי' דאם מחזק' עצמ' לודאי טמא ובבא היום נשתנה מטמאינן לי' ועכ"פ דברי היעב"ץ ברורי' לפסוק

בזה כמ"ש בח"צ וכהנ"ל ד') מ"ש כת"ה לעניין ראיית דם בלילה היאך נוהגין והביא דברי ס"ט סי' קפ"ח וכן היא בס' לחם ושמלה והנה ראיתי בס' דעת תורה שהביא דברי האשכול מ"ש דברי הגמ' אהדדי דבמ' מגילה דף י"ד מ"ש ד"ה ע"ה לאבגיל וכי מראי' דם בלילה משמע בפשיטא שאין מראי' ובמ' נדה דף כ' איתא דרבי ראה דם בלילה ותי' באשכול דמ"ש במ' מגילה היינו בלא נר רק באור הככבי' אבל אצל הנר מותר מדינ' דגמר' ומ"מ סיים באשכול אנו חשוכי ראות אין רואי' בלילה להורות עפ"י ראיית הלילה ולענ"ד כש"כ דאין לסמוך על ראיית האשה בלילה ובפרט במראה ברוין דבלא"ה איכא עקולי ופשורי בפלפול פסקי האחרונים כנ"ל, ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב האברך חריף ובקי עצום יו"ש כש"ת מו"ה מאיר הלוי נ"י אבן יקר ק"ק אוהעל יצ"ו. אחדש"ה ראיתי מ"ש ע"ד הנוב"י ממ"ש דכמו דחשבינן באשה שראתה מיום י"ד ואילך בלא קביעת זמן ועד י' י"ד אינה רואית דחשבינן לי' כוסת לענין שאי"צ לבדיקה כאשה שאי"ל וסת והוא מתה"ד סי' רמ"ז הביאו המחבר סי' קפ"ו הה"ד דחשבינן בכש"כ לחומרא הוסת אח"ז י"ד ימים דלהוה כוסת והראה מעכ"ת לדברי ש"ג במ' שבועות וכן הביאה בס"ט וחכ"א ותימה בעיניו כי הנוב"י והחוו"ד שהשיג עלי' העלימ' עין מדברי ש"ג הנ"ל והנה העירו לפני כן הג' אב"ד טאקאי נ"י וכן תלמידי האברך הגדול מו"ה משה נ"י ועיין בספרי בס"ד סי' ק"ג וסי' קט"ו וגם הערותי שם ע"ד מרן חת"ס סי' קס"ו שלא הביא מכל הנ"ל ושם חלקנו דסברא כי מדברי ש"ג אינה נשמע דהוה כוסת קבוע ורק לחוש לה חיישינן אבל י"ל דנעקר בפ"א כמ"ש ג"כ מדברי מרן חת"ס סי' קס"ו הנ"ל וגם הראתי לדעת שם כי מדברי התה"ד שהביא בש"ג מסוף דבריו יש לדייק שאין זה וסת כלל שכתב כי לאחר י"ד ימים מה דינא באותן הימים צוה לעיין בס"פ האשה ושם מתבאר בכגון זה עקיר' וסת שאינה קבוע, והנה מעכ"ת הביא ראיי' להיפך מדברי המחבר סי' קפ"ט סעי' י"ג בשינת' ראייתה מיום ללילה או מלילה ליום דאי"ח רק כאינה קבוע ולדברי הנוב"י והגה"מ שהביא ברמ"א סי' קפ"ד להלכה הלא ק"ו הוא אם חיישינן בשנתה להרגל' להקדים ג' או ד' ימים חיישינן כש"כ ברגילה לשנות מיום ללילה ומלילה ליום, הנה לענ"ד אין משם ראיי' לנגד דברי הנוב"י או הגה"מ דכפי מ"ש בחכ"א בדברי המחבר אין שום חדוש דה"ה דברי הראב"ד בס' בע"נ ולא קאי רק לענין קביעת הוסת בעונות דהיינו הדין שהוזכר כבר גם בסי' קפ"ד

וכן נראה באמת הוא לשון הראב"ד בבע"נ ורק בדברי הטור קשה לפרש כן עיי"ש) ועיין בנוב"י מהדו"ת סי' פ"ג א"כ כיון דחשבינן זה לוסת בפני עצמה דהיינו לדון על העונה באיזה זמן הוה כשאר וסת שמשכי' למשל מיום כ' ליום ל' וכיו"ב וכי בזה חשבינן הקדם או אחור לאותה וסת עצמה ועכ"ח אמרינן ששינה וסת יש כאן כמ"ש בגמ' בכ"מ הה"ד מיום ללילה הוה כוסת אחרת כיון דלא חיישינן רק לאותה עונה (מלבד דעת אבי אסף וא"ז שהביא הש"ך סי' קפ"ד) ע"כ אין חשיבת כלל לומר דהוה שייך או המשכה לאותה וסת' אלא וסת אחרת לגמרי והא קיימ"ל דאפי' אם רגילות להקדים או לאחר ג' ימים מ"מ אם כל פעם שמתחילה לראות הוא תמיד או ביום או בלילה אינה חוששת לעונה אחרת כמ"ש להדיא בת' חוט השני סי' כ"ד וכן בחת"ס סי' קס"ו הנ"ל וטעמי' רבה איכא כ"ש דכך מזג' והרגילה דעלולה לכך שהלילה או היום גורם ומעתה היאך אפשר לשנות מיום ללילה ודאי אם הי' שעות וסתות הי' משכחת בהקדם או אחור באותה עונה עצמ' וידוע מחלוקת ר"י ור"ח בזה ומעתה אין סתירה לענ"ד מדברי המחבר לדברי הגה"מ או נוב"י, וא"כ גם דברי הרמ"א על מכונן דתמה עליו כת"ה מה בא לאשמעונין בדברי שציון שלא קבעו אפי' אחד מהם דזה גופ' אשמעונין דעונות לילה ויום גופ' הוה וסת ואינה דומה לקביעת וסת דימים דחיישינן להקדים ואחור בסי' קפ"ד. וראיתי מעכ"ת עולה הרים בנדון כזה לענין קביעת וסת ולמי משפט הבכיר' ואי צריכין לקבוע א' מהם והיאך נעקרי' והוליד מזה כמה הלכות, ותולה הני חקירות במחלוקת הראב"ד והרמב"ן דאם כי בחדא שיטה קיימ' להחמיר כל ימי משך הוסת מ"מ חלוקין בטעמן דלהראב"ד חדא וסת אריכתא הוה ולשיטת הרמב"ן כל יום ויום וסת בפני עצמו וכמ"ש בפריש' ואינה תח"י והנה עיינתי בס' בע"נלהראב"ד וכן הביא' הס"ט אות ט' שהביא ג' שיטות על הנ"ל א' בטעמי' דלא מחשיב לוסת קבוע במשך הימים כיון דאין אשה קובע וסת בימי נדת' ורק מיחש חיישינן חדא זימנא כר"פ בגמ' פ' האשה אבל אי"צ לעקר' ג"פ ב' שיטת הרז"ה דעיקר תחילת הוסת ושארית הימים דימים יתרי' נתוספ' וטפל' לעיקר ובאזל העיקר גם הטפל בטלה אפי' מיחוש לא חיישינן אפי' בחדא זימנא ג' והיא שיטת הרמב"ן כמ"ש התהב"א להרשב"א דמשו"ה יש לחוש לכולי יומא דמושך הוסת דעכשיו נשי דידן טועות חשבינן דהא משו"ה גזרו עלי' להיות כזבות וגם אינן בקיאים לדם טוהר ודם ט' וחיישינן דילמא ראיי' ראשונה היתה דם טוהר וכו' ב' ותחילת הוסת באחרונה או להיפך וכן דילמא ימים ראשונים בימי זיבה ואינה ראוי' לקבוע בהם וסת וראיות אחרים הם תחילת נדה וכיו"ב והראב"ד דחה חומרא זו כיון שאין דם לפנינו לענין לטמאת' או לטהר' רק נחוש כך וכך אינה מה"ד להחמיר כ"כ בוסת דרבנן, רק פי' ב' טעמים

דכל ימי ראיית' כחדא חשיבא כמו יום או שעה אחת דאפי' ר"י דלא חייש לעונה חייש לשעתה ועוד טעם ב' כיון דכל דרך הנשים להקדים או לאחר יום הראיי' דילמא יום א' הי' מקדמת דנא תחילת עיקר ראיי' ועכשיו נעשה אמצעי אשר מפני זה לא אבד' מעלתו ומעתה לפי"ז לא נשמע מדברי הרמב"ן דבר לאמור דכל יום חשוב כוסת בפני עצמה אך ורק מפני הספקות וחומרת הטועות לאמור דזה יום לבד חשיב ראוי' לקבוע וסת וכל יום ויום בספיקא עומד אבל אם היינו בקיאי' וכמו קודם גזרת ר"ז וכיו"ב אפשר דמודה שפיר לסברת לס' הראב"ד בשופע' או זולפ' ובהפסיק' אפשר לסבר' להו כהרז"ה או נימא דמיחש חיישינן חדא זימנא כהראב"ד דכל ימים שרואה כחדא חשיבא וע"כ לא הבנתי הנ"מ שכתב מעכ"ת בשם הפרישה דלהרמב"ן ל"צ לחוש בפעם ג' ליום ראשון דנעקר בפני עצמ' הא הרמב"ן רק לחומרא אמרה דילמ' ועת' אבל פשיטא ופשיטא דחוששי' בק"ו להיפך דילמא הכל בתחילת נדה ודלמא הכל דם טמא וא"כ אם להחמיר להראב"ד הה"ד לשיטת הרמב"ן, ומ"ש מעכ"ת דקשה לסבר' פריש' דנימא להראב"ד די' א' לחודא אינה נעקר עד דעקרה לכולה' זה ודאי קשה ולשונו משמע בפשיטות דקאמר עד דעקרה להו וכי אכולהו קאמר מה כל וסת נעקר בג"פ ועוד ממ"ש משום חששא דמספקא לן דילמא חד מהני יומא הי' מתחילה עיקר וסת ודאי לא שייך סברת הפרישה ומדלא מפליג הראב"ד בין הני טעמים משמע דכולו בחדא הלכה הוה רק לענין לחוש לכל ימי עונה הנ"ל והנה ראיתי דברי מעכ"ת מ"ש הנ"מ בין שיטת הראב"ד והרמב"ן כמו בנ"ז היאך הקביעות להוסת ולדברי מעכ"ת לשיטת הראב"ד אם ראת' פעם בכ"ה ופעם כ"ו ותו כ"ז ולמעלה ולמטה לא ראת' א"כ הוחזקה ואגלאי מילתא למפרע דראיי' חדא אריכתא הוה, והנה כבר הזכרתי דאין הכרח שיחלוק הרמב"ן על סברת הראב"ד אם הי' בקיאי' אם לאו דנימא דאית לי' כסברת הרז"ה דעיקר הזה תחילת הוסת ובהסתלק העיקר אזל גם הטפל א"כ ודאי דלא שייך לומר כל יום וסת בפני עצמו. וגם מ"ש לדעת הראב"ד אמרינן אגלאי מילתא למפרע בנ"ז והנה הראב"ד בבע"נ דייק וקאמר משום דמזלפת כשופעת כחדא ראיי' הוה כמ"ש בפ"ק מ' נדה ונ"ז אין דבר מזה וגם אין שום הכרח דשיטת הראב"ד כדעת הש"ג וגם מ"ש הנ"מ לדעת הרמב"ן דצריך ג' פעמים לכל יום ויום ולהראב"ד סגי' לכוללם יחד אם כי אינה שוות ג"כ מה"ט דאגלאי מילתא למפרע, גם זה לענ"ד אינה לפי טעם שנאמר בו לעיל ועוד הראב"ד בתחילת דבריו קאמר אשה שלמודה לראות ד' או ה' ימים רצופים ואין בכלל זה משמעות מדברי מעכ"ת שאין נדון הש"ג רצופים שוב ראיתי כי גם מעכ"ת נחות לחלק ביניהם. בסוף דבריו ראיתי ספק עצום אם הי' נ"ז ע"ד וסת הפלגה ומהשת' היאך תתנהג בעקירת וסת' אם נתלה החששא למנות ליום כ"ה או

לכ"ו וכיו"ב לענין עקירת ג"פ והביא מחלוקת הש"ך וט"ז סי' קפ"ט ס"ק ל"א שמחמיר שלא כדברי מהרש"ל דבזה גם בימים הראוי' לראות חיישינן לוסת הפלגה והנה מסברא כמו החששא כן העקירה דהא הנוב"י יליף מק"ו אם מהני להיות כוסת קבוע לקולא הה"ד אותה ימים לחומרא ובהאריך הימים צריך לעקור' כולם לדברי הט"ז והא מדברי התה"ד משמע בהדיא דאמרי בענין וסת הפלגה ממ"ש שאינה בפחות י"ד יום ועד"ז קאי הש"ג והנוב"י אמנם הא בסד"ט אות כ' וכן בחוו"ד הא הסכימו לדברי מהרש"ל והביא דברי הרמב"ן שכן הי' מפרש מתחילה כדברי הט"ז אלא שמצא להראב"ד שמחלק בין וסת החדש לוסת הפלגה וכדברי מהרש"ל משמע שחזר מסברתו דניזל בזה ליום הראוי' וכיון שכמה מהאחרונים פסקו להקל גם בנ"ז כמ"ש הש"ג כי רבו מהר"ן השיב להקל כש"כ בזה ודאי יש די לסמוך אדברי מהרש"ל והש"ך ועמו שיטת האחרונים כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עה

לכבוד הרה"ג חו"ב מו"ה ישראל וועלץ נ"י אבדק"ק טיניע יצ"ו. ראיתי מ"ש בשאלה מצורב' דרבנן ע"ד שנשא בתולה וראת' ד"פ ובתוכ' פ"ג לא מצא' אך הבעל מצא על כתונת שלו והיא מצאה בתוך עונה גם בחלוק שלה אם יש לצרף מ"ש הבעל שלא יהי' הפסק עונה אחת לפימ"ש המחבר ססי' קפ"ז דאם הפסק פ"א אין מחזיקים מדם בתולים ודני' בי' משום רואה מח"ת והנה כל עצמ' לענין להבא אם תרא' עוד דלעת כזאת ממנפ"ש אם אומרים דמציא' שלו הוה כמו מצא' היא א"כ אין כאן הפסק ואם לאו א"כ עוד אינו מוחזקת בג"פ דאין כאן רצופי' כמ"ש ברמ"א שם וגם המחבר בריש הסימן והנה הלכה זו תלי' באשלי רברבי מקולי לחומרי ומחומרא לקולא דה' בת' פמ"א ח"ב סי' קכ"ז פשיטא לי' דל"ג בכתם בבגדי הבעל בין לענין דלא הוחזק' רואה מח"ת וגם לטהרה ובסד"ט הביאו בסי' קפ"ז וסי' ק"צ עיי"ש ובפ"ת סי'ק"צ הביא בפ"ת בשם הגאון מרה יחיאל ז"ל שהביא תוספת' מפורשת נגד דברי הפמ"א דאיתה שם מצאה כתם בחלוק בנה ששוכב אצל' טמא' משום כתם ולא בנו לבד כן בכל אדם אלא שדברי החכמים בהוה וכן בס' לחם שמלה סי' ק"צ ס"ק ד' בשמלה תמה עלי' מה בין זה לסדין דאמרינן בכ"מ שמצאו עליו טמאה משום כתם וה"נ כן ובפ"ת עוד הניח בתימ' דהא כמו שתולי' בבעלי' ובנה לקול' אם יש להם מכה או מלוכלכ' דמים כמ"ש בסי' ק"צ סעי' י"ט ה"נ נימא לחומרא וגם שארית ספרי אחרונים חולקים אדברי פמ"א עיין ת' הר המור סי' ח"י ות' מהרש"ם מסיק להקל כדברי פמ"א ועיין בספרי בס"ד סי' קי"ז

מ"ש בפי' דברי התוספתא וא"כ נ"ז ג"כ חלוף הדברים מקול' לחומרא דאם כדברי פמ"א דאין מחזיקי' מגוף לגוף וטהור' לגמרי אם כן ממילא הוה כמו לא נמצא כלום והוה הפסק ולדברי החולקים עליו הוה להיפך ומ"ש דמי מקור מדמי בתולי' לענין לתלות זב"ז ועוד הא בטעמי' דמטהרי' בנמצא על בגדי איש שתולי' בשוק טבחי' ולא אדעתי' כמ"ש בסד"ט ה"נ נימא הכא אך לפימ"ש בת' הר המור בפלפול עמוק ועצום לחלק דלענין שלא להחזיקו רוא' מח"ת כיון דהוה לא שכיח שהתשמיש יגרום ראיי' כמ"ש בב"י תולי' ג"כ במידי דלא שכיח דילמא עבר בשוק של דמים ולאו אדעתי' אבל לענין לטהרו על ראיי' זו תצטריך ז' נקיים וטבילה כיון שדמים מצויי' באשה לא תלינן בשוק של טבחי' וא"כ יש כמעט ק"ו בנ"ז דהא ודאי דם בתולי' מצויי' ג"כ וראיי' מח"ת לא שכיח ועוד בפרט דהוה לה וסת ונמצא שלא בשעת וסת' ודאי יותר יש לתלות במכ' משנאמר להחזיקו ט' מח"ת שלא בשעת וסת' בזה אפשר לכ"ע מודי' לשיטת המרדכי וכמ"ש בנוב"י אם כי בלו"ש הביא דברי מהרמ"ק דממנו לקוחי' דברי הרמ"א להחמיר שלא בכאב ושם איירי בהי' לה וסת מ"מ בנ"ז שגם הוא מחמיר שלא כדברי פמ"א גם הוא יודה לצרף שיטת המרדכי וכש"כ שהרגישו כאב וגם מצא' אח"כ בחלוק (ומעכ"ת לא ביאר אם בדקו כתונת שלה מיד או לא דיש נ"מ כמובן) ועוד דהא ודאי חזינן דבגמ' אמרינן שתולים במכה של בעלה ובנה והא דם בתולי' ג"כ נקרא מכה כמ"ש בגמ' עד שתחי' המכה ואם הפמ"א סובר איזה חלוק בין מכה לדם נדות עכ"פ בזה שנקרא מכה ומוציא דמים יותר יש לתלות כמובן דבמכה הדם לפנינו משא"כ לענין ראיי' וכש"כ שתהי' ראי' מח"ת שלא בשעת וסת' נגד החזקה אורח בזמנו בא כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עו

לכבוד הרבני החריף מו"ה צבי זוסמאן נ"י. ע"ד האשה שהיא מעוברת ומסולקת דמים ולא רואה ורק בהטלת מ"ר אשר אז מרגשת כאב גדול לפניה ולאחריה והיא בדק' עצמ' ומצא בעד לחלוחי דמים ב' פעמים ושוב חדל אורך הנ"ל ואינו רואה שום דבר בהטל' מ"ר ואשר שאלת האם להתיר לה בלא בדיקת מהר"י ומהרי"ל שהביא הרמ"א סי' קצ"א על מה שעבר במה שראת' בלא טבילו' אשר הקש' עליו והנה מעכ"ת הביא דברי ת' צ"ל שהחמיר בבדיקה זו של עד בלא מצא' בתוך מ"ר מ"מ במרגשת הא ג"כ יוצא להקל כמ"ש בדבריו שם דברי מעכ"ת המה דברים תמוהים הוא דברי צ"צ סובבי' לענין שיועיל בדיקה שכתב בשם מהר"י ומהרי"ל אבל בלא בדיקה הנ"ל לא מהני' אפי'

בכאב לה כמ"ש מדברי ס"ט שהשיג עליו לומר דמועיל בדיקה מהרי' ומהרי"ל גם בכאב שאחר הטלת מ"ר אבל בלא שום בדיקה מי הוא שיתיר והלא כל דברי הרמ"א מקורן בת' מהרי"ל סי' קע"ג ושם הציע כל התשובות שנאמרה בזה בתשובת ראשונים ולבסוף מסיק לפימ"ש מפרש לשאול להאשה אם הדם בא מן נקב או ממקור עד"ז השיאה עצה זו לבדוק ע"י מוך הנ"ל ובל"ז צריך להחמיר כדעת מהר"ש והלא יראה בדברי ט"ז ססי' קצ"א דצריך ב' תנאים שיהי' לה וסת והטלת מ"ר שלא בשעת וסת וגם נוסיף בדיק' הנ"ל וכן הוא בספרים אחרונים אין גם א' שיתיר בלא בדיקה הנ"ל ועיי' בת' נוב"י מהד"ק סי' מ"ח ושוב ראיתי בת' שו"מ מה"ת ח"א סי' קנ"ז שהי' עובד' באשה מנקת מסולקת דמים ושם הביא דברי הצ"צ להשיג עליו ושוב מהדר אהתירא ג"כ בלא בדיקה דכיון שהיא מסולקת דמים אית לה חזקת טהרה אלא ששוב חזר מהיתר הנ"ל מני' בי' דאדרבה כיון שאינה רואה רק בהטלת מ"ר ובשאר זמנים אינו רואה י"ל דהוא מפני שהיא מסולקת דמים ע"י הנקה וע"י כאב וחולי' מי רגליים נתקלקל גם מקורה כלומר שע"י חלוש' של חולי' הנ"ל אין כח להחזיק הדמים ורואה ממש הוא ומ"ש מעכ"ת דלא שייך בדיקה דהא לע"ע חדל לגמרי ראיי' דברים אלו אין להם הבנה במכח"ת וכי מפני שא"צ להבא נטהר מה שעבר בלא הוכח' ע"י בדיקת מהרי"ו מהרי"ל כיון שצריך בדיקה הנ"ל להתברר על להבא שאין זה דם של המקור ועד שלא נתברר ממילא טמאה מחמת שראת' בזמני' הנ"ל א"כ חלילה להתיר בלא טבילה כהלכה ואי"צ להאריך בדברים פשוטים. ידידו הק' מרדכי ריב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עז

כבוד הרבני האברך חו"ב בנש"ק כש"ת מו"ה אייזיק אדלער אבן יקר ק"ק סערעדנא יצ"ו. ע"ד שאלתו בחכמה במה דפסק בש"ע סי' קפ"ז בראת' ג"פ מ"ת דאסור לבעלי' דמוחזקים לרא' בתשמיש ואם שמשה סמוך לווסתה תלינן בווסת' ואינה אסור' וזהו כפי' הרמב"ם בבריית' מ' נדה דף ס"ו דאם יש לה ווסת תולה בווסתה ולפי"ז עמד על המחקר אם נאמר לפי"ד הפריש' דאיירי בסמוך לווסתה בזמן היתר היינו דווסת' ביום ושמש' בסוף הלילה דלאו ברשיעי עסקינן והש"ך הקשה עליו כיון דסמכינן להקל לשמש באות' זמן כש"כ לא נתלי דמשום כך ראתה והאחרונים הסכימו מ"מ לפי' הפריש' וכמ"ש בסד"ט דבסתמא לא חיישינן דתקדי' ע"י התשמיש אבל בראתה לפנינו שפיר תלינן דע"י חמים התשמיש נתעורר הדם להקדים וכן דייק מלשון חדושי הר"ן עיי"ש ולפי"ז הי' תקנה לבת ישראל בראתה ב"פ ע"י תשמיש דתדח' טבילת' עד סמוך לווסת' ולא יצטרף ולא

תאסר' והעלה כ"ת מדברי מעכ"ת והביא דברי החוו"ד דבפ"א צריך לבדוק לאח"ת כדי לברר אם אינה ראה מתשמיש ולפי הנ"ל הא לא תתברר דבפעם הג' הוא סמוך לווסת' לענ"ד משו"ה לא תבר' דהא מעכ"ת שוב השיב דלא נאמר דלעולם תעשה כן דהא עכ"פ תברר על תשמיש שלאח"כ וגם נמי אם אינה יום קבוע לווסת' רק שאינה ראה מי"ד לי"ד כמ"ש בתה"ד הובא בסי' קפ"ד דלענין חיוב בדיקה הוה כווסת קבוע ולענין לתלות ודאי לא תלינן בכגון זה וגם אפשר אם פעמים מאחרת או מקדמת ב' ג' ימים דצריכי לחוש להנך ימים ולא שייך להיות תולה בסמוך לווסתה דכל כך ודאי דאין תולין ועיין בלבנון נטע שהעיר בזה דבסמוך לווסתה וראתה ודאי קובעי' ווסת כזה וגם חיישינן אפי' בפ"א שלא לשמש שוב בסמוך הנ"ל דהא אפי' בראתה פ"א ליל טבילה אסור' שוב לשמש בליל טבילה כמ"ש בסי' קפ"ז הנ"ל. ולענין הלכה בנדון זה לענ"ד לא יאה למיעבד הכי לכתחילה למען עשות כן לתיקון שלה דהא כל מה שמקילין ברואה מ"ת ולהתיר ע"י בדיקה ולתלות בכל מה שבידו לתלות הוא משום דלא שכיח לראות מ"ת ותלינן בצדדים או במכה וגם אינ' נחשב רק כמו וסת הגוף כמ"ש בתוס' ועיין באחרונים ומעתה האיך תעשה תיקון לזה לומר שתול' בווסת ואז לפי דבריה ומעשיה שלה תעשה אסור ודאי כלומר שתקדי' דם ווסתה שאינה מן הצדדים ולא מחמת מכה אם כי מ"מ ספיקו קאי ועומד עכ"ז איך תעשה לכתחילה להדר אחר תיקון שע"י אסור תציל א"ע מווסת של מ"ת דהוה ספק גמור וכיו"ב מצינו בתה"ד הובא בסי' ק"י בטו"ז סק"ח ובש"כ ס"ק מ' לענין דברים חשובים דאי' בטל' דבנפל לים א' מהם מותרי' דוקא דבנפל לים מעצמה אבל בהפיל' אסור אפי' שוגג דקנסינן שוגג אטו מזיד. אבל בנאכל א' מהם שוגג מותרים ולא קנסינן שוגג אטו מזיד דלא שייך לומר דיעשה כן במזיד דהאיך יעשה כן דהא לפי"ד עשה ודאי איסור ועיין בפרמ"ג בשם פמ"א דאפי' ספק איסור לא חיישינן שיעשה כן ואם כי הטו"ז וש"ך פליגו ע"ד תה"ד היינו דמ"מ גזרינן דיאכול לעכו"ם או לכלבים אבל מ"מ הסברא קיימת דלפי"ד עשה ודאי איסור א"כ ה"נ לפענ"ד אין זה מן התקנה להתירו. ידידו"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עח

שוכ"ט על ראש כבוד הרב הגדול חו"ב יו"ש מו"ה יצחק אייזיק נ"י הנה באתי עד"ת מה שהעלה להסתפק מ"ש המחבר בסי' ק"צ וה"ה דברי הראב"ד וטור שאין בכתמים קביעות וסת חוץ מכתמי עד ע"י בדיקה שהם כראיי' לכ"ד אם זה גם לקולא אמרינן לכ"ד ונ"מ אם קבע' וסת ע"י בדיקת עד בדוק שלא לחוש כעו' בינונית והנה לשון המחבר

ודאי מורה דגם לקולא הוה ראיי' דהא גבי כתמי' דעלמא כתב לא קבעתו ולא עקרתו ופי' בס"ט דהיינו אם אהני לה וסת קבוע ופסק' מלראות ג"פ דקיימ"ל דאם חזרה לראות אפי' פ"א חזרה לקביעות ראשון לזה אשמעונין דאפי' בראיית ג' כתמים או ראתה ב"פ ובג' ע"י כתם לא נעקר הוסת שלא תחזור לקביעות הראשון בפ"א וע"י בדיקת עד ג"פ אינו חושש' כלל לוסת הראשון וכדין קביעות וסת חדש א"כ פי' בהדיא דלקולא ג"כ אמרינן דזה כוונת המחבר במ"ש ולא עקרת' ובעיני כת"ה התמיה' דהכל קשה למה נימא הכי דהוה רק ספיקא והביא דברי נטע שעשועים דאם מכוונה ואומר ברי לה בבדיקת עד בדוק ג"כ אינה רק מדרבנן ועיין בהרמב"ם פ"ט מה' א"ב במ"ש בבדיקת עד דהוה חזקה דבא בהרגשה דזה מ"ש במתניתן דם הנמצא בפרוזדור והנה לענין עקירת וסת וכן לענין חששו דעונה בינונית י"ל דס"ל וסתות דרבנן ואלים ספק זה לעקור הוסתות בפרט שפסק' מלראות בג' זמנים וכן חששה עונה בינונית עיין בס"ט דיש פוסקים שאינה מן הוסתות הקבועות לענין עקיר' ג"פ עיין בפ"ת סי' קפ"ט ס"ק א' אלא די"ל במ"ש בהגה"מ פ"ד מה' אישות הביאה הכו"פ סי' קפ"ג דראיי' ע"י בדיקת עד אינה רק מדרבנן ככתמים בזה ודאי קשה למה ישתנו מכתמים עכ"פ אפי' להקל ועוד יוקש' מפ' כל היד גבי בדק' בעד שאינה בדוק וכו' במחלוקת רבי ור"ח דמהנ"ל הוכיח הרשב"א בתה"ב דבעד בדוק בכ"ש טמאה משום נדה ולא משום כתם ועיין בס"ט ריש סי' קפ"ג ואי לאו דאמרו הגאון בעל כו"פ בפירוש דברי הגה"מ הנ"ל הייתי אומר דכוונתו כך היא במ"ש כי אוז' הי' מוח' באשה שבדקה לאחה"ת כיון דמדאורייתא אינה טמאה עד שתרגיש בבשרה אלא דחכמים גזרו כמו בכתמים והם אמרו שלא תבדוק היינו שבדיקה זו אחה"ת פי' בתוס' דף ט"ז דשמא מחמת חמוד ראתה ופשיטא דבדיקה זו אינה דוקא לאה"ת מיד לענין חיוב חטאת או אשם דהא במתניתן דף י"ד חשיב שהיי' דלאח"כ שאינה לא בא"ת אלמ' דבדיק' זו לטהרות דחיישינן שמא מחמת חמוד דהיינו התשמיש ברב חמדתה גורם שתראה גם אח"ז וכן משמע בהדיא בפירש"י ז"ל דף ט"ו ע"ב דדוקא בעד שקודם תשמיש איכא קרבן ועיין בחת"ס בכמה מקומות דכך הסברא דתשמיש מעורר הדמים ואפילו לראיי' דלאח"כ ואשה שבודק' אחה"ת ודאי שלא בקיאה לבדוק מיד כדי חיוב קרבן בפרט בזה"ז כמ"ש הרמ"א סי' קפ"ז לענין ראה מנח"ת ומעתה הא בבדיקת עד הוא דחיישינן דילמא ארגשה ולאו אדעתי' וכן בשעת תשמיש כה"נ וא"כ כי החששא רק דילמ' עתה לאה"ת ראתה ולענין לפרוש מבעלה וכמ"ש ר"ז בעל נפש לא ישנה ויבעול בזה שפיר קאמר דלאח"ז התשמיש אפי' תראה בלא בדיקה הא לא ארגשה ואין כאן טעות משום הרגשת שמש ולא משום הרגשת וא"כ אפי' ראתה ליכא רק דרבנן ככתמים

וא"כ למה תבדוק ולכנוס עצמו לספק דאוריי' דנימא דלמא הרגשת עד הוה כיון דחכמים אמרו לא תבדוק ועל דילמא ראת' בלא בדיקה הוא דרבנן ככתמים והם אמרו והם אמרו אבל לעולם איכא למימר אם מ"מ ראתה הוה לדידי' ג"כ ספק מה"ת כשיטת הרמב"ם והרשב"א כנלענ"ד. ראיתי מה שהעלה כת"ה ספק עצום בהא דאם אשה ראתה ל' יום לחדש והשני הי' חסר שהוא רק כ"ט יום היכ' כדיינו להאי דינא ודאי לשיטת הרא"ה דאזלינן בתר ראיי' וחשבון המולד שפיר נבוא לחשבון אבל לפי שיטת רוב הפוסקים והסכמת הש"ך סי' קפ"ט ס"ק ג' דשיפור' גרם אם צריכ' לחוש לכ"ט יום אם כי צריכ' לחוש לע"ב מ"מ למינקת וכיו"ב והביא ג"כ מ"ש בענין כזה באו"ח תקס"ח לענין יאהר"צ ועיין בכו"פ סי' קפ"ט שדייק מדברי הרמב"ן והחדושי הר"ן דס"ל כשיטת הרא"ה מ"מ גם הם לא אמרו רק אם הב"ד מחסרי' כמה חדשים או להיפך אבל א' מלא וא' חסר גם הם יודו דלא אזלינן בתר חשבון המולדות כמ"ש הרמב"ן עצמו בקצור ה' נדה אין מדקדקי' בא' חסר וא' מלא א"כ גם לשיטת עולה בספיק' ואפשר לומר דדא ודא אחת דהא אם החדש ל' יום מקצת מן היום עוד לא נתמלא' לפי חשבון המולד אלא דשיפור' גרם וכמ"ש הרשב"א לפימ"ש הירושלמי מקרא דלה' גומר' וגו' ושוב עכ"פ בידם לומר דכל יום דחדש הבא לחוש להוסת כיון דבל"ז הי' נמנו מיום ליום וליום ל' די להשלימו והוה כמו ל' יום ובלא שפיר' גרם הי' כך החשבון ושוב ודאי בידם לחשוב י' כ"ט כיום ל' וצ"ע וכעת לא מצאתי באחרונים גלוי להלכה זו. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן עט

וכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג הו"ב יו"ש כש"ת מו"ה שמעון נ"י אב"ד דק"ק דיאשכדיאר. דיאר. ע"ד כי ענותנותו הרבני בהלכה למעשה באשה אשר הלכה לטבילה לעיר חוץ ממקומ' ולבשה חלוק מכובס אבל לא בדקה מקודם ואח"כ בדקה עצמה בקצה של החלוק הנ"ל ומצאה כתם פחות הרבה משיעור גו"ע והיא לא בדקה מקדם אותה מקום שבדקה בו, ומעכ"ת יורד לעמקו של הלכה במה דקיימ"ל בסי' ק"ץ דכבוס ע"י נכרי אין חזקתו מתכבס ממ"ד בגמ' דף נ"ו חזקת בנ"י וכו' ועוד סניף להתיר' דהי' הכתם מקדיר שהי' משני צדדים דאמרינן דזה בדיקת' שהוא מזמן קודם לתלות מימי נדתה שם ועוד סניף להתירה כי בקצת מקום הבדיקה הי' לחות בחלוקה והכתם הי' יבש, א"כ הוה כעד שאינה בדוק ואפי' לשיטת הש"ך שמחמיר בזה"ז בבדיקות הנ"ל היינו בכשיעור' משא"כ בזה דלא הי' כשיעור. והנה בפרט זה שנאמר דכבוס נכרי לא שמיא

כבוס ראיתי בש"ע תניא שמוציא' מהלכה בזה"ז דאנו רואין דכבוסים של נכרי מנקים החלוקים מכל הכתמים ועכ"ח כיון שמכבסים ע"י בורית ואפר וכיו"ב בכל מקום הוה כבוס ובגמ' איירי בכבוס קל ע"י מים בלבד וכן בלחם ושמלה סי' ק"ן הביא' להלכה וסיים כי בזה"ז נפל האי התירו בבירא. ושוב ראיתי מ"ש להוכיח דגם בבדיקה יש לתלות במקום דאפשר תולי' והביא דברי הט"ז ס"ק כ"ג באשה שדרכה לצאת דם מסי הטבעת ובדקה ונגע' במקום ההיא ודעתו להקל דתולין כמו במכה שאי"ר ס' דאורייתא והקשה עליו כת"ה דהא ע"י בדיקה איכא סד"א והנה כבר עמדו בזה בהג"ה מהרב"ק בשם ת' ש"י וכן בחוו"ד, וכבר האריך בזה הפרט בסד"ט סי' קפ"ג וגם מ"ש מעכ"ת לטהר מטעם ס"ס דילמא ממקום אחר ואת"ל מאותה מקום דילמא לא הרגשי ואת"ל מדרבנן עכ"פ הוה ספיקא דרבנן וכמ"ש הש"ך סי' ק"י בכללי ס"ס הכל העיר בזה בסד"ט הנ"ל בסי' קפ"ג עיש"ה. ולענין הלכה הביא מעכ"ת דברי סד"ט ס"ק נ"ה דחולק אפי' בדקה מקודם מ"מ כיון שאין סדין בלא כמה טיפי דמים ע"כ מטהרין פחות מכשיעור הה"ד חלוק עינינו רואות שאינו בלא טיפי דמים וכן העיד מרן חת"ס סי' ק"נ וסי' ק"פ אלא שדעת חת"ס שלא לטהר רק כשיעור מאכולת שבזמנינו כידוע ועיני מעכ"ת רואים אם כן הוא בכתם זה ומ"ש מעכ"ת שדין לחלק בין חלוק שלבשה מזמן רב או זמן מועט גם לענ"ד נראה כן, ויש להביא ראיי' ממ"ש בפ"ת ס"ק ל"ו בשם מאיר כתיב' גבי עד הבדוק שנתנה תחת הכר וכסת ולמחר מצאה כתם עגול דתולין באין שיעור' ופי' דהאי ולמחר לאו דוקא דאפי' סמוך לבדיקה תולין וכיון דמדמים חלוק לסדין וכיו"ב הה"ד לענין זמן. וראיתי מ"ש כת"ה ג"כ להדר אהתירא בהוכחה דמקצת מקום הבדיקה הי' לח והכתם יבש והנה הוא דבר מושכל דודאי כיון שמיד אחר הבדיקה בדקה בראיי' על החלוק אם מזמן הבדיקה הי' צריך להיות לח ועיין בטו"ז סי' קפ"ח מ"ש ע"ד הב"ח הידועים משמע ג"כ מהראיות שהביא נגד דעת הב"ח דבסתמא דבבדיקה העד מיד צריך לח ובמתניתן שם דף כ"ו ג"כ ס"ל לר"ש דבכתם יבש מחזקינן לטמא למפרע ולא בלח ופסקי הרמב"ם מה' טמו"מ ואם כי יש להשיב ולומר דרק בלח ס"ל דיש הוכחה דאינה מזמן ארוך אבל ביבש אינה הוכחה לא לכאן ולא לכאן ורק מספיקא מטמאים דק"ל כן דמספיק' הי' לנו לטהר כמו בשאר ספיקות דרבנן בכתמים ועוד הא הרשב"א בחידושיו למ' חולין בסוגיא דרוב הביא מדברי ר"ש ראיי' לסברת' בטריפות שאין בידינו לומר דעתה נעשה כגון בנגלד פי המכה וכיו"ב מחזקינן למפרע עד זמן ארוך דמה שהי' ולא משערינן בזמן שיכול לעשות דהא בכתם יבש מחזיקי' למפרע עד זמן כבוס ובדיקה ולא משערינן לזמן שיכול להתיבש משום כיון דא"א לומר דעתה נעשה הכתם שוב אין

להגביל הזמן ומפני מה אי אפשר לומר דעתה נעשה עכ"ח משום דאז עכ"ח הי' צריך להיות לח ומוכח כהנ"ל וקשה לי באמת למה בחלוק וכן בעד שאינה בדוק דקיימ"ל בסי' ק"ץ סעיף ל"ו דדוקא בפחות מכשיעור טהורה בבדקה עצמה בעד הנ"ל אבל בכיותר היינו שיעור גו"ע טמאה אמאי לא מחלקינן בין לח ליבש ונימא דביבש טהורה דעכ"ח אינה ע"י בדיקה זו דע"כ הי' צריך להיות לח וצל"ע ולא מצאתי מי שהעיר בזה. ומ"ש מעכ"ת בענין לחלק בין חזק' טהרה בין בימי ליבנ' עיין בסד"ט ס"ק ס"א מ"ש בשם מעיל צדק' בבדקה עצמה בעד שאינה בדוק ונמצא כתם פחות מגו"ע דדעתו לטהר אפי' בג' ימים ראשונים והסד"ט פקפק בזה מ"מ לאחר ג' ימים פשיטא לי' לטהר ודברי דגו"מ ידועים והנה לענין הלכה למעשה אם בנ"ז הכתם כשיעור מאכולת שבזמנינו כמ"ש מרן חת"ס אם מעכ"ת ועוד מורה הוראה מובהק יסכימ' להתירא ולטהרה גם אני כשמשיב למכשיר'. ונזכרתי מ"ש לצרף להקל דיש לתלות בטיט שנתלכלכו בו מלבושי העליונים ובשפתם נגעו ולכלכו גם החלוק הוא כפי ראות עיניו אם המראה דומה לטיט הנ"ל ואם הטיט דאותה מקום דרכו להיות במראה אדמומית דיש מקום לתלות כמובן, ועיי' בסי' ק"ץ סעי' כ"ג וידוע מ"ש הראב"ד לדבר שאנו יודעים שאינו דומה למראה דם אין תולי' עיי' בס"ד כ' שם. ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פ

שוכ"ט על כבוד הרב הג' חריף ובקי יו"ש כש"ת מו"ה חיים ליב ט"ב נ"י אבדק"ק קאבא יצ"ו. ע"ד אשה עלובה אשר הי' לה וסת כדרך רוב נשים מכ"ח לכח"י ואח"כ בשמש' לכה' יום לראיית' מצאה סדינ' מלא דמים וגם הבעל כן מצא בעד שלו וספר' וטבל' כדרכ' ואח"כ נמשכ' ראיית' הרבה יותר ולערך ל"א או ל"ב יום שוב ראת' מח"ת וגם אח"כ כמו כ"ה יום לראיית' שוב מצא דם אחה"ת ובשל ראיות הנ"ל הי' ביאת היתר ביניהם ע"כ לא אסרה עלי' מעכ"ת בהוראת אבל אח"כ ראתה שוב בליל טבילת' ע"כ צוה עליה מעכ"ה שיתעסק ברפואות, ואמר לה הרופא פי אין דבר לתלות ראיית אך ורק לפי"ד ישכ' חולי קאנואר ברחור' ונתן לה איינשפריצונגען לאמור כי בטח תתרפא בדרך רפואה זו, וע"ד כי ראיי' אחרונה הי' ליל טבילה הורה לה מעכ"ת כהלכה בסי' קפ"ז כי לא תשמיש בליל טבילה רק בליל ב' מותר אך גם בליל' זו פירס' נדה מח"ת וא"כ יש כאן רואה מח"ת ג"פ בלא הפסק כ"א רצופי' ממש ועתה ענותנותו הרבני לאמור דעתי בכמה ענינים בכ"ז. בראשונה מהדר מעכ"ת אהיתר' לאמור כי ראיית' של יום ל"ה אינה מן המנין לפימ"ש המחבר סי' קפ"ז כדעת הרמב"ם ובפוסקי' ראשונים דהפי' בברייתא

ד' ס"ו ואם יש לה ווסת תולה בוסתה היינו כפי' הפרישׁ שהחזיק אחריו במנח"י כו"פ וסד"ט דהי' בהיתר סמוך לוסתה כגון שהי' ווסת' ביום ושמשה סוף הלילה דאמרינן דע"י חמוד וחמום קרב' ראיית' של הווסת ופסק בסד"ט דאפי' הי' פ"א ביאה כהנ"ל אין מצורף לשתי ראיות שאח"כ לחשב' רוא' מח"ת וא"כ ה"נ בנד"ז דכ"ב היה בכמה ימים אחרי הרגל ראיית' בראיית של ל"ה דהא לדעת הרי"ף והרמב"ם אשה שאין לה ווסת מה"ט אסור לשמש בלא בדיקה דוכי לעולם לא תבוא ראיית' והנה מ"ש בשם הרי"ף אינו דדעתו שאי"צ רק ג"פ לבדיק' הנ"ל אלא שהרא"ש הקשה עליו מה מהני דילמ' תפרו' נדה תחתיו והר"ן במ' שבועות פי' דברי הרי"ף דמשו"ה צריכ' בדיקה דכיון שאין לה וסת חזינן דמקרי' גרמה לה וחיישינן דתרא' מח"ת ורק דעת הרמב"ם ס"ל כן וכן הרא"ש שלא מלאו לבו להקל בל"ז והמחבר בסי' קפ"ו פוסק כדעת הרי"ף דאי"צ בדיק' רק ג"פ ולהנ"ל יותר יש לחוש באין לה וסת דמקר' התשמיש גרמ' לה וא"כ הוה כמו שקולי' ומנ"ל לתלות מאשר אחר' ראיית' כ"כ דבעונת' ראת' דילמא מהאי חששא גופא אלא שבכ"ז י"ל לפימ"ש בש"ע סי' קכ"ו בשם תה"ד דאשה שלא ראת' מעולם פחות מי"ד יום אם כי למעלה מי"ד לא קבע' וסת הוה כוסת קבוע לענין דל"צ בדיק' וא"כ ה"נ הא מעולם עכ"פ לא ראת' פחות מכ"ח או מכ"ה יום ועיין בחוו"ד סי' קפ"ו וסי' קפ"ז לענין מ"ש המרדכי באשה שיש לה וסת תולה בוסת' בפי' ברייתא הנ"ל דהמרדכי מפרש דאם יש לה וסת וראתה שלב"ש ווסת תולי' לומר שאין זה דם נדה נדה רק נתמעך מן הצדדים וע' ט"ע סי' קפ"ג ס"ק ח' וש"ך ס"ק כ' אם וסת כזו נמי אחשבי' לוסת ועיין בנוב"י מהד"ת סי' צ"ד בסופ' שמחשב ליה לוסת לנדון זה וכן בחת"ס סימן קמ"ב בדברי המרדכי הנ"ל דסגי' בוסת כזו לתלות במכה אעפ"י שא"י שמוציא דם, ועכ"פ המחבר שפוסק כשיט' הרי"ף ועכ"ח צ"ל כסבר' הר"ן דחיישינן שמקריי' גרמו לה ותרא' כמ"כ מח"ת ומ"מ הביא דברי תה"ד להלכה א"כ ש"מ דוסת זו ג"כ מוציא' מהאי חששא הנ"ל וגם קרוב לסבר' דבגון זו נמי תלי' כמו סמוך לוסתה דעלמא לפימ"ש באשכול שהביא ג"כ שיט' זו דתלי' בוסת' דקתני בברייתא היינו ששמש סמוך לוסת' וע"י שמש אקדמ' וכסבר' האחרונים לדעת הפרישה והוסיף עוד דדרך נשים לאחר ולהקדים הוסת, אלא שקשה הדבר כמ"ש הש"ך דאם מתירי' אות' לבוא אליה היאך תלי' ותני רק בכגון זו שהוסת הי' בתחיל' יום והביא' בסוף הלילה משמע דרק משום דכך הוא מדת החכמים בלא פלוג ואין משגיחין על מעוט וקוצר הזמן אבל לענין תולי' הסברא נותנת דאקדמ' מפני חמום וחמוד התשמיש ומי יימר דבזה הענין נאמר כן בלא נודע כלל עונת הווסת ועיין בנוב"י מהדו"ת אשר השואל מחזיק בדבריו כי סמוך לוסת שאינ' קבוע מסבר' י"ל לתלות והשיב עליו בנוב"י

כיון שכל עצמ' שאנו חוששי' לוסת קבוע משום שמא תקבע הוסת ליום זה כמ"ש רשיז"ל בדף ל"ט וכיון שהפלגה ווסתה אלמ' דלא הי' בזמן וסת' וכת"ה לא פירש היאך נתהי' הוסת לאחר ל"ה יום אם ראת באות' ימים גם לאחר ראיית תשמי' כדרך הוסת והיאך הפליג' לראיות של ליל טבילתה ועכ"פ הנוב"י החליט דאין שום סבר' לתלות בסמוך לוסת ראינ' קבוע אפי' בעבר' ושמש' ממש סמוך לוסת' א"כ הדברים ק"ו דהא בסי' קפ"ד קיימ"ל דגם סמוך לוסת' שאינ' קבוע אסור כמו קבוע ועכ"ז אין תולין הכ' בעבר' הוסת דמתירין לביא' כש"כ שאין לתלות ואפשר דעכ"פ לסניף דהיתר' יש לצרף בפרט לשיטת הרמב"ן דס"ל בוסת הדלוג דצריך לחוש לימים השוי' ופליג אדברי הרז"ה דס"ל דעיקר מתחיל' זמן הוסת ודעת הראב"ד כהרמב"ם וא"כ אם נמשכ' הוסת' של ל"א כ"כ ימים עד שהושוו לל"ה של ראיית' לשיט' הרמב"ן והראב"ד הי' בתוך הוסת ועיין בסי' קפ"ד וסי' קפ"ט סעי' י"ג ברמ"א, והנה מעכ"ת דעתו להעמיס דברי' בפי' רש"י ז"ל ד' ס"ו ממ"ש ואם יש לה וסת תולה בוסת' ופי' שאינ' רוא' כ"ש מחת"ש רק לפרקי' תמנה מה שייט' זה לזה הלא בפי' נאמר דיש לה וסת לראיי' מחת"ש דהיינו בכל שעה ושעה משמש' ואינה רואה ובאיזה יום מן הימים נקבע לראות מח"ת וע"כ מותרת בלא בדיק' בין וסת לוסת דהא ביאת היתר בנתיים דה"ה כל שעה ושעה ומ"ש פירוש' דאל"כ למה הביא' שיט' רש"י ז"ל דהא כתב הב"י דבין שיט' רמב"ם ובין שיט' רש"י ז"ל הלכת' נינהו ואין מחולקין רק בפי' הברייתא ותי' מעכ"ת דהוא כבר נכלל במ"ש בסעי' א' דבעי רצופין אלא ששוב הקשו דהא בסי' קפ"ו הביא הך דינ' מת' הרשב"א דבעי רצופין כמו שור המועד במ' ב"ק ד' ל"ז וכמו חזקת קרקעות דבעי' ג"כ רצופין וא"כ ה"נ אמרינן רק דוסת אין לה ומעתה תו קשי' למה לן וסת לראיו' מחהת"ש בפשיטו' הו"ל למימר דאין כאן חזקת רואה ועיין בת' חת"ס סי' ק"ס והנה ראיתי כי בנחל אשכול עמד בזה ושכן הקשה בגור ארי' ממנטוב' דמשמע מרש"י ז"ל דבלא וסת מחזיקין אותן בחזקת רוא' מחה"ת ואפי' בלא רצופין ולית ליה הך דהרשב"א ותי' דבאין לה וסת בעי עכ"פ בדיק' ואם יש לה וסת לראיי' זו ל"צ בדיק' ועוד תי' דלא יכול לומר דפליג אמ"ד דבעי רצופין לשיטתו דלא מהני בדיקה בבעל א' ע"י שפופרת משום דאין כוחו' ואצבעו' שוין וה"נ ביאות היתר אינ' ראיי' להתיר' דילמא אז לא הי' הכוח' כ"כ בחזקה לעורר יציאות הדמים וע"כ בעי ווסת הנ"ל ולדברינו לפי"ד הר"ן באין לה וסת חיישינן י"ל בפשיטות כמובן וראיתי כי בת' חת"ס סי' ק"ס הנ"ל אסבר ליה טוב' עיי"ש ומ"ש מעכ"ת למה לא הביא שיט' רש"י ז"ל בש"ע דהא הלכת' הוה עמ"ש בב"י כבר עמד ע"ז בס' מנח"י סי' קפ"ז ס"ק י"ג ותי' כי נכלל בסעי' א' וסעי' י"א והנה כבר הקש' מעכ"ת דשני ימים מסעי' א' וכמ"ש

בגור ארי' ונחל אשכול אבל מ"ש שנכלל בסעי' י"א הוא ברור ומיד עלה בדעתי כן בעת ראיתי דברי מעכ"ת וה"ה דברי הרשב"א בתשוב' סי' תתל"ח שם הביא הלכה זו דאם יש זמן לראיי' מחמת תשמיש כגון בחצי שנה או בליל טבילה חוששין בזמן ההוא ולא בימים בנתיים והביא דברי הברייתא אם יש לה וסת תולה בוסתה ממש כדברי רש"י ז"ל והמשל דיש וסת כי מיום עשר לעשר יום דוקא רואה מחה"ת אינ' אסור' רק באות' ימים וחתם על תשוב' זו מהרמב"ב ושוב בסי' תתל"ט תשוב' הרשב"א בענין ליל טביל' וגם בענין רואין מה"ת בלא רצופין דאין אוסרין על בעלה וגם לענין וסת לראיי' כזו הביא שם והנה בזה ודאי י"ל דברי הרשב"א דידי' אדידי' ואין לתרץ כמ"ש הנחל אשכול בתי' ב' רק בתי' א' דנ"מ לענין בדיק' פשוט' וכן נרמז בת' תתל"ח דפי' ביש לה וסת משמש' בין וסת לוסת בלא בדיק'. ובפשיטות י"ל דהרשב"א קמ"ל להיפך דלא אסרינן אגבר' לשהות עמה דהא פ' שם דמה"ט אסרינ' לה אבעלה אפי' ברצונ' שלא לבוא אליה' דחיישינן לקלקולא וס"ד דביש לה וסת לראיי' כזו חיישינן ג"כ לקלקולי דילמא יבוא אליה' בעונה זו קמ"ל כיון דישנו זמן היתר לא חיישינן וכן משמע מדבריו עיי"ש. והנה בנ"ז להלכה ודאי כי אמירת הרופא כי אין דבר לתלות רק בחולי של המקור קלקל עליה הדרך כמ"ש בחת"ס סי' קנ"ז ובת' א"א סי' ס"ה דאם כי אמירת הרופאים אין בהם מועיל לסמוך עליהם מ"מ מיחש בעי דבלא דבריהם הי' מקום לתלות בצדדין כמ"ש הסמ"ג דאי מועיל המשמש כמ"ש המרדכי אבל אם ברי שהוא מן המקור נפל פית' בביר' ובפרט לפי מ"ש הנוב"י מהדו"ק סי' מ"ו דלדם המקור לא מהני כלל בדיקת שפופרת דהוא בכלל ממלא' ונופצת ואין לה תקנה כמ"ש שמואל בדף ס"ו הנ"ל וכן הסכים בחוו"ד והנה בת' א"א סי' ס"ח הנ"ל הביא דברי הנוב"י בעובד' דילי' שהי' ג"כ אמיר' הרופאים שבא מן המקור והשיב ע"ד הנוב"י מכמה טעמים ועיקר טעמי' דראיי' מחה"ת אינ' רק וסת' הגוף ומדרבנן וי"ל שמואל לשיטתו ס"ל וסת' דאורייתא מחמיר באין לה תקנה וע"כ עצתי דתעסוק מתחיל' ברפואות ואם יהי' נראה לה שהועילו לה כמ"ש בשו"ע שפסקו דמי ווסת' וכיו"ב ואח"כ תבדוק עצמ' ע"י שפופרת ואם לא תמצא כלל וכש"כ אם תמצא מן הצדדים י"ל דמועיל להתיר' וא"כ בנדון ג"כ אין לנו אפשר להתיעץ רק באופן זה דאם בעל א"א לא סמך לחלוק על הנוב"י בעובד' אנן מה נענה אבתרי' והנה בנדון י"כ ג"כ צירוף דעת המרדכי דס"ל וסת כמ"ש המרדכי לעיל דזה הוה וסת כמו שפי' בתה"ד וגם כי בחת"ס והנוב"י צורפי' כ"פ דעת המרדכי להתיר' כמ"ש במהדו"ת סי' צ"ב אם כי הי' עוד שם סניף להיתר' דהיתה בעילת בתול' ה"נ ישנם סניף. כמ"ש מעכ"ת דבעול' לא הי' ראוי' לומר שהי' סמוך לוסתה וכמ"ש ג"כ מדברי נחל אשכול וגם

עשינו סניפי' הרמב"ן והראב"ד אם בימים שהמשיכ' (לומר שהי' סמוך לוסת) ראיית הי' יום בשוה עם יום ל"ה לראיית' דצריכ' לחוש לוסתה ממש ולא סמוך וכש"כ אם הי' שוה בימים לזמן ראיית כ"ה דאז הי' ג"פ. והנה עסק הרפואות צריכ' לרופאי' מומחים גדולים מרופ' אשר כבר הי' עסוק באשה זו כי כנראה הי' נואש מרפואת' ומה יועיל ואחרי אשר תרא' כי הועיל' הרפואות בענין ראי' ווסתה אז תבדוק כעצת בעל אמונת שמואל וכמ"ש בחת"ס סי' קס"ח וסי' קפ"א, ובחכמת אדם כלל ק"ה מבואר היטב מתכונת כיס הנ"ל הכל אשר לכל כמ"ש בת' א"א הנ"ל ומה בידינו עוד להתייעץ ואפשר שתועיל הרפוא' מה שקבלתי מאיש מומח' וצדיק ע"ד נשים שאינו יכולים לטהר מחמת רבוי דמים וידוע פי מחולשי העורקין וחולש' עוצר רחמ' והה"ד לענ"ד מחלת קאטאר ידוע שעי"כ נרפים נרפים העורקים והאברים, והבאתי רפואי זו בספרי בס"ד. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פא

לכבוד הרבני החו"ב האברך מו"ה הלל ווינבערנער נ"י בק"ק פ"ב יצ"ו בעובדא אשר אשה אחת אחר טבילתה תיקף נחלה זמן רב ושאלה לרופאים ואמרו כי מי טביל' גורמים שנכנסי' דרך עמוק' אזנים למוח וצריכ' לשום צמר גפן בעומק האזנים מהודק היטב וע"כ שאלת' אם נקל עליה דלא להוי חציצה והביא מעכ"ת ספרי דבי רב ה"ה הנו"ב מהדו"ק סי' ס"ד ומהדו"ת סי' קל"ה ודברי חת"ס סי' קצ"ב וקצ"ג ועיקר סמיכת' ע"ד בינת אדם סי' י"א באשה שיש לה כאב בעומק אזניה שאין בידו לנקות' והשיב ע"פ דברי הרמ"א בתשוב' ע"ד צוא' יבש בגוב' החוטם שאין זה בכלל בי"ס שצריכ' ראוי' לביאת מים וה"ד באזניים כך הלכה והנה בת' הרמ"ע שם כמו ג' טעמים דצואה לא נקרא רק מה שיוצא קצת ועוד שלא נקרא בי"ס רק מה שפעמים דרכו לגלות משא"כ מבפנים מקום חלל הגוף שאין שום אדם מקפיד על מיעוט חציצה דשם ועוד במקום זה לא תלי' בקפיד' דשם בחלל ל"צ ראוי' לביאת מים והנה לטעם האחרון ודאי נפשוט שאלה זו כמ"כ דאין חוששין שום חציצה של צמר גפן הנ"ל משום ראוי' לביאת מים אבל לטעמים ראשונים פשיטא דיש לחלק ביניהם דודאי מה שבא ממותרי הגוף צואת חוטם ואזניים לא נקרא כן רק מה שיוצא קצת ובל"ז בכלל גופ' נחשב כמו שאר לחות שבחלל וכן לא שייך בהם הקפדה אבל דברי אחרים וזרים לגוף לא שייכי' הני טעמי ואפשר ג"כ שמקפיד' גם בעומק' שלהם כאשר עינינו רואות שמסירי' אותן אם אינו לצורך ומעתה לפי"ד ת' ח"צ והביא במחה"ש סי' תנ"ג באם יש טעמי' רבים בפוסקי

שו"ת לא עבדינן כוותיהם רק במסתמא פי' כול' יחדיו לכאורה צע"ל אלא שראיתי בת' מהרש"ם שהביא דברי הש"ך סי' מ"ו בחו"מ דבדרבנן לא בעינן כל הטעמים של הפוסק ובנ"ז דהו' רק מעוט' המקפיד וגם כי איכא דעת הריטב"א דס"ל בי"ס ראוי' לביאת ג"כ אינה רק מדרבנן שפיר יש לסמוך גם בטעם האחרון לבד ועוד הא בטעם דמפרש דלא תליא בקפידה הא סותר בעצמו טועם הקדום וראיתי בס' פתחי זוטא שהביא מה שהשיג בשו"ת קנ"ס מהגאו' מהרש"ק ז"ל ע"ד רמ"ע במ"ש דב"ס לא הוה רק במקום שפעמים דרכ' להגלות והא מצינו כמה בי"ס דחשיב בגמ' ופוסקים שאינו מגולה לעולם ועכ"ז צריך ראוי לב"מ והוא ממש דברי הרמ"ע דס"ל כמ"ש הנוב"י לענין טבעת בעומק רחמ' דחשוב בלוע ומקום הנקרא בלוע לא צריך ראוי' לב"מ והה"ד גוב' החוטם ואזניים חשיב לי' כמקום בלוע וזה צ"ע דבת' רמ"ע לא קאמר שהוא בחלל והא אמרינן במ' ע"ז דף כ"ח דלפנים מהשניים חשוב חלל הגוף לענין מכ' שמותר מה"ט לחלל השבת כמו שאר מכה שבחלל הגוף ומ"מ לא חשיב בלוע רק בי"ס כמ"ש בגמ' מ' קדושין דף כ"ה בעובדא רבי וכ"פ בסי' קצ"ח סעי' כ"ד ע"כ אני מסופק אם נתכוון הרמ"ע כמ"ש הפתח' זוטא הנ"ל ודאי דיש לחלק ולומר דמ"ש בו' ע"ז היינו דדינ' כמכה של חלל לענין שב' קאמר אבל לעולם לא נקרא חלל רק מ"ש בגדר בלוע וצל"ע וראיתי מעכ"ת הרבה דקדוקים במ"ש להסיר צואת חוטם ולא נאמר לבדוק אח"כ וכן בצואת אוזן ומשמע מדברי' דבדיעבד אי"מ לענ"ד כמ"ש דבדברי' שהם מגופ' ותלי' במקפיד דהא י"ל דבזה אי"מ וגדולה מזו כתב הש"ך למאן דגרס לית הלכתא לדידי' לא נאמר רק לטהרו' ודם שבמכה וכחול וכיו"ב אי"ח אבל לדבר שחוץ לגופ' כמו בנ"ז בצמר גפן בתוך אוזן ודאי חזינן דלמאן דלא צריך לי' מקפיד ומסיר מאזניו והנה הלכה למעשה ראיתי בת' מהרש"ם ח"א סי' ז' שאל' כז' לגמרי רק דשם שפטו הרופאים דיש סכנה להסיר' ותמיד צריכ' למוך שבאזנ' וגם הי' חששא שלא תצא מתח' בעל' ולתרבו' עד"ז נטה להקל והביא ת' דברי איים סי' ס"ה ח"ב ות' כת"ס אשר בת' ד"ח מיקל במקום דאיכא סכנת' להסיר' הרטיי' שע"ג מכה וג"כ להיות המוך מהודק בעומק עומק של גוב האוזן ולמען יה' ביד' גם להסיר במקום צורך מהדקי' סביב המוך חוט דק וזה ודאי שיחוץ לעומק האוזן יכנסו בהם המים ופלא' בעיני על הגאון ז"ל שהכל הי' גלוי' לפניו ולא הביא דברי ת' הרמ"ע הנ"ל ואפשר אם הי' לפני' הי' מתיר גם בלא תנאי' הנ"ל וראיתי שם לראיי' מהשואל להתיר במ"ד מ' שבת דף ס"ד וס"ה במוך שבאזנ' א"כ ש"מ דלא חייץ דהא מה"ט לא תצא בחוט' צמר ופשתן משום דלא תטבול עד שתרפא וחיישינן שתעבור ד"א ברה"ר וה"נ במוך שבאזני' אמאי מותר לצאות והנה בגדולי טהרה הביא ראיי' זו מה ששמע בשם הגאון בעל שאגת ארי'

שפסק מ"ט בשן תותב' לא הוה חציצה וכבר האריכו בזה בת' אחרונים ובגדולי טהרה השיב על ראיי' זו ודברי תוס' ר"פ במה אשה בדברים שמקפדת כגון שלא תלך בלא מלבוש לא חיישינן דאל"כ לגזור בכל המלבושי' וא"כ גבי' שן תותב' דאין דרך להסיר מתוך פיו ולשאת ביד' לא חיישינן א"כ במוך שבאוזן ג"כ יש להבין ולחלק אם צריכ' לכך בכל זמן מפני כאב אוזן שלא יזיק הרוח ליכא למיחוש דילמא שלפ' ומעביר ד"א כמו מוך שבאזנו במתניתן דבהכ' איירי כמ"ש מגמ' דף ס"ה עיי"ש והנה אם מר אביו הגאון יורה להתיר גם אני נוטה למכשורי'. מ"ש בשם חכ"א מ"מ לא נאמר בכל מאודכם בפ' שניי' של ק"ש כבר עמד בזה בסדור י ינב"ץ במקומו וכן דקדוק בס' תורת משה עיי"ש. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פב

לת"ח א'. ע"ד שו"ת והוא לפי"ד שו"ת מע"צ סי' ס"ג באשה בתוך ימי ספיר' ז"נ טעת' להחזיק עצמה בטמאה ואח"כ נודע לה שטהורה היתה שאין אלו ימים באו לחשבון ז' נקיים מב' טעמי' דבעינן ספיר' עכ"פ אפי' אינ' גלוי' והא לא ספרה ועוד טעמא רבה דכיון דהחזיקה עצמה לטמאה לא רמי' עלה אפי' ארגשו קצת וע"כ שאלתו בזה"ז אשר הבעל נודד חוץ ממקומו ואין עולה ע"ד כי בקרב הימים בא וכבא לבית' אם מועיל סז"נ כי כמעט נתייאשו מביא'. והנה במ' נדה דף ט"ו דקתני במתניתן כל הנשים בחזק' טהרה והבאי' מן הדרך נשיהם להם בחזק' טהרה וקאמר דצריכ' לומר הבאי' מן הדרך דכבעל' בעיר רמי' אנפשה ובדק' ולא כן אם אינו בעיר קמשונ"ל אעפי"כ הן בחזק' טהר' אלמא דמ"מ רמי' אנפשה אי משום דמשתוקק' לביא' דומי' דאמרינן בכ"מ אשר דייק וכו' דלא מתייאשו במהרה כ"כ ועוד דבכמה דברים הי' משנית דברים להבדיל בין טומאה לטהר' אפי' בזה"ז כמ"ש באנ"י זכ"מ הליכ' לביה"כ להביט בס"ת וכש"כ ליגע וכן איזה מלאכות ממעשה ידי עצמ' כידוע ובלא"ה י"ל דדוקא בתוך ז"נ חיישינן להנ"ל אם מחזקת עצמ' לטמא' דמה לה להשגיח על ההרגישה משא"כ אם מכינה עצמ' בכל הכנות הפסק טהרה ובדיקות כדבעי למהוי כמו שעשא' כל המעשים והכנות הנ"ל ובנ"י קדושים בודקי' כל יו"י אע"ג דמהלכה מהני י' א' וז' ובהחזיק' לטמא' אינ' עוש' כלום והבדל גדול ביניהם והלא בש"ע סי' קצ"ז בדברי רמ"א לענין טבילת' בליל שבת דאם היתה יכול' לטבול מקודם רק שלא טבל' משום דהית' אחר הלידה וחלושי או בושה או שלא הי' בעלה בעיר אלמא דלא הוה סמכ' דלא רמי' אנפשי דאינ' מחלק בין ימים מועטי' להרבה ימים ועיין בחכ"א כלל קי"ג אות ח' דבמקום שאין מנהג להחמיר לענין טבילי' בליל ש"ק אפי'

עבר' כמה ימים שהיתה יכול' לטהר בטבילי מותרת לטבול בליל ש"ק עיי"ש ועיי' בט"ז בשם הב"ח דנשים נוהגים לטבול שנית מה טעם יש בזה והשיב שאין ידוע לו ממנהג זה וטעמ' מ"מ הנח לישראל שהוא משום נקיי' וטהר' כמו בטביל' ופגעו בדבר טמא כגון כלב וכיו"ב כמ"ש ברמ"א ססי' קצ"ח ודברתי בענין זה עם בעלי מקוה בק"ק פה שהוא ת"ח ובקי בהלכות אלו בפרט ואמר לי כי הנשים מדקדק ונזהרי' ביותר לספור בזמנ' משום דלמא בא יבא הבעל באיזה ימים מועטי' כמובן וע"כ לענ"ד אין חששא ואפשר טוב לה להיות להזהיר' כי בעת הזאת תזהר לבדוק בכל יום דבלא"ה משובחת כמ"ש בפ' כל היד ובסי' קפ"ד יה"ר שנזכה במהרה לפרוץ טהרה בישראל. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פג

שוכ"ט על כבוד הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה שמרי' מנשה כ"ץ אדלער נ"י בק"ק פירטה יצ"ו. הנה באתי ע"ד האשה העומדות על משמרת מקום טהרה טבילת בנ"י אשר שכרה קבוע לה מבני הקהלה ומידם העומדת על הנ"ל וכ"פ מפני טעמים ושנאה דחתה נשים עניים מזמן טבילתם עד כמה ימים וכמה פעמים גם על ב' שבועות עי"כ נתרבו מכשולים בעוה"ר עד כי נעשה להם כהיתר כמ"ש חכז"ל ועד"ז מסתפק מעכ"ת עפ"י ת' רע"א סי' קי"ד דהא דפסקינן בסי' קצ"ח דצריך להיות עע"ג גדולה להשגיח שלא יצא דבר מגופ' חוץ למי מקוה ואפי' שער מעכב שזה אפי' בדיעבד מעכב כמ"ש שם מדברי הרשב"א, ואשה זו שחשודה לדחות טבילות שקל בעינה אם נאמנות להיות עע"ג, והנה לו יהי' דאינה נחשדת על גוף הטבילה להיות כדינה שלא מקרי בזה חשודה על אותם דברי' (כיו"ב כתב בת' נטע שורק סי' ס"ד לענין גלוי שער) מ"מ היאך אפשר להחזיק אשה כזו שהועמדה מקהל על טבילת נשים אם עשתה רשעה כזו וכי משמרת שלא לטבול וכי זוטרא ממה דפסקינן בסי' קצ"ז סעי' ב' דטבילה בזמנה מצוה אם בעלה בעיר משום מצות פ"ו ובט"ז שם ס"ק ב' דזה אפי' למ"ד בגמ' דטבילה בזמנה לאו מצוה מ"מ משום מצות פ"ו ומצות עונה היא המצוה עיין בעירובין דף ס"ג מ"ש חכז"ל על בטול פ"ו ועונה, ומעתה בנ"ז ק"ו בנו של ק"ו אשר בעוה"ר אירע מכשולות בח"כ ר"ל וכי אפשר להחזיקה עוד על מעמד זה הא ודאי חשודה וא"כ מי יציל מכשולות הנ"ל ע"כ אין מנוס רק להוציא רשעה זו מבית הטבילה, ואפשר כי מזמן שנודע לה כי באות לידי מכשולות על ידה והיא לא חזרה מחטאת נפשה א"כ הוה כחשודה לאותה דבר דחשוד להכשיל אחרים ועוברה על לאו דל"ת מכשול הא דינא מבואר בסי' קי"ט סעי' ב' מי שאינה חשוד

לאכול אסורים אבל חשוד למכור דבר אסורים משום חמוד אין לוקחין ממנו כמ"ש במ' ע"ז דף ל"ט והכא ודאי יש בו לתא דחמוד ממון או הנאת עצמה דהא רק נשים עניים דחתה מזמן הטבילה, ע"כ מעכ"ת בכל עוז ותעצומות יעמוד וירום קולו להסירה ממשמרתה למען הצל שארית הפליטה ולהסיר מכשול רבים וזכות רבים תלוי' בו בפרט בחמורות כנ"ל ולפימ"ש כי מזמן שנודע לה ממכשול הנ"ל ועכ"ז עשתה מזימת' דהוה חשודה להכשיל הנשים אשר טבלו מזמן הנ"ל צריכין טבילה שנית עפ"י ת' רע"א הנ"ל שהביא מעכ"ת. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פד

שוכ"ט על ראש ידיד ה"ה הרב הגדול חו"ב כש"ת מו"ה ישעי' נ"י דומ"ץ ק"ק סאטמאר יצ"ו. ע"ד האשה אשר נחלית באבר רחמה שנתק ממקומ' והרופאים מומחים בפעסט החזירה למקומה ונתנה טבעת עגול סמוך לאותה מקום כדרכם וצוה אותה שלא תטול הטבעת עד ב' חדשים ועתה נזכרה כי בזמן הנ"ל עברה הוסת ולא ראתה וגם לעת כזאת כמ"פ עברה בלא ראיי' ונראה שהיא מעוברת והשאלה האם צריכה ז' נקיים וטבילה מפני משמושי הרופאים בעת החזיר הרחם למקומ' וגם הרגישה עי"ז יסורים ומכאובים ועתה השאלה על ב' פנים אם נחוש שע"י משמוש הרופא נחוש לפהמ"ק והא קיימ"ל בסי' קצ"ד סעי' ב' כמ"ד דא"א לפהמ"ק בל"ד כמ"ש הרמ"א שם ודברי הנוב"י מהדו"ת סי' ק"כ ידועים שאפי' בתחוב' אצבעו חיישינן והאחרונים פליגי עלי' כידוע וגם השאלה אם יועיל הטבילה עם הטבעת משום חציצה וגם בזה דברי הנוב"י מהדו"ק סי' ס"ד ות' זכרון יוסף וס"ט ודברי חת"ס סי' קצ"ב וקצ"ג מבוררים והארכתי בספרי ל"מ בב' פנים אלו סי' ק"כ וסי' קכ"ז. והנה בנ"ז לענ"ד כ"ע מודים לחוש לפהמ"ק ע"כ לא חלקו אלא בתחיבת אצבע משום דא"א להגיע למקום הנ"ל אבל בנ"ז שהוצרך להחזיר הרחם למקומ' ע"כ הכניס ידו או איזה כלי שהוכן לזה דאל"כ היאך אפשר להחזיר בלא נגיע' באותה מקום והיאך אפשר הני משמושים בלא הגעת ידו או כלי שלהם, וכמו גבי מקשה לילד שנוטלים הולד בחזקת ידם או כלי ידוע אשר כמו שהוא הוא קטן ודק ובהכנסה ע"י איזה שרויף מתרחב כמו שתי כפות אחוזים זה עם זה עד שמחזיק ראשו של ולד ולהוציא' ע"י כן כידוע ובזה ג"כ אפשר שהי' כמ"כ באיזה כלי אם כי לא ראתה הכלי ידוע שהם מטמינים תח"י בלא ראות בפני החולה ועוד כי אברים הפנינים הם רכות ומתעורר בהם מיד הרגשה אשר עי"כ גורם פתיחה וסתימה בגרם הדבר אשר יגע בהם ועוד נאמר שעי"כ מתעורר החמדה וזה ודאי גרמא לפתוח הפתח הנ"ל וע"כ אני תמה על

הדיין שברצונו לומר כי גם בזה לא ניחוש לפהמ"ק ולענ"ד כ"ע מודים בזה או"נ דו"ש.
הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן פה

שוכ"ט על ראש ידידי ח"ה כבוד הרב הגדול החריף ובקי טובא כש"ת מו"ה ישעי' קליינמאנן דומו"צ ק"ק סאטמאר יצ"ו. ע"ד אשר יארע פעמי' כי הנשים בבואם מבית הטבילה לביתם מוצאי' בפיהם על לשונם כמו דבר קטן משיור' מאכל שאכלו זה היום ונדמה להם כי בעת נקרו השניים כמנהג נשים צדקניות כמ"ש בש"ע יו"ד קצ"ח ממנו נשאר הנ"ל וכת"ה הורה להם לטבול עוד הפעם אם כי טירח' להם כידוע מפני מ"ש בב"י מהרא"ש וש"פ דבנשוא' מקפדת וחוצצת בפרט בעת טבילה ומור' א' דעתו להקל כי ע"ד קטן כזה אינ' מקפדת כמ"ש בנוב"י וחת"ס לענין טבעת עגול בא"מ כידוע. והנה נראה הדברים, אשר ידעתי בעצמי מי שאצתומכ' חכלוש' ע"י טבילה במים חמים כמעלה גר' להעלות המאכל לפה אלא שזה מזדמן אם רק איזה שעות לפני זה היתה אוכל' איזה מאכל וגם צריך לידע טיב האצתומכ' של האשה אבל מ"ש המורה משו' דבדבר קל כזה אינה מקפדת קשה לחלוק בין קטן לדבר קטן כמ"ש, ועוד הי' נראה לענ"ד דדוקא בין השניים הוה חציצ' שהוא שם בחוזק ודבוק ודאי אינ' ראוי' לביאת מים אבל בפה ובלשון אפשר שיבא בו המים כי בעת שיבא המים לפה נשוף ממקומ' למקום אח' והוה כשאר דברים רפוי' שאי"ח ומשנה שלמה תנן ס"פ ח' דמ' מקואות נתנה מעות לתוך פיה עלתה לה טבילה וכתב הב"י דהא פשיטא היא ואצ"ל דהא אינ' מהודק שיהי' חוצץ ולא אשמעינן רק משום סיפא דמתני' דשם ואפשר דמשו"ה לא הביא' בש"ע והנה אפשר דהאשה יכולה לשער אם בעצמ' ונמצא המאכל זה או ניעה ישבה בתוך הפה עתה הי' נמצא בזה כמה חילוקים דאם באיזה שעות אכל' איזה מאכלים ודרכה ע"י חלישות האצתומח' להעלות מה שאכל' בפרט ע"י מים חמים כיון דיש לתלות בזה אפשר דיש לתלות בפרט בבית הסתרי' דמקילי' לתלות בסעיף כ"ה וכו' וכן בסי' קצ"ט סעי' ט וסעי' י"ב וכן לפימ"ש אם הי' דבוק או נעה המאכל בפיה' והטעם כי בית הסתרי' תולי' יותר לקולא משאר הגוף איתא בהאחרונים בשם הריטב"א דראוי' לביאת מים אינ' רק מדרבנן עיי' בחידושי ריטב"א וצ' קדושי' דף כ"ה ועיי' בהג"ה מהרב"ף בש"ע ועוד שמעתי דבר נכון מהגאון הצדיק שהי' אב"ד ק"ק הוניאד ואח"כ נתקבל בק"ק רעדום בגאליציען זצ"ל דבשאר הגוף יש חזק' שלא טבלה כמו שאר חזקה דמעיקרא ואמרינן דלא באו המים עליהם במקום החוצץ כמו שלא באו עליהם קודם טבילה משא"כ בביה"ס שלא בעי

ביאת מים רק ראוי' לביאת מים וכי יש איזה חזקה דלא הוה קודם טבילה ראוי לביאת מים ומ"ש כת"ה דכל ביה"ס אינ' רק מעוט' כבר עמדו בזה בת' זכרון יוסף ובסד"ט וא"כ קשה לדעת התוס' ודעמי' דחציצת ביה"ס הוא מה"ת היאך אפשר לומר כן דהא מה"ת בעי רוב' המקפיד ותי' דאיכא אופן כגון דמשלים לרוב עם מעוט' של גוף ועם ביה"ס הוה רוב' ועיי' בספרי ל"מ בס"ד סי' קכ"ט מ"ש לפרש דברי ב"י הנ"ל והנה אם מעכ"ת הסכמו' הגה"צ אב"ד נ"י יחדיו יצוודו גם אני כמשיב' למכשור' להנ"ל. ב) ענותנות' הרבני לשאול ממני דבר חדש ע"ד החניות מוכרי' בשר מעושן ולמען יתקיים ולא יסריח יש להם בארגז קרח וכפור בתוכו ותולי' למעל' הבשר הנ"ל ושוב ביום א' וב' נמוס הקרח ונעשה מים אי כשר לנט"י משום שנערה בזה מלאכה ואם כי י"ל לפימ"ש בע"ת ובאה"ט ביין שנצתנן הוה נעשה בו מלאכה היינו יין שנתחמם ורוצה לצננו אבל אם רק למען התקיים כמו שהי' לא מקר' נעשה מלאכה כמ"ש המג"א לענין דג חי מ"מ כאן לפעמי' נתחמם הבשר ורוצי' למען התקרר וגם מעמידי' חווא' על הכפור לתכלית הנ"ל ומעכ"ת הביא בקיאו' מדברי רש"י ז"ל מ' שבת דף כ"א אין מרסקי' את השלג דמתהוה מים והוה כמוליד והביא דברי אהע"ז סי' שס"ג בדברי חת"ס סי פ"ט בנהרות הסובבי' פני העיר בזמן הנקרשי דס"ל דלא מבטלי' דסופי לפשר ובענין טבילי' קיימ"ל במים הנגלדי' לאחרי שהופשר טובלי' ואין בו משי' חששא דשאובי' שהי' קודם שהגלידו וא"כ חזינן דהוה כפנים חדשות ה"נ כן לענין נט"י, ועיי' בגדולי טהרה ובס' לחם ושמלה שפקפקו על הלכה זו לענין טבילה. והנה בפשיטות הי' מקום לומר דתלי' במחלוקת הרבני שמרי' והראב"ד לענין טבילה בשלג במ"ש במ' מקואות פ"ז דעושי' מקוה לכתחילה ע"י הבאת שלג וס"ל לר"ש דטובלי' בשלג כמו שהיא בעין והראב"ד הקשה דא"כ הוה כמים ולמה לא יפסלו ע"י שנעשי' שאובי' בהבאה אלא עכ"ח דאין טובלין בשלג אלא לאחרי שהופשר' ולאח"כ אינ' נפסלי' משו' שאובי' כשהי' שלג דפנים חדשות באו לכאן ועיי' בחת"ס יו"ד סי' ר' וסי' ריי"ג שביארו על נכון וא"כ במחלוקת שנוי' והי' ראוי להקל בנט"י כמ"ש בכמה ספיקות בנט"י אלא שאינ' יודע מה מלאכה שייך לענין זה לא מצינו מלאכה רק אם הדבר שנעשה ע"י המלאכה נוגע בגוף המים אבל בנדון זה דרך האויר מתקרר ע"י הכפור וקרח והבשר עצמו אינ' נוגע במים דהא טעמי' במים שנעשה בהם מלאכה הוא דהוה כשופכי' כמ"ש המג"א בשם הרמב"ם ומהל"ח דעומדים לשפיכ' אבל והביא דברי ת' הר"ן שהביא הב"י סי' קצ"א ביצא ממנ' חצץ דבגוונ' זו לא שייך רוב' מהמקור אלא דלרווח' דמילתא מסיק דאפי' ידעינן דבא מהמקור איכא ס"ס הנ"ל דילמא אינה אדום ודילמא לא נמוח' ועל ס"ס זו חולק ובא הסד"ט. וראיתי פלפולו ע"ד בדיקה זו

ודעתו שאינה רק לחומרא דע"י אמיר' הרופאי' שיש לה מכה באותה מקום ראוי להקל, והנה עיי' בת' מרן חת"ס סי' קנ"ח קע"ה קע"ז יראה דהיאך שייך נאמנות הרופאי' בזה, ב') נפשו בשאלתו אם אכלה קערשען ומסתמא נתכחלח' ידיה אם יש לתלות כתם בזה ודעת מעכ"ת להקל כמ"ש בסעי' כ"ג תולי' אדום באדום ושחור בשחור אם כי אינה דומי' לגמרי ה"נ בנ"ד ולענ"ד דתלי' במ"ש בסד"ט ס"ק מ"ה ע"ד הרשב"א והראב"ד בס' בע"נ דדוקא בדבר שאנו מסופקי' אם דומה או שא"א להבחין ומסתמא אינה צריך להקיף לראות אם דומה זל"ז אבל בדבר שמבואר שאינה דומה כדם ודאי אין תולי' כמ"ש שאין תולין אדום בשחור או להיפך והאי דתולין במי תלתן ומי בשר אם כי אינה דומה כ"כ באדמימות י"ל בהתחברו בבגד פשתן שלבשו נתאדם ביותר אבל אם טיב האדמומית אינה דומה ודאי צריך להקיף ולהבחין את הכתם דומה למה שנתעסקו בו ועיין בהגר"א בסעי' הנ"ל דשאני מי תלתן דמחלוק' ב"ש וב"ה היא אלמא דיש בו דמיון לאדמומית ועיין בהגהו' רע"א בנתעסק' בצבע אם צריך להעביר ז' סמכי' ואין אנו בקיאים ואם כן בהני קערשין אם אינה דומ' בטיב אדמימות לסברא זו אין לתלות רק בהבחנה והקפה ולפי"ז צ"ל מ"ש בסד"ט ס"ק נ"ב לתלות בשנופטאבאק שנוטף מהחוטם בלחלוחית אם בעלה רגיל בכך צ"ל ע"י הבחנה והקפה שדומה זל"ז או שטבע של השנופטאבאק עם הלחלוחית דומה לדם בעצמות' עיי"ש וכ"כ האחרונים דברי סד"ט בשם הב"ח שצריך להיות דומה בטיבו עיי' בלחו"ש וחכ"א. ג') הקשה ע"ד הר"ן במ"ש בפי' המשנה פ"א מ' מקואות מעיין שרבו מ"ש דמקומות מקומו' יש דמקום שהי' מהלך מתחילת' כל הלכות מעיין עלי' בין לענין זוחלי' בין לענין זוחלי' בין לענין כ"ש וק"ל אם כן מה הוסיף במעל' האחרת דתנן מי מוכי', לענ"ד דמעלות כל הענין קחשיב דהיינו המעיין בכלל' שיש מקומו' שלא מטהרי' בזוחלי' דהיינו במקום שנתרחב ע"י המי שאובי' דמי מוכין שלא נתרבו עלי' שאובין בכל מקום מטהר בזוחלי' וכ"ש וז"פ. ד') מ"ש ע"ד פ"ת מ"ש בשם ת' מעיל צדקה דדוקא אם שוב שבי' המים למקוה לא הוה זוחלי' ע"י טבילת אדם וזהו דעת הש"ך ס"ק ל' וק"ל ממ"ש הש"ך ס"ק ק"כ דכהגוונ' שע"י אדם לא בעי שישוב' למקוה וכבר הקשו לפני מדברי הש"ך הנ"ל והנה המע"צ האריך להוכיח סברא זו מדברי הריב"ש הנודע ומדברי הש"ך הנ"ל לא הזכיר והנה בעיקר דברי הש"ך הביא בכחו"ש ס"ק פ"ח בשם התשב"ץ שאינה מחלק בכך וגם מדברי הריב"ש אין ראי' ועיין בדברי חיים ה' מקואות אות ט"ו. והנני לסיים בכל חתמי ברכות דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ בק"ק מאד יצ"ו:

סימן צ

לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה ישראל וועלץ נ"י אבד"ק טיניע יצ"ו. באתי ע"ד אשה בעלת כתמים וקשה עליה לטהר לבעלה אם מותרת ללבוש בגדי צבעוני' למען חדל מכתמים כמ"ש בש"ע סי' ק"צ והביא כת"ה דברי מרן חת"ס סי' קצ"א שאין להתיר רק בבגד עליון לא בתחתון ודייק כן מברייתא דמ' נדה ד' ס' ובשאר אחרונים לא חלקו בזה והנה ראיתי בשו"ת מראה יחזקאל סי' נ"ד מיקל מצד א' ומחמיר מצד אחר ביותר והיינו שלא התיר' רק באשה שעומדות בימי טהרת' ולמען שלא לסתור ימי טהרת' התיר' ללבוש הבגדים צבעוני' אבל באשה שמחזקת לבעלת כתמים תמיד היאך נתיר הלא בעי ספורי' לפנינו ומיקל מצד אח' שאין לחלק בין בגד עליון לתחתון ובס' לו"ש שמחלק לומר דוקא אם אינו ברור שבא הכתם מגופ' רק שאין במה לתלות אבל בברור שבא מגופ' אפי' שלא בהרגשה דבלא"ה החמיר' בזה הענין בחו"ד ובאחרונים ע"כ אין להתיר ע"י לבישת בגדי צבעוני' בזה וכן מחלק בת' מראה יחזקאל הנ"ל ועתה באשה זו כל הני איתנ' בה והיאך יערב מעוט ערך כמוני להתיר בענין זה. ואפשר לנסות ע"י רפואה אשר בידי מקובלת מאיש צדיק ומומחה והוא שתקח שני ליטער יין אדום שאינה מזויף וכן ד' דעקא פלפול ארוך מ"ש לאנגען פעפער או ווייסען פעפער ותכתוש אות' הדק היטב ואח"כ ב' קליפות של בעי' היינו קליפות הקשות ונקיים יהא ותחרוך קצת במחבת פענדל עד שיהי' כמו ברוין ותכתוש אות' ג"כ ותערב הפלפל והקליפות הנכתשי' ותיתן לתוך הני שני ליטער יין ולאחר כבישׁ' כמו י"ב שעות תשתה ממנו כמו ב' שלישי ביע' ג' פעמים בכל יום לפני האכילה וגם תשמור עצמ' מלקרב להאש ובעזהי"ת תעלה לה לרפואה שלמה וכבר הועילה לכמה נשים בעזהי"ת, מ"ש לרחוץ קרקעית' הבית בתוך אבלה של אשה כי בעלה מקפיד בזה וראיתי לדעת קדושים לענין לסיד כותלי הבית שהמנהג למנוע וכך סמוך בא להקל מה שהיא לצורך ואם אפשר ע"י רחיצה אין לסוד והנה שלא לרחוץ קרקעי' ג"כ היא נהוג מ"מ הבית הוא לבעלה ואינה שלה י"ל ע"י גוי' בפרט אם הבעל מן התפונקי' וכמו ערבות' ברישא שפ"ד. ומ"ש מסוגיא דהכהנים שפגלו לדעת הרמב"ם במנין המצות שצריכי' הכהנים לברך על כל עו"ע ואם פגלו הא הוה ברכה לבטלה ולדעת הרמב"ם מה"ת יחייב מלקות נימא קלב"מ אין להבין מי הי' בהתראה ועוד הא יברך עובר לעשיית' ופגול הוה בשעת עשיית' ועוד הא משכחת לה כגון שהי' מברך על הזריקה בקרבן אח' הקדום ונתכוון לצאת בברכה זו על הזריקות הבאים בקרבנות אחרים ובראשונים לא פגל ועכ"פ אין ברכה לבטלה וכמ"ש באו"ח סי' ח' ובמג"א ס"ק ט"ז בהרבה מלבושים שחייבים בציצית ברכה אחת לכול' אפי' הפשיט' קודם לבישה

של אחרת כנלענ"ד מדברי הרמב"ם שם הל' י"א י"ל דאינה עובר רק בעשה ליראה וגו' כמ"ש וא"כ ליכא חיוב מלקות ול"ש דברי כמ"ע כמובן. ידידו ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ ק"ק מאד יצ"ו:

סימן צא

להנ"ל. ע"ד בדיקת האשה בהפ"ט וכן בבדיקת ז' נקיים מפני חלש כח ורגיל' לראות כתם עגול ירוק מ"ש (געהל) וסביב המקום נקי כהוגן ומעכ"ת נוהג להחמיר לעצמו במראה געהל כמ"ש בסד"ט וע"ד כי מקר' זה הוא תדיר כמה חדשים אם יש למצא איזה צדדי היתר והביא עד"ז דברי ת' הרמ"א שהביא הטו"ז ס' סי' ק"צ להחמיר בזה וכן הביא דברי ת' מע"צ מ"ש דרק אם האודם כגו"ע שיעור כתם יש להחמיר והנה מ"ש מעכ"ת במה דאיירי הרמ"א אם בכתם ממש או אפי' בהרגשה ובדיקת עד ועד"ז הביא דברי החו"ד והנה המעיין בת' הרמ"א יראה שכתב להדי' דאיירי בכתם שנמצא וכ"פ חזר ושנה במו"מ הלכה זו מהלכות כתמים דאל"כ מה זה שפלפל בקולת כתמים לענין לתלות מפ' הרואה כתם וכן מת' מע"צ מוכח כן להדי' ולא אדע מה ספק יש כאן בדברי ת' הרמ"א שהצריך בחוו"ד לבא לידי חלוק מסברא והנה מ"ש כת"ה בענין בדיקת' ע"י עד נקי דהוה דאורייתא דודאי ארגש' כמ"ש הרשב"א הביא' בסד"ט וכן הכו"פ מדברי הרמב"ם ותה"ד אכן הביא הכו"פ ריש סי' קפ"ג להוכיח מדברי הגה"מ בשם מהרמב"ב דגם בדיקת' ע"י עד הוה ככתם ומדרבנן עיי"ש ובס' לחם ושמלה בריש סי קפ"ג וכן בסי' ק"צ ס"ק ב' הביא דברי ת' נטע שעשועים דמסקנתו דאם נתנה עינה ולבה עד"ז בשעת הבדיקה ואומרת ברי שלא הרגיש' שוב אין דינ' רק ככתם ועיין בספרי בס"ד בססי' קכ"א והנה חומרא מראה ירוק שהביא הסד"ט ה"ה דברי שלה"ק בשער אותיות אות ק' בכלל סור מרע ושם סיים דבכתם יש להקל בפשיטות וע"י בדיקת' עד יש לצדד לכאן ולכאן לפי ראות עיני המורה חזינן ג"כ דאינו מחליט להיות ודאי דאורייתא ואפשר אם האשה עושה כן בכוונה כמ"ש בת' נטע שעשועים ואומרת שלא הרגישה גם השלה"ק יאמר להקל גם לבעלי נפש כנלענ"ד. והנה אם המיחוש הזה בא ע"י חלשי' העורקי' יש בידי קבלה מאיש צדיק סמי רפואה כמ"ש בסי' קט"ז בס"ד עיי"ש. ע"ד המקר' שאיר' בעוה"ר באשה שמצאה תנוק' שלה מ' אצלה לסדר לה תשובה מה תעשה בענין דברים העומדים ברומ' ש"ע רק מ"ש בספרי' בת' מהרי"מ כתב בזה שלא להחמיר בתענית בימי עבור' והניק' ובת' מ"ב החמיר מאוד אפילו בספיקא להתענות' חו' יום רצופים ושנה ראשונה בה"ב ול"ת בשר ול"ת יין לפני ולאחר התענית וגם תתענה ביום שאיר' דבר הנ"ל וכי

אפשר לגזור תענית כנ"ל בזה"ז שירד' חולש' לעולם בעוה"ר בפרט בנשים וגם כי אפשר שגם המ"ב לא החמיר רק בעובדא הנ"ל שהי' המקרה ב"כ ע"כ החמיר גם בספיקא ומ"ש כת"ה להקל מפני שהי' התנוק בתוך ל' יום וכמ"ש במ' נד' ד' נ"ד הנה בת' מרן חת"ס ח' חו"מ סי' קפ"ד נשאל על כיו"ב ודעת השואל ג"כ להקל מה"ט שהי' לפני ל' יום ומרן השיב עליו עד"ז במ' שבת בס"פ רא"ד באכלו ארי לכ"ע חי וגם מטעם רוב' רק מצא מקום להקל אם נטלה בין זרועתיה' להניק' דהוה כאונס בשינה דומי' דשגגת הרופאי' דפטור מגלות מה"ט ומ"מ תעשה איזה תקוני' תשוב' שלא ע"י תענית וביום היאהרצייט בפרט תעשה תקוני' לנשמת' עיי"ש ומעתה בנ"ז תהי' נשאלת עד"ז אם נטלה אצלה להניקה מתחיל' ואונס השינה ואם לאו תראה לענין תענית לפי כח' כמ"ש בת' מהרי"ו כיו"ב או לפדות ע"י צדקה כמ"ש המג"א סי' של"ד וכן פסק בדברי מרן חת"ס ולחלוק המעות לעניים שהם בני תורה ועכ"פ ביום היאהרצייט תנהג כמו שארית יאהרצייטען כנהוג אם רגילה בכך ואינה מעוברת. וראיתי מ"ש כת"ה אמתניתן דאהלות במ"ד יצא ראשו א"ד נפש מפני נפש דאירי שידעינן שכלו לו חדשיו והנה כן דעת הגאון מהריפז"ל הובא בת' נ"ב סי' נ"ט מהר"ת ח' חו"מ עיי"ש מ"ש עלי' ולענ"ד צ"ע דגם בספיקא היאך נעשה מעשה להציל. ידידו. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ ק"ק מאד יצ"ו:

סימן צב

לכבוד הרה"ג מו"ה זאב וואלף טירנויער נ"י ק"ק שימלוי יצ"ו. מעכ"ת האריך בדברי תה"ד שהביא המחבר סי' קפ"ח וק"ץ והעיר שמדמה לי' לוסת הקבוע וזה למ"ד וסת דאוריית' אבל למ"ד דרבנן מא"ל ותי' בסבר' דהכ' גרע מפני הריעות' דפתיחת פהמ"ק והנה בלשון תה"ד דייק וקאמר כלמ"ד וסתות דאורייתא דלא מהני לי' בדיק' כלומר דבנ"ד כן הלכה בחומר הרגש' כמו למ"ד וסתות דאורייתא ודל"א בדיק' ועיין בת' מרן חת"ס סי' קס"ח מה שהסביר מאי טעמי' דפהמ"ק הרגשה זו חמורה משעת וסת' אפי' למ"ד וסתות מה"ת ומה"ט חולק ג"כ אדברי שבו"י מ"ש להקל בהרגש בימי עובר' ומניק' עיי"ש:

וממ"ש באשה שהרגילה להרגיש דבר זיבת לח ובמראה לבנות שקורי' פלוס דאם לא בדק' או אם צריכ' בדיק' לכתחילה תמיהה בעיני עלי' שלא הביא דברי שו"ת מדברי' בזה ה"ה דברי ת' דברי חיים בח"א וכן בח"ב וכן בת' נטע שורק ות' שערי צדק ועיין בספרי בס"ד סי' קט"ז והבאתי שם דברי ת' בית שלמה ח"ג סי' ל"ו שחולק על המתירי' בזה וכתב דלענין בדיקה הך הרגשה דזיבת דבר לח הוה ריעותא יותר דודאי זב ממנה

איזה דמים משא"כ פה"מ יש עכ"פ מציאות דלא יצאה ממנה מאומה ובאמת בת' חת"ס סי' ק"נ ובסי' קס"ז וקס"ח ששנה דברי' דזיבת דבר לח אינה בכלל הרגשה מה שדבר ממנה בתה"ד הנ"ל דאפי' לדעת הנב"י דחשיב לי' הרגשה דאוריית' מ"מ לא אתרע חזקת' ע"כ דשכיח היא בנשים ואינו דבר חדש משא"כ פתי' פה"ק והלא דברי ת' ב"ש דבר ברור מללו דהא עכ"ח יצא ממנה איז' זיב' ושוב ראיתי בחת"ס סי' קס"ג שם ברוא' מ"ת ומרגיש' זיב' דבר לח בשעה הנ"ל דאם כי זה אין הרגיש' מ"מ באומר לבעלי' כן צריך לפרוש ממנה דדילמא דם זב ממנה והרגישה ג"כ פ"פ מה"ק רק שסבר' הרגש' שמש ויש לעיין דעכ"פ משום הך זיבה דצריך לפרוש ממנה בדילמא עכ"פ אתר' חזקת' ע"כ נלענ"ד דמה שהקיל בסי' ק"נ בזיבת דבר לח בבדק' בעד שאינ' בדוק' או בכתונת היינה כעובדא דשם שהי' נמצא מראה לבנה ובתוכ' טיפת דם כדם מאכולת, דתלינן הרגשה הנ"ל במראה טהורה ואם הרגשה ממש הי' מחמיר מפני עד שאינה בדוק אשר ע"י הרגשה אין לטהר כמ"ש בסי' קס"ז וקס"ח א"כ י"ל דס"ל ג"כ כסברת הבית שלמה כנ"ל רק בחכ"א ות' דברי חיים המקילי' עיקר סמיכ' היא מפני דכל פעם שבדק' מוצא' מראה לבינה ואזלינן בתר מצוי' ורוב' ועתה בנ"ז באשה שהרגיש' זיבת דבר לח ולא בדק' ושמשו עם בעלה ולמחר מצא כתם לענ"ד לכ"ע יש להחזיק' ט' ע"י הרגש' דאז בא כתם הנ"ל וכמ"ש דעכ"ח זב ממנה דבר מה וכיון שלא מצאה שאר מראות לתלות בהם עכ"ח כתם זה נתהוה בזמן ההוא וכדעות ראיתי מדברי ד"מ והרדב"ז שהביא בס"ט במ"ש על ראיות התה"ד דפריך הגמ' ר"פ הרואה כתם אדשמואל ממתניתן דנמצא על שלה לאח"ז דפטורי' מקרבן אי דארגשה אמאי פטורי' מקרבן אלמא דעל הרגשה לחוד מביאי' קרבן וא"כ עכ"ח דאורייתא הוה והשיב' עליו בד"מ ות' הרדב"ז דילמא שאני בנמצא דם עכ"פ אח"כ דהרגשה מחזיק דבזמן ההיא בא הדם משא"כ בלא נמצא כלום מנ"ל אלמא דגם אם לא נאמר הרגשה פה"מ לסבר' דאורייתא מ"מ אם נמצא דם יחידי' מצתרפי' להחזיק זא"ז וא"כ ה"נ לדידן דאם כי זיבת דבר לח אינה כהרגשה דתה"ד כמ"ש בחת"ס בשם פנ"י ושב"י מ"מ אם נמצא דם לאח"ז יודה לחוש מה"ת והא דההחזיק בס"ט בדברי שב"י שהביא בס"ט באשה שע"י העניש הרגיש' נתוז במי"ר ותולי' במצוי' כמ"ש בס"ט שם אבל אם אין דבר מה לתלות לענ"ד מחזיקי' שפיר בכתם לענין הרגשה הנ"ל וכנלענ"ד דצריכי' כפ"ח לפי' ראות מעכ"ת. ראיתי מ"ש מעכ"ת באשה שיש לה חולת המוריד', (גאלדענע אדער) ומצאה חלוק מלא כתמים אם יש לתלות בהנ"ל והביא דברי ט"ז בסי' ק"צ ודברי חת"ס והנה דברי מעכ"ת היא ממש בת' רע"א סי' כ"ו באשה מסולקת דמים ובזמן שרגילי' בחולי הנ"ל והסכים להקל בפשיטות ובת' בי"ש או"ח סי'

ע"ה מחלק במחלוקות והיינו אם יש לה קביעות לחולי הנ"ל יש מקום להקל בכתמים ורק אם יש קביעות לחולי הנ"ל ומצא' הכתמים שלא בזמן הקביעות אינו סומך להקל ובת' רע"א סיים בצ"ע באופן זה ומעכ"ת לא ביאר היאך היה בניחוש הנ"ל לטהר'. מ"ש לענין תענית שובבים אם צריך קבלת תענית עיי' במג"א סי' תקס"ב ס"ק ד' לענין תענית סליחות וביאר דהכל תול' במנהג שאם נוהג כן כל שנה ושנה אי"צ קבלה ועיי' בסי' תקס"ג. ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן צג

להרב הגדול מו"ה ר' שמואל שווארטץ נ"י ע"ד אשר נדברנו יחדיו מ"ש ע"ד חו"י סי' קפ"א שאוסר לנהוג מנהג נשים לטבול פעמיים בליל ש"ק הטבילה ב' לא הוה במצוה ולא דחינן שבת מפני זה, ושפיר חזית מ"מ לא הביא דברי הש"ך סי' קצ"ז סק"א ובנקו"כ באריכות אדרבה ממנ"פ אם טהורה היא ליכא שום תיקון, ואתה מוסיף ומביא עלינו ממס' ביצה בסוף הסוגי' דטבילת כלים דמטבילי' מגב לגב ומחבור' לחבורה וכיון דאינו רק חומרא בעלמא לא שייך בי' תיקון, ודבריך מכוונים במ"ש המג"א סי' שכ"ו סק"ח גבי טבילת קרי וטבילת מומר כיון שאינו רק מחומרא בעלמא לית בי' משום תקון גברא. ועתה באת להצדיק צדיקים דמעיקרא דאזיל בשי' אביו הגאון בעהמ"ח שו"ת חוט השני סי' פ"ב דאוסר טבילת נשים בשבת עפי"ד תה"ד סי' רנ"ה וכן הוא דעת מהרי"ל, וכעת באת' לאמור עפ"י מ"ש בב"י ססי' ר"א בדעת הרמב"ם שפסק התוס' בטובל פעמים ה"ז מגונה ומשמע לי' אפי' אינו מצומצם מ"ס משום דנראה שטבל להקר דל"ל לטבול פעמים א"כ י"ל דמשו"ה אסור לטבול בטבילת נשים פעמיים דמחזי להקר משא"כ שם במ' ביצה שטובל רק פ"א מוכח דטובל לשם מצוה. והנה אם כי דבריך מחודדים לחלק בין הנושאים מ"מ נראה כמערכה מול מערכה דבתה"ד סי' רנ"ה הנ"ל הסברא להיפך דהא מביא הך דביצה דאדם מותר לטבול לב"ה לכ"ע משום דאינו נראה כמתקן רק כמיקר, עכ"ז לדידן שנוהגין אסור לרחוץ להקר יהי' איזה טעם שיהי' (עיי' במג"א סי' שכ"ו הנ"ל משום סחיטה או מעביר) ומעתה אם יטבול מוכח דמשום לטהר טובל ומחזי כמתקן והאיך נאמר ההיפך דמשום טבילת ב' פעמים יאסור משום דמוכח דלהקר דממנ"פ לשי' הרמב"ם גם בחול אסור ולשיטת תה"ד הלא משום אסור להקר בשבת לא הי' אוסר דהא לא מצא טועם לאסור רק כיון שהעולם עכ"פ נוהגין שלא לרחוץ וזה יורד למרחץ עכ"ח יהא מוכח דלטבול ולתקן ומחזי כמתקן ושם בביצה לענין טבילה מגב לגב וכו' בלא"ה הא איירי בכלים ושם אין חלוק בין פ"א לב"פ, אלא לפמ"ש בת' חוט

השני סי' פ"ב שהשיג ע"ד הש"ך במ"ש ממנ"פ דאם טהורה ליכא מתקן עד"ז הביא דברי הפוסקים שאסרו כל רחיצה וליכא ממנ"פ, א"כ יש מקום לדבריך דב"פ מוכח דלהקר וכשרוחצת בעלמא מחזי טפי לאסור, אלא דדברי מג"א סי' שכ"ו מסכימים לדברי הש"ך, ובלא"ה בפנ"י וסד"ט הקשו לדברי תה"ד דס"ל משום מנהג אסור של רחיצה אפי' להקר מחזי כמתקן א"כ אפי' טבילה בזמנו יאסור כמ"ש בתוס' דמשום טבילה בזמנו לא נתיר תקון גברא, ולזה נלענ"ד לתרץ עפ"י מ"ש האחרונים דמה שבטלו הגזירה בימי הש"ס אין בידנו לחדש הגזרה אפי' נשתנה הטעם ויותר מזה הביא הגאון מהר"י ב"ב בספרא הנפלא על הרי"ץ גאות הנקרא מאה שערים מירושלמי מ' שבועות בדבר שהתירו חכמים אפי' אסור גמור כמו הדלקת נר בשמן של ת"ט שהתירו בעת משלחת זאבים אפילו לישראל, כיון ששוב לא מצינו שגזר' בעבר' המשלחת לא חזרה לאסורא א"כ ה"נ כיון דבזמן הש"ס לא גזר' משום תקון גברא משום דנראה כמיקר אפי' בזה"ז דלא נראה כמיקר מ"מ לא חזרה הגזרה כמקדם וע"כ לעת צורך מצוה חזר להתיר' הראשון ובאפשר לטבול מקודם ושלא לצורך מצוה אסרו באסור בעלמא כמו תקנות הגאונים ושארית מנהגים אבל לא אסור גמור כמו טבילת כלים וכיו"ב כנלענ"ד. וראיתי מ"ש ע"ד הכו"פ סי' קפ"ח ע"ד מנ"י, וק"ל דזה קושי' התוס' מס' שבועות דף ח"י, והנה הלא צוה לעיין בסי' קפ"ד ושם תי' קושי' התוס' די"ל ניהו דארגשה והיינו כגון פתיחת פה"מ וכיו"ב דבזה אמרי' ר"ש הרואה דמשו"ה לאחר זמן פטורין דאימא הרגשת שמש הוא וא"כ עכ"ח קושי' הח"צ כיון דאמרה נטמאת כמ"ש בסוגי' היינו שברי לה כן דיודעת ששפעת דמים וא"כ בזה ודאי שפיר ק"ל, אבל המנ"י ס"ל דרק בהרגשה בעלמא איירי, והיינו דדייק בכו"פ הרגשת הח"צ כמובן. ומ"ש ע"ד השיעור כתם, כבר דברנו מזה פא"פ כי קבלה מידי ממ"ו הגאון המובהק ז"ל דשיעור' כמו אלט זעקסערל, והגאון מלאדאני ז"ל אמר לי כי הוא משער בשיעור צ"ל הנהוגים בזה"ז תו אין בידי בענין זה, אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן צד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כ' הרב הגאון מו"ה בצלאל נ"י אבדק"ק טשאבא יצ"ו. ע"ד שברצון אנשי ק"ק לבנות מקוה סמוך לבאר ראיתי במ"ש בבארות הנ"ל החשש שבשעה שחופרי' אותו וכן כאשר מנקי' אות' ע"י דלה דלה בלא שלים מנוקבים בל"ס שנפלו לתוכ' ג' לוגין מים שאובים וכבר נפסלו והנה כן הביא בפ"ת יו"ד סי' ק"כ ס"ק ד' בשם משכנות יעקב שראה במהרי"ל להזהר מלטבול כלים חדשים בהבארות מה"ט ועיין

בדרכי תשובה סי' הנ"ל שהביא ג"כ פסק אחרונים לאסורי ואם בטבילת כלים חששו לזה שהוא רק מ"ע כש"כ לענין טבילת נשים שיש חששא דאסור כרת חלילה לעשות מעשה לבנות מקוה אצל הבאר כזה, וראיתי כי כת"ה דייק מדברי מהרי"ק שורש נ"ה ונ"ו דאית לי' סברת האגודה מה שדן לפני רבותיו דהיינו להוציא מלוא' ועוד ע"י שאיבה ודליי' מדלא פיר' שצריך לפקפוק וכסתם נקבי הנביעה ומפני זה תלה על הרמ"א שלא הביא דברי מהרי"ק הנ"ל לתקן כן מקוה מעיין שחשש לשיטת השאלתות, ולא אדע היאך נלמד כן מדברי המהרי"ק הרי מפורש ויוצא מדברי' בסי' נ"ה שמ"ש לשאוב עד שלא ישאר ג' לוגין מהמים וכו' וכוונתו מכול' מים כלומר מהמים שנפסלו בכל המקוה שהרי כתב בפיר' לנקות' ולהוציא מימיו מכל כל עד שלא ישאר ג' לוגין מים, עכ"ל הרי כוונתו בפיר' נאמר שלא ישאר מכל המים שנפסלו ואם כדברי כת"ה שכוונתו על המים שהי' בעת חסרונה ונפסלו מה זה שאמר מכל כל אלא פשיטא כי דברי' שנאמרו כמו שנוהגי' עתה לנקות המקוה מעיין שאי אפשר לסתום נקבי הנביע' כידוע ורק שואבי' בכלים מנוקבים במרוצה ע"י כמה שואבי' ששואבי' יותר ויותר מהרבוי שבאו מהמעיין עד שלא ישאר ג' לוגי' מכל המים כלומר שהמים הנשארים בהמקוה אין בהם שיעור ג' לוגי' א"כ בטח כי יצא מפסול' שהרי פשיטא שאין כאן ג' לוגי' כלל וז"פ. ושוב ראיתי מ"ש כת"ה לענין המקוה שנמשך ממנו כלומר מהבאר ההוא והביא דברי הש"ך ס"ק מ"א מ"ש בשם ריי"ו דיש מחמירי' תמה אני כי כת"ה משוה הנושאי' שאינה דומי' זכ"ז כלל דברי הש"ך במקוה כשרה שהי' בה מ' סאה ורבה עלי' מי שאובי' שאינה נפסל מכל מימות השואבי' ונשאר בהכשר' בזה מביא רק יש אוסרי' אם הלכו למקוה חסר אבל במקוה שנפסל כלומר שהיתה חסר' ונפסל ע"י ג' לוגי' מאן דכר שמי' וכי כח' עדיף במקום אח' פשיטא דפסול ועיין בנוב"י תניינ' סי' קמ"א ות' מרן חת"ס סי' ריי"ב והדברי' עתיקי' ועיין בספרי בס"ד סי' קמ"א ד"ה והנה, ע"כ לענ"ד דצריך לשאוב מהבאר ההוא ע"י כלים נקובים כעדשה וע"י הרבה דולי' בזה אחר זה בכפליים עד שלא ישאר ג' לוגי' ובספיק' להכשיר ע"י יין אדום או חלב עד כי התהפכ' מראה המים ליין אדום או חלב כנהוג כמ"ש בת' אבני צדק ובשאר ספרים ואח"כ יכסו הבאר בכסוי עבה ולנעול ע"י מנעל שלא יפסלו עד שיגביהו המים די צורך וכן נוהגי' במקומות שנעשה מקוה באופן זה. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד סימן צ"ה להנ"ל הנה כת"ה חוזר על הראשונים לסתור מ"ש בפיר' דברי המהרי"ק דאז נאמר כי כוונתו לשאוב מהמקוה לגמרי עד שלא ישארו ג"ל למה צוה לשאוב בכלי' נקובים ואם אפי' יאמר כי הדקדוק עצום עכ"ז צריכי' אני למשכני נפשי' לתרץ דברי הרמ"א והש"ך וכל האחרונים

שלא מצא תקנה זו רק כמ"ש התה"ד ויתר תקונים, ועכ"ח לומר לרווח' דמילתא אמר כן שלא להרבות בחשש שאובי' ועוד לענ"ד הדבר פשוט דהא קאי גם באם לא נודע אם אפשר או לא אפשר מפני התגברות המי מעיין וזה לא יודע רק בהתחלת או אמצע השאיבה שעי"כ מתגבר מי מעיין כידוע ואם אי אפשר הא מתיר לסמוך על הפוסקים דמעיין לא נפסל בג' לוגין ולמה יוסיף הוספה לפסול ע"י ג' ל' והא בזה הוה כלכתחילה דהא ודאי אפשר עכ"פ לשאוב ע"י כלים נקובים ואם יראה כי א"א אז הוה לי' כדיעבד לענ"ד וזהו דעת המהרי"ק ועוד י"ל תירוצים שונים בנ"מ לענין צרוף השאובי' בפחות ג"ל ואין להאריך. ומ"ש ע"ד הש"ך סעי' מ"א והיינו להחמיר אפי' בדיעבד גם לדברי הרמ"א ולא אדע מה כוונתו בזה דודאי לדעת ר"י יש להחמיר אבל לדעתי הא מעיין אינה נפסל בג"כ והוה כמו מקוה שלמה אבל לדידן דמחמירי' כדעת המהרי"ק פשיטא דמחמיר בלא דברי מהרי"ק וכבר רמזתי לו ע"ד הנוב"י סי' קמ"א ואם דעת כת"ה דלא כס' הנוב"י ולא בשיטת החת"ס מי ימחה בידו וגם כי הש"ך קאי אדברי המחבר דמפרש להדיא דמעיין אינו נפסל בג"ל. ומ"ש כת"ה דיש להמציא שע"י שזוחלי' למקוה יש יותר להכשיר דנכשרה ע"י המשכה וגם בדעתי הי' כן אם יש ג' טפחי' מבאר ההוא עד עוקת המקוה אלא שיש לעיין במ"ש הש"ך ס"ק ק"ט דאם נמשכו מתחילה השאובי' לתוך המקוה ואח"כ מי גשמים דפסול כמ"ש הרמ"א ודעת הש"ך דאפי' נמשכו אח"כ למקוה אחרת פסול ומעתה אם נבא לחששא דמים שאובים דילמא בעת נקיון הבאר לא נשאר רק ג"ל מים שאובים ולא מהני המשכה ושוב ראיתי בג"ט ולו"ש חולקי' על הש"ך בזה אם כן במחלוק' שנוי' ועיין בלו"ש ס"ק ע"ה מה שהביא בשם התשב"ץ וצ"ע בחת"ס שהביא כת"ה. וראיתי מ"ש להכשיר המקוה ע"י שיניחי' לזחול מהבאר לתוך עוק' ואח"כ לשאוב מהעוק' ושוב בכפלי כפליים עשות כן דודאי יצא ממנו מלוא' ועוד דבר חכמה דבר ועיין בחבורי בס"ד סי' קל"ח אלא שצ"ע בדברי המהרי"ק סי' כ"ה שנתן עצה במקוה הנ"ל לעשות חפירה אצל המקוה שנפסלה ולהמשיך כל מי מקוה לתוכה ולפי מ"ש דס"ל כי מי מקוה לגמרי וכמו שנראה ג"כ בלשונו בעצה זו ואמאי לא סגי שיצא מלוא' ועוד דהוה ממילא וכמ"ש כת"ה ואפשר כיון דיש חששא שנפלו ע"י דלייי' וכשפכ' שוב למקוה לא נודע כמה הוה מלוא' ומי יודע כמה לוגין שאובין נפלו לתוכה ועיין בש"ך ס"ק נ"ז והנה אם דעת כת"ה לעשות כן ולשער היטב כי יצאו כולן וגם כי חומרא בעלמא היא במעיין אם יסכים אתנו עוד גדול ההוראה הנני כונשיב' למכשיר' מ"ש כת"ה כי יש מפקפקי' על הכשר יין אדום וחלב מלשון הרמ"א הוא מס' הרז"ה

וכבר הארכתי בס"ד סי' ק"ס והבאתי דברי ת' שערי צדק שדחה דברי' ולענ"ד בנ"ז ודאי יש די סמיכה עיי"ש. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן צו

כוח"ט על כבוד ידידי ד"ה הרב הגאון כש"ת מו"ה שמואל בראך נ"י אבדק"ק ניר מאדע יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי מ"ש ע"ד ת' א"א סי' ח' מ"ש ראיי' ממ' יומא דף ל"א מתוס' ד"ה עין עיטם דפליגי אדברי הרשב"א דס"ל להרשב"א דצריך להיות גובה המי מקוה למעלה מן הטבור זרת כמ"ש המחבר סי' ר"א דאם לאו צריך לשחות ועי"כ מקמט בגופו קמטים קמטים שלא יגיע לשם מי מקוה, ושם בתוס' דמי מקוה שהגירה ממיעין עטום די בגובה ב' אמות אפי' לא יגיע לראש כה"ג הא יכול לטבל בישיבה בתוך המים, והא בישיבה נעשי' קמטים יותר מטבילה ע"י שחיי' אם כן ע"כ ל"ל סברת הרשב"א הנ"ל ודעתו כי לאחדים נינהו דהא גם הרשב"א סובר כן בסי' תתי"ח וכמ"ש הרמ"א בשמו שני דינים הנ"ל זאח"ז. הנה דברי ת' א"א סי' רע"ח מדויקי' ונשמר מזה שהוא דייק ממ"ש התוס' בב' אמות ובישיבה ובזה קאמר דעינינו רואות כי יותר ירבו הקמטים בישיבה מבעמידה אם המים מגיעי' עכ"פ רק עד הטבור אך בהשתחו' בזה פשיטא דליכא דיוק כלל והרשב"א לא הזכיר ישיבה כלל וב' תשובות זל"ז סמוכים תתי"ח ותתי"ט אלא שכתב דלכתחילה אין לסמוך עד"ז בנשים בזה שפיר י"ל כמ"ש הדר"ג לחלק. ומ"ש לתרץ דברי מהרמשי"ק יפה כתב ודיוק זה שצריך לישב במים דוקא כמ"כ בא"א עפי"ד הט"ז הנ"ל ומ"ש הדר"ג למה הצרכתי ברצפת אבנים לחבור הא באבנים ליכא שום טומאה אפי' במדרס ולמה לן חבור הנ"ל. הנה פלפול הנ"ל שנדברנו יחדיו עם הה"ג מו"ה דוד מייזליש אבדק"ק אוהעל יצ"ו ושם אמר לי בשם גדול א' דטוב שלא לחבר' ועד"ז השבתי דהוא להיפך וגם צורך הדבר אפי' באבנים דשכיח גם באבנים דע"י מים רבים שחק' אפי' אבנים כמ"ש בחת"ס סי' ר"א ונעשה חלל לקבלת מים ובזה אין חלוק בין כלי עץ או אדמה ואבנים כמ"ש בפ"ז מ' מקוואות וע"י חבור מתבטל ממנו שם כלי אפי' לענין זה ועיין בת' מרן חת"ס סי' ר"ה אהך דת' הרשב"א במקוה של בנין כיו"ב ע"כ דקדקתי שם בתשובה לבטל מתורת כלי קב"ט כלומר שגם תורת כלי לענין שאובים בטל ממנו ידידוש"ת הק' מרדכי ליה ווינקלער:

סימן צו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול כש"ת מו"ה נתן שמחה גרינבורג נ"י מצו"פ לק"ק טאלדיעש יצ"ו ע"ד השאלה במקוה במקום שא"א חפיר' בור למצא מי מעיין כי היא ארץ הרים עמוק עמוק למצא, ע"כ בא במועצות ע"ד כי במקום ההוא נעשה ונערך וואססטרכייטונא והוא באופן כי מאיזה הרים יוצאים מעינות ונמשכו מהם מים לרעזערוואר שהוא בנין אבנים עם בעטאן וצעמענט והצנורות (וואססערעהרען) הם א"כ צעונעבט ומן הרעזארוואר הנ"ל מושכים מרבוי מימי' ע"י צעמענטערעהרען לרחובות העיר והם נקראים הויפטרעהרען ומן צנורות הנ"ל שוב מושכים ע"י צנורות ברזל לכל בית ובית והצע- מענטרעהרען הם תחת קרקעי' ורצפת העיר ועתה בדעת השואל למשוך מי המקוה מתוך הצעמענטרעהרען ע"י המשכה בקרקע או ע"ד בנין אבנים ודעתו כי רוב מי המקוה יהי' מי גשמים כשרים ומעוט מי מקוה ע"י המשכה הנ"ל, והנה מתחלה צריך לברר אם יש איזה חששא בהני צעונענטרעהרען או בהך רנעזער- וואר והוא אם ידוע לנאמנים כי הני ראהרען הם חלקים אין בהם שום חלולים חלולים למען קבלת מים כלומר בלא דעת האומנים או לדעת למען קבלת צרורות כמ"ש במתניתן מ' מקוואות פ"ד מ"ג אם כן ע"י הרעהרען לא נפסלו המים שהרי אינו מקבלים מים ואינה מק"ט כמ"ש במ' כלים פ"ב מ"ג ועיין בפיה"מ פ' דף מ"ג מ' מקואות והלא הש"ס והפוסקים מלא מזה רק אין יודע עד מה נודע כי לא עשו האומנים איזה חטיטה או איזה כפיפה בהצנורות למען הצורך לנקיות המים וכיו"ב וזה הדבר צריך ברירה אצל אנשי המקום הנאמנים ונודעים במהות הצנורות הנ"ל, ועתה נשוב לעיין בטיב הרעזערוואר שהוא ע"י בנין אבנים בעטאן וצעמענט, והנה דברי ת' הרשב"א סי' ת"ת ידועים כי בנין אבנים באיזה מקום שיהי' על הגג או על איזה כותל ובית אין בו משום פסול כלי ורק בנין אבן שחקקו קודם הקביעות ועיין בחת"ס סי' ר"ז שהביא' שדייק מני' כי אם באו החקיקה והקביעות כאחת אין בו משום פסול שאובים ע"י כלים (ודברי מ"א ידועים) רק ראיתי בת' מהרש"ם ח"א סי' ל"א וסי' קמ"ד וקונ"ה שיצא לדון בדבר חדש כי הבנין ע"י צעמענט מגרע גרע כיון שהטיח של הצעמענט חזק מאוד ויכול להעמיד את עצמו הוה לי' ככלי בפני עצמ' והביא ראיות ממ' כלים פ' ה' מ' י' מיורות של ערביים כמ"ש במתניתן שחופרי' בארץ ומטיח בטיט אם יכול לעמוד בפני עצמו דינו כתנור לקב"ט וכן ממ' אהלות פ' ו' מ"ב בית שחצצו בקנקים והטיח אם הטיח יכול לעמוד בפני עצמו טהור דהוה חציצה וכן ממ' עירובין ד' כ"ה לענין מעוט קרפוף בי"ס מעוט ע"י טיט שיכול לעמוד בפני עצמו הוה מעוט וא"כ ה"נ הצע- ונעכט עצמו נעשה כפי קבול והנה לתרץ מדבר ת' הרשב"א

הנ"ל מוקי' לי' שהבנין הוה ע"י טיט וסיד ולא ע"י גיפס וצעמענט וכא זכיתי להבין ראיותיו דהא בכל המקומות שממנו ראיותיו הוה הטיח ע"י טיט וגם במ' אהלות שנזכר רק טיח פי' הרמב"ם והר"ש טיט ומעתה וכי נימא דאם בנה ע"י טיט ועבה שיכול לעמוד בפני עצמו שיהי' בבנין משום פסול כלי אתמהה ורק בסי' קמ"ה ראיתי שפירוש דבריו בפשיטות כיון דבנין אבן אחת שיש בו די קבלה אית בי' משום פסול כלי והצוועבט הא נעשה כאבן חבור א' ממילא הוה כל הבנין אבן א' די קבלה וע"כ מצריך שיהי' בנין של אבנים וצעמענט שהוא הרעזרוואר שיהי' לו נקב בתחתית' ממש שלא יהי' בו די קבלת מים עד הנקב כדרך טהרת הכלים במ' מקואות פ"ד מ"ה והנה זה מילי דסברא ומ"מ סיים דבשעת הדחק יש להקל בזה דהא עכ"פ הוה חקיקה וקביעה כאחת ומעתה אם השואל יודע מכל הנ"ל כלומר שהרעזער- וואר מחובר להרעהרען בקרקעי' שאינה יכול לקבל מים כ"ש אז אפי' שלא בשעה"ד לענ"ד המקוה כשרה אפי' בלא מי גשמים אם ימשיכו לתוך המקוה כדינ' ע"ג קרקע או בנין אבנים כהנ"ל והנה אם להסיר כל החששות שדעת השואל להכשיר ע"י רבוי מי גשמים ודאי יותר טוב וכמ"ש בסי' ר"א סעיף מ"ד מה' אמו' וברמ"א שם דלכתחלה יש להחמיר להיות המשכה ע"ג קרקע שראוי' לבלוע ואפשר בנדון זה יש להקל לכ"ע. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן צח

לכבוד הרב הגדול הוב"ק בנש"ק כש"ת מו"ה יושיע לעבאוויטש נ"י אבדק"ק פאדע יצ"ו. אחדש"ה הנה ראיתי הציור של המקוה ע"י משיכת מים מבאראטעזיש כנודע ומעכ"ת מתאמץ בפלפול עצום להיות מקוה מעין ע"י נצוק וקרטפוס וכמ"ש הש"ך בס"ק קכ"ט וכמ"ש ג"כ בחת"ס ומהרמשי"ק דבמעיי' אמרינן גא"ח וקשה לסמוך יען כי בגדולי טהר' בג' מקומות השיג על דברי הש"ך והביא ראיי' מדברי הירושלמי מ' שקלים פ"ו דשם בפירוש דע"כ רק עד בית דוד הי' הנחל כשר לנדה וחטאת דמשם ואילך הי' קרטפוס ואם כי שם עוד פירושי' אחרי' מ"מ גם בס' שיח יצחק על בר' חגיגה הביא דברי הש"ך וחולק עלי' ג"כ דבמ"ש הרמב"ם אין הנזחלים מערבי' כולל ג"כ מי מעין וכן פוסק בלחם ושמלה להלכה וא"כ היאך בידינו להכריע בפרט שמביאי' מחלוקת הראשונים בזה והראב"י שהביא הט"ז ריש הסי' שהקשו איך טובלי' בנהרות דהוה קטרפוס עכ"ח שאין חלוק בין מקוה למעין ורק במרדכי יש דעה לחלק בטעם שמי מעין אינ' פוסק ועיקרי' של דבר לא ידענ' למה לומר שמקוה זו הוה מי מעין הלא פשיטא כי הוה מקום אשבורן בלא

זוחלין אם סותמים הברזות בין מלמעלה בין למטה בתחתית המקוה אי משום דאפשר כי הברז' אשר פותחי' הוא מתכת והוה משום מעמיד בדבר מק"ט ופסול לדעת הר"ש שהביא המחבר סעי' כ' עיין בת' חת"ס סי' ריח שמסקנת' כי ברז הנ"ל איכ' מק"ט אם כי ראיתי בלוי"ש שחילק עלי' והביא ראיי' דמק"ט הלא קל לתקן לקבוע ע"י שלשלת בתוך הרצפה או הכותל ע"י קביעות גמור ולטוח עלי' צעמענט במקום קביעות' שיהי' ג"כ דרך בנין ועיי' בתש' מהרמשי"ק סי' קצ"ז בדבר הנ"ל וכן עשיתי ק"ק פה שממשיכי' מי מקוה למעלה מברזא זו שקבוע בכותל וממילא הוה כקרק' ואימק"ט וכן היא בת' גדולי טהרה ומה שהעיר מעכ"ת שע"י פתיחת הברז' העליונה הא הוה ע"י תפיס' י"א והביא עד"ז ת' מהר"מ שיק סי' קצ"ו והנה כבר העיר הגה"צ מהר"פ זצ"ל אבדק"ק אילאק יצ"ו בת' נטע שורק סי' פ"ח והביא דברי או"ח סי' קנ"ט כמ"ש כת"ה והביא שם ג"כ דברי מהרמשי"ק עיי"ש ובעה"מ נ"ש השיב בפשיטות דלא גרע משאובי' דנטהרו ע"י השקה ובאמת מחלוקת אחרונים אם לדעת הראב"ד מהני השקה בהוויית' עי"א עיי' בת' הר המור שהוכיח מדברי הראב"ד דל"מ השקה עכ"פ שפיר קאמר מעכ"ת דאין פסול רק שפוכי' א' וכן הם דברי השואל בנ"ש וחדוש בעינו כי בת' מהרמשי"ק סי' קצ"ז אשר שם ג"כ נו"נ בזה ומדמה להא דעושי' מקוה מים או מעין ע"י חפיר' שהוא מעשה י"א ודריש לי' מקרא שהביא בת"כ אך מעין ובו' ולא הביא דברי מהרי"ק שורש נ"ו שעמד בזה והשיב דזה לא הוה בכלל הווייתי' עי"א שאינ' רק מגלה שטח המים ועיי' בט"ז ס"ק ע"ג דג"כ יש ללמוד לכ"ז וכנ"ל והנני לסיים בכל חתמי ברכות ונתבשר בשורות טובות כאונ' הטהורה. ידידו דוש"ת. מ"ש מעכ"ת מת' המהרש"ם דטוח הצעמענט עשה כלי והנה בכמה תשובות בס"ד הבאתי כי לדברי שהביא ראי' ממ' אוהלות ומ' עירובי' דשם בטוח טיט אם יכול לעמוד בפני עצמ' ומעתה בכל בנין נאמר כן אם הטיח יהי' ממה שיהי' אם יעמיד בפני עצמ' אם ינטל המסבב אות' יחשב כלי ולא נשמע מעולם והנה בת' קמ"ה חזר לגמרי מסברת' כי נשאל עד"ז והשיב כי בטיח צעמענט אי אפשר בשום אופן לעמוד בלא אבנים או לבנים או שארית גושי' המעמידי' אות' א"כ אין בזה שום חששי אפי' לדעת המחבר ז"ל עיש"ה ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן צט

הנני ע"ד לחות שנייי' כי קושי' כת"ה הכ' הוה דאם כדעת הרמב"ם בפירושו דהגבי עצמ' מק"ט היאך קתני במתניתן הטובלי' כמ"ש והמקואות כמ"ש כיון שנטמא' הא לא הוי כמ"ש והנה לא אדע מה פסיק' דהמקואת קודם הטבילי' טהורים הי' דהא סוף מ"ד סיים

הקרובים לעיר ולדרך טמאי והרחוקים טהורים עד שיהלכו רוב ב"א ומסתמ' עפ"י רובא כך היא וכי הי' לו להאריך בתנאים אלו במתניתן מה שהזכיר ונשמע ממתניתן הנ"ל לבד מזה הא לדעתי המהרי"ק הביאו הש"ך ס"ק כ"ו דהני מקואות מעיינות נינהו וכ"ד הש"ך מטמ' א"כ פשיטא דלענין זה דין מעיינות להם דאימ"ט ועיין בדגו"מ והגה מהרב"ץ ואפי' אם קבלו ט' מ"מ בחזרתן למקומו ודאי נטהרו דמי רביעי' של מעיין לא בטלו כידוע. ומ"ש כת"ה ע"ד מ"ש לפי"ד ס' דברי חיים דיש ספק דהשיק' המקואות קודם לשאובי ואמרתי דלענין ק"ט יש להם חזקת טהרה והשיב כת"ה דאדרב' בהציג רגלי' לטבול נטמאו קודם התערוב' לענ"ד בזה ס' גדול דניה' במ' מכשירי' פ"ה דמים של טובל חשוב לרצון דניח' לי' במים שעלי' היינו אם הטבילה טביל' אבל בלא עלת' הטביל' למה יהי' ניח' לי' במים הנ"ל ואינה רק כמהלך בתוכ' דטהור בגבי כמ"ש במתניתן כאן, ועוד כי לא משכחת דטבל בנאנס כמו במ' חולי' בדה שנאנס' ד' י"ב כוונ' לחולין ועוד לענ"ד בדבר שנעשה עתה לסלק החזקה ורק בתחיל' המעשה עומדת החזק' וסופ' להסתלק מיד אינו נחשב לחזקה ולא עדיף מחזקה שעשוי' להשתנות והרי בס' שחיט' שפי' רש"י ז"ל דהוה חזקה אבמה"ח ובתוס' חולקי' דהשתא הבהמה מתה וממנפ"ש אין כאן משום אסור אבמה"ח ובת' זקנו מרן חת"ס באה"ע ובת' שמן רקח תי' דאם הי' נקב הושט דלא מהני שחיט' ואסורה בעוד מפרכסת משום אבמה"ח ומ"מ רחמנא שרי' והיינו דקאמר ר"א שחוט ואכול מיד בסוגי' דרוב' דרוב עדיף מחזקה ועכ"ח תוס' לא ס"ל שיהי' נחשב חזקה כיון דמיד סופ' להסתלק, והנה בלא"ה קושי' כת"ה אינ' רק לר"י במתניתן פ"ב דבט' דרבנן נמי מוקמינן אחזק' אבל סתמא דת"ק ס"ב ספיק' להקל והרמב"ם פי' מה' מ' פסק כת"ק והא ט' מי גבי אינו רק מדרבנן דמדאורייתא רביעית מים בקרקע אימק"ט וכמ"ש בת' אמרי אש שהבאתי. מ"ש להקשות מדברי חדושי מהרש"ם לסבר' ר"ל דס"ל דבעי הנאת מעיו דיאסר לאכול בער"פ חמץ בזמן שלא יתאכל עד זמן הפסח ולר"י ל"ל קרא אלפני זמנו והא ס"ל לאו שאי"ב מעשה לוקי' ותי' מעכ"ת דהוה אונס דהא א"א להוציא המאכל ממעי' ולענ"ד אינ' מובן דהא אפילו למ"ד שלכ"א ג"כ אסור מה"ת מ"מ עכ"פ אכיל' בעינן דאדרב' דמה"ט ס"ל לר"ל ח"ש מותר מה"ת דאכיל' כתיב' וכי אכיל' מקרי בלא בליע' דרך גרונ' וכמ"ש זקנו מרן כת"ס סימן קי"ז דאכילה דרך בטנ' גם לענין יוה"כ אינ' אכיל' ואינו חייב אפילו למ"ד דביוה"כ הנאת מיעי' בעי והא עיו"כ יוכיח דקיימ"ל דמצוה לאכול עד ערב ואפי' למ"ד דליכא מצוה מ"מ ודאי אין כאן שום חיוב דמערב עד ערב כתוב ומי שיש בידו להוציא המאכל אפיטקוזי' וכי ילק' בהתראה כמו בנזיר באמרו לו אל תשת' אתמהה. וראיתי מ"ש לדברי ר"ת לפ"ב מ' גיטין דמשו"ה ס"ל

לר"י במקוה מצומצם' בשניי' שטטבל' זאח"ז דבעודו רגלי הראשון נוגעים במים דגם השני טהור משום דסופו לירד למקוה וק"ל דהא א"א שירד' כול' למקוה ופשיטא דנשארו קצת מים על האדם וכיון שהמקוה מצומצם ס"ס חסר כ"ש ותי' כת"ה דמצומצם לאו דוקא דהוה קצת יותר, והנה מ"מ צ"ל דעכ"פ נחסר שיעור המקוה ובמה שירד יתמלא שיעורי' והנה לפי"ז צ"ע דבתוספת' נתן תקנה לרבנן למלאות בשואבים בעודן רגלי' נוגעי' ואיתא בפוסקי' דבשאובי' דרבנן הקילו ולדעת כת"ה הלא תקנה קלה להמתין עד שירדו ולענ"ד כיון דיש טופח להטפיח ולר"י הוה חבור ע"י מה שראוי לירד הוה כול' חבור ע"י גוד אחית וכן משמע בת' הריב"ש סי' רצ"ב עיש"ה ועוד לענ"ד דסופ' שתרד למקוה לאו דוקא אלא סופ' לירד בכ"מ שירדו ועל מה שירד' ירד' רק כיון שלא ישארו עלי' אמרינן גיד אחית משא"כ בג' גממיות בפ' אין דורשין דע"י כותלי החפיר' של הגממיות ישארו שם ע"כ לא אמרינן גוד אחית רק בישכ' אח' מקוה שלמה ושוב עיינתי בדברי תוס' גטין נזכר שסופ' לירד למקוה אבל בתוס' פ' אי"ד ד' י"ט אינ' שם בדברי ר"ת תיבה מקוה וי"ל כמ"ש הנ"ל. וראיתי מ"ש להקשו' ע"ד הרא"ש שסותר משנתו מפסקי' לפירוש' ונ' מקואות בצנור שחקקו דבפסקי' קאמר דהמים שעברו על הגומ' שחקקו' הוה שאובים ובפ' פי' שכל המים הוי שאובים והנה כבר עמד בזה בס' חדושי רז"ה על מ' מ' ובנקו"כ הרא' לו דפי' מ"ש הרא"ש על הגומ' לאו דוקא וכמ"ש הב"ח להדיא ועיינתי בנקוה"כ שנדפס לעצמ' איתא כן ונדפס בפראג בדיוק עיי"ש. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ק

לכבוד הרב המאוה"ג אבדק"ק סערעטש נ"י. ע"ד עשיות המקוה ע"י תיב' מ"ש קאסננען כידוע ומעכ"ת מסתם סתים לן אם הוא בקביעות לארץ ומשוקע לתחתית המים או תלוי באויר וידוע החלוק שביניהם כמ"ש בת' מרן חת"ס סי' ר"ו בת' בית אפרים סי' נ"ג ובס' דברי חיים שנדפס על הלכות מקואות וכן הביא בפ"נ מכמה תשובות שלא חלקו בזה וכן נראה מדברי ת' אמרי אש סי' פ"א פ"ב פ"ג עיי"ש ומ"ש כת"ה במה שמחמירי' באחרוני' לעשות בו נקבים וא' כמוציא רימון ולמה גם הנקב הפתוח בשעת הטבילה לא יהי' ג"כ כמוציא רימון והנה המעיין בב"י וד"מ אות י"ב יראה כי הטעם לחלק עפ"י דברי הרא"ש ורבינו ירוחם כי כל הנקבי' המבטלי' בכלי' היינו מתורת שאובי' כלומר שאם באו למקוה מתוך כלים הנ"ל אינ' פוסלי' משום שאובי' אבל מ"מ אין לטבול בתוך כלי זה עד שינקוב נקב המטהרו. וכן דברי הרמב"ם וש"ע שנקט לשון הנ"ל נקב המטהר'

וע"כ נקב הנ"ל מהני לכ"ע לבטל מתורת שאובי' או לחבר מקוה למקוה דהוה חבור אבל לטבול בתוך כלי בעי כמוציא רימון דטבילה בתוך כלי לכ"ע מה"ת ובב"ה הביא הב"י דברי הריטב"א מ' מכות דיש סוברים כן ממ"ד בירושלמ' בים שעשה שלמה המלך ע"כ שהי' רגלי שוורים נקבים כמוציא רימון ועיין בתוס' פסחים דף ק"ט ע"ב והביא' בפנים מאירות וכן בת' בית אפרים סי' נ"ג ובת' אמרי אש הביא בשם הרוקח דהיינו טעמי' דצריך כמוציא רימון שלא הי' הים משוקע במים ורק מי עיטם באו לתוך הים ובזה מתרץ מ"ש משיד' ותיב' וקסטלי' בים די כשה"נ דהם בתוך המים וא"כ כשעושה נקב כנ"ל כבר בטל מתורת כלי לכ"ע גם בשל עץ ורק שיסתום בצרורות או בסיד שאינה סתימ' מעלי' רק בצרורות וסיד אם כן כבר בטל מתורת כלי גם ע"י נקב זה אך מ"ר דאפי' אינ' כלי לענין קב"ט אבל לענין שאובי' הא גם כלי גללי ואבנים והבאי' במדה ג"כ פוסלי' המקוה ע"י שאובי' וקבעו ולבסוף חקקו הא לא מהני לדעת הנוב"י סי' קמ"ב כידוע ע"כ עושי' נקב שני כשפה"נ ג"כ והוא פקוק בפקק של עץ ובשעת הטבילה פותחי' אות' ואינו כלי לדעת הביז"ל וחת"ס ולזה מהני ג"כ פקק של עץ ועיין בספרי סי' קמ"ט שם ביארתי בקצר' אמרים בס"ד והנה ראיתי בדברי' דברים תמוהי' במ"ש דכמוציא רימון הוא י"א טפחים על י"א ט' אפשר דט"ס וצ"ל טפ"ח על טפ"ח כי כן כתיב בש"ע תניא ובלחם ושמל' הביא בשם גדולי טהרה שהוא כראש של קטן וגם מ"ש לסתום הנקב ע"י צעמענט חששני שהוא כמו סיד וצרורו' דהוה סתימ' מעלי' ואיני בקי היטב במהות הצעמענט עכ"פ חזינן מהודק דהוה כאבן ממש ועוד לענ"ד א"א לשום אומן לסתום נקב בכלי של עץ ע"י צעמענט שאינ' רק בדברי' המתגבלי' בבנין לארץ ואם הי' שומעי' לעצתי בס"ד אנשים יישוב הנ"ל לעשות המקוה כמו מקוות הראשונים אשר ראיתי בק"ק ברעזאווא יצ"ו שהית' גם כן עמוקי מאוד ונעשה גשר (איבערבריקען) דהיינו מקוה ע"ג מקוה דהוא ע"י נסרים עבי' ועמודים ולהגביה גשר הנ"ל עד כי שלא יהי' עומקו כ"כ וגם ישאר די למקוה העליונה שיעור' למ' סאה וגם שיעור' דטבילה וזה מעשה מלאכה קלה ודרך זול דמים יותר מעשיות תיב' הנ"ל כמובן והנה מדת המקוה כתב כת"ה ק"מ צעכטי"מ אורך וק"כ רוחב וכאשר ביארתי בספרי בס"ד מקבלת מרן חת"ס זי"ע דשיעור טפח הוא י"א צעכטי"מ לפי חשבוני יעלה האורך כ' אצבעו' והרוחב מ' אצבעות ולפי חשבון כפול (מולטיפליציערן) יעלה הרביע וקוואדראד:

ב' אלפים אצבעות ואם יהי' גוב' המים רק כ"ד אצבעות יעלה סך הכל (עם הקובק מ"ח אלפים אצבעות ושיעור מקוה מ' סאה ידוע שהוא מ"ד אלף קי"ח וחצי אצבע א"כ יש די והותר לשיעור מקוה ושיעור טבילה דהיינו זרת למעלה מהטבור שחשב כת"ה ג'

טפחים כמ"ש בת' הרשב"א ובאה"ג וראיתי בת' הגה"ק משינאווע זי"ע שהביא בשם אביו הגה"ק בעה"מ ת' ד"ח שדי אם מגיעי' המים עד שטח מה שקורין הארצגריבעל וזה אינ' תלי' במדידה והכל לפי ראות עיני המורה ולדבר עם האומן ולהבינו בכל הנ"ל באר היטב שיהי' מכוון כנ"ל וגם ייטיב להעמיד על חשבוני אם לא טעיתי בחשבון הנ"ל וידוע כי אם נעשה ע"י גשר הנ"ל שיהי הנסרים חלקים (געהא- בעלט) בלא עכבית מים ויהי' נקבי' בנסרי' כדי שיעלו מתחתית המים וראיתי דברי' הנחמדים בפלפול לזאת יסלח כי אין אתי פנאי להשתשע לבד מ"ש ע"ד הנוב"י סי' קל"ז בהשיג' על ש"ע סעי' מ"ח שלא התנה ע"ד הסלונות העוליכי' המים רק שיהי' קבועי' בקרקע ומת' הרא"ש משמע שמצריך שיהי' עשוי' ג"כ לשמש' הקרקע ודוקא אז אימ"ט והוה הווייתו ע"י טהרה והביא ראיי' ממ' שבת ד' נ"ח דזוג של בהמה ועשא' לדלת עדיין מק"ט וק"ל דהא איכ' לחלק דדוקא משום דעשא' בפירוש לבהמה אבל בסתמ' איכ' למימר דדי בקביעות לקרקע והנה בת' גדולי טהרה סי' ט' הביא בשם התוספת' דבאומן שעשא' סתמי אזלינן בתר רוב הקונים אם לתלוש או לחברו לקרקע אם כן כל כהאי ודאי הוה לי' לפרשו בש"ע ג"כ. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד וצ"ו:

סימן קא

לכבוד הרבני החריף ובקי מו"ה ישראל ברוין נ"י ק"ק פאראענטש יצ"ו. ראיתי מ"ש בענין מקוה מעיין שלא הי' יכולין לנקות אות' מפני חיזק הנביע' כדרך המעיינות והכשירו ע"י חלב כנהוג והעיר ת"ח א' יען כי מעיין אינ' נפסל בשנוי מראה מה יועיל הכשר החלב וכבר שמעתי הערה זו מכמה בני תורה והשבתי כמ"ש מעכ"ת ממנפש"ך אם נפסל בשאובי' כמ"ש מהרי"ק בשם המרדכי ושאר פוסקי' הם מטהרי' ומכשירי' השאובי' ואם ל"נ אי"צ הכשר ומ"ש מעכ"ת דמ"מ קשה לסמוך במעיינות שלנו דהפוסקי' אחרונים חוששי' לדברי מהרי"ט ח"ב סי' ח"י דיש לחוש דהם מי תמצית והנה מעולם הי' קשה בעיני מהו החששא דמהרי"ט לא חשש רק אם הבארות בעמק הקרקע שבאו המים מן הצדדי' דרך משיכ' כמ"ש בתוס' במים הנמשכי' מן הנהר והים אבל מעיין שתמיד נובע מים גם הוא הסכים שזה דין מעיין גמור וכ"פ בעובדא דידי' ובס' גדולי טהרה בשו"ת סי' ב' הביא דברי מהרי"ט ושם נתן סימני' דבאר הנובע מלמטה למעלה וכן מה שנובע יעשה גלי' גלי' כדרך נביע' וכן מה שנובע תמיד בלי אכזב זהו ודאי מעיין ורק משום שנמשך מן הצדדי' יש להסתפק וכדרך הטפה גם כן יש להסתפק עיי"ש אבל בברור מעיין לא החמירו והפוסקי' שהחמירו הי' על דרך זה וסיים שם בגד"ט דגם בזה אם יש

איזה ספק בפסול ג"ל אפי' בס' חסרון ידוע יש להקל ועיי' בת' אבני צדק סי' פ"ח ועוד אם אינ' מעיין תו הוה כשאר מקוה להכשיר ע"י יין ועיי' בת' שו"מ סי' ס"ט וכן באבני צדק סי' הנ"ל מה שפקפק' אם מועיל חלב כמו יין דבמ' מכות ד' ג' קאמר בטעמי דחמר' מזיג' מקרי וזה לא שייך בדם וחלב ועיי' בת' שו"מ הנ"ל שמיישב בטו"ט וראיתי מ"ש מעכ"ת בהכשר ע"י חלב אם לא נשתנה למרא' חלב ממש דלא יועיל וזה החלוק שלענין לפסול אפי' לא הוה כיין ממש נפסל כמ"ש במתניתן נפל לתוכ' יין וכו' ושכ' מראה ולא נאמר שנשתנה למ' יין משא"כ בג' לוגי' מים שנפל לתוכ' קורטוב יין נאמר והרי מראיה' כמראה יין יפה העיר ולא כן דקדק בהראב"ד בס' בעלי נפש הביא ג"כ הב"י דאין שיעור לשנוי מראה מדלא נאמר שנשתנה למראה יין א"כ בכלל דברי' דלענין הכשר דנאמר למראה יין ממילא בעינין מראה יין ממש ובת' שו"מ הנ"ל הקש' השואל ע"ד הרמ"א סעי' כ"ט במ"ש במקוה חסר שנשתנה מראית' דלא נפסל בג"כ אמאי לא פירש שנשתנה למראה יין והשיב שאי"צ דמסתמ' מיין נשתנה וה"נ באמת בלבוש סי' ר"א שנקט דברי רבו הרמ"א פירש כן להדי' נשתנה למראה יין וקצת יש להעיר הלא דברי רמ"א ה"ה דברי התוספת' פ"ה דמ' מקואו' ושם ג"כ אינ' מילת מראה יין רק כמ"ש הרמ"א שנשתנה מראית' ולמה הי' לנו להוסיף ואפשר דסיום התוספת' יש לעיין דב' מכשירי' פ"ו מצי חלב הוה כחלב לענין הכשר זרעי' משמע מטעם משקה דחלב ולא משום מי דעלמא ועיי' בחולי' ד' קי"ז מסייע לר"ל דמי חלב מכשירי' ולענין בב"ח פטור ומי חלב הוא כסיוב' דחלב' כמ"ש בתוס' ועיי' בערוך ערך נסיובי וגם בהרע"ב מ' מכשירין דמי חלב שנשתייר מקאפאכן הגבינה וקורין אות' מאלקען אם כי במ' מכות ד' ג' מחלק בין מי צבע ליין דחמרא ננזיג' מקרי ומי צבע שם מים עליו וה"נ נימא הכי וצ"ל דשם מי צביעי' הוה עיקר השם מי וצבעי' רק תואר משא"כ גם חלב מעיקר שמו כנלענ"ד ומ"מ שפיר קעביד שיהי' מראה חלב ממש שיחזור לדבר למה שהי' כמובן. וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד הראב"ד מה שחדש דבמעיין אין מועיל לפסול בשנוי מראה וכבר עמד בזה ג"כ השואל בת' שו"מ סי' הנ"ל והקש' ממ' מכות ד' ג' מ"ש בחביות יין שנפל לים הגדול דהטובל שם לא עלתה לו טבילה ותי' דשם שאני כמ"ש הריטב"א דמי ים הגדול מלוחי' וכבדי' ואינ' ראוי' להתערב ועומדים במקומם ורק ביין טבל גם במעיין ע"כ בים הגדול אם כי דקיימ"ל דהוה כמעיין לא עלתו טבילה אבל שנוי מראה לחוד אינה פוסל ובטעם הדבר הסביר בעל שו"מ דמעיין חלחולי מחלחל כמ"ש במ' נזיר אם כן במקומו חלחולי' לא שפט' המראה ובלבוש ראיתי טעם הדבר דמקוה מים כתיב בקרא ולא מעיין מים ולא זכיתי להבין דברי' הק' דהא במ' חולין ד' פ"ד דרשינן ג' מים כתיב בפ' שמיני חד

למעוטי שאר משקי' וחד למעוטי דם דכתיב בי' כמים וחד למעוטי זוחלי עיי"ש דס"ל דמים דכתיב במקוה אכולי' קאי אמעיין ובור ומקוה ואפשר דס"ל דמוקים לי' בדדמי לי' דהיינו לענין זוחלין ורמיז' היה ולענ"ד אפשר לומר בטעמא דפסול שנוי מראה דבטל מתורת מים כמ"ש במ' סוטה מה מים שלא נשתנה ושם פסול אפי' מחמת צבעו כמ"ש הראב"ד בשם התוספת' לענין מי חטאת משום דבעינן מים חיים ובשנוי לית' א"כ לפי"ז במעיין שנשתנה עכ"פ ליכא משום מים חיים ואפשר דאין דין מעיין עלי' ועיין ברש"י ז"ל ד' ק"ה במים שיד סולדת דבטל ממנו ונשתנה תורת מים הה"ד במקוה זה הטעם בשנוי מראה ע"י ממש עכ"פ בטל ממנו תורת מים ול"צ לומר מטעם שאינ' בטל רק זה גופ' הפסול דנחתינן דרג' מתורת מי חטאת דסתם מים לא נשתנה וכמ"ש בג' ע"ז ד' כ"ז ע"ב לענין שלקות של נכרי' דמה מים לא נשתנה ואיצ"ל ואפשר לומר בטעם מעיין משום דהוה מקוה נובע וסופ' להחזיר להכשר' בלא מעשה וזכר לדבר מ"ש הרמב"ם בפ' ט' מה' שבת ה' י"ג דצובע איני חייב רק בדבר שצבעו מתקיים וכעת א"א להאריך ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קב

לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה יעקב צבי כ"ץ נ"י אבדק"ק סאבאסלוי יצ"ו דנה ע"ד כי בזה"ז אשר בעוה"ר היוקר רב' בעולם בפרט בעצים להסק' ועי"כ רבו הוהצאות חמים המקוה ע"כ תקנו הקהל לחמם ב"פ בשבוע וממנו בעש"ק כי בל"ז הי' מעלה בדמים הרבה כמובן וע"כ נפשו היפה בחששא במ"ש הרמ"א סי' קצ"ז דהיאך דהי' לו אפשר לטבול קודם לכן בלא אונס אין לטבול בעש"ק משום טביל' בש"ק דמחזי כמתקן כמ"ש באגור ותה"ד ובזה שאינו רק משום דבר שבממון אי מחשיב בזה לאונס והנה ידוע מ"ש כי בירושלמי הביא' הב"י דאינ' רשאי לעמוד בטומאת' באחירת הטבילה וכן בשם זוה"ק מחמיר בזה ועכ"פ חשיב מ"ע אי משום פ"ו או מצות עונה כלפי בעלה והא מבואר ברמ"א או"ח סי' תרנ"ו דעל מצות עשה צריך להוסיף חומש וכן הוא ביו"ד סי' קנ"ז א"כ משמע דפחות מסך זה לא חשיב אונס ובלא"ה קשה לומר בזה דהוה אונס דידוע דמקדמת דנא לא הי' רגילי' בחמים המקואות והי' טובלי' בצונן ועיין מ' תענית ד' י"ב ומ' ברכות ד' כ"ז רק בדור הזה כמעט אומרי' שאי אפשר לנשים וכמ"ש הכל חולי' אצל צינה ועכ"פ קשה הדבר לאמור בזה דהוה אונס אם עמדו בזה בפשיטות וד"ל. ובגוף התקנה גם כאן עשו כן מה"ט ויען כי יראתי מפני המכשולי' הייתי מעלים עין דאפשר דהוה ממקומות שאין מחמירי' חומר' רמ"א וכמ"ש הרמ"א בעצמו דבמקום שאין נוהגי' בחומרא זו אין

להחמיר ובעיקר הלכה זו עמדו בזה גדולי אחרונים דהא בב"י הביא גמ' ארוכא מ' ביצה ד' דבאדם לא מחזי כמתקן דנראה כמיקר והא קיימ"ל כב"ה רק בד"מ השיב דשם איירי בטבילה בזמנ' אבל בעבר זמנ' לא אמרינן הכ' והקש' בסד"ט דהא במתניתן שם קתני חל להיות אחר השבת טובלי' לפני שבת וא"כ עכ"ח זמן הטביל' הי' אז קודם השבת ועל זה קאי ב"ה דאדם בשבת אלמא דבכל גווני אדם בשבת ובש"ע החדשים ראיתי בהג"ה הגר"א אשר ג"כ השיג ע"ד ד"מ דהא שם בגמ' מביא הברייתא כלי שנטמא בעיו"ט אין טובלי' ביו"ט, ביו"ט טובלי' ביו"ט והא כלי דוקא א"כ אדם אפי' כטמא בעיו"ט טובל ביו"ט דמה שבכלים אסור מותר לאדם וגם הביא דברי התוס' ס' מ' יומא דאפי' למ"ד דס"ל דטביל' בזמנה אינ' מצוה מ"מ משום טהרה לתפילה וקרוב סעודה במוצא יוה"כ מותר אם כי איכ' ב' דברים רחיצ' ומשום מתקן עיי"ש ועיין בלחם ושמלה, והנה בסדרי טהרה עצתו לסמוך בזה אדברי ר"ת דאם כבר עברו מקודם ז' נקיים שאינה רק משום סרך בתה מותר לטבול סמוך לביה"ש רק שלא תלך לביתה עד אחר צאת הככבים והביא שם מ"ש בת' עבוה"ג דמשום בטול עונה א' סמכינן אדברי ר"ת וא"כ ממנפש"ך יש דרך לעשות כהוגן דאם יום ז' בי' עש"ק א"כ הוה טביל בזמנה בלא אפשר לטבול קודם לכן ומותרת לטבול אפי' בליל ש"ק ואם עברו ז' תעשה כדברי ר"ת הנ"ל לטבול קודם ביה"ש ותשאר בבית הטבילה עד שתחשך ותבא לבית' בזמן הנ"ל וגם בלחם ושמלה הסכי' לדברי' ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קג

לכבוד הרב הגדול מו"ה זאב וואלף טירנויער נ"י בשאמלוי יצ"ו. הנה ע"ד השני משנית מ' מקואות משנה פ"א מעיי' שרב' עליו מ"ש שהם ושותפי משפט לפרש עם מ"ש במשנה ג' כבר האריכ' בזה רו"א ועיין בר"ן מ' נדרים ד' מ' מ"א שהאריך בנפלאות וע"ד קושי' הכ"מ מ' מקואות פי"ט מ"מ נשתנ' מעיין שרב' עלי' שאובי' או נוטפי' שאי"מ בזוחלי' מ"ש ממקוה מ' סאה דכל שאובי' אינ' פוסלי' אות' כבר קדם והאריך בזה בתה"ד סי' רנ"ד והביא' הט"ז סי' ר"א בריש ההלכות עיי"ש ובתה"ד שם דלמ"ד כול' שאובי' ג"כ דרבנן ל"ק דשאני פסול זוחלי' דהוה דאורייתא עיין בחת"ס סי' קצ"ט וסי' רי"ג ועיי' בס' דברי חיים על ה' מקואות אבל למ"ד דכול' שאובים ג"כ מדאורייתא כן בשאובי' קשי' כנ"ל ויצא לחלק עפ"י סבר' הרא"ש שפי' הטעם דהשאובי' בתורת זריע' וכקרקע דמי וכמו זריע' שנטמאו דנטהרו ע"י זריעה בקרקע וזה שייך בפסול שאובי' דפסול' מטעם תלושי' ועתה נתחברו כזריע' משא"כ לענין פסול זוחלי' ועוד מחלק בין שאובי' דפסולי'

לגמרי ע"כ שייך בהם בטול והכשר משא"כ זוחלי' דאין עליה' שם פסול דהא כשר באשבור' ודח' שם תי' בזה. ולענ"ד דיש להלכה זו סמך מן המקרא דדרש בת"כ פ' שמיני מ"ש בקרא אך מעיין ובו' מקו' מים יהי' טהור דדריש מלשון יהי' היינו אם המקוה טמא מטהר ע"י חבור מעיין וכן מקוה ממקוה ובור ממקוה וכן ג"כ בכל אופן זה מזה נטהר ופי' שם בקרבן אהרן ב' פירושים א' דאם המקוה חסר' נטהר ע"י חבור למעיין או מקוה שלמה כמו שכתוב במ' מ' פ"ו מ"ח מטהרי' העליון מן התחתון וכו' עיי"ש והפי' שם שאם הוא טמא כלומר שאינ' מטהר טומא' הטובלי' החבור מטהר ב' דאם המקוה חסר שאז מק"ט נטהר ע"י חבורו למקוה שלמה ודח' פי' זה ממתניתן דריש מ' מקואות דגבא ג"כ אין מק"ט עד שיתלש' והנה לזה י"ל דהא תנן שם דאם הדיח ככר של תרומה טמא דבהדחה נתלש' כן י"ל בטבילה דאיכא ודאי נתלשי' קצת כאשר עינינו רואות ומעתה י"ל בפשיטות דמקוה חסרו ע"י הטובל מטומאת' וע"י החבור נטהר' שניהם ויתקיים יהי' טהור בין לגברא ממי מקוה בין כטובל כ"ח בהדי הדדי והשני פירושים יחדיו נצמדי' וכן לפיה"מ להרמב"ם דס"ל דלרצון מק"ט י"ל בפשיטות לשון הת"כ שוב ראיתי בת' מהרמשי"ק סי' קצ"ח שפי' כנ"ל וכיון דדריש יהי' טהור דמכלל דיש כאן לתא דטומא' כהנ"ל א"כ אי אפשר לפרש בשום אופן לענין מעיין שרבוי' הנוטפי' דשם ודאי ליכא שום טומא' דאפי' מי גבי' אם רבו ונשטפי' ע"י מי גשמים לכ"ע טהור כדתנן שם מ' ה' ומ' ו' עיי"ש וגם לפי' א' לחוד י"ל דוקא טמא כלומר שאינ' מטהר בשום ענין כמו מקוה חסרה אבל נוטפי' שמטהרי' באשבורן עכ"פ וכדתנן שגודר גלי' וטובל בהם לא שייך לומר טמא שאינה מטהר וא"כ כש"כ דיש לפרש כן לענין שאובי' דודאי מקבלי' טומא' ואינ' מטהרי' למ"ד דמדאורייתא פסולי' וא"כ הוה בכלל מ"ש בת"כ אם הי' טמא נטהר ובקרבן אהרן לא רצה לפרש לענין שאובי' דס"ל שאובי' דרבנן כמ"ש שם לעיל מניה משא"כ אם שאובי' דאורייתא והא כל קושי' תה"ד היינו למ"ד דמה"ת ודאי נטהרו כמ"ש בס"ד ואסיים בטהר' על מכתבי הקדום כבר דכתיבי כי גם בת' בי"ש מטהר באופן הנ"ל. ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קד

לכבוד הרב הגאון המפורסם מו"ה מנחם יהוד' נ"י אב"ד ק"ק סערעדנא יצ"ו. ראיתי מ"ש ע"ד ש"ע סי' ר"א סעי' מ"ח בבא להמשיך מים לעשות מקוה שלא יהא ע"י אדם ולא יאחז בדף רק יסלק ידי' מקודם וק"ל דבזה יש לדין גם משום תפי"א כמ"ש בסעי' ט"ו אשר דעת הראב"ד בס' בע"נ והתשוב' מיוחסת סי' רל"א וכמ"כ שיטת הרשב"א ידועי'

דעוד חמיר משאובי' בכלי דלא כלי כתיב וכמ"ש בת"כ פ' אמור מה מעין בי"ש ובזה לא מהני מה שהוא חוץ לשפת המקוה וצריכה המשכה עכ"פ כמו שאובי' ומעתה מה מועיל אשר לא יאחז בדף ס"ס יש בו תפיס' עי"א והנה הלא מעכ"ת הביא דבריב"ש סי' ע"ב כיו"ב ס"ל דדוקא במים עצמו מפסיד תי"א ובאמת כן מבואר בת' מהרי"ק שורש נ"ו אבל מה שיעשה ע"י שארית הפעולות ל"פ משום תי"א וה"נ דכוותי' וראיתי בת' זכרון יוסף סי' י"ג אשר שם נו"נ בענין עשות ע"י פומפען כידוע והקש' שם מהגמ' מ' זבחים ד' כ"ה דדייק בגמ' ממתניתן דו' פרה פ"ו נותן ידו או עלי ירקות כדי שיקלחו המים לתוך החבית פסול משום דצריך הווייה' ע"י טהרה וש"מ דאויר הכלי ככלי דאל"כ הא האויר מפסיק מנ"ל דילמא לעולם אויר הכלי לאו ככלי והא דפסול משום דהוה תפיסה ע"י א' ועכ"ח ס"ל דבת' עי"א לא מהני הפסק ותי' דשם בקדוש מים למי חטאת איירי ואין תי"א פוסל ואדרב' הקדיש הי' עי"א ובס' נחל האשכול השיב עלי' דלאח' שבא מכלי הי' הקדוש עי"א אך קודם ביאתו צריכ' בידי שמים וכמ"ש בספרי מים חיים מעין ומחלק שם דלהראב"ד הדיוק מעלי ירקות י"ל דסליק ידיו קודם שיעברו המים עליהם אבל לרש"י והרא"ש דהדיוק מנתן ידו קשי' ומסיק. דעכ"ח לומר כשם בדבר המק"ט מהני הפסק היינו שפת המקוה וכמו אי אויר הכלי לאו ככלי וההה"ד לענין תפעי"א כן היא וזה נגד משמעות כל הפוסקים דמשמע דצריכ' המשכה ממש כמו בשאובי' ואדרב' אמר' זה העיקר יותר משאובי' ודברי הט"ז בס"ק כ"ח וס"ק מ"ז ידועי' ומ"מ נשמע מדברי' דלאחר שסילק ידיו לית מאן דחש לי' משום תפי"א א"כ דברי הש"ע סעי' מ"ח ע"נ וגם כי לפימ"ש הביי"ש וכמ"ש שכן משמעות מהרי"ק סי' נ"ו דדוקא אם עשה דבר במים עצמ' והיינו בתלשו וכמו שלמדו ממ"ש בפ"ז סחטו ובשערו דהכל ילפינן מהלכות אלו דהא כל זמן שמחוברי' למקוה אפי' במקוה מבוונ' אינ' פוסלי' וכמ"ש בט"ז וידוע כי תי' הט"ז משום נצוק חבור לא ס"ל להש"ך ועכ"ח דלא מקרי תפיס' עי"א רק דומי' דמלא בכתף אבל מה שמשמע חוץ מהמים לא מקרי תפיסה עי"א והוייתי' ע"י טהר' לחוד ותפיס' עי"א לחוד ואי"צ מטעם הגרמ' וכח כחו כמ"ש בת' זו ומהרמשי"ק אלא תפיעי"א ושאובי' הכל במים תלושי' איירי וכמ"כ קנקנים בראש הגג דומה לזה ולא זכיתי להבין מ"ש בת' מהרמשי"ק בסי' קצ"ח בפי' הת"כ יכול אפי' מלא בכתף ועשה מקו' בתחיל' הי' טהור ת"ל מעין מה מעין בי"ש אף מקוה בי"ש אי מה מעין שאין בו תפיס' בידי א' אף מקוה שאין בו תפיס' בי"א יצא המניח קנקני' בראש הגג לנגב' וכו' ת"ל בור ופי' הוא ז"ל דהיינו דמותר מה"ת התיר' לחפור וממנו נילף דמותר בדבר שאינו גמר ויש הפסק ורק גרמ' ולא כן פי' בקרבן אהרן על ת"כ אלא ת"ל בור שהוא כול' שאובי' שהדרך

להתקבץ ע"י צנורות ופי' הקרא דמקוה שם כולל לכל קביצת מים בין שאובי' ע"י א' בין מי מעין עי"ש וכתב רחמנא מעין ובור מקוה מים דהמקוה משותפי' משפט מעין ובור אינו כול' ע"י אדם ולא כול' בידי שמים וה"ה מניח כלי' אבל שיהי' מותר לחפור בארות ובורות לזה לא איירי קרא כמ"ש במהרי"ק שורש נ"ו הנ"ל שהי' שם דעת השואל דבארו' אין לו משפט מעין משום עי"א ונשמע דעכ"פ משפט המקו' מוד' דלא גרע ממניח קנקנים הנ"ל ועד"ז השיב במהרי"ק דתפיסת בקרקע אין בו שום תפעי"א דאינ' מגלה כך המים שבמעין ומסיר הכסוי דומי' דאם המעין מוקף בגדר וכי אם פורצי' הגדר שיהלך מי המעין למקו' מיוחד וכי נאמר שאין בו מעלת המעין אלא כיון שלא נעשה בידיו או באברי' איזה מעשה בגוף המעין חשבינן הכל בידי"ש אלמא דלחפור בארץ למען נמצא מעין לזה ל"צ קרא ופשוטא מסברא חיצונה שאין זה שום תפיס' עי"א וחדוש בעיני שלא הביא דברי מהרי"ק אשר כל רז לא אנוס ליה וגם מ"ש מהך דג' מקואות של ככ"ס דהטובלי' טהורי' והא הוה תפיס' עי"א [וכן הקשה בג"ט משום הוויית' עי"ט] ה"נ בס' אשכול מתרץ הך דפ"ו דמטהרין עליון מן התחתון מביא סילון דשם לא נעשה במים כלום דבמקומו' רק ממשיכ' ע"י השקה וה"נ כן היא דהטובלי' במקומ' עומדי' רק שגורם השקה דאל"כ יוקש' ממ"ד בסעי' נ"ב דמטהרי ב' מקואות חסרים ע"י השקה של נקב כשפ"ה וכי אם אדם עשה הנקב לא יהא מועיל משום ע"י אדם וגדולה מזו כתב הש"ך ס"ק קכ"א וכן בט"ז עיי"ש ומ"ש בת' מהרמסי"ק בענין תפיעי"א אם הי' יכול לבא בלא תפיעי"א כמו לענין הויית' ע"י טהרה והנה ראיתי בס' רז"ה על ה"מ שהוכיח מהך דטבלא בסעי' ל"ה דשאובי' לא מהני התיר' הנ"ל דהא גם בזקופ' על צדה לא יפסלו רק ביכול לבא בלא טבלא משום הוויית' ע"י טהרה אם כן ש"מ כדרך קבלת' לא מהני אפי' ביכול לבא שלא ע"י וא"כ כיון דהרמ"א מחמיר בסעי' ט"ו וסעי' ט"ו כדעת הראב"ד והרמב"ן במיוחסת והרשב"א דגם ג"ל פוסלי' ואדרב' חושבי' תפעי"א חמיר מניה דזה עיקר ושאובי' טפל דלא כתיב כלי בתורה אם כן פשיטא דלא עדיף משאובי' כנלענ"ד בפשיטות. ומ"ש כת"ה מ"ש בספרי ע"ד ת' הר המור לענין השקה ע"י תפבי"א והנה הלום ראיתי באשכול וג"ט שהשיב' על הך דסילון במ' פ"ז דשאני התם שמושקי' גם אח"כ. מ"ש ע"ד התשוב' בב"מ סי' קמ"ט הלא יראה עיקר טעמי' משום הויית' ע"י טהרה ואז אין חלוק בין הוה כלי או אינ' כלי כמובן. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קה

להנ"ל. בענין נקבים המתהוים או נעשו בתלוש בלא מתכוון בצנורו' ורצפת המקואות כמו בשל עץ ה"ה נסרים וכן מ"ש ע"י בעטאן שהוא מעשה צעמענט ומעכ"ת הביא להקת נביאי' אחרונים מדברי' מזה בשו"ת כי ידוע בת' מרן חת"ס סי' ר"א שהביא דברי הגה"מ מ' קדושי' והוזכר ברמ"א סעי' ל"ו ואחריהם באו שו"ת אחרונים לחלק בחלוקי' וגם לרבות לענין חטיטת הצנורות כ"ש דהוזכר במשם פ"ד מ' מקואות דפוסל בכ"ש אם כל המים ששוטפי' והולכי' מצנור או רק מה שעוברי' על החטט וכבר העיר' בזה הפוסקי' ומקור הלכה זו בגמ' מ' בב"ב פ' המוכר הבית אשר כן דייק' מלשון הטור שכול' יעשה כלי כמ"ש בש"ע וכדעת נקוה"כ וכן דייק מלשון הרמב"ם אם כי מלשון הרא"ש לא נראה כן כיון שהטור העתיק בלשון כולה ודאי הי' בקי בדברי הרא"ש אביו טפי ודייק כן דאם לא כן היאך לפסול ולא הותכ' דאם יש בו ג' לוגין דמסתמא אין בו כשיעור ג' לוגין אבל כל המים שנמשכי' בכלל שאובי' אסרו שפיר דמסתמא יש בו ג"ל וחדוש בעיני כי בת' מהרי"א ומהר"ש וכן בת' הריב' לא הביא דברי' ועיין בת' מהרש"ם ח"א סי' ב' שהביא דברי ש"ג וכן בת' אמרי דוד ח"ב על יו"ד סי' כ"א עיי"ש ועיי' בב"ח ובמ"ש בגי"ט דהפי' בטור היינו שחשיב כול' כלי לענין הויית' ע"י טהר' ועוד תי' דאיירי דעתיד עוד לחטוט יותר ומ"מ גם תי' א' אינ' ול"ז להבין דהא סותרי' זל"ז דהא במ' חולין ד' כ"ה בחק בקבא לא חשיב כלי לענין ק"ט משום דעוד לא נגמר מלאכתו דעתיד לחקוק ורק לענין מלאכת שבת חשיב מלאכה כמ"ש במ' שבת ד' ק"ג ועיי' בת' אמרי אש סי' פ"ה א"כ ממנפ"ש אם עוד עתיד לחטוט עוד היאך נימא דמק"ט ולא יהא הוויית' בטהרה וצל"ע טוב' והנה בענין רציפת בעטאן וצנורות שנבנ' בקרקע ודאי יש מקום להקל דלענ"ד לא שייך בי' משום כלי דהוה כשאר בנין בית בור ובית ומ"ש בת' מהרש"ם לחוש משום כלי אבן כיון דיכול לעמוד על עצמו בלא סמיכ' כותל והביא ראיי' ממ' כלים פ"ה בחופר בארץ וטח בטיט אם יכול לעמוד בעצמו חשיב תנור וכן ממ' אהלות פ"ו לענין חוצץ והנה נאמר ולטעמיך וכי מי שטח כותלי המקוה בטיט עב עד שיכול לעמוד בעצמו הנשמע כמוה לחוש משום כלי ושאני תנור דעיקרו במחובר כמ"ש במ' שבת ד' קכ"ה וגזה"כ דמ"מ מק"ט ופי' רשיז"ל דס"ד דהוה כמו בית ושאר בנינים אבל לענין שאוב' מה דליכ' בתלוש לא שייך שום שאוב' דאל"כ כל המקואות היאך נעשים והנה הוא בעצמו תבר' לגזיז' בסי' ב' מטעם אחרינ' עכ"פ נלענ"ד דאם בא בדרך הבונים בצעמענט ובעטאן לית בי' שום חשש כלי או שאוב' וטהור וגדולה מזו נאמר ונשמע ממתניתן דמ' כלים פ' כ' מ"ה גבי כפית קבע ובנה עלי' טהור מכלים ומשם הביא בת' מהרמ"פ לענין רציפת נסרים

במקוה דהמים ע"ג הוה כבונה עלי' ואין בו משום מדרס ואינ' בכלל גזר' שלא יטבול ע"ג כלי עיי' בספ"ט סי' קצ"ח ובפ"מ וכבר הערותי בספרי בס"ד לתרץ בזה קושי' אחרונים ונוב"י לענין קבעו ולבסוף חקקו מסוגי' דבב"ב כי ידוע עיי"ש וכש"כ מ"ש בנין ממש ומה שכתב כת"ה ג"כ דדינא כב"ח דבעי רביעי' וא"כ י"ל כש"כ צעמענט אלא דק"ל מ"ש מכלי אבן דחשש בהמרדכי משום אבנים שחקו מים ומשמע אפי' בכ"ש בכלי עץ והנה מעשה הצעמענט אינ' נודע לי אם יש בזה יוצר ע"י אש או הוה כבעטאן וצל"ע מ"מ לסברת הט"ז דסברתו לחלק בין כ"ע לכ"ח משום דודאי דעתי' עוד לחקוק משא"כ בכ"ח הסבר' דכ"ח בחקיקה יתר' ישתבר או יתרועע, וה"נ בכלי צעמענט והנה לענין רצפת נסרים הביא כת"ה ג"כ דברי ת' אחרונים להקל דקיל' מצנורות דבזה ודאי לא שחקו להו מים בנקבי' והנה בת' מהרש"ם סי' ר"ב הנ"ל ג"כ האריך להקל והוכיח כן מדברי חת"ס סי' ר"א הנ"ל במ"ד דב' לווחי' שהזכיר במהרי"ק אינ' פוסלי' בנקבי' כיון דטעמי' דניח' לי' בנקבי' משום עכוב צרורות שיהי' נקבי' הנ"ל היינ' בצנורו' אבל בלווחים הנ"ל לא שייך עכוב צרורות וא"כ ה"ה בהריצפה לא שייך משום עכוב צרורות אלא שיש לעיין במ"ש החת"ס בסוף התשוב' במ"ש השואל נקבים בנסרים לבטול קב"ט מדרס והשיב דמגרע גרע דהוה עשוי' לקבל' ממש ולא יודע למה הוה עשוי' לקבל' ואפשר משום דצריך למימיו לשיעור' דמקוה או דטבילה דאל"כ הי' סתיר' מזה לדברי התש' הנ"ל וידעתי כי בת' מהרי"א סי' ר"ב פיר' דבריו שאינה רק לזהיר' בעלמא והנה בנ"א להגאון מהר"א על המשניות מ' מקואות פ' ד' אהך דסלון שהיא צר מכאן וכו' פי' דהיינו מן הצדדי' של סלון אבל בקרקעית' פסול' משום שאוב' והך דפ"ב דמ' כלים בסלונות כפופי' דאימ"ט אפי' אם הכפופי' מכל צד הן היינו שנעשו לאחר מכאן ע"י רקבון וכיו"ב וכ"מ הרמ"א סעי' ל"ו עיי"ש והביא' בלחם ושמלה וכתב שכוון לדברי' ע"כ קשה להקל בשל עצים וכיו"ב לבד מצעמענט ועיי' בת' דברי חיים ח"ב סי' צ"ח שנרא' מדבריו להחמיר בזה עוד יותר ועצתו לחבר' לברכת של מים מ' סאה ואז אינ' מזיק כלום דמחוברי' למקוה שלמה וע"כ אין בידי לומר דבר ומי שירצה לסמוך על דברי מקילי' מי ימח' בידו אחרי כי הור' המורים ומ"מ בזה"ז אשר בקל בידינו לתקן ע"י המצאת בעטאן וצעמענט למה לו לכנוס לדוחקי' נעשה בטהרה כהנ"ל ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קו

להנ"ל אחדש"ה והנה ע"ד אשר חוזר על הראשונות במ"ש כי טוח' הצעמענט הוא בנין ממש ואין שום פסול בנקבים שנעשו בו אם הכוונ' אפילו אם נעשים בכוונה כמו

בשאר בניני לע"ד כן הוא בפרט שהמחבר תש' מהרש"ם בעצמו חזר מדברי' כמ"ש בסי' קמ"ה שהוגד לי מפי אומן דאי אפשר להעמיד על עצמ' בלא מחזיק קרקע אין בנין חוץ ממנו וגם כי ראיתי בת' פרשת מרדכי סי' י"ז דמ"ש במרדכי לחוש לנקבי' הנעשי' לאחר הקביעות אם הוה קבעו ואח"כ חקקו הוא דוקא בצנור שהי' עכ"פ איזה תשמיש כלי לשפוך ע"י המים בהמשכה למקוה או לשאר צרכי' אבל אם לא הי' שום תשמיש כלי עלי' כמו אבן או קורא וכיוצא בו גם המרדכי יודה שאין חוששי' לאחר הקביעות ועיי' בשו"ת גדולי טהרה סי' ו' שכתב כעין סברא זו והביא שם שיטת הרשב"ם בסוגי' דבב"ב הכי רהיטי ובטיח' צעמענט עדיף טפי כמובן שאינ' רק כמו דבר צלול וכטיט וכדומ' כנלע"ד. ולפי"ז גם לענין רצפת נסרים אשר במכתבי הקדום הראתי דעתי להחמיר ומעכ"ת החזיר לשאול אם החומר' רק במ"ש לעשות תיב' (קאסטין) ע"י היתר נקבי' כמ"ש בש"ע ובספרי שו"ת אחרונים או גם אם נעשי' ע"י נסרים ונסמכי' על עמודי' בזה אפשר להקל והביא לזה דברי ת' בי"ש ות' אחרוני' דהוה כבנין לכ"ע והנה חומר' הנ"ל הא תחילת ההוראה הזה בת' מרן חת"ס סי' ר"א ושם העובד' בנסרים פשוטי' ולפ"ד דברי פ"מ וג"ט יש לדין בזה אם הנסרים חשובי' כלי לענין זה ובסוגי' דבב"ב י"ל במחלוקת ר"א ורבנן דדף של נחתומי' ומדברי ג"ט יש לדייק לכאן ולכאן דבתוך דברי התשוב' אשר מתאמץ בעצימות לחלק ע"ד הנוב"י מהד"ת סי' קמ"ב הידוע סם מחלק דה"ט דמסקינן בב"ב שאני שאיב' דרבנן משום דהצינור הי' עכ"פ בתשמיש כלי מעין תשמיש שמשמש אחר החקיקה ע"כ אינ' מועיל הקביעו' שלאח"כ ושוב מסיים דברי' וכן בפסק הלכה התנה ב' תנאי' הא' שיהי' קביעות גמור ע"י מסמרים ובנין קיים ויהא מדבר שלא תלי בו תפיסת י"א כגון קור' ואבן וכיו"ב א"כ בזה גם נסרי' מוציא מן הכלל אם כי לא נשתמשו בהני שום תשמיש מקודם ומידי אומן הי' בהם במלאכת' והנה ראיית' מדברי הירושלמי מ' שבת פ' ר"ע דפריך שם ארב דס"ל במסתחי' לבית אסר' ממתניתן דמ' מקואות בשוקת דאם חקקי וקבע' פוסל המקוה הא קבע' ואח"כ חקק' אינ' פוסל והא בית הוה קבע' ואח"כ חקק' ות' דסתית אבנים הוה גמר מלאכת: והוה כחקקה ואח"כ קבעו אלמ' דתלי' בסבר' זו ומתיישב הסוגי' בפשיטות ודברי הירושלמי מתרצי' קושי' ותמיה' הנוב"י ולפי"ז אפי' סתית אבנים חשוב תפיס' י"א וכמו כלים כש"כ מלאכת הנסרים כמובן אלא דלפי"ז יצא לנו חומר' חדשה בענין בנין מקוה ע"י אבנים אם הי' סתיתי ע"י אומני' כידוע דכמעט אי אפשר בלא"ה לדברי' יש לחוש דלא מהני הקביעות והלא דברי ת' הרשב"א שהביא בש"ע ובת' חת"ס סי' ריז' סותרי' זה הדבר שהביא ראיי' ממקוה של כה"ג שהי' בנוי בגג דהבנין אבנים אין חשש כלי ומזה הוכיח מכאן החת"ס דאם החקיקה והבנין

באי' כאחד הוה כמו קבעו ואח"כ חקקה וצע"ג ודברי חיים על ה' מקואות אשר שם האריך בדברים נפלאים לחלוק ע"ד הנוב"י סי' קמ"ב הנ"ל הביא ספרי שו"ת שהעירו ע"ד הרשב"א לפ"ד המרדכי בטעמי' שאין טובלים בכלי מה"ת שאינו דומי' במי' דמעי' דהיא בתוך הקרקע וכאן מפסיק בינ' לקרקע וא"כ בנין אבנים ג"כ לא יועילו ומסיק דעכ"ח הבנין נתבטל לקרקע וכקרקע דמי דומי' דתנן במ' אהלות ועריבי' בבית שמלא עפר וצרורי' דהוה בטול וחדוש בעיני שלא הביא דברי הירושלמי הנ"ל וכן בחת"ס סי' רי"ז וכן בסי' קצ"ח אשר שם הלכות קביעות והעיר שם מההיא דרב דחשיב לי' בית כתליש לענין איסור עי"ז ומחלק שם דאין ללמוד מאיסור ע"ז כאשר הוכיח שם והרי בירושלמי מקשה ממקואות ע"ד רב ותמוהי' שלא הביא דברי הירושלמי ובמ' חולין דף ט"ו נראה מדברי רבא שאין להשוות בתלוש ולבסוף חברו אהדדי עיי"ש וראיתי בלו"ש שהביא דברי ג"ט הנ"ל והשיב עלי' דדוק' לענין אסור ע"ז דתלי' בתלוש ומחובר י"ל דסתית אבנים הוה גמר מלאכה כלומר דהוה תליש אבל לענין מקוה דתלי' בכלי י"ל דדוקא אם הי' תורת כלי עלי' בתלוש אבל שאר תי"א אינו מפסיד החבור וא"כ הוה בפשיטות כמ"ש בגמ' דידן תלוש ולבסוף חבר' וכמ"ש במ' חולין דף ט"ו הנ"ל ושם בירושלמי בדברי לא נאמר בלשון זה לחלק בין כותל בנין לכותל מער' ובאמת קאיתי בפני משה על הירושלמי שפי' פי' אחר בירושלמי במ"ש סתיתי' של אבנים היא גמר מלאכתן היינו שמפרש מ"ש רבה המשתחוה לבית לא בית ממש לאח' שבנאו אלא שהשתחו' לאבנים וקראו בית שעומדי' לבנין לאח' סתיתי' וכנ' בפי' מראה פנים וא"כ אין כאן שום סמך לדברי חומר' הג"ט מהירושלמי הנ"ל דהא ס"ל אליב' דרב דהשתחו' לבית בנוי אינ' נאסור וכן ראיתי בירושלמי ונ' ע"ז שם נאמר להדי' דרב איירי בהשתחו' לאבנים העומדים לבנין כמ"ש כ"י שם לדידי' על ד"א עיי"ש וחדוש בעיני כי הג"ט והלו"ש לא הרגישו בדברי הירושלמי ונ' ע"ז פ' כה"צ אשר לדברי' אין שום סמך לדברי' אלא שבגמ' דידן לא ס"ל פיר' הנ"ל בדברי רב כמ"ש במ' חולין דף ט"ז ובמ' ע"ז דף מ"ג ובמ' מעי' דף כ' איתא להדיא בשם רב ושם בטעמי' דתלוש ולבסוף חברו הוה תלוש ועכ"ח צ"ל לחלק בין אסור ע"ז לשאר דברים וא"כ דברי ש"ס נראה דחולק עם הירושלמי וצריכי' ע"כ לדברי מרן חת"ס כמ"ש ועיי' בש"ך סי' צ"ה ועיי"ש בירושלמי שהיא במחלוק' בדברי רב דלר' אין נאסר הבית וכן לענין מעילה הוה כמעיל' במחובר ולענין הלכה כבר גליתי דעתי במכתבי מני שסומך ע"ד המקילי' בנעש' שלב"כ אין בידינו למחות אך אין אתי לומר דבר ברור להקל. וראיתי מ"ש כת"ה עד"ת תשורת ש"י במ"ש דבעצ וזכוכי' אינ' פוסל עד רביעית והביא דברי תשו' אמרי יושר במ"ש התוס' שפוסל בכ"ש וכן ת' אמרי אשר אינ' בידי לעיין אבל גם

התשורת הא הביא דברי התוספת' הנ"ל ופי' אם כי הכפיפה כ"ש מ"מ המקום מחזיק רביעי' כמובן. מ"ש בענין כלי שישאר במקוה כפוי ע"כ ונתמלא מים עד שלא הי' מ"ס והביא מסי' ר"א סעי' ל"ה וסעי' ס"ג הדברים פשוטים כמ"ש מעכ"ת והלא מתניתן מ"מ פ"ז מבלי חולק ולכ"ע היא והנני לסיים בכל חתמי ברכות ונזכה לבשורות טובות עם כל אחב"י לכוח"ט שנת גאולה וישועה כאנ' הטהור' ונפש. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קז

שוכ"ט על כבוד ידידי ה"ה הרב הגדול מו"ה יצחק אייזיק אדלער נ"י בק"ק סערעדנע יצ"ו. הנה ע"ד מ"ש ע"ד צבי תפארת מ"ש בדברי תה"ד כי טיט הנרוק שהי' מעיקר' שאובי' לא מהני להכשיר המקום מדצריך עד שיתיבשו עד"ז השיב דשם ענין א' כי מפני גבורת המים של מי מעיין לא הי' אפשר בענין והאריך קצת בזה ואם דברי כת"ה מילי דסבר' נינהו עכ"ז פשטות דברי תה"ד הכי משמע דאל"כ הי' שייך להזכיר מהתיר' הנ"ל ואיני בידי לפלפל יותר בענין זה לדייק בדברי תה"ד, ובש"ך סי' ר"א ס"ק נ"ח שהביא דברי האגודה בתקון המקוה שמנקבים שמסיים לייבש המקוה או בחול משמע ג"כ כי צריך להתייבש עיי"ש. ראיתי מ"ש מעכ"ת לפימ"ש מרן חת"ס סי' ק"נ בבדק' בעד שאינו בדוק וכש"כ בכתונת במרגשת זיבת דבר לח להקל דוקא בשיעור מאכולת שבזמנינו דזה עכ"פ גורם הרגשה זו ומעתה דרש מעכ"ת לפימ"ש בפ"ת ובס"ט דברי ש"י באשה אשר ע"י עטוש הרגישה שנתז מאותה מקום ולפי"ד הי' מי רגליים אם אח"כ מצאה כתם פחות מגריס מטהר' בש"י דתולה שהי' מי רגליים והנה ככתם דעלמא דצריך שיעורי' ומעתה לפי"ד מר"ן חת"ס בזיבת דבר לח לא מטהרינן רק כשיעור מאכולת שבזמנינו וא"כ ה"נ כמ"ד דהא הרגשת זיבת דבר לח עכ"פ וחדוש בעיני' שלא העיר בזה האחרונים ובס' לו"ש מביא דברי שתי תשובו' אלו ולא העיר כנ"ל. והנה לענ"ד מקדמת דנא צריך לתרוצ' ולפרוש, מחלוקת הגאונים בזה דהא בת' ש"י הוא ממ"ד דס"ל דלא מקרי ההרגשה רק בפתי' פי המקור כמ"ש בתה"ד והוכיח שיטתו מריש פ' הרואה דפריך בגמ' לשמואל בבדק' ק"ע מאשה שהטילו מ"ר נספל ומצאה דם ויושב' טהור' עומד' טמא' ממנפ"ש אי ארגש' ביושב' אמאי טהורה ואי דלא ארגשה עומדת אמאי טמאה ואי נימא דזיבת דבר לח הוה ג"כ הרגשה מאי קושי' הא ודאי הא מרגשה זיבת דבר לח ע"י הטלת מ"ר והגאון מהרשש"ך השיב דקושי' הגמ' אי דארגשה הרגשה גמורה יושב' אמאי טהורה וכמ"ש הרמב"ם דביושב טהורה אפילו הרגשה גמורה ובת' מרן

חת"ס סי' קמ"ז הביאו דבריהם והקשו ע"ד מהרשש"ך ונ"מ מה יתרץ ע"ק הגמ' במ"ד אי דלא ארגשה עומד' אמאי טמאה היאך אפשר דלא אגרשה ותי' מרן ז"ל דבר ששון דזה ברור בשנפתח כיס של מ"ר נסתם פי המקור ואין זיבת דבר לח שום חשש' לראיית' הדם עיי"ש מ"ש בדברים ומעתה שפיר שני הלכות אלו גם למ"ד דחייש לזיבת דבר לח דכיון דתלי' במי"ר ממילא לא שייך בזה חששא דראיי', ע"כ דברתי. מ"ש דאיכא לקיים תרווייהו אבל לא ידוע מדברי חוו"ד סי' ק"צ ודברי ת' אמרי אש סי' ס"ג דתי' בפשיטת דזיבת דבר לח היינו מחדר לפרוזדור דשאר הרגשות במקומות הנ"ל אינו כלום דצריך הרגשה במקום וזמן שטמא' מה"ת והא נקב של מי"ר הוא למטה מפי המקור דהיינו מחדר לפרוזדור א"כ שפיר משכחת לה דהטילה מי"ר ולא הרגישה באותה מקום ועיי' בת' דברי חיים ח"א סימן ל"ז שת רץ בענין כזה וחדוש שלא הביא דבריהם וקצת יש בין דברי' לדבריהם עיש"ה ועכ"פ לדברי ת' א"א ג"כ שפיר מתקיימ' שני הלכות אלו דהרגשת אלו שנים הם כנ"ל שנית מ"ש מעכ"ת לפי"ד מרן חת"ס הנ"ל הא דקיימ"ל ביו"ד סי' ק"צ סעי' י"ז בנמצא למעלה מן החגור דטהור' מכתם הנ"ל ואם אפי' נמצא למטה מן החגור תולי' התחתונה מהעליון כשם שזה מעלמ' אתי' הה"ד התחתון הוא דוקא אם העליון כשיעור או יותר מגריס ועוד דעכ"ח מעלמא אתי' אבל בפחות משיעור כתם דיש לתלות במאכולת לא שייך תולי' אם לפי"ד החת"ס דבזמן הזה ליכא מאכולת כשיעור זה ומעתה אם נמצא למעלה שיעור שאינו בזמן הזה ועכ"ח מעלמא אתא א"כ שפיר תולין התחתון מעליון או נימא דהשוו חכמים מדותיהם כיון דגם לקולא אמרינן וכסברתי' לפי"ד הראב"ד דעיקר חומר' לכתם משום טהרות ע"כ אין להחמיר בזה"ז יותר מזמן ההוא הה"ד בזה. והנה דבריו נכונים ולענ"ד בלא"ה י"ל לפימ"ש התוס' מ' ביצה דף י"ד ע"א ובר"ן במ' מגילה גבי ספיקא עיירות מוקף חומה וכן בערבי פסחים גבי ד' כוסות דכול' בעי הסיבה אם ספיקא דרבנן מחמירי' בזה דא"א לעשות תרי קולא דסתרי אהדדי עיי' בת' רע"א סי' מ"ט וא"כ ה"נ דאם ניקל בזה לומר לתלות בעליון משום דליכא מאכולת בזה"ז כשיעור הנ"ל היאך ניקל שוב בנמצא כתם לתלות במאכולת דהוה תרי קולא דסתרי אהדדי כנלענ"ד. ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קח

להנ"ל ע"ד אשר עמד בחקיר' במ"ש במ' מקוואות פ"ב וכ"פ בסי' ר"א סעי' ל' הבשר והשלג והכפור וטיט הנרוק אין פוסלי' ומעלי' האיך דינא אם קודם שנעשה כל הנ"ל הי' המים שאובין וגם אח"כ נעשה מים והביא' שוב דינא דתוספת' ובסי' ל"א פסק המחבר

מים שאובי' שהגלידו ונימוח' כשר להשקות עליה' אלמא דלא חזרו לאסור' ומעתה לפי"ז במקום שלא הי' נזהרין לנקות' ע"י כלים מנוקבין ויש חששא משום שאובין כמ"ש בסי' ח' הנ"ל אם נתערבו ונבלעו בטיט ונעשו טיט הנרוק שוב הוסר מהם דין שאובין ואין חששא ושוב הביא ת' הרמ"ץ בסי' ס"ב בעובדא שהי' בבנין המקוה בחפירות הבור של מקוה שסתונ' המעיין לבנות על תלה ולא הי' נזהרין בחפיר' בכלים נקובים למד היתר זה כי מסתמא נעשה המים ע"י עפרורי' בטיט הנרוק ואין בו משום שאובין אך לפי"ז הוקשו למעכ"ת במ"ש בתרומת הדשן להכשיר המקוה ע"י שיסתונ' נקבי' המקוה בעפר עד שיתייבש ונעשה כקרקע ושוב אם יבצבצו המים צלולי' הוה הכשר בהמשכה ולהנ"ל למה כן שיתייבייש תיפוק לי' כיון שנעשה כטיט הנרוק כבר הוכשר' משום שאובי' והנה באמת כבר עמדו על הלכה זו של ש"ע בסעי' ל"א בשם התוספת' הנ"ל גדולי אחרונים ה"ה גדולי טהרה בשו"ת שלו סי' י"ז והביא דברי הסמ"ג שהובא בב"י סי' שפ"ח ב' פירושי' א' שכשר לטבול בו כמ"ש הרא"ש בתשוב' כלל כ"א ופי' ב' לדברי השאלתות דס"ל דמים שאובין שהמשיכו כולו לא פוסלי' ולא מעלי' וצריך מ' סאה מים כשרים שצריכים להקוות עליה ה"נ חשיב כי' התוספת' מה שהגלידי כמו הומשכ' וכשר להקוות עליהם היינו מ' סאה מים כשרים וכתב עד"ז בד"ח כיון דקיימ"ל דלא כשאלתות פי' א' הוא עיקר וכשר כמ"ש והוקש' עליו בגדולי טהרה בתימה היאך תלי' זב"ז דאם כי דלא קיימ"ל כשאלתות מ"מ י"ל דהתוספתא ס"ל הכי דהא כונה דברים דלא פוסלי' ולא מעלי' כמו פחות מג' לוגין ומי פירות שלא שינו מראה של מקוה וכמ"ש הראב"ד בכמה דברים וגם הסמ"ג לא הביא דברי השאלתות רק לדוגמא ופי' זה בתוס' הא יש ללמד גם ממקום אחר וכן דעת הכו"ש ודעת של גדולי טהרה כי הרמ"א חזר בו בש"ע ע"כ הניח דברי המחבר שהוא לשון התוספתא כמ"ש ולא פירש בו כלום ונ"מ לענין פסול ג' לוגין דעתו להכשיר ובלו"ש נראה שמחמיר גם בזה והנה הטור השמיט לגמרי דין גליד ותמה הב"י עליו בזה ותי' בג"ט דהטור ס"ל כפי' ב' של הסמ"ג וא"כ איכח למימר דאפי' מצטרף אינ' ודוקא שלג וברד שלא הי' מעולם שאוב מצטרף להעלות ולא שאובין שהגלידו ועיי"ש באריכות בסברות דאין דחוי אצל אסורי' כמ"ש במנחות דף נ"ד ועכ"פ אם אפי' נאמר דדעת הש"ע כפי' א' של הסמ"ג דכשר מ"מ אבל אין מן הקושי' למרמי עליו ממעשה דתה"ד דדילמא דעת התה"ד כפי' ב' של הסמ"ג וכמו שס"ל הטור לפי דעת הג"ט הא בתקון להכשיר מקוה לא הביא' תקון של תה"ד ורק בש"ך הביא'. וראיתי בשו"ת צבי תפארת סי' מ"ב שעמד עד"ז המקוה שהכשירו ע"י סיד והעיר דהא ודאי נעשה כטיט הנרוק וממילא הוסר ממנו פסול שאובו' והשיב עד"ז מהתה"ד הנ"ל למה

מצריך שיתייבש העפר אלא ודאי כיון שהטיט עכ"פ מצטרף להעלות המקוה וחשוב לענין זה כמים גם נפסלו מקודם לכן שוב פסלו משום שאובין והנה ודאי סברתו נכונה אבל מ"ט לא העיר מהתוספת' שפסק' המחבר סי' ל"א וגם הי' לבאר מדברי ג"ט הנ"ל וגם כי על דברי ג"ט קשה עלי' מהך דתה"ד דהא בפסול ג' לוגין גם הוא מכשיר ועכ"פ לפמ"ש דלפי' הסמ"ג בפי' ב' גם משום ג"ל אין ראיי' מהתוספ' להכשיר וזה דעת התה"ד, ועוד נראה לענ"ד לקיים כל דברי חכמים דכיון משום המשכה מכשירי' דג' לוגין ודאי אין פוסלי' בהמשכה ומעתה מי יימר דטיט הנרוק דומה להמשכה דדוקא גליד שהוא כמו קרח כמ"ש המפרשים והלא מונח ע"ג קרקע כמו דבר גוש וכמו שאר כלים וכעץ בעלמא וכמ"ש בחת"ס סי' ר' על הך בתוס' דלא שייך ביה טבילה כלל מה"ט אבל טיט הנרוק שדומה קצת למים ורכות' וחולי' מעידין עליה דלא שייך בי' שום המשכה וע"כ גרוע טפי ממים שהגליד' אפי' לפי' ב' של הסמ"ג והנה מ"ש בתפארת צבי דמשום דמצטרף להעלות המקוה יש בו עכ"פ לענין זה לפסול אם הי' שאובי' מעיקר' עיין בב"ח בב"י בשם הראב"ד שמקש' ממנ"פ בהנך שלג וכפור וכיו"ב אם עושין מהם מקוה עכ"ח חשיב כמים דמקוה מים אמרה תורה ולא שלג לא יפסלו בשאובין ותי' דכול' מקוה אין עושין מהם רק מעלי' ומצטרפי' לזה אין חשוב למים לפסול כשאובין ועיין בת' מרן חת"ס סי' ר' וסי' רי"ג ועכ"ח צריך ג"כ לחלק בתרתי לס' תפארת צבי משום דהוא שאובין וחזי לאצטרופי' נמי להעלות המקוה משו"ה פוסלי' בשאובי' וע"כ לענ"ד אין לסמוך בזה לענין כשרות המקוה וחזינן לת' הרמ"ץ שלא העיר מכל הנ"ל ולא ראה דברי ג"ט הנ"ל ודברי לו"ש ואפשר אם הי' ראה דבריהם הי' מודה להם ועוד י"ל דגבי טיט הנרוק גרע מגליד דגליד שנעשה קרח ואח"כ נמחה הוה כפנים חדשות וכמ"ש הראב"ד גבי שלג שהופשר אבל טיט הנרוק שאח"ז נעשה מים צלולי' אין זה פנים חדשות אלא שנתפרדו המים מן העפרורית כדרך מים עכורים ממקור כרפש וטיט אשר בשטח מה שכוזלין יותר ויותר נעש' צלולי' כידוע משום שנתפרדו החומרי' זה מן זה כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קט

בעהי"ת יום י"א ניסן תרפ"ג לק"ק מאד יצ"ו. לחג המעות יחוג בדיצות ידידי כבוד הרהגה"צ חריף ובקי בנש"ק כש"ת מהו' שרגא צבי נ"י מו"ץ ק"ק מ' משאט יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה פני כת"ה הנני ע"ד איש א' שנשא בתולה וראת' ג' פעמים מת"ש בלא הפסק וגם הית' מרגשת מכאוב ויסורי' א"כ הוה הלכה מה שנאמר ביו"ד סי' קפ"ז סעי'

י"ג דפסק דבגון זה לאו מחזקינן לה ראת' מח"ת דתולי' בדם בתולי' והנה בגמ' ד' י"א שם לא איירי רק לענין שלא לטמאות דלא צריכ' ב' נקיים וטבילה אם לא הפסיקה רק בב"י שם הביא התוספת' פ' ט' מ' נדה דאיירי לענין ראיי' מד"ת ושם הגרסא כמ"ש בסמ"ג דשופעת מד' לילות או מלילה אחת כל חד וחד לפי דינ' במתניתן ר"פ התינוקת בכול' שייך בדיקת שפופרת לבד ותינוקת בתולה שדמיה טהורי' ודייק בסמ"ג דעכ"ח איירי לענין ראיי' מחדת דאל"כ מה שייך בדיקת שפופרת אם לא בראיי' מח"ת ובב"י מתחילה סבר ללמוד להקל גם בעבר' לילה בלא תשמיש דאם שוב ראתה בלא תשמיש דטמאה כמ"ש בד' י"א הנ"ל מ"מ לענין להחזיק לרואה מח"ת יש להקל אך לא ערב עצמ' לסמוך עכ"ז להקל אך ראיתי בתוספת' שנדפס מחדש עם פי' הגר"א ושאר מפרשי' נראה להדי' דהגר"א לא גרס כלל הך הלכה דבדיקת שפופרת אלא גרס כברייתא בגמ' דידן מ' נדה ד' ס"ה ע"ב וכולן שהי' שופעת וכו' צריכי' בדיקה מפני שנוי מראה דמים ורק בתוס' שם מפני כמה קושי' מסיק דאיירי בבדיקת שפופרת דעי"כ יבאו לידי בחינה אם הוא מן המקור או דם בתולי' ומן הצדדי' אם כי אמרו בתוס' שכן משמע מהתוספת' מ"מ הך גירס' דסמ"ג וכמו שהוא לפנינו דבבתולה ל"צ בדיקת שפופרת לא הזכירו כלל אם כן אין צדדי' לסמוך להקל אלא דמדברי ד"מ סי' קפ"ז בשם מהרמ"ה דסמוך להקל כמ"ש הב"י מתחילה שכתב אפי' בד' וה' פעמים אינ' נאסר' לבעלה אם ראת' בתשמיש רק אם הפסיקה פ"א משמע בראת' אפי' שלא מח"ת ואפי' בעבר' עליה בלא תשמיש ועכ"ח אנו צריכי' כל הנ"ל מדברי התוספת' דבגמ' לא נזכר הך הלכה כלל דלא מצינו רק לענין ספירת ז' נקיי' וטבילה אם צריכ' או לא צריכה וכמ"ש בגמ' ד' י"א הנ"ל לגירס' הגר"א אין שום זכר מהנ"ל ורק בדברי תוס' ד' ס"ה שזכרנו וגם כל הנ"ל למה דתני במתניתן ד' לילות או לילה א' כמ"ש במתניתן אבל לפי דקיימ"ל כרבותנו ורב ושמואל וכר"י ור"ל דאין לנו רק בעילת מצוה ופורש ומנ"ל דלא נחמיר כמ"כ לענין להחזיק' ראה מח"ת מכאן ואילך ורק מדברי רבינו ב"י שדייק כן מדברי התוספת' וכמ"ש מסבר' דראיי' מח"ת לא שכיח ורוב נשים אינ' רואות מח"ת ובבתולה דמים שכיחי דרוב' יש להם דמים וכמ"ש ג"כ בהרא"ש דרוב בתולות אפי' בבוגרת שכיחי דמים ואיכ' רוב נגד המעוט הנ"ל ועיי' בהרא"ש פי' התינוקת בסוגי' זו א"כ בנ"ז שהי' העובד' דהכלה לא בדקה בפעם הראשונ' אם יש בעד הדמים אשר בחו"ד סי' קפ"ב מחמיר דקיימ"ל כר"ח לקמן ד' ס"ה בלא מצאה בפ"א וראתה דטמאה דאי דם בתולי' מעיקר' הוה אתי דלא כר"א דתולה בדשמואל הה"ד לא בדקה הוה כבדקה ולא מצאה ולפי הנ"ל דהיינו הרא"ש דרובא הכי הוה דמצינו דמים אפי' בבוגרת וגם כי ראה מח"ת הא כתב הב"י דלא שכיח ורוב נשים אינ' רואו'

מח"ת הא ודאי הוה נגד הרוב ותמיה' שהגאון חו"ד לא הביא דברי הרא"ש ודברי ב"י כלל וראיתי בת' בי"ש באה"ע סי' ס"ח שנוטה ג"כ להקל נגד דברי חוו"ד דבלא בדקה אינ' בכלל בדקה ולא מצאה וכתב עליו על הראיי' מד' י"א דלא קאמר דתבדוק עצמ' דבלא תמצא אינ' תולה ובתמצא תלה לטהר אשתמיטת' דברי מהרש"א שעמד בזה והביא ג"כ דברי ת' חסד לאברהם נכדו של חוו"ד שנטה ג"כ ק"ו להקל נגד זקנו הגאון בעל חוו"ד וביותר דעהו שכת' בי"ש דאפי' בדקה ולא מצאה ג"כ מקום להקל שלא להחזיק' ברואה מח"ת אם כי דקיימ"ל כר"ח מ"מ הא לשון הרי"ף דקיי"ל כר"ח משום דלהחמיר משמע דמספיק' אמרינן דהלכה כר"ח וכל זה לענין דבעי ז' נקיים וטבילה אבל לענין להחזיק' רואה מח"ת אשר רוב אחרונים ובפרט בת' נוב"י ס"ל דאינ' רק מדרבנן דרוב' אינ' רואי' מח"ת וגם אית' בפוסקים דהוה כמו וסת מחמת אונס הסברא דלא אסרינן לה עד עולם אלא דסיים דלא הוה מיקל רק בנדון דידי' שלא היה ידוע אם הי' ביאה גמורה וה"נ בנ"ז הזכיר כת"ה שאינ' ידועה שהי' ביאה גמורה אם גם לדברי חוו"ד ג"כ יש להתיר וכמ"ש בת' בית שלמה כי בזה גם החוו"ד יודה. וראיתי מה שהקש' כת"ה דגם אם בדקה ולא מצאה נמי נימא דילמא הי' טיפת דם ונאבד או חפאה ש"ז כמו דאמרינן דמה"ט צריכ' לישב ז' נקיים והנה בבדקה ולא מצאה אינ' מדברי חוו"ד דזה מדברי ר"ח עצמה לקמן ד' ס"ה וגם בד"מ שהביא בשם רי"ו בחאו"ח שאם בדקה ולא מצא' דטמאה אם ראתה שוב מח"ת כתב עליו שהם דברי הגו' הנ"ל ואם קושית' דמ"מ קשי' ס"ס ע"ד הגמ' מ"ט לא נימא הכי תמהני עליו הלא בהרא"ש שם בסוגי' בפ' התינוקת טרח למצא כמה חששות וטעמים מפני מה החמירו רבותינו לומר בועל בעילת מצוה ופורש ופי' בטעמים דהחתן יצרו תקפו עליו ואינו בקי בהגיע זמנה לראות או ראת' בבית אביה ויבא להקל וע"כ גם בבעל ולא ראתה כלל חיישינן דילמה הית' טיפת ונאבד או חפאה ש"ז וכ"ז להעמיד דברי רבותינו להחמיר וכי נימא דהני חששות רחוקות יועילו להקל ועיי"ש מ"ש ע"ד הרמב"ן במ"ש בראת' מח"ת דבזה"ז לא תלינן במכה דהא אין מפה יותר מבועל הבתולה ועל כ"ז מסקינן להלכה בועל ב"מ ופורש והשיב עליו דלפי מ"ש דא"א להעמיד הלכה זו רק כמ"ש אין להשיב מהנ"ל כלומר דהני חששות לא שייכי' בראת' מח"ת דעלמא אלמא דלא מדמיני' לאהדדי בעלמא אלא שעוד השיב הרא"ש דשאני בראת' מח"ת דלאסרו לעולם בלא תקנה אין לילף חומר' זו מהנ"ל יש סניף להקל כמובן. והנה לענין הלכה בנ"ז ראיתי בדרכי תשובה שנדפס מחדש על ה"נ הביא להקת נביאים אחרונים כולו חולקי' ע"ד חומרו החוו"ד ופשיטא דהלכה כרבי' ותול"מ ע"כ גם דעתי מסכמת לדעת

כת"ה שלא להחזיק נראה מח"ת כלל ותול"מ ואסיים בכל חותמי ברכות וברכת חג הק' הבעל"ט כא"ל הטהורה ונפש ידיד דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער חו"פ מאד יצ"ו:

סימן קי

בעהי"ת אולי ג' ס' תבוא תרפ"ג לפ"ק מאד יצ"ו. יכתב ויחתם לאלתר בספרן של צדיקי' ידידי כבוד הרב הג' בנש"ק כש"ת מהו' שמשון אלטמאן נ"י אבדק"ק סענדרא יצ"ו ועתה באתי ע"ד מ"ש באשת ת"ח חלושי מזג ובעת עבור' ולידה נחלה כ"פ והרופאים צוה עלי' שתזהר על הריון ולידה כי יש חשש בסכנה ח"ו והנה בנאמנות הרופ' בענין זה פקפק מאוד ג"כ ק"ז בעל נ"ש בסי' ט"ו וכן בת' כת"ס והנה בת' ח"ס סי' קנ"ח העיר ממה שנאמני' בענין רפוא' בש"ק ויכ"פ דעכ"פ עושי' ספק וספיק' לקול' גבי פקו"נ ובסי' קע"ה האריך מאוד בשיטות בעה"ת והריצב"א ושיטת הרדב"ז ושם הביא ג"כ מ"ש בענין נאמנות הרופ' ושב' וי"כ דעכ"פ עושה ספיקא וא"כ בנ"ז לכאור' ג"כ דעכ"פ בספיק' סכ"נ נאמן ולהתיר' ע"י מוך מה"ט אלא דשם שוב שדא בי' נרגא דכ"ז ברופא ישרא' ולא ברופ' ארמאי אלא שי"ל הא טעמא קאמר דלמען התפאר יאמר שקר אבל בנ"ז שהוא בשוא"ת לא שייך התפארות וגם הא לענין רפוא' בשבת ויו"כ סומכי' אפי' ברופא ארמאי דס"ס ספיק' הוה בפרט בנ"ז שיש רגלים לדבר שנחלה על לונגען שפיטץ קאטהאר וידוע בנ"ז הוא כמכה בחלל הגוף שמותר לחלל עלי' ש"ק כמ"ש בסי' שכ"ח ע"כ אינו יודע מפני מה פקפקו הגאונים בעל נ"ש וכת"ס לענין נאמנות הרופאי' בזה, ואח"ז ראיתי בשו"ת תורת חסד להגאון האדיר מלבלו' אשר תקע אהלו של תורה באה"ק האריך בענין זה בכמה תשובות נפלאות ולהתיר בא אפי' במוך בשע"ת וכן ראיתי בת' אהל אברהם להגאון מגירבע זצ"ל כמה תשובו' מסי' צ"ו עד ק"ב מגאוני הדור וישנ' שמתירי' אפי' בשע"ת ע"כ מזמן ההוא איני אומר לא אסור ולא התיר אבל מ"ש כת"ה כי שאלת הבעל אם להתיר מה שיעשה הרופאי' לעכב הריון וכפי אשר שמעתי נותני' כלי מתכת (כמו פי גערהוט) בפני הרחם כמו זה ודאי אין להתיר דהוה ממש על עצים ואבנים הכלל בענין זה התיר' דמ' חת"ס מוחזק בידנו כמ"ש בספרו הק' ובענין התיר' שע"ת איני אומר אסור ולא התיר וכבר נראי' דברי כת"ה בנד"ז מפני חולשת ומזגה עכ"פ להתיר' כמו חת"ס כנ"ל בבירור לענ"ד. מ"ש כת"ה דלרבנן ע"כפ קשה כבר העיר בזה בס' בני אהובה בשו"ת סי' א' העיר בזה ואדרבה כתב דקושי' הגמ' לרבנן דלשיטת רש"י ז"ל דס"ל משמש במוך אינו חוב' רק רשאי ופשיטא דלא ירשנ' הבעל לשמש במוך מפני רצונה להשחית זרע' אלא דלר"מ עס"ח לפי"ז הוה ג"כ סכ"נ למסמס בביעי וחלב' דאל"כ למה מתיר לשמש במוך א"כ

לדידי' ליכ' קושי' רק לדברי חכמים מ"ש כת"ה ליישב עפ"י דברי הרא"ה והריטב"א הוא נכון מאוד, וי"ל בזה כמה דברים בסוגי' הנ"ל ולדברי התוס' דחיוב לשמש במוך וביש"ש מ' יבמות דלהכי לא חייש לדחס' דחושב שאין שום אסור בזה דעוסק בדרך ארץ אך אם אין מתירי' לו רק ע"י מוך ידע בטעמים דאסורי' ויזהר וזה לכ"מ פ"כ מביא הבריית' דאתי' כר"מ דקתני לא יחזור עולמי' ולדידי' צריך למסקנא דסתם מעוברת למניק' קיימ' וס"ל להתוס' דאפי' מוך בשע"ת ג"כ יש לחוש דמיאר' שיקלט הזר' מ"מ וכמ"ש בת' חת"ס ג"כ גבי אסתר בסי' קע"ה וע"כ מסיק דלמניק' קיימ' וצריך לעיין מבפנים כי א"א להסביר היטב וס"ד בדברי' העמוקי' וע' יבמות מ"ב והנני לסיים בכל חתמי' ברכות תשועת ישראל לשנת גאולה וישועה כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער פה ק"ק הנ"ל:

סימן קיא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון החו"ב יו"ש כקש"ת מו"ה משה שפיטצער נ"י דומ"ץ ק"ק מונקאטש יצ"ו:

הנה באתי ע"ד אשר רב א' הוציא כרוז פני נדיבי עלמ' ע"ד משפחה ענייי' אשר הנושי' באו לקחת בית' למען פדות וכבר באו מעות המתנדבי' ע"ד הקצין בכרוז סך אלף זוז ועתה עלה הספק בידו אם יתקבץ יותר מן הצורך אי שרי לשנותו למען עניים אחרים ודעת הרב כיון דכל עצמ' דתנן במ' שקלים פ"ב מותר עניים לעניים היינו משום דזכו ע"י הגבאי' הגובאי' דזכו לאדם שלב"פ ומעתה אם יתנה הגובה כי המעות הנגב' מעת עתה קודם שבאו לידו ממילא אין כאן זכיי' ועוד נסתייע מן הירושלמי גבי בטעות בחזקה שאין ונמצא שיש לו ר"י הוה מדמ' לי' למותר עני ור"א חולק דהוה בטעות, והנה בטעם מותר ענייי' לעניים או מותר עני לאותה עני רבו הפירושים בפי' הרע"ב שם איתא כיון שנתבזה העני ע"י גבייי' זו ע"כ זכו בבזיונ' ועייי' בת' מרן חת"ס סי' רל"ז וסי' רל"ח ובפי' תקלי' חדתין משמע דהטעם כיון שלא היו ידוע כמה יהא הצורך ע"כ גמרי ומקני אפי' המותר דאי אפשר לצמצם ועוד דא"א להחזיר המעות להנותני' דכבר נעשה המצוה בשותפות ומה שנותר לכולי ועייי' בת' חת"ס הנ"ל ובת' מהרי"ק שורש ה' וכן במהרי"ט סי' צ"ג משמע בפשיטות כמ"ש מעכ"ת דהכל מטעם זכיי' דזכין לאדם שלב"פ ודעת הנותני' ודאי יותר מכווני' למי שהוגב' בשבילי' מלעניים אחרים, והנה בת' החת"ס סי' רל"ח נראה להדי' דהא דמותר עניים לעניים או מותר עני לאותה עני היינו אם נתן כבר ליד המקבל והוציא' לצרכו ונותר לו כיון שכבר נעשה המצוה ממש שבא ליד מי שנגב' בשבילו

אבל אם באו לידם של אחרים שהופקד' עד"ז ניהו דעני זה קודם לעניים אחרים אבל מ"מ אי אפשר להוציא מיד הבעלים אם לא נעשה המצוה עוד עיי"ש בקצת יש להסתפק בדברי' אם גבו ממש אם בזה אשר לפי ראות החשבון נתותר אשר גם בזה יכולי' הבעלי נותני' לתבוע נדבות מפני הטעות כי מדברי המהרי"ק שורש ה' הנ"ל משמע בהדי' כי מיד שבא' ליד הגובי' זכו בהם עניים כי הגובי' שלוחי' של ענייי' וזכי' לאדם שלב"פ וא"כ דבריו סותרי' לדברי מהרי"ק וצ"ל כי מרן חת"ס תפס לעיקר דטעם משום בזיוני וע"כ דעתו רק נגד עניים אחרים הם קודמי' לא נגד הבעלי' או יורשיהם עיי"ש דכל כוונתו לתרץ דברי הרשב' אשר פסק בנודר מעות להשיא יתומה דאפי' לא נשא' המעות שלה ותעשה בה מה שתרצה ויורשי' הם יורשי' אותה ובהגה"מ מביא בשם מהר"י מקורבי"ל להיפך ומביא ראי' ממ' בב"ק דף ק"י בנתן כסף המושב בגזל הגר לאנשי משמר וכו' דדייק אביי דהכסף מכפר דאל"כ להדרי לגוזל דאדעתי' דלא מתכפר לא נתן ובזה דעת החת"ס לחלק בין נתן ליד המקבל עצמ' בין נתן ליד אב או אפוטרופס דהרשב"א אייר' בנתן ליד המקבל עצמ' דכבר עשה המצוה אפי' לא נשאת הוה לי' לגבי' נותן כנשאת דכן ההלכה דהעני יכול לעשות במה שנותני' לו אפי' נותנ' לו ע"ד כך וכך דלא קיימ"ל כר"מ בשינה עני מדעת בעלי' הוה גזל' והר"י מקורבי"ל איירי דלא נתן רק לאביה בזה לא נתכפר מקרי והדר' למרי היינו הבעלי' הנותני' ועיי"ש בסוף דבריו משמע בהדי' דרק אם נעשה מעשה המצוה לעני ושבוי והותיר' דכבר נעשה המצוה ואין לבעלים שום תביע' דנעשה כוונתם עם כל המעות ואין נ"מ רק אם נתן לעניים אחרים או לאותה עני אז הם קודמי' וכן נראה דעת ת' בית שלמה סי' קי"ב ומעתה לפי"ז בנדון זה שהוא עוד ביד הגבאי הרב ובידו להיות מותר לדעת החת"ס הוא עוד ביד בעלי' אלא דבראה דלדעת מהרי"ק הנ"ל נראה להדי' דגם ביד הגבאי מיד המותר נקנה לעניים עיי"ש מ"מ שוב י"ל דבמהרי"ק לא סובר בטעם בזיוני ורק משום זכיי' בפשיטות ומשום שליחות ושוב י"ל כסברת הרב דלא ירצה לזכות עבור' הנגבה בשבילו והמשלחי' שולחי' בטעות והנה לענין טעות כנ"ל בירושלמי מ' שקלים מחלוקת בזה כמ"ש כת"ה ורוב המפרשים ס"ל דהלכה כר"א דביש לו אינ' דומ' למותר ובמרדכי פ' אעפ"י שם מחלוקת ר"ח והראבי' בנודר מעות להשיא יתומה ומת' פוסק דפטור מטעם אומדנ' והביא ראיי' ממתניתן דפ' אעפ"י ראב"י א' דלא פסק ת"כ אלא עמ"ל וקיימ"ל כוותי' שם דפטור מטעם אומדנ' והראב"י פליג דלא כל האומדנות שוי' ובש"ג שם דהא"ז פסק כר"ח דאומדנ' גדולה היא ובת' חת"ס הביא בשם ת' הריב"ל דאפי' קיימ"ל למכ' למימר כדעת הראבי' ובש"ע סי' רנ"ג סעי' ז' הביא המחבר מחלוקת הרשב"א ות' הרא"ש בזה והכריע כהרא"ש לענין

פדיון שבוי' שגבי עבור' ואח"כ נטמע' בין הגוים דהוה בטעות ולא דמי למותר ולדעת הרשב"א בח"ד סי' נ"ה פוסק בפשיטות דאם מת השבוי הוה ליורשי' ולהרא"ש דמדמ' נטמע' בין הנכרי' כמו מת א"כ משמע בהדי' דלא כוותי' וברמ"א השוו דעת הרא"ש לשיטת ר"ח והרשב"א כדעת הראבי', והכריע המחבר ורמ"א סי' רנ"ג ביו"ד ובאה"ע סי' נ"ג ובח"מ סי' רפ"ג כדעת הרא"ש וכן דעת מרן חת"ס בסי' רל"ז עיי"ש ובמהרי"א סי' ש"ל אשר השאלה הי' ממנו נראה שמחלק קצת עיי"ש תשובה ארוכה בנפלאות, והנה בנדון זה להתחשב כטעות אשר לענ"ד דכל עצמ' של המתניתן בירושלמי נמי חשבו כן והא שם מתניתן הולך וחשוב מקמי' הך שקלים וחטאות ועשירית איפ' ובשקלים לכ"ע המותר חולין ובמתניתן הטעם לר"ש משום דיש להם קצבה ובשאר קרבנות אין קצבה וא"כ ה"נ בעני ושבוי וכיו"ב ג"כ איירי דומי' דידי' דודאי אין קצבה לצרכי' משא"כ בנדון דלא הוה הגבייי' כמו שאר צדקה אך ורק מה שצריך לפדות בית המשפח' העניי' ומעתה אם גם בכרוז הי' מפורש ויוצא כן בסך זה הצורך ולא יותר למען לפדות א"כ כבר הוה דינ' כשקלים דהמותר חולין והוה באמת כטעות דמוכח והא רוב המפרשים ג"כ בדעת הירושלמי בטעות דאין לו יחזר' לנותני' ועיי' בתקלי' חדתין נראה דלא הכריעו כ"כ בשם הגר"א עיי"ש והנה בלא"ה דעת המהרי"ק בשורש ה' שם כי הפקיד או הגבאי שהועמד מפי הנותני' ומתנדבי' דינ' כפרנסי העיר ולא כגבאי דעלמ' דהנותני' כבר סילק ידיה' ויכולי' לשנות כפי מה שנראה להם והא אפי' במותר בלא טעות דינ' הכי כמ"ש בירושלמי שם וכן פסק' הש"ע סי' רנ"ג סעי' ו' ולא אדע מ"ש כת"ה דבעני זה אין בידי' לשנות והביא כן בשם הש"ך סי' רנ"ו ובינת אדם ה"ה דברי הרמ"א סי' רנ"ו בשם מהרי"ו ועיי' בת' מהרמשי"ק חיו"ד סי' רל"ג אלא דכל זה הנדבות עצמן שאינו מותר אבל מה שהוא מותר היאך אפשר לחלוק על הירושלמי והא במתניתן נאמר ג"כ מותר עני זה ופשיטא דהמותר קיל יותר שאין הפסד לעני בזה ורק משום בזיוני ובזה ודאי יש לומר דביד המפרנסי' לשנות ולא להשגיח על בזיונות' כפי ראות עיניו להעלות למצוה הצורך אליו והנה בת' הרא"ש כלל כ"ב מבואר דנגבה ע"י טעות ראוי' להחזיר להנותני' אלא דבנדון דידי' לא הי' אפשר ע"כ פסק לעשות צרכי רבים וכת"ה דעתו להודיע להנותנים ודאי זה מן המובחר וכן יעשה. והנני לסיים בכל חתמי ברכות אוה"נ ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיב

שוכ"ט על ראש ידידי ח"ה כבוד האברך כמדרשו חו"ב טובא מו"ה ישראל וועלין כעת אבדק"ק טיניע יע"א. ע"ד גוי' אשר ע"י חמיה שמת אחזה פחדו נעשית חולנית והשיא' לה עצה נשים ליתן צדקה למען עניי א"י וכן עשתה שהלכה להגבאי ונתנה לידו ט"ז כתרי' לחלק לשמנה עניי בא"י. ועתה השאלה מה לעשות במעות הנ"ל דאסו' לקבל צדקה מגוי כמ"ש במס' סנהדרין ופסקי הרמב"ם בפ"ח מה' מ"ע ובש"ע סי' רנ"ד ומעכ"ת הוסיף חששות משום עצה לנכרי עשות מצוה כמ"ש בב"ב דף ד' ובהרמב"ם וכן מפני ל"ע לת"מ שנותני' שו"ש וחסד לאווני' חטאת, והנה עיין בשו"ת קול אריה סי' י"ד ותשובת תשורת ש"י סי' ט"ו שעמדו על כל הנ"ל והנה בנ"ז האריך מעכ"ת ממ"ש בשו"ע סי' רנ"ד עפ"י דברי ט"ז שם ומסקנתו לאסור והנה וודאי מצד הלכה הי' פשיטא להחזיר לבעלי' רק משום שלום מלכות אין מחזירין ומקבלין כמ"ש בסי' רנ"ד והרמב"ם בפ"י מה' מלכות שאינה מחלק כבר תמה הכ"מ ובלח"מ תי' דסמך עצמו ממ"ש בה' מ"ע אבל אם הי' דעת הרמב"ם כפשוטו' דאין לחלק הי' מקום לסמוך אדברי רמ"א סי' רנ"ד אבל דאם אי אפשר לחלק לעניי עכו"ם ועשה כמ"ש המושל, וכתי' השני של תוס' בב"ב דף ח' וכמ"ש בש"ך ונה"כ דזה החילוק שר' יוסף קבל מהופר' בן שבור מלכא לעשות כמ"ש המושל אלא דהרמ"א ג"כ דייק כמ"ש המושל משמע דוקא משום שלום מלכות ועוד יש לעיין דאפשר כיון לחלק לעניי א"י וידוע המדינה המצוק. ויש ביניהם כמעט פקו"נ בפרט בשני שנים ראשונים שאין להם חלוקה ובפרט כולל זיבענבערגען וגאליציען ורוסי' כידוע והא שם אי אפשר להם לחיות רק אם מקבלי' צדקה מהם מותר אפי' בפרהסי' דחיות' הוה וכ"פ הרמב"ם וש"ע הנ"ל וא"כ טוב הדבר להציע לפני רבני כולל כך וכך הוא המעשה וה"ה גדולי תור' וודאי יעיינו בדבר הלכה אם יש מקום כהנ"ל. ומ"ש מעכ"ת משום גזל דכמו שאין מקבלי' צדקה מרובה מנשים כמ"ש בריש ה' צדקה וכמ"ש במ' בב"ק ובה' גזילה בחו"מ, והנה אחרי שכבר קבל מסך הנ"ל לענין הלכה דעת הנתיבות בחו"מ סי' שמ"ח דאינה רק מדרבנן ומשום חה"ש בנ"ז אפשר דלא שייך חה"ש דלא מקרי לגבייה' גזל וגם לא נעשה לטובת עצמ' רק משום טובת עניים ומשום רפואתן ועיין בנו"ב מהדו"ת סי' קנ"ח דמשמע משם דאם הוא למען רפואת חולי של האשה מותר דבעלהא חייב ברפוא' ואפשר דהוא בכלל רפואתה. וראיתי מ"ש מעכ"ת בשם חכמת שלמה הנדפס אצל ש"ע חדשי' דהקשו מה מקשה בגמ' ב"ב דף ד' על בבא שיעץ להורדו' שיבנה בהמ"ק מדניאל שנענש שהשיא עצה רנ"ט שיתן צדקה ומ"ק דהא פסק רמ"א בסי' הנ"ל דמותר לקבל ממנו דבר לביהכ"נ דהוה כנו"נ וחלק מעכ"ת דעכ"פ אסור להשיא עצה לדבר מצוה

והנה אם הוא כנו"נ מותר גם ליעץ להם כמ"ש בקול אריה ותשורת ש"י הנ"ל וראייה מדברי מרע"ה שאמר לפרעה גם אתה תתן בידינו ואמרינן בגמ' דעולת נו"נ הוה ועיין בשלה"ק פ' בא אלא שאני משתאה על דברי הגאון לענ"ד לא יצאו הדברים מפה"ק מה שייכי דברי הרמ"א לבנין ביהמ"ק דהא משנה מפורש' במ' שקלים פ"א דאין מקבלי' מה' שקלים מקרא דלא לכם ולנו לבנות וכלל גדול הוא דרק מה שראוי' למזבח ולנו"נ מקבלי' מהם ולא לבדק הבית וכמ"ש הרמב"ם להדיא בה' מ"ע ועיין בתוסיו"ט מ' שקלים הנ"ל ומחלק הרמב"ם דזה דווקא לבדק הבית דמקדשנו אבל לביהכ"נ הוה הכל כנו"נ ופי' הב"י דביהכ"נ אינה קדוש כ"כ כהקדש לב"ה ועיין קול אריה בת' הנ"ל וכן איתא בברכ"י דלביהכ"נ מקבלי הוא מתוספת' מ' מגילה וה"ה דברי הרמ"א ומעתה מה זה קושיא מדברי הרמ"א דמיירי בביכ"נ להך דברי ב"ב בוטא שיעץ להורדוס לבנין ביהמ"ק דאם לבדק הבית אין מקבלי' אפי' קורה כש"כ בנין ביהמ"ק כולי' ובנין בית שני שהיה ע"י כורש כבר כתבו בתוס' מ' ערכין ד' י' שהיה עפ"י נביא וכללו של דבר לביהכ"נ הוה כנו"נ להקריב וכל לבה"ב אסור גמור לקבל מהם ודברי הגאון נשגבים מהבין לענ"ד. ומ"ש הגאון ז"ל דע"י אמצעי מותר וכמו גבי מודר הנאה והוא ק"ו וודאי יש לסמוך עלי' בזה רק בנ"ז שניתן לידי הגבאי לא שייך חלוק הנ"ל כמובן או"נ דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיג

לכבוד הרבני החו"ב מו"ה אברהם ליב כ"ץ ק"ק קאלטא יצ"ו.

באתי ע"ד מי שנדר בעלייתו לתורה סך מה לעניים מהעיר וכן אומר כי נתכוון לעניי עירו והגבאי של קופת עניי א"י טוען ב' טענות דשם עיר אינו רק אם יש בה י' בטלנים כמ"ש במתניתן מ' מגילה שנית כי גם עניי ארץ ישראל מקרי עניי עירך והנה מ"ש בשם עיר א"א להולמ' חדא דשם במתניתן נאמר רק איזה עיר גדולה אבל סתם עיר איזה מקום קבוץ קהל ישראל נקרא בשם עיר והא ראיי' במ' מגילה ר"פ ד' בני העיר שמכרו רחובה של עיר וכו' קרא לה עיר ובגמ' אהך מתניתן ל"ש ביהכ"נ של כפרים אבל ביהכ"נ של כרכים וכו' א"כ ע"כ מתניתן דתני' כל הני מכירו' של כפרים איירי דשל כרכים הא אין בידם למכר' כיון דמעלמא את' כמ"ש בגמ' שם וגם להלן נאמר ל"ש שלא מכר' בטה"ע במעמד אה"ע וקאי לשל כפרים ועכ"ז מכני' בשם אנשי עיר וטובי עיר ובמ' עירובי' פ' מ"ש מזכיר ר"פ עבור' של העיר עיר גדולה ועיר קטנה וכי נימא דזה החלוק שביניהם דיש שם י' בטלנים והמעיין שם יראה שאינו כן ושיעור' של כפר ועיר וכן כרך נמצא

בירושלמי מ' סנהדרין לענין עיר ה"נ דדריש עיר ולא כפר עיר ולא כרך כפר הוא מחמשה עד עשרה עיר מעשרה עד ק' ולמעלה הוה כרך דברי ר"מ ור"י חולק דעד ק' הוה כפר ועיר מק' עד רוב' של שבט ועיין בש"ס דילן ד' נ' מחלוקת ר' ישוע' ור' יונתן בזה ובתוס' שם ועיי' בהשגת הראב"ד פ' א' מה' מגילה עיי"ש ונראה דלענין שארית דברים אין נ"מ בין כפר לעיר רק הכל נשען על קבוץ קהל וצבור ועיי' בהרמב"ם פ' י"א מה' תפילה. ומ"ש הגבאי דענייי' א"י חשובי' כענייי' אותה עיר לפ"ד הב"ח וש"ך בסי' רנ"א ס"ק ו' דענייי' א"י קודמי' לענייי ח"ל אבל לענין ענייי' אות' ענייי' עירך קודמי' ועיי' בברכ"י שם הביא בשם כנה"ג שכתב בשם הר"ש חיון שהוא בדרך אפשר ועיין בת' מרן חת"ס סי' רל"ג ורל"ד בס' התשוב' ובת' אמרי אש סי' ק"א וק"ב ובת' מהרי"א סי' שט"ו. ולענין אם הולכי' אחר כוונת הנודר הלא בסי' רנ"ח פסק המחבר בפשיטות דאפי' בסתמא אם אמר תנו ק' זוז לעניים נותנים לענייי' אותה עיר שדר שם ועיי"ש ברמ"א באופן מה שהולכי' אח' כוונת' ועיי' ברמ"א סי' רנ"א סעי' פ' ועיי' ביו"ד סי' רי"ח וסי' ר"כ וכן בסי' ר"ח בנאמנות כוונתו עיי"ש גם בסי' רל"ב ע"כ אין בידי לאמור דבר נגד כוונת הנודר וטוב הדבר שידור סך מ"ה לקופת א"י והנני לסיים בכל חותמי ברכות אוה"נ. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיד

לידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב יו"ש כש"ת מו"ה שמעון
לעבאוויטש נ"י אב"ד דק"ק יאקא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"ד מי שעשה צוואה ע"י קעניגליכען נאטער ובתוך מכתב הצוואה הניח חלק שדה מאחוזתו לח"ק ודעתו הי' שיהי' לח"ק מהנ"ל כמו ג' מאות זהו"כ ולע"ע אשר עלה השער בכפלים ברצונו לשנות' שיהי' חצי לאחותו העניי' להחיות נפשה אם מותר לשנות' ופלפל מעכ"ת פלפולא רבה לענין שנוי לגוונ' מצוה זו והביא דברי התוס' מ' עירובין ד' ודברי ס"ג והנה דברי' כבר אמורים עם הספר ה"ה דברי קצוה"ח סי' רי"ב והביאה בת' מרן חת"ס ח"מ סי' קט"ו וראיות' מפלוגת' ר"א וחכמים במי שלקט את הפאה ואמר לפלוני עני יתננו לעני הנמצא ראשון דמזה ראיי' לשיטת הרמב"ם מה' מכירה דאפי' בדבר שלא בא ברשותו צריך לקיים נדרו עכ"פ דמשו"ה פסק בהקדיש פירות אילן או שדה שיקח אם כי דלא חל הקדשו מ"מ צריך לקיים נדרו והרא"ש פליג דאין כאן נדר מחלקותן ביורשים אם יש בהם משום נדר אביהם ועיין בת' חת"ס ח"מ מסי' ק"ו עד סי' קט"ו רוב תשובותיו סובבים על קוטב סברא ומחלוקת ישנה בתשובת הרמ"א ע"ד ת' ב"י אם הבנים צריכים

לקיים צוואת אביהם ועיין בקצוה"ח סי' רנ"ב וסי' ר"נ מ"ש הרבה בזה והניח בצ"ע מ"ש בת' ראשונים ואחרונים מתוקף קיום צוואת האב על הבנים מנ"ל דאפי' בנדר אביהם כמו באמר אתן אם מת הא בטל נדרו מ"מ כבר נהוגי' בישראל לקיים צוואת המוריש לגבי היורשים ועיין בת' מהרמשי"ק סי' רל"ה ובת' נהרי אפרסמון סי' י"ט בח"מ מ"ש דמצד קני דינא דמלכותא ועכ"פ לענין שהמצוה עצמ' שיכול לשנות' נראים מדברי מרן חת"ס בסי' קט"ו דבידו לשנות' ודברי אחרונים קיימים ובזה אפשר דלא שייך משום דינא דמלכותא דגם מדינא דמלכותא כן נוהגים במשפטיהם שבכחו לשנותי, והנה מ"ש מדברי הר"ן והרשב"א בנודר לצדקה לאח"ז אם מותר לחזור בו כבר ישב על מדוכה זו בנתיבות סי' רנ"ה דמדמה להן להדדי דהכ' שחל הצדקה לאחר אריכות ימים הוה כלאחר ל' יום ואפשר לפימ"ש הקצוה"ח בסי' רי"ב הנ"ל דהא דמותר לשנות' היינו לרוב הפוסקים דצדקה אינה כהקדש בה"ב ואין בו אמירה כמסירה להדיוט שוב גם בזה ליתא משום חזר' מ"מ מעני לעני אפשר דכ"ע מודה דמותר ובנתיבות הנ"ל אתי' עלי' ג"כ לענין התרת חכם כיון דאין הנדר חל רק לאח"ז הא אין מתירי' נדרים עד שיחול הנדר כמ"ש בס' מ' נדרים וכן קיימ"ל ביו"ד סי' רכ"ח סעי' י"ז א"כ בנ"ז התר' הנ"ל שהזכיר מעכ"ת היא לכאור' פועל ריק ואפשר לפימ"ש הסמ"ע בטעם הרמב"ם בדשלב"ל דהוה כשיעבוד נכסים להפירות א"כ יש קצת חלות הנדר ואפשר דשייך בזה להתיר אלא דמדברי נתיבות הנ"ל לא משמע כן והנה להלכה אם עוד גדול ההוראה יסכים אתנו הנני כמשוב' למכשור' ומפני טרדות רבות אסיים בכל חתמי ברכות ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קטו

לכבוד הב' כארזים חריף ובקי מו"ה עוזר הכהן נ"י. ע"ד אשר הנותני' בקופת רוובעה"נ לטובת עניי א"י מטבע של כסף וכגון כתר שאסור להם להחליף בכ' של נייר באנקנאטע מן הידוע המטבטי' של כסף עלה השער ביוקר רק על הב"צ והביא עד"ז מ"ש בת' מאמר מרדכי ות' בית יצחק שאפי' למ"ד דמותר לשנות מעני לעני מ"מ הקופ' שהיא מהגזברי' של אה"ק ה"ה כחצר שקונה להם והנה לענין מטבע שנפסלו ביוקר' וזולא האריכ' בזה מפרשי ראשונים ואחרונים ומקור' מ' ב"ק דף צ"ז וצ"ח ובסי' ע"ד בח"מ פסק המחבר כשיטת הרמב"ם דגם בלוה סתם אם אין מקום בעולם להוציא' בשוי' צריך הלוה לשלם כמטבע היוצא עתה לשעת' ומ"ש בגמ' המלוה על המטבע לא אתי לאפוק' רק אם התנה לשלם פירות אבל סתמא הא דינא דמלוה ולוה במעות כמ"ש בס"מ סי' ק"א ודעת

הרמ"א כשיטת רש"י ותוס' ושארית הפוסקי' דרק בהתנה לשלם לו מעות הכא הוה אבל בסתמא משלם לו המטבע שהלוה לו ועיין בת' חת"ס סי' ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ושם ת' מהגאון מהרמ"ב ז"ל דאין חלוק אם נפסל לגמרי או ירד מהשער ובת' חת"ס סי' ע"ד נראה דהסכים לדברי' בבאנקנאטע ומשמע שם דהה"ד בהפריש למתנה ג"כ יש לחלק בין וננובע לב"צ ועיין בחכמת שלמה בש"ע החדשים דעתו בבאנקצעטטעל דוקא נפסלי לגמרי ולא בנפחת ועיי' בנתיבות שם ול"ז להבין מ"ש בת' מרן הגאון מהרמ"ב ז"ל בענין דדמ"ד שלא הביא דברי הש"ך סי' קס"ה ביו"ד שהביא דברי בעפ"ת בשם הרמב"ן דבענין מטבעות אפי' לדעת הסוברי' דל"א דדמ"ד רק מה שהוא לתועלת המלך מסים וארנונית מ"מ בענין המטבעות שהיא מעשה המלך ומטעם המלך מוציאי' אותן אם השער מוזיל או עלה עפ"י גם הם יודו דדמ"ד ובתשוב' הנ"ל תולה בתועלת המלך ותליא במחלוקת התוס' והרמב"ן הנ"ל עיש"ה והנה בנ"ז מי שהוא נותן מטבע של כסף לתוך הקופה לענ"ד פשיטא דלכ"ע דצריך דוקא לתשלומי הצדקה כשער המטבע ביוקרא אפי' לדעת רש"י ותוס' דצריך התנו כיון שנותן מטבע כסף להדי' אין לך התנ' גדול מזה א"כ אם מחליף בב"צ צריך לתן ולהוסיף כשיעור מה שהוקר הכסף על הב"צ כנ"ל. ולענין מ"ש כ"ת בדילמא אמר שנדב' לקופת א"י וגם הביא עד"ז סברת מאמר מרדכי ות' בי"צ לענ"ד אי"צ לכ"ז לפימ"ש בבאה"ט סי' רנ"ט ביו"ד ס"ק ב' בשם ת' שארית יוסף לחלק בין ס"ת לכלי כסף דס"ת שהוא בזה"ז עיקר' לקרות מתוכה בצבור אין ראיי' אם הניח' בביהכ"נ שהקדישה לביהכ"נ וגם כי קדושת ס"ת גדולה ואין כל מקום ראוי' להניח בבית' אבל כלי כסף דלא שייך למימר הכ' למה הניח' בביהכ"נ אין להביא' רק לעת הצורך א"כ ש"מ אם הניח' בביה"כ דודאי הקדשו וה"נ במעות שנותן לקופה למה לי' לעשות זאת ולא הניח' בביתו או בכיס של מעותיו ש"מ דודאי הקדשו ועוד הא פסק הרמ"א בסי' רנ"ח כדעת המרדכי דמחשב' מועלת לצדק' ולא צריך לאוויר' ועיי' בהגר"א חו"מ בטעמי' וכיון שנתן בקופ' פשיטא דמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו בזה אפשר לכ"ע מחשבה כמעשה ועיין בח"מ סי' רי"ב ועיי' בט"ז או"ח סי' תקס"ב ס"ק ח' ועוד י"ל לפימ"ש בש"ך סי' רס"ט בח"מ במגביה מציאה לחברו אפי' רק במחשבה קנה חברו ובקצ"ח פליג עליו דדברים שבלב אינו דברים ומ"מ באומר לחברו שקנה בעבורו ושתיק קנה חברו דזה דברים שבלב כל אדם מדשתיק גלוי לכל דמתכוון לקנות עבור חברו וא"כ כש"כ בנ"ז הכל יודעי' מטבע למה מכניסי' אותה לתיק זה פשיטא ופשיטא לכל גלוי דלשם צדקה לכולל אה"ק ע"כ גם לענ"ד מסכמת שאין בידו להחליף מטבעות תחת באנקצעטטעל שוה בשוה ויש להזהיר בזה עמא דבר דכנראה רגילים בזה וחלילה שלא יהי' מועלי

מ"ש לצדקה רמבעה"נ ועיי' בת' א"א ובת' מהרי"א ביו"ד סי' שט"ו עייש"ה דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קטז

שוי"ר על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב החוב"ק ירא ושלום בנש"ק כש"ת מו"ה גדלי' נאדלער נ"י מו"צ ק"ק אטשאר יצ"ו. ע"ד שאלתו למי שנהג במעשר כספים מן הריוח ולשלוח לעניי ארץ הקדושה ועתה בדעתו לשלוח כנ"ל רק בתנאי שיהי' לקרן קיימת ולאח' אריכת ימיו ושנותיו ילמדו משניות לעלי' נשמתו ודעת מעכ"ת דשפיר דני לעשות כן דטובת הנאה שלו וכמ"ש בט"ז סי' רמ"ט לענין קניית עליות בביהכ"נ אם הי' בדעתו בשעת קנין שיהי' ממעשר כספי' שרי למיעבד הכי כיון דהכל לעניים ואין בו רק טה"נ וה"נ בנ"ז והנה ודאי שפיר קאמר כיון דאינ' מחויב להניח קרן קיימת והיינו במעות חדשים שמפרש ע"ד כן אבל במעות שכבר הפריש למעשר כספי' סתמא היאך יתן על תנאי ואם לא ירצו בני א"י לעשות כרצונו וכי שרי לעבור על נדרו כיון שכבר נהוג כן הוה כנדר עלי' כמ"ש ביו"ד סי' רי"ד לענין מנהג נדר ועיי' בת' חת"ס יו"ד סי' רל"א ורל"ב ואפי' במעות חדשים לא אדע אם מהני תנאי כיון שנהוג מכבר לתן לבני א"י והוה כמ"ש ביו"ד סי' רנ"ח בשם המרדכי מ"ש ליתן מתנה לחברו אם הוא עני אינ' יכול לחזור בו וכש"כ לבני א"י דמקדמ' דנא יש תקנה שלא לשנות ונתחדש בתוקף בדור שלפנינו ועיין ת' מהרי"א סי' שט"ו ביו"ד אית' באחרונים דהוה כמו מכירי כהונה דזכו בהו כבר דעשו שאינ' זוכ' כזוכ' כמ"ד במ' גיטין ד' ו' עיין בש"ך סי' רנ"ז ס"ק י"ג ע"כ נלענ"ד דאין שייך בזה תנאי וגם כי כבר נהגו כן ישראל קדושי' דמי שנהג להנות לעניים ובפרט לת"ח פעמים בשנה אינו משנה מנהגו כמו נדר דעלמא ע"כ אין בידי למלאות רצונו רק דרך בקשה אם ירצו בני הכולל הממוני' הגני' ואם לא ירצו עכ"ז צריך לקיים מה שנהג מקדמ' דנא וכדומ' לי שלענין קרן קיימת אין שייכו' או רשות לבני הכולל כי לזה הענין ישנ' חבר' מיותרת ואפשר שיש איזה תקנות ביניהם אתנו יודע עד מה והכל איך יתודע לפניו אחרי שאלה במועצות לפניהם וכאשר יאמרו כן יקום כן נלענ"ד. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיז

נשאלתי מכמה מקומות אשר מריה דאתרי' גדול ההוראה עכ"ז לא יספיק עתו וזמנו לצאת ידי השואלי' ההוראה בהם בימים ימי החורף רבו השאלות בדיקות הושטים

וכיו"ב ועכ"ח צריכי' להביא לפני ת"ח מורי הוראה ובתורת חסד ובחנם בודקי' ומורי' עד כי גם שארית דברי ההוראה לפניהם בא ע"כ מבקשי' פני רבם מרי' דאתרי' להיות ממני' דייני' כמו כמקדם אשר בקהלות שישנ' כמו ק"כ או ר' בע"ב הי' ממוני' ב' דייני' לבד ממרי' דאתרי' כן ראיתי עוד בימי נעורי ובבחרותי ובזה"ז מונעי' וכמעט מוחי' על התמנות דייני' בטעמים וטענות אם כי כ"כ אם יש להם דבר נחוץ שאינו בביתו ואין מי שמצווה ועומד להורות הוראה, והנה לענ"ד ודאי הלכה זו כמו העמדת שו"ב שכתבו שו"ת אחרונים בקהלה אשר לא יספיק שו"ב א' לצאת ידי חובתו שיביאו העופות בעתו וזמנו אשר הצורך לתקנ' ברשות' בני הקהילה להוסיף שו"ב אפי' אין חששא ע"ד הכשרו' של שו"ב א' לבד ועיי' בדרכ"ת סי' א' ס"ק ר"י ורי"א, ומפני מה לא נאמר דהה"ד במורי הוראה כיון דהצורך נחוץ לבע"ב אוכלי בשר וכיו"ב הצריכי' להוראה וגם שו"ב ה"ה מורי הוראה בכמה דברים בפרט וימים טובים ובימי חורף כנ"ל. וי"א לתלות בדברי ת' מהרמשי"ק או"ח סימן שי"ג בעובדא דק"ק ב"ס דאין למנות דיין רק בדעת מרי' דאתרי' וכמו שאמר הקב"ה הגון עליך בצלאל, ולענ"ד דשאני התם דאפי' בלא מנוי לא הי' לרצון לפני האב"ד שיבא לקהילתו ולהורות הוראה בלא דעתו ולא הי' מניחי' אותו להורות וכן במלאכת המשכן מי יערב לבו לגשת אל הקדש, אבל בנ"ז הלא בכל זמן וזמן ימים ושנים ניחא לי' למרי דאתרי' דיורה יורה הת"ח מ"ץ אך ורק התמנות לנגדו ע"כ לא אדע על מה סומכי' להיות מונע מרבים הכרח מצוה זו של מנוי דיינים ויש אומרים דאמתלא של מרי' דאתרי' באמרו דבניו ראוי' לאצטל' זו למלאות שאלתו כמ"כ לא ידעתי אמתלא זו ומה טיב' הלא כמו שצריך דעת אב"ד צריך כמ"כ דעת הקהיל' כמ"ש הקב"ה למשה רבינו ע"ה אמור לישראל הגון לפניכם בצלאל וכיון שאין כאן שום תורת ירושה ודאי צריכי' חפצי' בו כמ"ש בת' מהרשד"ם בסי' קל"ב ובזה כ"ע מודה לדברי' דרק לענין ירושה למלאות מקומו יש מחלוקת גדולים בתשובותיהם משא"כ בב"ז כנ"ל לית מאן דפליג ע"ד שצריך רצון בני הקהילה רק שיהי' מקבלי' ת"ח יר"ש ראוי' והגון להוראה כן נלענ"ד בפשיטות. ועוד הא כתב הסמ"ע בסי' א' דבזה"ז ג"כ אם כי ליכא סמוכי' מ"מ מפני בעלי זרוע שלא יהא החמס שולט' צריכי' להעמיד דייני' בכל פלך ופלך ועיין באו"ת דכן הוא בפשיטות דכל דתקנו רבנן כעין דאורייתא ועיין ברמ"א בסי' ח' בח"מ דכתב הטעם דצריך למנוי בד"צ בכל עיר שלא ילכו לערכאות בד"ת וכיון שצריך ב"ד ודאי אי אפשר במנוי זו אב ובנו דודאי ב"ד כזה כאינו כמ"ש בח"מ סי' ז' סעי' ט' דכל הפסולי' לעדות מפני קרבה פסולי' ג"כ להיות דייני' וכתב הרמ"א דהדייני' לא יהי' קרובים זה לזה א"כ עכ"ח אי אפשר רק כמ"ש לבחור ת"ח הראוי' להוראה ותקותי כי גם בא יבא השלום

וגם מרי' דאתריי' ישלמו דעתן לעשות כדת וכהלכה הנ"ל ושלום לדייני ישראל עד כי נזכה למורה לצדקה בקרב הימים הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הה"ג מו"ה משה אהרן פריעד נ"י מט' -לאק. הנה באתי ע"ד התנוק שנמול לפני כמה חדשים ע"י מוהל מומחה ועוד מוהל ראה בעומד אצלו שנמול כהוגן וכהלכה ולעת כזאת אינו נראה מהעטרה רק מקצת ובמתקשה נראה גלה עד עטרה היינו עד החריץ ורק שנשאר מעוט דבוק בחריץ מקרום הפריעה ומעכ"ת הביא דברי הרמ"א בסי' רס"ד במ"ש דברי תה"ד שאם נמול כהוגן בעת מלתו אם במתקשה נראה אפי' שליש העטרה זהו נראה נמול כיון שנמול כהלכתה פ"א אינה רק מדרבנן תו לא מטריחי' לצער תנוק ורק יתקשר כידוע והביא עוד דברי ת' מהריי"א בראיי' שאם הי' המוהל מומחה לית מאן דחש וכן הביא דברי ת' דברי חיים ח"ב סי' קט"ו וקט"ז והנה ודאי אם נחזיק בהחלט שהמילה הוא אפי' לא נחתך עור הערלה של התנוק ובין עור הפריעה למטה כמו שנוהגין רוב מוהלין בזמנינו אבל הא ידוע דברי חכ"א כלל קמ"ד סי' ט"ז וי"ז שהוכיח בראיו' דצריך לחתוך כל עור הערלה ומדברי מרן חת"ס סי' רח"ם ורמ"ט נראה דס"ל דגם במל ע"י שמסיר הערלה ודוחק למטה כמו פריעה נמול כהלכתו דלשון מל ג"כ הכי פירושו ועיין בת' מהרמשי"ק סי' רמ"ה וסי' רמ"ו שמביא להלכה דעכ"פ אינו ערל ונקרא נמול אבל מ"מ היאך שנמשך וחזר למקומו בזה אפשר דכל עומד לחזור כחוזר דמי ומעיקרא לא נמול כראוי' וכן מסיק להלכה שכן העיקר ורק בעור הפריעה מתקן קצת ויעיין בסי' רמ"ב א"כ לדידי' מה מהני מומחה במוהלים בזה"ז אשר רובן ככולן כן עושין אי מפני המהירות אי מפני היראה שלא ליגע בגיד חותכין מעט ואח"כ מתקנין בפריע' כל הנ"ל א"כ לדברי מהרמשי"ק בחוזר למקומו הוה כאלו לא נמול כלל וצריך לחתוך ופריעה מה"ת וכן סיים בסי' רמ"ו ויעיין בדבריו בסי' רמ"ו בסופו והנה לא אדע ע"ד המוהל מומחה שבמ"כ היאך הוא נוהג ובזה הוא מעכ"ת מבפנים. והנה הראיי' מדברי חכם הספרדי שכתב דוקא תנוק המסורבל אבל שארי תנוק' צריך לגלות העטרה אפי' שלא בשעת קישוי שמזה הביא ראיי' הגה"ק בד"ח והנה הראיי' דממנ"פ שאם צריך לחתוך כל הערלה מה מהני גלוי העטרה אפי' שלא בשעת קישוי כיון דעכ"פ נשארין מהעור שלא נחתכה. והנה לפי"ד הב"ח שהביא הש"ך נראה דס"ל דהכי פירוש' דאם לא נמול כהוגן צריך לחתוך ולפרוע שעד שיתגלה העטרה אפי' שלא בשעת קישוי נראה דס"ל דהא שלא בשעת קישוי קאי אאחרי שיתקן וחתך שנית

והראיי' מדברי הש"ך גם החכ"א הרגיש בדברי הש"ך והשיב עליו כיון דדברי רוטב"י בירושלמי קאי אמתני' בקטן המסורבל רק שדרך הירושלמי שלא ציין הפסי' דמתני' עיי"ש. יהנה חלילה לחלוק או להכריע בין הגדולי' רק יציע לפני גדולי דורינו ומ"ש כי בחריץ דבוק רק מעט מזעיר הפריעה מיעוט זה איני יודע מהו אם אינו ברוב גובהו ולא רוב הקיפו הא ודאי שאינה מעכב ואם מכסה רוב גובהו אפי' שאינו ברוב היקפו נגונ' ונ' שבת מוכח דמעכב וכמ"ש בש"ע וידוע דברי תבו"ש מה שמחמיר ברוב גבהו ומה שנקרא עטרה והביא' במהרמשי"ק סי' רמ"ו ועיין בחכ"א בשער ב"ה. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קיט

כתקוע שופר לחיים טובים ומתוקים יכתב ויחתם לאלתר בספרן של צדיקים ידידי כבוד הרבה מאוה"ג כש"ת מו"ה ישעי' נ"י דומ"צ ק"ק סאטמאר יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד בכתיבה ואמירה ע"ד ברית מילה החמורה באיש א' קרוב לימי בינה שנראה חוט א' של בשר הערלה חופה העטרה כמו ממעל של חלון ופשיטא שאינו רוב היקפה ורק ממה שיש לחוש לרוב גבהו ומעכ"ת ראה בזה בכל מה שדברו בין הראשונים עד האחרונים העיקר חשש בזה מה שחדש לנו הבכ"ש מ' שבת דהעטרה הוא אך ורק שפה המקפת ותו לא א"כ כמעט מזער חופה רוב גבהו והנה וודאי הראיית של הבכ"ש הם כראי מוצקות מדברי רש"י בשבת דף קל"ב וקפ"ג וכן ממ' יבמות דף ע"ה וע"ו דבג'מ קורא למטה מעטרה בשר בעלמא וכ"ד הט"ז באה"ע סי' ה' בפירוש. וכן מ' נדה דף י"ד לענין אוחז באמ' גבול יש בה למטה מעטרה מותר וכן נקטי הטור באו"ח סי' ג' עיי"ש ושוב ראיתי בברכ"י שמביא בשם חכם א' שהקשה משם על ספיקו של חכם הספרדי הא מוכח להד' מהנ"ל דהעטרה הוא שפה המקיף והוא ז"ל תי' דיש לפרש מהעטרה ולמטה כלומר למטה של העטרה וכמו שמצינו כ"פ פי' הנ"ל א"כ לפי"ז הי' מקום לפרש גם הך דיבמות כפי' זה והא דקאמר בגמ' פשיטא בשר בעלמא הוא היינו לענין כרות שפכה דתלי' העיקר מקום הזרע שהוא סמוך ושייכות לגיד, והנה לדינא כבר האריך בס' היקר יד הקטנה לבאר כל השיטות המסתעפי' בהלכה זו ולדעתו שיטות הרי"ף והרמב"ם והרא"ש דמשפה זו עם כל בשר כולי' עד ראש' נקרא עטרה והמחבר בש"ע סי' רס"ד דנקט לשון הרמב"ם סתמא ג"כ הכי כדרכו לסמוך על שלשה עמודי הוראה הנ"ל כידוע ולפי"ז שיטת תה"ד סי' רכ"ד ממנה שהזכיר שליש העטרה דסגי' בנמול מתחילה כהוגן ג"כ אין ראיי' לדידן דדעתו ג"כ עכ"ח כשיטת הנ"ל דהא הרמ"א הביא' בסי' רס"ד לפסק

הלכה והרמ"א מדשביק ליה להמחבר ודאי ליה לפסק הלכה כשלש' פוסקים הנ"ל. ובארתי כ"ז מפני שראיתי בת' חלקת השדה שטרח לפלפל בדברי תה"ד מנהו השליש לדעת התבו"ש וזה אינו דדברי תבו"ש לא נאמרו רק לשיטת רש"י ז"ל משא"כ התה"ד לפי"ד הרמ"א כשיטות הרמב"ם ודעימי' כנלע"ד בפשיטות. וראיתי עוד בס' יד הקטנה שהמציא דבר חדש דלשיט' רש"י ז"ל איכא ג"כ קולא דאם חותך הערלה משפת בשר המקיף אשר לדידי' זה מיקרי עטרה לבד יצא ידי מילה ולענ"ד זה לא נתן לאמור וכי נאמר בתור' למול מהעטרה דהא לא נאמר בתוה"ק רק למול בשר ערלתו וכל מה שנקרא ערלה צריך לחתוך מה לי בעטרה או בבשר שלמטה מן העטר' דמ"מ מיקרו בשר ערלה וכבר ביאר הרמב"ן בחומש פ' בא דבשר הערלה אין שייכות וצורך לגוף כלל והוא כמו סרח העודף וזה צריך לחתוך כולי' אלא שלמדו רבותינו מהלל"מ דציצי' המעכבי' הוא מגיעי' עד העטרה אע"ג דרוב בשר מגולה ערלת העטרה מעכב אע"ג שאין רוב' כמו שרוב גבהו מעכב אע"ג דרוב' של העטרה מגולה כנלע"ד. והנה עוד ביאר היד הקטנה דאם כי לשיטות רש"י ז"ל רק שפה המקיף הוא הוא עטרה מ"מ רוב גבהו ליכא למימר דבי' לבד' משערינן דלא שייך ביה שיעור דמיד מני' וביה כבר הגיעני לרוב גבהו ואפי' אם נימא דמחלקינן כשערות לשער ביה מ"מ א"א לומר דמועט ההיקף הוה טפי מרוב גבהו כזה ועוד מ"נ לר"א לפרש חומר' זו במתניתן אלא וודאי רוב גבה' משערינן עד ראש של בשר שעל העטרה והנה דעתו כדעת חכם הספרדי ותמה על הש"ך והט"ז שמביאי' דברי חכם הספרדי ע"ד המחבר והרמ"א דהם ס"ל וודאי כדעת הרמב"ם ודעימי' דכל בשר הגבוה עד ראש שלמטה בכלל העטרה ולא שייכי' לדברי החכם כלל, ופשוט כי דעת החכ"א וכן ראיתי בסידר דרך החיים דעתם כפי' יד הקטנה דגם לשיטת רש"י ז"ל מ"מ משערינ' הגובה עם כל הבשר עד ראש' של כל הבשר ויפה תמה מעכ"ת ע"ד ת' מהרי"א במ"ש כי דעת החכ"א כדעת הבכו"ש וכן דעת הב"ח בשיטתו וכן משמעת דברי היעב"ץ בסדורו עיי"ש וכן ירא' מת' שמש צדקה סי' י"ג בעובד' בתנוך בן שני שנים שהי' ההיקף כולה מכוסה וגובה' רובה ככולו מגולה והביא ג"כ דברי חכם הספרדי שמסתפק אם השפה כבד הוה העטרה דאז פשיטא דלא נמול מה"ת אע"ג דגובה הוה רובה ככולה מגולה ולדברי התבו"ש כמעט א"א לצייר דבר כזה וגם דברי הבכו"ש ג"כ מורי' כך דבהיקף לא שייך כלל ברוב' לדברי' בלא רוב גובהו עיש"ה א"כ גם דברי השמש צדקה כשיטות המקילי' ולא נראה כן מת' מהרי"א הנ"ל והנה שם ג"כ בא לדון להקל מטעם ס"ס אם נראה בשעת קישוי נמול דדילמא נמול מתחילה כהוגן ודילמא כשיטות הש"ך בשם הירושלמי דגם בלא נמול מתחילה כהוגן מהני נראה נמול בשעת

קישוי א"כ כש"כ בנדון זה הא יש לצרף שיטות הרמב"ם ודעימי' וזה שיטות הש"ע דכל בשר נקרא העטרה עד ראשי' ואיכא רובא בגובה ואת"ל כשיטות רש"י ז"ל דילמא מ"מ לענין גובה משערינן עד ראש' כמ"ש בחכ"א ודה"ח והיעב"ץ גם ת' שמש צדקה מורין כן ועוד נוסף לזה ספיק' דילמ' מתחילה לא הי' דבוק זה רק אח"כ ע"י חסרון זהירות כמ"ש כת"ה ויש לנו ג' ספיקות אפי' נגד החזקה כמ"ש הש"ך סי' ק"י כ"ז כ"ז בראה להלכה אבל למעשה יש לנו לעשות כמ"ש בת' מהר"ם שיק להראות למוהל' מומחי' כי דברתי עם מוהל מומחה מק"ק שמו מהו' אייזיק עשה שעהנפעלד והשיב לי כי זה דבר קל מאוד שאי"צ רק נגיעות האיזמל לבד ולעשות רק מ"ש (פיק) ומני' ובי' נמול כהוגן כי לאחר אשר יוסר רצועה הנ"ל אפי' לא יגרר בצפורן מיעוטי דמועטי' הנשאר מ"מ לא יגיע לרוב גובהו ולא לרוב היקפה דהעטרה עצמה יהי' מגולה לכ"ע ברובה ויש לשאול ג"כ לרופאי' אם המוהל הנ"ל יאמר כן ולקרות מוהל הנ"ל הלא אינה רק דבר שבממון וכדי מצוה רבה כזו להוציא ממון סך הנ"ל דהא קיימ"ל אפי' יותר מזה כידוע. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכ

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני החוב"ק יו"ש כש"ת מו"ה מתתי' ראטה בק"ק טשעטנעק יצ"ו. ע"ד הס"ת שנמצא בפ' פקודי ויעש תמורת ויעשו חסר ויו והנה יש בזה מחלוקת בס' שו"ת כי בת' מעיל צדקה סי' נ"ד מכשיר בדיעבד שלא להוציא אחרת שנמצא בכ' בלק לכה ואקחך חסר ה' וגם בכף פשוטה דהוה כחו"י אבל בשערי אפרים חולק עליו דהוה טעות גמור וכמ"ש במג"א סי' קמ"ג לענין רחבו ורחבה אם כי מצינו שיש הי' בסוכ' ונקרא בחולם כמו אהליה מ"מ זיל בתר טעמי' דכל הטעם בחו"י שאי"ו ס"ת משום דא"א בקיאי' ודילמא גם ס"ת אחר' יש טעות כזה אבל בדבר שלא נמצא בכל תנ"ך חסר כזה אינו מענין זה ועיי' בסדור דה"ח שנתן כלל זה וא"כ בנ"ז ג"כ שלא מצינו בכל התנ"ך שרוק בסוף התיבה והא קמן שהקורא קרא ויעש בלא ויו. והנה מ"ש על ס"ת אחרו שיש בהם אותיות אדומו' ע"כ בבא ס"ת החדש לא קרא בהם אבל שום מורה לא פסלו אותן והנה לזה צריך לעיין באו"ח סי' ל"ב סעי' כ"ז, והמג"א ס"ק ל"ח וס"ק ל"ט דהיינו תינוק דלחו"ט יכול לקרותן ומתחילת הכתיבה הי' בדיו שחור ורק אח"כ נתאדם וגם נשאר רושם ממש מהדיו ולא רק חלודה כמ"ש המג"א שם יש להכשיר לקרות בתוכו וכמ"ש בת' מרן חת"ס רנ"ו ביו"ד אם כי יש חולקי' עליו עכ"ז הכריע בת' מהרמשי"ק

יו"ד סי' רנ"ד דעכ"פ לקרות בצבור ודאי שרי משום ס"ס עיי"ש וכ"כ בת' יד יצחק וא"כ כמ"כ בנ"ז. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכא

כוח"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול חו"ב כש"ת מו"ה עקיבא כ"ץ נ"י אב"ד ק"ק ב' טשאבא יצ"ו. ע"ד שנמצא בעת קריאת התורה בפ' תבא שכתב גבי אלקים אחרים אלקים ב"פ ותיבת אחרים השמיט ונפסו בשאלתו אם יש לחוש שטעה וסבר שהוא שם וקדשו ואסור למחקו או דמי למ"ש הרמ"א בסי' רע"ו דדמי למקדיש בע"מ לגבי מזבח והביא עד"ז דברי יד אליהו שהביא בפ"ת בנמצא תחת עשו לאלקיה חסר ה' וחשש שמא טעה הסופר וקדשו ושוב מחלק מעכ"ת דשם י"ל דטעה וסבר שהי' שה"ק משא"כ בנ"ז והנה שם בי"א מחלק מ"ש הרמ"א באלקי"ם אחרים דמותר ניכר בצדו משא"כ בזה וא"כ בנ"ז נמי י"ל דהא כתב אח"כ עץ ואבן א"כ ג"כ מומ' ניכר בצדו ואם נמצא בפסוק שאח"כ דכתיב אשר לא ידעת עו"א ג"כ הוה כמו מומ' ניכר דגביהם כתיב כ"פ בתורה בלא ידיע' בפ' ראה ובפ' נצבים ועוד י"ל במ"ש האחרונים לדון בהתירא עפ"י ס"ס וה"נ י"ל דילמא טעה וסבר שצריך לכתוב אלקים אחרים וכפל התיבה כמו שיזדמן במי שטרוד וממהר בכתיבה ועי"כ השמיט ג"כ תיב' אחרים בטעות ע"י ס' תקון סופרים שנדפס תיבות שאחריהם בשורה אחרת וגם יש ספיקא דילמא אגב טירדות לבו בל עמו וכתב דרך מלאכת' בלא ראות ודעת, וידוע כי בכגון זה גם לדעת פר"ח שאסור במחיקה שם שלא נתקדש אבל אם הי' רק כמתעסק גם הוא יודה שאין כאן אסור מחיקה כמ"ש בס' בני יונה וברכ"י וכן הוא בס' מקדש מעט שנדפס על יד הס' דעת קדושים וגם יש לצרף במ"ש ברמ"א דהוה כמקדיש בע"מ אשר הקשו עלי' דהא קיימ"ל במ' תמורה ד' ה' דהקדיש בע"מ אעפ"י שעבר על ל"ת מ"מ קדישי עיין בת' ריב"א סי' קל"א שהקשה מדנפשי' וכבר עמדו ע"ד בת' יד אליהו הנ"ל, ופי' ג"כ די"ל דהוה כמו הקדש בטעות ושלא מדעת וגם בזה קדמו בת' בני יהודה שהביא קושיא בשם הגהות ט"ז ותי' דעכ"פ אין בהם קדושת הגוף רק הקדש בה"ב וצריך פדיון ושוב י"ל דבשה"ק דלא שייך קדושת דמים ע"כ אין נתפס בהם קדושה כלל אם אינה ראוי' לקדש ועוד פיר' דהוה בעברה עיי"ש וה"נ שייכים ב' פירושים הנ"ל דאלקים ב' שכתב הסופר אשר אחרי' נאמר עץ ואבן פשיטא דכנוי זה על ע"ז והוה בע"מ ממש ולא נתפס בהם קדושת הגוף והוה ג"כ בעברה וגם אם הוה הטעות בפסוק שאחרי' דכתיב אשר לא ידעתם כנוי זו נמי לע"ז כמ"ש לעיל מהפוסקי' שנ' בפ' ראה בריש הפרשה וגם בפ' י"ג גבי נביא שקר כתוב לשון

זה וכן במסית כמ"כ בעה"נ וכן בפ' נצבים כמ"ש, ועכ"ז נלענ"ד היכא דאפשר לעשות בקל על קל יש לעשות והנה לענין קדירה מתיר בת' י"א בספיקא דידי' אם כי ס"ל לאסור קידרי כדעת ת' הרא"ש מ"מ לדעתי' אינה רק מדרבנן ובספיקא יש להתיר והנה בנ"ז קיל יותר כמ"ש לענ"ד י"ל בהמצא' שהמציא בת' בית אפרים יו"ד סי' ס"א לעשות ע"י הגרמ' דהיינו לתן עליו נייר לח ע"י מים ועי"כ נמחק ואם אפשר ע"י קטן מוטב לעשות ע"י בפרט אם לא הגיע לחנוך כמ"ש בת' ב"א הנ"ל ואם כי בת' דברי חיים חולק עלי' בכ"מ מ"מ בכגון זה שקרוב מאוד להתיר כמ"ש לכ"ע שפיר דמי וראיתי בת' נהרי אפרסמון יו"ד סי' ב' שהקשה בדעת רש"י ערוכין ד' ו' בפי' ב' בשם שלא במקומו היינו משום שנכתב על הקור' או כלים וא"כ מה ראיי' משם שנכתב על בשרו שם במ' שבת ד' ק"כ והא לפי' הנ"ל אינה קדושה רק על הנייר וקלף פלא בעיני דכבר עמד בזה בש"ג מ' שבועות פ' ג' שהביא פי' הנ"ל והשיג עליו ממ' שבת הנ"ל ומסקנתו ג"כ להתיר' אלא צריך לעיין דהא ישאר חלק יותר מג' אותיות ולדעת הטור והרא"ש הוה סתומה ופסול ואם נאמר לכתוב במקום חלק תיבת אחרים תו נפלי ברברבותא במ"ש התוס' מ' ערוכין הנ"ל דבמקום שה"ק אין לכתוב דקנה קדושה במקומו ועיין בחת"ס סי' רס"ד ועוד בכמה תשובות בענין זה מ"מ לפי מ"ש דקרוב יותר לומר דלא קדש השם אי משום ס"ס או משום דמומו ניכר להתיר מחיקה הנ"ל כש"כ בזה דלא הביא' בש"ע דברי תוס' הנ"ל וגם בת' חו"י סי' ט"ז הניחה דברי התוס' בצ"ע ממ' שבת דף קט"ו דאמרינן שם בנמחק הכתב אזלי קדושותיה' ועיין בהרמב"ן מ' סוכה בסוגיא דסוכה ישנה שהביא דברי גמ' הנ"ל בראיי' דהקלף אינה גוף קדושה רק מחמת הכתב וא"כ נוסיף עוד ספיקא עכ"פ וגם יש לצרף במ"ש בת', יעב"ץ ח"ב סי' ק"מ שמחלק דוקא בס"ת אמרינן שהקדיש רק לכתב ואזיל הכתב אזלי הקדושה משא"כ בקורה וכלים הוקצה לשמוש השם חמיר טפי א"כ ליכא אסורא בזה וגם ראיתי לס' מאיר עיני סופרים שהביא בשם ה' סת"ם מהגאון מהרש"ק דדוקא דבר חול אסור אבל בענין ס"ת מותר גם לתוס' עיי"ש ובספר מאיר עיני סופרים נראה דפסק כוותי' א"כ ודאי בטלי הספיקות ברובן. מ"ש בענין טעות בתוכחה דהוה לדעת א"ר שלא להפסיק ודעת מעכ"ת כיון שמבואר בסי' תכ"ח דבתוכחה שבמשנ' מדינא מותר להפסיק ורק ממנהגא הוא שלא להפסיק בכגון זה שנמצא טעות מותר להפסיק ואם כי סבר' נכונה מ"מ כיון שהעיד המו"ק להגאון ת' יעב"ץ וכן בשערי אפרים להגאון מהר"ז דבכמה מקומות ושכן רוב בעלי הוראות קבלו דעת הש"ע וכדברי מהר' ברבי ורק במקום שנוהגים כהרמ"א אין לשנות בכגון לענ"ד יותר יש להתנהג כדעת

הב"י וכן פסק במו"ק בענין זה כדעת' מ"מ נהר' נהרא ופשטי'. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ויינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכב

שוכ"ם על ראש ידידי ה"ה הרב המאוה"ג יו"ש מו"ה מרדכי נ"י דומ"ץ ק"ק נייטרא יצ"ו. אחדש"ה הנה באתי ע"ד כי בס"ת אשר נתקן ע"י מטליתים כמ"ש בסי' ר"פ במנהג הסופרים ולע"ע כמה מטליתים נפרדו מהם מקצתם ומהם לגמרי במקום אותיות רק נדבק במקום החלק אם צורך לתקן הכל במטלית חדשים או סגיא לחזור ולדבקו כי טירחא גדולה ע"י מטליתים חדשים הנה מעכ"ת הביא דברי האחרונים מ"ש בשם גו"ר בגן המלך דאסור לכתוב על המטלית ואח"כ לדבקו או אם נפרד אסור לדבקו להיות חוזר לכשרותו דהוה תולמה"ע כמ"ש בגליון מהרש"א והגה' רע"א וכן בק"ס בכלל י"ח וכן בכלל י"ז בשם מלאה"ק כיו"ב ומעכ"ת רוצה לדחות דבגן המלך לא החמיר רק אם נכתב על המטלית שה"ק ית"ש ולענ"ד אדרב' דאז הי' סברא יותר שלא יבא לידי גניזה ורק מילתא אמר בטעמי' שאין כותבין שה"ק במטלית שמא יתפרד ויהי' אסור לדבקו משום תולמ"ע משא"כ בשאר אותיות לא הוה חששא כ"כ להביא לידי גניזה ועיין בת' דברי חיים ח"ב סי' קכ"ב והנה בעיקרה של הלכה זו כבר העירו באחרונים אי שייך בענין כתיב' ס"ת תולמ"ע ועיין בדעת קדושים על ה' ס"ת סימן רע"א ס"ק ז' וסי' רע"ד ס"ק י' האם מותר לאחר הכתיבה לשרטט וכן לבעה"ע דאסור לשרטט בתפילין אם יש תקון לחלק השרטוטין מעבר הקלף לאחר הכתיבה דהי' תולמה"ע וכן בסי' רע"ד לענין נקרע בתוך האות לקרב לאחדים דהוה כתולמה"ע ושוב מהדר שלא לפסול מטעם זה דתחילתו הי' בכשרות כמו לענין ציצית במג"א סי' י"ג וסי' ט"ו וכן בה' סוכה סי' תרכ"ו וכמ"ש מעכ"ת כל זה הביא ג"כ כל הנ"ל ובספר הגדול גדולי הקדש שהי' תלמידו שם בסי' ר"פ ס"ק ב' הביא ספרי אמת ליעקב והגה' רע"א בשם גן המלך הנ"ל והוא השיב עליהם דכל מצוה שלא נאמר בו עשיי' כמו בסוכה וציצית לא שייך בו תולמה"ע ולולב מסוכה דילפינן לחד ונ"ד היינו משום דשייכא להדדי משא"כ בשארי מצות והך דמזוזה דאמרינן במ' מנחות ד' ל"ד דשייך בי' תולמה"ע אם כי דלא כתיב בי' עשיי' הביא הפי' בשם ר"י הראשון דלאו משום תולמה"ע אתיא דלא אמר' רק בלשון מושאל רק דכן משמעות הקרא וכתבתם על מזוזות דצריך להיות המזוזה זקופה דדרשינן מגופא דקרא כן כמו בציצית דדרשינן תולמה"ע והביא ראיי' ממ' מנחות ד' כ"ב דפריך בגמ' מברייתא ס"ת ותפילין שבלו אין עושין מהם מזוזה מפני שאין מורידין הא מורידי' עושין ואמאי הכא

סתומה והכא פתוחה ומשני להשלים ופירש"י ז"ל שנחתך ממזוזה או שחסרה שורה א' ועיי"ש בתוס' ועכ"פ הא לא אפשר בלא תפירה והא הוה תולמה"ע אלמא דמזוזה גופא לא פסלינן תולמה"ע בענין זה והא דפסלינן בה' מזוזה בב' עורות אפי' בתפירה כמ"ש בסי' רפ"ד דלא כרש"י ז"ל היינו משום דקיימ"ל כירושלמי דצריך עור א' ולא מהני תפירה אבל עכ"פ לא שייך בי' משום תולמה"ע ועיין בת' מרן חת"ס או"ח סי' פ' כידוע ועיין בת' ריב"א מהגאון מהרי"א מפאקש ז"ל שם הביא ג"כ דברי הגמ' הנ"ל והע"ר משום תולמה"ע ותי' בתי' ב' דאיירי שהי' מעיקרא מזוזה שלימה ונחסרה אח"כ כיון שהי' מתחילה בכשרות ל"ש בי' תולמה"ע כדברי הלבוש במג"א בה' ציצית, והנה גם בת' דברי חיים סי' קכ"ז מכשיר בפשיטות והוכיח כן מדברי מהרי"ק שורש קכ"ז ועיין בספרי בס"ד סי' קפ"ו שהבאתי דברי שו"ת הנ"ל ותרצתי ע"נ בעזהי"ת דל"ק כלל מה' מזוזה עיי"ש ועתה ראיתי בס' מאיר עיני סופרים שכתוב בסתמא לפסול כדברי גן המלך אבל בדקדוקי סופרים הביא בשם הרבנים הגאונים מק"ק בריסק שהכשיר בזה ועתה בנ"ז שיש עוד מקום לומר כיון שלא נפרד לגמרי ומתחילתו הי' בכשרות לכ"ע מודי דכשר והא בחת"ס סי' ה' הנ"ל הביא פוסקים דלענין לתפור בתוך ג' עדיף דבק משום דלא שייך בי' משום ב' ספרים א"כ מה לי תפירה ומה לי דבק כמו דתפירה אינה משום תולמה"ע כן דבק טוב א"כ דכין אותו כמו נקרע בין שיטה לשיטה ובס"ת דידן מקילין לתפור ובזה ודאי הדבק טוב וליתר שאת ידבק מקודם המטלית' אשר נתפרדו ברוב' ואחרי' שנתפרדו רק במקצת' כמ"ש במלאה"ק דלהכי תפירת היריעות אינה משום תולמה"ע דכותבי' לבסוף לעכ"י דהוה בכתיבה וה"נ לענין זה שלא יסיים בדבר שיש בו חששא תולמה"ע ומה טוב אם יבדוק בספ' התורה וימצא אות שצריך תקון שיסיים בזה כמובן והנה לקרות בספר הזה בלא"ה יש להקל דהא איתא בהאחרונים אם יש מחלוקת הפוסקים באיזה הלכה מצרפין דעת הרמב"ם דקורין בצבור בס"ת פסול והוה ס"ס עיין בק"ס ובסדור דה"ח כידוע. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכג

שנכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני החריף ובקי יו"ש מו"ה ישראל גרינפעלד נ"י בק"ק פערענטש יצ"ו. ע"ד ס"ת שנמצא בו הפסק אותיות או ביו"ד של א' או בעי"ן ונשכח באיזה סדרה רק זה ברור שהוא בחומש בראשית והנה מעכ"ת כל יקר ראת' בענין זה והביא דברי הב"ח בסי' ל"ב שהביא הט"ז ס"ק י' דמחלק לענין היכר תינוק דל"ח ול"ט בין בנעשה בתחילת' בין בנעשה לאח"כ דרק אז מהני הכרת התינוק ולא כשהי' נפסק

בתחילת הכתיבה ומדברי מעכ"ת נראה דאם לאחר הכתיבה נפסק מהני אפי' באותיות הכפופות ולא אדע היאך מצא לחלק בכך דזה סבר' בפני עצמו כמ"ש המרדכי ומהרי"ט בטעמים דבשלמא הפשוטות דנשתנה מוי"ו ליו"ד ע"י קצירת הרגל שפיר שייך הכרת התינוק בספיקא אבל בנפסק היו"ד מן האלף מפני זה לא ישתנה פני התנוק לאמור אות אחרת שאינה בדמיון כלל ומ"ש אם בתחילת הכתיבה או לאח"כ ופשטות דברי הב"ח המעיין בפנים משמע דקאי אוי"ו וכיו"ב, ורק מדברי א"ר שמתרץ דברי הב"ח מקושי' הט"ז מפרשו בכל ענין ולקמן נביא דבריו בס"ד והנה בהגה' רע"א בש"ע החדשים וכן בק"ס סי' ו' מתרצין דברי הב"ח דס"ל כדעת המאירי הובא בב"י דס"ל דגם בנפסק האות באמצע וצריכין לצרף מה שהוא אחר ההפסק שיהי' עליו שיעור האות דאם השריט' דקה כ"כ עד שאינה מונע לתינוק לקרות' כהוגן כשר [וידוע דבזה ג"כ חולק הט"ז] בזה ס"ל הב"ח לחלק דדוקא אם נפסק אחר הכתיבה מהני בזה הכרת התינוק לצרף שני קצוות להיות כא' אבל בתחילת הכתיבה שכתב' בהפסק חלקי' א"כ לא הי' עליו שם אות כשר מעולם דליכא כתיבה תמה ולא גולם א' לכ"ע לא מהני הכרת התינוק אבל בענין הפסק אם הק' או רגל הוי"ו למעלה מן ההפסק הוה כשיעורו לבד ממה שלמעלה מן ההפסק גם הב"ח מודה דמהני הכרת התנוק דאז אין צורך צרוף והא עיקר עובדא דגמ' הכי הוה בוי"ו אם הוא ארוך כ"כ כוי"ו או רק כיו"ד, ובא"ר ג"כ דרך דרך זה דהיינו שבזה מיירי הב"ח באם צריכין לצרף מה שלמעלה למה שלמטה מן ההפסק וכדעת המאירי אך דס"ל דבזה אין חלוק אם הוא מן האותיות הפשוטות או כפופות דאם השריטה דקה מהני הכרת התנוק ואם השריטה רחבה לא מהני אבל בשאר הפסקות כגון באלף שנפסקה ממנו היו"ד או בעיין וכיו"ב דא"א לומר בי' שצריכין לצרוף לעשות אות אחת נשאר סברת הט"ז בשם מהרי"ק ומרדכי דלא מהני הכרת התנוק דמשום הפסק של היו"ד לא ישנה התינוק לומר ממה שהוא ומעתה בנדון לפימ"ש כת"ה שהי' היו"ד נפסק מן אלף או עיין אין נ"מ במחלקותן והלא הט"ז ומג"א וכמעט כל האחרונים מסכימין לדברי הט"ז ופשיטא שאין כאן מקום לצרף לס"ס וגם כי אין מוזכר בדברי מעכ"ת שהראה לתנוק האות הנ"ל וכי נימא לצרף לס"ס דילמא יאמר התנוק כהוגן זה ודאי א"א להאמר. שוב ראיתי מ"ש כת"ה דברי מרן חת"ס יו"ד סי' רע"ז בענין טעות שנמצא בס"ת ונתערב בשאר ס"ת ות"ד כי דבריו הק' נפלאים ממני לא זכיתי להבינם ע"כ באתי מה שללמוד אני צריך שהביא שם ראי' נגד שיטת הלבוש הובא בט"ז סי' תרל"ב דס"ל דמה"ת בטל אפי' הוכר האסור והשיב עליו בראי' דאפי' קשה לברר אינה בטל מגמ' מ' בכורות ד' כ"ה דקתני בעלי מומי' אוסרים בכ"ש רי"א יבוקר ומתמה הגמ' ומה יבוקר דאם ימצא בעל המום

ישקלי' וחכמים ס"ל לא"ו בתמיה כמ"ש רש"יז"ל דאם שקלי' לבע"מ ליכא ספיקא ודייק בחת"ס לימא דאיירי במום בדוקין שבעין שקשה לברר ש"מ דאפי"ה לא בטל וקשה לי מאוד דהא שם החכמים לחומרא פליגי דאוסר בכ"ש והיאך נימא דמשו"ה אינה בטל דקשה לברר מה טעם הוא זה והא עיקר טעמי' שם בברייתא כמ"ש בפ' התערובות ד' ע' דבע"ח אינה בטלין אבל לא משום דאפשר לברר והיאך נימא משום דקשה לברר וכי זה טעם שאינה בטל בשלמא אי הוה אומרי' דבטל ואי"צ לברר ור"י מחמיר דיבוקר הוה שפיר מספיק טעם זה אבל לענין שאינה בטל מה זו סברי' וטעם דלא יהי' בטל משום קושיא דברור ודעת קדושים שגבה ממני וצ"ל לעשות רב מה כוונתו. ועוד זאת מה שכתב דמשם למדנו דלא שייך לומר זה שנמצא אבד דבס"ת שכיחי טעותי' יותר מתורי דמנגחי משמע מדברי' דאנן קיימ"ל כרבי הובא במ' פסחים ד' י' פלוגתא רבי ורשב"ג דרבי ס"ל להקל ועיין בנוב"י מהוד"ק ח' אה"ע סי' מ"ו שמביא שיטות ראשונים הרמב"ם וראב"ד ובעה"מ שפסקו כרבי לתלות להקל, וא"כ אדרבה משמע משם ראי' דהא רחב"א מוקי לה פלוגת' חכמים ור"י במחלוקת ר"מ וחכמים בענין לא נמצא כלל ור"א אר"י מוקי לי' במחלוקת רבי ורשב"ג וקאמר בגמ' מ"ט דרחב"א דלא אמר כר"א אר"י ומשני דבשלמא בשדה דרך לקבו' שם איכא למימר דקבר אחרינא הוה שנמצא אבל הכי וכי שכיחי בע"מ ור"א ס"ל דגם הכא שכיחי תורי דמנגחי א"כ כל שקיל וטריא הוה אליבא דרשב"ג דלא ס"ל דתולין מה שנמצא הוא שאבד משום דשכיח והא רבי דס"ל דתולין אפי' בשדה כש"כ בבע"מ לכ"ע א"כ מה השיב מרן חת"ס דלא שייך לומר הוא שאבד נמצא דשכיח יותר מתורי דנגחי והא בשדה ודאי שכיח כמ"ש הגמ', ומ"מ ס"ל לרבי דתולין א"כ ק' בס"ת דהי' מעיקרא בחזקת כשרה ע"כ אי לאו דמסתפינא הייתי אומר דבנמצא הטעות היינו ההפסק שי"ל דתולין אי לאו דיצא מפ"ק מרן חת"ס. רק ראיתי בנוב"י דמסקנתו דבדרבנן קיימ"ל לקולא כרבי ועיי"ש ואפשר דפסול זה ג"כ מדרבנן בפרט לקרות בצבור ודאי דרבנן כמ"ש בהרשב"א מ' גיטין הא דאין קורין בחומשים הוא משום כבוד הצבור ולהרמב"ם מותר לקרות בס"ת פסול כידוע ועכ"פ בנמצא הפסק בחומש הנ"ל י"ל שפיר ס"ס דילמא כמ"ד דתולין זה שאבד נמצא ודילמא כשיטת הרמב"ם כמ"ש באחרונים דביש איזה שיטה מכשרת מצרפין דעת הרמב"ם לס"ס לקרות בצבור בפרט שי"ל דגם בחת"ס לא קאמר רק בטעות סתם אבל אם נודע סוג הטעות כנ"ז שהי' בהפסק אפשר דלא חשיב שכיח כ"כ והנה להלכה למעשה מסתפק מעכ"ת בקריאות פרשיות שהם חובה ובפרט בשבת זכור מה יעשה עפ"י דעת הרמ"א דבשאר חומשים שאין בו טעות מתירין לקרות בשעה"ד באין ס"ת אחרת בצריכי' ב' ס"ת בקריאת פרשיות הנ"ל

באיזה יבחר והנה ודאי מקום לומר דיבחר בס"ת שמוחזק לכשר בקריאת הפרשות אלא שראיתי בשערי אפרים בשער ו' סי' ס"ג שכתב דמנהגנו שלא להוציא כלל ס"ת שיש בו טעות כיון דבזה"ז מצויי' סופרים לכתוב ס"ת אם נתיר בשעה"ד יתרשלו בדבר וא"כ כש"כ בנ"ז ודאי יש להחמיר ותבדק היטב היטב עד שימצא ע"י קורא בדיוק וכהנ"ל. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכד

לכבוד הרבני המופלא בתורה ויראת ד' טהורה כש"ת מהו' שלמה ישראל סופר סת"ם נ"י. א) ע"ד הוי"ו שראשה מרובעת וגם העוקץ נוטה לצד ימין אם אין חששא להיות דומ' כז' והנה באחרונים ה"ה דע"ק שנדפס אצל הכנפי יונה מכשיר' והביא במקדש מעט בשם מהר"ם בס"ג שאי"צ להראות לתינוק ורק אם התינוק אומר שהוא ז' פסול ובס' נדמה לז' יש להראות לתינוק ומהני הכרתו וא"כ פשיטא שמפני העוקץ שלמעלה לא מגרע גרע מספיק' ואם נפלה טיפת דיו בתוך הויו מביא ג"כ בדע"ק שהיה עובד' לפניו טיפה שהי' למעלה כתב ג"כ להקל וזה לפי ראות מע"כ שהיא טפה זו שאין להעלות על הדעת לדמות לה"א וכנראה שהיתה הטפה ג"כ נוגעת לגוף הא פשיטא שאין כאן דמיון לה"א ומה שתקן מע"כ להעבות הו"יו עם הטפה טוב עשה כי מה שכתב במג"א בס"ק כ"ג סי' ל"ב בשם הזה"ק שהביא ב"ס ק"ס בחקירות בפרמ"ג ויד אפרים ומחה"ש מתמיהי' ועיי"ש במחה"ש שמפרש דבריו וכן הוא באחרונים דמיירי שע"י הטפה נתקלקל התמונת הכתיבה ולא נשאר רק דיוט' ע"כ חשב' כאלו לא כתב כלום והיה שלא ע"י כתיבה ועיי' בפ"ח אה"ע סי' קפ"ה שמכשיר בפשיטות וגם בפרמ"ג נוטה להקל וכש"כ בנ"ז ודאי כתור' עשה שכבר נגמר האות על נכון. ב) ע"ד הנו"ן שיש לה עקב ממש כמו בית ודאי אין להכשיר' כי בטור ורא"ש ורי"ו עיק' תמונת הבי"ת ע"י עקב שלמטה וכמה טרח' בתמונות הנו"ן שלא ידמ' לבית כש"כ ע"י עקב ומ"ש מע"כ מה לעשות במוצא בי"ת כתמונה שציין מע"כ שיש לה עקב רק שעקב גופו עגול לענ"ד עכ"פ מהני ע"י הכרת התינוק לתקנו גם בתו"מ כמ"ש במקדש מעט ע"ד פרמ"ג שמסתפק בבית שיש לה זוית למטה אפי' בעקב ועגול למעלה וכתב שאין להקל וס"ל דאפי' תינוק לא מהני מ"מ ס"ל דמועיל תקון בתו"מ ולא הוה שלכ"ס וכמ"ש הפרמ"ג בעצמ' לענין יו"ד שאין לה עוקץ בצד שמאל שיכול לתקן דכלל' הוא מ"ש המחבר סעי' כ"ה דכל שתנוק מכיר' כהלכה אם כי פסול מהני תקון ולא הוה שלכ"ס וכן כתב בפתיחה לסי' ל"ב עיי"ש וא"כ ה"נ לענ"ד בבית הנ"ל שיש לה עקב אם יסכים אתי הגה"צ אב"ד נ"י. ע"ד שאלה ג'

וד' היינו רי"ש וכ"ף שאינו עגולה כהלכתן לענ"ד נדון כאות ועיי' בת' נטע שורק סי' צ"ה ביו"ד וכן בספרי חיו"ד סי' קפ"ב אשר לענ"ד אם בסוף נמשכה קצהו באלכסון דהיינו קו הדק ובהתחלת המושב שכותב בכתוב' להגס' נעשה עוקץ כזוית שעפ"י הרוב יזדמן כ"ף כאלו לענ"ד אין זה כלל מרובע למטה כי העוקץ הנ"ל אינ' במקומ' שהי' להיות המרוב' כמו בבית והוה כעוקץ שיוצא באמצע האות כמ"ש מר"ן חת"ס סי' רצ"ה כיו"ב ולענ"ד ברי"ש נמי הכי הוה דאם העוקץ יוצא בקצה האות ודאי יש לפוסלו אבל אם נמשך להלא' ובמקומו עגולה לא מפסל הרי"ש בפרט שירא' לתינוק לקרות כהלכתה. וראיתי מ"ש ת' ערוגות הבושם שהחמיר בכפי' הנ"ל ותמוה בעיני מ"ש בשם מלאכ"ש בשם השר"ק שכל אות שאינו כתוב' כמו בלוחת פסול ולפי"ז פסק בכפי' הנ"ל כיון דעכ"פ לכתחילה צריכי' לעוגל מכל צד בין למעלה בין למטה ופשיט' דבהלוחת נכתב' האותות כמו שצריכי' לכתב' לכתחילה ושוב מפסל לגמרי מה"ט שאינו כמו שבלוחות ופלא בעיני דא"כ לדברי' אינ' בנמצא באותיות שיהי' בדיעבד כשר אחרי כי לכתחיל' צריכי' לכתוב כן וממילא הי' כן בלוחות ושוב יפסלו גם בדיעבד לדבריו וכמה מאותיות שכתבו בעלי תמונה שצריכי לכתוב לכתחיל' ובדיעבד כשר והיאך משכחת לה לדבריו והא בבי"ת ג"כ צריך לה עקב לכתחיל' ועכ"ז איתא בחת"ס וכן בת' בית שלמה דבדיעבד כשר בלא עקב וכן לענין מחלוק' רש"י ותוס' ור"ת בצורת החי"ת דנוהגי' כר"ת ומ"מ כתב במג"א סי' ל"ו דאם כתב חי"ת כשיטת רש"י ז"ל בלא חטוטרת כשר' ועיין בת' חת"ס סי' רס"ז מ"ש בשם הריב"ש והדברים עתיקים. ראיתי מ"ש ע"ד שכתבתי במכתבי הקודם בחלוק' האותיות והשבתי כי זה מבואר בסעי' כ"ה ומג"א ס"ק ל"ה כי שם לא נמצא דבר מזה והנה ציינתי בטעות ס"ק ל"ה והוא בס"ק ל"ו דהיינו הצדיק שהיו"ד אינ' נוגעו בגוף האות כמו נו"ן ויו"ד או ראש ג' של שי"ן דהוה כעי"ן ויו"ד בזה כתב המג"א דמשו"ה לא מהני הכרת תנוק דהוה כשתי אותיות משא"כ ביו"ד של אלפי' ועי"ן מהני הכרת תנוק לענין דמהני תיקון ולא הוה שלכ"ס וכן פי' בפרמ"ג בפתיחה סי' ל"ב עיי"ש ועיי' בדעת קדושים גבי אות נו"ן בעובד' שהבית' בפרשיות של תפילי' נפסק' סמוך לזויות למעלה לצד ימין כיון שדומ' חלק זה לנו"ן אם כי מושב למטה רחב מ"מ לא מצינו שיופסל נו"ן ע"י מושב רחב וע"כ לא מהני תנוק לתקן משום דהוה כנחלק לב' אותיות נראה דחשוב השארות שנשאר לדשמאל כמו יו"ד הפו"כ כיון דיש שם עוקץ ע"ג בית דידוע א"כ משמע להדי' דאם לאו האי טעמי' כלומר שאין כב' אותיות מהני תקון ולא הוה שלכ"ס וה"ה כמ"ש והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכה

להרב הג' מוה' ישעי' נתן פרייליך נ"י אחדש"ה הנני ע"ד אשר שו"ב מדעת עצמו בא לתקן ס"ת וספר הדברים לפניו כי בבא לאותיות של שה"ק ית"ש אם ראה כי הכתב מיושן גרר ותקן וכתב ולא עלה ע"ד אסור מחיק' בעוה"ר וגדול עון מנשוא כי מי ידע כ"פ עבר על לאו דל"ת כן ובא להורות לו תשובה ויקבל ע"ע באהבה, והנה בספר הרוקח ה' תשובה משמעות דכל לאו שחייב עלי' מלקות יתענה מ' יום ועיין בת' מרן חת"ס יו"ד סי' קנ"ה וברקח איתא ודוי ומלקות בכל יום ובכ"ז דהוה בשוגג אפשר דלא שייך מלקות אבל וידוי וחרטה באנחת הלב ודאי לא יניח עשות בשלימות, ואם נאמר דיתחייב על כל פעם ופעם אפשר ג"כ כיון דהי' שוגג שהי' בהעלם א' לא שייך לחייב' על כל או"א עיין בשכה"ק ברמזי השופר לענין תקוני תשובה, והנה מעכ"ת בא לדון אם מועלי התקון דהוה מילתא דא"ר ל"ת אי עביד ל"מ והשיב כסברת מהרי"ט הידוע עיי' כיו"ב בת' מהרי"א סי' רע"ו עוד כמה טעמים דמועיל התקון אלא שצ"ע כיון דלאיש זה הי' פשוט בעיניו לתקן באופן זה פשיטא דאינה בקי בהלכות סת"מ מי יודע אם תיקן כהוגן כצורת אותיות וכיו"ב ואם הי' מכוון בכוונה הצריכה לשמה וכיו"בו ע"כ לענ"ד צריך הס"ת להגה' וגם לשאול ממנו ע"ד שאי אפשר להכירה היאך הי' נוהג כמובן. ע"ד מ"ש ע"ד מרן חת"ס סי' רס"ד שהביא דברי הספרי פ' ראה דברי ת"ק מניין דהנותץ ממזבח ומוחק וכו' שהוא בל"ת וכן לשון רש"י ז"ל ור"י הקשו וכי תעלה ע"ד שישראל נותצין וכו' וצוה לעיין ברמב"ן והרא"מ ומעכ"ת הרבה להקשות עלי' דלפנינו הגירס' ת"ק ורק על נתיצת מזבח קאי ור"י דריש לענין מחיקה ור"ג הקשה וכי תעלה ע"ד והנה הלא כ"ז הביא הרמב"ן, והרא"מ כי הגירס' שלפנינו אינו כגירס' רשיז"ל וצ"ל דס"ל לרש"י ז"ל היאך ס"ד דלת"ק ליכא לאו במחיקה וכי פליג על סתמ' דש"ס במ' מכות ובמ' שבת דף ק"כ ועכ"ח תרווייה' גמור מני', ומ"ש מעכ"ת במ"ש בחת"ס לפי"ד הרא"מ דר"י במחלוקת עם הת"ק והלכה כת"ק ולדידי' מותר ע"מ לתקן, וזה אינה במהרא"מ אלא סיים דלת"ק אסור לשרוף עצי הקדש, והנה דברי הנ"ל שסיים דלת"ק מותר ע"מ לתקן אינה מדברי הרא"מ רק סברת עצמ' וכהנ"ל דכיון לת"ק נתיצה ומחיקה מחד קרא נפק' ודאי דומיא דידי' כמו נתיצה לכ"ע אינה אסורה רק דרך השחתה שמ"ש הרמב"ם ודאי דומי' דידי' מחיקה דלא עדיף מאבוהן מה דכתיב בפירוש. וראיתי מ"ש מעכ"ת מדברי פרמ"ג ע"ד א"ר בשם הרא"מ דלחלק יצא דנתיצה אינה אסור רק דרך השחתה ע"כ לא הקשה ר"ג וכי תעלה ע"ד רק על נתיצה אבל במחיק' ל"ק לי' דפעמים הוה צורך תקון והקשה הוא ז"ל כיון דהלאו ל"ת כן אתרווייהו קאי למה נחלוק ביניהם לענ"ד אפשר לומר עפ"י מ"ש בתוס' מ' יומא דף

ע"ו ע"ב וכן בר"ן על מ' נדרים דיותר יש לדרוש הקרא אמה שכתוב בפירוש במה דלא כתיב בפירוש עיי"ש וה"נ נתיצה כתיב בפירוש ודרך השחתה אבל לשון ואבדתם את שמם פשיטא דלא קאי בע"ז על המחיק' רק בפשטות שלא ישאר זכרון לע"ז שלהם או כמ"ש ג"כ בגמ' במ' ע"ז ובספרי דצריך לשרש אחרי' או לכנות להם שם גנאי ע"כ שפיר י"ל דל"ת כן על נתיצה דכתיב בפירוש דרך השחתה ולא מקשינן למחיקה דכ"כ בפירוש ומ"ש מעכ"ת בסתירת דברי מרן חת"ס דבסי' רס"ג סובר דלא מקרי גרם מחיקה היאך שעשה מעשה בידים ובסי' רנ"ו וכן בסי' רע"א וסי' רס"ו סובר דאפי' במעביר קולונו' שעי"כ ניתק מכתב ישן קצת מהאותיות דאינה רק גרם כבר עמד בזה במהרמשי"ק סי' רס"ח ועיין בשו"ת בנין ציון וצ"ע. ב' נפשו בשאלתו ע"ד התנ"ך אשר התרגומים מפי המשכילים והנה ודאי שומר נפשו ירחק מזה ועכשיו אכשיר דר' בזה כי מקדמ' דנא לא הי' שכיח פירושו הראשונים כמו רמב"ן ואה"ע ורשב"ם והם הביא' אותן ע"כ הי' גם מגדולי' שעייבו בהם ובזה"ז אשר מכל טוב ערכו שלחן מכל צפרנו של ראשונים לכ"ל לעיין בדבריהם אשר גדולי צדיקים הזהירו לזה וד"ל. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ ק"ק מאד יצ"ו:

סימן קכו

שוכ"ט להרבני המופלא בתורה ויראה מהו' משה א' סופר ת"מ בק"ק מישקאלטץ יצ"ו. אחדש"ה יק"מ בא לידי ע"ד כי לבע"ב א' הי' ס"ת נפל החיתין הי' כתובי' כשיטת רש"י ז"ל בלא חטוטר' ואמר לו ב"ת כי אינ' כשר רק בדיעבד כי צריכי' לצאת לידי שיטת ר"ת לעשות כב' זיי' וחטוטר' ע"ג כידוע וע"כ בע"ב הנ"ל עשיר וב"ת ברצונו להיות הספר כשר לכ"ע נתן לסופר א' לתקנו ונראה עין בעי' כי ע"י שגרר באמצע החיתין והעמיד עליה' החטוטר' כן נעשה ומעתה אפשר כי תחת תקוני' נעשה קלקולי' משום חק תוכו' ובראשונה הי' כשר עכ"פ לשיטת רש"י ז"ל וכמ"ש המג"א סי' כ"ו ועתה היאך נתקן כי עבודה גדול' לגרורי כל החית מתחילתן ולהחזיר כשיטת ר"ת או אפשר לתקן לעבות הגג חטוטר' וישאר עכ"פ כשיטת רש"י ז"ל או אפשר אינ' משום ח"ת כי אין כאן פסול גמור, והנה ידועים דברי מג"א בסי' ל"ו דאם עשה חית ב' ז' דאם החטוטר' מגיעים לאמצע גג הדלת יש תקון לגרור מגג הד' וישאר ז' כשר גם בתו"מ כיון דאי"צ כתיב' רק גרירה לא הוה משום שלכ"ס והקשה שם באמת בפרמ"ג וכן במחה"ש מה מהני גרירה הא צריך לגרור כל הד' שנעשה בפסול כמ"ש המחבר בסי' ל"ב סי' י"ז וי"ח גבי מ"מ פתוח' שעשה סתומ' או ר' תחת ד' ותי' דשם נעשה הכתיבה מתחילה בפסול משא"כ

דמשיכת הד' אינ' בפסול דהא אי בעי הי' משכו לגמרי כמו ח' של שיטת רש"י ז"ל דהא בדיעבד כשר ע"כ די בגרירה לבד וכן ביאר ביותר בל"ש שם דכאן לא נעשה שום כתיב' בפסול דודאי גם לשיטת רש"י אין החית פסול דהחטוטרו' של שיטת ר"ת אינ' מבטל אות חית גם לשיטת רש"י וכ"כ בחת"ס ביו"ד סי' רנ"ח דגם לרש"י ז"ל ח' של ר"ת ז"ל כשר והביא' בק"ס בסי ה' באות ח' ושם הביא ג"כ דברי הפרמ"ג ותירוצים שב מחצה"ש וגם בס' גדולי הקדש על ס' דע"ק בתמונת אותיות הביא דברי ל"ש בפשיטות דכל שהכתיב' כשר אין כאן משום ח"ת וכן דעת הידּ אפרים בסי' ל"ו הנ"ל, אלא דלכאור' יש להעיר דילמא דוקא כהגוו"נ שאין כאן רק גרירת הד' ולא נעשה אות גמור שם י"ל דליכא משום ח"ת אבל בנדון זה שגרר מן החתין עד שנעשה ב' זיין לגמרי וכיון שצריך לח' ב' זיין א"כ נעשין הזיין בפסול אלא שמשמעות דבריהם נראה דגם בזה ליכא משום ח"ת דהיינו מאופן ההיפך והוא שהחטוטר' אינ' מגיעי' לאמצע גג הד' דאם יגרר מהד' להיות ז' יהי' החטוטר' שלא במקומ' וצריך למשוך החטוטר' להלן ממה שגרר מן הד' וכתבו הידּ אפרים והל"ש דבתפילי' לא מהני דהוה שלכ"ס וא"כ משמע דבל"ז הי' כשר והיינו בס"ת ותיפק לי' דיעשה מן הד' ז' פרודה ולהוה כחי"ת אלא ש"מ דכללא היא שכל כתיבה שנעשה בהכשר אין בו משום ח"ת וכן בק"ס סי' ח' כתב בזה דאם הי' החטוטרו' על קצה הד' צריכי' לגרור כולה או לכה"פ החטוטר' עם הגג של הד' עד שישאר רק ז' ואח"כ יעשה החטוטר' וכן כתב בק"ס באות י' סי' ח' בכתב ה' תמורת חית בדיעבד די אם גרר רגל שלה והגג עד שלא ישאר רק ויו או זיין ואח"כ יכתוב ז' ד' ועליה חטוטר' כיון שאנו מכשירים ח' בלא חטוטר' א"כ כשנכתב' הד' של ההי"א לא נכתבו בפסול כי הית' ראויה לכתוב ח' ואח"כ בנדון הוה כמו ק"ו דכתב בדמות ח"ת שכשר בדיעבד אין כאן שום כתיבה בפסול והוה כמו שאר אותיות שצריכי' להיות גולם א' אם פרדו זה מזה כגון היודי' מן האלפי' וכי אין כשר שוב להדביקו ואם כי במ' שבת בגמ' דקאמר כגון דנטלו גגו דחית ונעשה ב' זיין הקשו הראשונים הא הוה ח"ת ותי' לענין שב' הוה כתיב' או דאיירי בשאר ספרים וא"כ חזינן דהוה משום ח"ת י"ל שאני דנשארו ב' זיין שצריך להם משאכ"ה יעשה מהם ח' כתיקונ'. והנה מס' מאיר עיני סופרים נראה ממ"ש גבי ח' שעשה מד' ז' והחנווטר' מגיעי' רק לקצה הד' בשמאלית כתב לגרור הרגל ולא כתב כתיקונ' של ק"ס וגם כי מדברי יד אפרים ול"ש נראה כדברי' דאין בזה משום ח"ת והנה ודאי כדי הם ל"ש ויד אפרים וק"ס וגדולי הקדש לסמוך עליהם ואפשר כי גם הפרמ"ג יודה בזה דהוא לא השיג על המג"א רק היאך דאינ' מתקן רק ע"י גרירה משא"כ הכ' סיים בכתיב' כמובן ומ"מ יען כי היא דבר חדש לא יסמוך עלי לבד כי אם יסכים אתנו

עוד גדול ההוראה ואז אני כמשיב למכשור' אם דעת מעלתו ג"כ יסכים לזה. ידידו"ש.
הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכז

שלום וכ"ט על ראש כבוד הרב הג' חו"ב כש"ת מו"ה קלמן מגיד נ"י אבדק"ק ארמיאנסק ברוסיא יצ"ו. הנני באתי ע"ד השאלה בס"ת אשר בסוף הכתיבה קונים תיבות או אותיות ונותנים הקולמוס ליד הסופר ובין הקונים קראי' ומומרים אם יש חששא משום ספר שכתבן מין ומומר דפסול כמ"ש ביו"ד סי' רפ"א, ומעכ"ת דעתו דלא שייך בי' חששא הנ"ל דא"א אוסר דש"א שלו והנה במ' ע"ז ד' נ"ג בישראל שזקף לבנה ובא הגוי והשתחוי' דמצי לאסור משום שליחותייה' קעבי"ד ועיין בת' חת"ס או"ח סי' פ"ד דהך שליחות אינה שליחות ממש רק רשותי' וניח' להו וה"נ אם בעל הספר בפניו נעשה ומרצונו א"כ יכול לאסור, ומ"ש מעכ"ת דזה מחשב וזה עובד לא אמרינן זה טעם להתיר ואי משום מסירת קולמוס דלהוה כמו עבד מעצמו עיין בח"מ סי' מ"ה סעי' ה' לענין מסירת הקולמוס ועיי"ש בש"ך וקצו"ח מ"מ לדברי כול' אינה כעושה מעצמו והנה למה לן להאריך בסברות הלא הדבר מפורש במג"א סי' קנ"ד ס"ק ח"י בשם ס"ד דמומר שנתן מעות לכתוב ס"ת בשמו שרי ועיין בת' כתב סופר יו"ד סי' קל"ג וכ"כ בש"ך סי' רנ"ד בשם המבי"ט ומדברי כולם נלמוד דאין כאן משום כתיבות מומר ובנדון זה יש עוד צד היתר כמ"ש בת' נוב"י מהדו"ת סי' קפ"א דכל החשש בגוי משום דילמא מתכוון לע"ז וזה שייך דוקא בשלו ולא בשל ישראל דלמה יעשה כן עיי"ש כנלענ"ד דהספר כשר לקרות רק שמנהג הנ"ל אינה יפה כמובן. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכח

שוכט"ס על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב חו"ב מובא כש"ת מו"ה בן ציון בלום אב"ד דק"ק סארוואש יצ"ו. הנה ע"ד אשר לקח א' מהם מהבע"ב ס"ת ונמסחה בטיח לאג אי כשר הדבר לס"ת וכבר הלכו בו נמושות כמ"ש כת"ה מכל צד וצדדי' ולא הניח מקום להתגדר ולא באתי אך ורק מה שמעכ"ת האריך בפלפול רב משום מב"מ חוצץ והראי' מתפילי' דגוויל פסול אם כי דבוק בקלף וראוי' להיות בטול לגביה ועוד האריך לדרוש במופל' בענין מב"מ מחריב ועפ"י דברי הר"ן מ' ר"ה הידועי' והנה לענין הלכה אין לדמות העניינים זל"ז דהא ה"ה הלל"מ כמ"ש בגמ' מ' שבת דף ע"ט ומ' מנחות כ"ב וברמב"ם ר' ה' תפילין וא"כ עד"ז קפדה הלכה ולא משום חציצה אלא כך נאה לתפילין וכך נאה

לס"ת ועיי' בחת"ס או"ח סי' ג' שהאריך בזה ועוד הא בגוויל כותבי' במקום שער ובקלף במקום בשר כמ"ש בגמ' שם דאם שינוי פסול ומעתה היאך נימא דאם כתב בגוויל שיהי' כמו ע"ג קלף הא הוה היפך דהלכה מפני פני השער תחת פני הבשר וגם הכתב אינה כסדר ומשונה זה מזה דלצד היה ימין מה שלצד שכנגדו הוה הימין מצד אח' אלא דעכ"פ יש סניף לסבר' דשאני ס"ת והפילי' דקפדה על גוף ועצם הנכתב עליו אם כי דבוקי' זל"ז מ"מ ההלכה אמרה כן הה"ד כל דבר הדבוק על הגוויל או על הקלף חשוב כאלו לא נכתב על מה שצותה על הגוויל או על הקלף חשוב כאלו לא נכתב על מה שצותה הלמ"מ והנלענ"ד פירו' דברי מרן חת"ס בהג"ה בק"ס דאין זה שייך לענין חציצה רק שאינ' כותב על הקלף או גוויל דכל הדברים שנאמר בהם חוצץ או אינ' חוצץ לא נשתנה גוף הדבר ששייך למצוה או שאין קפידא על דבר זה למצוה כגון בלולב או לקיחת המברך או חציצה בין בגדי כהונה לבשר משא"כ בנדון זה ע"כ לענ"ד דברי רבנו ת' פמ"א לא זכיתי להבין מ"ש דכל לנאות' אינו חוצץ והכי אמרינן בלולב לענין גמוני זהב באגוד' הלולב באנשי ירושלים וכי ס"ד אם מדביק טסי זהב לגוויל או קלף שיהא כשר לכתוב עליו א"כ נימא גם נייר יפה או משי לא יהא חציצה דהוה לנאותו אלא הוא הדבר אשר אמרינן באשר הקפידה תורה בדבר שנעשה ממנו המצוה כך וכך והו' כל מה שנאמר דבטל גביה יותר גרוע שאין זה מה שצריך למצוה שאין הכתב עלי' משא"כ לולב וכיו"ב וסברא כזו מצינו גבי שופר שציפן זהב במקום הנחת פה שאינו יוצא דעכ"פ אינ' תוקע בשופר ע"כ לענ"ד אם הלאג שהטיח עליו יש בו ממש יש לחוש לדעת המחמירין אך ורק אם אין בו ממש רק החזותא וכמ"ש לקנח הקלף בעת לחותו לזה נפלו ברברבות' אם חזותא מילתא ועיי' בנוב"י מהדו"ת סי' ג' שהאריך בזה וכיו"ב כתב הטו"ז לענין חציצה דטבילה ובה' פסח ה' הגעלה דצבע שאין בו ממש ליכא משום חציצה ואפשר דהכא כמ"כ אם כי הקפידה תורה בהלל"מ כמ"ש לעיל מ"מ דלאו מילת' הוה כלא הוה וראיתי מ"ש כת"ה דעכ"פ המכירה קיימת ול"צ להחזיר הדמים דיכול לומר קיימ"ל כמכשירי' והנה הבאתי בחיבורי' בס"ד בסי' קפ"ג בשם התשב"ץ הביאו בשו"ת בית שלמה סי' קמ"ב דמה דהוה פגומה עכ"פ לס"ת אם כי מכשירין מ"מ מי ששוכר האומן לכתוב ס"ת מסתמא דעתו שלא יהא בו שום פגם, ונראה דכל מה שרגילין הסופרים לתקן אם טעו וכיו"ב אין בו משום פגם ומעתה הדעת נוטה לבחון בהסופרי' אם רגילי' בטיח' זו וכמדומה כי ספרי דוקני אינ' רגילי' בכך וצ"ע שנראה מדברי ב"ש ג"כ דכיו"ב אי"ל קי"ל. ומעתה נבוא בס"ד במ"ש מעכ"ת בדברי אשר העלתי בחיבורי ומה שמוסיף טעם לשבח ודעתו כי רב חילו ושערי תירוצי לפניו בסי' כ"ב דבלא"ה אין לחוש בגט להרגל דבר מפני שהגט עפ"י

עדים והנה בסי' מ"ד בב"ש מביא בשם המ"מ שאינה ראוי' לקדש אשה בנדתה וטעם א' שמא יגע בבשר' והא קידושן וודאי בעדים וא"כ הכא נמי נחוש והא אפשר דמפיל הכסף לתוך ידיה ועכ"פ הא אין לחלק בכך. מ"ש ע"ד בסי' מ"ד לענין חומר' האבות לגבי בנים הביא תמיה' ממ' חולין דאמר מר עוקבא אנא כחלא לגבי חמרא דאילו אבוה לא אכל חלב אחר בשר עד סעוד' אחרית' וכו' והנה כבר הביא בפר"ח ראיי' זו בריש ה' יו"ט בשם משא המלך אלא דשם במילי דחסידתא משא"כ בדבר שיש בו צד חומר' משום אסור ממש ומשו"ה ג"כ בח"ו, פי"ד דבני ביישן המקום גורם דהוי נמי פרישותא בעלמא בהיתר גמור היא. מ"ש בדברי ת' ס"ג ביו"ד דקיום מצוות עשה חמור מאסור עשה ואפי' כסברת הרמב"ן בענין עדל"ת הביא דברי תוס' יוה"כ דס"ל דאיסור עשה חמיר הנה ידוע כי מדברי' תמוהי' בעיני כל רק הלא מבואר דהש"ך והנוב"י לא ס"ל הך סברא דתויוה"כ דאל"כ לא אמרי מידי גם לענין טע"כ אדרבה איסור עשה חמור והא לא אמרי רק לתרץ דברי הש"ס מ"ש בגמ' מ' ע"ז וכן ביו"ד סי' קי"ח דחלב סגי בחותם א' ודילמ' יש בתערוב' חלב לומ' דהוה אסור דאוריית' בסבר' הנ"ל וכי גברא אגברא קרמית ובלא סברת הרמב"ן מתורץ הקושי' ממילא בחלוק קיום עשה ואסור עשה והבאתי דברי הרמב"ן רק למען הבין ביתר עוז. מ"ש בדברי סי' מ"ה עפ"י דברי תו"כ סוף פ' שמיני הביא' רש"י ז"ל שם בקצר' אל מ"ש ולהבדיל בין הטמ' ובין הטהור צ"ל בין פרה לחמור הלא מפורשים הם וכו' בין שנשחט רוב' של קנה לנשחט חציו א"כ למה נאמר בין חי' הנאכלת ובין ח"י אשר ל"ת בין טריפה כשרה לטריפ' פסולה ופי' בשפתי חכמים כגון נקב' הקנה דכשר ועיי"ש עוד בשם חזקוני א"כ היאך יליף הריב"ש אליב' דהרמב"ם מלשון להבדיל דצריך בדיקה ולא סמכינן ארוב' עכ"ד וכן תימא על הריב"ש בסברתו והנה כל דברי הריב"ש על דברי הרמב"ם ריש ה' מאכלות אסורות ושם הביא הרמב"ם עצמה קרא שמביא בתו"כ לענין שחיטה וטריפות והוא דרשה לענין להבדלה וכמ"ש הריב"ש וע"כ ס"ל להרמב"ם דדברי תו"כ אסמכתא או ס"ל דגמ' דידן חולק בזה על התו"כ כמ"ש בפ"ב מ' חולין דרוב א' בעוף וב' בבהמ' הלמ"מ מכאשר צותיך ועיי' בתוס' גם דנוטריקן כאשר כן מרומז וגם הא דרשינן ר"פ אינו בין חי' הנאכלת לענין טריפה חי' משמע דלא כהנ"ל דתו"כ דדריש לי' מקרא דלהבדיל כמש"כ ידידו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני החוב"ק יו"ש כש"ת מו"ה בן ציון נ"י ע"ד כי נפשו היפה בשאלתו ע"ד הסופר אשר התחיל בעבוד העורות לס"ת עבור הנגיד במקומו וכבר

הניחן בסיד לצורך עבוד וסופר הנ"ל מפני דברים הנאמרי' עליו העתיק ממקומ' והעורות הנ"ל כבר נתקלקלו ועתה מה יעשה בהם ודעת מעכ"ת לצדד להתירא כיון שחסר בהם עוד צרכי עבוד וא"ר לכתיבה אפי' הזמנה ליכא כמ"ש במ' סנהדרין ד' מ"ח דטוי לאריג ליכא למ"ד דהזמנה מילתא וכמ"ד במ' מגילה דף כ"ז לבני ואבני לביהכ"נ כטוי לאריג דמי וליכא למ"ד ופירש רש"י שם שא"ר לביהכ"נ, וע"כ דעתו להתיר לדבר חול והנה לענ"ד אין הנדון דומה לראיי' דשם שני ענינים ושתי מלאכות הם משא"כ הכא דניהו דחסרי' עוד שאר צרכי עבוד מ"מ אינה רק כעובד' אריכת' והראי' כי במ' שבת פ"ז דחשיב שם המעבד והמולח ופריך בגמ' היינו מעבד היינו מולח ופשיטא דמולח בלבד עוד אינו נגמר בזה מעשה עבוד לגמרי, וא"כ אין זה כטוי לאריג דודאי באורג בגד אם כי עוד לא נגמר כל הבגד בתפירה וחתוך וכיו"ב הצריך לבגד עכ"ז באורג לבד הוה הזמנה ואפשר דגם בהתחלת אריגה כשיעור הסיט דתנן במ' שבת כבר נאסר, אלא דלא צריכי' לכל הנ"ל דעיקר במ"ש מעכ"ת דנתינה לסיד עד כי השערות נתלשי' ממנו כבר נגמר מלאכת העבוד שיהי' ראיי' לס"ת כמ"ש בסי' ל"ב או"ח סעי' ח' צריך שיהי' מעובד בעפצי' או בשיד אלמא דחד מניהם סגי' אפי' לתפילין שצריך לקלף וכש"כ לס"ת אשר לשיטת המרדכי כשר ג"כ על הדתפר' ועיין בנוב"י מהדו"ת יו"ד סי' קע"ה בעובדא דלי' דאם היו מטילי' העורות למים עם האפר אשר עי"כ העורות נעשה בהם פעולה לענין שנתכווצו ונתחזק' הי' מכשיר הס"ת וכשיטת המרדכי הנ"ל אלא לפימ"ש שמטילי' רק למים לרככו דזה אפי' הזמנה גמורה לא הוה וא"כ דייק' מניה דאם הי' במים ואפר וכיו"ב דבר שעושה פעולה לעבוד כבר הי' הזמנה להיות נקרא עבוד לשם ס"ת ואם לקולא סומך בזה להכשיר הס"ת כש"כ להחמיר דלהוה הזמנה גמורה וא"כ כש"כ בסיד ממש דהוה עבוד מעלי' וכל שאר צרכי עבוד אינה רק לנוי וליופי ולהדר בכתיבה תמה א"כ אין ספק דבשהיי' העורות בסיד עד כי די לעבוד הוה הזמנה במעשה לאסור אות' להשתמש דבר חול, וראיתי מעכ"ת דייק מדברי מקדש מעט סי' מ"ב במ"ש דבמעשה רבה כזו הזמנה מילתא לגוף הקדושה וסבר דזה דברי עצמ' ולמעט בא, ובאמת אינה כן כי דברי המקדש מעט ה"ה דברי הפמ"א ח"ג סי' י"א אשר שם בא לתרץ דברי ת' עבודת הגרשוני סי' ס"ה במה שהביא ראיי' ממ' מנחות ד' ל"ד לאסור העורות שנעבדו לס"ת לכתוב עליהם תפילין דהוה הורדה מקדושה חמורה לקלה דלא כפסק הש"ע סי' ל"ב והוא דאמרינן התם דלר"י מי שיש לו ב' תפילין של ראש ואין לו של יד תולי' עליה' עור ומכיחי' ופריך בגמ' שם מריו"ח דתפילין של יד עושי' אות' לשל ראש וש"ר אין עושי' לתפילין ש"י דאין מורידי' מקדושה חמורה לקלה ומשני הא בעתיקת' הא בחדת' ופריך תו למ"ד

הזמנה מילתא אפי' בחדתא לתסר ותי' דאתינ' עלי' מעיקרא וא"כ חזינן דלמ"ד הזמנה מילתא לא לבד לדבר חול אסור אלא אפי' לקלה אסור וא"כ הה"ד לדידן ניהו דקיימ"ל הזמנה לאו מילתא אלא דקיימ"ל כדברי הנמ"י מ' סנהדרין דהזמנה לגוף הקדושה גם לרבא הזמנה מילתא ודוקא במשמשי' קיימ"ל הזמנה לאו מילתא וא"כ לרבא הכי הוה בהזמנה לגוף הקדושה כמו לאביי במשמשי' דאפי' לקדושה קלה אסור עד כאן ראיית העבוה"ג והקשה עליו אדרבא משם ראיי' לסתור דמה קאמר ופריך בגמ' למ"ד הזמנה מילתא והא שם לגוף הקדושה ולכ"ע הזמנה מילתא וא"כ עכ"ח צריכי' לחלוק הנ"ל ותי' הפמ"א דתרתי צריכי הזמנה לגוף הקדושה וגם מעשה בלגוף הקדושה והיינו העבוד דהוה מעשה רב ושם מתפילין ש"ר לש"י הא לא הוה שום מעשה רק הכנה והזמנ' בעלמ' ע"כ פריך רק למ"ד הזמנה מילתא ועיין בת' רע"א סי' ג' מ"ש בזה באופן אחר לתרץ דברי ת' עבה"ג ועכ"פ הפמ"א לא בא רק לחלק בין הכנה והזמנה בעלמא למעשה והא נתינה לסיד דזה עיקר העבוד כבר יש חלוק בין הכנה מש"ר לש"י ומנ"ל להוסיף עוד דצריך לכל מלאכת העבוד והא די לחלק ולתרץ דברי ת' עבה"ג וכבר הם מתורצי' דמתפילין ש"ר לש"י אין כאן שום מעשה ונתינה לסיד ודאי הוה מעשה עכ"פ אלא שהפמ"א למען לתן טעם וחיזק לדברי' קור' לו מעשה רבה ובאמת בנמ"י לא הוזכר כלל מעשה רק סתמ' הזמנה לגוף הקדושה ורק שהזכיר האופן כגון עבוד עורות ואם אנו מקיימי' דברי עבה"ג שלא לחלק בין לדבר חול ובין לקדושה קלה דזה וזה שוין לרבא כמו לאביי עכ"ח צריך לסבר' זו שלא יקשה מגמ' ערוכ' הנ"ל ובת' רע"א תי' בפשיטות דהיינו טעמי' דפריך רק למ"ד הזמנה מילתא משום דר"י ורבא גופ' ס"ל דע"ע אינה נאסר רק משעת עריפה ע"כ אפי' הזמנה לגוף הקדושה ליכא למילף מני' וע"כ פריך רק למ"ד הזמנה מילתא והנה לענין לכתוב עליהם תפילין כבר הזכרתי דברי עבה"ג ופמ"א שמחמירי' בזה וכן נוטה דעת ת' רע"א ועיין בת' מחנה חיים סי' י"ג מצדד להקל אלא שנראה שלא הי' לפניו תשובות פמ"א ורע"א ועיין בת' כת"ס או"ח סי' י"א תקון לזה ותו אין בידי. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קכט

לכבוד הרב המאוה"ג מו"ה יושע העשל נ"י אבדק"ק טארצאל יצ"ו. ע"ד מי שנולד לו בכור בעשרה לחדש הזה שהי' בי' ד' לפני ב' שבועות וממילא גם זמן הפדיון יהי' בי' עשרה לחדש טבת והוא יום צום מהרה יהפך לנו ולכ"י לששון ולשמחה והוא בעש"ק ועכ"ח צריך להיות כאור בוקר כי בעש"ק טרחא דיומא ולעשות הסעודה בליל ש"ק

יחלק זמן רב בין הפדיון לסעודה ומשום פרסום וא"כ דעת כת"ה לעשות כמ"ש הש"ך ס"ק י"ב לעשות הפדיון והסעודה יחדיו בליל שלפני התענית שאז הוא יום ל"א וגם כשלמ' כ"ט יום ויוצא לכ"ע כלומר גם לדעת מג"א סי' של"ט דחולק על שיטת הב"ח וש"ך דסגי' להו בכ"ט י"ב תשצ"ג ועיי' חת"ס או"ח סי' פ"א ות' מהרמשי"ק יו"ד סי' ש"ז ות' שבט סופר סי' צ"ו ובמגדול עוז מיעב"ץ ס"ל בי' ל"א אין להשגיח כלל על זמן הנ"ל והנה בנ"ז כבר הלכו בו כמושו' כי במגדל עוז הנ"ל הביא דברי הש"ך ס"ק י"ב וגם המנהג ודעתו באיז' סיב' שתהי' יכול לפדות בלילה של ל"א ובת' מהרי"א סי' רס"ז דעתו עיקר לפדות בליל ל"א כמשמעות הטור וש"ע סי' ש"ה דשהוי' למצוה לא משהינן ע"כ אמרו מיד וכן הביא בשם תניא רבתי ורבנו יחיאל אביו של הטור אלא דמ"מ אם משה' עד היום בשביל פרסום מצוה י"ל דלא עבר משום שהוי' מצוה וסוף דבר דעתו להקדי' בליל' עדיף ע"כ בנדון דידי' שהי' זמן ל"א ביוש"ק פסק בפשיטות לפדות במוש"ק ושכן עשה מעשה פעמים והנה מ"ש שנראה שגם בשארית הימים ראוי לעשות הפדיון בלילה חידש בעיני שלא העיר בדברי הנוב"י מהדו"ת סי' קפ"ז שפי' טעם המנהג שכתב הש"ך שלא לפדות בליל תענית של ל"א משום דפעמים לא נגמר בלילה של ל"א זמן כ"ט י"ב תשצ"ג ע"כ טעם המנהג שלא פדין בלילה ובסי' תקס"ח באו"ח ס"ק י' בחל ל"א ביוש"ק ובי' א' תענית שפסק לעשות הפדיון ביום התענית וסעודה בלילה תמה עלי' למה לא יעשה בזה הפדיון וגם הסעודה בלילה דבזה לא שייך טעם הנ"ל אבל השע"ת שם פיר' טעם המנהג שכתב הש"ך הוא הכל משום פרסום מצוה ודעתו מעיקרא הי' כי הסעודה הפרסום וטעם המנהג כי הפדיון ע"כ יש לעשות הפדיון ביום וכן דעת הברכ"י סי' ש"ה דגם בזה עושין הפדיון ביום התענית והסעודה בלילה וכן דעת שבט סופר בסי' צ"ו הנ"ל אלא שסיים אם עשה כמ"ש הנוב"י לא הפסיד ובת' מהרי"א הביא בשם הגאון הגר"א זצ"ל טעם הפדיון ביום דומיא דמילה ובסדור דה"ח בה' פה"ב כתב בסתמא אין פודין בלילה אלא ביום ובחכ"א כלל קמ"ה סי' ח' כתב בפשיטות כמו שכתב מעכ"ת דאם יום כ"א חל בתענית ורוצה לעשות סעודה אם יעשה הפדיון ביום והסעודה בלילה לא יהא פרסמו מילתא ע"כ יעשה הפדיון והסעודה בלילה ולא הביא המנהג הנ"ל ומעתה יש לו ג' עמודי' היעב"ץ וחכ"א ות' מהרי"א אם כי בעובדא דידי' הי' יום ל"א בשבת ולא שייך חששא דנוב"י וכן מעשה שעשה הי' כנ"ל ונגד דעת' הוא ס' דה"ח ושע"ת וברכ"י ושבט סופר ומה בידי להכריע כטוב בעיניו יעשה ואפשר עוד עד זמן ההיא עוד ימצא לידו ספרן של צדיקים אשר מאמר להכריע בין הגדולים הנ"ל ידידוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קל

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב חו"ב בנש"ק כש"ת מהו' אפרים הלוי ביללליטצער נ"י דומ"ץ ק"ק בעטלאן יצ"ו. אחדש"ה אתו רב סליחה כי לא באתי עד הלום להשיבו מפני טרדות רבות וח"כ ל"ע וע"ד ש"ח ח"ת במקשה ללדת והוציא הרופא הילד זכר במלקחיים או בכפות האוחז בראש ועכ"ח יש הפסק בינו לרחם והוא בן קיימ' אם חייב לפדות' בה"ס דהא בפ' ב"ה מ' חולין דף ע' כמה אבעיות בזה כרכות' בסיב אחזת' אחות' ונשאר בתיק' וא"כ הה"ד אפשר לומר באדם ג"כ או שאני אדם וכתב כת"ה ששמע כי מדברי' ב"ס ואני חפשתי ולא מצאתי והנה מצינו בכ"מ חציצה כזו במ' פסחים קט"ו כרכ' בסיב לענין מצה בפשיטות שם דלא יצא וכן ראיתי מקשי' ברש"ש מ"ט התם פשיטא והכ' ספיק' וגם צ"ע מדברי הרשב"א והר"ן מ' סוכה דף כ"ז דס"ל דלא מצינו רק בטבילה ותפילין דאיכ' קרא לענין טביל' ורחץ כל בשרו ובתפילי' כך לאות ולא לאחרי' לאות ובלולב אינ' רק משום דבעי לקיח' תמה ועיי' בת' מ' חת"ס יו"ד סי' קי"ח ולא הזכיר הרשב"א כלל הך דפסחי' ולא הך דמ' חולין ואפשר הך דפסחים מסבר' קאמר דלא נהנה מאכילת' ובעי הנאה כמ"ש במ' ר"ה דף כ"ב ובבכור דממעטינן משום דנתקדש ע"י פטר רחם כמ"ש בלשון הגמ' מס' בכורות דף ט' מקצת רחם מקדש או לא מקדש ור"א השיב דשם הוי מין במינו ואינ' חוצץ ועיי' בה' הרמב"ן והריטב"א דס"ל דהכל בכלל ספיק' ואינ' רק דחוי וצ"ע דבסוכ' דף ל"ז הנ"ל פשיטא לי' לרבא דמב"מ אינ' חוצץ וכן ס"ל להתוס' ועיי"ש ואפשר לומר דהיינו טעמי' לחלק בין בכור אדם לבהמה דבבכור בהמה יש בו קדושה דהא בכור תם מקריבים וגם בפטר חמור דקיי"ל כר"י דאסור בהנא ואסור בעבודה שייך ג"כ קצת קדושה אבל בכור אדם דהוי חולי' ואין בו שום קדושה או אסור הנאה כמ"ש במ' בכורו' דף י"ב ע"ב לא שייך קדושה ע"י נגיעת בית רחם ולא שייך בו ג"כ חציצה רק שיהי' פוטר ראשית הרחם ואי דניל' מבכור בהמה שם בד' י"ב הנ"ל דרשינן אך פדה וגו' לפדיי' הקשתי ולא לשאר דברי קדושה אך ראיתי במכילת' פ' בא דילפינן בכור אדם מבכור בהמה וע"י היקש דנפלי' פוטרים הרחם וצ"ע להנ"ל דאפשר דגם לענין זה מקשינן והא ומתניתן תנן במ' בכורו' ד' מ"ו דנפלי' פוטרי' ובד' ג' מביא בגמ' הדרשה פנורשגר דנפלי' פוטרי' וההיקש לא נזכר והנה לענין הלכה לפענ"ד הרופא שאוחז הולד ע"י מלקחיים או כפות ודאי דאינ' מכסה כל הרא"ש דהא פניו עם החוטם אפשר דיש סכנה לולד שלא יחנק כי לא יכיל הרוח בנשמת חיים באפיו אם כן לדברי הרמב"ן דחשיב כ' ספיק' ישכ' ס"ס לחייבו בבכור' דהא חציצה גופ' נשאר בתיק' והוי שפיר ס"ס וגם יש סבר' לחלק בין אדם לבהמה כמ"ש לעיל א"כ יש ידים ורגלים לפדות

בברכה אלא דאפשר להתברר ע"י שאלת הרופא היאך המעשה של ההוצאת הולד אם מקצת' נוגע ברחם אם לאו ואם יאמר במקצת' נוגע ברחם אפשר דיש לסמוך כהנ"ל אם יסכים כת"ה ועוד גדול' ההוראה וגם אפשר דחשבינן דרכ' בכך כמו לדעת רש"י ז"ל שם בפ' דף ע' דמולדת אשה לבהמת' להוציא' בידה וגם דלסברת ר"ת יל"כ ואינו חולק רק בפירוש אוחזת' אחות' ותו אין אתי רק אסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהור' ונפש. ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלא

ישמח וישיש בזאת התורה ידידו הרב הגאון המפורסם מו"ה בצלאל שליט"א אב"ד ק"ק טשאבא יצ"ו ע"ד איש יר"ש שמכר פרה מבכרת רק בכסף להפקיע מק"ב ולא עשה כתקון שכ' בש"ע יו"ד סי' ש"כ וכעת ילדה זכר אם יש להתיר עכ"פ לעשות ע"י נכרי קטן מום לשיטות דס"ל דבזה"ז אינ' רק מדרבנן והביא ג"כ דברי ת' אחרונים מ"ש בזה בזה"ז דקנין כסף מנהג בין הסוחרי' וגם מדד"מ וגם איכ' ס"ס והנה כבר עמד בזה בלא"ה בהריט"א שאצל הרמב"ן מהל' בכורות דאיכא ס"ס דילמא כשיטת רש"י ז"ל דקיי"ל כר"ל ובנכרי ממילא מעות קונות ואיכ' שיטת הרמב"ם דבנכרי קונו' תרווייהו או מעות או משיכ' מדברי אמימר מ"ט ע"ב כן הקשו בבני יעקב ועוד ראיתי בת' מהריא"ק הוא שו"ת מהגאון אהרן צבי ז"ל שהי' אב"ד ק"ק מארגרעטען דלשיטת א"ז בב"מ פ' המפקיד הביא' הגה"א שם דבעובר דלא שייך משיכ' דהוה דשלב"ל מעות קונו' כמו במתנה ומציאה ושם תשוב' אריכ' בשם רבו הגאון רבינו בעל שער התורה ותי' ג"כ משום ב' חזקות או דאי"מ ממון ע"י ס"ס ועיי' בת' כ"ש שהקש' מסי' קל"ב דמשמע מדברי הטור דמעות הוה קנין בנכרי ועיי' בת' רע"א סי' ל"ז והנה ודאי ע"ד בעלי ש"ע ליכא לאקשוי כיון דס"ל דבעלמא אפי' באיז' קנין סגי ומועיל רק קנין משיכ' כשיטת ר"ת ורמ"א ס"ל בת' פ"ז דבדעבד מהני לאפקיע מקדושת בכור היאך יעשה ס"ס לקולא מה שהיא להיפך לקולא בענין משיכ' בשאר כודאי ועוד ודאי דבשאר קניני אם הישראל עומד וצווח שחוזר מקנינו ודאי דנינון כד"ת כמ"ש במ' בב"ק דבכ"מ דיינינון לזכות לישראל הן בד"ת הן בדיניהם והיאך נעשה קנין משום הפקעות ק"ב והא ודאי יכל לטעון קי"ל כשיטת ר"ת בעלמ' והנה לענין קנין כסף בזה"ז שנוהג אצל הסוחרי' גם מדד"מ ידוע מ"ש בת' מרן חת"ס דהוה מה"ת וכן בכל קנין אסתאנוי' וכת"ה העיר מת' רמ"א סי' פ"ז הנ"ל שכתב להדי' דהוה מדרבנן והנה כיו"ב העירו ע"ד קנין אסטימת' מדברי ת' מיוחסת להרמב"ן סי' רכ"ה שכתב דלענין קדושת בכור בין לקולא בין לחומר' אזלינן בתר ד"ת ורק לענין דבר שבממון לחייב הנכרי

אזלינן בתר דיניהם עיי' בהריט"א ותי' בת' אחרונים דהיינו אם המנהג אינו רק בין תגריי נכריי' ומדד"מ אבל היכא שנהג גם בתגרי ישראל ובהסמכת חכמז"ל מועיל קנין הנ"ל גם לענין להפקיע ק"ב ומת' רמ"א הנ"ל נראה להדי' שקנין כסף הנ"ל הי' רק בין הנכריי' כמ"ש שם שאמרו דאחריות מפסיד החצי לפי דיניהם ודברי מרן חת"ס נאמרי' בקנין שבין כול' נוהג והנה קנין כסף אם היא מנהג סוחרי' י"ל לכ"ע מועיל לפי"ד האחרונים במחנה אפרים והקצת"ח בסי' קצ"ד דבהתכ' מהני קנין כסף כמ"ש הרמ"א כמ"ש מדברי הגמ' מ' ע"ז גבי הלוקח גרוטאות כסף דמוקמינן במ' בכורות דף י"ג בקבל עלי' לדין בדיני ישראל אלמ' דמהני התנו ובהריטב"א הקש' דהוה לי' לתקן קנין זה בניקל דיקנו לי' בכסף ולהתנות ותי' דדילמא יחזור מקבלת' ובתוך כך והשתא דנוהגין בקנין כסף הוה קנין שנוהגים הסוחרי' דלא מצי להדורי' שפיר י"ל דהוה קנין מה"ת וכבר ראיתי בת' רמ"ץ סי' ע"ה שהביא בטעמי של דבר מ"מ אסנומית' קונ' מפני המנהג נימא דהוה כהתנ' וכדברי האחרונים דמהני התנ' כמ"ש הרמ"א והשיב דזה שייך בקנין כסף דהוה עכ"פ קנין בעלמ' משא"כ רושם והאנד- שלאק דלא מצינו קנין כיו"ב לא שייך התנ' וא"כ לפי"ז בקנין כסף בדאיכא מנהג סוחרי מהני שפיר וחידש בעיני דבתשוביו לאח"כ ס"ל דקנין כסף גרע מהאנדשלאק וצ"ל דשם קאי היאך דקנין כסף אינ' מנהגא וידוע דבזה"ז קנין כסף הוה קנין מועיל אצל הסוחרי' כידוע. הנה בת' כת"ס סי' קנ"ח ג"כ מיקל כגון בזה להטיל מום ע"י נכרי קטן ע"י אמירה דאמיר' לגוי קטן בהגרמ' ובנתינת פרוטה די סמיכה היא ועיי' בת' נטע שורק סי' ק' ועיי' בספרי לב"מ בס"ד סי' ר"ו ר"ט ריי"ב ושם הבאתי דברי פרישה סי' ש"כ שלמד זכות ע"ד מ"ש באיז' גלילות להפקיע ק"ב בלא משיכה ורק ע"י קנין כסף דאמרינן כיון דכוונתו לאפקיעי אסורא סתמו כפירוש שמקנה לנכרי מקום הבהמה כמ"ש הרא"ש מ' קדושין במשאיל טבעת לקדושין דמסתמ' נתנו לי' להקנות למען קנין הקדושי' בהגה' רמ"א חזק דברי' ממ"ש ביו"ד סי' רצ"ד בשם הרשב"א דמותר למכור לנכרי פירות ערל' שלב"ל דמסתמ' מוכר לו רק העצים וסתמ' כפירוש' ובסי' רצ"ד דמהאי דפריש' אינו ראיי' לשם דלענין הפקעת ק"ב בזה"ז הוה מצוה אלמ' דזה עדיפ' ובת' רמ"ץ הנ"ל הביא ג"כ בשם ת' נטוע שעשועי' שכתב לסמך ע"י קניני הנהוגי' בסוחרי' כהנ"ל והנני לסיים בכל חותמי ברכות ברב שיו"ט לי' חג מתן תה"ק כא"נ הטהורה ונפשו ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו סימז קל"א שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון החו"ב בנש"ק מו"ה פלק הלוי יוגרייז נ"י אבדק"ק סאנטאב יצ"ו. אחדש"ה הנה ע"ד האי בוכרא מהעזים שנחתך מאזנו בחסרון הניכר אי הוה מום והביא כת"ה דברי המט"ז סי' ט"ש מ"ש בשם רש"י ז"ל בחומש תנוך אזן היינו

גדר האמצעי ועמד' עליו בפיה"ח של תפא"י פ' מצורע דהיינו באדם ופי' הנ"ל איתא ג"כ בת"כ משא"כ בבהמה והנה ראש המדברים בת' האחרונים בת' השיב משה סימן כ"ז שהעובדא הי' בשור שנחתך ממנו ב' עד ג' אצבעות ועכ"ז פשט' לאסור' מדברי הט"ז הנ"ל וממ"ש בתוסיו"ט רפ"ו דמ' בכורות ונראה מדבריו דבהמה מה שמקיף בפניני' האזן בגדר האמצעי יש להתיר לא מה שהוא בחוץ ובת' בית שלמה סי' ס' ח באו"ח דעת השואל ג"כ דדברי רש"י שייכים באדם ולא בבהמה אלא בכל מקום שהוא קשה הוא בכלל תנוך ואוסרת והשיב שכן ישרו בעיני שכן בת' מהרי"ל ובכתבי מהרי"א דכל שהוא קצת קשה שנצרם שם הוה מום אלא דלא מלאו לבו לנגד דעת מהרי"ל והמרי"א ועכ"ז לא רצה להקל ע"כ ג"כ אין בידי להקל נגד דעת הגה"צ ובח"ב ליו"ד סי' קי"א שם הביא דעת השואל שדברי רש"י בחומש סותרים ממ"ש במ' בכורות דמדבריו בחומש משמע דוקא בפני' האזן בבהמה הוה גדר אמצעי ובבכורות לא משמע כן דדוקא בתחתית האזן נקרא אלי' והוא השיב עליו דאין הפירוש כן ולכ"ע גם מבחוץ נקרא תנוך רק שנמשך מבפנים ונזכרתי כי זה ימי' הקשה לי ת"ח א' היאך אפשר לומר כלל דדוקא בפנים הוה גדר האמצעי דהא בפ' כ"פ ד' ל"ה מ' בכורות אר"י מותר להטיל מום בבכורות קודם שיצא לאור העולם כגון גדי באוזנ' ואימר' בשפתי' כלומר גדי דאריך אזנ' ויוציא קודם רוב ראשו משא"כ באימר ואי נימא דמום הפוסל הוא רק בפנימי' האזן מה בין גדי לאודנ' ועיין בתו' פ' בהמה המקשה דף ס"ט והיא קושי' עצומה כלפי דעת הגאונים המחמירי' וכמ"ש מדברי ת' אבני צדק שזכרתי והוא בת' סי' קכ"ח שכתב במוסגר שלא נדע גבול גדר האמצע של האזן נראה כנ"ל והנה לפי"ד המקשן מהגמ' ותוס' הנ"ל היה מקום לשער גבול תנוך דכל מה שהאזן של גדי ארוך יותר מהאימר' ובכן גם בעת שגבלו יש לשער כן דביתר הגדול עכ"פ בסופה של גבול הנ"ל ועכ"פ כבר הגענו למקום התנוך והנה לענין הלכה ראיתי ג"כ בשו"ת נו"ט מהגאון מהרש"ק סימן קע"ב שהביא דברי ש"ע תני' שג"כ מן המחמירים וחולק עליו דכל שקשה קצת באזן הוה בכלל תנוך והוה מום וזה שאמרו ז"ל עוצר הרך משמע שבמקום קשה קצת אין משגיחים אם הוא מ"ש רך כיון שקשה הוא בכלל תנוך ודברי ט"ז רק לדוגמא נקטי' וכן דעת הגאון בשבילי דוד סי' ש"ט דשאני בבהמה דכל האזן גשם אח' אין חלוק רק שיהי' קשה קצת ואחר אחרון אני בא בת' מהרש"ם סי' קי"ג מאסף כל המחנו' שהביא כל התשובות שמדברי' בזה ודעתו עיקר להקל בראיי' נכונה ונסתפי' להקל להדיא ועכ"פ דעת בעצה היעוצה שנדברנו יחדיו להטיל מום ע"י נכרי דהא אפי' במום עובר אינו אסור מה"ת להטיל מום קבוע כמ"ש בסי' שי"ג וע"י גוי הוה שבות דשבות וכאשר אמרנו יותר טוב ע"י גוי

קטן וכמ"ש כת"ה ע"י אמירה לגוי קטן שיאמר לגוי קטן דהוה כמו שבות דשבות לדעת הנאמר בחו"י וראיתי בת' אבני צדק דבכל מקום שסומכים בספיקא להטיל מום ע"י גוי יש לעשות בצינעה כי י"ל לדברי ת' דברי חיים בסי' ק"ז שיאמרו שמותר להטיל מום בכ"מ ע"י גוי וכן ראוי' לעשות עיי"ש והנני להסכים עם דעתו הרמה כמ"ש בהסכמה אחת. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ ק"ק מאד יצ"ו:

סימן קלב

תכתב ותחתם לאלתר בספרן של צדיקים כבוד הרב האברך מו"ה שמואל הכהן שווארץ נ"י אבן יקר בק"ק מ' לאפאש יצ"ו. עתה באתי ע"ד מ"ש באחד אשר לפניו לילך ליום היאהרצייט למען להשתטח על קבר הצדיק ז"ל ואם יעשה כן יעבור במ"ש ביו"ד סי' קפ"ד להמתין עונה א' לזמן טבילת אשתו האיך דעתי נוטה, וראיתיך בפלפול עצום אם זה בכלל טרוד במצוה שפטור. והנה בגוף דברי מנהג הנ"ל ובטעמי' של דבר במ"ש ביבמות דף קכ"ב בדברי רש"י ז"ל אם זה חשוב לדבר מצוה, אין בידי להיות נחית לענין הלכה מפני דברי מרן חת"ס יו"ד סי' רל"ג עיי"ש בד"ה אמנם, בפרט בזה"ז יתרבו השאלות בזה אשר אין בידי מך ערך כמוני לדון בזה, עכ"ז נלע"ד דהא בל"ס כן מנהגו ורגיל ומדי שנה שנה א"כ לא גרע ממה שנאמר באו"ח סי' תקס"ח וביו"ד סי' רי"ז דהוה נדר וצריך התרה ועכ"פ לפניו המצוה לקיים מנהגו ונדרו, ונוסף לזה שהי' רבו וידוע מדברי בעה"מ לקוטי חבר בן חיים ז"ל מ"ש שנהג לומר קדיש למען רבו המובהק מרן חת"ס דהוה כבן על אביו כמ"ש בגמ' בכמה דוכתי דאפי' בקדימה קדום, וגם לדברי רש"י במ' יבמות הנ"ל דס"ל דהוה משום כבוד והא מחויב בכבוד רבו, ועיי' בת' חת"ס יו"ד סי' קס"ב לענין נסיעה להיות במצות סנדקאות ביום הנ"ל ושם איירי באשה וע"כ החמיר לומר דהך דעוסק במצוה פטור איירי במצוה שהגיע שעתה ועוד סברא להחמיר באשה, ואפשר בנדון יודה להקל. ומ"ש עוד מעכ"ת, דהוה עכ"פ כצורך גדול והבאת' מכמ"ק בסה"ק דמועיל להדר תלמודו, יש להעיר בזה במ"ש רו"א לענין צעקה בשבת וכן תקיעת שופר דאסור אפי' בעת צרה ר"ל משום דאין אנו בטוחים שיועיל ורק בצדיק גמור הועילו סגולות הנ"ל וק"ו מתפילה, ועיין בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רצ"ב. וראיתי מ"ש ע"ד מהר"ם שיק וס' ת' מנחת אלעזר סי' ס"ח במ"ש שמבקשים מהצדיקים להתפלל והוה כמו ע"י אמצעי דאסור, והא במס' ברכות דף כ"ד מבואר כי ר"ג שלח לרחב"ד להתפלל עבור בנו, והנה בשו"ת חת"ס או"ח סי' קס"ו שם הכל בכלל מ"ש הגאון בעה"מ ת' א"א, בפרט למ"ש החת"ס דטעמי' דישראל לפנים מה"ש ע"כ אין לבקש להיות פרקלטין עבור'

בתפילה והא שם בברכות מבואר בעובדא דריב"ז דרחב"ד נכנס שלא ברשות ג"כ והוא ריב"ז כשר לפני המלך שאינו שלבר"ש וה"ט ממני בר"ג הנשיא, א"כ אין בזה משום ע"י אמצעי כמובן, אבל הא יותר מזה מפורש במס' בב"ב דף קט"ז ארפב"ח מי שיש לו חולה בביתו וילך אצל חכם שבעירו ומביא' בד"מ ורמ"א ביו"ד סי' של"ה ושם יליף מקרא, א"כ פשיטא דהוה מצוה ג"כ לעשות כן ותפילה במקום קרבן וכהנים שלוחי דרחמנא. אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלג

שלום וכ"ט על ראש אהובי ה"ה כבוד הרבני הגדול כש"ת מו"ה אברהם פאללאק נ"י הנה ראיתי על גופא דדינא אם מותר להיות קברי ישראל על קרקע אחת עם קברי גוים מבלי קנין לעדת ישראל ומעכ"ת הביא דברי הגמ' מס' ב"ב נמצא צדיק קבור בקבר שאינו שלו אלמ' דהקפדה זו מילתא הוא. ודאי הדין אתו והלא קיימ"ל יו"ד סי' שס"ג סעי' א' דאפי' מקבר מכובד לבזוי נותר אפי' לפנותו שערב לו לאדם שיהי' כח אצל אבותיו והכי נהוגי' בבמ"נ עכצשכ"ת להשכיב אצל קרוביו כידוע. וידוע חומר פנוי קברות משום ניול וחרדת הדין מ"מ לתוך שלו מתירין. והכי כיון דלית בי' קנין לישראל אין כאן שלו ולא קרובי' וכש"כ שאין כאן ירושת האבות ועוד נלפענ"ד דאי לית בהו קנין לעדת ישראל הוה לי בקרקעי' גוים דידוע כי גם בזמן הזה שישנו חירות ודרור לישראל מ"מ בכל אתר ואתר ראשים ושלטונים בעיר המה גוים וכש"כ שרי הקאמיטאט והמדינות, א"כ בל"ס שהקרקע נקראת על שמם של גוים, ואנחנו מחכים ומצפים לישועת ישראל בקרב הימים. ונעזוב כל הקרקעות של ח"ל, וא"כ מה שלנו אם לא בקנין ממש על שם ישראל יהי' בקרקע של גוי החכ"צ בת' סי' נ' מתיר לפנות בק"ו לפנוי לתוך שכו אלמ' דגרע טפי דכיון דאיכא שותפי דלא קנין מיוחד אך ורק שמניחים לקבור במקום ההוא אין זה קברות ישראל ובפרט שרוב קברים דגוים נינהו כ"ז פשוט לפענ"ד, ועוד נוסף על זה יש לחוש הרבה אם לא יהי' לקנין ממש לישראל דאם ל"כ מי' יודע אם תחת ממשלתם יהי' וכי לא אפשר דיצוו לקבור לפי סדרם במקרא א' לצדיק ורשע והלא מבו' בסי' שס"ב ס"ה דאפי' רשע חמור אין קוברים אצל רשע קל וא"ק צדיק וכשר בינוני אצל חסיד מופלא וכי הם יחושי לדבר זה דיכמה משום סדר או ויתיר מקום ישלטו לאמור להיות הקברים כסדר' בלא חלוק ועוד כמה דברים שנ' שם בב' שונאים שאין קוברי' זה אצל זה ועוד עיי' בסי' שס"ד כמה אסורים של הנאה בקברי' ואם ישלטו בקנינם וכי יזהרו בהם, וכמה הלכות רבות אשר אין לפורטם אשר אינו בטוח להזהר אם לא יהי' ח"ו בקנין ישראל

ממש ס"ד שישמעו לכן לענ"ד כי לא יעשה כן בישראל אם ורק בכל עוז ותעצומות ישתדלו אצל השרים וממלכה יר"ה כי כך הדין אצלינו שצריך להיות קנין ממש לעדה וק"ק בשליטות הח"ק כידוע ואז הוי בתוך שלו ולהזהר בכל ההלכות השייכים לענינינו. ידידו"ש הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלד

שוכ"ט על כבוד הרב הג' חו"ב מהו' יצחק אייזיק שטערן נ"י אב"ד ק"ק מיישקאלטץ יע"א. הנה באתי ע"ד א' שאבד ע"ל ר"ל ששתה סה"מ ועוד הי' מוטל על ערש דוי עד ב' וג' ימים ובענין קבורתו ואמירת הקדיש עשה למעשה כמ"ש מרן חת"ס בסי' שכ"ו ועיין בכת"ס סי' קע"ג וגם כי ראה כת"ה בדברי גליון מהרש"א בנטבע במים שאינו מת בפ"א וע"י מעלה ומוריד בעכ"ח חי ואין בידו להציל י"ל שעשה תשובה וה"נ הרי חי ב' וג' ימים, וכן העיר בזה בדעת קדושים על ה"א ובספק עשה תשובה כגון שאין בידו לדבר ושמא הרהר בתשובה כמ"ש במקדש אשה ע"מ שאני צדיק וכו' דחיישינן שמא הרהר בתשו' לענין אבילות אין להחמיר דספיקו להקל משמע מינה מה שהוא להחמיר כגון בנים לאבות ושלא לזלזל בכבודו יש לחוש דילמא הרהר תשובה ועוד מצא סניף להתיר כי הי' דעתו קלישתא ואם כי לא הי' שוטה גמור כמ"ש במ' חגיגה בסימני מ"מ י"ל שפיר דרוח בלבלתו ועי' בת' חת"ס ח' יו"ד סי' ב' דע"י חולי באבר השכל שולטים רוחות רעות באדם ועיין חת"ס אה"ע ח"ב סי' ב' וג' דסימנ' שוטה במ' חגיגה לאו דוקא בכל ענין דגם בשארות דברים בשטות בכלל זה אלא שמחולקי' בדינ' והביא שם דברי הרמב"ם מה' עדות עכ"פ לענין חומרא מאבד ע"ל ודאי יש מקום לתלות בדעתו קלישתא ובלבול רוח מח"כ ובת' בית אפרים חיו"ד סי' ע"ז מיקל מאוד בכל דבר שיש לתלות ואין עושה להכעיס ודרך התריס' ומאוס בטובת העולם דאינו בכל חומרא מאבד ע"ל ומביא כ"ת בש"ס ומפוסקים לראיות מוצקות, ומעתה מ"ש אנשי ח"ק לענין מה שנוהגי' לאמר בז' אדר אמ"ר להנפטרים בשנה הנ"ל אם יספר גם הוא בתוכם איש הנפטר הנ"ל דילמא אין כבוד ולא ניחא לשאר הנזכרים ה"ה ק"ו אם מקילין לענין קדיש שמוזכר במדרש והלכות קבועות בש"ע כש"כ במנהג תפלה זו הלא הטעם לענין אמירת קדיש דילמא לא ניחא למעלה שיהי' לו כפרה ועתה שהקילו לענין אמירת קדיש משום צדדי התיר' הנ"ל וכי משום כבוד בו"ד נחמיר וכמ"ש בכ"מ מ' נדרים לענין מ"ש חמה ולבנה, ולכבוד וכו' ועוד דבר זה א"כ יש ללמוד מדברי מרן חת"ס בסי' הנ"ל בסוף התשו' שאם יש איזה נדנוד ספק במאבד ע"ל לא טוב עשו מה שהעביר' עלי' הדרך בענין שנוי הקבורה והלא

גם שם הוה מפני הכבוד א"כ כש"כ לענין הזכר' הנ"ל שכבר עברו ב' חדשים וי"ל דהוה לי' כפרה, וע"כ אם דעת כת"ה מסכים שלא לשנותו בהזכרה גם אני אתי בהסכמה ומי יתן ידקדקו בדברים העומדים ברומו ש"ע שנוגע לד"ת ותקנות חז"ל ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלה

שוכ"ט על כבוד הרב הגדול כש"ת מו"ה זאב צבי הכהן נ"י אבדק"ק א"ש יצ"ו. ע"ד כי במ"כ הדרך תוך ביה"ק הישנה לביה"ק החדשה ובישנה אין מקום בלא קבר מ' ועכ"ח דורכי' על הקברי' ובוחרי' בדרך זה מפני קרוב מקום על ס"ך ד' או ה' מינוטין. ומעכ"ת העיר עד"ז בצדק שלא יאות לעשות כמ"ש ביו"ד סי' שס"ד ברמ"א וש"ך וט"ז שהביא' דברי הגה"א פ' א"מ סי' מ' מועד קטן שאוסר לדרוך עג"ק וכן הביא דברי ש"ע סי' שנ"ח דאסור לעשות קפנדר' כמו בביהכ"נ וכמ"ש בת' מרן חת"ס סי' של"ה דדינ' כמו ביהכ"נ. והנה הטו"ז הביא דברי הרשב"ם ונ' בב"ק דלפי שעה בנושאי מטה אין לחוש, ומשמע מדברי' דהביא דעת הרשב"ם לנדון זה להקל ולא זכיתי להבין בזה כוונתו דשם קאי על קבורתו במערה וע"י כוכי' כידוע והוה קרקע עולם וקרקע עולם אינה נאסר כמ"ש בסנהדרין דף מ"ז משא"כ הרמ"א קאי על הקברי' שבזה"ז ומחמיר כדברי רבינו ישעי' דתלוש ולבסוף חבר' אסור בהנאה א"כ אין ראיי' מדברי הרשב"ם וכן כתב הגה"א להדיא שמביא בהאי הגה דברי המחמירי' בקברי' שתלשו ולבסוף חבר' ולהכי אוסר לישב וגם לדרוך משום אסור הנאה וא"כ מה כי לפי שעה או בקביעות דודאי בקרקע עולם שאין כאן משום אסה"נ ורק משום בזוי בזה שפיר יש לחלק בין לפי שעה ולצורך מצוה משא"כ לענין אה"נ וראיתי בת' יד אלי' סי' צ"ד שהביא דברי הירושלמי שאינה רק משום בזוי ודברי המחמירי' משום אסה"נ ודעתו ששניהם מתקיימי' דמשום אסה"נ אסור לישב על הקבר אבל לדרוך מותר שאין בזה משום הנאה דאם לא הי' שם קבר הי' נוח לו יותר לדרוך ותמהני עליו מה יענה לדברי הגה"א שאסור בפירש לדרוך על הקברי' משום אסה"נ אכן לא אדע למה לא הזכירו הפוסקים להביא דברי הש"ס מ' נדרים ר"פ אין בין הנודר ור"פ השותפי' שנדר' וכו' דאסור בדריסת רגל ומוקי ליה כר"א דאמר וויתר אסור במודר הנאה וכן קיימ"ל להלכה ביו"ד סי' כ"א ועיי"ש בש"ך דמחלק בין פורע חובו דאינו רק גרם הנאה ומותר אבל דריסת רגל נהנה בעצמו וכי נחלק אם חדר או בקעה של המודר ישנם גבועות ומקומו' שאינו נוח לדרוך שיהי' מותר וזה לא שמענו ואפשר לומר דשאני מודר הא בידו לאסור על עצמ' אפי' בדברים שאין בהם משום הנאה

כמ"ש בד' ט"ז קונם תקיעות' דאסור אפי' בתקיעה של מצוה אם כי מצוה לל"נ ובקונם הנאה מותר ומ"מ בקונם תקיע' אסור ועיי"ש בר"ן דאפי' בקונם צרור לים הוה אסור נדר וא"כ ה"נ י"ל דדריכ' אינ' הנאה גמורה לאסור בשאר איסורי דנאה ורק בנודר אסרינן אפי' הנאה קלה דהא חשוב לי' ויתיר מ"מ הלא דברי הגה"א מכריעי' ועוד ראיתי בת' יד אלי' הנ"ל שהביא דברי הגמ' ונ' סנהדרין דף ע"א כדעת ר"ש דבן סו"מ לא הי' ולא יהי' ולמה נאמר דרוש וקבל שכר ור' יונתן השיב אני ראיתיו וישבתיו על קברו ומשמע דהקבר הי' בולט כקברי' בזה"ז דהוה תלושי' ולבס' חברו והיאך ישב על קברו דאסור בהנאה ועכ"ח משם ראיי' לשיטת הרא"ש והטור שחולקים ע"ד רבינו ישעי' דגם קבר שהי' קרקע תלוש אינה נאסר כשאר מחובר ולענ"ד יש ליישב דמצינו על גם לא עלי' ממש כמו דס"ל לרבי ונ' מנחות דף ס"ב דע"ל היינו בסמוך ויותר קרוב לומר כן דאל"כ עכ"פ הוה משום בזוי והיאך שפיר למיעבד אלא בסמוך קאמרי והנה להלכה בנדון לא אדע מקום להתיר בפרט שהדרך קרוב יותר בבה"ק הישנה א"כ נהנה ממש לכ"ע והא אפי' בנידר ממנו מאכל אסרינן דריסת רגל בדרך קרוב בשדה חברו כמ"ש בריש פ' אין בין הנודר וכן קיימ"ל בסי' רכ"א עי"ש א"כ לענ"ד כמ"ש מעכ"ת לסבב הדרך עכשל"ת ומהרה יתקיים דברי הנבואה יקיצו וירננו. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלו

שלום וישע רב על ראש ידידי הנה כבוד הרב הנ' מו"ה צבי קינסטליכער רב ומודה ק"ק כ' כ"רהוניאד יצ"ו הנה ע"ד איש יר"ש אשר השוללי' רצח' אות' ועוד א' מעברייני' ואח"כ באו ע"ד בע"מ להנקם מן האובי' והי' איש ישראל ביניהם וקבר ב מתים הנ"ל בקבר א' בלא ארון וכיו"ב והקבר בתוך גן של שרר' א' ויש לחוש כמה חשסו' לבזיוני ובלא קבור' ישראל בקרקע שאינה שלו והנה בכגון זה כל הפוסקי' מתירי' ומקור' מא"ז שהביא בהג"א פ' א"מ הביאו הב"י סי' שס"ג ובת' ח"צ סי' כ' ג"כ מן המתירי' משום בזיוכ' וי"ל ג"כ שיחרוש ויזרע על הקבר וגם כי מקבר של גוי לשכנות קבורת ישראל ומ"ש כת"ה דהיכ' דאיכא משום ניוול כגון בנ"ז בלא, ארון מחמיר בת' ח"צ והביא דברי שיבת ציון שחולק עלי' והנה מדבריו אין ראיי' כיון שבלא"ה אוסר בעובד' דידי' לא חש להביא דברי ח"צ אך אינ' יודע מהיכא נשמע מדברי' לאסור לחכוני' שהרי דברי' רק לומר דחשש' דניוול חמור ע"כ לא הזכירו רק משום חרדת הדין מהני הטלטול בארון עיי"ש דקאמר לבסוף דאם פותחי' משום תכרוך והוה כבוד גדול כמו לקוט עצמות משל אחרים לתוך שלו שרי בתרווייה' ועיי' בה' נוב"י מהד"ק סי' פ"ח בדברי הגאון מהרמ"פ

ז"ל סי' פ"ח שהביא דברי ח"צ והא לקוט עצמו' אית בי' ג"כ משום ניוול כמ"ש בת' שיבת ציון סימן ס"ג וכמעט דבריו מוכרחי' מדברי הירושלמי והרמב"ן שהביא בב"י וכן בטור סי' שס"ג דאל"כ מה אסור יש בפנוי עצמו' לדברי הנוב"י דבעצמות ליכא משום חרדת הדין ולמה צריכי' ללמד התיר' בענין קבורה בהמורים בלא ארון עד עכול הבשר ואח"כ נותנין בארון דהוה כמו התנו תיפוק לי' דליכא טעם וסבר' לאסור' ועכ"ח כדברי ת' שיבת ציון כהנ"ל ועיי' בת' מרן חת"ס סי' של"א דפשיטא לי' דמקבורת נכרים לקבורת ישראל מותר לפנות דזה הוה קב' שאינו שלו משא"כ מה שהוא כח"ק יש לכל א' חלק בו והוה בתוך שלו ועיי' בת' מהרי"א סי' שנ"ח דמשמע מנה דבשדה שעומד לחרישה וזריע' יש היתר יותר עיש"ה. וע"ד העבריי' עיי' בת' חת"ס סי' של"ג דמביא הגמ' סנהדרין דף מ"ב דמי שנהרג ע"י גוים רוצחים יש לו כפר' יותר מהרוגי ב"ד דאית לי' כפר' משעת קבור' תה קודם לכן ועיי' עוד בסי' שמ"א באריכו' נפלא ומסקנת' דעכ"פ איכ' מצות קבור' אפי' מי שפרשו מדרכי צבור שמוזכר בסי' שמ"ה סעי' ה' והנה בזה מעכ"ת מבפנים באופן מה הי' העבריינות אם כפירש מדרכי צבור או כמ"ש המהרי"א סי' שנ"ח הנ"ל ועכ"פ כיון דעכ"ח צריכים להתיר הקבר מפני הכשר ושוב גם בעבריי' ליכא משום חרדת' או ניוול דבלא"ה מוכרחי' לעשות כן ואם לקבר' בכפר הנ"ל בקבורות ישראל ואי להוליכ' בזה כת"ה מבפנים כהנ"ל ידידו דו"ש. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגאון גרשון אברהם שליט"א אבדק"ק טיסא בערצעל יצ"ו. הנה באתי ע"ד מ"ש סי' ת"ב בענין מי שיש לו יאהרצייט בלילה ההוא לאסור להיות על חתונה וכ"כ בסעודה של מצוה וכת"ה פלפל בדברי הש"ך וד"מ בסברא הנאמר גם בשם ס' א' וכן בכ"מ במנהג שאי"מ בלא ראינו אינו ראיי' ואם כי דברים נכונים מ"מ קשה הדבר לחלק בין עמא דבר לרב כלומר חולקני בין חבר לע"ה. וגם מ"ש להתיר משום הפסד של הרב והוה כמו יריד ושיירי' קשה לגלות היתרא הנ"ל לפני העם כמובן והנה בת' נהרי אפרסמון סי' כ"ד בח' יו"ד אשר שם השאלה אם מותר להרב להיות על החתונה ולא יאכל בסעודה ההוא רק ישמע ד"ת כנהוג וגם לפני המון שרק עי"כ הוה סעודת מצוה, שם הטעמים שדומה למשמשים שנהוג עלמא היתרא ועוד מחוורא שבטעמים משום דהוה כמו רבים צריכין לו שמותר כמו בסי' שפ"ד א"כ ק"ו לענין זה ודאי הוה היתרא כיון דכבר נהוג כן להיות הרב במעמדו על החתונה בפרט עי"כ יגדור גדר שלא לפרוץ במחולי' בתערובות אנשים ונשים ודאי מצוה רבה היא והוה בל"ס רבים

צריכין לו כנלענ"ד. ב) ראיתי כת"ה פלפול נחמד במה שהשמיט הרמב"ם הלכה פשוטא בכ"מ בש"ס שואלין ודורשין קודם הפסח ל' יום בהלכות פסח ובמ' פסחים יליף לה מקרא ותי כת"ה שסמך במ"ש בה' חו"מ המפרש בשיירא והנה כמ"כ י"ל במ"ש בפ"ה מה' שקלים דבא' באדר משמעין על השקלים וכן ממ"ש בה' בכורות פ"ז ה"ח בענין שלש גרנות למעשר בהמה מהא דמ' בכורות דף כ"ז שהביא המג"א ועיין בהרמב"ם ה' תפלה פי"ג דנקט הרמב"ם הך ברייתא דס' מ' מגילה משה תיקן לישראל שיהי' דורשין החב"ח וידוע מ"ש הרשב"א והר"ן דברייתא סתרי אהדדי ותי' הרשב"א כעין תי' הר"ן אלא שביאר יותר דהך שואלין ודורשין ל"י קודם לאו חובה אלא תלמוד לרב וההוא בבית וועד שיהי' שואל כענין וכן הוא בירושלמי ותוספתא ועיין בברכ"י סי' תס"ט והנה במ' בב"ק דף י"ג שם ר"י אמר לא מזמנינא כבי דינא ביומא דניסן ותשרי ופי' רש"י משום עת קציר ואסף ור"נ אמר לא יהיבנא הזמנה לבי כלה ולבי ריגלא ופי' רש"י ז"ל בי' ריגלא לההולכין לשמוע ל' יום לפני הרגל ההלכות ובה' סנהדרין פי' כ"ה פסק הרמב"ם כר"י ודלא כר"נ ורק ברמ"א בח"מ סי' ה' פוסק הך ר"נ בשם המרדכי נראה ג"כ דלשיטתו אזיל דלא ס"ל הך דל' יום לפני הרגל ואפשר דס"ל דר"י ור"נ פליגי כר"י בירושלמי דרק בבית וועד ולהיות שואל כענין כתי' הרשב"א ובזה לא שייך סברת רש"י ז"ל דעי"כ ימנע מלילך לשמוע ההלכות דלענין שאלה כענין מה מניעה שייך כאן וידוע כי דרכו של הרמב"ם היאך דבגמ' מיישב בגמ' איזה קושיא או איז' ברייתא סובר כהירושלמי כמ"ש בכללי הרמב"ם בהקדמה לה' א"ז עיי"ש כש"כ היאך דקשיא הברייתא אהדדי ולא נמצא תי' בגמ' דילן שסובר כירושלמי ולהכי פוסק כר"י נגד ר"נ דהלכתה כוותי' בדיני וכש"כ דהכא י"ל דעיקר פלוגתתן בה' חג הוה כן י"ל בדרך תי' פילפול, אלא מחוורתא לענ"ד כמ"ש בחק יעקב דקריאת פ' חודש ופ' פרה הוה בכלל שואלין ודורשין שכ"כ ברוקח וכיון שהרמב"ם פי"ג מה' תפלה נקט חיוב' קריאת הפרשיות כבר פירשו ופסקי' דהא הברייתא דמשה תיקן להם לישראל לדרוש ה' חב"ח כולל בה' תפלה ג"כ בכלל קרה"ת כנלענ"ד. ידידוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלח

יראה בנחמה ונחמת ציון ועריה שובע שמחות ורב ברכות על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול וכו' מו"ה יוסף הכהן נ"י בק"ק באניהאד יצ"ו. אחדש"ה יק"מ בא לידי בעתו ובזמנו, וגם אני שמעתי מצערת בנ"י שמוע' שמעתי ותרגז בטני כי צדיק אבד גאון ישראל מאורן של ישראל זצללה"ה זי"ע. ועתה באתי במ"ש נפשו היפה ע"ד כי כ"פ צוה

למעכ"ת כי יניח' את הכתבי' שלו (מה שנדפס מהם בקברו וכן היו מוכנים כרוכים יחד עד"ז ומפני בהילת הזמן היום קצר עיו"ט נשכחי לעשות כנ"ל מהו שיעש' לע"ע אם יש מקום לפנ' הקבר או להמתין עד המעמד המצבה יהא אפשר להניח' שם. הנה אם כי שמעתי מכיו"ב אבל לא ראיתי בספר כצוא' זאת רק בס' יסוד יצחק על הל' מילה מאיש קדוש שו"ב במדינות גאליציען אשר צוה כן באמר' על אשר הי' ברצונו למסור דברי' הקדושי' שהי' בכתובי' להגאון הקדוש בעהמ"ח ישמח משה שהי' אז רך בשנים ולא הי' דעתו עוד לגשת אל הקודש ולעסוק בנסתרות ע"כ הי' משמיט עצמו ואמר המחבר להעומדי' עלי' עת פטירתו אם דברי' אי"מ בעוה"ז יהי' מתקבלי' בעוה"ב ולפני קבורתו צוה הגאון הק' מהר"מ ט"ב זצ"ל זי"ע להעתיק הכתבי' ולהניח' בקברו והמכתבי' נתנו בדפוס, [עיין כ"ז בהקדמת הס' שנקרא תולדות יצחק. והנה בתשו' הרשב"א סי' שס"ט שם השאלה בראובן שצוה להוליכ' לב"ק אבותיו ומפני אונס לא נתן להוליכ' למקום וקברוהו במקומ' ונשאל שם אם מותר לפנות' ולשפוך עלי' מים משום עכול להנ"ל, והשיב שאין בזה משום בזיון ולא משום צער, ודייק בת' מרן חת"ס ח"ו סי' ל"ז דס"ד דהוא לא צוה רק להוליכו אבל לטלטל' ממקום למקום אחרי שקברו' זה לא אסיק אדעתי' ועד"ז השיב שאין כאן משום בזיון כיון שכן צוה וזה כבודו והביא' בד"מ סי שמ"ג. ומעתה בנ"ד לא אדע אם לדמות מילתא למילתא דשם הביא הרשב"א דברי הירושלמי שנוח לאדם במקום אבותי'. ובת' מרן חת"ס דייק דדברי הרשב"א אמורי' מקמי' דאסיק מדברי הירושלמי ורק מפני הצואה מותר לעשות כן ומצוה לקיים דברי'. אך לפי קוצר דעתי נראה כי תחילת דברי הרשב"א הן אמורי' על שפיכת הסיד שאין בזה משום בזיון ולא משום צער כי החנוטים עושים, וכפל דבריו שאין בזה משום בזיון ולא משום צער משמע דרק עלה קאי ולענין היתר טלטול ממקום נסתייע מהירושלמי ומשום כבודו ומי יימר כי צוואה זו של הנחת הספרים חומר כ"כ משום כבודו כיון שלא מצינו כיו"ב, ורק מ"ש בס' הנ"ל יהי' ג"כ אמתלא כמ"ש לעיל, ובנ"ז וודאי אין שייך אמתל' כי כבר נתקבלו ספרי דבי רב בכל תפוצות ישראל להלכה ולמעשה כנודע, ואפשר דשוא"ת עדיף כלומר להמתין עד שיעמידו המצבה ואז יקיים צוואת' ויהי' אפשר בלא קבורי' וידוע מחלוקת תשו' אחרונים בענין פני' הקבר לצורך דהמחבר סי' שמ"ג אוסר אפי' בטענות העוררי' ויורשי' ובשם הגאון מהר"ג הביא' פ"ת שם שאוסר בגדול מפני פה"ד אפי' בשכח' להלבישו אח' מהתכריכים ואפשר דהה"ד בנ"ז, ואני איני מחליט רק אם עוד גדול ההורא' יסכים בזה, רק באתי להעיר ממ"ש בתשו' בא שבע סי' כ"ג שהחמיר בגניזת ספרי קודש אפי' בגמרות ואגדות לנהוג כמ"ש ביו"ד סי' רפ"ב סעי' יו"ד ובאו"ח

סימן קנ"ד דהיינו לטומנ' בכלי חרס והביא במג"א ס"ט ט' שם ובת' כנ"י סי' ל"ח דעתו גם בכלי עץ שפיר דמי וכן הסכים בחדושי חת"ס שם דבל"ז הוה כמאבד כתבי וספרי קדש כמ"ש הר"ן בפ' בני העיר במס' מגילה, וכן יעשה ולא יאונ' למעכ"ת נ"י שום עון דאפשר דהי' זמן בהול ולא הי' נשמרי' לעשות כהלכה, ואפשר דנוהגי' שם בארון שלם דהיה כפל. וד' יגדור פרצותנו ופירצ' עמו ישראל וירחם על שארית הפלטה. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קלט

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון כש"ת מהו' שמואל שליט"א אב"ד ק"ט טאלשווא יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה הנני במודע כי יק"ור בכמה גליונות מלא זיו טוהר תה"ק בא לידי ע"ד עובד' אשר אקרו"ט יצ"ו גמרו לזכרון טוב על דבר בע"מ אשר בעת מלחמ' נפלו בחרב בעו"ה ויש מהם שאבד שמם וזכרם ע"כ דעתם לקבוע מצבת אבן על כותל עזרת אנשים ולחקוק שמותם לכבוד זכרם ולהזכיר נשמותיהם מימים ימימה וישנ' מצבה מוטל בבית החיים אשר א' הוציא' מקבר אמו שהעמד לה מצבה מהודר' ממנה ע"כ השאלה אם אריך אם לא אריך והדר"ג אתי' עלי' מארבע' טעמים אם שפיר למיעבד הכ' ולא באתי לדון במו"מ של הלכה ע"י כל הני טעמים כי מר ניהו רבה רב גוברי' לפסוק כהלכה ברורי ורק בפן ד' מצאתי כמה דברים אשר לא מצאתי די סיפוק' להתיר' וכת"ה מהדר אהתיר' בכמה צדדי' וכן הי' נראי' הדברי' יען כי בת' מהרשד"ם סי' ר' ס"ל בבירור כי תשמישי' מתי' דיליף משתמשי' ע"ז אינו ילפות' גמור' ואינו אלא מדרבנן אם כי אסור הנאה של מ' עצמ' מדאוריית' ובנדון דידי' הי' במקום ספיק' דהיינו לקח עפר ממקום שהי' ספק דהי' מקדמ' דנא ביה"ק וכתב דמצד הלכה ספיקו דרבנן לקולא מ"מ דעתו דלכתחיל' לא יעשה כן ללבון לבנים ממקום ההוא ובת' יעב"ץ סי' מ"א האריך מאוד ודן לומר דאפי' אה"נ של מ' עצמ' מדרבנן דילפות' וגז"ש שם מע"ע אסמכת' בעלמא אלא שפשט הסוגי' בסנהדרין דף מ"ח לא משמע כן דהא פריך בגמ' ואמר נמי כתנאי מעבוד לשמה בתפילי' וכן תולה בעשיית וטוית תכלת וציצית והא במ' סוכה דף ט' לכ"ע לשמה דציצית מה"ת דדרשינן לך לשם חובך וכמו דקיימ"ל באו"ח סי' י"א שם במג"א ס"ק ג' ובמחה"ש שם וכן נראה מסי' נ"ב לענין תפילי' דהוי דאורייתא וכיון דתלה הזמנה לאו מילתא בעבוד לשמה ולדעת התוס' רב' כר"ג דבעי עבוד לשמה מה"ט דאל"כ הוי סגי בהזמנה ע"י חתוך וכיו"ב ובמ' מנחות דף מ"ב מדמ' לי' הך דתפילי' בתכלת וציצית ש"מ דהוי דאוריית' כנלפענ"ד. והנה כת"ה הביא דברי

גליון מהרש"א מ"ש מדברי ת' הרשב"א סי' רצ"ו דהתיר לישב ע"ג מצבה ומשום דרבי' מקילי' ונוהגי' כך זה מוכח שאינו רק לכבוד ולא לבנין קבר והוי כאלו התנה שיהי' רק לכבוד וכתב ע"ד לדברי הש"ך בשם הב"ח דעכשיו נוהגי' לאסור נפל האי התיר' ודברי' קצת קשה הבנה דהא בזה גופ' המחלוק' וצ"ל דכוונת' כיון שכן נהגו להחמיר אסור מצד הלכה דליכ' כאן התנ' וממילא נמשך מזה דאסור מצד הלכה שאר הנאות כגון למכור ולהחליף אם נשבר' א"כ מ"ש בשם הב"ח בש"ך ס"ק ג' שכן נהגו קאי רק על הישיב' אבל שאר הנאות דמים אסור מצד הלכה אלא דתו הכל חד הוא דאז גם הישיב' תאסר מצד הלכה ובאמת בת' רמ"ע סי' נ"ו מחלק בין הנאת ישיבה בין הנאת דמים עפ"י מ"ש בא"ז על דברי ר"י דאוסר ישיב' והקש' בא"ז דא"כ גם דריכ' על הקברים יהא אסור והרא"ש ג"כ התיר ישוב' וב"י כתב דמסתבר' כדעת הרא"ש מ"מ רק מה דפליג דהיינו ישיב' על האבן אבל למכור בדמים או להעמיד על קבר אח' לא שמענו דפליג ומסתבר' דדריכה על הק' וכן על האבן הוי לי' שלא כדרך הנאת' משא"כ הנאת דמים א"כ ס"ל דישיב' ג"כ הוי שלכ"ד הנאת' ושלא כדברי ת' יד אליהו וקשה להבין וגם צ"ע מסוגי' דזוז"ג מ' פסחים דמסיק שם דלמ"ד אין שבח עצים בפת עצים דאסורי הנאה היאך משכחת לי' ותי' בשרפיפא ופי' רש"י ז"ל כס' לישב או להדום רגליו עיי"ש דף כ"ז ע"ב אלמא דהנאה מעלי' היא ואפשר לומר דישיב' על האבן קשה כמ"ש במ' תענית ד' י"א וישימו אבן וכי לא הי' למשה רבינו ע"ה כר או כסת אלא אמר שהצבור בצער גם אני בצער אלמ' דצער' וכן ראיתי במדרשות דישיב' על אבנים קשה כנלענ"ד ליישב דברי הרמ"ע. ומ"ש בת' יד יצחק וכן הביא כת"ה מדברי גליון מהרש"א דהעיר דהרשב"א בת' מתיר להעמיד נצבה על ק' אחר דהיינו דפניה משם שנותן ורצב' יפה ממנו הנה תשוב' זו ענין אח' והוא בסי' תקכ"ז דשם מסיק דאפי' לשיטת ר"ת דונצבה שנות' על הקבר היינו גולל דודאי אסור בהנאה ונ"ר לתן על קבר אח' מה הנאה איכא דודאי שאר הנאות אסורי' רק דכגון זה ליכא הנאה דאפי' קבר עצמ' כך דמותר לאח' רק בחוצב לאביו אסור משום כבוד אבי' כדאיתא שם בגמ' עכ"פ בזה אינו תולה בהיתר' דמצב' רק משום כבוד דגם להאוסרי' סביר' לי' התירו הנ"ל. ומ"ש כת"ה מדברי הרמ"ע בסי' מ"ד והנה הגליון מהרש"א ות' יד יצחק סי' ל"ח קצר' מאד מדברי הרמ"ע ולא הביא' רק אמצעי' וסוף דבריו ובאמת הכ' הי' עובד' דכמה מצבות היו מונחי' על שדה בה"ק ובאות' ימים הי' עת צוק העתים תחת ממשלת הכומרי' וכמ"ש שם שהי' ישראלי' כיונה נודד ונכסי' ישראלים הי' כמעט כהפקר לגבי גוים בלא דין ומשפט הי' מאנסי' עד שהי' אנוסי' להלוך המצבות למקום המשתמרים ומפני אושא מילתא לא הי' אפשר דהי' חותרי' מקום המשתמר ג"כ ודאגו

דיקחו לקבריה' או לתרתוראות שלהם ועת וזמן המר הי' ג"כ בזמן העמדת המצבות ע"כ ס"ל דעל תנאי זה ודאי לא אקצי המצבות ע"כ הוי כהתכ' עליה' ע"כ התיר לבטל חקיקת מכתבי' על המצבות ולמכר' לצרכי צבור ג"כ דודאי כב ב"ד מתנה עליהם ובכ"ז ודאי ליכא למימר התיר' הנ"ל וכי אין מקום משתמר למצבה אחת ובזה"ז אין תוקף הגלות באופן זה דודאי יש מקום משפט על הגוזלי' הנ"ל ומה כאלו התנה ולב"ד מתנ' שייך בזה ועכ"ח צל"כ בדברי הרמ"ע דהא בסי' כ"ו אוסר בפשיטות כל הנאות במצבות לכ"ע לבד מישיב' עליהם וא"כ יהי' סותרים עם מ"ש בסי' מ"ד הנ"ל אלא כמ"ש ושכן פי' בהדי'. ואגב י"ל בדברי הרמ"ע לענ"ד במ"ש דמותר גם לצרכי צבור ממ"ש במ' שקלי' והובא בש"ס מ' קדושין דף נ"ד דמשירי הלשכ' הי' עושי' חומת ירושלים ומגדולתיה והמעיין שם יראה דאיכא תרי טעמי' או דאתי' כר"י דס"ל אין מועילי' בשירי הלשכה או דאתי' אפי' כר"מ ומשום דלא נתנ' תורה למה"ש נהני' מצלן אבל ליקח אבן מחומת העיר יש בו משום מעילה וא"כ אי אתי' כר"י ודאי ליכא ראיי' דשאני שירי הלשכה ולר"מ הא באמת אסור שאר הנאות ובפרט לפסק הרמב"ם פ"ו מה' מעילה דפסק כר"י ופי' הנושא כלי' דס"ל כפשט' השמועה דאתי' כר"י א"כ מה ראיי' למצבות שאסורי' בהנאה לכ"ע לדידי' ואפשר שסמך במ"ד במ' כתובות דאיכא מ"ד משום דלב ב"ד מתני עליה עיי"ש. ובת' יד אליהו סי' צ"ד לא נמצא שם רק לענין הלוך על הקברות וישיב' עליהם ובזה מחלק דהלוך ליכ' הנא' דבלא ק' הי' קל יותר ההלוך משא"כ ישיב' אך הקש' ממ"ד מ' סנהדרין דף ע"א ממ"ד שם דבן סו"מ לא הי' ולא יהא ואמר ר' יונתן אני ראיתי וישבתי על קברו דמשמע שהי' קבר בולט ולא כוך ולמה ישב עלי' מזה ראיי' להרא"ש והטור דחולקים ע"ד רבינו ישעי' וס"ל דהוי כקרקע עולם ואפשר דראייתן מסוגי' הנ"ל ואפשר לומר דס"ל לר"י דלשון ר' יונתן כמ"ש ריו"ח במ' מגילה דף כ"א דאין ישיב' אלא לשון עכבה שנ' ותשבו בקדש ימים רבים. מ"ש ע"ד ת' שיבת ציון הכל בכלל דברי' שם ועיקר דעתו לאסור משום כבוד אביו אלא שמגבב קולות דלמא מצבה אינו בכלל קבר כדעת הרא"ש וגם דעת התוס' דהאיך דאין לאסור משום אה"נ ליכא משום כבוד אביו וגם דעת מהרי"ק דאינו מחויבי' בכבוד זקנים ע"כ המיקל לא הפסיד וא"כ בנ"ז שכבר הועמד המצבה וגם לא שייך דברי מהרי"ק הנ"ל ליכא הני סניפי' וכבר השריש בהרדב"ז וח"צ בתשובותיה' דאין לסמוך על בע"ת אם לא מתאימים כל הסניפי' דשמא לא התיר באופן רק צרוף כל התירי' עיי' במחה"ש סי' תנ"ג שהביא דבריהם ומ"ש ע"ד שיבת ציון דחקיק' אותיות הוי מעשה עיי' בתוס' סנהדרין ד' מ"ח נתנו. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמ

שלום וישע רכב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג מהו' מרדכי בריסק נ"י דומ"ץ ק"ק מארגרעטען יצ"ו. ועתה באתי ע"ד העמדת מצבה והנה ודאי לפי משמעות הש"ס מ' מ"ק ד' ה' ומ' נדה בפ' הרואה ראוי להעמיד מיד מפני הטעמים המבוארים שם אלא שראיתי בא"ר בסי' רכ"ה בסופו דהעולם נוהג להעמיד אחר י"ב חדש משני טעמים דהמצב' מור' על החשיבות ובתוך יב"ח מצטער ועוד דלא תשוכח ובתוך י"ב ח' אי"מ עי"ש הביא' ג"כ בס' שפת אמת וכן אמר לי ידידי הרה"ג מהו' חיים צבי נ"י שכן נמצא במכתבי זקנו הגאון העצום בעל שו"ת קול ארי', וצ"ל דהא עכ"פ המנהג לנעוץ דף על הקבר עד זמן העמדת המצבה והוא בכלל מציינים על הקברות כמו"ש במ' שקלים ורפ"ק ונ' מו"ק, דנראה שהי' כן דאם הי' מצבת אבן מתחילה לא הי' צריכי' לכך והנה מעכ"ת שנוהג עפ"י ספרי היראים ע"כ בא לעומקי הלכה ע"ד העמדת מצבה לכבוד מר אביו הגה"צ זללה"ה וע"ד כי המנהג להרים הספדים בזמן ההוא והי' מזדמן בתוך ל' יום קודם החג והא זה אסור כמ"ש במס' מו"ק להלכה באו"ח סי' תקמ"ז וביו"ד שמ"ז וכמ"ש כת"ה ושוב הביא מעכ"ת דברי ת' שבו"י או"ח סי' כ"ה שהורה בדרך פלפול להתירו והביא ראי' ממ"ש בטור סי' שד"ם דאלוף וגאון מספידים בחדש כלה אדר ואלול ומעכ"ת השיב מה ראי' דלמא בתחילת אדר קודם ל' ומאלול ג"כ אין ראי' דלענין זה לא חשיב ר"ה כרגלים, והנה דברי כת"ה כנים ומ"מ אפשר לומר לתרץ דברי' לפימ"ש בב"ח ופריש' דברי תה"א מהרמב"ן מספידים באלול ואדר ולמה לא נקיט ג"כ אדר דאיכא אופן באמצע החדש או סמוך לסופו א"כ ריש ירחא עוד לפני השלמת ב"ח ועכצ"ל דס"ל כיון דבתוך זמן ודאי הספידו אותו כבר באדר א"כ מוכח דגם בתוך ל' מותר ומ"מ להלכה הביא' השע"ת סי' תקי"ב וכתב דקשה לעשות מעשה אם לא לצורך וכש"כ בנ"ד דליכא כל הטעמים שמסתעף להתירו שכ' בת' שבו"י וא"כ שפיר עבוד מעכ"ת ועובדא ידענא כי בימי חרפי הייתי בקהילה נאה בין דבחא ועצירתא והי' הספד על פטירת רב גאון בביהכ"נ וכשהלכתי מביהכ"נ שמעתי מפי הדיין אשר ידוע לכל שהי' בקי בש"ס ופוסקים והתרעם ע"ד ההספד בתוך כ' לפני החג ובכן ינחמהו ה' בכפלים. בנחמת ציון וירושלים, וראיתי דברי כת"ה מ"ש ע"ד הר"ן מ' נדרים דף נ"ח דרצה לפשוט ספיקא דישמעאל איש כפר דימא דהגדולים אינם נמשכים מברייתא דתני' רש"א כל דבר שיל"מ וכו' דתנן השביעי' אוסר' בכ"ש לפי פי' הר"ן עיקר הפשיטות מהך מתניתין דאוסר' בכ"ש היינו בין בתערובות בין בגידולים וא"כ פלא בעיני' למה מביאה ברייתא ככל שאי"צ לענין האיבעי' ומעכ"ת בא במילתא חדת' בחריפו' כדרכך עפ"י קושי' התוס' יו"ט במ' שביעות

מנ"ל דמתניתין איירי בהכ' דילמא תערובות איירי ותי' על דבר נפלא בהך מתניתין דקתני זה הכלל מין בשא"מ בנו"ט במינו בכ"ש חייב לבער, השביעי' אוסרי' בכ"ש ומעכ"ת מדחה דהא י"ל דאיצטרך תרווייהו חדא קודם הביעור וחדא לאחר הביעור אלא שזה אינו דהא ר"ש בברייתא דקאמר אני לא אמרתי ולפי' הר"ן, דלאחר הביעור אינו בכ"ש ועכ"ח הכפלות כהנ"ל והוא כפתור ופרח וראיתי בשמ"ק שעמד בזה ג"כ משום דסתמא קתני משמע בכל אנפין איירי. ולענ"ד אפשר עוד לומר עפ"י מ"ש במתניתין הכובש ג' מינים דלר"א אוכל על הראשון ולר"י גם על האחרון ורג"א כל שכלה ועיי' בתוס' פסחים דף נ"ב ד"ה הכובש בפי' דלר"א גם הטעם אוסר לענין ביעור ואינו כמבוער ולר"י ור"ג הטעם הוא כמבוער ושני לן ביעור דשביעות מכל איסורים שבתורה ולענ"ד דמצינו כמ"כ לענין ביעור נותר במ' פסחים דף פ"ג אמתניתין דהעצמות ופהג"מ אי לית בהו מוח לשדינהו ואם כי פשיטא דנבלע מהם מבשר ק"פ דכ"ח צריך שבירה וכ"נ מו"ש ופי' הר"ן סי' ד' ע"ב דהיינו ביעורו של נותר שנבלע בהם הוא גזה"כ ודוקא בכלי והראיי' שאם נטהר הכלי ע"י נקב שוב אין כאן ביעור ועיי' במג"א או"ח סי' תנ"א בשם הראב"ן דהבלוע בכלי אין עוברי' ומותר בשהיי' וק"ל מאז לר"י דיליף מנותר דאבחא"ש לבעי ביעור אלא הה"ד מ"ש דדוקא בכלי אמרה תורה וזה שייך בקדשים דחשבי' כ"ש משא"כ לענין חמץ וכי מצינו חשיבו' כלי ועיי' או"ח בסוגי' דקדרות בפסח וא"כ ה"נ לענין ביעור שביעית ולפי"ז הי' מקום לומר דמ"ש במתניתין השביעית אוסרת בכ"ש וסתמא כ"ש אפי' בבלוע כמו בכל הש"ס וכמו קדרות בפסח וא"כ אין לנטות או דסיפא אתיא כר"א דס"ל דהטעם ג"כ אוסר לענין ביעור או דאיירי כמ"ש בענין גדולי' דע"כ מביא דברי ר"ש מה שפי' בהך דאוסר' בכ"ש והא ממתניתין דפ"ט נראה דר"ש מוקי לי' וא"כ דאיירי לענין גידולים כנלפנ"ד. ב) מ"ש אדברי הר"ן דף נ"ט ע"ב דלא מקשו אהא דאמר' דאי גידולי' מותר מבטלי' העיקר וק"ל דהא מעשר דהוה לפי חשבון לא שייך בטיל כמ"ש הר"ן לעיל, לא הבנתי דהפיר' הר"ן להדי' דקשי' לי' אעלים שחורי' דאסורי' והא לענין שביעית איירי ובגמ' שלי ציינתי דמשו"ה האריך הר"ן לומר דק"ל לרבה דאסורי' גם לענין תפיסה והוה כמו מעשר לחשבון, ובמ"ש לענין בטול היתר עיי' בהר"ן מ' ע"ז פ"ה אמתניתין יי"נ אוסר בכ"ש בשם הר"ן ולענ"ד אפשר לומר עפ"י דברי שמ"ק הידוע דלא שייך רובא רק במקום שהתורה חשב' לספק כשאר ספיק' משא"כ במעשר בהמות עשירי ודאי וה"נ תערוב' אסור בהיתר עושה ספק דאסורה כ"ע מה"ת דאקבע איסורא ושפיר שייך בי' בטל ברוב היתר אבל בנתערב היתר אין עושה שום פעול' דמס' אסור מספק והוא כמו ודאי ועיי' בפרמ"ג ובפתיחה לה' תערובו' כידוע. ג) מ"ש ע"ד הר"ן דהיתר באסור בטל

רק אסור באסור דשוי' וכו' וזה להיפך מ"ש לעיל גם בזה ציינתי בגמ' שלי דזהו לדעת המקש' לעיל, ובמסקנ' הסברא להיפוך דהכל באם שוי' או אינו שוי' ושם דקדקתי דזה מחלוקת ר"ל ור"א מ' זבחים וביו"ד בשם הרא"ש ועיי' חת"ס סי' צ"ו, מ"ש ע"ד הש"ך סי' ס"ו דאם מתניתין דשקלים איירי לענין ששא"ב הי' לומר ואומרי' שנגנבו או נאבדו וק"ל ממתניתין דבב"מ ר"פ המפקיד דקשה אר"ה משביעי' אותו שא"ב וקתני נגנבו או נאבדו ול"ק שאומרי' לענ"ד לק"מ דשם אין שום רמז על שביעי' הנ"ל או דל"צ למימר כמ"ש הש"ך דסברא היא או מאיזה טעם שיהא משא"כ במתניתין דשקלים דק"ל להב"ח דנימא דהשבוע' שא"ב ושבוע' שלא פשע באמת לא צריך וכיון דרק שא"ב קאי שפיר דייק הש"ך ועוד דהא עיקר המתניתין דפ' המפקיד קאי ארצה לשלם ולא לשבע וזה לא שייך רק אשבועה שלא פשע דלענין שא"ב לא מהני מידי וזה עצמ' דברי ר"ה ועיין בתומים שכתב שאין כאן משמעות ותל"מ. והנני לסיים בכל חותמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש. ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמא

שלמא רבה לגבר' רבה ה"ה כבוד הרב הגאון המובהק והמפורסם בעולם צדיק יס"ע חסידא ופרישא בנש"ק כקש"ת מו"ה חיים אלעזר שפירא שליט"א אב"ד ק"ק מונקאטש יצ"ו בעה"מ שו"ת מנחת אלעזר וס' אות חיים ושס"י אחרי מודי' דרבנן פני הדרג"ק הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי מ"ש עלי במ"ש בשם מרן חת"ס זי"ע והנה אני הייתי נזהר וכתבתי שכרך לאח' יד וידוע כי גם ברגל וכיו"ב הוי שמי' כלא"י ועתה נאמר לי כי כרך ע"ג רגלו והנה מה שאפשר לתקן עשיתי כדבריו ונתתי למדפיס למען אלף בוגין ונתתי באות' דף בחסרון שורות הנ"ל אבל רק בידי לחלק' מספרי' אשר בידי כי תלמידי מכר רובן בגליל העליון ושלח' לאנשי' מיוחדי' ומי יודע מי ומי הקוני' ועתה באתי למען הלכה לאמור מ"ש הדרג"ק דאין לנו בכ"ה רק מ"ש חכז"ל דאל"כ מי שנזדמן לו אורחי' יהי' מותר אמיר' לגוי לבשל בשבילן והנה קנוח האף שהוא משום כ"ה בפירוש בס' תוס' שבת שהוא כבוד הבריות ע"כ מותר לקנח אם כי שעי"כ בא לידי סחיטת שער בשפמו דאסור עכ"פ מדרבנן הביא ג"כ במחה"ש סי' ש"כ ס"ק כ"ג והוסיף דגם לאח' שתיי' לקנח יש בו משום כ"ה ולענ"ד דלא הוי משום כ"ה רק בדבר שמתבזה בי ומשום מיאוסית' וכמ"ש באו"ח שבת סי' שי"א וסי' שי"ב אבל משום כבוד אורחי' אם אין לו להאכיל' וכי יש בו משום בזוי ובסי' י"ג במג"א מחלק שם מה שהוא גנאי גדול מה שהוא גנאי קטן ולכבוד אורחי' הרי מבואר בר"פ מפני' ובסי' של"ג מבואר במג"א ס"ק ה' דהוי משום

מצוה דהמזמן הוא עושה מצוה וכי מי שאינו מזמנו איכא שום בזיון ע"כ דעת הדרג"ק שגבו ממני מדמיון זמן אורחי' לכ"ה זה היום אתי ליד מכתב תשוב' מהגה"צ בנש"ק אב"ד ק"ק ערלוי נ"י בענין המטפחת משום כבוד הבריות ודעת הג' נ"י דזה לפי המקו' ולפי הזמן דהא הרמ"א בסי' ש"א פסק דהוצאת רק ע"י היתר תפיר' במלבושי' ומעתה מי שמלבושו של צמר והמטפחת רובו של פשתן ואיכא משום חשש שעטנז ואפי' לתפור בחרימיי' אתינן לשיטת הרמב"ם ומחלקות' והא אי אפשר לרוק מהחוטם או דרך פה דמי זוטר מ"ש חכז"ל מ' חגיגה דף ה' על כל נסתר ונעלם זה הרק בפני חברו ונמאס בו ואיכא ודאי בזה משום כ"ה וא"כ לפ"ז הנוהגי' בחסידות שלא ללבוש בגדי צמר יש מקום לעשות כדברי הרמ"א הנ"ל כ דאפשר לקיים ההלכה אליבא דכ"ע. ואסיים בברכה ואחוי קידשו ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"ס מאד יצ"ו:

סימן קמב

שוכ"ט על ראש ידידי וחביבי האברך ההוב"ק ירא ושלום כש"ת מהו' יושע ווייס נ"י. אחדש"ה הנני במודע כי מכתב כ"ת בא לידי וע"ד כי אני עמוס בטרדות רבות לפי חולש' כחי ל"ע לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה. ועתה באתי ע"ד מ"ש כי הקהל תקנ' תקנה ולשנות מימים קדמונים שהי' קונים המצוות וכהן עלה ראשון כהלכה בסי' קל"ה רק כי בתשובות האחרונים מתסייעי' מדברי מהרי"ק שורש י' דבשבת בראשית שהי' נוהגי' לקלוסי' כמו בשמחת תורה בסיומא שם הי' בתחילת' של תה"ק והעולה ראשון הי' נדר שמן לביה"כ ואם הי' שם כהן הוא קונה המצוות ועולה ראשון ואם לאו הי' מוחל ויוצא מביהכ"נ והי' עובד' מבפעם אחת הי' שם כהן ולא רצה לקנות ולא לצאת אם כי הי' שם ביה"כ אח' שהי' יכול לעלות ראשון דשם לא מנהג הנ"ל וכופה' ע"י שלטון לצאת והרבה שם ראיות וראיות דבמקום כבוד תורה וריוח לביהכ"נ בשמן וגם שהי' מנהג זה מקדמ' דנא והרב' עד"ז כמה ראיות שם ועד"ז נשען ת' מרן חת"ס סי' כ"ד וסי' כ"ה דאם בפ"א תקנו ע"י רצוי כהנים שוב אין הכהנים אפי' חדשים מקרוב אין בידן לבטל המנהג דשוב איכא משום אנצוי' כדאמר במ' גיטן דף. והנה ל"ז להבין היאך מוכח מדברי' שהי' נתיסד המנהג עפ"י רצוי הכהנים אפי' באינ' יוצא לחוץ לביהכ"נ ועוד כתב יותר מזה בסי' כ"ה דבעובד' דמהרי"ק לא הי' כהנים כלל בתחילת המנהג ותקנה והא אדרבא משמע דהי' כהנים דהא כתב דהכהן או קנה או יצא מביה"כ ברצון ובמג"א ססי' קל"ה מביא דברי כנה"ג דבאם אינו יוצא קוראי' ישראל אפי' בפני' והקש' במג"א דא"כ למה כפאהו ע"י שלטון לצאת לחוץ מביה"כ ופי' מ' חת"ס שילך לביה"כ אח' דכופאי'

לעשות מצוה, ואני בלא דעת וכי כופין לכהן שיוצא מביה"כ לילך לביה"כ אח משום וקדשת' דאם בידו לצאת כש"כ דאין חיוב לכנוס ועוד למה לא כתב מהרי"ק בתחיל' שהי' המנהג דכהן קכה המצוות או מוחל ויצא מביה"כ אם החיוב עליו לכנס לביה"כ אח' לא שייך לומר למחול דמשמע דזהו המחילה בלצאת חוצה הא צריך לבקש תקון עד"ז לכנס לביה"כ אח' וגם משמע דלא עביד שום דבר רק יציאה ולא ביאה לביה"כ ועוד ל"ז להבין מ"ש בדבר' אם דוקא משום ביה"כ אח' שפיר עבדי אבל בל"ז לא יעשה והוכיח מסוף דברי מהרי"ק במ"ש בפרט שיש ביה"כ אח' משמע דאינ' רק הוספה בסבר' אבל מצד הלכה אפי' ליכא ביה"כ ג"כ אתי שפיר והא באמצע התשובה קאמר להדי' במהרי"ק בר מהדן ובר מהדן אפי' ליכא ביהכ"נ. ודנה לענין הלכה בתי ומהרמשי"ק סי' נ"ט וס' לעשות כדברי מרן חת"ס דלבטל לגמרי חלילה דהוי מבטל מצות עשה דאורייתא דוקדשתם רק לאיז' זמן שישכ' חיובי' או ת"ח גדולים מופלגים אם הוא ברצוי כהנים מצי לתקן לזמן ידוע אבל לא לגמרי דמ"ע דוקדשת' ודאי עדיף לעשות אפי' בהפסד ממונ' במ"ש בספרי הקטן דחזקת מצוה שאני מצוה זו דאינ' רק לכבודו של כהן וכתב בת' מהר"מ מרוטנבורג סי' ק"ז דלהכי הוא יכול למחול על כבודו משא"כ באיסורי גרושה וחליצה וכמו דיכול למחול שלא לטול מנה יפה דג"כ ילפינן מהאי קרא ודאי שלא ברצונו אין כאן משום וקדשתו דשונא מתנות יחי' ותע"ב ורק באיסורי כהונה דרשינן בכמה מקומות דפנו כלומר בעכ"ח אפילו ע"י מלקות מפרישין אותו מאיסורי כהונה אבל מ"ש כבודו כך היא המצוה דתלי' ברצונו משא"כ מצוה בחפץ דלאו משום כבוד רק למען עשות המצוה הוי שפיר חזקה. וע"ד אשר ישראל מכר העפען לנכרי ובחה"מ ש"פ הביא' בחזר' והישראל הניחו בחנות' עד לאחה"פ ואח"כ לאחר הפסח מכרו לקונים אוי ואבוי ודאי עבר על ב"י וב"י דהוי ממש קונה חמץ בפסח כמ"ש הרמב"ם וקיימ"ל כוותי' דהא בריש סי' תמ"ח קיימ"ל דאפי' מביא דורן לישראל אין לקבלו ואיתא במג"א שם דאם מקבלו אסור בהנאה וק"ו הוא דשם אין לו הפסד מכיסו וכש"כ כאן דהי' חמץ שלו וקבל בהחזרתו ומה מהני דעתי' כיון שקבלו מאיז' סיב' שיהי' כבר יצא מרשות גוי ונכנס לרשות ישראל וגם רוצה בקיומו דהא הוכיח סופ' על מחילתו שהי' דעתו עליו ועיי' בת' מרן חת"ס סי' קי"א וקי"ב שמחמיר בכיו"ב אפי' החליפי' למחליף עכ"פ כש"כ בנ"ז שהוא שאור וחמץ גמור הוי וא"כ הוא חמץ שעע"ל הפסח דאסור בהנאה כמ"ש בסי' תמ"ח ועיי' תמ"ג ותול"מ. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמג

שלום רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם בנש"ק כש"ת מו"ה אשר אנשיל יונגרייז הלוי נ"י אב"ד דק"י בדיאנדיאש יצ"ו. אחרי מובא דרך ברכה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ומפני טרדות רבות לפי חולשו כחי כ"ע לא באתי עד הלום להשיב מפני רב כבודו והנה ענותנות' הרבני ע"ד קדרות של מתכת המצופי' מבפנים בטיח צפוי כמו זכוכית (מ"ש גלאזירט) שסיים בקש"ע דדי להם בלבון ורשום דברי חת"ס סי' קי"ג כנודע, והנה יש אתי ס' מעדני שמואל אשר חבר הגאון בעה"מ מנחת שבת על ה' שבת וס' מנחת יו"ט והוא מלקט גדול והביא שם כמה ס' שו"ת מחמירי' וכן כמה שו"ת מקילי' וכתב שם כי בק"ק ווארשא מקילי בהגעלה גם לימי פסח ולחומר זה הביא מחמירי מס' מילי דפסחא דאין להם תקנה לימי הפסח רק בהחזרתו לכבשונות כמ"ש בש"ס מ' פסחים לענין כ"ח ממש ושם הביא ג"כ דברי ת' מהרמשי"ק מאו"ח סי' רל"ח הנ"ל וגם מיו"ד סי' ק"מ ובדבריו ג"כ אני נבוך מ"ש מתשובת' מאורח דלאחר סיום התשוב' מביא בשם הפראפעסארען בפא- קאלטאטעט שהוא הצפוי מחרסי ולפנינו אח' דברים אלו אין שום רמז ורשיונ' מהו לענין חמץ, והוא קאמר ומעכב מ"ש ביו"ד כי הפרפעסא-רען וופאקאלטעט יש להם משפט ערכאות דנאמני' ולכן הוראת החת"ס קמה וגם נצבה שאין לקדרות שום היתר בהגעלה ועוד קאמר דמשמע מדברי' דכיון שנתברר שהוא חרס גם לשאר אסורי' לא מהני הגעלה ע"י ליבון וא"כ משמע להדי' בדבריו דהכל שוה יבין לענין חמץ ובין לשאר אסורי' להורות כמ"ש החת"ס לאסור הגעלה הנ"ל ולאח' אריכות הלקוטים מדברי בעלי תשובות פסק לדעת כמ"ש בת' באר משה בקונטרוס השיב משה שדרכו להורות בהני כלים או הגעלה ג' פעמים או לבון קל והביא ג"כ מנהג ווארשא הנ"ל ושוב הביא דברי מילי דפסח' הנ"ל שהחמיר לענין חמץ שאין תקנה להם רק ע"י החזרת כבשונות כתב עליו שהפריז להחמיר יותר מדי וכי יש לסמוך ע"ד ת' באר משה או ג' פעמים בהגעלה או לבון קל כלומר עד שישרוף הקש מבחוץ ובאב"י ולצאת כל החששות יגעילם תחילה במים ואפר שעומד אצל האש כדי שיפגם הטעם א"כ משמע להדי' דקאי לענין הכשר מחמץ דהא קאי על הוראת מילי דפסח' שהחמיר לענין חמץ ועד"ז כתב דבריו בסיום פסק וגם דברי' קשי' דלענין זה מה הוסיף לענין אסור חמץ הא גם בשאר אסורים צל"ב, וראיתי בס' דרכי תשובה ח"ג בסי' קכ"א ס"ק כ' האריך ג"כ להביא כל דעות ת' אחרונים ולבסוף סיים כי מנהג' להורות בק"ק מונקאטש יצ"ו דאם בלע אסור תורה ממש ובלע הרבה כגון בקדר' קטנה ההכשר להעמיד בתנור קודם שיוסק ולא יזיז ממקומ' שם עד אחר ההיסק ושיצטנן התנור וקודם העמדו בתנור למלאות בטיט

או חול שזה מציל מפקיעת הקדרה או כמ"ש בת' יד יצחק סימן ק"ט לכפות הכלי על פיה בתוך התנור ולהניח שם עד אח' הסקה הנ"ל שזה מציל ג"כ מפקיע וכן ראיתי בגוף תשוב' ר' יצחק המציאה חדשה שעי"כ אין לחוש דחס עליה שלא יפקע כי ע"י כפיי' הנ"ל לא יפסד כלל ע"ש והוא בח"א מספרו שו"ת שלו וא"כ בענין זה יש לסמוך גם לענין הכשר מחמץ לפסח כיון דאין כאן חשש פקיע' הוה לי' כמו החזר' לכבשונות דהא כבשונות אינ' מטעם חמימות גדול אלא משום דבשעה מועטת נתלבן ולא שייך משום חשש' דפקיע' כמ"ש בט"ז סי' תנ"א ס"ק ז' וכן הוא מסקנת מג"א שם ס"ק ד' דלהפליט האסור מהני הסק תנור ורק לטהר מטומאת' ותנור חדש שהסיק בעצי ערלה צריך פנים חדשות וכ"ת אם כן בכלי חרס דעלמא נמי נעביד הכ' י"ל דכאן העיד הנסיון דכך טבע טיח צפוי הנ"ל שהוא כמין אדמה בפני עצמ' או כמו שמביאי' האחרונים דהאומן הגיד דכן מעשה הטיח שמבערי' אות' היטב באש ונתן עד שנעשה טיח הנ"ל ע"כ כן נעשה טבע שלהם דבכפי' ע"פ וכן במלוי טיט או חול אינ' פוקעי' ואם כן אמאי לא נסמוך בזה ג"כ לענין הכשר מחמץ לפסח וכמדומ' שכן מורין ק"ק פה לעת הצורך להיוקר כלי' חדשים והמכשיר כלי' דפה בעל המקוה הוא ת"ח מופל' בעל ההוראה בעניני' השייכים למשמרתו ובל"ס עושה כהלכה אשר הורו לו הרבני' הגאונים ז"ל בק"ק פה יצ"ו ושם בדרכי תשובה סיים כי אם לא נבלע בכלי רק אסור דרבנן או ספק אסור או רק מחומרא וכן בכלי גדול שנבלע כ"כ שאין ספק דיש ששי' בתבשיל נגד הבלוע וכמ"ש בהרשב"א בכלי' שדרכו להשתמש בשפע וזה צ"ע אם אינ' נגד דעת ת' מהרמשי"ק סי' רל"ח הנ"ל ושם בת' מהרמשי"ק הביא בשם ת' רע"א שהביא בפ"ת ביו"ד סי' ק"ו שהתיר בספק כ"ח ע"י הגעלה ג' פעמים ויש להעיר מה שכתב ספק כ"ח אינ' שהכלי בספק ואם הוא חרס או מתכת כקדרות בזה אלו לא מיירי אלא שם בתשוב' רע"א סי' מ"ט הי' העובד' שנתער' כלי חלב וכלי בשר ולא נודע וא"א לברר מה של בשר ומנה של חלב בזה קאמר להגעיל ג"פ וישתמש איז' שירצה לבשר ואיז' שירצה לחלב והי' לאחר י"ב חדש זהו א' מסניפי' גדולים שהזכיר בתשוב' מהרמשי"ק ובדבריו ובדברי פ"ת אין פורש סניף זה ובאמת צריכ' רבה דלאחר יב"ח ידוע שיטת ח"צ דהוה כעפר' אם כי האחרוני' פקפק' עלי' מ"מ בזה הוה ודאי סניף גדול ואצ"ל והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמד

להרב הגדול מו"ה חיים אלימלך אב"י ק"ק סארוואש. וראיתי מ"ש ע"ד אשר בזה"ז נתן הפקיד' מדד"מ ע"ד המאראטאריום ות"ח יר"ש מעולם לא נשא ע"ע ליקח כמ"ש קאססא שקאנטי אפי' מאינשי' דל"מ מומרי' לכה"ת אך לעת הזאת היא עולה סך רב' אם בידו לשנות מנהג' וראיתי מ"ש שיטת המחבר ורמ"א סי' קנ"ט דיש מחמירי' ופלפלת בפלפול' חד"ת דמצרכינן קרא דוחי אחיך לכמה דרשות לענ"ד בכול' הוה מצי לכתוב וחי עמך סתמ' או יחי הלוה וכיו"ב ומדפירש אחיך היינו אחיך במצוות כמו דדרשינן לענין ובאחיך בנ"י וכו' דרשינן אחי' דרבא שעבד בהו דכא מעלי וה"נ דרשינן גופ' דתיבת אחיך כנלענ"ד. והנה להלכה יש בזה דעות דאפי' לדעת המחבר ס"ל להב"ח דדוקא אם יצא מן הכלל ובשאר עברות אפי' להכעיס יש להחמיר טפי והש"ך והבאה"ט הביא' שיטות הגאונים דגם מומר לשאר עברות כן הלכה ובת' ח"צ סי' מ"ג חולק על הב"ח להדי' וס"ל אפי' במומר לערלות ושאר מצוות אם כי היא בשוא"ת כיון דקיימ"ל מכי' אות עד שת"נ כש"כ ממונ' וע"כ גם במסור הכ' הלכת' אם כי אמרינן בב"ק דאסור לאבד ממונ' דילמ' נפיק זרע' מעלי' היינו לאבדו בעכ"ח אבל היאך דיהיב מדעתי' לא שייך האי טעמי' ובת' שבו"י ח"ב סי' ע"ג חולק עלי' במסור ובדרכ"ת דעתו דחולק עליו לגמרי ולענ"ד רק במסור אמר דברי' דישנם שמתנהג ביהדות ורק לענין זה יצרו תוקפו עליו ע"כ י"ל דנפיק מני' זרע' מעלי' אבל במומר להכעיס בשאר עברות אפשר דלא נחלק עלי' ומ"מ בזה"ז אשר ה"ה מומרי' לחלל שבתות ולכה"ת אפשר דלכ"ע לא שייך לומר דילמא נפיק מני' זרע' מעלי' דהא רוב' דרוב' אינ' כן בעוה"ר הם כמעט כתינוק שנשבה ולא כמ"ש בדרכ"ת בשם ת' יד אלעזר שייך בריבת לומר אין הולכי' בממון אחה"ר דלא על ממונ' דייניגן דיהיב לי' מדעתי' רק על אסור, דרבית ועיי' בת' מהרמשי"ק בח' ח"מ סי' ס"א והנה בדרכ"ת מביא ת' כתר מרדכי דמשוו' בין פלוגת' ח"צ ושבו"י ספק דאורייתא וע"כ רבית קציצה אסור מספיק' וברבית דרבנן מותר והיינו דרך מו"מ כנ"ז שיאמר לו שאני מוכר לך בכך וכך והוא ביוקר ולשיטת הרמב"ם דגם אם מפרש לי' הוה רק רבות דרבן ועיי' בסי' קע"ג כ"ז כתבתי להלכה, ולמעשה יתיעץ עם גדולי מורי הוראה אם יסכימו כי לעת כזאת אין בידי לבא בעמק' הלכה לסמוך עלי כולל. וגם י"ל ע"ד הפלפול לפימ"ש בסי' קס"ה דעת הרמ"א בהוספ' על המטבע ואם כי הוזלו הפירות אם יש דד"מ לשלם במטבע היוצא ליכ' משום רבית דדמ"ד ותמהני ע"ד מהרש"ם בסי' ד' דהביא בשם ת' אבקת רוכל מב"י דלענין רבית לא אמרינן דדמ"ד ולא העיר מדברי הרמ"א בשם המרדכי הנ"ל). והנה ודאי בענין שנשאל שם ודאי לא שייך דד"מ להתיר אסור חליל וגם אין בו

תועלת למלכות משא"כ במטבע ועיי' בת' הר המור שהקשו באם הוסיפ' על המטבע ואסור כמו סאה בסאה ותי' דהתם הסאה גופ' מה שנותן נתיקר משא"כ במטבע שאם עי"כ הוזל' הפירות אין כאן סאה בסאה והביא ראיי' בזה מת' הרא"ש ומגמ' דקאמר קכ"ב דנק' וכו' ול"ק דנתיקר בדבקי דאז הוה כמו סאה בסאה עייש"ה וא"כ ה"נ בנ"ז דדד"מ על מאראטאריום דאין בידו לכפות' לשלם ועי"כ מתעכב החוב דאין על תשלומי פערצענט גופ' דד"מ דלא מהני כהנ"ל והא איתא בת' אחרוני' בטעמי' דדמ"ד משום דהוה הפקר ב"ד ולא שייך רבית' וא"כ ה"נ לענין עכוב התשלומי' אם כי עפ"י ב"ד צריך לשלם וע"י דד"מ מעכב ועכ"ח צריך להפקר ב"ד ולא שייך רביתא כמו במטבע, זה לפלפול' והנני לסיים בכל חתמי ברכות ונזכה עם כל אחב"י לראות בתשועות ישראל מציון במהרה כא"נ הטהורה ונפש אוה"נ דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמה

כתקוע שופר לחיים טובים ומתוקים יכתב ויחתם לאלתר בספרן של צדיקים ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול ההרי"ץ ובקי עצום ידא שמים מרבי' כש"ת מהו' עקיבא בלוי נ"י אב"י דק"ק קראסנא יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי אשר בו ענותנות' הרבני והציע לפני מך ערך כמוני ע"ד תפלות רבים במ"כ ועובד' הכ' הוה כי בק"ק מיום אשר נתיסד' יותר משמונים שנה מנהג אבותיהם בידיהם להתפלל יחדיו בנוסח אשכנז וקמו אנשים יראים וחרדים במנין להתפלל בנוסח ספרד חוץ מבהיכ"נ בבהמ"ד של ק"ק ולא הוטב בעינו הגה"צ אב"ד נ"י להיותר מהודר ברוב עם הדרת מלך וכן בעיני הקהילה לא הוטב פרידה זו ע"כ התאספו אקרו"ט וגמרו להתפלל יחדיו בביהכ"נ בנוסח ספרד ואחרי כן הרעשו רוב בני הקהילה לאמור כי אין בידם לעבור מנהג אבותיה' מעולם התפללו בנ' אשכנז ולזה בא כת"ה במו"מ של הלכה והביא דבר' מג"א סי' ס"ח שלא לשנות מנהג אבות וכל או"א יעמוד במנהג' וכדאית' בירושלמי וכן הוא בכוונות הריה"ק והביא ג"כ דברי מרן חת"ס סי' ט"ו וסי' ט"ז בח' או"ח ועיי' כדברי' בח"מ סי' קפ"ח ובח"מ סי' א' והביא דברי ת' דברי חיים ח"ב סי' א' ודברי מהרמשי"ק סי' מ"ג ולכול' ס"ל דאין לשנות עכ"ז נלענ"ד כמ"ש דאם הם בצבור א' יתפללו המועטי' כתפילת הצבור כמ"ש בספרי קטן בי"מ סי' י"ד כמ"ש בת' שערי יצחק ותמיה' בעיני שלא הביא דברי מרן חת"ס שכן השיב לק"ק טו"ו בביהכ"נ של ספרדי' שנתבטל כי רובן גורשו מחוץ לעיר ובאו המועטי' לקהל קבוע ויכולי' לשנות מנהגן דאל"כ איכא משום לא תתגודד' ועוד הביא כמה ראיות לדבריו שהמועט בטל לגבי רוב ומעיקר' באופן זה נתקן

וחדוש בעיני כי גם במהרמשי"ק לא הביא גם כמ"ש החת"ס בח"ו בענין לא תתגדד' וכן בת' מהרמשי"ק סי' הנ"ל שהביא דברי ירושלמי במ"ש ריב"נ ור"ע בענין תקיע' למלכיות דביהוד' היו נוהגי' כר"ע ובגליל כריב"נ עשו ביהוד' כמו בגליל ובגליל כביהוד' יצא וכיון שיצא בדיעבד לא היה משום ל"ת ותמיה' בעיני שלא הביא דברי הירושלמי מס' פסחים ר"פ מקום שנהגו דקאמר בהדי' דמשו"ה לא היה משום ל"ת דבדיעבד יצא וכן תמיה' בעיני שלא הביא דברי מג"א סי' קי"ד ס"ק ט' במי שטעה בג' ראשונות דדוק' בטעה בחתימתן או בעשר' ימים שבין ר"ה ליוה"כ ולא אמר המלך הקדוש אבל באמצע הברכות אין בכך כלום דכמה נוסחאות חלוקות ובשו"ת אבודרהם דכל א' יעמוד במנהגו אלמא דנוסח בשמ"ע כגון זה אינ' מעכב אם כן מה פלפלו הגאונים מרן חת"ס ות' דברי חיים ומהרמשי"ק לענין שליחות ולהוציא ידי חובת חבירו לדברי מג"א הנ"ל הא כתב דבאמצע אינו כלום וחתימת הברכות ודאי ליכא שום שנוי בין הנוסחאות והנה לענין הלכה בנ"ז שלפנינו ודאי אין לשנות מנהגי הקודמי' וירושה מאבותינו דבזה הכל מודים וכמ"ש ג"כ כת"ה אבל אם יש מנין בקהילה אחת שמנהג אבותם ירושה להם להתפלל ספרד לענ"ד ראוי' כי אנשי הקהילה יתן להם מקום להפרד כדי שגם הם לא ישנו מנהגם בזה ודאי דברי הריב"ש קיימים שהביא המג"א סי' קנ"ד בסופו דמי שמונע לבנות ביהכ"נ אם כי יש ביהכ"נ לבד מזה החדשה הוה כמונע רבי' לעשות מצוה אם כי שהביא דברי הרא"ם שחולק דאם הביהכ"נ מכילה אותן אינה רשאי' לחלק מ"מ אם סיבה להפרד משום שנוי מנהגי' ואם יעמדו במכהג' גם עם תפילת צבור שמתפללי' אשכנז יש חשש משום כ"ת לענ"ד הכל מודים דשפיר דמי ועיי' בת' מהרי"א או"ח סי' כ"ז דאם כבר נתפרד' ברצון הקהל אסור לבטל ביהכ"נ או ביהמ"ד שלהם ובנ"ז כדיעבד דמי מפני חששו' הנ"ל אך מה שעשו אקרו"ט לשנות נוסח' אשכנז לנוסח ספרד ורוב בני הקהילה אינ' מרוצ' לענ"ד המשפט עם הרוב כמ"ש בסי' כ"ג במג"א בשם הלבוש דאזלינן בתר רוב פורעי מס ורק יש מקומות שממני' י"א או י"ג אנשים לענין זה ושם באשל אברהם ס"ק ד' בשם הרא"מ ולח"ח דאזלינן בתר רוב דעות בין עניים ובין עשירים וכן בכל התקנות והסכמת הקהל וכמדומה שכן המנהג בגלילות אלו וראיתי בדברי כת"ה מ"ש דלענין לשנות יש בי' משום אל תטוש ת"א הנה בת' הרשד"ם ד"ם סימן כ"ה דעת השואל כדברים אלו והרשד"ם השיב עליו דלא נאמר כן אלא במילת' שנוגע כאסור' כגון בני ביישן לפרוש לים בעש"ק או לענין מ"ש בפ' מקום שנהגו בחלב דאייתר' אבל בענין תפילות לא שייך זה וצל"ע ממ' מנחות ד' ל"ב דקאמר שם דרב אית ליה מנהגא לענין פתוחות וסתומות בפרשות של תפילין דקאמר בפ' מצוות חליצה אם יבא אליה' ז"ל אין

חולצין בסנדל אין שומעי' לו שכבר נהגו העם בסנדל אלמ' דגם בתקוני תפילים דלית בי' מילתא דאסורי אין לשנות המנהג עיי"ש. ואצ"ל לפני כת"ה בין יבין חכם שכמוהו דבאופן זה כל או"א יבא על מקומם לשלום וכל זה אם דעת הגה"צ נ"י מסכים לדברינו כי זולת זה לא אמרתי דבר והנני לסיים בכל חתמי ברכות וברכת כוח"ט שנת גאולה וישועה כא"נ הטהורה ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן קמו

לחג המצות יה"ג בדיצות ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול מו"ה עקיבא בלוי נ"י אבן יקר ק"ק קראסנא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ומפני הטרדות בימים אלו משמשים ובאים ימי החג הקדוש הבע"ל אין בידי להאריך ולקבל ארוך שאפי' דף נייר זה רק בדוחק בא לידי כי החדרים ביד הנקיות וטחי' כדרך נשים צדקניות והנני ע"ד כי מנהגו דמעכת"ה בדרך אנשי מעשה לשמור החטים מזמן קצירה כדעת הרי"ף וגם בדרך סלסול ממנהג אביו הצדיק ז"ל גם לרבות כל ימי הפסח ובשנה זו רבו הגשמים ונמצא בהם מצומחים וצריכים לברירה והביא דברי השו"מ סי' פ"ב ח"ג ודברי מהר"מ שיק סי' קכ"ה ורי"ז וסי' רל"ד בסופו נשענים עליו דלשמירה זו לא מהני חזקה ורוב דכך פירוש ושמרתם את המצות שיה"ז ודאי ולא ספק וכדברי שימ"ק מ' ב"מ דרוב לא הוה ודאי כן בדברים הצריכים שימור והנה השו"מ מביא סמוכים מדברי הרמב"ן והריטב"א מפ"ק דחולין דמשו"ה לא אמרינן גבי שחיטת טמא בספק דנגע דהוה ספק טומאה ברה"ר וטהור כמו בתרומה דכתיב משמרת תרומתי דעכ"פ לא עביד שמור ומפסל משו"ה וה"נ לענין מצה שמורה ולענ"ד הי' נראה לחלק עפ"י מ"ש הרמב"ם פ"ה מהלכות חו"מ הלכה ח' בדגן שנמצא ב תבשיל דהבתשיל מותר אם לא נתבקע הגרעין שאין זה חמץ גמור רק מדברי סופרים משום שנאמר ושמרתם את המצות כלומר הזהרו מכל שום חמוץ ואח"כ קאמר לפיכך אמרו חכמים דצריך לשמור משעת קצירה ופלא שתולה אסור דרבנן של חמוץ זה משום שמורה דשמרתם את המצות ולענ"ד הכי פירושו דודאי לענין שמורה אפי' כל דבר שדרכו בהתחלת בחמוץ כגון נוקשי וכיו"ב אם כי מדרבנן נ"מ כיון שכבר התחיל להחמיץ וכמ"ש הר"ן שזה פירוש חמץ נוקשי וכמ"ש המג"א בריש סי' תמ"ב ובכ"מ שאם הי' משה"י עוד מעט הי' נעשה חמץ גמור וע"כ לא הוה בכלל שמורה דהא חזינן שהתחיל להחמיץ ע"כ לא יצא מה"ת למצת מצוה ולענין שאר מצות עכ"פ לא קיים המצות של ושמרתם ועל סמך זה אסרו החכמים דגן שנמצא בתבשיל דעכ"פ התחיל החמוץ ולפי"ז לענין זה לכ"ע נעשה מדרבנן פסול דאורייתא לעני שמור מסברא הנ"ל

ובזה אמרתי לתרץ קושי' מהרש"ל ומהרש"א בסוגי' דמצת כותי האיך נאמנים לענין נוקשי דרבנן ולהנ"ל ניחא דהא קתני ואדם יוצא ידי חובתו בפסח וכמ"ש בתוס' דלא אכל הכותי מצה אחרת כל הלילה וזה מה"ת לא יצא אפי' בנוקשי מדרבנן וזה שאמר בברייתא מצות כותי מותרת ואדם יוצא וכו' כלומר אם יוצא ידי חובתו בפסח אזי בדוק ומנוסה כי משומרת מכל צד חמוץ ולפי"ז י"ל דהרמב"ם ס"ל ג"כ דבעי מצה משומרת מה"ת ומ"ש לפיכך אמרו חכמים נמשך ממ"ש למעלה דעי"כ שאמרו חכמים ע"כ הוה בכלל שימור ותו לא הוה בכלל שמור לפי"ז אין ראי' מדברי הרמב"ן והריטב"א דלענין תרומה וקדשים דלית כאן גוונא אחרינא לקיים המשמרת ע"כ צ"ל דלא מהנו חזקה ורוב אבל לענין מצה י"ל כפירוש הרמב"ם הנ"ל דהיינו לשמור אפי' מחמוץ כל דהו אבל בריעותא דלא חזינן אפי' בכל דהו בצד חמוץ י"ל דסמכינן שפיר אחזקה ורובא כל זה עלה בדעתי כמ"ש אלא מאן ספון ומאן חכים לחלוק על גדולי הדור אשר כ"י נשען על הוראתן ע"כ טוב עשה כת"ה להדר אחרי חטים שמורים וממש וע"ד שאר ימי הפסח אי צריך התרה והביא דברי פר"ח בסי' תצ"ו דל"צ התרה ורק ממנהגו של אביו הצדיק ז"ל אם שייך בזה משום אל תטוש וגו' והביא דברי תו"ז הנה כן הוא ג"כ בפר"ח בסעי' ז' סי' תצ"ו דכל מה שאינו משום גדר וסיג רק דרך חומרא ומילי דחסידותא א"צ לנהוג ומביא ראי' ברורה מפ' כל הבשר לענין חלב אחר בשר דאמר מר עוקבא אנא כחלא לגבי חמרא אלמא דמדינא אי"צ ועובדא דבני בישן שאני דהוה מנהג מקום ושל רבים אלא דמ"מ הא כבר נהג כן עוד בימי חייו א"כ י"ל דזה תלי' במ"ש מהר"מ שיק סי' רמ"ט באו"ח לענין שטאפשמאלץ דבבחורים לא שייך קבלה או הנהגה דהי' סמוכים על שלחן אביהם וממילא עשו כן ומעתה כנראה אשר מעכ"ת לא משו"ה הי' עושה רק הסכים לקבלה זו אפי' בלא סמיכתא על שלחן חביו ואפשר בזה צריך התרה וגם תלי' בשיטות המובא בפר"ח אי מהני התרה ועכ"פ אם יברר החטים היטב היטל דפלטינן מחשש חימוץ ורק לענין מ"ע דשמרתם בזה ודאי גררינן היטב דברי הש"ע והפוסקים דאין בו משום סיג וגדר רק מילתא יתירתא ואפשר דצריך עכ"פ התרה או אפשר לסמוך עכ"פ בזה על דברי תשו' מעיל צדקה דאגב מדלייה' לא מחמצי' הביאו המחה"ש סי' תפ"ב להלכה ואם כי המהר"ם שיק פקפק על דבריו היינו לענין מצות מצוה של לילה ראשונה כמובן כנלע"ד והנני לסיים מעין הפתיחה ובברכת שיו"ט וכשר ש"פ כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמז

שלום ישע רב על ראש ידידי ה"ה כבוד האברך הגדול חריף ובקי כש"ת מהו' חיים אלימלך נ"י ע"ד הענין בהזכרת נשמות בימים טובים על הנפטרים אשר בניהם נחלקו לכת החדשה ולא שייכים כלל בתוך ח"ק שלכם וע"כ הטענה אם כי זכו אבותיהם להיות להם זכרון דברי תפילות בעד נשמותיה' ע"כ יתחייבו בניהם לעשות איזה קרן קיימת או איזה חיוב תשלומי' ואם לא ירצו אין זכרון לראשונים, בראשונה הביא כת"ה דברי הפוסקים בשו"ת אם יש איז' תועלת להנפטרים בתפילת החיים אתנו והבאת דברי מהר"א יו"ד סי' שנ"ה מ"ש ע"ד הרוקח סי' רי"ז שאמר מתחיל' שפוסקי' ונודרי' צדקה בעבור' וכו' והביא ראי' ממ"ד דדוד התפלל בהזכר' שם בנו אבשלום ז"פ להעלת' מז' מדורי' ובמ' חגיגה דף ט"ו ר"מ ורי"ו שהעלו אחר למכון לו ושוב קאמר דבעד רשע לא מהני וכו' והם סותרי' מני' ובי' ולולא דברי' הקדושי' עלה בדעתי לפרש כפשוט' דאדלעיל קאי שנודרי' צדקו' בעד הכפורי' ושם מפרש דברי שאם כי מה יועיל צדקות החיים בעד המתי' שאינן עושה כלום פי' דברי' כי הקב"ה בוחן לבות וכליות שאם הי' בחייה הי' ג"כ נותני' צדקות ואפי' עניים הי' רצונם בלבם עכ"פ לצדקה וזה מועיל כונו בדוד המלך ע"ה ור"מ ורי"ו ושוב מהדר לעיל דכל זה שייך אם אינו רשע כלומר רשע לענין זה דהוא רע לשמים ולבריות כמ"ש במ' קדושי' ד' מ' דאם אינו רע לבריות יש לו איזה מעלה כמ"ש שם שם אוי לר"ש, רע וכי רשע שאינו רע זה רע לשמים ולא לבריות וזה שדייק אבל לרשע אינו מועיל כיון שהקדי' כי טעם הדבר שהקב"ה בוחן לבות כהנ"ל ומי יימר לן דאבשלו' ואחר הי' רע לבריות אדרב' מוכח מענינה' שהי' טוב לבריות ומסתמא ד"ה ע"ה נתן צדק' מקודם כמ"ש במ' ברכות בר"א שנ' צדק לפני וגו' ובס' חסידי' סי' תתש"א כתב דמה שעשה ר"מ ורי"ו בשביל אחר בכח עשו השוער נדח' מפניה' מה שלא הי' בידם לעשות בחייהם ע"י תפילה וצדקה עיי"ש בטעמו ומ"ש המהרש"ם ראיות מחטאת שמתו בעליהם כבר עמד על זה בס"ח ג"כ בסי' ק"ע וסי' תתשע"א הנ"ל ובסי' ק"ע מדמהו לקרבן עולה שמביאי' היורשי' וצדקה כמו עולה דשניהם ע"י נדר ובסי' תתשע"א דברא מזכי אבא ע"כ יועיל גם לאח' מו' אבל רק אם בנו עשה צדקה וגם הביא הדרש שבספרי כפר פע"י אשר פדית' ראוי' כפר' זו ליוצאי מצרים והובא דרשה זו ג"כ במרדכי מ' יומא ועיי' מג"א סי' תרכ"א בסס' שהביא דברי הרוקח בסתמ' בלא ראיי' מר"מ ורי"ו וזה כמ"ש דמ"ש אבל רשע אדלעיל קאי וילמוד סתום מן המפורש, והנה אם נבא לעיין בענין חזקה יען כי החזיקו בזכות זכרונות אלו הלא מבואר באו"ח סי' קנ"ג במג"א שם ס"ק מ"א שם הביא ג"כ דבר' ש"ע ח"מ סי' קמ"ט

וכת"ה הביא דברי שו"ע ח"מ סימן קמ"ט וכת"ה הביא דברי שער המשפט שהביא ג"כ דברי ס"ח תשר"ד והנה בס"ח מבואר דדוקא אם אחרים אפי' אינו מהוגנים כ"כ מוסיפי' הרבה כמ"ש שם שהי' נותני' בעד מצות גלילה י"ב זקוקי' ובאו אחרים והוסיפו עד כ' זקוקי' אבל מפני דבר מועט אין מסלקי' המוחזקי' והם אם הנאה מזה לעניים דאם לא יקבלו המרבי' יש לחוש לגזל עניים נראה דבלא"ה אין לחלק המחזיק והנה בנ"ז לא אדע מה יתרון אם יסלקו הזכרונות דשם במצות גלילה אי אפשר לתן רק לחד ואין ב' זוכו' כא' משא"כ בזכרונו הלא בידן להזכיר כמה שברצונם. וראיתי בת' אמרי אש סי' קט"ז שהאריך בזה לברר השיטות בענין חזקת מצוה דמנ"ל דזה מקרי חזקה דלא מצינו רק באיזה קנין ודבר שיש בו ממש אבל זכות חזקה במצוה מנ"ל עד"ז מביא הגמ' מ' תענית דף כ"ח ע"ד זמן עצי כהנים אמרו כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים למערכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם התנו הנביאים שביניהם שאפילו לשכ' מלאה עצים יהי' אלו מתנדבי' משלהם אלמ' דע"י כן בכח הנביאי' והצבור בידם להחזיק אפי' לדורות שאח"כ בחזקת מצוה זו וזה פי' המג"א בסקמ"א שדן אם ביד אנשי מצוה לעשות חבר' מקברי' לעצמ' דשרי דכל או"א יאמר דרצונו לעשות ג"כ מצות ג"ח ועד"ז קאמר דבמדינתינ' דיש ממוני' בחברי' ואם רוצי' לעשות חבר' לבד מהם צריכי' לתן לחבר' מ"ש עליה' ומהו החלוק במדינתנו היינו שממוני' כלומר שהחזיק' במצוה זו ע"י צבור ומנהיג העיר זהו יסוד חזקת נצוח ממקור טוהר ההיא דומ' תענית הנ"ל והוכיח מדברי המג"א היאך דיש טענה גמור' וערעור ממש בידם להפרד לגמרי ולפי"ז קאמר הא דקאמרינן באו"ח סי' שס"ו הביא' המג"א שם דמה דאין משני' הבית שנתן בו ערובי חצרות בטעמי' דמשום חשדא ובקצת טענ' משני' משום דאין זה מצוה ניהו דע"ח הוי מצוה אבל נתינת הבית לע"ח לא חשיב סרך מצוה לכן אין לדון בי' משום חזקת המצוה יהביא שם דברי מרן חת"ס עיי"ש וא"כ בנ"ז מה מצוה איכא שנאמר דהוי חזקת מצוה ועוד דלא הזכיר אם החזיק להם בחייהם והיאך יהי' חזק' לבנים ועוד נראה מדברי ס"ח הנ"ל דרק אם בנו מנדר לצדקה ראוי' לזכרון הנ"ל דאז יש תועלת לכשמתן ע"כ לענ"ד לדבר אל לב בניהם כדברי' האלה כי הזכרון עולה לאבותיה' ע"י צדקת בניה' ולענין לעשות מעשה אם לא ישמעו לא ערב לבי ועיקר מ"ש הגאב"ד נ"י עם עצת' של צבור שהם יודעי' ומכירי' והתמיה' על הקהל שהי' מנהיגי' זכרונות בלא דבר דבר נו"נ מהידוע כי בכל קהילות ישראל מזכירים רק מי שהניח קרן קיימת ורק לגדולי ישראל אנשי שם וצדיקים מזכירי' גם בלא מחיר כידוע ולע"ע שכבר נהגו נראה דתלוי' בדעת מרי' דאתרי' יצ"ו והנני לסיים בכל חתמי ברכות

וישועות ישראל במהרה ושלום לך עם ביתך יחי' בלא פגע ומכשול ובעל הרחמים ירחם על פליטת ע"י במהרה דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמח

נראה בנחמת ציון ועריה עם כל אחב"י ה"ה כבוד ידידי הרב הגדול מו"ה וואלף לאוו נ"י אבן יקר ק"ק אוהעל יצ"ו. הנני ע"ד היאהרצייט של מר אביו הגאון ז"ל אשר פטירתו הי' בי' ה' ונטמן בי' א' ידוע בזה מחלוקת הפוסקים הרמ"א בסי' ת"ב פ' דלעולם יום הפטיר' להיה"צ לבד מי שהי' אצל הקבור' ולא אצל הפטיר' ובט"ז תמה עליו ודעתו דלעולם ביו' הפטיר' אפילו אם כמה ימים נקבר לאחר הפטור' ובש"ך לאח' פלפול ארוך דעתו דאם ג' או ד' ימים מפרידי' בשנה ראשונה היאהר- צייט ביום הקבורה משום אבלות די"ב חדש דמשלימים מיום הקבורה ולא יבא להקל ימים הנ"ל ומ"ש מעכ"ת דלעומת זה ימי אנינות משלימים ליב"ח עיי' בסי' שמ"א כי דעת המחבר דבימי אנינות לא שייכי' ולא נוהגי' דיני אבלות וברמ"א מביא י"א חולקים ועיין בת' חתם סופר שכ"ד ואפי' לדברי רמ"א היינו שנוהגי' משום אנינות מ"מ הא נחשבי' לעצמן ואינ' נחשבים לימי ששייכי' לאבלות דמ"ש בסי' שע"ה דנחשבים משיסתום הגולל וע"כ מביא הש"ך בסי' ת"ב מסי' שע"ה דמזמן הקבורה מתחיל גם ליב"ח. ושוב ראיתי כי הביא דברי אביו הגאון ז"ל מ"ש במכתב הצווא' כי מה שנותני' אות' בארונות סגורי' לק"ק אוהעל היא הקבור' מה היתה כוונתו בזה אם להנ"ל שיחשבו מזמן ההוא דהא שוב כתב בסעי' ו' שיודיעו לא"י יום הפטיר' ויום הקבורה ומה הי' הכוונה בזה, והנה בנוב"י מהדו"ת סי' רי"א סמך בזה על שיטת רש"י הובא בטור סי' שע"ה דסתימת הגולל היינו כסוי ארון פי' הרמב"ן דלשיטתו אם נותנה' בארון מסוגר במסמרי' אפי' בבית הוה קבורה ע"כ צירף לזה ג"כ מה שנאמר בסי' שמ"א דאם נתנהו לכתפי' פסק האנינות אם כי בהגה"מ ס"ל דאם הקרובי' הולכים עם הארון לביה"ק לא מהני מסיר' לכתפי' בצירף שיטת רש"י הנ"ל יש להקל באנינות שמותרי' בבשר ויין ולקיים המצות שפטורי' הי' וינהגו בתוך כך אבלות להחמיר ומ"מ ז' ימים אינם נחשבים רק מקבורה ממש וא"כ י"ל דזה הי' כוונת הגאון ז"ל לפטור הקרובים מאסור בשר ויין ויתחייב' במצוות אך לא לענין יב"ח ולא לענין יאהרצייט לפי דעת הש"ך וז"ש בסעי' ו' דיודיעו לא"י י' הפטירה וי' הקבורה דבשנה ראשונ' היאהרצייט בי' הקבורה ואח"כ יום הפטיר' ובל"ז הלא כתב הרמב"ן דאם מוציאי' אות' מהארון הנ"ל וקוברי' כמנהג של ישראל אז יודה רש"י ז"ל ג"כ דאין השימה בארון נחשב לקבור' וכפי אשר שמעתי כי בק"ק אוהעל הוציא' מן הארון וסילק' כל הארונות ונטמן כמנהג בכל

ישראל א"כ במקום שנוהגי' כדעת הש"ך גם בנ"ז היאהרצייט בי' הקבור' ואפשר לומר להחמיר לעשות שתי פעמים בי' הפטירה וי' הקבורה כמ"ש לענין יאהרצייט באדר א' וב' כידוע ועיי' במג"א ריש ה' מגילה רק לא יטלו מן החיובי' סדר הקדישי' כמובן ואסיים מ"ש בנביא' יקיצו וירננו וגו'. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קמט

יכתוב ויחתום לאלתר בספרן של צדיקים לחיים טובים ידידי כבוד הרהגה"צ בנש"ק כש"ת מהו' יחזקאל הלוי נ"י אב"י ק"ק קאשוי יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ונהנתי מזיו פלפולי אוריית' וע"ד הזכרת שם האב או שם אם בכתב על המצבה והנה מעולם הי' תמיה' בעיני אשר בהזכרת שמות בתפילה ואמירת יה"ר לאח' אמירת תהילי' נוהגי' בגלילות אלו להזכיר שם האם והלא מבואר במ' שבת ד' ס' דאמר אביי אמר' לי אם כל מניינו בשמא דאמא כמ"ש שם פלני' בר פלניתא ופירש רש"י ז"ל מניינו כל לחישות ומשום דכופלי' אות' קרי מניינו א"כ משמע דוקא סגולת לחש הוא בשמא דאמא אבל הזכרה בתפילה וכיו"ב וכי הוא בכלל לחש הזכרת תפילה היא לאפושי רחמי משמי' וכל כיו"ב ועיין בהרמב"ן פ' במדבר פסוק מ"ה כי מספר' בנ"י הי' ג"כ למען כי הבא לפני אבי הנביאים ואחיו קדוש ה' נודע אליהם בשמו והי' לו בדבר זה זכות וחיים וגו' כי ישימו עליהם עינם לטובה ובקשו עליהם רחמים והא בראש הפרש' כתיב מפורש למשפחותם לב"א ופירש"י ז"ל מי שאבי' משבט א' ואמו משבט אח' יקים על שם אבותם ועכ"ח נזכרים בזכרון טוב ביד מרע"ה ואהרן כה"ג ומפני מה לא נעשה כן לכן במכתב על המצבה הלא עי"כ נודע מי הוא ובשם אביו נודע לכל ע"י קריאת לתור' והלא בגיטין וקדושי' וכן בכל שטרות כך הוא כדמוכח בש"ס בכ"מ ע"כ אין בידי להשיב בעינן שאלת' הנ"ל. מ"ש כת"ה ע"ד שיטת רש"י ז"ל דקטן שקדש ע"י ביא' הוה קדושין והביא' בחדושי הרשב"א מ' יבמות ד' ובאמת כן נמצא בירושלמי ר"פ החרש ובנ"י תמה שלא הזכירו הפוסקי' מדברי הירושלמי ובשירי קרבן מדחה שם שגם לירושלמי אין חשש קדושי' והא בחרש נאמר ואפשר מזה למדו רש"י ז"ל לענין קטן ומ"ש כת"ה הקושי' בשם ת' בית יצחק דאם כן מצינו אישות לקטן כדפריך הגמ' מ' קדושין דף י"ט ועיי' בנוב"י אה"ע מהד"ק סי' ס"ב קושי' כיו"ב ע"ד ר"י ברזילי כידוע וראיתי מ"ש כת"ה במילי דסבר' ולע"ד הי' אפשר לומר בטעמי' משום דקדושי כסף ושטר אין שום הוכח' על האישות ואין בו מעשה אישות רק כך גזרו תוה"ק דבכסף ושטר קונה לאשות וזה נראה לס"ד לפרש הירושלמי הביא התוס' מ' חולין דף י"ג דלמה לא נימא בגט מחשבת'

ניכרת מתוך מעשי' ולמה צריך עע"ג ותי' תמן זה כותב וזה מגרש עיי"ש, מ"ש עד"ז בפי' הירושלמי ולע"ד הדבר פשוט דהא אמרינן דמעשה יש והם כמו אלון ורימון שחקקו למוד בהם דזה ענינו של דבר המעשה המוכחת על עצמו אבל קדושי' וגטין מהו מוכיח דבכסף ושטר להוה ענין אישות או כתיבת גט דודאי אם הי' הענין גרושי' לגרשה מבית' מתוך בית' הו' מוכח בעושה כן משא"כ בכתיב' ונתינת כסף בקדושי' אבל הבעילה הוה ענינו של אישות אם כי ישנו ג"כ ב"ז מ"מ עכ"פ אם אמר מפרש הוה עכ"פ מוכח' על מחשבת' של שם אישות עושה והא שם במסקנ' במוכח' על מחשבתו הוא רק מדרבנן ושפיר קאמר בגמ' א"כ מצינן אישות לקטן מדאורייתא דקאי אקרא משא"כ הכ' וז"ש בירושלמי שם דבועילה הוה מעשה ע"כ יש צד קדושין כנלענ"ד, וכעת אין אתי ועוד חזון למועד אי"ה הנני לסיים בכל חתמי ברכות ברכת לשנת גאולה וישועה ידידו הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנ

שוכ"ט על ראש אהובי לכבוד הרבני החוב"ק ירא ונקי כש"ת מהו' משה ליב טויבער נ"י אחדשה"ט הנני במודע כי יק"מ בא לידי ע"ד פריעת חובות מלוה למלוה ע"י באנק"צ אחרי אשר ירד שער שלהם בסך עצום והביא עד"ז דברי ת' חת"ס סי' נ"ח ס"ב ס"ג ס"ד ע"ד ות' בית אפרים סי' ד' אשר דעתם מה שלוה משלם כפשטות הסוגי' מ' בב"ק דף צ"ז וכת"ה העיר דשאני באנק"צ דאינ' רק כשטר לנפחת ערכ' והנה ה"ה דברי הגאון מהרמ"ב ועיי' בתשובת' בת' הר המור סי' ל"ז וסי' ל"ח שם י"ב כללי' בענין זה גם מה שכ' בשם ת' בית אפרים שדעתו כמ"ש בת' חת"ס מ"מ לא הביא דבריו ד"ה סיומא דפסק' אשר דעתו כס' מהרשד"ם דאם עלה או ירד באופן אשר כפי ראות עיני ב"ד לא הוה לאסוק אדעת' שירד השעה בסך רב כזה דהוה לי' כאנסי' דלא שכיח והוה כהתנה שישלם כשוי' של שעת המלוה כלומר שיוסף כ"כ עד שיהיה שוי' כ"כ בשוי' כזמן המלוה ועיין בשו"ת שבו"י בענין זה מ"ט לא הוה כריבת ומ"מ סיים דטוב לפשר כמ"ש הגדולי' ובת' שמש צדקה מסי' י"ב ולהלן כמה שו"ת בענייני' אלו וג"כ נראה מדבריו לבצוע ע"י פשר ואני רגיל לפשר כמ"ש בת' שבו"י דהיינו במקום שנוטה יותר להצדיק שני שלישי ולכנגדו שליש כי פעמים נוטה יותר לצד המלוה אם תבעו כ"פ והלוה דחה בכך ושוב ובתוך זמן הנ"ל ירד השער אשר המהרש"ל ס"ל כין דהלוה גרם כל זה צריך לשלם בשלמת אלא שהאו"ת פקפק בזה ע"כ עכ"פ נוטה יותר להצדיק המלוה ופעמים להיפך כידוע ועיי' בח"מ סי' ע"ד וראיתי מ"ש כת"ה לענין מי שנוהג להיות נודר להוצאות תשב"ר

מהו והנה בת' מ' חת"ס ב"ח חו"מ סי' קס"ו השיב לרב תלמידו דבאופן שירד השער של שקלא ואייקר פירי יפשט מהך דמ' כתובות דף ק"ח גברי גרו גזירות שנטלו שכרן מקופת תרומת הלשכת תשעי' ותשע מאות לא רצו מוסיפי' וכו' ומסיק לא הספיק' מוסיפי' לפירש"י דלא הספיק' משום יוקר' דפירי וה"נ הקהילות מחויבים לפרנס הרבנים ומורי הוראה ע"כ עכ"ח צריך לתשלומי' להיות די ספוק' ויוצא אפי' בדייני' ככל דדבר של ממון' ואם כן ה"נ כיון שמלמדי' מקרא מותרי' לקבל שכר כדאיתא במ' נדרים ד' ל"ו וכ"פ ביו"ד סי' רמ"ה ולמוד גמר' תלי' במנהג' ובבזה"ז ידועני בכ"מ המנהג ללמוד בשכר בפרט בימים אלו דהיוקר מזונות עלה למעלה ראש אם לא יהא די ספקו' פשיט' דאין כחו ללמוד והא קיימ"ל שם דאסור להיות מתענה בתעניותיו דעי"כ מתעצל ללמד ואין בידו להסביר פנים לתלמידי' כידוע ע"כ לענ"ד לא גרע מלמד ממורי הוראה דפשיט' ליה למ' חת"ס דצריך להספיק לו לפי הזמן ויוקר פירי כמו גבי גוזרי גזירות והא נאמר שם ג"כ ד' ק"י דמלמדי שחיטות לכהנים נוטלי' שכר מתרומו' הלשכ' והא ודאי אם נפסלה המטבע וכש"כ הבאנק"צ לגמרי דאינו יוצא ידי נדרו וא"כ הא נדמה ענין זה למש"כ, בחת"ס דהא אפילו נפסלה לגמרי ס"ל דהלוה יאמר הש"ל דמחזיר לו מה שהלוה ועיי' במ' שקלים פ' ו' מ' ו' האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גברי עצים וכן לבונה שיעור' קומץ זהב לא יפחות מדינר זהב ובשופר' נותן דמיה' דודאי נשמע דצריך ליתן שוי' בשלמות דומי' דעצים קומץ והכל משום דיספוק' והכל הולך למקום אחד כמש"כ בסי' קס"ו כהנ"ל ע"כ לענ"ד דענין נודר לת"ת אינו דומה כלל להלואה וכיו"ב כנלענ"ד והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון המפורסם בערוגת הבושם צדיק תמים בנש"ק כקש"ת מהו' בן ציון בלום נ"י אב"ד ק"ק סארוואש יצ"ו. אחרי דרך ברכה פני כת"ה ע"ד עובד' שנמצא טריפות במקולי' וכבר נתבשל מהבשר וגם ערכ' השולחנות וצוה להגעיל כל כ"ר כהלכה ורק הקער' שמשתמשי' ע"י ערוי בל"מ הקלוח לזה ענותנות' הרבני והביא בזה דעת רו"א ע"ש ודעת' להגעיל ג"פ אח' מעל"ע יען כי בפארצלאן בלא"ה מתירי' לגמרי דשיע ככלי זכוכית והביא דברי מ' חת"ס סי' צ"ה כיו"ב והנה עיינתי בשכנה"ג שכתב שכן פשט מנהג מקומות להשתמש בלא הגעלה אפי' הי' תשמוש בכל שתא בחמץ וכן לענין שאר אסורים ורק לעצמ' החמיר' אחר שראה ת' הרדב"ז כת"י

שבא לידו הבחינ ושרה אות' בחמי' ואח"ז הוציא' והי' משקלן יותר מקודם השריי' אלמ' דבולע אבל לאחרים מורה להתיר כיון שכן נהגו מקדור' דנא ואפי' יבא אליה' אין שומעי' ומוטב שיהי' שוגגי' ובשד"ח כתב דלעצמו ג"כ לא נהג אסור רק בפסח אבל לא בשאר אסורי' וטעמי' כמ"ש בס' מעדני שמואל בשם האחרונים דעכ"פ בולעי' מעט א"כ בפסח דהוה במשהו ראוי' להחמיר אבל בשאר אסורי' דתלי' בנתינת טעם כ"כ אינו בולעי' א"כ בנ"ז אפי' לחומר' הרדב"ז ובעל כה"ג נמצא כח להתיר' אכן נודע מ"ש בשד"ח בשם ס' מחזיק ברכה שכבר הוא המנהג להחזיק' ככלי חרס וכ"כ בברכ"י ביו"ד סי' ק"נ וכמ"ש בפרמ"ג בשד"ע סי' ק"ג דאפי' בהפ"מ להחמיר ורק אם נודע לאח' שאינו ב"י יש לצדד ולזה נראה אם ע"י הגעלה ג"פ יצאנו מחשש זה ומעכ"ת הביא מדברי מ' חת"ס סי' צ"ד ואיני דומ' לנ"ז דשם חומר' בעלמא בענין כלי שני וכיו"ב אבל הא בת' כת"ס סי' פ' שם השאלה מהרב הגאון הצדיק מהו, נתן פייטל זצלה"ה שהי' אב"ד ק"ק פ"ה והעובד' שבשלו בקדרה ברזל ובפנים התוך געשמעלצנו אשר דברו מזה בת' מ' חת"ס סי' קי"ג ובמהרמש"ך כידוע אם ההיתוך ממני מתכת או זכוכית או מן חרסות שפסק בחת"ס ללבנו ע"י מילא גומרי' ויען כי עינינו רואות שמתקלקלי' מאוד הורה הגה"צ להגעלי' ג"פ ולסמוך ע"ד בה"ע והירושלמי מ' תרומות בתרומו' דרבנן והאריך מאוד בעל כת"ס בחריפות ובקיאות נפלא והביא לפסק דברי מהרלנ"ח שסמך ע"ד נחלת יעקב וע' דבר שמואל שהביא המנחת יעקב בכלל פ"ה אות ס"ד שבהפסד מרובה יש להקל אפי' דברי הר"ן שפסק בסוגי' דזו"ז גורם דתנור הוה נתיצה דידי' הפ"מ ע"כ בדיעבד מותר בהסיק' בעצי ערלה ובקדר' חרס דאוסר בדיעבד דל"מ רק שביר' דהוה הפ"מ ולפי"ז כתב הכ"פ בכלי של פארצעלאן דהוה הפ"מ יש להתיר אלא שהקשו עליו מכמה מקומות ע"כ בדאורייתא אינ' סומכי' עליו אם כי האחרונים סמכו ע"ד מהרלנ"ח ונ"מ בדרבנן בה"מ גם דעת' דסומכי' ע"ד מהרלנ"ח אך דעתו כיון דיש תקנה ע"י הגעלה ג"פ יעשה בכל מה שבידינו לתקן יתקן וא"כ בנ"ז דהפאר- צעלאן כתב הוא ז"ל דהוה הפ"מ בדרבנן אלא כי כת"ה לא גלה אם הטריפות הוה טריפ' ודאי מדאורייתא או חומר' מצד המנהג בטו' הריא' וכיו"ב או אפשר לומר לפי מ"ש המג"א סי' תס"ז דערוי' שצריכי' קליפה אינו רק חומר' דקיימ"ל תתאה גבר והא בסי' ק"ה פסק הרמ"א דגם בכלי שייך ת"ג וכן בסי' צ"ב וחומר' בעלמ' לא שייך רק מדרבנן דמדאורייתא אין לחלק כמובן ובעובדא דהכת"ס הי' לענין בשול בשר בלא מליחה ודם שבשלו רק מדרבנן וגם אינו ב"י התיר בהגעלה ג"פ גם בלא הפ"מ ואפשר בנ"ז ג"כ הוה תרתי רבנן דהא כל המחמירי' כתבו שכן המנהג לשוינהו ככלי חרס משמע דרק ממנהג' ולא מצד הלכה ואם כן כיון דהקליפ' ג"כ חומר'

דרבנן מסתייע דהוה תרתי דרבנן והנה בצרוף דברי כת"ה עפ"י מ"ש מדברי יד אפרים סי' צ"ה וסי' ע"ו דאם היה ע"ל דברי' צונני' לא מחשב ערוי ככ"ר וגם דברי הרשב"ם ושכנה"ג דאנהו מיכל אכלו לדידן עכ"פ אי"צ להחמיר בתרי דרבנן קליפ' וגע' אב"י ועוד דהוה כלשון המחמירי' רק מצד להחמיר ונהי דבכ"ר ממש חלילה להקל נגד המנהג אך בנ"ז ישכ' כמה צדדי' להקל ובפרט כי דברי הי"א בסי' צ"ה מורה דכלי חרס חשוב כא"א לקלוף אלא כי כת"ה שדי בי נרגא כמ"ש במכתבו עכ"פ ראוי' לסמוך ע"י תקנת הגעלה ג"פ דודאי לא גרע מהני קדרות שמתיר' בת' כת"ס הנ"ל והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כה"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ ק"ק מאד יצ"ו:

סימן קנב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול חריף ובקי עצום יר"ש מרבי' הנגיד המבואר שיש"ת מהו' אברהם פ"מ נ"י אב"י ק"ק וייטצען יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי קושי' נאה למ"ש אהא דאמר במ' מנחות דף מ"ה פסוק זה אליה' עתיד לדרשו ממ"ש חזקאל הנביא נו"ט מן הבהמה ומהעוף כ"י הכהנים כהנים הוא דל"י ישראל אוכלי' ותי' בגמ' דס"ד הואיל דאשתרי מליקה גבייה נבלה נמי לשתרי קמשמ"ל וקשי' היאך ס"ד הכ' דהא במ' פסחים דף כ"ח ובמ' תמור' פליגי ר"י ורבנן בחטאת הבא על הספק דלר"י בקבור' ולרבנן בשרפה וכתבו התוס' במ' פסחים דבת"כ דריש לי' ר"י מקדש הוא למעט חטאת העוף וברש"י פי' דחטאת העוף אינו נאכל דדילמ' פטור' ואסור משום נבלה אם כן כבר נשמע דכהנים אסורים בנבלה ולהמתיק יותר עפ"י דברי' הרמב"ן ונ' פסחים כ' דברי' שהוא מותר באכילה לא אמרה תורה שישרף וא"כ כיון דצריך למעט חטאת העוף ש"מ דאסור באכילה והנה לפימ"ש התוס' שם במ' מנחות ע"ד במ"ש בריש מכילת' דאין ללמוד ממליקה דמצוות' בכך כמ"ש בענין כלאים ונ"מ אמר' יחזקאל דלא נטעה בזה וא"כ דיש לטעות בדרשה דקדש הוא דהא בת"כ דריש עוד למעט אשם תלוי וחולי' שנשחטה בעזר' דאינו בשרפה וכיון דיש לנו לאוקמ' הקרא לענין הנ"ל ואינ' מיתר פשיטא דיש לטעות רק אח' שידעינן מקרא דיחזקאל שפיר דרשינן למעט ג"כ חטאת העוף על הס' כנ"ל. ועפ"י דרך חדוד' נלענ"ד עפ"י מה שהוקש' לי מכבר היאך יש לטעות דנבלה מותר' לכהני' א"כ למה אמר' תורה גבי נבלה לגר בנתינה ולנכרי במכירה הא יותר טוב לתן לכהנים וכיו"ב הקש' בס' בן אורי ע"ד הנוב"י דמסתפק אם להאכיל לקטן דבר אסור ומה"ת אסור או מדרבנן דהסתובי' שמביא בגמ' מ' יבמות י"ל דהוא

רק אסמכתא ועיי' בש"ך יו"ד סי' א' בשחיט' קטני' אלא די"ל דאין זה תקון ולא טובה לכהנים דסתמ' עוסקי' בעבודת המזבח בקרבנות ואוכלי' תרומה ונבלה הא מטמ' במגע ובמשא דבזה אין נ"מ אם מותר לכהנים או לישראל לבד דמקרא מלא דבר הכתוב פ' שמיני וכי ימות מן הבהמה אשר הוא לאכלה הנוגע בנבלתם וטמ' ע"ע והנושא נבלתם יכבס בגדי' ומעתה בחטאת העוף הבא על ס' דהוי ס' נבלה דאם אינו מחויבת חטאת העוף ומה יעשה הכהן דהא אם הוא חטאת דמחויבת הא צריך לאוכל' לפנים מן הקלעי' דהיינו בבה"מ בעזרה דאם לאו נפסל ביוצא ואם יאכלנו לפנים מן הקלעי' דילמא אינו מחויבת חטאת והוי נבלה הא איכא חיוב כרת כמו שאר טמא במקדש ובהדי' אית' בפ"ק מ' טהרות מ"א דנבלת עוף דמטמא בבית הבליע' חייב עליו משום ביאת מקדש א"כ י"כ בפשיטות דהא דקאמר בגמ' מ' נזיר דף כ"ט דלהכ' אי אפשר לדמות חטאת העוף על הספק לאשם תלוי רק לענין זריקת דם מהקיש' דזכר ונקבה דמתיר' משום חולי' בעזרא אבל לא לענין אכיל' דהוי תרי אסורי' חולין בעזרה ואסור נבלה היינו כנ"ל משום אסור טמא במקדש וזה אפי' אם מותר לכהני' משום אסור נבלה באכילה מ"מ יש אסור משום טמא במקדש כנ"ל אלא לאחר שידעינן מקרא דיחזקאל נו"ט ל"י הכהני' ישנ' ג"כ אסור אכילה וז"ש תרי אסורי' מוכח כנ"ל דלאו הוכח' דאסור לכהנים וכמ"ש והוא לענ"ד דבר חדש ובריר' דמילתא ואיצ"ל לחכם שכמוהו והנני לסיים בכל חתמי ברכות וישועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנג

לכבוד ידידי הרבני הגדול מהו' חיים ראטה נ"י אב"ד ק"ק סערענטש יצ"ו. אחדש"ה הנני ע"ד הנשאל מ"ש עכנשל"ת במ"נ במקום אח' של קרוב שחייב להתאבל ובעוד שלא נקבר דמבואר באו"ח סי' ע"א וביו"ד סי' שמ"א בנמסר לכתפי' פסק ממנו דין אנינות בפרט במקום ח"ק כמ"ש בנוב"י ובשע"ת סי' ע"א כיון דמותר בבשר ויין כש"כ דחייב במצוות כונו ק"ש ותפילה וממצות תפילי' לא כתבו כלום וכן הש"ך בסי' שמ"א לא נזכר מזה דלענין תפילי' איכא עוד משום פארך חבוש וגו' דגם בי' א' פטור רק דנוהגי' כת' מהריט"ץ באם אין הפטיר' וקבור' בי' א' ובחכ"א דלא יברך א"כ מה בנ"ז דלא חל עוד אבלות כמ"ש ג"כ בש"ך ושע"ת ולענ"ד מוכח מהירושלמי מ' ברכות כ' ג' דמביא מחלוקת ר"א ור"י דר"א פוטר דאפי' בי' ב' והקש' בירושלמי ממתניתן שם דהתני שם מ"ש מוטל לפניו פטור מתפילי' הא אינ' צריכ' דאם בי' ב' פטור כש"כ הא ותי' איודי

דתני ק"ש ותפילה נקט תפילי' ועיי' במפרשי' שם דהה"ד לר"י קשי' דהא בי' א' גם לדידי פטור ומה קושי' דהא שם בירושלמי דאם איכ' מי שישא משאו חייב בק"ש ובמצוות דהא אין הטעם משום אבלות רק משום דמוטל עליו להתעסק א"כ נ"מ כהנ"ל אלא ודאי דתפילי' שאני דהוי משום פאר הוי כש"כ מי' אבלות דנפיש מרירייה' ואין לו לפאר עיי"ש במפרשי' דהכ' כקשי' לי' א"כ בנ"ז כמ"כ אם כי דפסק האנינות ואבלות לא התחיל מ"מ תפילי' משום דנפיש מרירייה' לא יהי' בפאר ופטור כנלענ"ד, ומשמים יגדור פרצות ע"י במהרה יקיצו וירננו כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנד

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגאון המופלג חריף ובקי צדיק ונקי בנש"ק כע"ת מהו' יעקב שרגא הלוי נ"י אב"ד ק"ק נאגראד בערצעל יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי ואתו הסליחה כי לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה מפני ח"כ ל"ע וע"ד אשר עונותנותו הרבני ע"ד אילן המזיק בנין המרתף וגם יש סכנ' ר"ל והביא כת"ה מדברי שו"ת וכן רו"א המדברים בזה וכלן להקל בצורך ריוח יותר בודאי או שמזיק לדבר אח' ובפרט אם יש לחוש לסכנ' חלילה אין לך דבר שעומד בפני פקונ' וכן מצאתי בשו"ת השיב משה סי' ל"ז שהביא דברי הסמ"ג סי' רנ"ט שאינו מחלק בין אילנות מחוברו' או שאר דברים המטלטלי' מ"מ אם לצורך דבר אח' ששוה לו יותר מתיר כמ"ש במ' שבת דף ק"ה ע"ב ראב"י, תבר מאכי' להטיל אימת' אאנשי בית' דהטלת אימת' שוה לן יותר ועד"ז פיר' דליכא למימר שהי' מפני איז' סכנ' דא"כ פשיטא מה צ"ל אין לך דבר שעומד מפני פקו"נ ועיי' מ' שבת קכ"ט בעובד' דרב' דרבה דצלחו לי' ביומ' דהקזה שרשיפ' וא"ל אביי דאיכא משום ב"ת והשיב לו ב"ת דגופ' עדיף א"כ בנ"ז ההתיר בא משני צדדי' ולדבר ת' השיב משה פשוט כ"ה שאצ"ל מ"ש בשם ברכת חיים להקשות במ"ש בקרא רק אשר תדע משמע לא מספיקא והא להרמב"ם ס' דאורייתא לקולא בת' מ' חת"ס סי' ק"ב מביא קושי' זו בשם מעין חכמה ותי' דאיירי באילן זקן שהו' עושה פירות בימים הקדומי' ועתה ספק עלי' דהוה אקבע אסורי ומודה הרמב"ם דס' לחומ' כמ"ש המהרי"ט דחייבי א"ת ספיק' לחומרא אלא דשוב קושי' מה קמשמ"ל בקרא דכן קיימ"ל בכולי אסורי' דכהגוו"נ ספיק' לחומרא ונלענ"ד עפ"י מ"ש במתניתן מ' תרומות פ"ט מ"ה דמאה לגנה דבדבר שאין זרעו כלה אפי' מאה ערוגות של חולי' וא' של תרומה אינ' בטלה וכול' אסורי' וכן הוא ברישו מ' ערלה ופי' הרע"ב דקרק' אינה עשוי' להבטל וי"ל מנ"ל

הא בפרט למ"ד דקבוע לא הוה אלא בניכר האסור וע"כ נלענ"ד דמה"כ ילפינן דכתיב אשר תדע ולמעט ספיק' ל"ל ת"ל דאי לקולי למה נחמיר כאן ואם באילן זקן דאקבע אסורי פשיטא וע"כ איירי אפי' ברוב אילנות שאינן עושו' פירות ומועט הוה בספיקא או שעושי' אלא שאין ניכרי' וכגון בימות הגשמים דלא אמרינן דלבטלי' ברובן מה"ט גופא שאין מחובר לקרקע עשוי' להתבטל ועיי' ברמב"ם ותי"ט דמפורשת היא ואינ' מעורב' ומחלק בין מ"ש בפ"ד מ"י דשם עכ"פ בתלוש ראוי' להתערב וזה לענ"ד ת"נ בס"ד והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנה

שוכ"ט על ראש חביבי ה"ה בחור כארזים חריף ובקי טובא ירא ושלם מגזע היוחסי' בנש"ק כש"ת מהו' מאיר גרינוואלד נ"י. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי מ"ש להעיר על דברי מ' חת"ס ביו"ד סי' ס"ט במ"ש בבגדי כהונ' ל"ש אסור כלאים כיון דכל כוונתן למצות השי"ת משום עבודה במצות המלך מ"מ הקב"ה וכי גרע מלובש במוכרי כסות או להעביר המכס במצות השרים א"כ קשה ממ"ד במ' מנחות ד' ה' דפה"ג ל"ל מן הבקר למעט טריפה אע"ג דאסור להדיוט דכלאי' יוכיח דאסור להדיוט ומותר לגבוה בבגדי כהונ' והא לדברי חת"ס וישוע"י בסי' ט' כמ"כ האריך בסברא זו והא אין אסור כלאי' ובגוונ' זו גם להדיוט מותר, ונהירנ' כי בימי חרפי כשהייתי עומד ומשמש לפני מ"ו הגאון המובהק אב"ד ק"ק גר' וו"ד יצ"ו הקשה לו ת"ח מופל' קושי' זו ותיר' מ"מ כיון דע"י מצות הרחמנ' הותר לו חשיב הותר לגבוה והוסיף לאמור ידוע לו כי מ' חת"ס כך הי' משיב לו אם כי נראה בעינך לדוחק מילתא בפ"ק לרוב פעמים הדוחק לפי האמת והנה מע"כ הוסיף להקשו' ממ' ערכי' ממ"ד כהני' וכו' חייבי' בציצית דס"ד משום דלא חייבי' בכלאי' דס"ד דאפילו שלא בעידנ' עבוד' מותר בב"כ קמשמ"ל והנה משם ל"ק כ"כ די"ל שפיר כיון דס"ד דגם שלא בעידנ' עבוד' מותר והיינו משום דבגדי כהונ' נתנ' להנות כמ"ש במ' יומא אם כן אין כאן מצות המלך דהא מותר בעת הצורך לעצמו בפרט לפי מ"ש ר"ת במ' מנחות ד' מ' דשלב"ע היינו בגדים שאינ' מבגדי כהונ' פשיטא דל"ש כל הנ"ל ולפי"ז י"ל כמ"כ במ' מנחות דר"א ס"ד עכ"פ דמותר גם שלב"ע עכ"פ בגדי כהונה דגם בזה אין כאן מצוה דנימא דמכוון למצוה ולפי מה דמסיק שם בגמ' דשאני כלאים דמצוותן בכך י"ל זה כוונת' כיון דמצוותן בכך שכל כוונתו למצוה וכדברי חת"ס וישוע"י. וראיתי מ"ש מעכ"ת דלבישה דאמר' תורה בב"כ לבישה היינו דרך הנאה והביא

עד"ז דברי מל"מ דכל שלכ"ה אינ' יוצא במצוה כונו לענין אסור לענ"ד ל"ש דברי מל"מ לכאן דמנ"ל היכא דלא כתיב אכילה ג"כ הכ' הוי דהא אמרינן בכ"כ ובב"ח שלכ"א ג"כ אסור משום דלא כתיב בי' אכיל' אלא דשפיר מביא ראיי' ממ' יבמות דף ד' דמוכרי כסות קרי לי' שלא בהנאה דאינו בכלל לביש' בפרט לפימ"ש הרמב"ן להקש' על פי' רשיז"ל הביא' הרשב"א ממ"ש דמוכרי משום דל"מ הא שם לר"י קיימינן והא ס"ל דבר שא"מ אסור ותי' לר"י איירי קרא כגון בימות חמה דניח' לי' ביותר להיות בלא לבוש' דגם לר"י אינ' אסור א"כ פשיט' ד"יל דלבישה שיש בו הנאה איירי דלדברי כת"ה דמשום דאי"מ הוי שלכ"ה זה לא מצינו ובמ' שבת דף כ"ט תלינן הך דמוכרי כסות בר"ש דסבר דשא"מ מותר משמע דזה העיקר ול"ק דהוה שלכד"ה אלא דשם איירי במקום דיש בו הנאה אלא שאי"מ ועכ"ח צל"כ משום לבישה הכ' משמע דאי משום הנאה וכי כלאים אסור בהנאה דהא שכיב' וישיב' אינו אסור רק מדרבנן דילמא יכרוך חוט ע"ג ומוכרי כסות יוכיח דאיכא הנאה ומה"ט קשה לי ג"כ בדברי מ' חת"ס מ"ש דמצוה לל"נ זה שייך בדברי' שהן אסורים בהנאה אבל בכלאים א"צ רק שיהי' בכלל לבישה דקרא כהנ"ל ומנ"מ דלמצוה אינו בכלל לבישה דקרא אע"ג דהגוף אינו נהנה ועכ"ח כנ"ל דסתם לבישה אית בי' הנאה זולת זה אינו בכלל ולענין זה אפשר דמצוה ג"כ בכלל, והנה ע"ד חדוד י"ל דברי מ' חת"ס דהך ת"ר דיליף מן הבקר למעט טריפ' וכל שקיל וטרי' איתא בת"כ פ' ויקרא והא ת"כ היינו ספר' וסתם ספרא ר"י ורב חברו כמ"ש במ' סנהדרין פ' הנחנקי' ועיין בקרבן אהרן בהקדמת' לת"כ והא ר"י ורב ס"ל כוותי' כמ"ש במ' שבת דף כ"ב דדבר שאי"מ אסור ושפיר קאמר לדדהו במ' מנחות הנ"ל כלאים יוכיח כנ"ל, ואיידי דאיירי בי' אציג לפני מעכ"ת במה דק"ל דברי ישוע"י סי' ט' שהאריך בפלפול עצום כדרכ' בקדש ובתוך דברים מביא ראיי' לסברא זו דאין אסור כלאי' בב"כ ממ"ד במ' נזיר דף כ"ט דהקישי שם חטאת העוף על הספק דקריב ממנה דחייב על הספק אשם תלוי על הספק מ"מ אינו נאכל דבא"ת חד אסור' חולי' בעזרה ובחטאת העוף תרי אסורי' חולי' בעזרה ונבלה ע"י מליק' אמאי ל"ק תלת אסורי והוא לבישת כלאים והנה לדברי מרן חת"ס דס"ל דאם הכהן כבר לבוש בגדי כהונ' ליכא אסור' י"ל בפשיטות דל"פ לי' כלאים די"ל דעובד כהן שכבר לבוש כהנ"ל וליכא ראיי' אלא דבלא"ה דברי' הק' צ"ע לענ"ד מ"ש חטאת העוף הבא על הספק מספיק' דאשם תלוי דאיכא נמי ספיקא דילמא שומן הי' והתורה אמרה דחייב בא"ת ועכ"ח הכהן המקריב צריך לבישת ב"כ דבמ' זבחים דף ט"ו משנה ערוכ' דחסור בגדים פוסל הקרבן ועכ"ח התירה כלאים בזה הספק וכיון דאיכא הקישה מא"ת לחטאת העוף הבא על הס' דיש לה תקנה עי"כ להכשיר לאכילת קדשים ולכנס

למקדש כמ"ש רש"י ז"ל במ' כריתות א"כ גם בזה הותר כלאים ב"כ דא"א בענין אח' בקבל' וזריקת הדם אבל שאינו נאכל מפני המליקה ויעשה נותר מפני זה אין שום פסול בקרבן כדיליף במ' זבחים דף כ"ט דדוקא למחשב ליום ג' דהוי פגול נפסל הקרבן ולא באם נעשה נותר דכבר נתכשר ע"כ לא איכפת לן באכילת חטאת העוף דהקרבן מכשיר גם בדברי שאג"א ק"ל שהביא ראיי' דכלאי' בבגדי כהונה הותרה מחטאת העוף הבא על הספק דלענין זה הוי כאשם תלוי כנ"ל, וגם מ"ש בחת"ס לענין ציצית בבגד שאינ' להנאת לביש' ועיי' במהר"ם שיק סי' ה' תמיה' בעיני שלא הביא' דברי הר"ש והרא"ש בפ"ב דמ' כלאים דפליגי זה דלהר"ש נראה דחייב בציצית והרא"ש ס"ל דפטור מציצית מ"ש מעכ"ת לתרץ קושי' שאג"א לענין עטוף בטלית שלב"ע כראי' דברי' ואצ"ל ואסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהור' ונפש ידידו אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן קנו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב חריף ובקי מו"ה אהרן זילב' אב"ק ק"ק בעלעד יצ"ו. והנה ע"ד שאלת חכם עם התשוב' בצד' והנה כבר האריכו בזה בספרי שו"ת וידוע מדברי ת' מ' חת"ס ביו"ד סי' קע"ב ובאה"ע סי' כ"א וכן בת' רע"א סי' ע"ז ובת' אמרי אש סי' ס"ח אינם מתירי' כי אם לאחר התשמיש ובת' מחנה חיים סי' נ"ג ח"א האריך מאוד להתיר גם בשעת תשמיש ובת' נטע שורק פליג עליו וגם ראיתי בשו"ת תורת חסד להגאון מלובלין האריך מאוד בכמה תשובות גם בשעת תשמיש וכן דעת שו"ת חמדת שלמה סי' ע"ו ובשו"ת אוהל אברהם להגאון אב"ד ק"ק גורב' שם נקבצו כמו י"ב תשובו' מהגאוני' בזמן ההוא יש מתירי' ויש אוסרי' ובכלל דבריהם דברי כת"ה שהביא ג"כ דברי הריטב"א וכן דברי שמ"ק מ' כתובות ושם בת' אוהל אברהם ראיתי דבר נחמד ויקר עפ"י דברי הרשב"א מ' שבת בפ' ראד"מ בסוגי' דבשר אפי' יש בהרת יקוץ דחשוב לו דבר שאין מתכוון ואמאי דהא מכוון לקוץ במילת' אלא שאי"מ לטהרתו וזה הוה רק מלאכ' שאיצל"ג דלא שייך רק במלאכת שב' ותי' דוודאי אם היה כתוב בתוה"ק לא תקוץ בהרת הי' דבר מתכוון אבל לא נאמר רק השמר בנגע צרעת דהיינו טהרת' ע"כ שפיר הוה דבר שאי"מ וא"כ ה"נ באלא כתיב לא תשחית זרע רק לדבר' ר"ת הוא בכלל פרו ורבו והשחת' מבטל מ"ע זו ע"כ שפיר הוה דבר שאי"מ כן השיב הגאון העצום מו"ה שמואל שמעלקי אב"ד דק"ק סעליש זצ"ל ועיין בספרי ח' אהע"ז סי' כ"ז כ"ח כ"ט ובח' ח"מ סי' ט"ל שם ביארתי בס"ד כל הדעות בענין זה עיי"ש ובת' תורת חסד ראיתי סבר' להתיר דהוה כמו

הפלגה בספינ' דקודם ג' ימים לש"ק מותר אם כי עי"כ יבא לידי חלול ש"ק וה"נ הוא בועל כדרכה ולא אכפת לו במה שיבא עי"כ להשחת ויש לעיין לפימ"ש הרמ"א ב' דעות ביו"ד סי' רל"ב גבי שבועות אונסי' דאם היה זמן לקיים שבועת' ובסוף זמן נעשה אונס אי מקרי אונס והוא מחלוקת הרשב"א ואגודה וה"נ לכאורה כן הוה ועיין במג"א סי' ק"ח לענין תפלה אלא שיש לחלק הפלגת הספינה וחלול ש"ק הוה שני דברים מחולקי' דהפלגה גופ' אינו בכלל חלול ש"ק אלא גרמא הוה משא"כ בדבר שהוא עצמ' מן האסור כגון גבי שבועות אונסי' בזה צריך זהירות שלא יבא לידי אסור בעצמות' והא בנ"ז ג"כ הכ' הוה דהבעילה השחת זרע הוי' בעצמות הדבר והנה בתשובתי סי' ט"ל הנ"ל דעתי מי שירצה לסמוך על המתירי' יסמוך על הגאונים בעלי שו"ת הגאונים ופ"א באו לפני ג' נשים מקהילה סמוכ' לכאן ושאלתן ע"ד רופא מומח' שצוה עליהם לבטל ההריון ע"י שפופרת (מ"ש שפריטצער אירעגטור) וסמוך לפי הרחם יגיע דאז יפליט כל הזרע אם יעשו כן מיד סמוך לתשמיש, כי אמרו שעצתו מ' חת"ס פעמים אינו מועיל שאין הידים שולטא לפנים מן הרחם אבל ע"י שפופרת הנ"ל נכנס גם בפנימית הרחם ע"י כח הדחי' הידוע ומ"מ ההתיר לא מגרע גרע דס"ס הוה לאחר התשמיש והנה כל הנ"ל אם משמשי' ע"י מוך ואפי' בשעת התשמיש דמ"מ הוה דרך תשמיש דהאבר נכנס בתוכ' אבל ע"י כלי מתכות בין שהוא של כסף או שאר דברים קלים דהוה עצים ואבנים ממש לא ראיתי בשום ספר להתיר והנה לענ"ד הרופאים שאומרים דמוך לא יועיל אפי' בשעת תשמיש הוא שקר שהיא נגד דברי חז"ל וכן שמעתי מאיש א' שאמר לו רופא מומח' בעיר פעסט שיודע שזה אסור השחת' הזרע מו"מ המוך לא יועיל כראוי' כי למען כחש דברי חכז"ל אומרי' כן כדרכ' וע"כ אין מסכמת להתיר' הנ"ל וכמ"ש לעיל. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרהגה"צ חריף ובקי ובקי עצום יר"ש מרבי' כש"ת מהו' ישעיה' נתן נ"י אב"י ק"ק סאבאדקא יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה פני כת"ה הנה ראיתי מ"ש בפלפול עצום בדברי הר"ן במ' נדרי' בטעם דשיל"מ אשר מסתפקי' אם סבר' דאורייי' הוא או מחומר' דשיל"מ ומביא דברי מ' חת"ס סי' צ"ו וסי' י"ז והנה עוד בימי חרפי הערות' על דברי מ' במ"ש עפ"י קושי' תויו"ט מ' שקלי' דנילף מבב"ח ותי' דבב"ח הוי לח ומתפשט ע"כ גם היתר בהיתר בטל והא הר"ן בא לתרץ דברי הרי"ף בפת סאופי'

עם הצלי דגם הוא משום בב"ח והריח מתפשט דהא למ"ד ריח' מילת' כול' אסור אם כן לדברי' גם היתר בהיתר יתבטל ומה הוסיף הר"ן בטעמי' ועכ"ח דרק לחומרא דרבנן קאמר. וראיתי מ"ש להעמיק בדברי תוס' מ' בב"ק דף כ"ז ומביא ע"ד דברי ג"פ ועוד פירושי' ולי מה יקרו דברי האו"ת בקציר ת"כ ס"ק קכ"ד בכמה פירושי' והעיקר אצלו מ"ש ברישא דכך פירושי' דהמעוט כמאן דליתא ועיקר ב"ד השניים שהם רבים והא לפניהם אין שום ספק דכך הבירור לפניהם ברור כשמש משא"כ ברוב' לרדי' הא הב"ד מסופק אם הוא מהרוב או המעוט ע"כ חזקת ממון מכריע אבל הרוב בדייני' אין שום ספק לפניהם ונגד הודאי אינ' מכריע שום ספר כידוע ודברי הרשב"א ידוע דברי מהני נגד רוב וחזקה כ"ד ועיי' בפרמ"ג בפתיח' לה' תערובות אלא דצריך להבין מהו אחרי רבי' להטות גבי דייני' רוב זה אינו כרוב' דעלמ' דאיכ' משום חשש' דמעוט כלומר דילמ' מן המעוט הוא כמו ילפות' דרוב מעולה ופרה אדומה אלא הוי כרוב' דנאמר במ' נזיר דף מ' אר"ח בנזיר שער א' ללקות ב' שערות לעכב שוב שער לסתור נזירתו דהאי רוב' היינו אם דנין עפ"י הרוב דשם כא חששא וכן רוב סימני' בשחיט' דג"כ כך הכוונ' דמעמידי' הדבר עפ"י רובא וה"נ קאמר קרא אחרי רבי' להטות דמעמידי' אספק עפ"י הרוב ולא משום דלהכריע שכן הוא בלא טעות כמ"ש דג"פ דהכל גזה"כ רק דהתורה העמיד הדבר עפ"י רוב ואפי' אם המעוט הם גדולי' ומחודדי' טפי וכמ"ש הרמב"ם בהקדמ' דלענין הלכה רבינא ור"א כנביא בדור' והא דומי' לזה גבי בן סו"מ דף ס"ט דאמרינן כ"י ג' חדשים עד דראוי להיות אב ואם כי מעוט' לז' יולד' מ"מ דנין אות' להעמיד פסק הדבר עפ"י רוב וכי י"ל בזה כשאר רוב' אם הוא מן הרוב או המעוט והא אינו יולד ולא נשא אשה ולא עברי ממנו ועכ"ח כהנ"ל ורוב כזה ודאי עדיף ואפי' ר"מ לא חייש למעוט' וכי ר"מ לא מכשיר ברוב סימני' בשחיט' או ס"ל דסו"מ דנין עפ"י ב' ושליש שני' ועד"ז כוונ' התוס' דמעוטו כמאן דלית' ועדי' המכחיש' בחקירות דכלל גדול הוא דמיישבי' העדים אפי' בדרך רחוק' כמ"ש בח"מ סי' כ"ט ועיין בנוב"י אה"ע סי' מ"א כש"כ דרוב יכריע ליישב דבריה כנלענ"ד. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי צדיק ונקי בנש"ק כש"ת מהו' אהרן פריעד נ"י דומ"ץ ק"ק ט' ליק יצ"ו אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ואתי הסליחה כי לא השבתי עד הלום מפני טרדות רבות וכמ"כ הפסק' עוברי דרך עכבוני

והנה דבריו ע"ד מי שאמר לחבר' ק' כי המקום שלו בביהכ"נ יהי' לח"ק אם יזכרו כשמת' במזכיר נשמות כנהוג ולע"ע נעשה עני ר"כ והצורך למען פרנסת' אם יכול לחזור מהנ"ל והביא כת"ה דברי רו"א בכחו דהתיר' לחזור אפי' בלי התרה, ולענ"ד תלי' באשלי רברבי דהא במ' נדרים דף כ"ט ודף ל"ו מסקנת הגמ' דאם אמר על הבהמ' לאחר ל' יום אין יכול לחזור בו דאמיר' לגביה כמוסיר' להדיוט והסביר בר"ן כלומר דעדיף אפי' ממסיר' דהוה כמו מעכשיו לאחר ל' יום וקאמר דלפי"ז אם אומר סלע זו לצדקה לאחר ל"י אינו יכול לחזור בו אלא שהביא בשם הרשב"א דהגמ' אזיל לבר פדי דס"ל קדושת דמים ל"פ בכדי אבל להלכה לא קיימ"ל כב"פ אבל בפי' הרא"ש הסביר דטעמי' דלא מצי לחזור משום דהוה עכ"פ כנודר כלומר דניהו דלא חל קדושה על הדבר עד לאחר ל' יום אבל מחיוב לקיים דאכתפי' גברא הוא וכיו"ב כתב הרמב"ם בפי' מה' ערוכי' סוף פ"ו לענין הקדש בדבר שלבל"ע דניהו דלא חל ההקדש מ"מ חייב משום נדר ובה' מכירה פ' כ"ב קאמר להדי' בשכ"מ שאמר מה שיוציא דקל זה לעניים צריכי' לקיים לאח"מ משום נדרו ובמ"מ כתב הטעם משום מצוה לקיים ובכ"מ הטעם כיון דשתקו היורשים אודו לי' הוה כאלו קבלו על עצמן וכנדרו הם דמי, ובאמת מ"ש בשם תשורת ש"י שם הי' אדם נופי' להסיר לבד מזה מ"ש כי כן פסק הרמב"ם בפ"ו מה ערכי' ושם כתב הרמב"ם רק דאם ישחטו מותר בהנאה ואם הקדישׁ למזבח הוה הקדש למזבח ובפלוגתא דירושלמי מוזכר בפ' האומר מ' קדושי' שם נאמר לענין מכירה הביא הר"ן בר' נדרי' דף ל' הנ"ל וטעמי' בעי למה שינה הרמב"ם מלשון הירושלמי וגם למה בלשון דיעבד אם שחטו אלא זה הדבר שאמרנו דעכ"פ איכא משום נדר כנ"ל ועי' בת' מ' חת"ס ח' ח"מ סי' ק"י שם פלפול עצום בדברי הרמב"ם הנ"ל ומסקנת' נראה דאין הדברי' אמורי' רק בשכ"מ וגוסס וכיו"ב דיודע שאין בידו לקיים נדרו דחיי' ולאח"מ הא חפשי מן המצוות ע"כ ודאי משעבד מיד להקדש ודברי' הק' צריכי' עיון לענ"ד דאם כן למה תולי' לי' בהמכיר' ג"כ משום נדר לדברי המ"מ אתי שפיר בפשיטו' דכאן לכ"ע מצוה לקיים וכן לדברי כ"מ כיון דשתקי היורשי' הוה כאלו קבלו עליהם וע"כ לענ"ד צריך התרה לולי אם אין זה כמו ע"ד רבי' אלא דהא מבואר ביו"ד סי' רנ"ח סי' כ"א דלצורך פרנסת' הוה כלדבר מצוה ויש לו התרה והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קנט

ראיתי לבאר מתניתין ז' רפ"ק דמ' מקואות שם מעין שמימי' מועטי' שרבו עלי' מים שאובין שוה למקוה באשבורן ולמעין להטביל בכ"ש והנה הר"ש והר"מ במ' מקואות פירשו כפשוטו דמעין זה בעצמ' משותפי משפט קצת' כמקוה וקצתו כמעין והיינו בכל מקום שבמעין זה יש בו שני צדדין הנ"ל אבל הר"ן במ' נדרי' דף מ' ע"ב פירש' בענין אח' דמעיין זה שרבו עליו שאובין מקומות מקומות יש דבמקום שהוא זוחל עכשיו מחמת רבוי נוטפין ולא הי' זוחל מתחילתו בלא רבוי נוטפי' דינ' לגמרי כמעין לטהר בכ"ש ובזוחלי' ורישא מוכח אסיפ' וסיפא אריש עיי"ש ושמעתי מקשי' לפי"ד היאך חשבו במתניתן דמ' מקואות למעלה ד' בפני עצמ' דהא אין כאן שום מעלה לעצמות' דבצד המעיין שלא מהלך בתחילתו יש לה מעלה א' כשאר מקואות ובמקום שהי' זוחלים מתחילתו הא הוי לגמרי כמעין והוא מעלה ו' כשאר מעיינות ולענ"ד דהכ' יש לו מעלה בצד המעיין או נהר דהא שאר מקואות באין בהם מ' סאה פוסלי' בשלשה לוגין מים שאובי' והכ' במעיין שמימי' מועטי' אפי' ברבוי עליו מים שאובי' אינו נפסל וכשר לטבול בו אפי' מדרבנן וז"פ ולפי פיר' הר"ש והר"מ נלענ"ד לתרץ דברי הש"ך ס"ק ל' במ"ש מדברי מהרי"ק שפיר' דהא דתנן בפ"ה מ"א מעיין שהעבירו ע"ג בריכ'. והפסיק' הרי הוא כמקוה היינו בשכבר נחו מי המעיין אבל אם עוד זוחלי' אע"ג שהופסק ראש קלוח מ"מ גם זוחלי' מעצמן חשיב' כמעיין דעוד כחן בם והביא ראיי' ממתניתן פ"ה מ"ו גבי גל שנתלש ובו מ"ס ונפל על אדם וכלים טהורי' והא אין לך זוחלי' יותר מזה והא הופסק מן הים (עיין בתויו"ט שם) ומ"מ טהורי' האדם והכלים ועוד הביא ראיי' מפ"ו מ"ג גבי ג' מקואות זא"ז ובהם כ' סאה והשאוב מן הצד וירדו שלשה וטבלו המקואות טהורים והטובלי' טהורי' ואמאי טהורי הטובלי' דהא נתערבו ע"י טבילת הטובלי' הוי זוחלי' ועכ"ח משום דאכתי ע"י זחילתן מעצמו לא חדל מהם דין מעיין ומטהרי' בזוחלין והשיג עליו הש"ך דמהו הראיי' דהא יש לאוקמי בהני ג' מקואות דמעיין גמור הם דלא הופסק' כלל והא המהרי"ק גופ' מוקי לי' במעיין שהופסק' והקשו על הש"ך בדגו"ע והגהות מהרב"פ דאי איירי במעיין גמור אמאי אם השאוב באמצע הטובלי' כמו שהי' כלומר דלא עלת' להם טבילה מפני השאוב הא מעיין גמור לא נפסל' בשאובי' דמעיי' מטהר בכ"ש ואפי' להמחמירי' גם במעיין היינו באדם ולא בכלים והא הם דברי הרא"ש והא ס"ל דמעיין לא נפסל בשאובי' ובשלמא לדברי מהרי"ק י"ל כיון דלאו מעיין גמור הוא דכבר הופסק' ע"כ נפסל' בשאובי' וצריך ג"כ מ"ס כמו גבי גל שנתלש דקתני ובו מ"ס אבל לדברי הש"ך דמוקי במעיין גמור מה פסול יש בשאוב באמצע ונלענ"ד ליישב

דברי הש"ך דמקשה לס' מהרי"ק דחשיב לי' זוחלי' א"כ דינ' כמעיין שרבו עלי' מים שאובי' דאיתא בפ"ק דמקואות דאינו מטהר בזוחלי' והא איתא בש"ך ס"ק ו' דנוטפי' רבו על הזוחלי' לאו דוקא דגם מחצה על מחצה פסול דזוחלי' דאורייתא ועוד הא אי אפשר לצמצם והא בשאובי' באמצע לא מהני משום הפסק השאובי' אבל לענין לפסול משום רבו עליהם שאובין הא השאובין באמצע לכל ב' מקואות סמוכין זה לזה ושפיר חשיב כמעיין שרבו עליהם שאובי' והה"ד מע"מ אם כן שפיר קאמר הש"ך מה ראיי' מג' מקואות הנ"ל לדעת מהרי"ק דהא איכא לאוקמ' במעיין משו"ה בשאובי' מן הצד מטהרי' ובאמצע ה"ט דפסול משום רבו עליהם שאובין מהאי טעמי' לא מטהרי' בזוחלי' ושוב מסיק דאין זה בכלל זוחלין כלל כיון דבאי' לידי זוחלין ע"י טבילת אדם וכמ"ש מדברי הריב"ש דאם הזחילה ע"י טבילה ושוב חוזרי' למקוה לא חשיב זוחלי' וליכא ראיי' כלל ודו"ק כנלענ"ד:

סימן קס

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול החריף ובקי עצום ירא וישלם הנגיד המפורסם כערוגת הבושם כש"ת מהו' עקיבא בלוי נ"י אב"ד ק"ק קראסנא יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"וו כת"ה בא לידי ומצאתי בו את שאהבה נפשי אהבת תורה מעולפת ספירים בחידודי ולבוני ומאשר כעת ראשי כבד עלי ל"ע אין בידי להשתעשע באריכות וכבר אתי בכתובים בסוגי' זו והנה מ"ש כת"ה לכהן ואינו לפי כבודו דהשבת אבידה אינו שוה בכל הוא נגד דברי התוס' מסכ' יבמות ד"ה ואכתי דאפי' כ"ג לאלמנה חשיב שוה בכל כיון דהיא ג"כ מוזהרת ויל"י לא דמי לעשה שאינו בנשים וכן חשיב בפשיטות דהשבת אבידה הוה מצות עשה דשוה בכל וגרגיר אחד אשר עלה בדעתי לפרש הלשון גדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה והיינו לא תעשה דמסיק בגמ' ברכות דהיינו כל דרבנן דאסמכוה אלאו דלא תסור וחידש בעיני דהא כמה איסורים דרבנן התירו במקום פסידא דממונא כמ"ש באו"ח סי' שיב ובמס' כתובות דף ס' בפירוש כן בגמ' צינור שעלו בו קשקשים ממעכן וכי"ב משום פסידא וכיו"ב משום צערא גונח שם עיי"ש ע"כ נלע"ד דבשאר דברים בפסידא או צערא פעמים התירו איזה שבות ובמקום שאר שבותים לא התירו וכמ"ש המ"מ הביאו במג"א סי' ש"ב דאין ללמוד זה מזה אבל במקום כבוד הבריות אין שום שבות שיעמוד כנגדו וידוע במ"ש בתשוב' חוו"י דלהכי אין לוקין בדרבנן ולאו דלא תסור דהוה לאו שבכללות כלומר כולל כל איסורין דרבנן זה שדייקו לומר שדוחה לא תעשה בלאו דלא תסור כלומר כל איסורין דרבנן נדחים משום

כבוד הבריות כנלע"ד והנני מסיים בכל חותמי ברכות ותשועת ישראל בקרב הימים כאו"נ נפשו הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"ס מאד יצ"ו:

סימן קסא

שלום רב על ראש ה"ה הרב הגדול בתורה ומעשים טובים חריף ובקו עצום יר"ש מרבי' כש"ת מהו' משה נ"י מו"צ ק"ק באזעל יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה אתך הסליחה כי לא באתי עד הלום להשיב דבר מסיבות שונות בפרט מזמן חדש א' זוגתי תחי' היתי' מוטלת על ע"ד ולע"ע בעהי"ת הוטב מעמדה עכ"ז רק בישיב' או בשכיב' ותקותי כי בעהי"ת כי במהרה תקום על ברי'. והנה לענין הלכות גרי' במדינת שווייטץ אשר הי' מדובר במכתב מעכ"ת ואחר שלחי מכתבי בא לידי ס' אות חיים ושלום מהגאון המובהק אב"ד ק"ק מונקאטש שליט"א אשר חבר על ה' תפילין וה' מילה שהם שלימות ה' אלו ושם שפך סולל' ע"ד מהרמשי"ק יו"ד סי' רל"ח וכן ע"ד ש"ך וטו"ז סי' רס"ה השיג במה שאוסרי' למול בשבת בני מומרי' ועיקר כדברי ב"י בב"ה דאעפ"י שחטא ישראל הוא ומילת בניהם דוחה שבת כשארית בנ"י והצעתי לפניו דברי מעכ"ת מעובד' המדינה לענין גרים וגירות וכתבתי' דעתי דעכ"פ נראה בעליל דהב"ד שמזדקק לגרות כנ"ל אינו הגון שעוברי' בש"נ ממ"ש בסי' רס"ח וביותר מהנ"ל והא קיימ"ל בסי' הנ"ל דהב"ד של ג' שמתגיירי' לפניהם צריכי' להיות עכ"פ כשרים לדון ד"מ והא בח"מ סי' ז' איתא דמה שפסול בעדות עבר' כמ"ש בח"מ סי' ל"ד פסול ג"כ לדון ד"מ והא א' מהם בסי' קי"ט ביו"ד דמי שאינו מאמין בדברי חכמז"ל פסול לעדות וכיון שהם כמומרי' לדבר זה וכמ"ש בש"ך ביו"ד סי' ב' ובסי' י"ג פעמים נעשה מומר פשיטא דאינו מאמיני' ואין משגיחי' א"כ הוה נתגייר' שלא בב"ד ואפי' בדיעבד מעכב ואסורי' לבא בקהל כמ"ש בסי' רס"ח הנ"ל והשיב לי כן הדבר אם אם הילד גיורת אבל אם האב גר כנ"ל ואמו של ילד ישראלי' ורק מומר' שוב הדר' לדינ' דהא הבן הולך אחר אמו כמבואר באה"ע בכ"מ בזה מילתו דוח' שבת והשבתי דעכ"פ יש להליץ בעד שיטת הש"ך וט"ז ות' מהרמשי"ק הנ"ל כי בת' מהר"י מינץ סי' י"ב מצאתי שהביא שיטת הגאונים ששלח' ממת' מחסי' דהא דאמרינן במ' יבמות דף מ"ה דהגר שחזר לסור' הוה כישראל מומר ואם קדש אשה קדושי' קדושי' דוקא בזה מפני שעשה מעשה אבל לענין חיוב יבום מומר אינו בכלל בר יבום ולאו אחי' הוא וכן הביא בשם רבינו טובי' שכתב ג"כ דמומר אינו בכלל אחי' והא דגר שחזר לסור' אינו רק חששא דעלמא משום דא"א אבל לשאר דברים הוה כגוי' ועד"ז הבאתי ג"כ דברי ב"ש בסי' מ"ד לענין כוותיי' דגם לקולי הוה כגוים גמורים ופלפלתי ג"כ בדברי' בפירושי' דמ"ש שמואל

במ' יבמות ספ"ב לא זזו משם וכו' ובאמת כן איתא ג"כ בש"ך סי' דנ"ט לענין רבית עיי"ש א"כ י"ל דס"ל להש"ך וט"ז ומהרמשי"ק כדעת הגאונים הנ"ל ע"כ ס"ל דאין מילת בניהם דוחה שבת ועיי' בנוב"י מהוד"ת נראה דלא ס"ל כהנ"ל ודברים מכוונים כמ"ש בס' אות חיים ושלום הנ"ל. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועת ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש אוה"נ דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן קסב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הגאון המפורסם חריף ובקי בנש"ק כש"ת מהו' שמשון נ"י אב"ד ק"ק סענדרא והגליל יצ"ו. אחדש"ה ע"ד הגר אשר מפני חששא כי הגרות הי' שלא בב"ד הגון ראוי' לדין בד"מ כמ"ש בסי' רס"ח ע"כ נתגייר שוב בקבלת מצוות וטבילי' בב"ד הגון רק שלא הטיפ' ד"ב והיאך שיהי' המילה הי' שלא בב"ד יאות וע"ד כי בא בקשר שדוכי' במ"כ חשש כת"ה לדעת שני הרי"ף והרמב"ם בסי' רס"ח סעיף ג' הביא' המחבר דגם מל בפני שניים מעכב כמ"כ והוא הי' מונע לסדור חו"ק והנה תמוה' בעיני וכי לא שכיח מוהל שיטיף דם ברית הלא דבר קטן ובס' אות חיים ושלום סי' רס"ג דעתו בשם כמה מחברי' הטפה צריך בעור הערלה הנשאר' מעטר' למעלה לא בגיד חלילה ואין צריך רק טיפה א' ע"כ לא יטיף יותר שלא לשפוך דמ' ש"י בחנם ולקמן שם דאפי' ע"י מחט סגי' בזה ע"כ אינו מבין למה לא נעשה כן בפרט לדעה ראשונה אינו מעכב ב"ד בזה וידוע מ"ש הש"ך סי' רמ"ב בכללי הוראת או"ה אות ה' דתמיד שיטת המחבר וכן ארמ"א דעה ראשונה עיקר וי"א הוא טפלה ע"כ בדבר תורה אין להורות בין להקל בין להחמיר רק כדעה ראשונ' וסיים רק בע"נ יחמיר לעצמ' בשל תורה ובנ"ז הוי של תורה ויש בו להקל וכן להחמיר לענין קדושי' קדושי' ולענין להתיר בב"י ע"כ לא הי' מקום לשלח' בלא כלום דיש לחוש לכאן ולכאן ואצ"ל כי בל"ס נגמר הדבר בכי טוב ואסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי צדיק ונקי כש"ת מהו' אשר יוסף סג"ל נ"י אבדק"ק וועדפעלעט יצ"ו. אחדש"ה הנה ע"ד המקוה שעשה תקון ע"י שלג וכמ"ש בת' חת"ס סי' ר' וסי' רי"ג רק כי נעשה ע"י חמימות סעמיוואר שבתוך המקוה והשיב עליו דבת' חת"ס אינו מתיר רק ע"י טסי' שנתלבנו ע"י גחלי אש שהם גלמי כלי' ואי' מק"ט אבל סעמיוואר שהכלי גמור אין שום היתר דהוה ע"י דבר שמקצ"ט וצריך

הווית' ע"י טהרה ולכך כתב בת' בית שלמה שאינו תח"י וראיתי בשו"ת הנ"ל והנה באמת כתב כן השואל והסכים בשו"ת בתשוב' הנ"ל ושכ"כ בת' פמ"א וכן ראיתי בח"ב סי' קל"ב ובח"ג סי' מ"ב והביא הסד"ט סי' קצ"ח ס"ק ס"ג ומסקנתו לעשות המקוה בלי גמגום שיבוא' הסלי' נקובי' אשר לא מחזיקי' ג' לוגי' מלא שלג וג' טפחים סמוך למקוה יטילו הטסי' עד שיפשר' למים וע"י המשכ' יבא למקוה מפני שגם ע"י טסי' יש חששא משום תפיסת ידי אדם והביא ראיי' מדברי מהרי"ק דגם במים גופ' שייך תפי"א ואם כן גם טסי' לא מהני של"כ תשוב' חת"ס ושכן דעת הרא"ה דהך הלכה בכל ענין שנעשה ע"י שלג ועיי' בש"ך סי' כ' בהנ"ל וראיתי כת"ה מהדר אהתיר' ע"י ס"ס דהא הרמב"ם ודעימי' סוברי' דדוקא לענין דינ' דמעיין צריך הווייה ע"י טהרה ועיי' בת' חת"ס סי' רי"ח שמחמיר בזה וסוב' דילמא כאותן דעות דגם בשלג כמו שהוא בלא נמוח והי' למים טובלי' דכן פסק המחבר בסעי' ל' והנה לדעת גדולי טהרה גם הרמב"ם לא התיר רק אם נפל שלג לתוך המקוה ממילא ולא ע"י הבאתו ע"י כלים וכ"כ בפ"ת ס"ק כ"א לדעת ר"ש עיי"ש ואם כן אין כאן ספיק' להצטרף שאם נתמלא המקוה ע"י כלים וע"כ לא מצאתי התיר' לסמוך בנ"ז וידוע מ"ש הרשב"א בשער המים דיען דטביל' הוא שורשן של ישראל צריכ' להיות כשרה לכל הדעות. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועת ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסד

שוכ"ט על ראש רב חביבי תלמיד חביב ותיק מלא עתיק האברך חוב"ק ירא ושלם כש"ת מהו' שמואל יודא נ"י אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי וע"ד מי שהוא בתוך יב"ח אשר לא נדח' מפני אחרים קרובי' וכיו"ב וטענתו כי מע"כ התפלל כבר לפני העמוד במנין א' ואמר הרב' קדישי' והוא מתפלל במנין שני בתוך הזמן שלומד משניות והנה בס' א"א מהדו"ת מבעל המ' דעת קדושי' הביא הלכה זו ופסק שאין חלוק בזה דאפי' בגוונ' זו אין בן יב"ח אח' או"א נדח' מחיובו וע"ד הפשרה שכתב הרמ"א ביו"ד סי' שע"ו נלענ"ד שדומ' מ"ש בת' שבו"י הובא דברי' בפ"ת ח"מ סי' י"ב דהא דסתם פשרה מחצה על מחצה היינו אם הצדדי' שוי' בזכותן אבל במי שנוטה יותר למשפט אלא שמ"מ עושי' פשרה מפני שאינ' חלק כ"כ או מפני השלום אז לזה נותני' ב' שלישי' ולכנגדו שליש א' וכן אנו נוהגי' א"כ בנ"ז ג"כ כיו"ב במעלה וכדומה כמ"ש מע"כ בפרט שהוא ג"כ מתפלל לפני העמוד שהוא עיקר כידוע וע"כ גם דעתי מסכמת לדעתו בפרט שאין במקומו' מנהג קבוע בזה הענין. שנית אם הפאליש שלומדי' שם שעה א' או ב' בכל יו"י בקביעות אם

יש לו דין קדושת ביהמ"ד להקדים לב"ה כמ"ש בסי' צ' הנה בב"י סי' הנ"ל הביא בשם תר"י דדוקא תמיד ביום ובלילה כמו בר' אמי ור' אסי ואביי במ' ברכות דף ח' דגרסי בין עמודי דהוי במקום רינה שם תפילה וכ"כ באשל אברהם הנ"ל אלא שאין נ"מ בנ"ז דעכ"פ יש לפאליש קדושת ביהכ"נ כמ"ש במג"א בסי' קנ"ד ס' א' עיי"ש בפרט אם הוא פתוח נגד ההיכל ועיי' במג"א סי' קנ"ג ס"ק יב"י ושלישית לענין להתפלל לאחר י"א חדש וכן לענין למוד משניות והנה בסדורי יעב"ץ וכן במטה אפרים מתירי' להתפלל ולהפטיר לאח' י"א ח' ולענין משניות לא מצאתי רק בצוואת מרן הג' הק' הרב מהו' ר' נפתלי הכהן זי"ע שכתב לענין למוד שאינו דומה לק"י שהוא למען הציל מדינ' גהינו' ע"כ עכ"ח צריך להפסיק ג"כ י' א' לפני י' יאהרצייט כגון שהיאהרצייט ז' באדר יפסיק ביום ו' שבט אבל למוד משניות שהוא להעלות הנשמה ממדרגה למדרגה לא שייך טעם הנ"ל דמשנה אותיות נשמה וכמ"ש גם בשלה"ק במ' שבועות שלו ואני נוהג בתפילה קצרה יה"ר לפניך וגו' בעבור נשמת פב"פ שתעלה ותהנ' בתענוגי' הרמים ולהחיותו בתחית המתים בבי"א וכן נזכה לקיום הנבואה מהרה יקיצו וירננו וגו'. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות וישועת ישראל בקרב הימים כא"נ הטהור' ונפש אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסה

שוכ"ט על ראש רב חביבי ה"ה בחור כארזים הוב"ק טובא ירא ושלם כ"ש כה' אברהם יצחק נ"י בק"ק שטיינאמאנער יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי בעניני של דבר להרהר בד"ת במקום מ"ר והוכיח כן מדברי הרשב"א בחדושי' מ' ברכות דף פ"ב בעומד להתפלל ומ"ר שותתי' על ברכי' דל"צ להרחיק ד"א משום דלא אסרי רק נגד העמוד ובנפל' על גבי ד"א מדרבנן ולבד נגד העמוד משום ל"י ע"ד וס"ל לכת"ה דאין שום אסור ע"ד מ"ר שבקלוח רק משום דערות' נראה ולענ"ד דהרשב"א נמי כטעמי' של רש"י ז"ל משום קלוח רק מסברא' לי משום דקלוח בא ע"י ערות' דאלת"ה וכי הי' אסורי' בטבילה במחנה או בתה"מ ואי משום מצוה וכי בנקיון מ"ר ליכא מצוה עיי' בתוס' בכורות דף מ"ד ועכ"ח דמשום קלוח הוי כמו צוא' ועיין בהרמב"ם פ"ג מה' ק"ש דנקט באסור הרהור במבואו' המטונפי' דהיינו דיש שם צואה ומ"ר וס"ל לבעל קשו"ע דוי"ו הוי וי"ו המחלקת כמו או כמ"ש בכ"מ עיי' מ' קדושי' ברש"י ז"ל דף י"א מסר והלך וכן במ' יבמות ר"פ ר"ג ועיי' שלה"ק בח' תור' שבע"פ אות ו' מביא הפוסקי' איש או"א וגו' וכן מתנית' דמ' יבמות הנ"ל וראיי' דוי"ו פעמים במקום או, וכן באו"ח סי' פ"ה נקט לשון

הרמב"ם אלא שלענ"ד יש לחלק בין מקום קביעות למ"ר ובדרך מקר' דבמקום קביעות אתי לידי סרחו' והוי כמו עביט של מ"ר דדינא כמו צואה כמ"ש בסי' ע"ז וסי' פ"ב עיי"ש ולענ"ד זה כוונת בעל קש"ע בסי' ה' הנ"ל דהא ס"ס כ"ד שאתי למסרך ע"כ במבואות המטונפות שתמיד עושי' צרכיה' הנ"ל וקרקע פשיטא דלא עדיף מכלי חרס ומכלי עץ וכמ"ש בסי' פ"ז הנ"ל כנלענ"ד. וראיתי מ"ש בסוגי' דרבוצה ע"ד רש"י ז"ל ממ' תמור' דף ז' עיי' בהגה' מלא רועי' דאפי' לכהן אינו שלו כיון דשוחטו בחוץ ועיי' מ' כלאים פ' ז' מ' ה' דאפי' בהפקר אמרינן א"א אוסר דשא"ש לר"ע ור"י ור"ש וכן פסק הרמב"ם עיי"ש בתויו"ט והנני לסיים לכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש אוה"נ דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ה"פ מאד יצ"ו:

סימן קסו

שלום רב על ראש ידידי כבוד הרה"ג חריף ובקי עצום מלא ונדוש משו"פ מתנהג בחסידות כש"ת מהו' ישעיה' הכהן רובין נ"י אב"י ק"ק נ' האזי יצ"ו. אחרי מבא דרך ברכה פני כת"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וידעת כי אני עמוס הטרדות לפי ח"כ ל"ע ע"כ לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה וידעתי כי גלוי לפניך כל אשר הלכו בו נמושות בס' שו"ת, והדבר הוא בא' שהוא בתוך חבורת אנשים בענין רחיים של שמן והם ג"כ עוסקים בפטום ד"א מהו לטול ריוח בחלקו מעסק הנ"ל והבאת כמה צדדי היתר מההיא דת' נוב"י מהדו"ת סי' ס"ב במו"מ של הערנבו' שקוני' עם עורתן ומוכרי' הבשר לבד בעודו בעורו קודם ההפשט וסיים דאם כי לא ברצונו לסמוך על התירו הנ"ל מ"מ דעכ"פ יש להעלים עין וכיו"ב איתא בתפארת ישראל במשניות מ' שביעית פ"ז עיי"ש דהיינו שמוכרי' הבשר לנכרים ע"י גוי והנה בבינת אדם סי' ס"ד האריך להחמיר וראיתי בס' דברי יוסף מ"ש עליו ודעתו עפ"י דברי הר"ן מ' חולין פ' גה"נ ומ' ע"ז גבי בת תהי דלהכי אם משום הנאה הי' מותר להריח דאינו מתכוון להנאת הריח רק להבחין היין ואי דהוי פס"ר מ"מ בהנאה מותר פס"ר הבאה ממילא ע"כ דוקא אם הוי כשות' היה אסור אם אינו מזיק וא"כ ה"נ אם אינו מתכוון רק להנאת עורות שלהם אם כי נהנה ג"כ מהבשר דאסור' והוי פס"ר מותר לדעת הר"ן הנ"ל אלא שכבר הקשה בשאג"א ע"ד הר"ן ממ' ר"ה דף כ"ז במודר הנאה ממעיין דאינו טובל בו בימות החמה משום נהנה אם כי אינו מתכוון רק לטבילת מצוה ומללה"נ ומ"מ אסור ועכ"ח משום טעמי' דפס"ר וכבר אמרתי לתרץ דברי הר"ן בס"ד דבר ברור דהר"ן לשיטת סברתיה אזיל במ' נדרים דף ט"ל ע"ב ושם דאם נכסי מבקר אסורי' על החולה מבקרו עומד אם כי החולה נהנה

מן המודר לאו מילתא היא דהמבקר מצוה דיליה עביד והחולה ממילא מתהני ומסיק דכל זה באינו מתהני מיד ליד אלא ממילא אבל מיד ליד אסור דהא אמרינן לקמן דף מ"ג הי' הולכי' בדרך ואין לו מה לאכול נותן ע"ג סלע ומפקיר' לכל והמודר נוטל אע"ג דודאי הנודר מצוה דילי' קעביד וא"כ ה"נ בטובל במעיין בימות החמה דודאי חשיב הנאה מיד ליד ממש ע"כ לא מהני כוונתי' אבל בבת תהי הא דייק ופירש הר"ן דהנאה ממילא היא שנכנס לחוטמ' מעצמו ע"כ שפיר קאמר דמותר בפס"ר והא ראיי' דכזה חשיב מיד ליד דהא במקום שנוטלי' שכר על הישיבה אסור לבקר' יושב דמתהני מניה אם כי מצוה דילי' קעביד כש"כ טבילת הגוף ממש דחשיב מיד ליד הנאה ממש וא"כ בענין סחורה בדברים אסורים דלפי סברת ת' אמרי אש דהיינו שאסרה תורה לכתחילה כמ"ש בגמ' בסוגי' דחזקי' ור"א לכם להתיר בדיעבד ומקרא דיהי' דרשינן דאסור לכתחילה דהיינו סחורה וא"כ כ"ל התירה מ"ש בס' דברי יוסף הנ"ל וגם התיר' שבת' נחלת שבע' דמדמי ליה לסחורה ביד עכו"ם מ"ש באו"ח סי' רמ"ה סעי' ד' וסעי' ה' דמותר לתן לו סחורה בקץ לו שכר דשאני שבת דאינו אסור בהנאה וכ"כ בת' א"א דמה"ט אסור למחצה לשליש ולרביעי' כמו בשבת דשאני אסור הנאה אינו דומה לאריס לענין שבת מטעם הנ"ל ולענין הלכה להמציא התיר' הא יש לפניך דברי מ' חת"ס סי' ק"ה ק"ו ק"ז ות' מהרמשי"ק סי' קל"ו וכן בת' א"א להמציא היתר ע"י הלואת מעות ועיי' בדרכי תשובה סי קי"ז מס"ק ט"ז עד ס"ק י"ט שכתב דבהני התירי' צריכי' לשמור שלא יהא דרך ערמה הניכרת דבדאורייתא אסור להערים ושם איתא ג"כ בשם בארות המים אם יש היתר להתנות כמו בשותפות לענין מלאכת שבת סי' רמ"ה ומסיק דלא מהני התנה דשאני כאן דנהנה עכ"פ לכתחילה אסור בהנאה כמ"ש בת' א"א לחלק בין מלאכת שבת לאסור סחורה ואם תקשה הא ערלה ג"כ אסור בהנאה אפי' דיעבד מ"מ מהני תנאי דהיינו דהישראל נהנה בזמן היתר לאחר ג' שנים ועיי' ביו"ד סי' רצ"ד מחלוקת המחבר ורמ"א בענין באו לחשבון ולענין בנ"ז דהוי כנזדמנ' דהוא אגב רחיים של שמן לסברת דברי יוסף יש היתר ובת' מהרמשי"ק סי' קל"ו הנ"ל במקום שיש מתירים א"צ למחות בפרט היכא דיש לחוש דיעשה להדי' דרך אסור' כמו באיש הנ"ל כמובן, מ"ש להקשות לב"ש דס"ל דיין שעתן ולמה החמיר יותר דצריכ' בדיקה ע"כ תשמיש ותשמיש עיי' דף ט"ז ואמרת דהלא במתניתין תנן דאעפ"י שאמרו דין שעתן דהיינו בד' נשים לר"א מ"מ צריכ' בדיקה ועיי' בתוס' דף ט"ל בטעם הדבר דל"ש לטעמי' דב"ש שאמר דיין שעתן עייש"ה. והנני לסיים בכל ח"ב ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהור' ונפש ידידו דוש"ת. הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול הוב"ק ירא ושלם כש"ת מהו' חיים ראטה אב"י ק"ק סערענטש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי קראתי למאהבי ע"ד מ"ש לו שאח' בה"מ נזדמן לבית מכיר' והניח' לפניו אשישה מעיסת חלב וחמא' ובירך במ"מ ונזכר שאכל מאכל בשר והא הלכת' בסי' פ"ט עד סעוד' אחרית' היינו שש שעות ועמד מה לעשות לאכול או לאו ומשום ברכה שבירך והנה באו"ח סי' קצ"ז שם מבוארי' לענין ברכה ע"ד אסור ובט"ז הביא שם מחלוקת הרמב"ם והראב"ד שיטת הרמב"ם שלא לברך אפי' באסור דרבנן ודעת הראב"ד לברך וברא"ש כתב דמסתבר כהראב"ד מדאמרינן במ' בב"ק דף צ"א ראבי"א גזל חטי' טחנ' ואפאה היאך יברך אין זה מברך אלא וכו' משמע דעכ"פ מברך אלא שברכה' וכו' והרמב"ם ס"ל כפשיט' דמשו"ה באמת אינ' מברך וס"ל לט"ז כשיטת הראב"ד והרא"ש היינו בשוגג כלומר אונס חול' דאי לאו הכ' וכי ברשיעי עסקינן עכ"פ היאך הי' אם אכל מ"מ ס"ס לדעת הרמב"ם הי' כמ"כ ברכה לבטלה ולסברת הט"ז באין אונס חול' כיו"ב אלא שדעת מג"א לשיטת הרמב"ם בד"א עיי"ש ומ"מ תמיה' שהי' בידו לעשות כמ"ש בסי' ר"ו לאמור ברוך שם כבוד וגו'. ראיתי מנ"ש בענין ח"ש בדרבנן והביא דברי פרמ"ג סי' צ"ח והתפלא ע"ד ת' מהר"מ שיק או"ח שהביא ממרחק דברי ת' מהר"י מינץ הי' מקדמונים בזמן מהרמ"פ ורמ"א אלא שאין בדברי מהר"י מינץ זכר לאמור דח"ש בדרבנן מותר רק דן שם בלב עוף שנמצא דבוק בחתיכת בשר דמיקל לשער אם כי נחסר רגליים והראש וקצת מן הצוואר דהוי בכלל עוף שלם וכמ"ש במרדכי דסתם עוף שלם יש בו ששי' נגד הלב ועד"ז מסיק דלהכי היקל דהוי רק ח"ש כמ"ש במ' כריתות דבלב עוף אין בו כזית ע"כ בור' חולי' תנן קורעו לא קורעו' אין עובר עליו והביא עד"ז דבדי מר ר"א בחצי זית דתרב' בפ' גה"נ ואמר לי' ר"א לא תזלזל בשיעור' דרבנן דשאני התם דיכול לבא לכזית אבל דם בלב עוף דלעולם אין בו כזית יש להקל כמר בר"א זת"ד א"כ אינו רק לענין שעור בטול וג"כ לענין לב עוף שאין בו לעולם כזית והנה בת' מהרמשי"ק הנ"ל מביא ראיי' דח"ש גם מדרבנן אסור מדברי הרמב"ם דמצריך נ"ט כמו כחל ואי ח"ש מותר הא די בפחות בכא"פ ותמיה' לענ"ד דא"כ כונה לא הביא דברי גמ' פ' גה"נ דף צ"ט בציר דגים דר"י משער רביעית בסאתיי' דהוי קרוב למתיים ופה"ג דהא ר"י ס"ל מב"מ לא בטל ומתרץ שאני ציר דזיע' בעלמא ופי' בתוס' דאינו אלא מדרבנן דציר דגים לכ"ע דרבנן ואי ח"ש מותר בדרבנן ודאי קשי' למה כן כול' האי הא סגי' בפחות בכא"פ ועכ"ח צ"ל דשאני בהי' בתחיל' כזית רק בדרך אכיל' נפחת כיו"ב בת' מ' חת"ס סי' פ"ה עיי"ש. ושוב ראיתי מ"ש כת"ה לענין אסור' שהוא מצד קבלת

מנהג שהוא חמור מאסור דרבנן דהוי מטעם נדר כיו"ב כתב בת' מ' חת"ס סי' ק"ג לענין חלב של נכרי דברדב"ז מיקל בזה"ז דלא שכיח חלב בהמה טמאה דגם הגויי' מואסי' וגם אינו מגזרת קדמוני' כמו י"ח דבר והחולקים עליו דהוי בכלל גזרת חכז"ל כפתן ושמני' וכיו"ב ע"כ אם הלכה כרדב"ז דמותר מצה"ד ואנו נוהגי' מ"מ לאסור ועכ"ח ממנהג וקבלה יאסור מטעם נדר אבל לטעם החולקי' דאסור מה"ד א"כ לאו משום איזה קבלה נוהגי' כן רק כשאר אסור' דרבנן נמצא קול' חומר' וחומר' קול' ואני בער ולא אבין היאך נפרנס סוגי' ערוכ' מ' נדרי' דף ט"ו שם בדברי רשב"ג דמי שנוהג אסור בדברי' מותרי' צריך התר' מדרבנן וכן פירשו הרא"ש והר"ן שם בד' פ"ב דהוא רק מטעם גזרה שלא יבא להקל בנדרים שהם דאורייתא וצל"ע למצא ד"ק והנה לענין הלכה בנ"ז מצאתי בס' ברכות הבית בכלל י"ט סדר בזה בכמה סעיפי' בי' התענית בשכח ובירך ובמי שנוהג במצה שמור' וכיו"ב ושוב הגיע במה שאסור מדרבנן אם בירך ואכל ח"ש דס"ל דמותר ואפי' למאן דאסור מכל מקום בכהגוו"נ להציל עצמ' מעון ברכה לבטלה בא"א בענין אח' כא גזרו ואפשר בנ"ז הוי תרתי דרבנן דהוי דרך טגון וצלי לדעת הר"ן ומהרוונשי"ף הידוע דרבנן דאינו דרך בשול וגם זה פשיטא דרבנן להמתין שש שעות ואפשר בזה כ"ע מוד' להציל מברכה לבטלה וצ"ע והנני לסיים בברכה ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסח

לחכם א' אחרי מבא דרך ברכה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי וראיתי מתלהב ברב צדקתו להרעיש ולמחות ביד רמה על דבר הנשים המתלבשי' בפאה נכרי' מ"ש (שייטלין) ומביא עד"ז להקת נביאים אחרונים שמחמירי' מאוד בדבר וחולקי' ע"ד מג"א סי' ע"ה וכדבר ב"ש ועיי' בת' מהרי"א כיו"ב עיקר טעמי' דעי"כ באי' לידי פריעת ראש ממש מ"מ מ"ש כת"ה שהוא דאורייתא לא אדע מי מן הפוסקים אחרונים שיסבור כן דבמ' כתובות דף ע"ב פריך בגמ' דמ"ש במתניתן בד"י פריעת ראש דאוריי' מדתני דברי' ופרע ראש האשה מכאן אזהרה פשינוא דקאי על פריעת ראש ממש וכי אשה שיש לה פאה נכרי' כ"צ להסיר ממנה הכהן בעת ההיא וכש"כ מ"ש כת"ה דמפורש בתורה תמיה' בעיני הלא תוס' יוה"כ דילפינן מכמה דרשות ולכ"ע הוי דאורייתא מסיק בגמ' במ' ביצה ובכ"מ הכי נשי דאכל' ושתי וגו' אין מוחי' דמוטב שיהי' שוגגי' ופי' הר"ן משום דאינו מפורש בתורה כלומר רק מדרשי כש"כ פיאה נכרית דליכא רמיזא בהדי' ועיי' בת' מהרמשי"ק סי' קל"ו ביו"ד שיש מתירי' היאך להתנהג בתוכח' עיי"ש ולפני איזה זמנים הציע לפני

ת"ח א' דברי הירושלמי מ' כתובות בסוגי' וז"ל אמר ר"י קפליטי' שלה אינו משום פריעת ראש ההא דתימא בחצר במבוי ודאי אסור ופי' מפרשי ירושלמי היינו דבר קל על ראשה כגון מטפחת כמ"ש הרמב"ם בפ' כ"ד מה"א והמחבר סי' קט"ו על מ"ש בגמ' דידן קלת' דהיינו מטפחת בלא רדיד אבל בערוך ערך קפליטי' מפרש שהוא פאריק ושייטל או פאה נכרי' אם כן מפורש בירושלמי דפאה נכרית במבוי או מחצר לחצר וכש"כ ברה"ר יש בה משום פריעת ראש והנה לפי"ז עכ"פ להרמב"ם והמחבר ולדברי הירושלמי לפי דברי הערוך שניהם יש בהם משום פריעת הראש וידעתי ונהירנ' מא"מ הצדקת נ"ע היתה מאד מקפדת על המצנפת התחתון מ"ש אונטערהויב וכמדומ' שהי' לה שני אונ-טערהויבען ולענ"ד זה העיקר בכל מה שמכסות ראשה יהי' על אונטערהויב הנ"ל ולפי"ז אפשר לומר דגם מה שאוסר הירושלמי קאפליטי' דהיינו שייטל לפי' הערוך היינו נמי אם אינו על מצנפת אונטערהויב הנ"ל אלא על שערה ממש דלא עדיף ממטפחת אבל אם מכבשת על המצנפת הנ"ל לא קאמר דהוי משום עובר' ד"י בפריעת ראש וכן יש לדייק מלשון הירושלמי במ"ד קפליטי' שלה מה הוא מלת שלה משמע דפשיט' דלכל אשה יש לה קפליטי' ולהנ"ל אתי שפיר דעל המצנפת אונטערהויב מותר' רק בקפליטי' לבד בלא כסוי אחרת תחתיה' בזה יש בו משום פריעת הראש ועד"ז ודאי יש להזהיר באזהרה אח' אזהרה כנ"ל גם מדברי הירושלמי הנ"ל לפמ"ש בערוך מוכח דאינו דאורייתא דהא חשבי' לדת יהודי' כמובן ודאי טוב מזה ומזה שלא תצא ככל בפיא' נכרי' כאשר שמעתי מהגאון הצדיק מהח"ש זצ"ל אב"ד ק"ק אבראהאם טול מקל והך על קדקדין דהיינו שייטל וזכות נשים צדקניות וצנועו' קרב' גאולתינו וכן יראנו נפלאות לגאולה שלימה בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ויינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קסט

יזרח אודה זו תורה על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג חריף ובקי עצום יר"ש מרבי' כש"ת מהו' משה חיים נ"י אב"ד ק"ק ס' פעטער יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי יען הענין בחמורו' וצ"ע ע"כ לא השבתי על אתר והס' בכלה שבאת לטבול טביל' מצוה והרופאי' צוה עליה' כי תשמר מכניסת מים לתוך נקבי אזניים אם כן מה תעשה בטבילת מצוה ודעת כת"ה ללחלח אצבע' במי מקוה דאז הוי חבור למקוה כמ"ש בט"ז סי' קצ"ח ס"ק ל"ח לענין קמטי' ע"י שחיי' ודברי נקה"כ לא שייכי' הכ' רק נו"נ אם היא עצמ' תתחב אצבעיה' לתוך נקבי האוזן או ע"י אשה אח' כי אם בעצמ' תעשה כן עכ"ח ע"י הגבה' ידיה יעשה קמטי' בעצילי הידיים ושוב יש חששא לדברי נקוה"כ הנ"ל והנה

עיי' בת' אמרי אש סי' ע"ח ע"ד המקוה שאינו מגיע למעלה מהטבור זרת כמ"ש הרשב"א וש"ג דיש חששא שעכ"ח צריכ' שחייה בטבילה ומשום קמטי' וכתב שהי' מצטער אשר בכמה מקומות לא נמצא זה השעור וגלה צערו למרן חת"ס בע"פ והי' נרא' לדעתו שאין חמור כ"כ בעיני רבינו רק שלא גלה דעתו מפני מה ה"ה הלכה פסוק' בש"ע ג"כ ועד"ז מביא דברי תוס' מ' יומא דף נ"א דשם בדברי תוס' כי אם שהמקוה במקום מקדש הי' גבוה ב' אמות מ"מ הי' יכול לטבול דרך ישיבה והא נראה בעין דיושב וטובל יותר נעשה קמטיי' משחיי' במקוה שאינו מגיע רק עד הטבור ודעת מעכ"ת חזיתי כי בנ"ז אין הקמט גדול כ"כ ולענ"ד אינו כן דע"י עקמימות הידים הגבה למעלה להגיע לתוך אוזן כמעט נוגע קנה של הידים מ"ש עלבוגען לזרוע למעלה והוי ממש כמו כף חברת' על הטובל' אשר לדעת הש"ך צריכ' לרפות ידה ובנ"ז אי אפשר בכך כמובן וראיתי כי כת"ה נשען ג"כ ע"ד ת' שיבת ציון סי' מ"ב שם לענין כאבי עיניים אשר דעתו ללחלח הרטיי' לענ"ד אינו דומ' דשם עיניה וידיה וביכלת' להראות חברת' ג"כ אם נשאר לח וגם קודם הנחה על עיניה תראה שפיר אם די טופח ע"מ להטפיח כדינ' ולמה תחוש שנתקנח אבל בנ"ז ע"י תחובת אצבע לתוך נקבי האוזניים במקום צר גם קודם שתגיע לעומק' של אוזן תקנח בצדדי' עד שלא ישאר טופח ע"מ להטפיח ומ"ש ג"כ צד להקל דהוי בה"ס היינו בעומק יש שיעור בה"ס ועומק יותר בגובה הוי מקום בכוע' דשם אפי' ראוי' לביאת מים לא בעינן כמ"ש בת' מהרמ"פ אבל בתחיבת אצבע' הא הכל נוגע גם במקום שהוא נראה תמיד דהיינו שפת האוזן דזה אפי' בה"ס לא מקרי כמ"ש שם בתשובתו והנה מפני שמנהג שלא להורות רק מה שנמצא בספרי פוסקי' או ס' שו"ת חפשתי ומצאתי כי כבר ישבו על מדוכ' זו בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' ז' ובשו"ת עמק שאלה סי' מ"ו אלא שעובד' של מהרש"ם חלוק' מעובד' של עמק שאלה דעובד' במהרש"ם הי' ממש כעובד' בנ"ז והזכיר ג"כ אם יש מקום התיר' ללחלח ידיה עד"ז קאמר דילמא ג"כ תסתככ' בביאת מים הנ"ל ולאחר פלפול ארוך בבקיאותו הנפלאה דיש לצרף סברת המרדכי בקולטנוס כידוע דמשום סכנה אינו מקפדת והוי מעוט שאינו מקפיד וכ"ד הלבוש והוזכר בת' חת"ס סי' קצ"ב וקצ"ג וכן בת' רע"א סי' ס' ובת' כת"ס סי' צ"א היינו בעובד' דדהו בפארפאל ורטיי' בצדעי' ומ"מ מסקנת' להקל שתתחוב וואנוטא לתוך עומק האוזן ואם לפעמים צריכ' להסיר' משום נקיון אזניים ולהחליף הוואטטא יהי' הוואטטא אחוז בחוט שעי"כ תוכל להוציא' והנה אם כוונתו לעומק היינו במקום בלוע' לא ראיתי גלוי דעתו בזה אפשר דעיקר סמיכתא משום דהוי סכנה ואין מקפיד וגם צירף שיטת הריטב' דבה"ס דרבנן ומיעוט גופ' ג"כ דרבנן ושם הי' חשש' שלא יצא' לתרבות או להוציא מבעלה משא"כ בנ"ז

ומעתה אם נסמך ע"י סתימת הוואטא ודאי צריך עומק למקום בלוע'. ובעמק שאלה ג"כ עצתו ע"י וואטא בשני אופנים שתתלחלח הוואטא היטב שיכנס' בה המים ולאח"כ אם תעצר שלא יכנס' לתוך מקום סכנה תשאר עכ"פ טופח ע"מ להטפיח אם גם זה קשה או סכנה מפני המים תתחב הוואטא בעומק האזניים שלא תתכס' מקום גלוי אז יש לסמוך על סברת רע"א סי' ס' הנ"ל אם יסכימו ב' גדולי' הדור ועתה בזה כת"ה מבפנים לראות באופן מה דאפשר עצהיו"ט ועפ"י הסכמת מורי הוראה מובהקי' כמ"ש בת' עמק שאלה הנ"ל. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת הק' מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן קע

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול הוב"ק ירא ושלם כש"ת מהו' חיים ראטה נ"י אב"ד ק"ק סערענטש יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי והנה מ"ש ע"ד מכירת שדה לנכריי' לבנות בית תפל' שלהם וכת"ה הביא דברי רמ"א סי' קנ"א ביש אפשר ע"י קנין מאחרים אין כאן משום לעלת"מ ויש מחמירי' וסיים ונהגו להקל ובש"ך שם משום דבזה"ז אין עע"ז שאין מצוי' על השתוף כמ"ש באו"ח סי' קנ"ו דמה"ט מותר להשתתף עמהם וע' בת' מהרי"א או"ח סו' ד' וכן ביו"ד סי' קמ"ב וסי' קע"ב וכן בת' כת"ס יו"ד סי' פ"ג מ"מ קשה עלי לקבל אחריות בהתיר' ועיי' בספרי הק' לבו"מ יו"ד סי' ע"ג כי בס' ברכ"י והגה' הגר"א הוכיח במישור מהגמ' מ' נדרים דף ס"ב ע"ב מדברי ר"א דהוי לי' אבא ומכרו כנור' והקשו לו האי עבר בכפעלת"מ ותי' סתם עצים כהסק' קיימ' אבל בל"ז דילמא להעמיד עלי' ע"ז שלהם וכי לא הי' שכיחי להם לקנות עצים מהיער וכדומה אלא ודאי מ"ש בגמ' ר' פ"ק דע"ז דביש להם בהמה מותר למכור לפני אידיה' דליכא לפעלת"מ דוקא קאמר ולא באפשר להם ממקום אח' ועיי' בת' חו"י כיו"ב וגם מ"ש בש"ך משום התיר' דסי' קנ"ו באו"ח השיב על זה בת' שער אפרים דודאי מצווים על השתוף והתוס' במ' סנהדרין במה שנשבעי' לצרף קדושיה' שאינו ע"ז שלהם ועיקר כוונתו לבורא שמים וארץ אבל לשתוף ממש חלילה ה"נ מצווה כישראל וכן דעת ת' מעיל צדקה סי' כ"ב הביא' במחה"ש סי' קנ"ו הנ"ל וכן בפרימ"ג סי' הנ"ל החמיר בזה בא"א ועיי' בת' תשורת ש"י סי' ש"ג ג"כ החמיר בכל ענין ולענין למכור מתחיל' לגוי אחר אם הוא בדרך שליחות ג"כ החמיר בת' חו"י דלחומר' יש שליחות לגוי כידוע ועיי' ביו"ד סי' קל"ט בסופ' ושם חדוש בבאה"ג בסעי' ט"ו אות ל"א שציין שבולי לקט מהך דמ' נדרים הנ"ל ובאמת ה"ה דברי התוס' מ' נדרי' ועיי' במג"א סי' שמ"ב הביא' בת' מהרי"א

ע"כ יציע השאלה לגדול הדור ואפשר דבריר לי' בענין ומשמים ישלח עזר מקדש ויצלח בנכסי' כפלין כפליי' ואסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בקרב הימים כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד:

סימן קעא

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרב הגדול החריף ובקי עצום מתנהג בחסידות כש"ת מה"ו ישראל חיים סאמעט נ"י אב"ד ק"ק קליינווארדיין יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ כת"ה בא לידי ע"ד אשר בא על החקיר' אם מותר להרהר ולחשוב במרחץ ובהכ"ס במ"ע דאמונת מציאת השי"ת אם כי אסור להרהר בד"ת והביא דברי החנוך בהקדמ' ספר החנוך שמונה מ"ע זו לתמידי לא יופסק אפי' רגע א' כ"י חייו וכן שאר מוני מצוות ומדסתמי סתמ' כפירוש' דאפי' במקומו' הנ"ל אתנהו ואם כי דיוק' נכון ומסתבר מ"מ לחשוב ממש ברעיון והרהור דלענין ד"ת הוי כדבור כמ"ש במ' שבת ד' ק"נ קשה לומר כן וכי מ"ע זו לאו ד"ת הוא דיליף מקרא כמ"ש בחנוך מ' כ"ה מדבור הראשון אנכי ובפ' ואתחנן והשבות אל לבבך והביא כת"ה דברי מהרש"ק בחכמת שלמ' באו"ח סי' פ"ה שעמד בזה ודעתו ג"כ להתיר והביא ראיי' ממ' יומא ד' ז' במ"ד ר"ש גבי ציץ על מצח' תמיד דל"ל דקאי תמיד על מצח' וכי לא בעי למכנס וליעל לבה"כ אלא דקאי על לרצון דמרצה תמיד אמאי לפה"ג לר"ש היאך יפרש קרא דשויתי בתהלי' סי' ט"ז היאך יקיים תמיד במקומו' הנ"ל אלא ודאי דמותר' והנה עיי"ש בפירש"י ז"ל דשויתי אם בא לעשות איז' מעשה ופי' ב' דה"מ הי' עמו ס"ת תמיד כמצות המלך והוא מן המדרש ילקוט ועוד שם פירושי' בתפילה בברכה ולכל הפירושי' אין ת תיבת תמיד תמיד ממש עיי"ש דודאי גם למסקנ' קשי' דבס"ת א"א דממעט קרא להדי' מקרא דקרא בו ועיי' בפירש"י ורמב"ן בריש פ' תצוה דס"ל לרש"י ז"ל דמלת תמיד כר"י מ' מנחות ד' צ"ט בלחם הפנים דתמיד ל"ד רק שלא ילין בלא לחם הוי ג"כ תמיד אלא דהרמב"ם בה' תמידי' ומוספי' פסק כת"ק דתמיד ממש ועיין במ' חגיג' ד' כ"ו ע"ב והמעיי' שם בר"ש ותוס' יראה דמלת תמיד היאך דאיכ' לפרש תמיד ממש מפרשינן לי' כפשוט' והיאך דלל"ה מפרשינן לי' כמו תמיד דעולת תמיד וכיון דתמיד גבי ציץ איכ' לפרש דקאי על הרצון שפיר מפרשינן לי' כמו תמיד ממש וכן תמיד דשויתי לפירש"י ז"ל ותמיה' בעיני מ"ש כת"ה דיחשוב כן דאין מקום ריק' וכו' הא קרא קאמר בענינו בפ' תצא וסר מאחריך ועוד נאמר במ' סוכ' ד' ה' אר"י מעולם לא ירדה כינה למטה מעשרה טפחי' כש"כ במקום הכ"י ע"כ לע"ד ודאי כן הוא דגם במקומו' הנ"ל תהי' אמונ' אומן אבל לא שיחשוב ויהרהר כן ממש אלא

שתהי' תקוע' בלבו ומחשבתו כ"כ שלא תהי' סרה ממנו לרבות מחשבות בלב איש ואין ההרהורי' שוין כמ"ש בפרמ"ג ועיי' בהקדמה ומ"ש בשם ס' אמרי דוד לראיי' ממ' מנחות ד' מ"ג ממ"ש דוד המלך כשנכנס למרחץ הי' מצטער שערום בל"מ עד שראה במילתו והלא הי' יכול לקיים מ"ע זו וכת"ה השיב עלי' ולענ"ד נראה לפימ"ש בישמח משה נגד החושבי' שעיקר להשלים מחשבות המוח והלב ע"י חכמה ולימוד תור' ואין דקדוקי מצוות מעשיות עיקר בעיניה' זה אינ' דאברי' הנ"ל שהם בלא"ה יותר רוחניי' מגשמיי' א"צ לקדושי' כ"כ משאר אברי' שהם גשמיי' ביותר צריכי' מצוות מעשיי' ביותר וזה שאנו מברכי' אשר קדשנו במצוותי' דקאי על מצוות מעשיי' ועד"ז הי' דה"מ מצטער במרחץ עד שהסתכל במילתו דודאי צריך לקדושי רבה א"כ אין משם ראיי' כלל דבמ"ע זו שתלי' במחשבה ורוחני' לא הי' לדאג כלל וכהנ"ל. מ"ש ממ' כתובו' ד' ה' דמתרץ הגמר' ידו כתיב כלומר ביד ה' והא בתהלי' ק"ב ומעשה ידיך שמי' לא אדע מה קאמר דכתיב בשני יודי' מהו כאן שני' דהא יוד א' לפני הד' הוא מן היסוד ואינ' מורה על לשון רבי' דיד ג"כ כתיב יו"ד אלא דגם יו"ד שהוא נח נסתר לאחר צרי או סגול מורה ג"כ על לשון רבי' כמו בזמניהם והנה העיד המהרש"א בח"א בכל ספרי תהלי' שלפנינו כתיב ביוד ולא כתיב ידו ועיי' במ' פסחי' ד' קי"ז דהי' ס' תהלים לענין הפסק תיבות אינ' שוים והה"ד די"ל דבס' תהלי' של ב"ק כך הי' כתיב וה"נ בסי' ק"ב ועיי' בתרגום שנראה שמפרש דברי' הנחמדי' אמר' יאי וגדי' יאי דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד: ת"ו"ש"ל"ב"ע: